

Νικηφόρου Θεοτόκη

ΚΥΡΙΑΚΟΔΡΟΜΙΟ ΤΟΜΟΣ Α΄

Υπομνήματα
στις Αποστολικές Περικοπές

Ορθόδοξα
Κείμενα

ΑΘΗΝΑ 2025

Έκδοσις: Ιστοσελίδα – Ορθόδοξα Κείμενα
<https://orthodoxa-keimena.gr>

Επικοινωνία: info@orthodoxa-keimena.gr
(+30) 6943473092

ΝΙΚΗΦΟΡΟΥ ΘΕΟΤΟΚΗ

ΚΥΡΙΑΚΟΔΡΟΜΙΟ ΤΟΜΟΣ Α΄

**ΥΠΟΜΝΗΜΑΤΑ
ΣΤΙΣ ΑΠΟΣΤΟΛΙΚΕΣ ΠΕΡΙΚΟΠΕΣ**

ΑΘΗΝΑ 2025

ΠΡΟΛΟΓΟΣ

Το παρόν βιβλίο, αγαπητέ αναγνώστη, αποτελεί καρπό πολύχρονης ενασχόλησης με τα κείμενα του διδασκάλου της Εκκλησίας Νικηφόρου Θεοτόκη. Το πρωτότυπο κείμενο, αντλημένο από παλαιές εκδόσεις (Λαγγή), αποδίδεται στη Νεοελληνική γλώσσα, ώστε να γίνει πιο προσιτό στον σύγχρονο αναγνώστη.

Ο μακαριστός Νικηφόρος Θεοτόκης, μεταξύ άλλων, εξέδωσε το Κυριακοδρόμιο σε τέσσερις τόμους: δύο (2) για τα Αποστολικά αναγνώσματα (το ένα υπόμνημα και το άλλο κηρυκτικοί λόγοι) και δύο (2) για τα Ευαγγελικά αναγνώσματα (το ένα υπόμνημα και το άλλο κηρυκτικοί λόγοι).

Ο παρών τόμος (Α΄) αντιστοιχεί στον Δ΄ τόμο των εκδόσεων Λαγγή. Κρίθηκε καλό να εκδοθούν πρώτα οι τόμοι των Αποστολικών περικοπών, διότι τα Κυριακοδρόμια των Ευαγγελικών περικοπών είναι αριθμητικώς πολύ περισσότερα.

Στον τόμο αυτό παρουσιάζεται η ερμηνεία των Αποστολικών περικοπών υπό μορφή υπομνήματος.

Η απόφαση για την εργασία αυτή γεννήθηκε από την επιθυμία να ακουστεί και στην εποχή μας η φωνή του σεπτού διδασκάλου, και επίσης από την παρότρυνση να διαδοθεί ανόθευτος και απερίτμητος ο λόγος του Θεού μέσα από τα κείμενα των Πατέρων.

Δεν προβάλλουμε κάποια επιστημονική αξίωση· δεν είμαστε ούτε θεολόγοι ούτε φιλόλογοι. Η εργασία μας προσφέρεται σε όλους με την ελπίδα ότι θα ωφελήσει έστω και μία ψυχή.

Ζητούμε εκ των προτέρων συγγνώμη από τους αγαπητούς αναγνώστες για τυχόν συντακτικά, ορθογραφικά και μεταφραστικά λάθη που ενδεχομένως να υπάρχουν.

Ιδιαίτερη μνεία πρέπει να γίνει στον τρόπο κυκλοφορίας του βιβλίου.

Ο παρών τόμος εκδίδεται με μοναδικό σκοπό τη δόξα του Παναγίου Τριαδικού Θεού και την πνευματική ωφέλεια κάθε

αναγνώστη. Δεν προορίζεται να γίνει αντικείμενο εμπορίας ούτε να αποφέρει οποιοδήποτε υλικό κέρδος.

Γι' αυτό το λόγο, το κείμενο προσφέρεται ελεύθερα στο διαδίκτυο, μέσω της ιστοσελίδας «Ορθόδοξα Κείμενα», ώστε να μπορεί ο καθένας να έχει πρόσβαση να το κατεβάσει και να το μελετήσει χωρίς καμία οικονομική επιβάρυνση. Παράλληλα, όποιος το επιθυμεί, δύναται να το τυπώσει, ώστε να υπάρχει και σε έντυπη μορφή είτε για προσωπική χρήση είτε για διανομή σε εν Χριστώ αδελφούς που επιθυμούν να το διαβάσουν. Η διάδοσή του είναι ευχής έργο να γίνεται με κάθε δυνατό τρόπο (π.χ. αξιοποιήσι όλων των ηλεκτρονικών μέσων και μορφών), ώστε ο λόγος του Θεού να φτάσει σε περισσότερες ψυχές.

Ο τρόπος κυκλοφορίας των βιβλίων που θα εκδίδονται από τα «Ορθόδοξα Κείμενα» μας απασχόλησε ιδιαίτερος. Το αποτέλεσμα του κόπου μας, όσον αφορά τον λόγο του Θεού, αποτελεί με την δύναμι του Θεού εργόχειρο, παροτρυνόμενοι από το χωρίο της αγίας Γραφής που λέγει «Ὁ λόγος τοῦ Θεοῦ οὐ δέδεταί» (Β' Τιμ. β' 9), να διαδώσουμε και εμείς, κατά το δυνατόν, τον λόγο του Θεού. Χωρίς να θεωρηθῇ εγωιστικό, η προσπάθεια αυτή ἐγένε «χάριτι Θεοῦ». Δεν είναι δικό μας ἔργο: εἶναι ἔργο του Θεοῦ. Ἄλλωστε Εκείνος εἶπε, «χωρὶς ἐμοῦ οὐ δύνασθε ποιεῖν οὐδέν» (Ιω. ιε' 5). Δηλαδή, αφού με τη βοήθεια του Θεοῦ παράγεται ἕνα τέτοιο ἔργο, γιὰ τον λόγο αυτό εἰάν εμεῖς το κρατήσουμε ἀπρόσιτο ἢ ἀναξιοποίητο ἢ «κλειστό», φοβούμεθα ὅτι ο Κύριος θα μας ζητήσῃ τον λόγο και δυστυχῶς θα εἴμεθα ἀναπολόγητοι ἀπέναντι Του.

Ὅποιος ἐπιθυμεί να συμβάλλει στην ἐντυπη διάδοση του ἔργου, μπορεί να ἐπικοινωνήσῃ μαζί μας για οποιαδήποτε διευκρίνιση ἢ καθοδήγηση.

Εἶθε ο Θεός να εὐλογεῖ κάθε εὐλικρινή προσπάθεια διάδοσης του λόγου Του και να χαρίζει πνευματικό καρπὸ σε ὅσους μελετοῦν τα ιερά αὐτά κείμενα.

ΒΙΟΓΡΑΦΙΑ

Νικηφόρος Θεοτόκης γεννήθηκε στις 15 Φεβρουάριου του έτους 1731 στην πόλη της Κέρκυρας και ονομάστηκε Νικόλαος κατά τη βάπτισή του. Ήταν το τέταρτο από τα επτά παιδιά του Στέφανου και της Αναστασίας Θεοτόκη.

Πρώτος διδάσκαλος του Νικηφόρου υπήρξε ο ιερομόναχος Ιερεμίας Καββαδίας, ένας από τους σημαντικότερους διδασκάλους της Κέρκυρας στην εποχή του, που επέδρασε πολύ στην προσωπικότητα του νεαρού Θεοτόκη και με τον οποίον διατήρησε πνευματικούς δεσμούς.

Τον Δεκέμβριο του 1748, παρά το ότι ήταν 17 ετών χειροτονήθηκε διάκονος στη Λευκάδα από τον αρχιεπίσκοπο Λευκάδας και Αγίας Μαύρας Χρύσανθο Ψωμά, δεδομένου ότι δεν υπήρχε ορθόδοξος επίσκοπος στην Κέρκυρα. Η χειροτονία του ήταν εντελώς αντίθετη με τους εκκλησιαστικούς κανόνες, οι οποίοι ορίζουν να χειροτονείται κανείς διάκονος μετά την συμπλήρωση των 25 ετών. Στις 8 Ιουλίου του 1749 ο Σακελλάριος Χαλικιόπουλος του απαγόρευσε κάθε ιεροπραξία μέχρι να συμπληρώσει τα είκοσι πέντε του χρόνια. Τότε ο Νικηφόρος αναχώρησε για σπουδές στην Ιταλία, από το 1749 έως το 1752. Σπούδασε Φιλοσοφία, Μαθηματικά και Φυσική στα πανεπιστήμια της Πάντοβα και της Μπολώνια. Όπως φαίνεται από τις αναφορές του στα Στοιχεία Φυσικής, μεταξύ των δασκάλων του συγκαταλέγονταν ο Giovanni Poleni (1683-1761) και ο Eust. Zanotti (1729-1782). Εκτός από αυτές τις πληροφορίες, δεν γνωρίζουμε άλλες λεπτομέρειες για την παραμονή του στην Ιταλία και τις σπουδές που πραγματοποίησε εκεί.

Μετά την επιστροφή του στην Κέρκυρα χειροτονήθηκε ιερέας και ασχολήθηκε για τέσσερα περίπου χρόνια με την εκπαίδευση των νέων συμπολιτών του, βλέποντας την κατάσταση της αμάθειάς τους. Δίδασκε δωρεάν και ίδρυσε σχολείο με δικά του έξοδα στο πατρικό του σπίτι. Το πλήθος όμως των παιδιών

που προέρχονταν από φτωχές οικογένειες τον ανάγκασε να επιδιώξει την ίδρυση και οργάνωση του «Κοινού Φροντιστηρίου» μαζί με τον διδάσκαλό του Ιερεμία Καββαδία. Η κοινότητα δέχθηκε την πρόταση της ίδρυσης του κοινοτικού σχολείου εγκρίνοντας τη δαπάνη του ενοικίου του οικήματος για μια διετία, αφού τα μαθήματα (γραμματική, ρητορική, φιλοσοφία, και θετικές επιστήμες) θα γίνονταν δωρεάν πρωί και απόγευμα.

Το «Κοινό Φροντιστήριο», βρισκόταν κοντά στο Ναό του Αγίου Ιωάννου του Προδρόμου, στον οποίο ήταν εφημέριος, και λειτούργησε το έτος 1758. Στην εκκλησία του Αγίου Ιωάννη, ο Θεοτόκης άρχισε τακτικά να κηρύττει στη απλή γλώσσα και πολύς λαός έτρεχε για να τον ακούσει. Από το 1763 μέχρι το 1765 ερμήνευσε τα ευαγγελικά και αποστολικά αναγνώσματα. Οι λόγοι του στην Μ. Τεσσαρακοστή, που εκδόθηκαν το 1766 στη Λειψία, τον ανέδειξαν ως ένα από τους σπουδαιότερους ιεροκήρυκες της Τουρκοκρατίας.

Ο Θεοτόκης αγωνιζόταν για τη διατήρηση, τόνωση και καλλιέργεια του ελληνικού και ορθόδοξου φρονήματος των κατοίκων της Κέρκυρας που ήταν Λατινοκρατούμενη και οι συμπολίτες του τον αγαπούσαν θεωρώντας τον υπόδειγμα εκκλησιαστικού ήθους. Η σχολή του προκαλεί τις υποψίες και τίθεται υπό παρακολούθηση των καθολικών. Ο Λατίνος αρχιεπίσκοπος Antonio Nani καταγγέλλει στις αρχές της Κέρκυρας ότι διδασκεται στη σχολή βιβλίο του Θεοτόκη «Περί εκπορεύσεως του Αγίου Πνεύματος» όπως την δέχεται η ορθόδοξη Εκκλησία. Από τότε άρχισαν οι Λατίνοι να παρεμβαίνουν και να δημιουργούν δυσκολίες στη σχολή η οποία συνέχισε τη λειτουργία της έως το 1767. Ο Θεοτόκης αναχώρησε από την Κέρκυρα για την Κωνσταντινούπολη μετά από πρόσκληση του Οικουμενικού Πατριάρχη Ιωαννίκιου (1761-1763) για να αναλάβει την διεύθυνση της Αθωνιάδας Σχολής, η οποία έπαψε να λειτουργεί λίγο μετά την αποχώρηση του Βούλγαρη. Το πρόσωπο που μεσολάβησε για την ανάθεση της αποστολής στο Θεοτόκη δεν είναι άλλος από το φαναριώτη “πρίγκηπα” Γρηγόριο Γκίκα, προστάτη

και του άλλου σημαντικού λογίου της εποχής Ευγένιου Βούλγαρη. Με παρέμβαση, ωστόσο, του πρώην πατριάρχη Σεραφείμ, ο οποίος εκείνη την εποχή μονάζει στο Όρος, τα σχέδια αυτά ματαιώνονται, για άγνωστους λόγους. Παρ' όλα αυτά, ο Θεοτόκης εγκαταλείπει την Κέρκυρα και μεταβαίνει στην Κωνσταντινούπολη, όπου τον βρίσκουμε να φιλοξενείται στο σπίτι του Γκίκα μαζί με τον συντοπίτη του Ευγένιο. Με τον Γρηγόριο Γκίκα συνεργάστηκε στενά και με τις πλούσιες χορηγίες του εξέδωσε τα έργα του.

Πόσο χρόνο παρέμεινε στην Κων/λη δεν γνωρίζουμε. Το βέβαιο είναι ότι όταν ο Γρηγόριος Γκίκας διορίζεται το 1764 ηγεμόνας της Μολδαβίας ο Θεοτόκης μεταβαίνει για ένα σύντομο διάστημα στο Ιάσιο προκειμένου να αναλάβει τη σχολαρχία της υπό αναδιάρθρωση ηγεμονικής ακαδημίας. Γνωρίζουμε, όμως, επίσης ότι το 1765 η σχολαρχία ανατίθεται στον Ιώσηπο Μοισιόδακα. Συνεπώς, ο Θεοτόκης παρέμεινε στα καθήκοντά του για λιγότερο από ένα χρόνο και αναχώρησε, για άγνωστους λόγους, για τη Λειψία.

Εκεί εξέδωσε τρία έργα θεολογικού περιεχομένου. Το 1769 εκδίδει το Πόνημα χρυσούν Σαμουήλ Ραββί του Ιουδαίου, έργο το οποίο αποβλέπει στον προσηλυτισμό των Ιουδαίων στην Ορθοδοξία. Τον επόμενο χρόνο εκδίδεται με δική του επιμέλεια το έργο Ισαάκ του Σύρου τα ευρεθέντα Ασκητικά. Το έργο αποτελεί βοήθημα που απευθύνεται στους μοναχούς όλων των κοινοτήτων με στόχο να αποτελέσει "παντός ασκητικού μαθήματος άριστον παιδευτήριο". Τέλος, το 1772 ολοκληρώνει τη φιλολογική επιμέλεια των πατερικών σχολίων στην Οκτάτευχο και εκδίδει τους δύο τόμους της Σειρά ενός και πεντήκοντα υπομνηματιστών εις την οκτάτευχον και τα των Βασιλειών.

Το 1772 τον προσκάλεσε η ελληνική κοινότητα της Βενετίας να εγκατασταθεί εκεί ως αρχιεπίσκοπος Φιλαδέλφειας, θέση την οποία τελικά δεν αποδέχτηκε, επειδή οι βενετικές αρχές δίσταζαν να του εγγυηθούν απόλυτη ανεξαρτησία απέναντι στον πάπα και στην Καθολική Εκκλησία. Επέστρεψε στο Ιάσιο και

ανέλαβε για δεύτερη φορά την διεύθυνση της Ακαδημίας. Ένα χρόνο νωρίτερα, ο φίλος και προστάτης του, Γρηγόριος Γκίκας έγινε για δεύτερη φορά ηγεμόνας στο Ιάσιο και οπωσδήποτε η επιστροφή του Θεοτόκη σχετίζεται με την παρουσία εκεί του Γκίκας.

Στα τέλη του 1775 ο Νικηφόρος βρίσκεται στη Βιέννη, όπου εργάζεται ως οικοδιδάσκαλος για να ποριστεί τα προς το ζην. Την ίδια χρονιά εκδίδεται στη Χάλλη (Halle) το έργο του Απόκρισις Ορθοδόξου τινός προς τινα αδελφόν Ορθόδοξον περί των της Κατολίκων Δυναστείας και περί του τίνες οι Σχίσται και οι Σχισματικοί και οι Εσχισμένοι. Το βιβλίο έχει στόχο την απόκρουση της ουνιτικής προπαγάνδας των Καθολικών και απευθύνεται στους ελληνόφωνους πληθυσμούς που κατοικούν στις διάφορες πόλεις της Ιταλίας και της κεντρικής Ευρώπης.

Το 1777 ο Γκίκας δολοφονήθηκε από τους Τούρκους και μετά την δολοφονία του ο Θεοτόκης προσκλήθηκε στη Ρωσία από τον Ευγένιο Βούλγαρη, που ήταν αρχιεπίσκοπος Σλαβονίου και Χερσώνος. Αρχικά, τον διορίζει στο αρχιεπισκοπικό συμβούλιο της Παλτάβα. Όταν παραιτήθηκε από τον αρχιεπισκοπικό του θρόνο διαδέχτηκε ο Θεοτόκης, γνώστης της ρωσικής γλώσσας, ο οποίος χειροτονήθηκε στις 6 Αυγούστου 1779. Αρχιεράτευσε επί δεκατρία συνεχή έτη, στην αρχή σαν αρχιεπίσκοπος Σλαβονίου και Χερσώνος και στη συνέχεια, από το 1787 μετετέθηκε στην αρχιεπισκοπή Αστραχανίου. Για τη ζωή του Θεοτόκη στη Ρωσία έχουμε ελάχιστες πληροφορίες. Γνωρίζουμε ότι πολιτικά βρίσκεται στην ίδια γραμμή με το φίλο του Ευγένιο Βούλγαρη. Ρώσοι μελετητές ομολογούν την αξιόλογη ποιμαντική δράση του. Κατόρθωσε να επιστρέψουν στην Εκκλησία πολλοί σχισματικοί (Ρασκόλνικοι) και να γίνουν χριστιανοί αρκετοί Μωαμεθανοί Τατάροι.

Παραιτήθηκε από το αξίωμά του στις 16 Απριλίου του 1792, για να μονάσει στην Μόσχα, στο μοναστήρι του Αγ. Δανιήλ. Εκεί ετοίμασε για έκδοση το σημαντικότερο ίσως από τα έργα του, το Κυριακοδρόμιο των Αποστολικών και Ευαγγελικών ανα-

γνωσμάτων. Σ' αυτό βλέπουμε την ώριμη και στέρεη σκέψη του ανθρώπου πού έζησε και ανατράφηκε σ' όλη τη ζωή του από τα κείμενα των Γραφών, με τα οποία θέλησε και με τόλμη επεδίωξε να θρέψει το ποίμνιό του. «Ο σκοπός μου, έγραφε, η ωφέλεια είναι των αδελφών ημών των ορθοδόξων και όχι έπαινος ή δόξα».

Σε ηλικία εξηνταεννέα ετών, χωρίς να παρουσιάζει κανένα πρόβλημα υγείας, στις 30 Μαρτίου του 1800, ήλθε απροσδόκητα ο θάνατός του. Τάφηκε στη μονή που ησύχαζε και το επίγραμμα πάνω στον τάφο του γράφτηκε από τον μεγαλύτερο στην ηλικία συμπατριώτη και συνοδοιπόρο του Ευγένιο Βούλγαρη.

Σ' ένα από τα κηρύγματα αναφέρεται στην ευθύνη των γονέων για την ανατροφή των παιδιών:

«Εκείνα οπού παιδιόθεν συνηθίσομεν, εκείνα θέλομεν και εκείνα εξακολουθούμεν εις ολην την επίλοιπόν μας ζωήν. Φανερόν είναι λοιπόν πως όλη η σωτηρία και όλη η απώλεια του ανθρώπου από την παιδικήν του ηλικίαν κρέμεται. Δυστυχείς λοιπόν είμεσθεν ημείς οι άνθρωποι. Από μίαν τέτοιαν ηλικίαν, εις την οποίαν δεν έχομεν, ούτε συλλογιστικόν τέλειον ούτε διακριτικόν ορθόν, να κρέμεται και η σωτηρία μας, και ο αφανισμός μας;

Εκείνοι οπού μας αναθρέφουσιν, εκείνοι μας διορίζουσι τα ήθη, εκείνοι οπού έχουσι γνώσιν και διακριτικόν μας οδηγούν ή εις το καλόν ή εις το κακόν. Όθεν εις εκείνους αφίσετέ με να στρέψω τον λόγον εις εσάς, ω πατέρες, εις εσάς, ω μητέρες και όσοι άλλοι ελάβετε επιστασίαν από τον Θεόν να αναθρέφετε παιδιά· εσείς πρέπει και με τον λόγον και με το έργον και με το καλόν παράδειγμα να αναθρέφετε τα τέκνα σας· επειδή από λόγου σας κρέμεται και η απώλεια η εδική τους, και η σωτηρία τους...».

Σε άλλη ομιλία του αναφέρεται στην αξία της αρετής:

«Η αρετή, αδελφοί μου, έχει την πρώτην αυτής αρχήν από του Θεού. Η ουσία της υπερουσίου θεότητος εστίν η πηγή εξ ης βλαστάνει η αρετή. Η αγάπη, η δικαιοσύνη, η χρηστότης, η μακροθυμία, το έλεος και πάσα άλλη αρετή καρποφορήματα εισί της δημιουργικής φύσεως. Διά τούτο, όταν ο άνθρωπος εργάζεται της αρετής τα κατορθώματα, τότε αληθώς γίνεται εικών ζώσα και ομοία τω Θεώ, καθώς υπ' αυτού επλάσθη. Έχει ο άνθρωπος το κατ' εικόνα Θεού; αυτεξούσιος ο Θεός; αυτεξούσιος και ο άνθρωπος. Προνοητικός ο Θεός; προνοητικός και ο άνθρωπος. Νους και λόγος και πνεύμα ο Θεός; Νουν και λόγον και πνεύμα έχει και ο άνθρωπος. Κατά τούτο ο άνθρωπος εστίν εικών του Θεού, εάν δε κατασταθή φιλόστοργος, δίκαιος, αγαθός, μακρόθυμος, ελεήμων, εάν, λέγω, κατορθώση ταύτας τας αρετάς, τότε εστίν εικών ουχί νεκρά και ανομοία, αλλά ζώσα και ομοία τω Θεώ, τότε γίνεται ο άνθρωπος κατά χάριν Θεός, εγώ είπα, Θεοί έστε και υιοί του Υψίστου πάντες».

Να πως μιλάει ο Νικηφόρος Θεοτόκης για τον Ιησού στο κήρυγμά του «περί λόγου»:

«Ιησού μου γλυκύτατε, αμφιβολία δεν είναι πως ο λόγος σου, ο λόγος εκείνος, τον οποίον εσύ edίδαξες, και εκείνος, τον οποίον ημείς οι αμαρτωλοί κηρύττομεν, είναι αλήθεια. Και επειδή και η αρετή είναι αλήθεια, η μία αλήθεια μάς στερεώνει εις την άλλην αλήθειαν. Ο λόγος σου είναι φως, και επειδή και η αρετή είναι φως, το ένα φως μας κάνει να θέλωμεν πάντοτε το άλλο φως. Ο λόγος σου είναι άρτος, οπού στηρί-ζει την ψυχήν μας. Ο λόγος σου είναι οίνος οπού ευφραίνει τον καρδίαν μας. Ο λόγος σου και εσύ, ω υιέ, και λόγε, πολλήν έχετε τον ομοιότητα. Γεννηθείς εσύ, έδειξες την οδόν της σωτηρίας. Προφερόμενος ο λόγος σου στερεώνει εις κάθε αρετήν και χαρίζει τον μακαριότητα».

(πηγή: Πεμπτουσία)

ΚΥΡΙΑΚΗ ΤΟΥ ΠΑΣΧΑ

ΕΡΜΗΝΕΙΑ ΤΗΣ ΣΗΜΕΡΙΝΗΣ ΠΕΡΙΚΟΠΗΣ ΑΠΟ ΤΙΣ ΠΡΑΞΕΙΣ ΤΩΝ ΑΠΟΣΤΟΛΩΝ

(Πράξ. α' 1-8)

ουρανός και η γη και τα καταχθόνια χάρηκαν χαρά πάρα πολύ μεγάλη την ημέρα που ο Ιησούς Χριστός, νικώντας τον θάνατο, αναστήθηκε την τρίτη ημέρα, δίνοντας ζωή στον κόσμο. Οι μεν άγγελοι στον ουρανό χάρηκαν για τη σωτηρία των ανθρώπων, οι άνθρωποι δε στη γη για την ανάστασή τους και την αρχαία αποκατάστασή τους, και οι κρατούμενοι στα καταχθόνια για την απαλλαγή και την πλήρη και τελειωτική λύτρωσή τους από τα δεσμά τους.

Αυτής της παγκόσμιας χαράς, κάθε χρόνο την ημέρα του Πάσχα, η Εκκλησία του Χριστού κάνει ανάμνηση, ψάλλοντας άσματα χαροποιά και πανευφρόσυνα, και από παλαιότατη παράδοση των θείων Πατέρων, από την ημέρα αυτή μέχρι την Πεντηκοστή, διαβάζει το βιβλίο των Πράξεων των Αγίων Αποστόλων.

Το βιβλίο αυτό ονομάζεται Πράξεις των Αποστόλων επειδή περιέχει τα έργα, το κήρυγμα και τα θαύματα αυτών. Ο συγγραφέας του είναι ο Λουκάς, ο Ευαγγελιστής και Απόστολος, ο οποίος πρώτα έγραψε το κατά Λουκάν Ευαγγέλιο και μετά τις Πράξεις των Αποστόλων, στέλνοντάς τα και τα δύο στον Θεόφιλο.

Αληθώς θεόπνευστο είναι το βιβλίο των Πράξεων, καθώς και αυτό του Ευαγγελίου. Μέσω αυτού, ο θεηγόρος Λουκάς διηγούμενος τα έργα των Αποστόλων, περιγράφει την εκπλήρωση των υποσχέσεων του Ιησού Χριστού και την έκβαση των λόγων που είχε προφητεύσει (Πράξ. β'). Στο σύγγραμμα αυτό διαβάζει κανείς την αναλυτική ιστορία της καθόδου του Παναγίου Πνεύμα-

τος από τον ουρανό, την οποία είχε υποσχεθεί ο Χριστός· βλέπει την ένωση και ομόνοια των καρδιών των πιστευόντων, όπως είχε προσευχηθεί ο Κύριος (Πράξ. δ' 32): «*Ἵνα ὧσιν ἕν, καθὼς ἡμεῖς ἕν ἐσμέν*» (Ιωαν. ιε' 22)· και τους ιερούς Αποστόλους να παραδίδονται στα Συνέδρια και στις Συναγωγές, να υβρίζονται, να λιθοβολούνται και να υπομένουν τον διά μαρτυρίου θάνατο, όπως είχε προφητεύσει ο Θεάνθρωπος (Πράξ. ε' και ζ', Ματθ. ι' 17. Λουκ. κα' 13). Στο βιβλίο αυτό βλέπει κανείς τις οδοιπορίες, τους κόπους, τον ζήλο, τους κινδύνους, τα παθήματα, τις αρετές, τα θαύματα και όλα όσα προείπε ο Κύριος για τους Αποστόλους.

Η αρμονία της σύνταξης, η γλυκύτητα του λόγου, η λαμπρότητα των νοημάτων, η καθαρότητα του ύφους και η σύντομη έκθεση των αναγκαίων περιστατικών σε κάθε υπόθεση, όχι μόνο αποδεικνύουν ότι το σύγγραμμα αυτό είναι γνήσιο του θεογράφου Λουκά, αλλά και ευφραίνουν και κατανύγουν την καρδιά κάθε αναγνώστη ή ακροατή. Το ιερό αυτό βιβλίο έχει έναν μοναδικό τρόπο διδασκαλίας. Διδάσκει την πίστη όχι δογματικά, αλλά ιστορικά, όχι με αποφασιστικούς λόγους, αλλά με απλοϊκή έκθεση· διδάσκει την αρετή όχι νουθετώντας, αλλά περιγράφοντας τις αρετές, όχι με προτρεπτικούς λόγους, αλλά με παραδείγματα ενάρετων έργων, όχι με φοβέρες ή υποσχέσεις βραβείων, αλλά με παραδείγματα και πράξεις.

Έτσι διδάσκοντας προσελκύει παραδόξως και σταθεροποιεί το νου του ανθρώπου στην αλήθεια της πίστης και θερμαίνει θαυμασίως την καρδιά στον έρωτα της αρετής. Αναγιγνώσκεται στις Εκκλησίες από σήμερα μέχρι την Πεντηκοστή επειδή διηγείται τη σαρανταήμερη παραμονή και ενασχόληση του Ιησού Χριστού με τους μαθητές Του μετά την ανάστασή Του, την ανάληψή Του στους ουρανούς και την κάθοδο του Παναγίου Πνεύματος την ημέρα της Πεντηκοστής. Μέσω αυτού λοιπόν του θεόπνευστου βιβλίου, από σήμερα μέχρι την Πεντηκοστή, μας διδάσκει ο θεοφόρος Λουκάς τον λόγο του Θεού.

Τὸν μὲν πρῶτον λόγον ἐποιησάμην περὶ πάντων, ὃ Θεόφιλε, ὧν ἤρξατο ὁ Ἰησοῦς ποιεῖν τε καὶ διδάσκειν ἄχρι ἧς ἡμέρας ἐντειλάμενος τοῖς ἀποστόλοις διὰ πνεύματος ἁγίου οὕς ἐξελέξατο ἀνελήφθη·

(Πράξ α' 1-2)

Αλλά όταν ακούμε τα λεγόμενα και δεν κατανοούμε πλήρως τα νοήματά τους, τότε είτε καθόλου είτε λίγο ωφελούμαστε. Γι' αυτό ο θεόπνευστος Παύλος παρήγγειλε στους Κορινθίους να έχουν διερμηνέα των θείων λόγων «Καί εἷς, διερμηνευέτω» (Α' Κορ. ιδ' 27). Και εμείς ομολογούμε με ειλικρίνεια και θάρρος ότι δεν είμαστε άξιοι για το έργο τόσο θεϊκό και υψηλό όσο είναι η ερμηνεία τέτοιου είδους. Επειδή όμως έχουμε το θάρρος μας σε Αυτόν, ο οποίος έκρυψε τις θεϊκές έννοιες «Από σοφῶν καὶ συνετῶν, καὶ ἀποκαλύψαντα αὐτάς νηπίοις» (Ματθ. ια' 25), αφού επικαλεστούμε το πανάγιο όνομά Του, αρχίζουμε την προσπάθεια ζητώντας από εσάς προσεκτική ακρόαση, ώστε ακούγοντας και κατανοώντας να θησαυρίσετε τους καρπούς των θείων χαρισμάτων.

Ο θεσπέσιος Παύλος ονόμασε το πρώτο σύγγραμμα του θεηγόρου Λουκά Ευαγγέλιο, αφού περιείχε τα καλά νέα της σωτηρίας, διαβεβαιώνοντας ότι όλες οι Εκκλησίες των πιστών σε διάφορα μέρη επαίνεσαν τον Ιερομύστη Λουκά για αυτό. «Συνεπέμψαμεν δέ, λέγει, μετ' αὐτοῦ τὸν ἀδελφόν, οὗ ὁ ἔπαινος ἐν τῷ Εὐαγγελίῳ διὰ πασῶν τῶν Ἐκκλησιῶν» (Β' Κορ. η' 18).

Ο τρισμακάριος Λουκάς, είτε επειδή το όνομα "λόγος" σημαίνει γενικά τη συγγραφή για κάθε υπόθεση, είτε επειδή ταπεινοφρονώντας απέφευγε τους επαίνους των ανθρώπων, ονόμασε το κατά Λουκάν Ευαγγέλιο, "λόγο πρώτον", επειδή πρώτα έγραψε αυτό και μετά τις Πράξεις των Αποστόλων. Είναι φανερό από τον τίτλο που προσάρμοσε στο όνομα του Θεόφιλου στο Ευαγγέλιο, λέγοντας «Κράτιστε Θεόφιλε» (Λουκ. α' 3), ότι ο Θε-

όφιλος δεν ήταν απλός άνθρωπος, αλλά ηγεμόνας και άρχοντα. Επίσης, στον Φήλικα και στον διάδοχό του Φῆστο, ηγεμόνες της Καισάρειας, προσέδωσε τον τίτλο "Κράτιστον" (Πράξ. κγ' 24-26 και κδ' 23 και κστ' 35). Πού ηγεμόνευε ο Θεόφιλος και ποια ήταν η πατρίδα του παραμένουν άδιευκρίνιστα.

Όταν ακούμε τον Λουκά να λέει «*Λόγον ἐποιησάμην περί πάντων*», δηλαδή μίλησα για όλα τα έργα του Ιησού Χριστού, μην νομίζεις ότι αυτό αντιβαίνει στον λόγο του Ευαγγελιστή Ιωάννη «*Ἄτινα ἐάν γράφηται καθ' ἓν, οὐδὲ αὐτὸν οἶμαι χωρῆσαι τὸν κόσμον τὰ γραφόμενα βιβλία*» (Ιωάν. κ', 25). Διότι ο Λουκάς μίλησε αληθινά για όλα, αλλά συνοπτικά, ενώ ο Ιωάννης λέει ότι αν γραφόταν κάθε έργο, θαύμα και διδαχή του Ιησού Χριστού ειδικά και λεπτομερώς, ο κόσμος δεν θα μπορούσε να χωρέσει τα γραφόμενα βιβλία.

Επιπλέον, σημείωσε ότι με το ρήμα "οἶμαι", δηλαδή νομίζω, ο Ιωάννης μετριάζει την υπερβολή του λόγου του. Τι σημαίνει το «*ἄχρι ἧς ἡμέρας ἐντειλάμενος τοῖς ἀποστόλοις διὰ Πνεύματος Ἁγίου*»; Ο Λουκάς έγραψε στο Ευαγγέλιο του μόνο όσα έκανε και παρήγγειλε ο Ιησούς Χριστός στους Αποστόλους πριν από την Ανάστασή Του, αλλά και όσα παρήγγειλε σε αυτούς μετά την Ανάστασή Του μέχρι την ημέρα που αναλήφθηκε.

Πρώτον, διηγήθηκε στο Ευαγγέλιο ότι ο Ιησούς Χριστός, μετά την Ανάστασή Του, ερμήνευσε στους Αποστόλους όσα είχαν ειπωθεί για Αυτόν από τον Μωυσή και τους προφήτες στις Γραφές. «*Καὶ ἀρξάμενος ἀπὸ Μωσέως καὶ ἀπὸ πάντων τῶν προφητῶν, διηρμήνευσεν αὐτοῖς ἐν πάσαις ταῖς Γραφαῖς τὰ περὶ αὐτοῦ*» (Λουκ. κδ' 27). Δεύτερον, με τον χαιρετισμό έδωσε σε αυτούς την εντολή της ειρήνης. «*αὐτὸς ὁ Ἰησοῦς ἔστη ἐν μέσῳ αὐτῶν καὶ λέγει αὐτοῖς· εἰρήνη ὑμῖν*» (Λουκ. κδ' 36).

Τρίτον, τους έδωσε την εντολή να ξεκινήσουν από την Ιερουσαλήμ και να κηρύξουν σε όλα τα έθνη το όνομά Του, τη μετάνοια και την άφεση αμαρτιών μέσω Αυτού, εφόσον είναι αυτόπτες μάρτυρες (των έργων). «*καὶ κηρυχθῆναι ἐπὶ τῷ ὀνόματι*

αὐτοῦ μετάνοιαν καὶ ἄφεσιν ἁμαρτιῶν εἰς πάντα τὰ ἔθνη, ἀρξάμενον ἀπὸ Ἱερουσαλήμ. ὑμεῖς δὲ ἐστε μάρτυρες τούτων.» (Λουκ. κδ' 47-48).

Τέταρτον, τους παρήγγειλε να παραμείνουν στην Ιερουσαλήμ και να περιμένουν εκεί μέχρι να λάβουν τη δύναμη από τον ουρανό. «ὕμεῖς δὲ καθίσατε ἐν τῇ πόλει Ἱερουσαλήμ ἕως οὗ ἐνδύσθητε δύναμιν ἐξ ὕψους.» (Λουκ. κδ' 49).

Αυτή ήταν η τελευταία εντολή Του που έδωσε σε αυτούς την ημέρα που αναλήφθηκε στους ουρανούς. Διότι, αφού είπε αυτά, τους οδήγησε έξω από την Ιερουσαλήμ μέχρι τη Βηθανία και, αφού τους ευλόγησε, «διέστη ἀπ' αὐτῶν καὶ ἀνεφέρετο εἰς τὸν οὐρανόν.» (Λουκ. κδ' 51). Επειδή όλα όσα παρήγγειλε ο Κύριος στους Αποστόλους Του, τόσο πριν όσο και μετά την Ανάστασή Του, ήταν πνευματικά και θεία, και όλα τα έκανε και δίδαξε σε ενότητα με το Άγιο Πνεύμα, ως Θεός και ομοούσιος με Αυτό, γι' αυτό είπε «διὰ Πνεύματος Αγίου».

Ιδού λοιπόν όλη η έννοια των λόγων: «Ω Θεόφιλε, λέγει, στο πρώτο μου σύγγραμμα, δηλαδή στο Ευαγγέλιο, που αφού έγραψα το έστειλα σε σένα, μίλησα για όλα τα έργα, τα θαύματα και τις διδασκαλίες του Κυρίου Ιησού, από την αρχή, μέχρι την ημέρα που, αφού έδωσε τις τελευταίες Του εντολές σε αυτούς που εξέλεξε από όλο τον κόσμο, δηλαδή στους Αποστόλους, αναλήφθηκε στους ουρανούς». Αυτά τα είπε περιληπτικά ο μακάριος Απόστολος, και τα εξηγεί στα επόμενα, λέγοντας·

οἷς καὶ παρέστησεν ἑαυτὸν ζῶντα μετὰ τὸ παθεῖν αὐτὸν ἐν πολλοῖς τεκμηρίοις, δι' ἡμερῶν τεσσαράκοντα ὀπτανόμενος αὐτοῖς καὶ λέγων τὰ περὶ τῆς βασιλείας τοῦ Θεοῦ. Καὶ συναλιζόμενος παρήγγειλεν αὐτοῖς ἀπὸ Ἱεροσολύμων μὴ χωρίζεσθαι, ἀλλὰ περιμένειν τὴν ἐπαγγελίαν τοῦ πατρὸς ἣν ἠκούσατέ μου· (Πράξ α' 3-4)

Σύντομα, και με μία μόνο φράση, είπε προηγουμένως ότι ο Ιησούς Χριστός αναλήφθηκε· τώρα περιγράφει πιο εκτενώς τι έκανε από τη στιγμή που αναστήθηκε από τους νεκρούς μέχρι την ημέρα που αναλήφθηκε στον ουρανό. Ο Ιησούς Χριστός, μετά το πάθος Του που προκάλεσε τον θάνατό Του, αναστάς από τους νεκρούς, παρουσιάστηκε ζωντανός ενώπιον των Αποστόλων, εμφανιζόμενος σε αυτούς για σαράντα ημέρες «έν πολλοῖς τεκμηρίοις».

Ποια είναι αυτά τα αποδεικτικά στοιχεία; Είναι τα σημεία και οι αποδείξεις που ο Ιησούς έκανε για να αποδείξει την ανάστασή Του. «*Αναστὰς δὲ πρωτὶ πρώτη σαββάτου ἐφάνη πρῶτον Μαρίας τῇ Μαγδαληνῇ*» (Μάρκ. ιστ' 9). Την ίδια ημέρα εμφανίστηκε στους δύο μαθητές που πορεύονταν προς τους Εμμαούς («*καὶ ἰδοὺ δύο ἐξ αὐτῶν ἦσαν πορευόμενοι αὐτῇ τῇ ἡμέρᾳ εἰς κώμην ἀπέχουσαν σταδίου ἐξήκοντα ἀπὸ Ἱερουσαλὴμ, ἣ ὄνομα Ἑμμαοῦς*» — Λουκ. κδ' 13). Το απόγευμα της ίδιας ημέρας εισήλθε «*οὔσης οὖν ὀψίας τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ, τῇ μιᾷ τῶν σαββάτων, καὶ τῶν θυρῶν κεκλεισμένων ὅπου ἦσαν οἱ μαθηταὶ συνηγμένοι*» (Ιωάν. κ' 19). Με τον ίδιο τρόπο, και μετά από οκτώ ημέρες, παρουσιάστηκε πάλι ενώπιόν τους (Ιωάν. κ' 26). «*Οἱ δὲ ἔνδεκα μαθηταὶ ἐπορεύθησαν εἰς τὴν Γαλιλαίαν εἰς τὸ ὄρος οὗ ἐτάξατο αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς*» (Ματθ. κη' 16). Μετά από αυτά, φανερώθηκε στους μαθητές στην ακτή της θάλασσας της Τιβεριάδας («*Μετὰ ταῦτα ἐφανέρωσεν ἑαυτὸν πάλιν ὁ Ἰησοῦς τοῖς μαθηταῖς ἐπὶ τῆς θαλάσσης τῆς Τιβεριάδος*» — Ιωάν. κα' 1).

Όχι μόνο παρουσιαζόταν ενώπιόν τους, αλλά και συνομιλούσε μαζί τους, εξηγούσε τις Γραφές και τους παρήγγειλε να μη χωριστούν από την Ιερουσαλήμ («*καὶ αὐτὸς εἶπεν πρὸς αὐτούς· οὗτοι εἰσὶν οἱ λόγοι οὓς ἐλάλησα πρὸς ὑμᾶς... ὑμεῖς δὲ καθίσατε ἐν τῇ πόλει Ἱερουσαλὴμ ἕως οὗ ἐνδύσησθε ἐξ ὕψους δύναμιν*» Λουκ. κδ' 49). Για να τους διαβεβαιώσει ακόμη περισσότερο, «*ἔδειξεν αὐτοῖς τὰς χεῖρας καὶ τοὺς πόδας αὐτοῦ*» (Λουκ. κδ' 39), «*καὶ τὴν πλευρὰν αὐτοῦ*» (Ιωάν. κ' 20), «*καὶ ἐνεφύσησεν καὶ λέγει αὐτοῖς, Λάβετε Πνεῦμα Ἅγιον· ἃν τινων ἀφῆτε τὰς ἁμαρτίας,*

ἀφίενται αὐτοῖς· ἂν τινων κρατῇτε, κεκράτηνται» (Ιωάν. κ' 22-23). Για να πειστεί ακόμη περισσότερο, επέτρεψε στον δύσπιστο Θωμά να ψηλαφήσει την πλευρά Του. Επίσης, «συναναστρεφόταν μαζί τους», δηλαδή έτρωγε μαζί τους· έφαγε ενώπιόν τους «λαβὼν ἐνώπιον αὐτῶν ἔφαγεν ἀπο τὸν ἰχθὺν ὅπτοῦ καὶ ἀπὸ μελίσσιου κηρίου» (Λουκ. κδ' 42-43). Συνέφαγε μαζί τους ἄρτο και ψάρι στην παραθαλάσσια της θάλασσας Τιβεριάδας («ἔρχεται ὁ Ἰησοῦς καὶ λαμβάνει τὸν ἄρτον καὶ δίδωσιν αὐτοῖς, καὶ τὸν ὀψάριον ὁμοίως» Ιωάν. κα' 13). Αυτά είναι τα αποδεικτικά στοιχεία που ο Ιησούς Χριστός παρουσίασε στους μαθητές Του για σαράντα ημέρες για να επιβεβαιώσει την ανάστασή Του από τους νεκρούς.

Σημείωσε ότι δεν εμφανίστηκε μόνο στους Αποστόλους και στη Μαρία τη Μαγδαληνή μετά την ανάστασή Του, αλλά φανερώθηκε και σε «Ἐπάνω πεντακοσίους ἀδελφοῖς» («Ἐτάθη ἔπειτα ἐφ' ἐνὶ πλείοσιν ἢ πεντακοσίους ἀδελφοῖς ἐφάπαξ, ἐξ ὧν οἱ πλείους μένουσιν ἕως ἄρτι, τινὲς δὲ καὶ ἐκοιμήθησαν» Α' Κορ. ιε' 6), όπως μαρτυρεῖ ο θεσπέσιος Παῦλος. Πότε και πού έγινε αυτό, και ποιοι ήταν αυτοί οι πεντακόσιοι, ο Παῦλος το αφήνει άγνωστο· λέει μόνο ότι κατά την εποχή του πολλοί από αυτούς ήταν ζωντανοί, ενώ μερικοί είχαν πεθάνει. «ἐξ ὧν οἱ πλείους μένουσιν ἕως ἄρτι, τινὲς δὲ καὶ ἐκοιμήθησαν». Μήπως αυτό συνέβη στο όρος της Γαλιλαίας (Ματθ. κη' 16), επειδή εκεί διέταξε ο Κύριος τους μαθητές Του να έρθουν; Σε όλους όσους ανέφερε εμφανίστηκε, επειδή μόνο αυτοί ήταν άξιοι να δουν το σώμα Του, που έγινε άφθαρτο και θεοποιήθηκε, και να δεχτούν το μυστήριο της ανάστασής Του από τους νεκρούς.

Σημείωσε επίσης ότι την ανάληψη του Κυρίου Ιησού στον ουρανό μας τη δίδαξε ο Ιερός Μάρκος λέγοντας «Ὁ μὲν οὖν Κύριος μετὰ τὸ λαλῆσαι αὐτοῖς, ἀνελήφθη εἰς τὸν οὐρανόν, καὶ ἐκάθισεν ἐκ δεξιῶν τοῦ Θεοῦ» (Μάρκ. ιστ' 19). Ομοίως και ο θεηγόρος Λουκάς, γράφοντας στο Ευαγγέλιό του τα εξής: «Καὶ ἐγένετο ἐν τῷ εὐλογεῖν αὐτὸν αὐτοῦς, διέστη ἀπ' αὐτῶν καὶ ἀνεφέρετο εἰς τὸν οὐρανόν» (Λουκ. κδ' 51). Ότι την τεσσαρακοστή ημέρα

μετά την ανάστασή Του αναλήφθηκε ο Σωτήρας και ότι μίλησε προς τους Αποστόλους «*ἃ περὶ τῆς βασιλείας τοῦ Θεοῦ, καὶ παρηγγείλεν αὐτοῖς μὴ χωρίζεσθαι ἀπὸ Ἱερουσαλήμ, ἀλλὰ περιμένειν τὴν ἐπαγγελίαν τοῦ Πατρὸς*» (Πράξ. α' 3-4), όπως άκουσαν από το στόμα Του· μόνο το βιβλίο των Πράξεων μας δίδαξε αυτά.

Πότε άκουσαν αυτή την υπόσχεση οι Απόστολοι; Όταν τους είπε ο Κύριος «*καὶ ἐρωτήσω τὸν Πατέρα, καὶ ἄλλον Παράκλητον δώσει ὑμῖν, ἵνα μένη μεθ' ὑμῶν εἰς τὸν αἰῶνα*» (Ιωάν. ιδ', 16). Επειδή ο Λουκάς παρουσίασε τον Χριστό να μιλά τότε προς τους Αποστόλους Του και να τους λέει «*τὴν ἐπαγγελίαν τοῦ Πατρὸς, ἣν ἠκούσατέ μου*» (Πράξ. α' 4), για αυτό παραθέτει και τα επόμενα λόγια ως λεγόμενα από τον Ιησού Χριστό τότε προς αυτούς.

ὅτι Ἰωάννης μὲν ἐβάπτισεν ὕδατι, ὑμεῖς δὲ ἐν πνεύματι
βαπτισθήσεσθε ἁγίῳ οὐ μετὰ πολλὰς ταύτας ἡμέρας.
(Πράξ. α' 5)

Μέσα από αυτά τα λόγια φανέρωσε ο Θεάνθρωπος τον λόγο για τον οποίο είπε να περιμένουν την υπόσχεση του Πατέρα Του. «*Εἶναι πρέπον,*» λέει, «*να περιμένετε την εκπλήρωση της υπόσχεσης του Πατέρα μου, διότι ο Ιωάννης, ο δικός μου βαπτιστής και πρόδρομος, βάπτισε με νερό, αλλά εσείς, μετά από λίγες ημέρες, θα βαπτιστείτε με το Άγιο Πνεύμα.*» Τα ίδια είπε και ο Ιωάννης ο βαπτιστής: «*Ἐγὼ μὲν βαπτίζω ὑμᾶς ἐν ὕδατι εἰς μετάνοιαν· ὁ δὲ ὀπίσω μου ἐρχόμενος ἰσχυρότερός μου ἐστίν· οὗ οὐκ εἰμὶ ἱκανὸς τὰ ὑποδήματα βαστάσαι· αὐτὸς ὑμᾶς βαπτίσει ἐν Πνεύματι Ἁγίῳ καὶ πυρί*» (Ματθ. γ' 11).

Ο Ιωάννης αναφέρθηκε στη φωτιά επειδή, ως προφήτης, προγνώρισε ότι με τη μορφή της φωτιάς θα κατέλθει το Άγιο Πνεύμα στους Αποστόλους. Η φράση «*Ἐμεῖς δὲ βαπτισθήσεσθε ἐν Πνεύματι Ἁγίῳ*» δημιουργεί απορία σχετικά με το βάπτισμα

των Αποστόλων. Μερικοί, νομίζοντας ότι οι Απόστολοι βαπτίστηκαν όταν το Άγιο Πνεύμα κατέβηκε πάνω τους στο υπερώο όπου ήταν συγκεντρωμένοι, λένε ότι ακόμα κι αν δεν υπήρχε νερό στο υπερώο, υπήρχε το Πνεύμα, και ότι ο Χριστός, αν και δεν χρίστηκε με αισθητό λάδι, ήταν ο Χριστός.

Επιπλέον, σχετικά με αυτά, λένε ότι οι Απόστολοι είχαν βαπτιστεί με νερό σε διάφορες περιόδους στο βάπτισμα του Ιωάννη και στη συνέχεια, την ημέρα της Πεντηκοστής, βαπτίστηκαν με το βάπτισμα του Πνεύματος. Από αυτά συνάγεται ότι οι Απόστολοι μέχρι την ημέρα της Πεντηκοστής δεν είχαν βαπτιστεί με το βάπτισμα του Ιησού Χριστού και συνεπώς δεν είχαν καθαριστεί από το ρύπο της προπατορικής αμαρτίας. Αλλά πρώτον, πώς δέχτηκαν να μη βαπτιστούν με το βάπτισμα του Ιησού Χριστού, αφού τον είδαν να βαπτίζεται στον Ιορδάνη και άκουσαν από το στόμα του να λέει στον Νικόδημο: «*Ἐὰν μή τις γεννηθῇ ἔξ ὕδατος καὶ Πνεύματος, οὐ δύναται εἰσελθεῖν εἰς τὴν βασιλείαν τοῦ Θεοῦ*» (Ιωάν. γ' 5). Δεύτερον, πώς ενώ ήταν αβάπτιστοι, βάπτιζαν άλλους, όπως μαρτυρεί ο Ευαγγελιστής Ιωάννης λέγοντας: «*καίτοιγε Ἰησοῦς αὐτὸς οὐκ ἐβάπτιζεν, ἀλλ' οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ*» (Ιωάν. δ' 2). Τρίτον, πώς ο Θεάνθρωπος εἶπε με παρρησία ότι εἶναι καθαροί: «*καὶ ὑμεῖς καθαροὶ ἐστε, ἀλλ' οὐχὶ πάντες*» (Ιωάν. ιγ' 10). Ἦταν άραγε ὅλοι ἀκόμη ἀκάθαρτοι ἀπὸ τὴν αμαρτία του προπάτορα;

Μήπως λοιπόν εἶναι προτιμότερο αὐτό που ιστορεῖ ο Εὐώδιος, ο πρῶτος ἐπίσκοπος Ἀντιοχείας, ἄνδρας ἅγιος καὶ διάδοχος των Αποστόλων; Αὐτός ιστορεῖ τα εξής: «*Ο Χριστὸς με τα ἴδια Του τα χέρια βάπτισε μόνο τον Πέτρο. Ο Πέτρος βάπτισε τον Ανδρέα καὶ τοὺς υἱοὺς τοῦ Ζεβεδαίου. Ο Ανδρέας καὶ οἱ υἱοὶ τοῦ Ζεβεδαίου βάπτισαν τοὺς λοιποὺς Ἀποστόλους. Τοὺς ἐβδομήκοντα βάπτισαν ὁ Πέτρος καὶ ὁ Ἰωάννης ὁ Θεολόγος.*» Ἀν δεχθούμε αὐτό, εἶναι φανερό ὅτι το «*βαπτισθήσεσθε ἐν Πνεύματι Ἁγίῳ*» δεν σημαίνει βάπτισμα, ἀλλὰ εἰπώθηκε μεταφορικά για να φανερώσει τον πλούτο της χάριτος του Ἀγίου Πνεύματος που ἔλαβαν οἱ μαθητές του Σωτήρα τὴν ἡμέρα της Πεντηκοστής.

Οἱ μὲν οὖν συνελθόντες ἡρώτων αὐτὸν λέγοντες, Κύριε, εἰ ἐν τῷ χρόνῳ τούτῳ ἀποκαθιστάνεις τὴν βασιλείαν τῷ Ἰσραήλ; (Πράξ. α' 6)

Εἶχαν λάβει προηγουμένως διάφορα χαρίσματα του Αγίου Πνεύματος: «Ἴδου δέδωκα ὑμῖν τὴν ἐξουσίαν τοῦ πατεῖν ἐπάνω ὄφρων καὶ σκορπίων, καὶ ἐπὶ πᾶσαν τὴν δύναμιν τοῦ ἐχθροῦ» (Λουκ. ι' 19). «ἔδωκεν αὐτοῖς ἐξουσίαν κατὰ πνευμάτων ἀκαθάρτων, ὥστε ἐκβάλλειν αὐτά, καὶ θεραπεύειν πᾶσαν νόσον καὶ πᾶσαν μαλακίαν» (Ματθ. ι' 1). «ἂν τινων ἀφῆτε τὰς ἁμαρτίας, ἀφίενται αὐτοῖς· ἂν τινων κρατῆτε, κεκράτηνται» (Ιωάν. κ' 23). Τὴν ἡμέρα ὅμως τῆς Πεντηκοστῆς δὲν ἔλαβαν ἓνα ἢ δύο χαρίσματα, ἀλλὰ τὸ πλήρωμα τῶν χαρισμάτων τοῦ Παναγίου Πνεύματος, γεμίζοντας με σοφία, δύναμη καὶ κάθε ἄλλο θεϊκὸ χάρισμα. Ἡ μεταφορὰ ἀπὸ τοῦ «βαπτίζω» χρησιμοποιήθηκε γιὰ νὰ φανερώσῃ τὴν ἀφθονὴ καὶ πλούσια θεία δωρεά. Ὅπως τὸ νερὸ καταβρέχει ὅλο τὸ σῶμα τοῦ βαπτιζόμενου σὲ αὐτό, ἔτσι καὶ τὸ Ἅγιον Πνεῦμα γέμισε τὸ νοῦ, τὴν ψυχὴ καὶ τὴν καρδιά τῶν μαθητῶν τοῦ Σωτήρα.

Ὁ Κύριος δὲν φανέρωσε σὲ αὐτοὺς οὔτε τὴν ὥρα οὔτε τὴν ἡμέρα τῆς καθόδου τοῦ Αγίου Πνεύματος, γιὰ νὰ περιμένουν με μεγαλύτερη προσοχή καὶ προθυμία καὶ νὰ γίνουν ἄξιοι νὰ τοῦ υποδεχτοῦν. Εἶπε ὅμως «οὐ μετὰ πολλὰς ταύτας ἡμέρας» (Πράξ. α' 5) γιὰ νὰ παρηγορήσῃ τὴ λύπη τῆς καρδιάς τοὺς γιὰ τὸν χωρισμὸ Του καὶ νὰ ενισχύσῃ τὴν πίστη καὶ τὴν ἐλπίδα τοὺς. Αὐτὰ τὰ λόγια ποὺ εἶπε ὁ Ἰησοῦς Χριστὸς μετὰ τὴν ἀνάστασή Του, ἔγραψε ὁ Απόστολος καὶ στὴ συνέχεια ἱστορεῖ τὰ τότε ἐρωτήματα τῶν Αποστόλων καὶ τὶς ἀπαντήσεις τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ πρὸς αὐτοὺς.

Ὅταν τὸ Πανάγιον Πνεῦμα κατέβηκε στοὺς Αποστόλους, τότε φώτισε καὶ ἀνύψωσε τὸν νοῦ τοὺς ἀπὸ τὰ ταπεινά καὶ γήινα νοήματα στὶς υψηλές καὶ ἐπουράνιες ἐννοιες, σύμφωνα με τὴν

πρόρρηση του Κυρίου: «Ὁ δὲ Παράκλητος, τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιον, ὃ πέμψει ὁ Πατήρ ἐν τῷ ὀνόματί μου, ἐκεῖνος ὑμᾶς διδάξει πάντα καὶ ὑπομνήσει ὑμᾶς πάντα ἃ εἶπον ὑμῖν» (Ιωάν. ιδ΄ 26). Πριν την κάθοδο του Αγίου Πνεύματος, ήταν τόσο ατελείς, που δεν κατανοούσαν ξεκάθαρα ούτε τα λόγια που σήμαιναν πνευματικά και επουράνια πράγματα. Επειδὴ ἦταν προκατελημμένοι ἀπὸ τὴ γνώμη των κοινῶν Ιουδαίων, πίστευαν ὅτι ὅταν ἔρθει ὁ Μεσσίας θα τοὺς ἀποδώσει τὴν ἐπίγεια βασιλεία που τοὺς εἶχε ἀρπάξει οἱ βασιλεῖς τῆς Ρώμης. Νόμιζαν λοιπόν, ὅτι ὁ Ἰησοὺς Χριστὸς μετὰ τὴν ἀνάστασή του ἀπὸ τοὺς νεκροὺς θα καθίσει στὸν θρόνο τῆς βασιλείας τοῦ Ἰσραήλ.

Γι' αὐτὸ οἱ γιοὶ τοῦ Ζεβεδαίου προσήλθαν σε αὐτὸν παρακαλώντας καὶ λέγοντας: «δὸς ἡμῖν ἵνα εἷς ἐκ δεξιῶν σου καὶ εἷς ἐξ ἐυωνύμων σου καθίσωμεν ἐν τῇ δόξῃ σου» (Μάρκ. ι΄ 37). Ὁ Λουκάς καὶ ὁ Κλεόπας, μὴ γνωρίζοντας τὸν ἀναστημένο Χριστό ὅταν τοὺς μιλοῦσε στὸν δρόμο καὶ διηγούμενοι σε αὐτὸν τι πίστευαν γιὰ τὸν Ἰησοῦ Χριστό καὶ τι ἐλπίζουν ἀπὸ αὐτόν, ἔλεγον: «Ἡμεῖς δὲ ἠλπίζομεν ὅτι αὐτός ἐστιν ὁ μέλλων λυτροῦσθαι τὸν Ἰσραήλ» (Λουκ. κδ΄ 21).

Με τέτοια φρονήματα καὶ ἐλπίδες γιὰ τὸν Ἰησοῦ Χριστό, οἱ Ἀπόστολοι, βλέποντας ὅτι πλησίαζε ὁ καιρὸς που θα χωριζόταν ἀπὸ αὐτοὺς, συγκεντρώθηκαν ἐνώπιόν του καὶ τὸν ρώτησαν, λέγοντας: «Κύριε, φανέρωσέ μας ἀν κατὰ τὸν παρόντα καιρὸ θα ἐπαναφέρεις τὴ βασιλεία τοῦ Ἰσραήλ στὴν προηγούμενη κατάστασή της». «Κύριε, εἰ ἐν τῷ χρόνῳ τούτῳ ἀποκαθιστάνεις τὴν βασιλείαν τῷ Ἰσραήλ;» Αὐτὸς τοὺς ἀπάντησε λέγοντας...

εἶπεν δὲ πρὸς αὐτούς, Οὐχ ὑμῶν ἐστιν γινῶναι χρόνους ἢ καιροὺς οὓς ὁ πατὴρ ἔθετο ἐν τῇ ἰδίᾳ ἐξουσίᾳ· (Πράξ. α' 7)

Ὅταν οἱ Ἀπόστολοι, πρὶν ἀπὸ τὸ σωτήριο πάθος τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ, τὸν ρώτησαν πότε θα εἶναι τὸ τέλος τοῦ κόσμου, τότε τοὺς ἀπάντησε λέγοντας: «Περὶ δὲ τῆς ἡμέρας ἐκείνης καὶ τῆς

ᾧρας οὐδεὶς οἶδεν, οὐδὲ οἱ ἄγγελοι οἱ ἐν οὐρανῷ, οὐδὲ ὁ Υἱός, εἰ μὴ ὁ Πατήρ» (Μάρκ. ιγ' 32). Ὅταν δε μετὰ την ἀνάστασίν του ἀπὸ τους νεκρούς τον ρώτησαν πότε θα ἐπαναφέρει τη βασιλεία στους Ἰσραηλίτες, τότε τους εἶπε: «οὐχ ὑμῶν ἐστὶ γινῶναι χρόνους ἢ καιρούς, οὗς ὁ Πατήρ ἔθετο ἐν τῇ ἰδίᾳ ἐξουσίᾳ» (Πράξ. α' 7).

Ἀν συγκρίνεις αὐτές τις δύο ἀπαντήσεις, βλέπεις ὅτι και οἱ δύο ἔχουν το ἴδιο νόημα, δηλαδή την ἀπόκρυψη της ζητούμενης γνώσης των καιρῶν. Ἡ πρώτη ἀπάντηση διαφέρει ἀπὸ τη δεύτερη στο ὅτι στην πρώτη φαίνεται αἰτία της ἀγνοίας των καιρῶν ἡ ἀγνοία του Ἰησοῦ Χριστοῦ, ἐνῶ στη δεύτερη ἡ ἀδυναμία των ἀνθρώπων. Καὶ ὅτι ὁ Ἰησοῦς Χριστός ὄχι μόνο ως Θεός, ἀλλὰ και ως ἀνθρώπος γνώριζε, λόγῳ του ὅτι ἦταν ἐνωμένος κατὰ την ὑπόστασι της θεότητος με τον Πατέρα, και τους χρόνους και τις καιρούς και τις ἡμέρες και τις ὥρες ὅσων ἐπρόκειτο να γίνουν, και ὅτι οικονομικά εἶπε ὅτι οὔτε ὁ Υἱός γνωρίζει, ὥστε να σταματήσει την ἀτελέσφορη περιέργεια των Ἀποστόλων, εἶναι βέβαιο και ἀδιαμφισβήτητο.

Για ποιο λόγο δεν μποροῦν οἱ ἀνθρώποι να γνωρίζουν τους χρόνους και τους καιρούς; Διότι, λέει, ὁ Πατέρας τους ἔθεσε στη δική του ἐξουσία. Ἀλλὰ ὄχι μόνο οἱ καιροί, ἀλλὰ τα πάντα εἶναι ὑπὸ την κυριαρχία της δεσποτείας του. Ὅταν ὁμως θέλει, τότε τα ἀποκαλύπτει στους ἀνθρώπους. Για ποιο λόγο λοιπὸν ἐξουσιάζει ἔτσι τους καιρούς, ὥστε μας στερεῖ τη γνώση αὐτῶν; Ὁ Θεός μεταβάλλει τους χρόνους και τους καιρούς αὐξάνοντας ἢ μειώνοντας το μέτρο αὐτῶν ὅπως θέλει και ἐπιθυμεῖ.

Βλέπουμε στα ἱερὰ βιβλία τέτοιες μεταβολές. Ἐπὶ Ἰησοῦ του Ναυῆ, ὁ Θεός ἀλλάξε τη διάρκεια της ἡμέρας και ἔκανε μία ἡμέρα μεγαλύτερη ἀπὸ ὅλες τις ἄλλες ἡμέρες. (Ι.Ναυῆ ι' 12-14). Στον καιρό του Εἰζεκία, μετέβαλε τον ἀριθμὸ των ἡμερῶν της ζωῆς του, προσθέτοντάς του δεκαπέντε χρόνια ζωῆς («καὶ προσθήσω ἐπὶ τὰς ἡμέρας σου πεντεκαίδεκα ἔτη» Ἠσ. λη' 5). Στον καιρό του Ἰωνά, μετέβαλε τις τρεῖς ἡμέρες σε πολλοὺς αἰῶνες («Ἔτι τρεῖς ἡμέραι καὶ Νινευὴ καταστραφήσεται» Ἰων. γ' 4), διό-

τι η Νινευή καταστράφηκε μετά από πολλούς αιώνες, όχι μετά από τρεις ημέρες όπως είχε ορίσει και ο Ιωνάς κήρυξε. Στον καιρό της συντέλειας, μέλλει να περιορίσει τον διορισμένο αριθμό των ημερών για τους εκλεκτούς (*«καὶ εἰ μὴ ἐκολοβώθησαν αἱ ἡμέραι ἐκεῖναι, οὐκ ἂν ἐσώθη πᾶσα σὰρξ· διὰ δὲ τοὺς ἐκλεκτοὺς κολοβωθήσονται αἱ ἡμέραι ἐκεῖναι»* Ματθ. κδ' 22).

Αυτά τα παραδείγματα μας πληροφορούν ότι ο Θεός μεταβάλλει και τους καιρούς και τους όρους της ζωής των ανθρώπων. Έτσι, είτε γεμίζει τον άνθρωπο με μακροβιότητα είτε επιφέρει πρόωρο θάνατο. Επειδή δε αυτές οι μεταβολές είναι μυστηριώδεις και εξαρτώνται μόνο από την εξουσία του Θεού και γίνονται όταν και όπως θέλει, γι' αυτό είπε ο Ιησούς Χριστός ότι τους καιρούς και τους χρόνους ο Πατέρας τους έθεσε στη δική του εξουσία. Λόγω αυτών των μυστηριωδών μεταβολών των καιρών, ο άνθρωπος δεν είναι επιδεκτικός της γνώσης τους. Ο Θεός απέκρυψε τη γνώση τους, όχι διότι δεν μπορεί να μας τους αποκαλύψει, αλλά διότι ο νους του ανθρώπου δεν μπορεί να κατανοήσει το μυστήριο των μεταβολών αυτών.

Δεν είναι δυνατό για εμάς, δεν είναι δυνατό για την ανθρωπινή δύναμη να γνωρίζει χρόνους ή καιρούς. Δεν μπορεί ο άνθρωπος να κατανοήσει πότε, πώς και γιατί ο Θεός κάνει τέτοιες μεταβολές στους καιρούς. Ιδού λοιπόν γιατί ο Θεάνθρωπος απέκρυψε από τους ανθρώπους τη γνώση του τέλους του κόσμου και του τέλους της ζωής του καθενός. Κρύβει τους καιρούς, ώστε να τους μεταβάλλει κατά το συμφέρον της ψυχής μας.

Αλλά και το επόμενο είναι άξιο εξέτασης. Γιατί δηλαδή ο Χριστός δεν θεράπευσε την προκατάληψη των Αποστόλων; Αυτοί, νομίζοντας ότι η Βασιλεία Του είναι επίγεια, τον παρακαλούσαν να τους φανερώσει πότε θα επαναφέρει τη Βασιλεία του Ισραήλ στην προηγούμενη κατάστασή της. Γιατί λοιπόν δεν τους απάντησε όπως και στον Πιλάτο *«Ἡ βασιλεία ἡ ἐμὴ οὐκ ἔστιν ἐκ τοῦ κόσμου τούτου»* (Ιωάν. ιη', 36), αλλά αφού έδωσε γενική απάντηση περί της άγνοιας των καιρών, ενίσχυσε κατά κάποιον τρόπο την άγνοιά τους;

Πολλές φορές τους είπε αυτό, αλλά δεν μπόρεσαν να κατανοήσουν τα λόγια του. Γι' αυτό τους έλεγε «Ἔτι πολλὰ ἔχω λέγειν ὑμῖν, ἀλλ' οὐ δύνασθε βαστάζειν ἄρτι· ὅταν δὲ ἔλθῃ ἐκεῖνος, τὸ Πνεῦμα τῆς ἀληθείας, ὁδηγήσει ὑμᾶς εἰς πᾶσαν τὴν ἀλήθειαν» (Ιωάν. ιστ' 12-13). Ἀφησε λοιπόν τη γνώμη τους, ὥστε το Πνεῦμα της αληθείας, που θα ερχόταν μετὰ ἀπὸ λίγες ἡμέρες, με τον φωτισμὸ της χάρης του να τη θεραπεύσει. Αφού ἀπάντησε γενικῶς στο ἐρώτημά τους, ἀμέσως ἐπανέφερε τον λόγο στον προκείμενο σκοπὸ, σχετικὰ με την κάθοδο του Ἁγίου Πνεύματος και τα χαρίσματά του, και εἶπε...

ἀλλὰ λήψεσθε δύναμιν ἐπελθόντος τοῦ ἁγίου πνεύματος ἐφ' ὑμᾶς, καὶ ἔσεσθέ μοι μάρτυρες ἐν τε Ἱερουσαλὴμ καὶ ἐν πάσῃ τῇ Ἰουδαίᾳ καὶ Σαμαρείᾳ καὶ ἕως ἐσχάτου τῆς γῆς.
(Πράξ. α' 8)

Γιατί ο Θεάνθρωπος, πριν ἀπὸ την Ανάστασή Του, περιόρισε την αποστολή των δώδεκα Αποστόλων σε μικρά και περιορισμένα σύνορα, λέγοντας προς αὐτούς: «εἰς ὁδὸν ἐθνῶν μὴ ἀπέλθῃτε καὶ εἰς πόλιν Σαμαρειτῶν μὴ εἰσέλθῃτε» (Ματθ. ι' 5); Μετὰ την Ανάστασή Του ἀπὸ τους νεκρούς, ὁμως, διεύρυνε τα ὅρια της αποστολῆς τους και τα ἐπεξέτεινε ὄχι μόνο σε ὅλη την Ἰουδαία και Σαμάρεια, ἀλλὰ και μέχρι τα πέρατα της γῆς: «καὶ ἔσεσθέ μοι μάρτυρες ἐν τε Ἱερουσαλὴμ καὶ ἐν πάσῃ τῇ Ἰουδαίᾳ καὶ Σαμαρείᾳ καὶ ἕως ἐσχάτου τῆς γῆς» (Πράξ. α' 8).

Πρῶτον, ἐπειδὴ ἦταν πρέπον να προτιμηθοῦν οἱ Ἰσραηλίτες, καθὼς αὐτοὶ ἦταν θεοσεβεῖς και προδιατεθειμένοι ἀπὸ τους ἁγίους Προφῆτες να δεχτοῦν την πίστη στον Χριστό. Εἶχαν ἐπίσης ουράνια προνόμια: «ὧν ἡ υἱοθεσία, λέγει ὁ θεῖος Παῦλος, καὶ ἡ δόξα καὶ αἱ διαθῆκαι καὶ ἡ νομοθεσία καὶ ἡ λατρεία καὶ αἱ ἐπαγγελίαι· ὧν οἱ πατέρες, καὶ ἐξ ὧν ὁ Χριστὸς τὸ κατὰ σάρκα» (Ρωμ. θ' 4-5). Βλέπε ὅτι πριν ἀπὸ την Ανάσταση, ο Σωτήρας μας δεν ἀπαγόρευσε το Ευαγγελικὸ κήρυγμα στα ἔθνη, ἀλλὰ προτί-

μησε τους Ισραηλίτες: «πορεύεσθε δὲ μᾶλλον πρὸς τὰ πρόβατα τὰ ἀπολωλότα οἴκου Ἰσραὴλ» (Ματθ. ι' 6).

Δεύτερον, επειδή πριν από την κάθοδο του Αγίου Πνεύματος, οι Απόστολοι δεν είχαν τα απαραίτητα χαρίσματα για να επιστρέψουν τα έθνη. Όταν το Πανάγιο Πνεύμα μετέδωσε σε αυτούς την ημέρα της Πεντηκοστής το πλήρωμα των θεϊκών χαρισμάτων Του, τότε έγιναν ικανοί και κατάλληλοι να κηρύξουν και στα έθνη, τα τελείως ακατήχητα και πλανημένα, τα οποία λάτρευαν την κτίση αντί για τον Κτίστη. Άκουσε πόσο ξεκάθαρα το είπε αυτό προς αυτούς ο Κύριος: «λήψεσθε δύναμιν, ἐπελθόντος τοῦ Ἁγίου Πνεύματος ἐφ' ὑμᾶς» (Πράξ. α' 8), τη δύναμη δηλαδή της σοφίας, των γλωσσών, του ζήλου, των θαυμάτων, της τελειότητας της αρετής· χαρίσματα απολύτως αναγκαία για την επιστροφή των εθνών. Τότε, λοιπόν, προετοιμασμένοι και εξοπλισμένοι, «ἔσεσθέ μοι μάρτυρες», δηλαδή θα μαρτυρήσετε όσα είδατε και ακούσατε και θα κηρύξετε την πίστη σε εμένα στην Ιερουσαλήμ, σε όλη την Ιουδαία και Σαμάρεια και μέχρι τα πέρατα της γης.

Σημείωσε επίσης ότι αυτά τα λόγια είναι τα τελευταία από όλα τα λόγια που είπε ο Ιησούς Χριστός ενώ ήταν ακόμα στη γη· διότι αφού είπε αυτά, αμέσως μπροστά στα μάτια των Αποστόλων υψώθηκε πάνω από τη γη και μια νεφέλη περιέλαβε το πανάγιο σώμα Του και το κάλυψε από τα μάτια τους. «καὶ ταῦτα εἰπὼν, βλέπόντων αὐτῶν, ἐπήρθη, καὶ νεφέλη ὑπέλαβεν αὐτὸν ἀπὸ τῶν ὀφθαλμῶν αὐτῶν» (Πράξ. α' 9).

ΚΥΡΙΑΚΗ ΤΟΥ ΘΩΜΑ

ΕΡΜΗΝΕΙΑ ΤΗΣ ΣΗΜΕΡΙΝΗΣ ΠΕΡΙΚΟΠΗΣ ΑΠΟ ΤΙΣ ΠΡΑΞΕΙΣ ΤΩΝ ΑΠΟΣΤΟΛΩΝ

(Πράξ. ε' 12-20)

πως τα φυσικά πράγματα, έτσι και τα ηθικά έργα, όταν στις πρώτες τους αρχές συναντούν μεγάλα εμπόδια, όχι μόνο δεν ευδοκιμούν, αλλά και τα ίδια τους τα ίχνη εξαφανίζονται. Εάν η ειδωλολατρία αυξήθηκε και γέμισε ολόκληρη την οικουμένη, αυτός ο τόσος πληθυσμός και η τέτοια έκταση ακολούθησε, επειδή στις πρώτες αρχές της κανείς ούτε την πολέμησε, ούτε αντιστάθηκε, ούτε φάνηκε καν εχθρός της.

Εάν κάποια άλλη αίρεση και ολοφάνερη πλάνη μεγάλωσε και μεταδόθηκε σε πολλά γένη και λαούς, αυτό συνέβη επειδή εκεί όπου αυτή πρώτα γεννήθηκε, κανείς δεν πήρε όπλα για να την καταστρέψει, κανείς δεν βρέθηκε αντίθετος προς αυτήν ή πολέμιος.

Όταν λοιπόν βλέπουμε ότι στις πρώτες αρχές ενός έργου πολλοί εξεγείρονται εναντίον του με ισχυρούς, εξουσιαστικούς, δυναστικούς εχθρούς, έχοντας κάθε εξουσία να το καταργήσουν και αγωνίζονται με κάθε τρόπο για τον αφανισμό του· και οι εργάτες του έργου εκείνου είναι λίγοι, φτωχοί, αδύναμοι, ιδιώτες και ταπεινοί· και το έργο τους ούτε αφανίζεται, ούτε εμποδίζεται, αλλά αυξάνεται και πολλαπλασιάζεται και εκτείνεται, τι άλλο συμπεραίνουμε αναγκαστικά, παρά ότι καμία φυσική ή προαιρετική δύναμη, αλλά θεία δύναμη προάγει εκείνο το έργο και το διευθύνει και το κατευοδώνει;

Αυτό λοιπόν είναι το καύχημα και η δόξα της χριστιανικής πίστης· αυτό με πλούσιες αποδείξεις αποδεικνύει ότι η πίστη στον Χριστό είναι θεοδίδακτη, θεοπαράδοτη και θεοπολλαπλασιασμένη. Πολεμούν το έργο του χριστιανικού κηρύγματος στις πρώτες του

αρχές αρχιερείς, άρχοντες, ηγεμόνες, ολόκληρα συνέδρια, και με κάθε δύναμη αγωνίζονται όχι μόνο να το εμποδίσουν, αλλά και να το αφανίσουν εντελώς· και οι εργάτες του έργου, δηλαδή οι κήρυκες της πίστης, είναι δώδεκα ψαράδες, ταπεινοί άνθρωποι, αγράμματοι, άοπλοι, φτωχοί· και το έργο του ευαγγελικού κηρύγματος, αν και καταδιώκεται, ευδοκimeί, αν και πολεmiέται, αυξάνεται και σε λίγο χρονικό διάστημα πολλαπλασιάζεται και εξαπλώνεται σε γένη, φυλές, λαούς και έθνη· η πίστη υπερπηδά όλα τα εμπόδια, νικά τους πολέμους εναντίον της και κηρύσσεται σε ολόκληρη την οικουμένη (Ρωμ. α' 8).

Τι είναι αυτό; Και τι άλλο παρά δύναμη του Υψίστου; «Δεξιά Κυρίου έποίησε δύναμιν», η δεξιά του Κυρίου ύψωσε την αλήθεια της πίστης, η δεξιά του Κυρίου την κήρυξε σε ολόκληρο τον κόσμο. Λαμβάνει πληροφόρηση γι' αυτό όποιος προσηλώσει τον νου του στην κατανόηση της σημερινής αναγνωσθείσας πράξης των Αποστόλων.

Έν ταῖς ἡμέραις ἐκείναις, διὰ τῶν χειρῶν τῶν ἀποστόλων ἐγίνετο σημεῖα καὶ τέρατα ἐν τῷ λαῷ πολλὰ· καὶ ἦσαν ὁμοθυμαδὸν ἅπαντες ἐν τῇ Στοᾷ Σολομῶντος.
(Πράξ ε' 12)

Αλλά άραγε είναι τα σημεία διαφορετικά από τα τέρατα; Θαύματα είναι και τα σημεία, θαύματα και τα τέρατα· γι' αυτό πολλές φορές λαμβάνονται αδιακρίτως από τη θεία Γραφή· φαίνεται όμως, ότι κυρίως και καθ' αυτό τα μεν τέρατα είναι θαύματα που προξενούν τρόμο και φρίκη, διότι η λέξη τέρας σημαίνει τρόμο, τα δε σημεία προξενούν θάμβος και ευεργεσία.

Ο προφήτης Ιωήλ, λέγοντας «καὶ δώσω τέρατα ἐν τῷ οὐρανῷ ἄνω, καὶ σημεῖα ἐπὶ τῆς γῆς κάτω» (Ιωήλ β' 30), χαρακτηρίζει μετά τα μεν σημεία, λέγοντας «αἶμα καὶ πῦρ καὶ ἀτμίδα καπνοῦ». Αυτά

είναι σημεία θάμβους και ευεργεσίας, διότι προαναγγέλλουν τη σάρκα και τη θεότητα του Θεανθρώπου και το Άγιο Πνεύμα που κατέβηκε στην Παρθένο. Για τα δε τέρατα λέει «ὁ ἥλιος μεταστραφῆσεται εἰς σκότος, καὶ ἡ σελήνη εἰς αἶμα, πρὶν ἢ ἔλθεῖν τὴν ἡμέραν Κυρίου τὴν μεγάλην καὶ ἐπιφανῆ» (Ιωήλ β΄ 31). Κανείς δεν αμφιβάλλει ότι αυτά είναι μεγάλοι φόβοι και τρόμοι.

Και ο αυτός ο Κύριός μας, όταν μίλησε για σημεία, έδωσε αφορμή να καταλάβουμε ότι τα σημεία είναι θαυμαστά και ευεργετικά. «Σημεῖα δὲ», εἶπε, «τοὺς πιστεύσαντας ταῦτα παρακολουθήσει· ἐν τῷ ὀνόματί μου δαιμόνια ἐκβαλοῦσιν, γλώσσαις λαλήσουσι καιναῖς, ὄφεις ἀροῦσιν, καν θανάσιμόν τι πίωσιν οὐ μὴ αὐτοὺς βλάψῃ, ἐπὶ ἄρρώστους χεῖρας ἐπιθήσουσι καὶ καλῶς ἔξουσιν» (Μάρκ. ιστ΄ 17-18). Οι θεοφόροι Απόστολοι έκαναν και τέρατα και σημεία.

Τέρατα ήταν ο αιφνίδιος και βίαιος θάνατος του Ανανία και της Σαπφείρας («ἀκούσας δὲ ὁ Ἀνανίας τοὺς λόγους τούτους, πεσὼν ἐξέψυξεν· καὶ ἐγένετο φόβος μέγας ἐπὶ πάντας τοὺς ἀκούοντας ταῦτα» Πράξ. ε΄ 5), ο οποίος προκάλεσε μεγάλο φόβο όχι μόνο σε αυτούς που είδαν, αλλά και σε αυτούς που άκουσαν· μετά από αυτό η τύφλωση του Ελύμα του μάγου («καὶ παραχρῆμα ἔπεσεν ἐπ’ αὐτὸν ἀχλὺς καὶ σκότος, καὶ περιάγων ἐζήτει χειραγωγούς» Πράξ. ιγ΄ 11)· σημεία δε ήταν οι θεραπείες των ασθενών, η εκδίωξη των ακαθάρτων πνευμάτων, οι αναστάσεις των νεκρών και τα υπόλοιπα ευεργετικά θαύματα, όπως τα διηγείται ο θείος ιστορικός.

Τι είναι η στοά του Σολομώντος; Και γιατί όλοι οι Απόστολοι ομοθυμαδόν, δηλαδή μαζί και για τον ίδιο σκοπό, συγκεντρώνονταν εκεί και έκαναν τα θαύματα; Η στοά του Σολομώντος ήταν περιστύλιο και όπως φαίνεται από το δέκατο κεφάλαιο των Πράξεων των Αποστόλων, ήταν σαν νάρθηκας· βρισκόταν έξω από το ναό του Σολομώντος, στο μέρος της καλούμενης Ώραιας Πύλης του ναού. Λεγόταν στοά του Σολομώντος, επειδή αυτή μόνη σώθηκε από την κατασκευή του ναού του Σολομώντος, τον οποίο κατέστρεψε ο

Ναβουχοδονόσορ και ανήγειρε ο Κῦρος ὁ Πέρσης. Επειδή η στοά εκείνη ήταν ευρύχωρη και χωρούσε πολύ κόσμο, γι' αυτό ὅλοι οι Απόστολοι συγκεντρώνονταν εκεί για να διδάσκουν τα πλήθη που συγκεντρώνονταν εκεί.

Τῶν δὲ λοιπῶν οὐδείς ἐτόλμα κολλᾶσθαι αὐτοῖς, ἀλλ' ἐμεγάλυνεν αὐτούς ὁ λαός· μᾶλλον δὲ προσετίθεντο πιστεύοντες τῷ Κυρίῳ πλήθη ἀνδρῶν τε καὶ γυναικῶν
(Πράξ. ε' 13-14)

Φόβος και τρόμος ἔπεσε στις καρδιές του λαοῦ ὅταν ἄκουσαν τον Απόστολο Πέτρο να ἐλέγχει τον Ανανία και τη Σαπφείρα για την ιεροσυλία τους (Πράξ. ε' 1-11)· και εἶδαν ὅτι αμέσως μετά τον ἐλεγχό, ἔπεσαν και οι δύο νεκροί στα πόδια του Πέτρου. Ἐτσι, κανείς ἀπό τους υπόλοιπους, δηλαδή ἀπό τους μη πιστεύσαντες, «οὐδείς τῶν λοιπῶν ἐτόλμα κολλᾶσθαι αὐτοῖς» (Πράξ. ε' 13), δηλαδή κανείς δεν τολμούσε να πλησιάσει για να ενοχλήσει τους Αποστόλους· ἀλλά ὅλος ο λαός τους μεγαλύνει, εἶχε δηλαδή μεγάλη και ἔνδοξη ἐκτίμηση για αὐτούς, και με πολλούς ἐπαίνους τους στεφάνωνε.

Ὅχι μόνο ἐμεγάλυνε αὐτούς ο λαός, ἀλλά και πλήθη ἀνδρῶν και γυναικῶν πίστευαν στον Κύριό μας Ἰησοῦ Χριστό, και γινόταν αὐξηση του ἀριθμοῦ των πιστευόντων σε Αὐτόν. Σημείωσε ὅτι τα λόγια ἀπό το «καὶ ἦσαν ἅπαντες» ἕως τα λόγια «ἀνδρῶν τε καὶ γυναικῶν» (Πράξ. ε' 12-14) εἶναι παρεκβατικά, και σαν να παρεμβάλλονται· τα ἐπόμενα ὁμως λόγια ἀκολουθοῦν τα λόγια «ἐγίνοντο διὰ τῶν χειρῶν τῶν ἀποστόλων σημεῖα καὶ τέρατα πολλὰ ἐν τῷ λαῷ» (Πράξ. ε' 12).

ὥστε κατὰ τὰς πλατείας ἐκφέρειν τοὺς ἀσθενεῖς καὶ τιθέναι ἐπὶ κλινῶν καὶ κραβάττων, ἵνα ἐρχομένου Πέτρου καὶ ἡ σκιά ἐπισκιάσῃ τινὲς αὐτῶν. Συνήρχετο δὲ καὶ τὸ πλῆθος τῶν πέριξ πόλεων Ἰερουσαλήμ, φέροντες ἀσθενεῖς καὶ ὀχλουμένους ὑπὸ πνευμάτων ἀκαθάρτων, οἵτινες ἐθεραπεύοντο ἅπαντες. **(Πράξ ε' 15-16)**

Τόσα σημεῖα καὶ τέρατα γίνονταν διὰ των χειρῶν των Αποστόλων, ὥστε ο λαός που τα ἐβλεπε, βάζοντας τους ασθενεῖς τους πάνω σε κλίνες καὶ κρεβάτια, τους ἐφέρονταν καὶ τους τοποθετοῦσαν στους ευρύχωρους δρόμους, γιὰ νὰ πέσει, ὅταν περνοῦσε ἀπὸ ἐκεῖ ο Πέτρος, ἡ σκιά του πάνω σε κάποιον ἀπὸ τους αρρώστους. Απὸ αὐτὸ γίνεται φανερό ὅτι καὶ ἡ σκιά του Πέτρου θεράπευε τους ασθενεῖς· διότι, ἀν αὐτοὶ δὲν θεραπεύονταν, ὅσοι τους ἐβγάζαν στὶς πλατείες πάνω σε κλίνες καὶ κρεβάτια, δὲν θὰ δέχονταν νὰ κοπιᾶζουν ἄσκοπα.

Ἰδού λοιπὸν εκπληρωμένος ὁ λόγος του Θεανθρώπου, ὁ ὁποῖος εἶπε: «ὁ πιστεύων εἰς ἐμέ, τὰ ἔργα ἃ ἐγὼ ποιῶ, κάκεῖνος ποιήσει, καὶ μείζονα τούτων ποιήσει» (Ἰωάν. ιδ' 12). Ὅχι ἡ σκιά, ἀλλὰ τὸ κράσπεδο τοῦ ἱματίου τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ θεράπευσε τὴν αἱμορροοῦσα γυναῖκα καὶ τους ασθενεῖς που κατοικοῦσαν στὴν περιοχή τῆς Γεννησαρέτ («καὶ ἰδού γυνὴ αἱμορροοῦσα δώδεκα ἔτη... ἤψατο τοῦ κρασπέδου τοῦ ἱματίου αὐτοῦ» Ματθ. θ' 20· «καὶ παρεκάλουν αὐτὸν ἵνα μόνον ἄψωνται τοῦ κρασπέδου τοῦ ἱματίου αὐτοῦ· καὶ ὅσοι ἤψαντο διεσώθησαν» Ματθ. ιδ' 36), ἐνῶ τοῦ Πέτρου ὄχι τὸ ἱμάτιο, ἀλλὰ ἡ μόνη σκιά θεράπευσε ὅσους ἦταν κατακοιμισμένοι σε κλίνες καὶ κρεβάτια («ὥστε καὶ εἰς τὰς πλατείας ἐκφέρειν τοὺς ἀσθενοῦντας, καὶ τιθέναι ἐπὶ κλινῶν καὶ κραββάτων, ἵνα ἐρχομένου Πέτρου, καὶ ἡ σκιά ἐπισκιάσῃ τινὲς αὐτῶν» Πράξ. ε' 15). Εἰάν λοιπὸν ἡ μόνη σκιά

του Πέτρου είχε από τον Θεό ιαματική χάρη, πόσο περισσότερο τα οστά του και τα λείψανα των άλλων αγίων.

Παραλόγως λοιπόν μερικοί, επικαλούμενοι την ευσέβεια, κατηγορούν τους ορθοδόξους που σέβονται τα λείψανα των αγίων και πιστεύουν ότι μπορούν, με τη δύναμη του Χριστού, να θεραπεύουν ασθένειες και να επιτελούν άλλα θαύματα. Βλέπε δε ότι τόσο διαβόητα είχαν γίνει τότε τα θαύματα των Αποστόλων, ώστε και το πλήθος των κατοίκων των πόλεων γύρω από την Ιερουσαλήμ έτρεχαν εκεί, φέρνοντας τους ασθενείς και εκείνους που βασανίζονταν από δαιμόνια, και ότι όλοι όσοι προσέρχονταν στους Αποστόλους λάμβαναν τη θεραπεία της ασθένειάς τους· «οἷτινες, λέγει, έθεραπεύοντο ἅπαντες» (Πράξ. ε' 16).

Ιδού λοιπόν πώς ο πανεύφημος Λουκάς διηγήθηκε την εκπλήρωση και αυτού του λόγου του Κυρίου Ιησού: «έν τῷ ὀνόματί μου δαιμόνια έκβαλοῦσιν· ἐπὶ ἁρρώστους χεῖρας ἐπιθήσουσι, καὶ καλῶς ἔξουσιν» (Μάρκ. 1στ' 17-18). Άκουσε δε και τα γεγονότα που ακολούθησαν ύστερα από τόσα θαύματα των Αποστόλων.

Ἀναστὰς δὲ ὁ ἀρχιερεὺς καὶ πάντες οἱ σὺν αὐτῷ, ἡ οὖσα αἵρεσις τῶν Σαδδουκαίων, ἐπλήσθησαν ζήλου καὶ ἐπέβαλον τὰς χεῖρας ἐπὶ τοὺς ἀποστόλους καὶ ἔθεντο αὐτοὺς ἐν τηρήσει δημοσίᾳ. (Πράξ ε' 17-18)

Αιρετικοί ήταν οι Σαδδουκαίοι, διότι πίστευαν ότι ούτε ανάσταση νεκρών υπάρχει, ούτε Πνεύμα, ούτε άγγελος (Ματθ. κβ' 23). Τόσο πολύ αυξήθηκε ο αριθμός τους, ώστε το ένα μέρος του Συνεδρίου των Ιουδαίων ήταν Σαδδουκαίοι, και το άλλο Φαρισαίοι (Πράξ. κγ' 8. Αυτ. 6). Επειδή λοιπόν ο τότε Αρχιερέας, ίσως ο Καϊάφας, και όλοι όσοι ήταν με αυτόν, οι οποίοι ήταν από την αίρεση των Σαδδουκαίων, άκουσαν ότι οι Απόστολοι κηρύττουν ότι ο Ιησούς Χριστός αναστήθηκε από τους νεκρούς, και έβλεπαν ότι επι-

βεβαιώνουν το κήρυγμά τους με το πλήθος των θαυμάτων, επομένως η αίρεσή τους, η οποία αρνιόταν την ανάσταση των νεκρών, ελέγχεται ως ψευδής, ενώ η πίστη στον Χριστό βεβαιώνεται και ενισχύεται. Οργισμένοι κυριεύθηκαν από ζήλο, δηλαδή τόσο πολύ εξεκαύθηκαν υπέρ της θρησκείας τους, ώστε τολμώντας άπλωσαν τα άνομα χέρια τους και, πιάνοντας τους Αποστόλους, «Ἔθεντο αὐτούς ἐν τηρήσει δημοσίᾳ», δηλαδή τους έκλεισαν στη δημόσια φυλακή. Και αυτά έκαναν αυτοί οι θεομάχοι, θέλοντας να εμποδίσουν την αλήθεια του Ευαγγελικού κηρύγματος και να εξαλείψουν την πίστη στον Χριστό.

Ἄγγελος δὲ Κυρίου διὰ νυκτὸς ἤνοιξε τὰς θύρας τῆς φυλακῆς ἐξαγαγὼν τε αὐτοὺς εἶπε· Πορεύεσθε καὶ σταθέντες λαλεῖτε ἐν τῷ ἱερῷ τῷ λαῷ πάντα τὰ ῥήματα τῆς ζωῆς ταύτης. (Πράξ ε' 19-20)

Ακούστε ποια δύναμη έλυσε τα εμπόδια του Ευαγγελικού κηρύγματος. Όχι δύναμη ηγεμόνων, ούτε αρχόντων, όχι δύναμη δώρων, ούτε μεσιτείας, αλλά μόνη η δύναμη του Παντοδύναμου Θεού. Ο αρχιερέας των Ιουδαίων, ο τυφλός και παμπόνηρος, μαζί με αυτούς οι αιρετικοί και παγκάκιστοι άρχοντες του Ιουδαϊκού συνεδρίου, έκλεισαν τους κήρυκες της πίστης στη φυλακή, ελπίζοντας ότι έτσι θα εμποδίσουν το κήρυγμα και θα εξαφανίσουν την πίστη στον Χριστό. Ο Παντοδύναμος Θεός, θέλοντας ως πανεύσπλαγχνος τον πολλαπλασιασμό της πίστης για τη σωτηρία των ανθρώπων, απέστειλε τον άγγελό του από τον ουρανό τη νύχτα. Αυτός άνοιξε τις θύρες της φυλακής, και αφού έβγαλε έξω τους Αποστόλους, τους παρήγγειλε, λέγοντας: «Υπάγετε εἰς τό Ἱερόν, καί σταθέντες ἐνώπιον τοῦ λαοῦ, διδάξατε πάντα τὰ ῥήματα τῆς ζωῆς ταύτης».

Λόγια ζωής ονόμασε ο άγγελος τη διδασκαλία της πίστης στον Χριστό· όπως και ο Πέτρος, όταν είπε: «Κύριε, πρὸς τίνα ἀπελευσό-

μεθα; ρήματα ζωῆς αἰωνίου ἔχεις» (Ιωάν. στ' 68). Λόγια ζωῆς εἶναι ἡ διδασκαλία τῆς πίστεως, ἐπειδὴ ὅποιος πιστεύει καὶ φυλάττει ὅσα αὐτὴ διδάσκει γίνεται κληρονόμος τῆς αἰώνιας ζωῆς καὶ βασιλείας.

ΚΥΡΙΑΚΗ ΤΩΝ ΜΥΡΟΦΟΡΩΝ

ΕΡΜΗΝΕΙΑ ΤΗΣ ΣΗΜΕΡΙΝΗΣ ΠΕΡΙΚΟΠΗΣ

ΑΠΟ ΤΙΣ ΠΡΑΞΕΙΣ ΤΩΝ ΑΠΟΣΤΟΛΩΝ

(Πράξ. ζ' 1-7)

εν είναι καθόλου παράδοξο, αν ο λαός του Ισραήλ, βγαίνοντας από την Αίγυπτο, γόγγυσε τόσες φορές εναντίον του Μωυσή και του Ααρών (Αριθ. ιδ', 2). Ένας λαός χυδαίος, πολυάριθμος, με παχύ και διεφθαρμένο νου, ατελής στην πίστη, τι παράδοξο, αν στερούμενοι των τροφών της Αιγύπτου και περιπλανώμενοι σε μια τέτοια έρημο, όπου το νερό είτε έλειπε εντελώς, είτε ήταν πικρό και δεν μπορούσαν να το πιουν, γόγγυζαν εναντίον αυτών που τους έβγαλαν από την Αίγυπτο και τους έφεραν σε τέτοια ταλαιπωρία και ανάγκη;

Παράδοξο όμως είναι αυτό που αφηγείται ο Απόστολος Λουκάς για τους μαθητές του Ιησού Χριστού. Αυτοί ήταν ασυγκρίτως λιγότεροι από τους Ισραηλίτες, αυτοί ανέπτυξαν και ανύψωσαν το νου τους στη θεωρία των μελλοντικών αγαθών, αυτοί είχαν τόση αγάπη μεταξύ τους, ώστε όλοι είχαν μια καρδιά και μια ψυχή· «*Τοῦ δὲ πλήθους τῶν πιστευσάντων, λέγει ὁ αὐτὸς Λουκᾶς, ἦν ἡ καρδιά καὶ ἡ ψυχὴ μία*» (Πράξ. δ' 32).

Αυτοί είχαν τόση πίστη στον Ιησού Χριστό, ώστε καταφρονώντας κάθε κοσμική προσπάθεια, πουλούσαν όλα τα υπάρχοντά τους και έβαζαν τις τιμές αυτών «*παρὰ τοὺς πόδας τῶν Ἀποστόλων*» (Πράξ. δ' 35). Τόση αυτάρκεια είχαν όλοι, ώστε δεν έβλεπες κανένα φτωχό στη συνοδεία εκείνη «*οὐδὲ γὰρ ἐνδεής τις ὑπῆρχεν ἐν αὐτοῖς*» (Πράξ. δ' 34). Πώς λοιπόν εισήλθε ο γογγυσμός στις καρδιές τους; Τόση ισότητα σε όλα· «*καὶ πάντες οἱ πιστεύοντες ἦσαν ἐπὶ τὸ αὐτό, καὶ εἶχον ἅπαντα κοινά*» (Πράξ. β' 44, 46-47)· τόση τελειότητα στα έργα της αρετῆς, και τόση α-

γαλλίαση και απλότητα «καθ' ἡμέραν τε προσκαρτεροῦντες ὁμοθυμαδὸν ἐν τῷ ἱερῷ, κλῶντές τε κατ' οἶκον ἄρτον, μετελάμβανον τροφῆς ἐν ἀγαλλιάσει καὶ ἀφελότητι καρδίας, αἰνοῦντες τὸν Θεόν, καὶ ἔχοντες χάριν πρὸς ὅλον τὸν λαόν». Καὶ μετὰ ἀπὸ αὐτά, γογγυσμός; Παράδοξο πρᾶγμα. Ὅποιος ἀκούσει με προσοχή την ἐξήγηση της σημερινῆς ἀνάγνωσης των Πράξεων των Αποστόλων, θα κατανοήσει ὅχι μόνο την αἰτία του γογγυσμοῦ, ἀλλὰ καὶ με πόση φρόνηση καὶ πνευματικὴ σοφία τον κατέπαυσαν οἱ θεοφόροι Ἀπόστολοι.

Ἐν ταῖς ἡμέραις ἐκείναις, πληθυνόντων τῶν μαθητῶν ἐγένετο γογγυσμὸς τῶν Ἑλληνιστῶν πρὸς τοὺς Ἑβραίους, ὅτι παρεθεωροῦντο ἐν τῇ διακονίᾳ τῇ καθημερινῇ αἱ χῆραι αὐτῶν. **(Πράξ. στ' 1)**

Οἱ ἐπονομαζόμενοι Ἑλληνιστές ἦσαν Ἑβραῖοι, τόσο κατὰ το γένος ὅσο καὶ κατὰ τὴ θρησκεία, ονομάζονταν ἔτσι ἐπειδὴ οἱ πρόγονοί τους κατοικοῦσαν σὲ πόλεις Ἑλλήνων, ὅπως στὴν Ἀλεξάνδρεια, στὴ Μικρὰ Ἀσία, στα νησιά του Ἀρχιπελάγους καὶ αλλοῦ, καὶ μιλοῦσαν τὴν ἐλληνικὴ διάλεκτο. Αὐτοὶ οἱ Ἑλληνιστές ἐπισκέπτονταν κάθε χρόνο τὴν Ἱερουσαλήμ γιὰ τὶς γιορτές του Πάσχα καὶ τῆς Πεντηκοστής. Το ὅτι ἡ καθημερινὴ διακονία σημαίνει τὴν καθημερινὴ υπηρεσία τῆς προετοιμασίας καὶ διανομῆς των ἀναγκαίων γιὰ τὴν τροφή γίνεται φανερό ὅχι μόνο ἀπὸ τὸν λόγο αὐτόν «Ἡ δὲ Μάρθα περισπᾶτο περὶ πολλήν διακονίαν» (Λουκ. ι' 40), ἀλλὰ καὶ ἀπὸ αὐτά τα λόγια του Λουκᾶ: «Οὐκ ἄρεστόν ἐστιν ἡμᾶς, καταλείψαντας τὸν λόγον τοῦ Θεοῦ, διακονεῖν τραπέζαις» (Πράξ. στ' 2).

Οἱ ἐπιστάτες λοιπὸν αὐτῆς τῆς καθημερινῆς υπηρεσίας, εἴτε ἀπὸ ἀβλεψία που συνέβαινε λόγω του καθημερινοῦ πολλαπλασιασμοῦ των πιστευόντων στὸν Χριστό, εἴτε ἀπὸ ἀμέλεια, εἴτε γιὰ ἄλλη αἰτία, παραμελοῦσαν, δὲν πρόσεχαν τὶς χήρες γυναῖκες ἀπὸ τοὺς Ἑλληνιστές. Πῶς τὶς παραμελοῦσαν; Εἴτε νομίζοντας

ότι δεν είναι άξιες να υπηρετούν τους Αποστόλους και μαθητές, δεν τις χρησιμοποιούσαν για την υπηρεσία αυτή, είτε δεν τους έδιναν τόσο σιτηρέσιο όσο και στις χήρες γυναίκες από τους Εβραίους, είτε τις τοποθετούσαν στις πιο βαριές και ευτελείς υπηρεσίες. Βλέποντας αυτά οι Ελληνιστές γόγγυζαν κατά των Εβραίων, επειδή, όπως φαίνεται, αυτοί ήταν οι επιστάτες αυτής της διακονίας.

Αυτό λοιπόν εξιστορεί ο Απόστολος. Εκείνες τις ημέρες, κατά τις οποίες οι Απόστολοι και οι μαθητές ήταν όλοι στην Ιερουσαλήμ, αυξήθηκε ο αριθμός των μαθητών. Βλέποντας λοιπόν οι Ελληνιστές ότι στην καθημερινή προετοιμασία και διανομή των τροφών, οι Εβραίοι επιστάτες αυτού του έργου παραμελούσαν τις χήρες γυναίκες από αυτούς, γόγγυζαν και παραπονούνταν για αυτό στους Εβραίους. Τι έκαναν λοιπόν οι Απόστολοι όταν έμαθαν για τον τέτοιο γογγυσμό;

Προσκαλεσάμενοι δὲ οἱ Δώδεκα τὸ πλῆθος τῶν μαθητῶν εἶπον· Οὐκ ἄρεστόν ἐστιν ἡμᾶς καταλείψαντας τὸν λόγον τοῦ Θεοῦ διακονεῖν τραπέζαις· (Πράξ. στ' 2)

Οι δώδεκα Απόστολοι προσκαλούν το πλήθος των μαθητών του Χριστού και ενώπιον όλων παραιτούνται από το έργο της διακονίας της τραπέζης, λέγοντας: «οὐκ ἄρεστόν ἐστιν ἡμᾶς, καταλείψαντας τὸν λόγον τοῦ Θεοῦ, διακονεῖν τραπέζαις» (Πράξ. στ' 2). δηλαδή δεν είναι σωστό να εγκαταλείψουμε εμείς τον λόγο του Θεού, δηλαδή το κήρυγμα της πίστες, για να αναλάβουμε την φροντίδα των αναγκαίων για την τράπεζα. Αλλά σε ποιον δεν είναι σωστό; Ούτε στον Θεό, που τους απέστειλε στα έθνη να διδάξουν το Ευαγγέλιο, ούτε στους ίδιους τους Αποστόλους, που αφιέρωσαν τους εαυτούς τους στην εκπλήρωση του αποστολικού επαγγέλματος.

Γιατί δεν ήταν σωστό; Διότι το μεν έργο της διακονίας της τραπέζης υπήρχαν και άλλοι ικανοί να το εκπληρώσουν εξίσου

καλά όπως οι Απόστολοι. Το δε έργο του ευαγγελικού κηρύγματος κανένας άλλος δεν μπορούσε να εκτελέσει με τέτοια τελειότητα, διότι αυτοί μόνοι είχαν εκλεχθεί από όλο τον κόσμο για αυτό το μεγάλο κατόρθωμα.

Δες πώς διαφέρει η αρετή από την αρετή. Αρετή είναι και η υπηρεσία της τραπέζης, ως έργο αγάπης και ελεημοσύνης, αλλά ανώτερη είναι η αρετή του κηρύγματος της πίστης, διότι «χωρίς πίστεως αδύνατον εύαρεστῆσαι» (Εβρ. ια' 6), και τόσο ανώτερη, όσο η ψυχή από το σώμα, διότι ο λόγος του Θεού τρέφει την ψυχή, ενώ ο άρτος της τραπέζης το σώμα.

Αφού λοιπόν παραιτήθηκαν οι δώδεκα Απόστολοι από το έργο της τραπέζης ενώπιον όλου του πλήθους των μαθητών και πληροφορώντας όλους ότι δεν αρμόζει το έργο αυτό σε αυτούς, παρήγγειλαν στους μαθητές λέγοντας:

ἐπισκέψασθε οὖν, ἀδελφοί, ἄνδρας ἐξ ὑμῶν μαρτυρουμένους ἐπὶ πλήρεις πνεύματος καὶ σοφίας, οὓς καταστήσομεν ἐπὶ τῆς χρείας ταύτης· ἡμεῖς δὲ τῇ προσευχῇ καὶ τῇ διακονίᾳ τοῦ λόγου προσκαρτερήσομεν.

(Πράξ. στ' 3-4)

Επειδή οι πνευματοφόροι Απόστολοι ήταν πλήρεις των χαρισμάτων του Αγίου Πνεύματος, και γνώριζαν ακριβώς ποιοι ήταν άξιοι για την υπηρεσία αυτή, και είχαν τελεία εξουσία να επιλέξουν και να εγκαταστήσουν τέτοιους επιστάτες, ωστόσο, για να δείξουν ότι και οι λοιποί μαθητές είχαν γνώση και εξουσία για την εκλογή και σύσταση αυτών, και για να εξαλείψουν την αφορμή του γογγυσμού, ανέθεσαν σε αυτούς το έργο της εκλογής, διδάσκοντας ποιοι είναι οι πρόποντες χαρακτήρες για όσους θα αναλάμβαναν την υπηρεσία αυτή.

Στοχαστείτε, λέγουν, αδελφοί, και ακριβώς ερευνήσατε, για να βρείτε μεταξύ σας άνδρες πρώτον μεν επτά· όρισαν επτά, είτε γιατί τόσοι ήταν αρκετοί για την υπηρεσία αυτή, είτε γιατί ο

αριθμός επτά θεωρείτο ιερός και μυστηριώδης· δεύτερον δε, μαρτυρούμενους από πολλούς ότι είναι πιστοί και ικανοί για την εκπλήρωση του έργου· τρίτον, πλήρεις Πνεύματος Αγίου, δηλαδή έχοντας έργα που δείχνουν ότι σε αυτούς κατοικεί η χάρη του παναγίου Πνεύματος· τέταρτον, πλήρεις σοφίας, δηλαδή φρόνησης, επιτηδειότητας, προθυμίας, για να διατάσσουν, όπως πρέπει, τα κοινά πράγματα, αφιερωμένα στον Θεό για την κοινή όλων ωφέλεια. Και αυτούς που θα επιλέξετε, θα τους εγκαταστήσουμε επιστάτες και υπηρέτες της καθημερινής ανάγκης αυτής. Εμείς δε, όπως και πριν, θα επιμένουμε στο έργο της προσευχής και του κηρύγματος της πίστης.

Από αυτό συμπεραίνεται το ύψος και το αξίωμα της προσευχής, διότι οι θεϊοί Απόστολοι τη συνέταξαν μαζί με την υψηλή αρετή του ευαγγελικού κηρύγματος, λέγοντας: «*ἡμεῖς δὲ τῇ προσευχῇ καὶ τῇ διακονίᾳ τοῦ λόγου προσκαρτερήσομεν*» (Πράξ. στ' 4).

Καὶ ἤρρεσεν ὁ λόγος ἐνώπιον παντὸς τοῦ πλήθους, καὶ ἐξελέξαντο Στέφανον, ἄνδρα πλήρη πίστεως καὶ πνεύματος ἁγίου, καὶ Φίλιππον καὶ Πρόχορον καὶ Νικάνορα καὶ Τίμωνα καὶ Παρμενᾶν καὶ Νικόλαον προσήλυτον Ἀντιοχείᾳ, (Πράξ. στ' 5)

Αρεστός φάνηκε σε όλο το πλήθος των μαθητών του Χριστού ο λόγος των δώδεκα Αποστόλων. Για αυτόν τον λόγο, σύμφωνα με την εντολή τους, εξέλεξαν επτά άνδρες. Όλοι αυτοί, εκτός από τον Νικόλαο, ήταν από τον αριθμό των εβδομήκοντα μαθητών και ήταν Ελληνιστές, δηλαδή Ιουδαίοι κατά το γένος και την θρησκεία, όπως αναφέραμε προηγουμένως, αλλά Έλληνες κατά την πατρίδα και την διάλεκτο, όπως επιβεβαιώνουν και τα ελληνικά τους ονόματα. Οι πιο σημαντικοί από αυτούς τους επτά έγιναν ο πρώτος για την αρετή του και ο τελευταίος για την κακία του.

Ο πρώτος, ο Στέφανος, έγινε διάσημος και επίσημος, επειδή ήταν πλήρης πίστεως, δηλαδή είχε θερμή πίστη που ενεργούσε μέσω της αγάπης και καρποφορούσε όλα τα θεάρεστα έργα. Επίσης, επειδή ήταν πλήρης Αγίου Πνεύματος, δηλαδή γεμάτος με τη χάρη του Αγίου Πνεύματος, μέσω της οποίας «ἐποίει τέρατα καὶ σημεῖα μεγάλα ἐν τῷ λαῷ» (Πράξ. στ' 8). Και δίδασκε με τόση σοφία και δύναμη ώστε κανείς δεν μπορούσε να αντισταθεί στη σοφία και στο πνεύμα με τα οποία μιλούσε.

Ο τελευταίος, δηλαδή ο Νικόλαος, ενώ προηγουμένως ήταν ειδωλολάτρης, προσήλθε στην Ιουδαϊκή πίστη και για αυτόν τον λόγο λεγόταν προσήλυτος. Έπειτα, πιστεύοντας στον Χριστό, εξελέχθη μαζί με τους υπόλοιπους διακόνους, αλλά μετά τη χειροτονία και την ανάθεση της επιστασίας, έγινε αρχηγός της αιρέσεως των Νικολαϊτών, η οποία πήρε το όνομά της από αυτόν. Αυτούς τους επτά άνδρες παρουσίασαν εκείνοι που τους εξέλεξαν ενώπιον των Αποστόλων.

οὓς ἔστησαν ἐνώπιον τῶν ἀποστόλων, καὶ προσευξάμενοι ἐπέθηκαν αὐτοῖς τὰς χεῖρας. (Πράξ. στ' 6)

Το πλήθος των μαθητών παρουσίασε τους επτά άνδρες που είχαν εκλέξει ενώπιον των Αποστόλων· και οι Απόστολοι, αφού προσευχήθηκαν, έθεσαν τα χέρια τους πάνω στα κεφάλια αυτών. Ότι η προσευχή και η επίθεση των χειρών σημαίνει μετάδοση χάριτος του Αγίου Πνεύματος, είναι φανερό από τα εξής παραδείγματα: όταν οι Απόστολοι στα Ιεροσόλυμα άκουσαν ότι οι Σαμαρείτες δέχθηκαν «τὸν λόγον τοῦ Θεοῦ, ἀπέστειλαν πρὸς αὐτοὺς Πέτρον καὶ Ἰωάννην» (Πράξ. η' 14-17). Αυτοί δε, αφού ήρθαν εκεί, «προσηύξαντο περὶ αὐτῶν, ὅπως λάβωσι Πνεῦμα Ἅγιον· τότε ἐπιτίθουν τὰς χεῖρας ἐπ' αὐτούς, καὶ ἐλάμβανον Πνεῦμα Ἅγιον».

Το ίδιο έκαναν και οι Απόστολοι στην Αντιόχεια, όταν απέστειλαν τον Βαρνάβα και τον Σάυλο· νήστεψαν και προσευχήθηκαν και, «καὶ νηστεύσαντες καὶ προσευξάμενοι καὶ ἐπιθέντες

τὰς χειρὰς αὐτοῖς ἀπέλυσαν» (Πράξ. ιγ' 3). Το ίδιο ακριβώς έκανε αργότερα και ο Παύλος· δηλαδή, με την επίθεση των χειρῶν του μετέδωσε τη χάρη του Αγίου Πνεύματος στους μαθητές στην Έφεσο· «καὶ ἐπιθέντος αὐτοῖς τοῦ Παύλου τὰς χειρὰς, ἦλθε τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιον ἐπ' αὐτούς· ἐλάλουν τε γλώσσαις καὶ ἐπροφήτευον» (Πράξ. ιθ' 6).

Κανείς λοιπόν δεν αμφιβάλλει ότι και αυτοί οι επτά άνδρες έλαβαν χάρη Θεού μέσω της προσευχής και της επιθέσεως των χειρῶν των Αποστόλων. Η αμφιβολία όμως προκύπτει για το ποιο χάρισμα έλαβαν. Άλλοι λένε ότι δεν χειροτονήθηκαν διάκονοι, επειδή στην Εκκλησία η οικονομία δεν ήταν έργο των διακόνων, αλλά των πρεσβυτέρων. Άλλοι νομίζουν ότι έλαβαν και το όνομα και το αξίωμα των πρεσβυτέρων. Άλλοι πάλι υποστηρίζουν ότι οι Απόστολοι τους χειροτόνησαν σε διακόνους, όχι σύμφωνα με τον βαθμό που υπάρχει στις Εκκλησίες, αλλά με την τάξη της διακονίας της τράπεζας, δηλαδή για να διανέμουν με ακρίβεια και όχι με αμέλεια τις τροφές στους ορφανούς και στις χήρες.

Αν όμως σκεφθείς ότι οι Απόστολοι πρόσταξαν ώστε το πλήθος των μαθητῶν να εκλέξει άνδρες όχι μόνο ενάρετους και ικανούς, αλλά και «*πλήρεις Πνεύματος Αγίου καὶ σοφίας*», και ότι για αυτούς όχι μόνο προσευχήθηκαν αλλά και τους χειροτόνησαν· αν παρατηρήσεις ακόμη ότι ο Στέφανος όχι μόνο έκανε μεγάλα θαύματα και σημεία, αλλά και με παρρησία δίδασκε και κήρυττε τον Χριστό, και ενώπιον του συνεδρίου μίλησε για τον Χριστό και έλεγξε το σκληροτράχηλο φρόνημα και τη θεοκτονία των Εβραίων· τότε, λέγω, δύσκολα θα πειστείς ότι αυτοί ήταν μόνο υπηρέτες της σωματικής τράπεζας· θα πειστείς μάλλον ότι ήταν διάκονοι όχι μόνο της σωματικής αλλά και της πνευματικής διακονίας, και ότι οι Απόστολοι, με την προσευχή και τη χειροτονία, αφού τους μετέδωσαν τη χάρη του Αγίου Πνεύματος, τους κατέστησαν διακόνους και των θείων μυστηρίων και της διανομής των υλικών τροφών.

Αυτό το επιβεβαιώνει και η πράξη της Εκκλησίας, από την εποχή εκείνη των Αποστόλων μέχρι και τις ημέρες μας· διότι από τότε που η πίστη απλώθηκε σε πολλά μέρη του κόσμου και έπαυσε το κοινόβιο των τότε χριστιανών στα Ιεροσόλυμα, και μαζί με αυτό και η φροντίδα της κοινής τράπεζας, χειροτονούνταν μεν και μέχρι σήμερα χειροτονούνται οι διάκονοι, όπως και τότε· δεν ασχολούνται όμως με τη σωματική υπηρεσία, επειδή δεν υπάρχει ανάγκη, αλλά υπηρετούν μόνο τα θεία μυστήρια.

Μαρτυρεί γι' αυτό ο θεοφόρος Ιγνάτιος, ο σύγχρονος των Αποστόλων, λέγοντας: «Δεῖ τοὺς διακόνους, ὡς διακόνους μυστηρίων Ἰησοῦ Χριστοῦ, κατὰ πάντα ἀρέσκειν· οὐ γάρ εἰσι διάκονοι βρωμάτων καὶ πομάτων, ἀλλὰ λειτουργοὶ Ἐκκλησίας Θεοῦ». Και παρακάτω: «Τί εἰσιν οἱ διάκονοι; Μιμηταὶ τῶν ἀγγελικῶν δυνάμεων, οἳ λειτουργοῦσι τῷ Θεῷ ἐν καθαρᾷ καὶ ἀμώμῳ λειτουργίᾳ, καθάπερ Στέφανος ὁ ἅγιος ἐν Ἰακώβῳ τῷ μακαρίῳ». Ο δε ἅγιος Πολύκαρπος, μαθητὴς του Ἰωάννη του Θεολόγου, γράφει τα εξής: «Ὅμοίως δὲ καὶ τοὺς διακόνους ἀμέμπτους εἶναι πρὸς δικαιοσύνην, ὡς διακόνους Θεοῦ ἐν Χριστῷ καὶ οὐκ ἀνθρώπων».

Ο δε Ιουστίνος ο φιλόσοφος και μάρτυρας φανέρωσε ειδικά ποια ήταν η πνευματική υπηρεσία των τότε διακόνων, λέγοντας: «Οἱ λεγόμενοι παρ' ἡμῖν διάκονοι δίδονται ἐκάστῳ τῶν παρόντων μεταλαβεῖν ἀπὸ τοῦ εὐχαριστηθέντος ἄρτου καὶ οἴνου καὶ ὕδατος· καὶ τοῖς οὐ παροῦσιν ἐκομίζετο». Ακούστε τώρα και τα υπόλοιπα, όσα μετά την ιστορία για τους επτά διακόνους λέει ο ἅγιος ιστοριογράφος.

Καὶ ὁ λόγος τοῦ Θεοῦ ἡῤξανεν, καὶ ἐπληθύνετο ὁ ἀριθμὸς τῶν μαθητῶν ἐν Ἱερουσαλὴμ σφόδρα, πολὺς τε ὄχλος τῶν ἱερέων ὑπήκουον τῇ πίστει. (Πράξ. στ' 7)

Με τρεις τρόπους πρέπει να καταλάβεις την αύξηση του λόγου του Θεού. Αυξανόταν ο λόγος του Θεού είτε επειδή, καθώς πολλαπλασιαζόταν ο αριθμός εκείνων που πίστευαν στον Χριστό, πολλαπλασιάζονταν και τα στόματα που κήρυτταν τη χριστιανική πίστη· είτε επειδή όσοι άκουγαν τον λόγο του Θεού καρποφορούσαν καθημερινά πολλαπλάσιους καρπούς από τον λόγο, δηλαδή τις θεάρεστες αρετές· είτε επειδή και τα δύο γίνονταν μαζί· και ο αριθμός δηλαδή των ιεροκηρύκων αυξανόταν, και τα κατορθώματα των αρετών πολλαπλασιάζονταν.

Γι' αυτό το «και ὁ λόγος τοῦ Θεοῦ ἡϋξανε» (Πράξ. στ' 7) είναι σαν αιτιολογικό· «αυξανόταν», λέγει, «ο λόγος του Θεού, ἐπληθύνετο δὲ ὁ ἀριθμὸς τῶν μαθητῶν ἐν Ἱερουσαλὴμ σφόδρα». Καὶ ἀπὸ τοὺς ἰδίους τοὺς Ἰουδαίους ἱερεῖς, μεγάλος ὄχλος, δηλαδή πλήθος ἀναρίθμητο, «ὑπήκουον τῇ πίστει», δεχόμενοι δηλαδή την πίστη στον Χριστό και υποτάσσονταν σε όλες τις εντολές και παραγγελίες που αυτή διδάσκει.

ΚΥΡΙΑΚΗ ΤΟΥ ΠΑΡΑΛΥΤΟΥ

ΕΡΜΗΝΕΙΑ ΤΗΣ ΣΗΜΕΡΙΝΗΣ ΠΕΡΙΚΟΠΗΣ

ΑΠΟ ΤΙΣ ΠΡΑΞΕΙΣ ΤΩΝ ΑΠΟΣΤΟΛΩΝ

(Πράξ. θ' 32-42)

Βλέπουμε στη σημερινή ανάγνωση των Πράξεων των Αποστόλων να πραγματοποιείται αυτός ο λόγος του Κυρίου: «Ὁ πιστεύων εἰς ἐμέ, τὰ ἔργα ἃ ἐγὼ ποιῶ, καὶ ἐκεῖνος ποιήσει» (Ιωάν. ιδ' 12). Ο Δεσπότης των πάντων θεράπευσε τον παράλυτο στην προβατική κολυμβήθρα από την ασθένεια που τον βασάνιζε τριάντα οκτώ χρόνια. Ο Πέτρος, που πίστευε σε αυτόν, θεράπευσε τον Αινέα στη Λύδδα, που ήταν κατάκοιτος οκτώ χρόνια, και αφού τον σήκωσε από την κλίνη του, τον έκανε υγιή. Ο Ιησούς Χριστός με έναν λόγο, «Ἐγειρε», έδωσε ζωή στη νεκρή θυγατέρα του Ιαείρου (Μάρκ. ε' 41). Ο Πέτρος, που πίστευε σε αυτόν, με έναν λόγο, «Ἀνάστηθι», ανέστησε από τους νεκρούς την Ταβιθά (Πράξ. θ' 40).

Ω πόσο τερπνά και κατανυκτικά είναι τα θαύματα της μεγαλειότητας και ευσπλαχνίας του Θεού! Ω πόσο φανερό φαίνεται σε αυτά η δύναμη της πίστης! Η πίστη και τα θαύματα είναι δύο πράγματα που έχουν μεταξύ τους μεγάλη σχέση και συνάφεια.

Ακούστε, αδελφοί, όλη την ανάγνωση της ιστορίας με την πρέπουσα παρατήρηση και προσοχή, για να κατανοήσετε την αμοιβαία σχέση που υπάρχει μεταξύ της πίστης και των θαυμάτων, και να πληροφορηθείτε ότι η πίστη είναι η μητέρα των θαυμάτων, και τα θαύματα το στήριγμα της πίστης.

Ἐν ταῖς ἡμέραις ἐκείναις, ἐγένετο Πέτρον διερχόμενον διὰ πάντων κατελθεῖν καὶ πρὸς τοὺς ἁγίους τοὺς κατοικοῦντας Λύδδαν. (Πράξ. θ' 32)

Όσο καιρό διαρκούσε ο βαρύς διωγμός κατά της νεοσύστατης Εκκλησίας του Χριστού, ο Πέτρος με τους υπόλοιπους Αποστόλους έμενε στην Ιερουσαλήμ. Όταν η πρόνοια του Θεού για τον πολλαπλασιασμό της πίστης έφερε ειρήνη στις Εκκλησίες, οι οποίες είχαν ιδρυθεί σε όλη την Ιουδαία, τη Γαλιλαία και τη Σαμάρεια, τότε ο Πέτρος βγήκε από τα Ιεροσόλυμα (Πράξ. θ' 31) «διερχόμενος, λέγει, διὰ πάντων».

Δεν είπε, διερχόμενος δια των πόλεων, αλλά, διερχόμενος δια πάντων, για να δείξει ότι επισκεπτόταν και στήριζε όλους τους κατοίκους των τόπων από τους οποίους περνούσε, τους μεν πιστούς στηρίζοντας στην πίστη και στην αρετή, τους δε άπιστους προσπαθώντας να τους επαναφέρει από την πλάνη στην αλήθεια. Έτσι, διερχόμενος δια πάντων, κατέβηκε και προς τους αγίους που κατοικούσαν στη Λύδδα.

Και αγίους μεν ονομάζει, όπως και ο Παύλος, αυτούς που πίστεψαν στον Χριστό, διότι η κλήση τους ήταν αγία και τα έργα τους άγια («ὃς ἔσωσεν ἡμᾶς καὶ ἐκάλεσεν κλήσει ἁγία...» Β' Τιμόθ. α' 9). Η Λύδδα, η οποία ονομαζόταν και Διόσπολις, ήταν πόλη κοντά στην Ιόππη. Με αυτό το έργο έδωσε παράδειγμα ο θεομακάριστος Πέτρος στους εκκλησιαστικούς προεστώτες, ώστε και αυτοί, όπως εκείνος, περιερχόμενοι, να επισκέπτονται όλους αυτούς που βρίσκονται υπό την πνευματική τους διοίκηση, διορθώνοντας τα λάθη τους και στηρίζοντάς τους στην εργασία της αρετής. Τι συνέβη όταν ο Πέτρος έφθασε στη Λύδδα;

Εὔρε δὲ ἐκεῖ ἄνθρωπὸν τινα ὀνόματι Αἰνέαν ἐξ ἐτῶν ὀκτὼ κατακείμενον ἐπὶ κρᾶβάτῳ, ὃς ἦν παραλελυμένος.

(Πράξ. θ' 33)

Ποιος ήταν ο Αινέας; Τι κατάστασης άνθρωπος; Τι καταγωγή; Τι θρησκείας; Τι πολιτεύματος; Ήταν πιστός ή άπιστος; Πρώτα πίστεψε στον Χριστό, έπειτα έλαβε την ίαση ή πρώτα θεραπεύτηκε και έπειτα πίστεψε; Αυτός ζήτησε από τον Πέτρο την υγεία του ή ο Πέτρος από μόνος του τον θεράπευσε; Όλα

αυτά τα παρέλειψε ο ιερός ιστορικός, επιδιώκοντας τη συντομία, μόνο το όνομα και την ασθένεια και τον τρόπο της ίασης αποκάλυψε για να πληροφορήσει το θαύμα που έγινε. Επειδή όμως από τη σιωπή δεν συμπεραίνεται τίποτα συγκεκριμένο, παρά μόνο σιωπή, γι' αυτό λέγονται μόνο πιθανές εικασίες για αυτά που παραλείφθηκαν.

Ίσως ο Αινέας ήταν πολύ γνωστός και σημαντικός άνθρωπος τότε, και για αυτό ο ιστορικός παρέλειψε τα σχετικά με αυτόν. Ίσως να πίστεψε στον Ιησού Χριστό, είτε τότε είτε προηγουμένως, και για αυτό έλαβε την ίαση. Είναι πιθανό ότι ο Πέτρος, από μόνη φιλανθρωπία, χωρίς καμιά παράκληση, τον θεράπευσε, μιμούμενος τον Ιησού Χριστό, ο οποίος πολλές φορές θαυματουργούσε χωρίς να παρακαλείται, αλλά συγκινούμενος από την ίδια του την ευσπλαχνία. Ο άρρωστος λεγόταν Αινέας, και η ασθένειά του ήταν πολύ σοβαρή και μακροχρόνια, παράλυση δηλαδή ολόκληρου του σώματος. Για αυτό και επί οκτώ έτη κείτονταν στο κρεβάτι. Ακούστε τον τρόπο της ίασης.

Καὶ εἶπεν αὐτῷ ὁ Πέτρος· Αἰνέα, ἰᾶταί σε Ἰησοῦς Χριστός· ἀνάστηθι καὶ στρώσον σεαυτῷ. (Πράξ. θ' 34)

Όσο βαριά και πολυχρόνια κι αν ήταν η ασθένεια, τόσο εύκολη και ταχύτατη ήταν η θεραπεία. «Αἰνέα, ἰᾶταί σε Ἰησοῦς Χριστός· ἀνάστηθι, καὶ στρώσον σεαυτῷ» (Πράξ. θ' 34), είπε προς τον ασθενή ο Πέτρος. Ευθύς αμέσως, ω του θαύματος! Μεγάλη πράγματι, Ιησού Χριστέ, είναι η δύναμη του ονόματός σου. Ο παράλυτος, που κειτόταν για οκτώ έτη και δεν μπορούσε να κινηθεί από το κρεβάτι του, σηκώθηκε και περπάτησε.

Σημείωσε ότι το «στρώσον σεαυτῷ» είναι φράση μοναδική, που βρίσκεται μόνο εδώ, και ακατανόητη, τουλάχιστον ως προς τη λέξη. Γι' αυτό και την εξήγησαν με διάφορους τρόπους. Άλλοι μιν λένε ότι σημαίνει «σήκω και στρώσε για λογαριασμό σου τραπέζι, για να φας». Άλλοι δε το «σήκω και στρώσε το κρεβάτι σου, που προηγουμένως άλλοι το έστρωναν για σένα». Άλλοι δε

εξήγησαν το «στρωσον σεαυτῶ» ως «σήκω και πάρε το κρεβάτι σου», απ' όπου είπε «καὶ ἔλεγχον δίδωσι τοῦ σημείου τοῦ ἄραι τὸν κράββατον», δηλαδή έδωσε απόδειξη του θαύματος με το να πάρει το κρεβάτι του. Ποια ήταν τα αποτελέσματα αυτού του θαύματος;

Καὶ εὐθέως ἀνέστη. Καὶ εἶδον αὐτὸν πάντες οἱ κατοικοῦντες Λύδδαν καὶ τὸν Σάρωνα, οἵτινες ἐπέστρεψαν ἐπὶ τὸν Κύριον. (Πράξ. θ' 35)

Η πίστη του Πέτρου έκανε το θαύμα, και το θαύμα προσήλκυσε και στήριξε στην πίστη όλους τους κατοίκους της Λύδδας και του Σάρωνος, διότι αυτοί, βλέποντας ότι με το όνομα του Ιησού Χριστού, το οποίο απλώς ανέφερε ο Πέτρος, ο παράλυτος που δεν μπορούσε να κινηθεί σηκώθηκε και περπατούσε, επέστρεψαν από την πλάνη τους και πίστεψαν στον Κύριό μας Ιησού Χριστό.

Η Λύδδα και ο Σάρων είναι οι περιοχές μεταξύ του όρους Θαβώρ και της λίμνης Τιβεριάδος, καθώς και μεταξύ της Καισάρειας της Παλαιστίνης μέχρι την Ιόππη. Αυτό το θαύμα, αφού το διηγήθηκε σύντομα ο θεηγόρος Λουκάς, προχωρά στην αφήγηση ενός άλλου, πολύ μεγαλύτερου θαύματος, λέγοντας...

Εν Ἰόππῃ δέ τις ἦν μαθήτρια ὀνόματι Ταβιθά, ἣ διερμηνευομένη λέγεται Δορκάς· αὕτη ἦν πλήρης ἔργων ἀγαθῶν καὶ ἐλεημοσυνῶν ὧν ἐποίει. (Πράξ. θ' 36)

Ακούς πώς ως άριστος ιστοριογράφος περιέγραψε με συντομία τους λαμπρούς χαρακτήρες της αγίας αυτής γυναίκας; Αυτή, λέγει, πατρίδα είχε την Ιόππη, πόλη παραθαλάσσια της Παλαιστίνης, η οποία σώζεται μέχρι σήμερα. Ήταν δε μαθήτρια του Ιησού Χριστού, γεμάτη καλά έργα, και έκανε πολλές ελεημοσύνες.

Αλλά και αυτό το εβραϊκό όνομα της, Ταβιθά, εξήγησε ο τρισμακάριος, λέγοντας ότι σημαίνει Δορκάς. Η Δορκάς είναι ζώο πολύ οξυδερκές και γρήγορο στον δρόμο, ώστε από αυτό να μάθουμε ότι και το όνομά της σήμαινε την οξυδέρκεια του νου της στην επιλογή των πραγματικά καλών έργων, καθώς και την προθυμία και ταχύτητά της στην εκπλήρωση της αρετής.

Ἐγένετο δὲ ἐν ταῖς ἡμέραις ἐκείναις ἀσθενήσασαν αὐτὴν ἀποθανεῖν· λούσαντες δὲ αὐτὴν ἔθηκαν ἐν ὑπερώῳ.

(Πράξ. θ' 37)

Εκείνες τις ημέρες, δηλαδή κατά τις ημέρες που ο Πέτρος περνούσε από τις πόλεις της Ιουδαίας επισκεπτόμενος όλους τους κατοίκους, η Ταβιθά αρρώστησε και πέθανε. Οι πιστοί γύρω της έπλυναν το σώμα της και το τοποθέτησαν στο ανώγειο της οικίας, μέχρι να έρθει ο Πέτρος, τον οποίο φρόντισαν να προσκαλέσουν, όπως φαίνεται από τα λόγια που ακολουθούν.

Βλέπε επίσης, από πού οι ορθόδοξοι χριστιανοί πήραν την παράδοση που διατηρείται μέχρι σήμερα, να πλένουν με νερό τα σώματα των νεκρών. Αυτό γίνεται για να έχει ο νεκρός καθαρό το σώμα του από κάθε σωματική μόλυνση, καθώς έχει καθαρή και την ψυχή του από κάθε ψυχική κηλίδα, και για να σημαίνει η εξωτερική κάθαρση και την εσωτερική. Ακούσατε λοιπόν και την υπόλοιπη συνέχεια της ιστορίας.

Ἐγγὺς δὲ οὔσης Λύδδης τῇ Ἰόππῃ οἱ μαθηταὶ ἀκούσαντες ὅτι Πέτρος ἐστὶν ἐν αὐτῇ, ἀπέστειλαν δύο ἄνδρας πρὸς αὐτὸν παρακαλοῦντες μὴ ὀκνηῆσαι διελθεῖν ἕως αὐτῶν. (Πράξ. θ' 38)

Η Λύδδα, όπου η Ταβιθά πέθανε, ήταν κοντά στην πόλη Ιόππη. Οι μαθητές του Χριστού, που κατοικούσαν στη Λύδδα,

όταν άκουσαν ότι ο Αποστόλος Πέτρος βρισκόταν στην Ιόππη, έστειλαν προς αυτόν δύο άντρες, παρακαλώντας τον να μην αργήσει να έρθει προς αυτούς. Αυτοί ήλπιζαν ότι ο Πέτρος, που ενώπιόν τους είχε θεραπεύσει τον παράλυτο Αινέα και με τη σκιά του είχε τελέσει τόσα μεγάλα θαύματα, μπορούσε να αναστήσει και την Ταβιθά από τους νεκρούς. Αν δεν είχαν αυτή την ελπίδα, δεν θα ενοχλούσαν τον Πέτρο, που ήταν αφιερωμένος στις φροντίδες του Ευαγγελικού κηρύγματος. Αύξανε δε την ελπίδα τους η δέηση των φτωχών και τα δάκρυα των χηρών. Ο Πέτρος φάνηκε πολύ πρόθυμος να εκπληρώσει την ικεσία των μαθητών του Χριστού.

Ἀναστὰς δὲ Πέτρος συνῆλθεν αὐτοῖς· ὃν παραγενόμενον ἀνήγαγον εἰς τὸ ὑπερῶν, καὶ παρέστησαν αὐτῷ πᾶσαι αἱ χῆραι κλαίουσαι καὶ ἐπιδεικνύμεναι χιτῶνας καὶ ἱμάτια ὅσα ἐποίει μετ' αὐτῶν οὕσα ἡ Δορκάς. (Πράξ. θ' 39)

Οι απεσταλμένοι από τους μαθητές για να προσκαλέσουν τον Πέτρο φανέρωσαν, όπως φαίνεται, σε αυτόν, για ποια αιτία τον προσκαλούν. Γι' αυτό, αμέσως μαζί με τους απεσταλμένους πήγε ο Πέτρος προς αυτούς. Εκείνοι τον ανέβασαν στο ανώγαιο, όπου βρισκόταν το νεκρό σώμα της Ταβιθά. Εκεί αμέσως παρουσιάστηκαν ενώπιόν του όλες οι φτωχές χήρες, κλαίνοντας και θρηνώντας για την απώλεια της Ταβιθά, της τροφοδότριας και ευεργέτιδάς τους.

Για να τον πληροφορήσουν σχετικά με την ελεημοσύνη και τις υπόλοιπες ευεργεσίες της Ταβιθά, του έδειχναν τους χιτώνες και τα ενδύματα, με τα οποία εκείνη τις είχε βοηθήσει. Παρατηρήστε επίσης την ταπεινότητα αυτής της μακαρίας γυναίκας. Αυτή όχι μόνο βοηθούσε τις φτωχές χήρες, αλλά και συναναστρεφόταν με αυτές. Αυτό το δήλωσε ο ιστορικός σημειώνοντας το, «μετ' αὐτῶν οὕσα». Τι έκανε τότε ο Πέτρος;

Ἐκβαλὼν δὲ ἔξω πάντας ὁ Πέτρος καὶ θείς τὰ γόνατα προσηύξατο, καὶ ἐπιστρέψας πρὸς τὸ σῶμα εἶπε· Ταβιθά, ἀνάστηθι. Ἡ δὲ ἤνοιξε τοὺς ὀφθαλμοὺς αὐτῆς, καὶ ἰδοῦσα τὸν Πέτρον ἀνεκάθισε. (Πράξ. θ' 40)

Γιατί ἐδίωξε όλους ἔξω; Ὅπου υπάρχει πλήθος ανθρώπων που κλαίνει και θρηνούν, εκεί ο νους δυσκολεύεται να ανέβει στο θρόνο του Θεού. Ἐδίωξε λοιπόν όλους ἔξω, για να επικεντρώσει πλήρως το νου του στο Θεό και για να μιμηθεί το δάσκαλό του, ο οποίος πρώτα ἐδίωξε όλους ἀπὸ το σπίτι του Ἰαείρου και μετὰ ἀνέστησε την κόρη του («καὶ ἐκβαλὼν πάντας...» Μάρκ. ε' 40). Και για να αποφύγει ὅσο ἦταν δυνατόν τις τιμές και τους επαίνους των ανθρώπων. Ὅταν ἐδίωξε όλους ἔξω, τότε γονατίζοντας στη γη, ἀπηύθυνε την προσευχή του στο Θεό.

Και τι εἶπε προσευχόμενος, δεν ἀναφέρει ο ιστορικός, γιατί εἶναι φανερό ἀπὸ τα γεγονότα. Γιατί τι ἄλλο παρακάλεσε τον πανελεήμονα Θεό τότε, παρά να ἐλεήσει ἐκείνους τους φτωχοὺς και να ἀναστήσει ἀπὸ τους νεκρούς την ευεργέτιδα τους; Ἀλλά γιατί δεν ἔκανε αὐτά ὅταν θεράπευσε τον Αινέα; Το θαῦμα της ἀνάστασης των νεκρῶν εἶναι μεγαλύτερο ἀπὸ το θαῦμα της θεραπείας του παράλυτου. Για αὐτό και η προσευχή υπέρ αὐτῆς ἦταν πιο θερμή και γονατιστή. Επειδὴ λέει ο ιστορικός, ὅτι ο Πέτρος μετὰ την προσευχή, ἐπέστρεψε, δηλαδή κοίταξε το νεκρό σῶμα της Ταβιθά, γίνεται φανερό ὅτι ὅταν προσευχόταν γι' αὐτήν, ἦταν προσηλωμένος στον ουρανὸ ὅχι μόνο με το νου του, ἀλλά και με το πρόσωπο και τα μάτια του. Κοίταξε λοιπόν το νεκρό σῶμα και, σαν να κοιμόταν η Ταβιθά, ἔτσι της μίλησε και ἐκείνη υπάκουσε σε αὐτόν. «Ταβιθά», εἶπε. Εκείνη, ὡ των θαυμάτων σου Χριστέ βασιλιά! σαν να ξυπνοῦσε ἀπὸ ὕπνο ἀνοιξε τα μάτια της και, βλέποντάς τον, σηκώθηκε.

Δοὺς δὲ αὐτῇ χεῖρα ἀνέστησεν αὐτήν, φωνήσας δὲ τοὺς ἁγίους καὶ τὰς χήρας παρέστησεν αὐτὴν ζῶσαν.

(Πράξ. θ' 41)

Δύο αναστάσεις βλέπουμε στο έργο με την Ταβιθά: την εκ των νεκρών ανάστασή της και την ανάστασή της από τον τόπο όπου εκείνη κοιτόταν. Την πρώτη την έκανε ο Θεός, ακούγοντας τη δέηση του Πέτρου· τη δεύτερη ο Πέτρος, δίνοντάς της χέρι βοήθειας. Αυτό το παράδειγμα διδάσκει ότι στα αγαθά έργα ο Θεός κάνει εκείνο που υπερβαίνει τη δύναμή μας, αφήνει δε εκείνο που είναι της ανθρώπινης δυνάμεως, ώστε εμείς να το εκτελέσουμε.

Όταν λοιπόν και από τους νεκρούς και από το κρεβάτι σηκώθηκε η Ταβιθά, τότε ο Πέτρος, προσκαλώντας τους αγίους, δηλαδή τους πιστούς, και τις φτωχές χήρες, οι οποίες προηγουμένως έκλαιγαν, την παρουσίασε ενώπιόν τους ζωντανή. Αυτό το έκανε για να δείξει ότι δεήθηκε στον Θεό για την ανάστασή της χάριν των δακρύων τους και για παρηγοριά στη θλίψη τους. Τι ακολούθησε μετά από αυτό το εξαίσιο θαύμα;

Γνωστὸν δὲ ἐγένετο καθ' ὅλης τῆς Ἰόππης, καὶ ἐπίστευσαν πολλοὶ ἐπὶ τὸν Κύριον. (Πράξ. θ' 42)

Αυτό το μεγάλο θαύμα έγινε γνωστό σε όλη την Ιόππη. Έτσι, πολλοί από τους κατοίκους της πίστεψαν στον Κύριό μας Ιησού Χριστό. Σημείωσε τη δύναμη της πίστης: διά μέσω αυτής, ο Θεός κάνει τα θαύματα. «καὶ πάντα ὅσα ἂν αἰτήσητε ἐν τῇ προσευχῇ, πιστεύοντες, λήψεσθε» (Ματθ. κα' 22). Τα θαύματα κάνουν τους απίστευτους πιστούς. «καὶ εἶδον αὐτὸν, ἦτοι τὸν Αἰνέα, πάντες οἱ κατοικοῦντες Λύδδαν καὶ τὸν Σάρωνα, οἵτινες ἐπέστρεψαν ἐπὶ τὸν Κύριον. γνωστὸν δὲ ἐγένετο καθ' ὅλης Ἰόππης τὸ θαῦμα τῆς

ἐκ νεκρῶν ἀναστάσεως τῆς Ταβιθά, καὶ πολλοὶ ἐπίστευσαν ἐπὶ τὸν Κύριον» (Πράξ. θ' 35, 42).

ΚΥΡΙΑΚΗ ΤΗΣ ΣΑΜΑΡΕΙΤΙΔΟΣ

ΕΡΜΗΝΕΙΑ ΤΗΣ ΣΗΜΕΡΙΝΗΣ ΠΕΡΙΚΟΠΗΣ

ΑΠΟ ΤΙΣ ΠΡΑΞΕΙΣ ΤΩΝ ΑΠΟΣΤΟΛΩΝ

(Πράξ. ια' 19 - 30)

Οσες φορές πολέμησε ο διάβολος την Εκκλησία του Χριστού, τόσες φορές νικήθηκε και καταισχύνηκε, και υπέστη μεγάλη ζημιά. Από την αρχή κιόλας προκάλεσε μεγάλο διωγμό κατά της Εκκλησίας, προσπαθώντας να εξαφανίσει από τις καρδιές και τα στόματα των ανθρώπων το πανάγιο όνομα του Ιησού Χριστού. Βλέποντας όμως ότι με τους διωγμούς δεν κερδίζει τίποτα, καθώς όσο περισσότερο καταδίωκε, τόσο αυξανόταν ο αριθμός των πιστών, αναζήτησε τρόπο να εξολοθρεύσει εντελώς τους κήρυκες της πίστης.

Όταν λοιπόν ο πρωτοδιάκονος και απόστολος Στέφανος κήρυττε με παρρησία το όνομα του Χριστού, προκάλεσε τόσο μεγάλο θυμό και οργή στις καρδιές των Ιουδαίων, ώστε έτριζαν τα δόντια τους και ορμώντας ανελέητα τον λιθοβόλησαν (Πράξ. ζ' 54-59). «Ἐγένετο δὲ ἐν ἐκείνῃ τῇ ἡμέρᾳ διωγμὸς μέγας ἐπὶ τὴν Ἐκκλησίαν τὴν ἐν Ἱεροσολύμοις» (Πράξ. η' 1). Από αυτό το γεγονός, όλοι οι μαθητές του Χριστού, εκτός από τους Αποστόλους, διασκορπίστηκαν στις περιοχές της Ιουδαίας και της Σαμάρειας. Εξαιτίας αυτού, χαιρόταν και ευχαριστιόταν ο εχθρός της Εκκλησίας, νομίζοντας ότι νίκησε και κατήργησε εντελώς την πίστη στον Χριστό. Αυτή όμως η νίκη του ανύψωσε το όνομα του Χριστού, τον καταισχύνησε και τον τραυμάτισε εξ ολοκλήρου. Διότι κάποιοι από τους διασκορπισμένους μαθητές, φθάνοντας στη μεγάλη πόλη της Αντιόχειας, έφεραν πολυάριθμο πλήθος στην πίστη στον Χριστό. Εκεί ακούστηκε για πρώτη φορά το

όνομα «χριστιανός», διότι εκεί πρώτα ονομάστηκαν χριστιανοί όσοι πίστευαν στον Χριστό.

Έτσι, όχι μόνο δεν έσβησε το όνομα του Χριστού, όπως ο διάβολος προσπαθούσε με κάθε τρόπο, αλλά υπερέλαμψε και υπερυψώθηκε, και έγινε όνομα και δόξα και καύχημα όλων των πιστών, όπως ήθελε και από αιώνες όρισε ο Θεός. Χριστιανοί, ακούστε την εξήγηση της σημερινής αποστολικής πράξης, για να θαυμάσετε τα έργα του Θεού και να μεγαλύνετε το πανένδοξο και μεγαλοπρεπές όνομα του Ιησού Χριστού.

Ἐν ταῖς ἡμέραις ἐκείναις, διασπαρέντες οἱ Ἀπόστολοι ἀπὸ τῆς θλίψεως τῆς γενομένης ἐπὶ Στεφάνῳ διῆλθον ἕως Φοινίκης καὶ Κύπρου καὶ Ἀντιοχείας, μηδενὶ λαλοῦντες τὸν λόγον εἰ μὴ μόνον Ἰουδαίοις. (Πράξ. ια' 19)

Η θλίψη για τον Στέφανο αναφέρεται στη λύπη που ένιωσαν όλοι οι πιστοί για το λιθοβολισμό του Στεφάνου και στη στενοχώρια για τον φοβερό διωγμό της Εκκλησίας, ο οποίος ξεκίνησε την ημέρα που ο Στέφανος λιθοβολήθηκε. Αποστόλους εδώ δεν ονομάζει τους δώδεκα, διότι αυτοί παρέμειναν τότε στα Ιεροσόλυμα, συγκροτώντας την Εκκλησία εκεί (Πράξ. ια' 22), αλλά τους υπόλοιπους μαθητές του Χριστού, αφού και αυτοί ήταν απεσταλμένοι για το κήρυγμα.

Αυτοί λοιπόν οι μαθητές, λόγω του διωγμού που προκλήθηκε με αφορμή τον Στέφανο στα Ιεροσόλυμα, έφυγαν από εκεί και διασκορπίστηκαν σε διάφορα μέρη. Μερικοί από αυτούς κατέφυγαν στη Φοινίκη, επαρχία της Συρίας, στην οποία βρίσκονται η Τύρος και η Σιδώνα, άλλοι στο γνωστό νησί της Κύπρου και άλλοι στη μεγάλη και πολυάνθρωπη πόλη της Αντιόχειας, την πρωτεύουσα τότε των ανατολικών πόλεων.

Αυτοί οι τόποι ήταν μέρη όπου κατοικούσαν πολλοί Ιουδαίοι και πολλοί συχνά έμεναν εκεί. Αυτούς μόνο και όχι τους εθνικούς δίδασκαν οι άγιοι μαθητές του Χριστού, φυλάσσοντας την

εντολή του δασκάλου τους, ο οποίος τους παρήγγειλε να προτιμήσουν τους Ιουδαίους και πρώτα σε αυτούς να κηρύξουν το Ευαγγέλιο. «εἰς ὁδὸν ἐθνῶν μὴ ἀπέλθῃτε, καὶ εἰς πόλιν Σαμαρειτῶν μὴ εἰσέλθῃτε· πορεύεσθε δὲ μᾶλλον πρὸς τὰ πρόβατα τὰ ἀπολωλότα οἴκου Ἰσραὴλ» (Ματθ. ι' 5-6).

Γι' αυτό και ο μακάριος Παύλος ἔλεγε προς τους Ιουδαίους, ὅσοι δεν δέχτηκαν το ευαγγελικό κήρυγμα: «Ὑμῖν ἦν ἀναγκαῖον πρῶτον λαληθῆναι τὸν λόγον τοῦ Θεοῦ· ἐπειδὴ δὲ ἀπωθεῖσθε αὐτόν, καὶ οὐκ ἀξίους κρίνετε ἑαυτοὺς τῆς αἰωνίου ζωῆς, ἰδοὺ στρεφόμεθα εἰς τὰ ἔθνη» (Πράξ. ιγ' 46). Το ιουδαϊκό γένος ἔλαβε αὐτή την προτίμηση, διότι σε αυτό, λόγω της γνώσης του Θεοῦ, δόθηκαν πρώτα «ἡ υἰοθεσία καὶ ἡ δόξα καὶ αἱ διαθήκαι καὶ ἡ νομοθεσία καὶ ἡ λατρεία καὶ αἱ ἐπαγγελίαι» (Ρωμ. θ' 4).

Από αυτό το γένος ἦταν οι πατέρες, δηλαδή ο Αβραάμ, ο Ισαάκ και ο Ιακώβ και ὅλοι οι προφῆτες. Από αυτό το γένος ἦταν και ο ἴδιος ο Χριστός κατά σάρκα. Γι' αυτό αυτοί ἦταν οι προετοιμασμένοι για την υποδοχή της ευαγγελικής αλήθειας.

Ἦσαν δὲ τινες ἐξ αὐτῶν ἄνδρες Κύπριοι καὶ Κυρηναῖοι, οἵτινες εἰσελθόντες εἰς Ἀντιόχειαν ἐλάλουν πρὸς τοὺς Ἑλληνιστάς, εὐαγγελιζόμενοι τὸν Κύριον Ἰησοῦν. Καὶ ἦν χεὶρ Κυρίου μετ' αὐτῶν, πολὺς τε ἀριθμὸς ὁ πιστεύσας ἐπέστρεψεν ἐπὶ τὸν Κύριον. (Πράξ. ια' 20-21)

Από αυτούς τους αναφερόμενους μαθητές του Χριστού, μερικοί Κύπριοι και Κυρηναῖοι κατά την πατρίδα, εἰσήλθαν στην Αντιόχεια και δίδασκαν τους ἐκεῖ Ἑλληνιστές, δηλαδή ἐκείνους που ἦταν μεν Ιουδαῖοι το γένος και τη θρησκεία, ἀλλὰ την πατρίδα και τη διάλεκτο Ἑλληνες. Σε αυτούς κήρυτταν τον Κύριο Ἰησοῦ, δηλαδή ἀνήγγελλαν και διηγούνταν ὅλα τα σχετικά με τον Ἰησοῦ Χριστό. «καὶ ἦν χεὶρ Κυρίου μετ' αὐτῶν» (Πράξ. ια' 21).

Χέρι Κυρίου ονομάζει τα θαύματα ο ιερός Λουκάς όχι μόνο εδώ, αλλά και αλλού, όπως όταν λέει ως εκ προσώπου των Αποστόλων: «ἐν τῷ τὴν χεῖρά σου ἐκτείνειν εἰς ἴασιν» (Πράξ. δ' 30). Ομοίως και ως εκ προσώπου του Παύλου: «καὶ νῦν ἰδοὺ χεὶρ Κυρίου ἐπὶ σέ, καὶ ἔσῃ τυφλός» (Πράξ. ιγ' 11). Θαύματα λοιπόν έκαναν στην Αντιόχεια αυτοί οι άγιοι άνδρες, επιβεβαιώνοντας μέσω αυτών τον διδασκόμενο από αυτούς ευαγγελικό λόγο. Γι' αυτό και πολύ πλήθος των εκεί κατοίκων επέστρεψαν στην πίστη στον Χριστό.

Ἦκούσθη δὲ ὁ λόγος εἰς τὰ ὤτα τῆς Ἐκκλησίας τῆς ἐν Ἱεροσολύμοις περὶ αὐτῶν καὶ ἐξαπέστειλαν Βαρνάβαν ἕως Ἀντιοχείας· (Πράξ. ια' 22)

Η Εκκλησία των Ιεροσολύμων είναι η πρώτη και η μητέρα όλων των Εκκλησιών του Χριστού. Διότι από αυτήν, βγαίνοντας οι Απόστολοι και οι μαθητές του Χριστού, και μέσω του ευαγγελικού κηρύγματος επιστρέφοντας τους ανθρώπους στην πίστη στον Χριστό, ίδρυσαν τις Εκκλησίες σε διάφορους τόπους. Αυτή λοιπόν, ως πρώτη, ως μητέρα, ως διδάσκαλος, και ως έχουσα τότε μέσα της τους θεοφόρους Αποστόλους, όχι μόνο έλυε τις απορίες των άλλων Εκκλησιών, αλλά και οι υπόλοιπες Εκκλησίες δέχονταν ως λόγο Θεού ό,τι αυτή θέσπιζε, αλλά και φρόντιζε ώστε οι πιστοί που συγκροτούσαν Εκκλησία να στερεώνονται στην αλήθεια των ορθών δογμάτων και στη θεοφιλή εργασία των αρετών.

Γι' αυτό, όταν έμαθε ότι η Σαμάρεια δέχθηκε τον λόγο του Θεού, απέστειλε προς αυτούς τον Πέτρο και τον Ιωάννη (Πράξ. η' 14). Έτσι, όταν έφτασαν στα αυτιά της τα νέα για τους Αντιοχείς, δηλαδή όταν άκουσε τα θαύματα που έκαναν στην Αντιόχεια οι εκεί μαθητές και την επιστροφή του πλήθους των Αντιοχέων, απέστειλε προς αυτούς τον Βαρνάβα, για να βοηθή-

σει στο έργο και να στηρίξει τους πιστούς και να επιστρέψει όσους δεν είχαν ακόμα πιστέψει.

Αλλά γιατί απέστειλε τον Βαρνάβα; Διότι αυτός πρώτος ανάμεσα στους εβδομήκοντα μαθητές έδειξε ένθερμη αγάπη και ζήλο προς τον Χριστό, πουλώντας το χωράφι του και βάζοντας τα χρήματα στα πόδια των Αποστόλων (Πράξ. δ' 36-37). Οι Απόστολοι τον αναγνώρισαν ως ικανό να παρακαλεί τους αδελφούς και τον ονόμασαν αντί για Ιωσήφ, Βαρνάβα, δηλαδή υιό παρακλήσεως. Αυτός ήταν «*ἦν ἀνὴρ ἀγαθὸς καὶ πλήρης Πνεύματος Ἁγίου καὶ πίστεως*» (Πράξ. ια' 24). Είχε επίσης κοσμικά προτερήματα κατάλληλα για αυτήν την αποστολή, διότι ως Κύπριος την πατρίδα και καταγόμενος από τη φυλή Λευί, ήταν αρεστός στους συμπατριώτες του τους Κύπριους, οι οποίοι προηγουμένως δέχθηκαν την πίστη και την κήρυξαν στην Αντιόχεια. Επειδή από τους γονείς του γνώριζε την ελληνική γλώσσα και την μιλούσε, ήταν κατάλληλος να διδάξει τους Αντιοχείς. Για τις αρετές λοιπόν και τα χαρίσματά του τον απέστειλε εκεί η Εκκλησία των Ιεροσολύμων.

ὃς παραγενόμενος καὶ ἰδὼν τὴν χάριν τοῦ Θεοῦ ἐχάρη, καὶ παρεκάλει πάντας τῇ προθέσει τῇ καρδίας προσμένειν τῷ Κυρίῳ, ὅτι ἦν ἀνὴρ ἀγαθὸς καὶ πλήρης Πνεύματος ἁγίου καὶ πίστεως. Καὶ προσετέθη ὄχλος ἱκανὸς τῷ Κυρίῳ. (Πράξ. ια' 23-24)

Ιδού ο καρπός της αποστολής του Βαρνάβα: αυτός ο άνθρωπος, επειδή ήταν αγαθόπροαίρετος και πλήρης των χαρισμάτων του Αγίου Πνεύματος και πίστες θερμής και σταθερής, όταν έφτασε στην Αντιόχεια, βλέποντας εκεί τη χάρη του Θεού, δηλαδή τα θαύματα και την πίστη και την αρετή των πιστευσάντων, πληρώθηκε με χαρά και αγαλλίαση. Λαμβάνοντας θεϊκό ζήλο, τους παρακαλούσε να παραμένουν σταθεροί και ακλόνητοι στη διάθεση και προθυμία της καρδιάς τους, διά της οποίας, πι-

στεύοντας στον Χριστό, εργάζονταν τα έργα της αρετής. Είναι δε φανερό ότι με τον ίδιο ζήλο δίδασκε και τους άπιστους και τους παρακαλούσε να επιστρέψουν από την πλάνη τους. Διότι μετά τον ερχομό του στην Αντιόχεια, αρκετό πλήθος πίστεψε στον Κύριο και προστέθηκε στους προηγουμένως πιστεύσαντες.

Ο άνθρωπος του Θεού δεν αναπαύθηκε σε αυτό· αλλά βλέποντας ότι ο μεν θερισμός ήταν πολύς, οι δε εργάτες λίγοι («ὁ μὲν θερισμὸς πολὺς, οἱ δὲ ἐργάται ὀλίγοι» Ματθ. θ', 37), ἐξήλθε ἀπὸ τὴν Ἀντιόχεια, ζητώντας τον πιο πρόθυμο και συγχρόνως τον καταλληλότερο εργάτη του Ευαγγελίου.

Ἐξῆλθε δὲ εἰς Ταρσὸν ἀναζητῆσαι Σαῦλον, καὶ εὗρὼν ἤγαγεν εἰς Ἀντιόχειαν. (Πράξ. ια' 25)

Ο Παῦλος ονομαζόταν και Σαούλ και Σαῦλος (Πράξ. θ' 4-17). Ἀραγε εἶχε τρία ονόματα; Ἡ μήπως μόνο δύο, αφού Σαούλ και Σαῦλος εἶναι το ἴδιο ὄνομα, προφερόμενο διαφορετικά; Ἡ μήπως ονομαζόταν Σαούλ και Σαῦλος, ενώ οι θεῖοι Ἀπόστολοι τον ονόμασαν Παῦλο, ὅπως και τον Ἰωσή ονόμασαν Βαρνάβα (Πράξ. δ' 36) και τον Ἰωσήφ, που καλούνταν Βαρσαβᾶς, Ἰούστο (Πράξ. α' 23) και τον Ἰωάννη, Μάρκο; (Πράξ. ιβ' 25). Αυτό φαίνεται πιθανό, αλλά εἶναι ἀδιευκρίνιστο γιατί ο θεηγόρος Λουκάς μέχρι το δέκατο τρίτο κεφάλαιο των Πράξεων ονομάζει τον Παῦλο Σαῦλο. Ἀπὸ αὐτό το κεφάλαιο και μετά, ὅπου αναφέρει ὅτι ο Σαῦλος, που ονομάζεται και Παῦλος, ὁδηγήθηκε ἐνώπιον του ἀνθυπάτου Σεργίου Παύλου (Πράξ. ιγ' 9), μέχρι το τέλος των Πράξεων τον ονομάζει Παῦλο. Ὅ,τι λένε μερικοί, ὅτι δηλαδή ο Λουκάς, ἀκολουθώντας τους Ρωμαίους, κάλεσε τον Σαῦλο Παῦλο, εἶναι ἀπίθανο και ἀνάξιο των ἀποστολικών φρονημάτων.

Βλέπε δύο μεγάλες ἀρετές του Βαρνάβα: τον ἀποστολικό ζήλο, δια του οποίου προτιμᾷ ἀντὶ του ἰδίου συμφέροντος τὴν ὠφέλεια του πλησίον και τὴν ἀληθινὴ ταπείνωση, διὰ τῆς οποί-

ας πείθεται να σκέφτεται μικρά για τον εαυτό του και μεγάλα για τον Παύλο. Ο Βαρνάβας, ως απεσταλμένος στην Αντιόχεια από τους Αποστόλους, είχε εκεί τα πρωτεία και κάθε άλλη τιμή και περιποίηση. Όμως ο ζήλος της πίστεως τον έπεισε να φέρει τον Παύλο στην Αντιόχεια ως διδάσκαλο και αρχηγό του κηρύγματος.

Ο Βαρνάβας ήταν ικανότατος και άριστος διδάσκαλος της πίστεως, όπως έδειξαν τα γεγονότα. Διότι από τη στιγμή που ήρθε στην Αντιόχεια, ο αριθμός των πιστών αυξήθηκε. Όμως η ταπείνωση τον έπεισε ότι χρειάζεται βοήθεια και ότι ο Παύλος, ως τελειότερος, μπορεί να καρποφορήσει περισσότερο. Γι' αυτό έρχεται στην Ταρσό για να αναζητήσει τον Παύλο. Βρίσκοντάς τον εκεί, τον έφερε στην Αντιόχεια. Σημείωσε επίσης τον ζήλο και την υπακοή του Παύλου, ο οποίος υπακούοντας στον Βαρνάβα, τον ακολούθησε πρόθυμα.

Ἐγένετο δὲ αὐτοὺς καὶ ἐνιαυτὸν ὅλον συναχθῆναι ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ καὶ διδάξαι ὄχλον ἱκανόν, χρηματίσαι τε πρῶτον ἐν Ἀντιοχείᾳ τοὺς μαθητὰς Χριστιανούς. (Πράξ. ια' 26)

Επέτυχε ο θεϊός Βαρνάβας τον σκοπό του· διότι, αφότου έφερε τον Παύλο στην Αντιόχεια, τότε οι δύο μαζί για έναν ολόκληρο χρόνο έρχονταν στην Εκκλησία και δίδασκαν το συναθροιζόμενο πλήθος. «Χρηματίσαι τε πρῶτον ἐν Ἀντιοχείᾳ τοὺς μαθητὰς χριστιανούς» (Πράξ. ια' 26), δηλαδή τότε για πρώτη φορά οι μαθητές που πίστευαν στον Χριστό ονομάστηκαν χριστιανοί. Αν και δεν φανέρωσε ποιος τους ονόμασε, ωστόσο τόσο ο λόγος όσο και η ακολουθία των γεγονότων πείθει, και οι άγιοι Πατέρες βεβαιώνουν ότι οι θεοφόροι Απόστολοι εξ αποκαλύψεως ονόμασαν τους πιστούς χριστιανούς.

Μερικοί αποδίδουν αυτή τη δόξα στον Παύλο, λέγοντας ότι αυτός ύψωσε το όνομα του Χριστού στην Αντιόχεια, ονομάζοντας τους μαθητές χριστιανούς. Μεγάλη είναι και της Αντιό-

χειας και των Αντιοχέων η δόξα, καθότι σε αυτήν πρώτα ακούστηκε το όνομα χριστιανός, και οι πρώτοι που ονομάστηκαν χριστιανοί ήταν εκεί. Πριν από αυτό, οι μεν πιστοί ονόμαζαν όλους τους πιστεύοντες στον Χριστό μαθητές, αδελφούς, αγίους, πιστούς· οι δε άπιστοι Ιουδαίοι τους ονόμαζαν Γαλιλαίους ή Ναζωραίους.

Αφότου όμως οι στην Αντιόχεια ονομάστηκαν χριστιανοί, με αυτό το όνομα τόσο οι πιστοί όσο και οι άπιστοι ονόμαζαν τους πιστεύοντες στον Χριστό. «εἰ δὲ ὡς χριστιανός, μὴ αἰσχυνέσθω» (Α΄ Πέτρ. δ΄ 16), έγραψε ο θεομακάριστος Πέτρος. «ἐν ὀλίγῳ με πείθεις χριστιανὸν γενέσθαι» (Πράξ. κς΄ 28), έλεγε προς τον Παύλο ο βασιλιάς Αγκρίππας.

Ἐν ταύταις δὲ ταῖς ἡμέραις κατῆλθον ἀπὸ Ἱεροσολύμων προφηῆται εἰς Ἀντιόχειαν (Πράξ. ια΄ 27)

Μην θαυμάσεις όταν ακούς στο Ευαγγέλιο ότι όλοι οι προφῆτες έως τον Ιωάννη τον βαπτιστή προφήτευσαν, ενώ εδώ αναφέρεται ότι προφῆτες ήρθαν από την Ιερουσαλήμ στην Αντιόχεια. Μην νομίσεις ότι τα ευαγγελικά λόγια αντιφάσκουν με αυτά των αποστολικών πράξεων, διότι το Ευαγγέλιο με τα λόγια αυτά, «πάντες γὰρ οἱ προφηῆται καὶ ὁ νόμος ἕως Ἰωάννου προεφήτευσαν» (Ματθ. ια΄ 13), αναφέρεται στους προφῆτες που προφήτευσαν για την έλευση του Ιησού Χριστού, οι οποίοι άρχισαν από τον Αδάμ και προφήτευσαν έως τον Ιωάννη, και μετά από αυτόν σταμάτησαν αυτές οι προφητείες.

Οι μετά Χριστόν προφῆτες προφήτευαν όχι για τον Ιησού Χριστό, αλλά για τα γεγονότα που επρόκειτο να συμβούν. Ο προφήτης Ιωήλ προφήτευσε για το προφητικό τους χάρισμα, λέγοντας: «καὶ ἔσται μετὰ ταῦτα ἐκχεῶ ἀπὸ τοῦ πνεύματός μου ἐπὶ πᾶσαν σάρκα, καὶ προφητεύσουσιν οἱ υἱοὶ ὑμῶν καὶ αἱ θυγατέρες ὑμῶν» (Ιωήλ γ΄, 1 – κατά τους Ο΄, δηλ. Ιωήλ 2, 28). Το προφητικό χάρισμα έλαβαν οι δώδεκα Απόστολοι μέσω του Παναγίου Πνεύματος που εκχέθηκε σε αυτούς κατά την ημέρα

της Πεντηκοστής. Οι υπόλοιποι λάμβαναν αυτό το χάρισμα μέσω της επίθεσης των χεριών των Αποστόλων. «καὶ ἐπιθέντος... αὐτοῖς τοῦ Παύλου τὰς χεῖρας, ἦλθεν τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιον ἐπ' αὐτούς, ἐλάλουν τε γλώσσαις καὶ προεφήτευον» (Πράξ. ιθ' 6).

Ὅχι μόνο ἄνδρες, ἀλλὰ καὶ γυναῖκες ἔλαβαν αὐτὸ το προφητικό χάρισμα, σύμφωνα με την προφητεία του Ιωήλ. Διότι και οι τέσσερις παρθένες, οι θυγατέρες του Φιλίππου του Ευαγγελιστή, προφήτευαν (Πράξ. κα', 9).

Το όνομα του Αγάβου φανέρωσε ο άγιος ιστορικός, ενώ τα ονόματα των υπόλοιπων προφητών, που ήρθαν με τον Άγαβο από την Ιερουσαλήμ στην Αντιόχεια, τα παρέλειψε. Ίσως αυτοί να ήταν εκείνοι, των οποίων τα ονόματα αναφέρονται στο δέκατο τρίτο κεφάλαιο, λέγοντας: «Ἦσαν δὲ τινὲς ἐν Ἀντιοχείᾳ κατὰ τὴν οὕσαν ἐκκλησίαν προφηῆται καὶ διδάσκαλοι, ὃ τε Βαρνάβας καὶ Συμεὼν ὁ καλούμενος Νίγερ, καὶ Λούκιος ὁ Κυρηναῖος, Μαναὴν τε Ἡρώδου τοῦ τετράρχου σύντροφος, καὶ Σαῦλος» (Πράξ. ιγ' 1).

ἀναστὰς δὲ εἷς ἐξ αὐτῶν ὀνόματι Ἄγαβος ἐσήμανε διὰ τοῦ Πνεύματος λιμὸν μέγαν μέλλειν ἔσεσθαι ἐφ' ὅλην τὴν οἰκουμένην· ὅστις καὶ ἐγένετο ἐπὶ Κλαυδίου Καίσαρος.
(Πράξ. ια' 28)

Ένας από αυτούς τους προφήτες, που ήρθαν από την Ιερουσαλήμ στην Αντιόχεια, ονόματι Άγαβος, σταθείς ανάμεσα στους εκεί πιστούς, προείπε μέσω της χάρις του Αγίου Πνεύματος ότι θα γίνει μεγάλη πείνα σε όλη την οικουμένη, η οποία και συνέβη κατά τον καιρό του Κλαυδίου Καίσαρα, του αυτοκράτορα των Ρωμαίων.

Ο Άγαβος, που έλαβε το προφητικό χάρισμα, ήταν ένας από τους εβδομήκοντα Αποστόλους, του οποίου τη μνήμη επιτελεί η Ορθόδοξη Εκκλησία την τέταρτη του μηνός Ιανουαρίου. Ότι πείνα ακολούθησε όταν ο Κλαύδιος βασίλευε, μαρτυρείται όχι

μόνο από τον ιερό Λουκά, λέγοντας «ἥτις καὶ ἐγένετο ἐπὶ Κλαυδίου Καίσαρος» (Πράξ. ια' 28), αλλά και από τον Εβραίο Ιώσηπο, ο οποίος διηγείται ότι η βασίλισσα των Αδιαβηνών, Ελένη, μαθαίνοντας ότι τότε, δηλαδή στον καιρό του Κλαυδίου, πείνα βασάνιζε την Ιερουσαλήμ, πρώτα έστειλε πολύ σιτάρι και φορτώματα από σύκα, έπειτα δε και ο γιος της, ο Ιζάτης, έστειλε πολλά χρήματα.

Προς τούτοις μαρτυρεί για αυτό και ο Ρωμαίος Σουετόνιος ο Τρανκουίλλος, λέγοντας για τον Κλαύδιο, ότι από τον όχλο με ύβρεις και κομμάτια ψωμιού κακοποιήθηκε τόσο πολύ, ώστε μόλις κατάφερε να εισέλθει στο παλάτι περπατώντας προς τα πίσω. Ότι η τότε πείνα απλώθηκε σε όλη την οικουμένη, μαρτυρίες δεν έχουμε, είτε επειδή δεν υπήρχαν παντού ιστορικοί, είτε επειδή χάθηκαν τα βιβλία των ιστορικών που περιέγραφαν τα γεγονότα.

Μήπως όμως ο προφήτης Άγαβος χρησιμοποίησε το σχήμα της υπερβολής; Εννοούσε με το «πᾶσαν τὴν οἰκουμένην» τη γη που τότε βασιλευόταν από τους Ρωμαίους; Προείπε δε την πρόρρηση αυτή πρώτον για να μην οι άπιστοι, λαμβάνοντας αφορμή από την πείνα, κατηγορούν τους πιστούς, λέγοντας ότι η τιμωρία εστάλη επειδή καταργείται η πατροπαράδοτη θρησκεία τους· και δεύτερον για να το μάθουν οι πιστοί και να προβλέψουν βοηθήματα για τους πιστούς στην Ιουδαία, όπου η πείνα ήταν ισχυρότερη. Αυτό και έκαναν οι πιστοί στην Αντιόχεια, όπως γίνεται φανερό από τα επόμενα λόγια.

Τῶν δὲ μαθητῶν καθὼς εὐπορεῖτό τις ὥρισαν ἕκαστος αὐτῶν εἰς διακονίαν πέμψαι τοῖς κατοικοῦσιν ἐν τῇ Ἰουδαίᾳ ἀδελφοῖς· ὃ καὶ ἐποίησαν ἀποστείλαντες πρὸς τοὺς πρεσβυτέρους διὰ χειρὸς Βαρνάβα καὶ Σαύλου.

(Πράξ. ια' 29-30)

Ακούγοντας οι μαθητές, δηλαδή οι χριστιανοί της Αντιόχειας, την προφητεία του Αποστόλου Αγάβου, πίστεψαν στα προφητευθέντα. Γι' αυτό, ο καθένας «καθώς ηύπορεῖτο» (Πράξ. ια', 29), δηλαδή ο ένας πολύ και ο άλλος λίγο, όρισε να στείλει βοήθεια και υπηρεσία στους αδελφούς χριστιανούς που κατοικούσαν στην Ιουδαία. Αυτό και έκαναν, συγκεντρώνοντας όλα όσα όρισε ο καθένας, και μέσω των Αποστόλων Βαρνάβα και Παύλου τα έστειλαν στους πρεσβυτέρους της Ιουδαίας, για να τα διανείμουν στους φτωχούς εκεί.

Αλλά ποιοι ήταν αυτοί οι πρεσβύτεροι; Το όνομα πρεσβύτερος, όπως και το επίσκοπος, έχει δύο σημασίες: την κατά λέξη και την εκκλησιαστική. Ο επίσκοπος, κατά την πρώτη σημασία, σημαίνει τον επιστάτη, τον επιτηρητή, τον διοικητή. Κατά τη δεύτερη σημασία, σημαίνει τον αρχιερέα. Έτσι και ο πρεσβύτερος, κατά την πρώτη σημασία, σημαίνει τον γηραιότερο, ενώ κατά τη δεύτερη σημασία, σημαίνει τον τελεστή των μυστηρίων, δηλαδή τον ιερέα, τον προεστώτα στην Εκκλησία.

Τέτοιους πρεσβυτέρους, δηλαδή ιερείς, χειροτόνησε ο Παύλος και ο Βαρνάβας στη Λύστρα, στο Ικόνιο και στην Αντιόχεια (Πράξ. ιδ' 23). Τέτοιους πρεσβυτέρους έγραφε ο Παύλος στον Τίτο να καταστήσει σε κάθε πόλη (Τιτ. α' 5), όπως και προφορικά τον διέταξε. Τέτοιοι ήταν οι πρεσβύτεροι της Εκκλησίας στην Έφεσο, τους οποίους κάλεσε ο ίδιος Παύλος στη Μίλητο (Πράξ. κ' 17). Τέτοιους πρεσβυτέρους παρήγγειλε ο αδελφόθεος Ιάκωβος να προσκαλεί ο ασθενής, για να τον αλείψουν με έλαιο για εξάλειψη αμαρτιών και σώματος υγεία (Ιακ. ε' 14). Ο Ιωάννης ο Ευαγγελιστής και Απόστολος ονόμασε τον εαυτό του πρεσβύτερο, όχι κατά αυτήν την εκκλησιαστική σημασία, αλλά κατά την πρώτη, διότι ήταν γηραιότερος (Β' Ιωαν. 1 και Γ' Ιωαν. 1). Διότι αυτός ήταν αρχιερέας, όχι μόνο ιερέας. Όλοι οι Απόστολοι, ως τελειωτές των μυστηρίων και διοικητές όλης της Εκκλησίας, ήταν αρχιερείς. Οι πρεσβύτεροι της Εκκλησίας ήταν μόνο ιερείς, διοικώντας κάθε μία Εκκλησία. Αυτό είναι φανερό, πρώτον, διότι βλέπουμε ότι ο Παύλος υποτάσσει τους πρεσβυ-

τέρους στην κρίση του Τιμοθέου, ο οποίος ήταν αρχιερέας της Εφέσου. «Κατὰ πρεσβυτέρου κατηγορίαν μὴ παραδέχου, ἐκτὸς εἰ μὴ ἐπὶ δύο ἢ τριῶν μαρτύρων» (Α΄ Τιμ. ε΄ 19). Αυτό δεν θα το έκανε αν είχαν τον ίδιο χαρακτήρα ο αρχιερέας και ο πρεσβύτερος.

Δεύτερον, επειδή σε κάθε επαρχία ή πόλη υπήρχε μόνο ένας αρχιερέας, αλλά πολλοί πρεσβύτεροι. Αν οι πρεσβύτεροι ήταν αρχιερείς, ο Ιάκωβος λέγοντας «να προσκαλέσει τους πρεσβυτέρους της Εκκλησίας» (Ιακ. ε΄ 14) θα παρήγγειλε τα αδύνατα. Διότι ποιος ασθενής θα μπορούσε να προσκαλέσει από διάφορες πόλεις τους αρχιερείς; Και ο Λουκάς έλεγε ότι ο Παύλος, στέλνοντας από τη Μίλητο στην Έφεσο, «μετεκαλέσατο τοὺς πρεσβυτέρους τῆς Ἐκκλησίας» (Πράξ. κ΄, 17).

Σημείωσε δε, ότι τους ίδιους πρεσβυτέρους της Εφέσου ονόμασε ο Παύλος και επισκόπους. «εἰς οὓς», είπε προς αυτούς, «τὸ Ἅγιον Πνεῦμα ἔθετο ἐπισκόπους» (Πράξ. κ΄ 28), εννοώντας τη λέξη «ἐπισκόπους» με την πρώτη σημασία, δηλαδή επιστάτες και επιτηρητές. Διότι και αυτοί οι πρεσβύτεροι της Εκκλησίας είναι επιστάτες και διοικητές των υποθέσεων της Εκκλησίας υπό την δική τους διοίκηση.

Επειδή ο Λουκάς είπε απλά «προς τους πρεσβυτέρους» και όχι «προς τους πρεσβυτέρους της Εκκλησίας», μήπως οι πρεσβύτεροι στους οποίους αναφέρεται δεν είχαν ιερωσύνης χαρακτήρα, αλλά ήταν άνδρες γέροντες, πιστοί και λόγω της αρετής τους εκτιμημένοι, και διορισμένοι από τους Αποστόλους για τη διανομή της ελεημοσύνης και την επιτήρηση και φροντίδα των φτωχών;

Δες δε το άγιο παράδειγμα της ελεημοσύνης των Αντιοχείων. Αυτό διδάσκει ώστε ο καθένας να βοηθά και να ελεεί, όσο μπορεί, όχι μόνο τους παρόντες, αλλά και τους απόντες και μακρινούς αδελφούς, όταν ακούει ότι βρίσκονται σε στενοχώριες και ανάγκες.

ΚΥΡΙΑΚΗ ΤΟΥ ΤΥΦΛΟΥ

ΕΡΜΗΝΕΙΑ ΤΗΣ ΣΗΜΕΡΙΝΗΣ ΠΕΡΙΚΟΠΗΣ
ΑΠΟ ΤΙΣ ΠΡΑΞΕΙΣ ΤΩΝ ΑΠΟΣΤΟΛΩΝ

(Πράξ. ις' 16 - 34)

Η ανάγνωση της πράξης των θεοφόρων Αποστόλων που διαβάστηκε σήμερα διηγείται δύο θαύματα και μία ανήκουστη αδικοκρισία. Πρώτο θαύμα: Ο διωγμός του δαίμονα, ο οποίος πλάνησε τους δυστυχείς και τρισάθλιους ανθρώπους που κατοικούσαν στη χώρα των Φιλίππων. Δεύτερο θαύμα: Ο σεισμός της γης, ο οποίος άνοιξε τις πόρτες της φυλακής, ώστε να μπορέσουν να βγουν οι αθώοι και δέσμιοι Απόστολοι που είχαν κλειστεί σε αυτήν. Επιπλέον, η παράλογη και θηριώδης απόφαση των αρχόντων κατά των Αποστόλων είναι ένα θαύμα, όχι της δύναμης του Θεού, αλλά της αμέτρητης κακίας των ανθρώπων.

Όποιος ακούσει με προσοχή την ερμηνεία της αναγνωσθείσας ιστορίας, από το πρώτο θαύμα μαθαίνει πόσο και ποια είναι η γεμάτη πονηρία τέχνη των δαιμόνων και προσέχει να μην πλανηθεί από αυτούς. Από το δεύτερο θαύμα, βλέποντας την άγρυπνη πρόνοια του Θεού, που υπερασπίζεται τους εργαζόμενους την αρετή Αποστόλους, ελπίζει και ο ίδιος στη θεία υπεράσπιση όταν εκτελεί τα θεάρεστα έργα της αρετής.

Από το τρίτο γεγονός, ακούγοντας πόσο εμπαθώς και αδίκως κατακρίθηκαν οι θεϊκοί Απόστολοι από τους άρχοντες και στρατηγούς των Φιλίππων, αποφεύγει κάθε παράλογη και εμπαθή αδικοκρισία.

Ἐν ταῖς ἡμέραις ἐκεῖναις, ἐγένετο πορευομένων ἡμῶν τῶν Ἀποστόλων εἰς προσευχὴν παιδίσκην τινὰ ἔχουσαν πνεῦμα Πύθωνος ἀπαντῆσαι ἡμῖν, ἣτις ἐργασίαν πολλὴν παρείχεν τοῖς κυρίοις αὐτῆς μαντευομένη. (Πράξ. ις' 16)

Ο Παύλος, ο Σίλας και ο Τιμόθεος, αφού ήρθαν στη Μακεδονία σύμφωνα με το όραμα που είδε ο Παύλος, έμειναν για μερικές ημέρες στην πόλη των Φιλίππων (Πράξ. ις' 9). Μαζί τους ήταν και ο θεϊκός Λουκάς, ο οποίος εξιστορεί τα γεγονότα αυτά. Αυτό είναι φανερό από τα λόγια του: «πορευομένων, λέγει, ἡμῶν τῶν Ἀποστόλων» (Πράξ. ις' 16), και πιο κάτω, «τῷ Παύλῳ καὶ ἡμῖν».

Ποιος ήταν ο τόπος στον οποίο πήγαιναν αυτοί οι Απόστολοι για να προσευχηθούν; Ο τόπος ήταν έξω από την πόλη, κοντά στον εκεί ποταμό. «Τῇ τε ἡμέρᾳ τῶν σαββάτων, λέγει ὁ ἱστορικός, ἐξήλθομεν ἔξω τῆς πόλεως παρά ποταμόν, οὗ ἐνομίζετο προσευχὴ εἶναι» (Πράξ. ις' 13). Οι Ιουδαῖοι συγκεντρώνονταν έξω από την πόλη, ίσως επειδή οι Έλληνες κάτοικοι των Φιλίππων δεν τους επέτρεπαν να έχουν τόπο συναγωγῆς εντός της πόλης.

Τι είναι το πνεῦμα του Πύθωνα, το οποίο είχε η μικρή κόρη; Πύθιος ή Πύθων λεγόταν ο Απόλλωνας, ο οποίος θεωρείτο από τους ειδωλολάτρες θεός. Αυτό το είδωλο, το οποίο λατρευόταν στο βωμό των Δελφών, εξυπηρετείτο από γυναίκες, οι οποίες ονομάζονταν Πυθίες. Στον ίδιο τον βωμό υπήρχε ένας λάκκος και κοντά στον λάκκο, ένα τραπέζιο που λεγόταν Τρίπους επειδή είχε τρία πόδια. Πάνω στον τρίποδα καθόταν η Πυθία, από τον λάκκο έβγαινε ένα πονηρό πνεῦμα και εισερχόταν σε αυτήν, δαιμονίζοντάς την.

Έτσι, αυτή έλυνε τα μαλλιά της, το χρώμα του προσώπου της άλλαζε, το στόμα της αφριζόταν και μιλούσε τα λόγια της μαντείας σαν μεθυσμένη. Εξαιτίας αυτού, κάθε μαντικό δαιμόνιο

ονομαζόταν πνεύμα του Πύθωνα. Όταν λοιπόν οι Απόστολοι πήγαιναν στον καθορισμένο τόπο της προσευχής, όχι μόνο για να προσευχηθούν, αλλά και για να διδάξουν και να επιστρέψουν τους εκεί συναθροιζόμενους (Πράξεις 16, 13-15), τους συνάντησε μία δούλη, η οποία είχε το πνεύμα του Πύθωνα και μάντευε, φέρνοντας μεγάλο κέρδος στους κυρίους της μέσω της μαντείας της.

Αὕτη κατακολουθοῦσα τῷ Παύλῳ καὶ ἡμῖν ἔκραζε λέγουσα· Οὗτοι οἱ ἄνθρωποι δούλοι τοῦ Θεοῦ τοῦ ὑψίστου εἰσίν, οἵτινες καταγγέλλουσιν ὑμῖν ὁδὸν σωτηρίας.
(Πράξ. ις' 17)

Αυτή η δαιμονισμένη δούλη, ακολουθώντας τον Παύλο και τους Αποστόλους που ήταν μαζί του, φώναζε δυνατά, λέγοντας για αυτούς: «Αυτοί οι άνθρωποι είναι δούλοι του Θεού του Ὑψίστου και κηρύττουν και δείχνουν σε εμάς τον δρόμο της σωτηρίας». Αλλά με ποιον τρόπο ο διάβολος, ο πατέρας του ψεύδους, κήρυττε αυτή την αλήθεια; Πώς δεν φοβόταν μήπως όσοι άκουγαν αυτά τα λόγια πιστέψουν στο αποστολικό κήρυγμα;

Πράγματι, παραδέχτηκε δυνατά ότι ο Ιησούς Χριστός είναι Υιός του Θεού και Θεός. «Τί ἐμοὶ καὶ σοί, Ἰησοῦ Υἱὲ τοῦ Θεοῦ τοῦ Ὑψίστου; ὀρκίζω σε τὸν Θεόν μή με βασανίσῃς» (Μάρκ. ε' 7-8). Αλλά αναγκάστηκε να το κάνει αυτό από το πρόσταγμα του Ιησού: «ἔλεγε γάρ αὐτῷ· Ἔξελθε τὸ πνεῦμα τὸ ἀκάθαρτον ἐκ τοῦ ἀνθρώπου». Ποια ανάγκη τον ανάγκασε να μαρτυρήσει ότι οι Απόστολοι ήταν δούλοι του Θεού του Ὑψίστου και δίδασκαν τα μαθήματα της σωτηρίας;

Δεν είχε καμία ανάγκη, αλλά εφάρμοσε ένα πανούργο και πολύ δόλιο τέχνασμα. Ἐστησε μια διπλή παγίδα, ελπίζοντας ότι με τέτοιους επαίνους, οι Απόστολοι θα εξαπατηθούν από τη φιλοδοξία και την υπερηφάνεια, ή θα αναγκαστούν να εκδιώξουν τον δαίμονα από τη δούλη και έτσι οι κύριοι της, οργισμένοι για

την απώλεια του κέρδους τους, θα επιβουλευτούν τη ζωή τους. Αυτή η ελπίδα έδιωξε από τον διάβολο τον φόβο της επιστροφής στην αληθινή πίστη των ακουόντων την αλήθεια που κήρυττε.

Βλέπουμε από τα επόμενα γεγονότα ότι συνέβη το δεύτερο. Σημείωσε πώς αυτός ο Σατανάς, όπως είπε ο Παύλος, «μετασχηματίζεται σε άγγελο φωτός» (Β' Κορ. ια' 14) και κηρύττει την αλήθεια, όχι για να ωφελήσει, αλλά για να βλάψει τους ακροατές.

Τοῦτο δὲ ἐποίει ἐπὶ πολλὰς ἡμέρας. Διαπονηθεὶς δὲ Παῦλος καὶ ἐπιστρέψας τῷ πνεύματι εἶπε· Παραγγέλλω σοι ἐν ὀνόματι Ἰησοῦ Χριστοῦ ἐξελθεῖν ἀπ' αὐτῆς· καὶ ἐξῆλθεν αὐτῇ τῇ ὥρᾳ. (Πράξ. ις' 18)

Όχι για μία μόνο ημέρα, αλλά για πολλές ημέρες η δούλη εκείνη έκανε αυτό, δηλαδή φώναζε πίσω από τους Αποστόλους, λέγοντας: «Οὗτοι οἱ ἄνθρωποι δούλοι τοῦ Θεοῦ τοῦ Ὑψίστου εἰσὶν, οἵτινες καταγγέλλουσιν ἡμῖν ὁδὸν σωτηρίας» (Πράξ. ις' 16-17). Αλλά ο Παύλος είτε επειδή προέβλεπε ποιες και πόσες επιβουλές επρόκειτο να γίνουν εναντίον του και εναντίον των Αποστόλων που ήταν μαζί του, όταν ο δαίμονας θα εκδιωκόταν από εκείνη την παιδίσκη, είτε για να μη φανεί ότι ζητά αφορμές για να δοξάζεται από τους ανθρώπους μέσω των θαυμάτων, δεν εκδίωξε αμέσως το δαιμόνιο στην αρχή. Επειδή όμως αυτό επέμενε να τον πειράζει, ο Παύλος, ενοχλημένος και βαριά φέροντας αυτόν τον πειρασμό, στρέφοντας το πρόσωπό του προς την παιδίσκη, είπε προς το πονηρό πνεύμα: «Παραγγέλλω σοι ἐν τῷ ὀνόματι Ἰησοῦ Χριστοῦ, ἵνα ἐξέλθῃς ἀπ' αὐτῆς».

Αυτά είπε ο Παύλος και ο δαίμονας, τρέμοντας τη δύναμη του ονόματος του Ιησού Χριστού και υπακούοντας στην εντολή, αμέσως βγήκε από την παιδίσκη και την απελευθέρωσε από τη δαιμονική του πλάνη και τυραννία. Έτσι, εκπληρώθηκε η προ-

φητεία του Κυρίου Ιησού σχετικά με εκείνους που πίστεψαν σε Αυτόν: «Σημεία δέ, εἶπε, τοῖς πιστεύουσι ταῦτα παρακολουθήσει, ἐν τῷ ὀνόματί μου δαιμόνια ἐκβαλοῦσιν» (Μάρκ. ις' 17).

Ἰδόντες δὲ οἱ κύριοι αὐτῆς ὅτι ἐξῆλθεν ἡ ἐλπίς τῆς ἐργασίας αὐτῶν ἐπιλαβόμενοι τὸν Παῦλον καὶ τὸν Σίλαν εἵλχυσαν εἰς τὴν ἀγορὰν ἐπὶ τοὺς ἄρχοντας, **(Πράξ. ις' 19)**

Από τη στιγμή που βγήκε το δαιμόνιο από τη δούλη, σταμάτησαν οι μαντείες διότι όχι αυτή, αλλά ο δαίμονας μάντευε μέσω αυτής. Όταν λοιπόν οι κύριοί της είδαν ότι σταμάτησε η ελπίδα του κέρδους που τους έφερνε η δούλη τους μέσω της μαντείας, οργίστηκαν και ζητώντας εκδίκηση, ίσως και ελπίζοντας ότι, εάν σκοτώσουν τους Αποστόλους, η δούλη τους θα μαντεύει πάλι, πιάνοντας τον Παύλο και τον Σίλα ως αρχηγούς του έργου, τους έσυραν στην αγορά, όπου σύμφωνα με την τότε συνήθεια κάθονταν οι άρχοντες για να κρίνουν τον λαό.

καὶ προσαγαγόντες αὐτοὺς τοῖς στρατηγοῖς εἶπον· Οὗτοι οἱ ἄνθρωποι ἐκταράσσουσιν ἡμῶν τὴν πόλιν· Ἰουδαῖοι ὑπάρχοντες, καὶ καταγγέλλουσιν ἔθνη ἃ οὐκ ἔξεστιν ἡμῖν παραδέχεσθαι οὐδὲ ποιεῖν· **Ρωμαῖοις οὖσι. (Πράξ. ις' 20-21)**

Με ποια δικαιολογία οι κάτοικοι της πόλης των Φιλίππων έλεγαν ότι είναι Ρωμαίοι; Η πόλη των Φιλίππων ιδρύθηκε από τον Φίλιππο, τον βασιλιά των Μακεδόνων, και από αυτόν πήρε το όνομά της. Όταν όμως οι Ρωμαίοι έγιναν κύριοι της Ελλάδας, έστειλαν εκεί αποικία από τη Ρώμη. Δύο ήταν τα είδη των αποικιών κατά τους Ρωμαίους: η μία ιδρυόταν σε τόπο είτε εξ αρχής έρημο, είτε μετά την ερήμωσή του, και η άλλη αποστελλόταν σε πόλεις όπου κατοικούσαν στρατιώτες και λίγοι υπήκοοί τους. Η πόλη των Φιλίππων ήταν αποικία Ρωμαίων του δεύτερου εί-

δους. Πρώτα την αύξησε ο Ιούλιος Καίσαρ και έπειτα ο Αύγουστος. Για αυτό το λόγο, επί Κλαυδίου Καίσαρα, τα νομίσματα αυτής της πόλης είχαν την εξής επιγραφή: «Κολωνία Ιουλία Αυγούστα Φιλιππησία». Γι' αυτό και ο ιερός Λουκάς ονόμασε αυτή την πόλη με το ρωμαϊκό όνομα «Κολωνία», δηλαδή αποικία: «*Εκείθεν τε εις Φιλίππους, η οποία είναι η πρώτη πόλη της μερίδας της Μακεδονίας, κολωνία*» (Πράξ. ις' 12).

Για αυτόν τον λόγο, οι εκεί κάτοικοι έλεγαν ότι είναι Ρωμαίοι. Για τον ίδιο λόγο και ο Παύλος έλεγε τον εαυτό του Ρωμαίο, αν και ήταν Ιουδαίος το γένος και γεννημένος στην Ταρσό της Κιλικίας (Πράξεις 16, 37 και 22, 2 και 25). Στρατηγούς ονομάζει ο ιερός ιστορικός εκείνους που ανωτέρω ονόμασε άρχοντες, καθότι οι ίδιοι είχαν και την πολιτική και τη στρατιωτική εξουσία και διοίκηση. Αφού λοιπόν οι κύριοι της παιδίσκης οδήγησαν τον Παύλο και τον Σίλα ενώπιόν τους, είπαν προς αυτούς: «*Αυτοί οι άνθρωποι είναι Ιουδαίοι και ταραττούν την πόλη μας κηρύττοντας συνήθειες, τις οποίες εμείς ούτε να δεχθούμε ούτε να εκτελέσουμε έχουμε εξουσία, επειδή είμαστε Ρωμαίοι*».

Και συνεπέστη ό όχλος κατ' αυτών, και οι στρατηγοί περιρήξαντες αυτών τὰ ιμάτια εκέλευον ραβδίζειν, πολλές τε επιθέντες αυτοῖς πληγὰς ἔβαλον εἰς φυλακήν, παραγγείλαντες τῷ δεσμοφύλακι ἀσφαλῶς τηρεῖν αὐτούς· ὃς παραγγελίαν τοιαύτην εἰληφώς, ἔβαλεν αὐτούς εἰς τὴν ἑσωτέραν φυλακὴν καὶ τοὺς πόδας ἡσφαλίσατο αὐτῶν εἰς τὸ ξύλον. (Πράξ. ις' 22-24)

Δες άδικη κρίση και βάρβαρη τιμωρία. Οι κύριοι της παιδίσκης κατηγορούν ενώπιον των στρατηγών τον Παύλο και τον Σίλα ως ταραχοποιούς και στασιαστές. Οι στρατηγοί ούτε ζητούν απολογία από τους κατηγορούμενους, ούτε εξετάζουν αν η κατηγορία είναι αληθής. Επιπλέον, βλέπουν ότι ο όχλος όρμησε

εναντίον τους, δηλαδή όλο εκείνο το πλήθος της αγοράς έπεσε πάνω στους δικάζοντες Αποστόλους σαν ραγδαία χαλάζι.

Όχι μόνο δεν εμποδίζουν αυτήν την εξέγερση του πλήθους και τη χειροδικία που γινόταν μπροστά τους, αλλά οι ίδιοι με τα χέρια τους, για περισσότερη ντροπή και καταδίκη των κρινόμενων, σχίζοντας τα ιμάτια τους, διατάζουν να τους ραβδίσουν. Αφού για πολλή ώρα τους ραβδίζουν σφοδρά, δεν χορταίνουν, αλλά τους βάζουν στη φυλακή, παραγγέλλοντας στον δεσμοφύλακα να τους φυλάει με κάθε ασφάλεια.

Επειδή έλαβε τέτοια παραγγελία ο δεσμοφύλακας, φοβούμενος μήπως τη νύχτα φύγουν οι παραδοθέντες σε αυτόν Απόστολοι, πρόσθεσε τιμωρία πάνω στην τιμωρία. Τους έβαλε δηλαδή στην εσωτερική και επομένως σκοτεινότερη φυλακή, και έκλεισε και ασφάλισε τα πόδια τους στο τιμωρητικό ξύλο, το λεγόμενο ποδοκάκη και ξυλοπέδη.

Κατὰ δὲ τὸ μεσονύκτιον Παῦλος καὶ Σίλας
προσευχόμενοι ὕμνουν τὸν Θεόν, ἐπηχροῶντο δὲ αὐτῶν οἱ
δέσμιοι· (Πράξ. ις' 25)

Οι μακάριοι Απόστολοι είναι κλεισμένοι στην εσωτερική φυλακή, τραυματισμένοι, με τα πόδια δεμένα στο ξύλο, και όμως δεν παραμελούν το έργο της προσευχής. Αυτό είναι ένα πολύ ωφέλιμο παράδειγμα, διδάσκοντάς μας να προσευχόμαστε ακόμα και στις πιο θλιβερές περιστάσεις και ανάγκες μας, προσφέροντας ευχαριστία στον Θεό. Οι Απόστολοι προσεύχονται την ώρα του μεσονυκτίου λόγω της ησυχίας της ώρας αυτής και από την πολλή αγάπη προς τον Θεό, προσεύχονται όχι μυστικά, αλλά με ισχυρή φωνή, ώστε να ακούν την προσευχή τους οι δεσμώτες που βρίσκονταν στην ίδια φυλακή.

Προσεύχονται όχι ζητώντας εκδίκηση από τον Θεό εναντίον εκείνων που τους τιμώρησαν άδικα, ούτε απελευθέρωση από τα δεσμά και τη φυλακή, ούτε για θεραπεία των πληγών τους,

αλλά προσφέροντας ύμνους και δοξολογίες στον Θεό: «Προσευχόμενοι, λέγει, ὕμνουν τόν Θεόν», που τους αξίωσε να πάθουν αυτά για το όνομα του μονογενοῦς Υιού Του, όπως και ο Πέτρος και οι μαζί του Απόστολοι, όταν τους έδειραν στο συνέδριο των Ιουδαίων: «Ἐπορεύοντο, λέγει, χαίροντες ἀπό προσώπου τοῦ συνεδρίου, ὅτι ὑπὲρ τοῦ ὀνόματος αὐτοῦ κατηξιώθησαν ἀτιμασθῆναι» (Πράξ. ε' 41).

Αν και η προσευχή των Αποστόλων στη φυλακή ήταν ὕμνος και όχι δέηση, ο Θεός έδειξε ένα θαῦμα για την απολύτρωσή τους, διότι γνωρίζει τι έχουμε ανάγκη πριν το ζητήσουμε εμείς (Ματθ. ς' 8).

ἄφνω δὲ σεισμὸς ἐγένετο μέγας ὥστε σαλευθῆναι τὰ θεμέλια τοῦ δεσμοτηρίου, ἀνεώχθησάν τε παραχρῆμα αἱ θύραι πᾶσαι, καὶ πάντων τὰ δεσμὰ ἀνέθη. Ἐξυπνὸς δὲ γενόμενος ὁ δεσμοφύλαξ καὶ ἰδὼν ἀνεωγμένας τὰς θύρας τῆς φυλακῆς, σπασάμενος τὴν μάχαιραν ἔμελλεν ἑαυτὸν ἀναιρεῖν, νομίζων ἐκπεφευγέναι τοὺς δεσμίους.
(Πράξ. ις' 26-27)

Ιδού το θαῦμα του Θεού: ένας αιφνίδιος σεισμός, τόσο μεγάλος και ισχυρός, ώστε σαλεύτηκαν τα θεμέλια της φυλακής. Αμέσως άνοιξαν όλες οι πόρτες της φυλακής και λύθηκαν τα δεσμά όλων των δεσμοτών που ήταν εκεί δεμένοι. Ξυπνώντας ο δεσμοφύλακας και βλέποντας τις πόρτες της φυλακής ανοιχτές, νόμισε ότι οι δεσμώτες είχαν φύγει.

Για να αποφύγει την τιμωρία που τον περίμενε λόγω της φυγής των φυλακισμένων, έβγαλε το μαχαίρι του από τη θήκη του και ετοιμάστηκε να αυτοκτονήσει. Ο σεισμός σαλεύτηκε τα θεμέλια της φυλακής και άνοιξε τις πόρτες της. Ποιος όμως έλυσε τα δεσμά των δεσμοτών; Η λύση των δεσμών δεν είναι αποτέλεσμα του σεισμού, αλλά έργο της θείας δύναμης. Είναι λοιπόν

φανερό ότι δεν έγινε ένα, αλλά δύο θαύματα: ο σεισμός και η λύση των δεσμών.

Ἐφώνησε δὲ φωνῇ μεγάλη ὁ Παῦλος λέγων· Μηδὲν πράξης σεαυτῷ κακόν· ἅπαντες γὰρ ἔσμεν ἐνθάδε.
(Πράξ. ις' 28)

Ακούς παράδειγμα ανεξικακίας, αληθινής αγάπης και ευεργεσίας προς τους εχθρούς σύμφωνα με την εντολή του Κυρίου; Ο Παύλος προσπαθεί να σώσει τη ζωή του δεσμοφύλακα, ο οποίος πριν από λίγο τον έβαλε στη σκοτεινότερη φυλακή και έδεσε τα πόδια του στο ξύλο. Για το λόγο αυτό, με μεγάλη φωνή φώναξε προς αυτόν: «Μη κάνεις κανένα κακό στον εαυτό σου, γιατί κανένας από τους δεσμώτες δεν έφυγε, όλοι είμαστε εδώ».

Ο Παύλος ήταν μέσα στη φυλακή, ο δεσμοφύλακας έξω. Σκοτάδι μέσα στη φυλακή, σκοτάδι έξω το μεσονύκτιο. Πώς λοιπόν ο Παύλος είδε τον δεσμοφύλακα να βγάζει το μαχαίρι για να αυτοκτονήσει; Και πώς κατάλαβε την υποψία του δεσμοφύλακα για τη φυγή των φυλακισμένων; Μέσω του φωτός της χάριτος του Παναγίου Πνεύματος και είδε τι έκανε και γνώρισε τι σκεφτόταν και τι συλλογιζόταν ο δεσμοφύλακας: «Φῶς δικαίοις διαπαντός» (Παρ. ιγ' 9). «φῶς ἀνέτειλε τῷ δικαίῳ» (Ψαλμ. 43' 11).

Αἰτήσας δὲ φῶτα εἰσεπήδησε, καὶ ἔντρομος γενόμενος προσέπεσεν τῷ Παύλῳ καὶ τῷ Σίλῳ, καὶ προαγαγὼν αὐτοὺς ἔξω ἔφη· Κύριοι, τί με δεῖ ποιεῖν ἵνα σωθῶ;
(Πράξ. ις' 29-30)

Ακούγοντας ο δεσμοφύλακας τα λόγια του Παύλου, πήρε θάρρος. Για να βεβαιωθεί ότι οι δεσμώτες δεν είχαν φύγει, ζήτησε λαμπάδες και, λαμβάνοντάς τες, πήδησε μέσα στη φυλακή.

«Καί ἔντρομος, λέγει, γενόμενος». Ο σεισμός του προκάλεσε φόβο και τρόμο. Αλλά γιατί αμέσως έδειξε τόση ευλάβεια προς τον Παύλο και τον Σίλα, ώστε έπεσε ενώπιόν τους; «Προσέπεσε τῷ Παύλῳ καὶ τῷ Σίλᾳ». Πῶς τώρα δεν φοβάται τους στρατηγούς, αλλά βγάζει από τη φυλακή εκείνους που πριν από λίγο είχε βάλει στην εσωτερική φυλακή και είχε ασφαλίσει τα πόδια τους στο ξύλο; Για ποιο λόγο στηρίζει στη συμβουλή τους όλη την ελπίδα της σωτηρίας του, ρωτώντας τους τι πρέπει να πράξει για να σωθεί: «Καὶ προαγαγὼν αὐτούς ἔξω, ἔφη Κύριοι, τί με δεῖ ποιῆσαι, ἵνα σωθῶ;». «Αὕτη ἡ ἀλλοίωσις τῆς δεξιᾶς τοῦ ὑψίστου» (Ψαλμ. οζ΄ 10).

Εύπνησε από τον μεγάλο σεισμό, είδε τις πόρτες της φυλακής ανοιγμένες και τα δεσμά των δεσμοτών λυμένα, άκουσε τη φωνή του Παύλου, γεμάτη ανεξικακία και ευεργεσία, που τον έσωσε από τις πύλες του θανάτου όταν έσυρε το μαχαίρι για να αυτοκτονήσει. Είδε, λέγω, τα θαύματα του Θεού και αισθάνθηκε ουράνια αρετή. Έτσι, συντρίφτηκε η καρδιά του και η ψυχή του έκλινε προς μετάνοια. Η χάρη του Θεού έφερε σε αυτόν και τον θεϊκό φόβο, και την ευσεβή ευλάβεια, και τη σωτήρια υπακοή στις συμβουλές του Παύλου και του Σίλα.

Οἱ δὲ εἶπον· Πίστευσον ἐπὶ τὸν Κύριον Ἰησοῦν, καὶ σωθήσῃ σὺ καὶ ὁ οἶκός σου. Καὶ ἐλάλησαν αὐτῷ τὸν λόγον τοῦ Κυρίου καὶ πᾶσι τοῖς ἐν τῇ οἰκίᾳ αὐτοῦ.

(Πράξ. ις΄ 31-32)

Πρώτα απάντησαν σε αυτόν σύντομα: «Πίστευσον, εἶπον, ἐπὶ τὸν Κύριον Ἰησοῦν Χριστόν, καὶ σωθήσῃ σὺ καὶ ὁ οἶκός σου». Αυτά τα λίγα λόγια περιέχουν όλα όσα πιστεύουν οι ευσεβείς, διότι καμία άλλη βάση δεν έχει η πίστη στον Χριστό, εκτός από τον ίδιο τον Ιησού Χριστό: «Θεμέλιον γὰρ ἄλλον οὐδεὶς δύναται θεῖναι παρὰ τὸν κείμενον, ὃς ἐστὶν Ἰησοῦς ὁ Χριστός» (Α΄ Κορ. γ΄ 11). Σε όσα πιστεύουμε, όλα αναφέρονται στον Ιησού Χριστό,

και σε αυτόν θεωρούνται και έχουν βάση και στήριγμα. Όποιος πιστεύει σε αυτόν, εκείνος κληρονομεί την αιώνια ζωή: «Ο πιστεύων εἰς τὸν Υἱὸν ἔχει ζωὴν αἰώνιον, ὃ δὲ ἀπειθῶν, οὐκ ὄψεται ζωὴν» (Ιωάν. γ' 36).

Μετά από αυτή τη σύντομη και περιεκτική διδασκαλία, μίλησαν, λέγει, τον λόγο του Κυρίου σε αυτόν και σε όλους τους οικιακούς του. Με άλλα λόγια τους κατήχησαν και δίδαξαν τα δόγματα της παναγίας Τριάδος, την οικονομία της θείας σαρκώσεως του Υιού του Θεού, την ωφέλεια των αγίων μυστηρίων και την υπακοή στους θείους νόμους.

Δες την αποστολική προθυμία και τον ένθερμο ζήλο του Παύλου και του Σίλα. Αν και ήταν τραυματισμένοι, αν και είχαν μεγάλη ανάγκη υπηρεσίας και ανάπαυσης, όταν βγήκαν από τη φυλακή, δεν φρόντισαν καθόλου για τη θεραπεία του σώματός τους, αλλά με κάθε σπουδή δίδασκαν τον λόγο του Κυρίου.

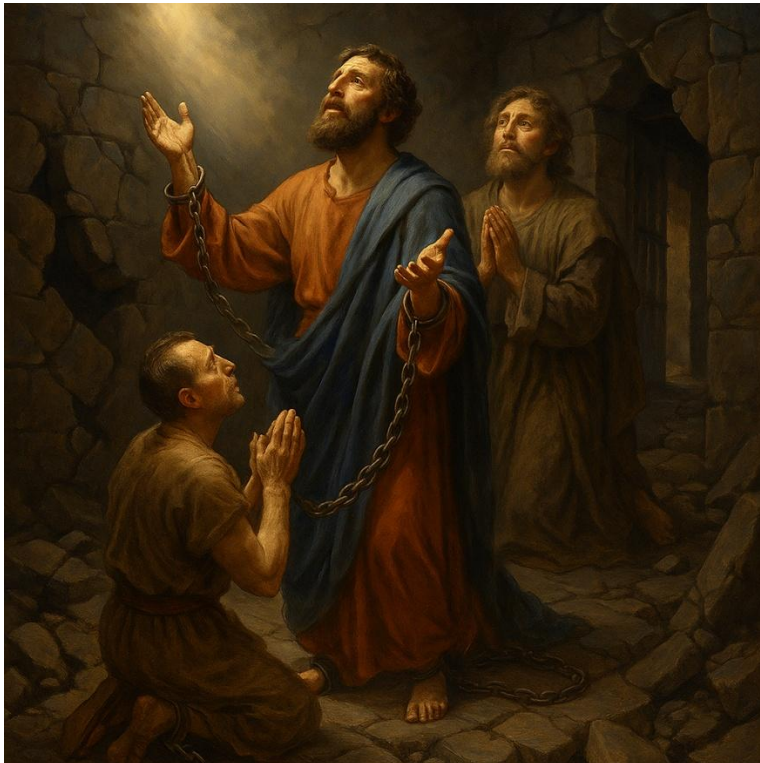
Καὶ παραλαβὼν αὐτοὺς ἐν ἐκείνῃ τῇ ὥρᾳ τῆς νυκτὸς ἔλουσεν ἀπὸ τῶν πληγῶν, καὶ ἐβαπτίσθη αὐτὸς καὶ οἱ αὐτοῦ πάντες παραχρῆμα, ἀναγαγὼν τε αὐτοὺς εἰς τὸν οἶκον αὐτοῦ παρέθηκε τράπεζαν, καὶ ἡγαλλιάσατο πανοικεῖ πεπιστευκῶς τῷ Θεῷ. **(Πράξ. ις' 33-35)**

Εκείνη την ώρα της νύχτας, όταν οι Απόστολοι βγήκαν από τη φυλακή, τους πήρε μαζί του ο δεσμοφύλακας και πρώτα έπλυνε τα αίματα των πληγών τους, έπειτα αυτός και όλοι οι οικείοι του βαπτίστηκαν από αυτούς. Μετά από αυτά, ετοίμασε τραπέζι και ευφράνθηκε μαζί με όλη την οικογένειά του. Ευφράνθηκε όχι για τις τροφές του τραπεζιού, αλλά για την υποδοχή της πίστης. Ένωσε αγαλλίαση επειδή αξιώθηκε να πιστέψει στον αληθινό Θεό: «Ἠγαλλιάσατο, λέγει, πανοικεῖ, πεπιστευτικῶς τῷ Θεῷ».

Φαίνεται από τη συνέχεια της διήγησης ότι όχι εντός της οικίας, αλλά σε κάποιον άλλο τόπο, ίσως στην αυλή της οικίας, έ-

γινε τόσο η κατήχηση της πίστης όσο και το πλύσιμο των πληγών και η τελετή του βαπτίσματος. Στην οικία ετοιμάστηκε το τραπέζι. Διότι μετά την περιγραφή όλων των άλλων συμβάντων, ο ιστορικός διηγείται και τα περί του τραπεζιού, λέγοντας: «*Αναγαγών τε αὐτοῦς εἰς τὸν οἶκον αὐτοῦ, παρέθηκε τράπεζαν*».

Ο δεσμοφύλακας λούζει με νερό τις πληγές του σώματος των Αποστόλων. Οι Απόστολοι καθαρίζουν με το βάπτισμα την ψυχή του δεσμοφύλακα από τις αμαρτίες. Ο δεσμοφύλακας με το τραπέζι τρέφει σωματικά τους Αποστόλους. Οι Απόστολοι με τη διδασκαλία της πίστης χορταίνουν πνευματικά τον δεσμοφύλακα. Δες ότι τα πνευματικά προηγούνται των σωματικών. Πρώτα γίνεται η κατήχηση και το βάπτισμα, έπειτα το τραπέζι. Αυτό είναι ένα μάθημα που διδάσκει ότι πρέπει πάντα να προτιμούμε τα πνευματικά έργα από τα σωματικά.

ΚΥΡΙΑΚΗ ΤΩΝ ΑΓΙΩΝ ΠΑΤΕΡΩΝ ΤΗΣ Α' ΣΥΝΟΔΟΥ

ΕΡΜΗΝΕΙΑ ΤΗΣ ΣΗΜΕΡΙΝΗΣ ΠΕΡΙΚΟΠΗΣ
ΑΠΟ ΤΙΣ ΠΡΑΞΕΙΣ ΤΩΝ ΑΠΟΣΤΟΛΩΝ

(Πράξ. κ' 16-18, 28-36)

Η ποιμαντική φροντίδα και η τελειότητα της αρετής του πανενδόξου Αποστόλου Παύλου εξιστορείται στη σημερινή ανάγνωση της Πράξης των Αποστόλων. Η Εκκλησία διέταξε να διαβάζεται σήμερα αυτή η ιστορία, επειδή σήμερα πανηγυρίζουμε τη γιορτή της πρώτης Συνόδου των θεοφόρων Πατέρων στη Νίκαια, οι οποίοι ακριβώς φυλάγοντας τα αποστολικά παραγγέλματα του Παύλου, έγιναν γνήσιοι μιμητές του. Ο Παύλος, καλώντας στη Μίλητο τους πρεσβυτέρους της Εκκλησίας, τους παρήγγειλε να προσέχουν αδιάκοπα κατά των λύκων, δηλαδή των αιρετικών, οι οποίοι επρόκειτο να στασιάσουν κατά της Εκκλησίας του Χριστού και να απομακρύνουν τους πιστούς από την ορθόδοξη πίστη.

Αυτοί οι πανσέβαστοι Πατέρες, όταν είδαν τον ισχυρό πόλεμο του αιρεσιάρχου Αρείου κατά των θεμελιωδών δογμάτων της πίστης και τη διαφθορά των λογικών προβάτων του Χριστού, αγρυπνώντας κατά την αποστολική εντολή, συγκεντρώθηκαν στην πόλη των Νικαέων, ώστε όλοι μαζί να αγωνιστούν και να καταργήσουν τη δυσσεβέστατη αίρεση αυτού.

Ο Παύλος δίδαξε στη Μίλητο τους προεστώτες της Εκκλησίας να ποιμαίνουν την Εκκλησία του Χριστού, δηλαδή να κηρύττουν τα δόγματα της ευσέβειας και τις νομοθεσίες των καλών έργων. Αυτοί οι τρισμακάριοι Πατέρες, ακολουθώντας τη διδασκαλία του Παύλου, ανέπτυξαν στη Νίκαια τον όρο της ορθόδοξης πί-

στης και εξέδωσαν κανόνες, με τους οποίους διευθύνονται τα ήθη των ευσεβών.

Δες ότι όλη η σημερινή ανάγνωση περιέχει διδάγματα, κατάλληλα για τους ποιμένες της Εκκλησίας, τα οποία επιβεβαιώθηκαν εμπράκτως από τον Παύλο και είναι γεμάτα με πολλή κατάνυξη. Όποιος ακούσει προσεκτικά την ερμηνεία αυτών και τα συγκρίνει με την πολιτεία αυτών των θείων ποιμένων, πληροφορείται ότι αυτοί αληθώς τα τήρησαν όλα με πάσα τελειότητα και ακρίβεια.

Ἐν ταῖς ἡμέραις ἐκείναις, ἔκρινεν ὁ Παῦλος παραπλεῦσαι τὴν Ἑφεσον, ὅπως μὴ γένηται αὐτῷ χρονοτριβῆσαι ἐν τῇ Ἀσίᾳ· ἔσπευδε γάρ, εἰ δυνατὸν ἦν αὐτῷ, τὴν ἡμέραν τῆς πεντηκοστῆς γενέσθαι εἰς Ἱεροσόλυμα (Πράξ. κ' 16)

Διερχόμενος πολλούς και διάφορους τόπους και διδάσκοντας τον λόγο του Θεού, ο πανεύφημος Απόστολος Παύλος έφτασε στη Μίλητο, η οποία ήταν τότε βασιλεύουσα πόλη της Ασίας, όχι πολύ μακριά από την Έφεσο. Επειδή ήθελε, αν ήταν δυνατόν, να φτάσει στα Ιεροσόλυμα την ημέρα της Πεντηκοστής, για αυτό παρέπλευσε την Έφεσο, δηλαδή έπλευσε κοντά στην Έφεσο, αλλά την προσπέρασε και δεν θεώρησε εύλογο να εισέλθει σε αυτήν.

Διότι, αν πήγαινε εκεί, επειδή και προηγουμένως όταν κήρυξε σε αυτήν τον λόγο του Θεού έκανε πολλά θαύματα και πολλοί ήταν οι πιστεύσαντες, έμελλε να παραμείνει στην Ασία για πολύ καιρό, παρακαλούμενος από τους πιστούς, και επομένως δεν θα μπορούσε να φτάσει στα Ιεροσόλυμα την ημέρα της Πεντηκοστής, όπως επιθυμούσε. Αλλά γιατί τόσο επιθυμία και σπουδή να βρεθεί εκείνη την ημέρα στα Ιεροσόλυμα; Διότι εκείνη την ημέρα βρισκόταν εκεί πολύ πλήθος Ιουδαίων για την εορτή του Πάσχα και της Πεντηκοστής. Ο τρισμακάριος επιθυμούσε να

κηρύξει το όνομα του Ιησού Χριστού ενώπιον όλου του πλήθους στον ίδιο τόπο όπου προηγουμένως δίωξε την Εκκλησία.

Και πήγε μεν στα Ιεροσόλυμα, αναχωρώντας από την Ασία, και κήρυξε με παρρησία το όνομα του Κυρίου Ιησού, και υπέφερε πολλά από τους Ιουδαίους, όμως είναι άγνωστο αν έφτασε εκεί ακριβώς την ημέρα της Πεντηκοστής. Διότι έσπευδε μεν, λέει ο θείος ιστορικός, αλλά προσθέτει και το «αν ήταν δυνατόν», δηλαδή αν μπορούσε, αν οι περιστάσεις δεν τον εμπόδιζαν.

Ἀπὸ δὲ τῆς Μιλήτου πέμψας εἰς Ἔφεσον μετεκαλέσατο τοὺς πρεσβυτέρους τῆς ἐκκλησίας. Ὡς δὲ παρεγένοντο πρὸς αὐτόν, εἶπεν αὐτοῖς· Προσέχετε οὖν ἑαυτοῖς καὶ παντὶ τῷ ποιμνίῳ ἐν ᾧ ὑμεῖς τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιον ἔθετο ἐπισκόπους, ποιμαίνειν τὴν ἐκκλησίαν τοῦ Κυρίου καὶ Θεοῦ, ἣν περιεποιήσατο διὰ τοῦ ἰδίου αἵματος.
(Πράξ. κ' 17-18, 28)

Δες την αποστολική αρετή και τη σπουδή του Παύλου, η οποία τον οδήγησε να κηρύξει στα Ιεροσόλυμα το όνομα του Χριστού. Δεν τον άφησε να έρθει στην Έφεσο, αλλά η ποιμαντική του φροντίδα τον ανάγκασε να προσκαλέσει το ιερατείο της Εφέσου για να τους διδάξει σχετικά με τη σωτηρία τους και του ποιμνίου τους. Όταν ήρθαν σε αυτόν, τους δίδαξε μεταξύ άλλων και τα εξής: «Προσέχετε ἑαυτοῖς, καὶ παντὶ τῷ ποιμνίῳ». Με αυτά τα λόγια, αποκάλυψε σύντομα και περιεκτικά το καθήκον κάθε ευσεβούς ηγέτη: τους παρήγγειλε διπλή προσοχή· πρώτη για τους εαυτούς τους, δηλαδή καθαρότητα ζωής και επιτεύγματα αρετής· δεύτερη για το ποίμνιο, δηλαδή διδασκαλία πίστεως και νόμων και άγρυπνη φροντίδα για τη σωτηρία των ποιμαινόμενων. Προσθέτει δε και τον λόγο για τον οποίο είναι αναγκαία η δεύτερη προσοχή.

Το Άγιο Πνεύμα, λέει, σας κατέστησε στη ιερατική χάρη, η οποία δόθηκε σε σας, επισκόπους, δηλαδή επιτηρητές και επιβλέποντες, ώστε να ποιμαίνετε, δηλαδή να οδηγείτε προς την ευσέβεια και την αρετή τα παιδιά της Εκκλησίας του Θεού, την οποία Αυτός απέκτησε και ευεργέτησε, εξαγοράζοντας με το αίμα του μονογενούς Υιού Του. (Δες την ερμηνεία στην Κυριακή της Σαμαρείτιδος προς το τέλος). Σημείωσε δε ότι πρεσβυτέρους της Εκκλησίας ονομάζει τους ιερείς και τους ίδιους ονομάζει και επισκόπους, όχι διότι ήταν αρχιερείς, αλλά επειδή ήταν επιτηρητές και επιβλέποντες της Εκκλησίας, ποιμαίνοντας τους υπό την ενορία τους.

Ἐγὼ γὰρ οἶδα τοῦτο, ὅτι εἰσελεύσονται μετὰ τὴν ἄφιξίν μου λύκοι βαρεῖς εἰς ὑμᾶς μὴ φειδόμενοι τοῦ ποιμνίου· καὶ ἔξ ὑμῶν αὐτῶν ἀναστήσονται ἄνδρες λαλοῦντες διεστραμμένα τοῦ ἀποσπᾶν τοὺς μαθητὰς ὀπίσω αὐτῶν.
(Πράξ. κ' 29-30)

Ο Παύλος ονόμασε λύκους τους αιρεσιάρχες και τους οπαδούς αυτών αιρετικούς, επειδή όπως ο λύκος αρπάζει τα πρόβατα από το ποίμνιο και τα τρώει, έτσι και ο αιρετικός άνθρωπος αρπάζει τους ορθόδοξους χριστιανούς από τη μάνδρα του Χριστού, δηλαδή την Εκκλησία, και τους σύρει στην απώλεια της ψυχής τους. Τους αποκάλεσε βαρείς λόγω της βαριάς ψυχικής βλάβης που προκαλούν. Τους χαρακτήρισε ότι λαλοῦν διεστραμμένα, διότι διαστρέφοντας τα νοήματα των θείων Γραφών, λαλοῦν δόγματα και εντολές στρεβλές και διεφθαρμένες. Προφητικά, μιλώντας περί αυτών, ο Παύλος λέει: «Γνωρίζω ότι μετὰ την αναχώρησή μου από την Ασία θα εισέλθουν σε σας αιρετικοί, που δεν θα λυπηθούν το ποίμνιο», δηλαδή δεν θα σπλαχνιστούν τα λογικά πρόβατα του Χριστού. Θα παρουσιαστούν μεταξύ σας αιρετικοί, διδάσκοντας αιρέσεις, για να αποχωρί-

σουν από την Εκκλησία τους μαθητές του Χριστού και να τους σύρουν πίσω τους, ιδρύοντας φατρίες και κόμματα δικά τους.

Αυτή η προφητεία εκπληρώθηκε, διότι όχι μόνο μετά από αυτά, αλλά και στους ίδιους τους καιρούς των Αποστόλων εμφανίστηκαν τέτοιοι αιρετικοί, διαφθείροντας πολλούς και έλκοντας τους πίσω τους. Τέτοιοι ήταν οι ψευδαπόστολοι, που ελέγχθηκαν από την Εκκλησία των Εφεσίων (Αποκ. β' 1), και οι Νικολαΐτες που κρατούσαν τη διδασκαλία του Βαλαάμ, προχωρώντας και στην Εκκλησία της Περγάμου (Αποκ. β' 14-15), και η προφήτισσα Ιεζάβελ, που πλάνησε τους πιστούς της Εκκλησίας των Θυατείρων (Αποκ. β' 20). Επίσης, ο Υμέναιος και ο Αλέξανδρος, που ναυάγησαν στην πίστη και βλασφήμησαν (Α' Τιμ. α' 19-20). Ακόμη, ο Υμέναιος και ο Φιλητός, που εξέπεσαν από την αληθινή πίστη (Β' Τιμ. β' 17-18). Σε αυτούς πρόσθεσε και το πλήθος των αιρετικών που εμφανίστηκαν μετά από αυτούς και πλάνησαν πολλούς από τους ευσεβείς.

Διὸ γρηγορεῖτε, μνημονεύοντες ὅτι τριετίαν νύχτα καὶ ἡμέραν οὐκ ἔπαυσάμην μετὰ δακρύων νουθετῶν ἕνα ἕκαστον. (Πράξ. x' 31)

Αφού προείπε την κακία των αιρετικών, αποκάλυψε και το ισχυρό όπλο εναντίον τους: «Διὸ γρηγορεῖτε». Η εγρήγορση, η προσοχή και η επιμέλεια των ηγετών εμποδίζουν τις επιθέσεις των αιρετικών, όπως όταν ο ποιμένας των προβάτων προσέχει και αγρυπνεί, τότε ο λύκος δεν μπορεί να αρπάξει τα πρόβατα. Έτσι, όταν ο ηγέτης της Εκκλησίας γρηγορεί και επιμελείται, τότε ο αιρετικός δεν μπορεί να διαφθείρει τις ψυχές των υπό την διοίκησή του ορθοδόξων.

Ο Παύλος προβάλλει ως απόδειξη της δύναμης της εγρήγορσης το δικό του παράδειγμα, λέγοντας: «Γρηγορεῖτε, ενθυμούμενοι ὅτι ὅσο καιρὸ ἤμουν μαζί σας, τόσο γρηγορούσα, ὥστε τρία ολόκληρα χρόνια, νύχτα και μέρα, δεν ἔπαυσα να διδάσκω, ἀλλά

νουθετούσα τον καθένα με δάκρυα». Επομένως, οι βαρείς λύκοι, οι διδάσκοντες τα διεστραμμένα, δεν μπόρεσαν να βλάψουν τις ψυχές σας. Γι' αυτό, αν και εσείς γρηγορείτε, η κακία των αιρετικών δεν θα βλάψει καθόλου το ποίμνιό σας.

Σημείωσε τον ζήλο, τη ζέση, την προθυμία του Παύλου: δίδασκε, πρώτον, για τρία ολόκληρα χρόνια, δεύτερον, νύχτα και μέρα, τρίτον, με δάκρυα, τέταρτον, όχι μόνο κοινώς, αλλά και ιδιαιτέρως τον καθένα. Αυτά συμβουλεύοντας τους, εύχεται λέγοντας:

Καὶ τὰ νῦν παρατίθεται ὑμᾶς, ἀδελφοί, τῷ Θεῷ καὶ τῷ λόγῳ τῆς χάριτος αὐτοῦ τῷ δυναμένῳ ἐποικοδομῆσαι καὶ δοῦναι ὑμῖν κληρονομίαν ἐν τοῖς ἡγιασμένοις παῶσιν.

(Πράξ. κ' 32)

Ο ιερός Λουκάς ονόμασε το ευαγγελικό κήρυγμα «λόγο της χάριτος» σε άλλο σημείο: «Παρρησιαζόμενοι, εἶπεν, ἐπὶ τῷ κυρίῳ τῷ μαρτυροῦντι τῷ λόγῳ τῆς χάριτος αὐτοῦ, καὶ διδόντι σημεῖα καὶ τέρατα γίνεσθαι διὰ τῶν χειρῶν αὐτῶν» (Πράξ. ιδ' 3). Κάποιοι εννοούν με τον «λόγο της χάριτος» την ίδια τη χάρη του Θεού. Μήπως όμως ο Παῦλος ονομάζει «λόγο της χάριτος» τον ίδιο τον Ιησὺ Χριστό, ο οποίος, αν και είναι Λόγος, γεννηθείς από τον Πατέρα προ αιώνων, στα έσχατα των χρόνων, όχι από υποχρέωση, αλλά κατά χάρη και έλεος, έγινε άνθρωπος και μας έσωσε; «Οὐκ ἐξ ἔργων τῶν ἐν δικαιοσύνῃ ὧν ἐποιήσαμεν ἡμεῖς, ἀλλὰ κατὰ τὸν αὐτοῦ ἔλεον ἔσωσεν ἡμᾶς;» (Τίτ. γ' 5).

Επειδή όμως η προσοχή των ποιμένων μόνη, χωρίς τη βοήθεια του Θεού, δεν μπορεί να κατορθώσει τίποτα (Ιωάν. ιε' 5), γι' αυτό, αφού τους παρήγγειλε να προσέχουν για τους εαυτούς τους και το ποίμνιό τους, τους παραδίδει στον Θεό, λέγοντας: «Αδελφοί, και τώρα», δεν είπε απλώς «τώρα», επειδή και πριν το έκανε αυτό, αλλά «και τώρα», δηλαδή και κατά το παρόν, καθώς και προηγουμένως, σας παραδίδω στον Θεό και Πατέρα, και

στον Μονογενή Υιό του και Λόγο, ο οποίος μπορεί να οικοδομήσει και εσάς και την προσοχή σας, και να σας δώσει για τον κόπο της προσοχής και εγρήγορσης σας την κληρονομία της αιώνιας βασιλείας μαζί με όλους όσους τελείωσαν τον δρόμο της αγιότητας. Μετά από αυτή την ευχή, πάλι τους νουθετεί διά του δικού του παραδείγματος.

Ἄργυρίου ἢ χρυσίου ἢ ἱματισμοῦ οὐδενὸς ἐπεθύμησα·
(Πράξ. κ' 33)

Δες τη διαφορά της αρετής, η οποία υπάρχει μεταξύ των αγίων που ζούσαν υπό τον νόμο και των αγίων μετά την ευαγγελική χάρη. Ο προφήτης Σαμουήλ, παραιτούμενος από την ηγετική του θέση, έλεγε προς τον λαό του Ισραήλ: «Μόσχον τίνος πήρα, ή ὄνον τίνος πήρα, ή ποιον καταπίεσα από εσάς, ή ποιον εξαπάτησα, ή από χέρια ποιου πήρα λύτρα ή υπόδημα;» (Α΄ Βασ. ιβ΄ 3). Ο Απόστολος Παύλος, αναχωρώντας από την Ασία, έλεγε προς τους μαθητές του: «Αργυρίου ἢ χρυσίου ἢ ἱματισμοῦ οὐδενὸς ἐπεθύμησα». Ο Σαμουήλ απέφυγε την πράξη της δωροληψίας, ενώ ο Παύλος κατήργησε και την ίδια την επιθυμία της φιλοχρηματίας. Αυτό είναι το «καί ιδού πλεῖον Ἰωνά ὡδε» (Ματθ. ιβ΄ 41).

Αλλά γιατί τα έλεγε αυτά ο Παύλος; Κάποιοι διεφθαρμένοι και αιρετικοί, νομίζοντας ότι το ευαγγελικό κήρυγμα αποφέρει σωματικό κέρδος, κήρυτταν το Ευαγγέλιο για να κερδίζουν χρήματα. Για αυτούς έγραφε ο Παύλος προς τον Τιμόθεο: «Παραδιατριβαί διεφθαρμένων ἀνθρώπων τὸν νοῦν, καὶ ἀπεστερημένων τῆς ἀληθείας, νομιζόντων πορισμὸν εἶναι τὴν εὐσέβειαν, ἀφίστασο ἀπὸ τῶν τοιούτων» (Α΄ Τιμ. ζ΄ 5). Για να προστατεύσει λοιπόν τους πρεσβυτέρους των Ἐφεσίων, και διαμέσου αυτών όλους τους ηγέτες της Εκκλησίας, από αυτό το αμάρτημα, προβάλλει το δικό του παράδειγμα, λέγοντας ότι δεν επιθύμησε το αργύριο, το χρυσίο ή το ἱμάτιο κανενός ανθρώπου. Για να μην

υποψιαστεί κανείς ότι ο ίδιος δεν επιθύμησε, αλλά οι διδασκόμενοι και επιστρέφοντες από αυτόν του έδιναν, προσθέτει ευθύς τα εξής:

αὐτοὶ γινώσκετε ὅτι ταῖς χερίαις μου καὶ τοῖς οὖσι μετ' ἐμοῦ ὑπηρέτησαν αἱ χεῖρες αὐταὶ (Πράξ. κ' 34)

Ο τρισμακάριος Παύλος ήταν σκηνοποιός, δηλαδή έφτιαχνε σκηνές (Πράξ. 18, 3). Αυτό ήταν το εργόχειρό του, για το οποίο έγραφε προς τους Κορινθίους: «Καί κοπιῶμεν ἐργαζόμενοι ταῖς ἰδίαις χερσί» (Α' Κορ. δ' 12). Με αυτό το εργόχειρο τρεφόταν όχι μόνο ο ίδιος, αλλά και οι συνεργάτες του. Δεν ήθελε να λάβει τίποτα από κανέναν όταν κήρυττε, αν και είχε το δικαίωμα, για να μην υποπτευθεί κανείς ότι κηρύττει το Ευαγγέλιο για κερδοσκοπία, και επομένως να εμποδιστεί ο καρπός του Ευαγγελίου: «Ἀλλ' οὐκ ἐχρησάμεθα, λέγει, τῇ ἐξουσίᾳ ταύτῃ, ἵνα μὴ ἐγκοπήν τινα δῶμεν τῷ Εὐαγγελίῳ τοῦ Χριστοῦ» (Α' Κορ. θ' 12).

Επειδή αυτά ήταν γνωστά στους ακροατές, γι' αυτό δεν χρειάστηκε να προσκομίσει αποδείξεις, λέγοντας: «Εσεῖς γνωρίζετε ὅτι αὐτὰ τα χέρια, δηλαδή τα έργα των χεριών μου, επαρκούσαν για τις ανάγκες μου και για τους συνεργάτες μου». Είναι πραγματικά θαυμαστό ὅτι ο διδάσκαλος ὅλης της οικουμένης τρεφόταν με το εργόχειρό του. Εκείνος που όχι μόνο την ημέρα, αλλά και τη νύχτα ευεργετούσε τους ανθρώπους με τη διδασκαλία του, απαλλάσσοντάς τους από το σκοτάδι της απιστίας και οδηγώντας τους στον φωτεινότερο δρόμο της επουράνιας βασιλείας, δεν ήθελε καμία ανταπόδοση από αυτούς, αλλά προμηθευόταν τα προς ανάγκη του και των συνεργατών του μέσω του ίδιου του εργόχειρου. Άκουσέ τον να παραγγέλλει ὅτι και οι ηγέτες της Εκκλησίας πρέπει να κάνουν το ίδιο.

πάντα ὑπέδειξα ὑμῖν ὅτι οὕτω κοπιῶντας δεῖ ἀντιλαμβάνεσθαι τῶν ἀσθενούντων, μνημονεύειν τε τῶν λόγων τοῦ Κυρίου Ἰησοῦ, ὅτι αὐτὸς εἶπε· μακάριόν ἐστι μᾶλλον διδόναι ἢ λαμβάνειν. (Πράξ. κ' 35)

Μερικοί ευαίσθητοι στη συνείδηση, βλέποντας τους Απόστολους να δέχονται τα αναγκαία από τους πιστούς, σκανδαλίζονταν και απομακρύνονταν από την αποδοχή της ευαγγελικής πίστες, υποπτευόμενοι ότι οι Απόστολοι κηρύττουν το Ευαγγέλιο με σκοπό το προσωπικό τους κέρδος.

Για αυτούς τους αδύνατους μιλώντας ο Παύλος, νουθετεί τους κήρυκες του Ευαγγελίου, λέγοντας: «Κατά πάντα», δηλαδή με κάθε τρόπο έδειξα σε εσάς ότι πρέπει είναι, όπως εγώ, έτσι και εσείς μη λαμβάνοντας τίποτα από κανέναν, αλλά κοπιᾶζοντας και τρεφόμενοι από τον δικό σας κόπο, να βοηθάτε αυτούς τους αδύνατους, αφαιρώντας παντελώς από τη συνείδησή τους το σκάνδαλο της φιλοκέρδειας. Επειδή αυτό το δίδαγμα είναι δύσκολο να γίνει αποδεκτό και δύσκολο να επιτευχθεί, για αυτό προσθέτει τα λόγια του Κυρίου Ιησού, λέγοντας ότι πρέπει είναι να ενθυμείστε τους λόγους του Κυρίου Ιησού, ο οποίος είπε ότι το μακαριότερο έργο είναι να δίνει κάποιος παρά να λαμβάνει: «Μακάριόν ἐστι διδόναι μᾶλλον ἢ λαμβάνειν».

Και αυτά τα λόγια δεν περιέχονται κατά λέξη στα ιερά Ευαγγέλια, αλλά βρίσκεις το νόημά τους σε πολλά σημεία, όπως στο «Μακάριοι οἱ ἐλεήμονες» (Ματθ. ε' 7) και στο «Μακάριος ἔσθ' ὅτι οὐκ ἔχουσιν ἀνταποδοῦναι σοι» (Λουκ. ιδ' 14). Μήπως όμως αυτά τα λόγια τα άκουσε έτσι κατά λέξη ο Παύλος από τους άλλους Αποστόλους που τα άκουσαν από το στόμα του Κυρίου Ιησού ή από τον ίδιο τον Κύριο κατά αποκάλυψη; Αυτῶν των λόγων η αλήθεια έχει διπλή λαμπρότητα, επίγεια δηλαδή και ουράνια. Επειδή και στη γη όποιος δίνει είναι ευτυχέστερος και ενδοξότερος από εκείνον που λαμβάνει. Διότι ποιος δίνει, αν όχι

ο πλούσιος και ο δυνατός; Ποιος λαμβάνει, αν όχι ο φτωχός και ο αδύνατος; Και στον ουρανό μακάριος γίνεται ο ελεών περισσότερο από τον ελεούμενο, διότι για τους ελεούντες ειπώθηκε το «Δεῦτε οἱ εὐλογημένοι τοῦ Πατρός μου κληρονομήσατε τὴν ἡτοιμασμένην ὑμῖν βασιλείαν ἀπὸ καταβολῆς κόσμου» (Ματθ. κε' 34).

Καὶ ταῦτα εἰπὼν, θεὶς τὰ γόνατα αὐτοῦ, σὺν πᾶσιν αὐτοῖς προσηύξατο (Πράξ. κ' 36)

Τί σημαίνει τῶν γονάτων ἡ κλίσις; Ταπεινῶσιν, εὐλάβειαν, ψυχῆς κατάνυξιν, καὶ θερμότητα.

Ἡ κλίση τῶν γονάτων σημαίνει ταπεινὴ ὑπόταξις, εὐλάβεια, κατάνυξις ψυχῆς καὶ θερμότητα. Ὅταν οἱ Απόστολοι παρακαλοῦσαν τὸν Θεὸ με πολλὴ ζέση, γιὰ νὰ εκπληρώσῃ τὸ αἶτημά τους, τότε ἔσκυβαν τὰ γόνατά τους στὴ γῆ καὶ προσεύχονταν. Ἔτσι καὶ ὁ πρωτομάρτυρας Στέφανος, κλίνοντας τὰ γόνατα, «Παρακάλει τὸν Θεόν, ἵνα συγχωρήσῃ τῶν λιθαζόντων αὐτόν τὴν ἁμαρτίαν» (Πράξ. ζ' 60). Ομοίως καὶ ὁ Πέτρος, κλίνοντας τὰ γόνατα, «Προσηύξατο, ἵνα ἀναστήσῃ ὁ Θεὸς τὴν Ταβιθά» (Πράξ. θ' 40).

Επειδὴ ὁ Παῦλος πρῶτος κήρυξε τὸν Χριστὸ στὴν Ἐφεσο (Πράξ. ιη' 19) καὶ ἐργάστηκε ἐκεῖ τρία χρόνια, διδάσκοντας νύχτα καὶ ἡμέρα, καὶ νουθετώντας καθέναν με δάκρυα, καὶ ἐπειδὴ με τὸ προορατικὸ χάρισμα ἐβλεπε ὅτι στὸ μέλλον δὲν θὰ ξαναδεῖ τοὺς ἀγαπημένους μαθητὲς τοῦ στὴν Ἐφεσο, καὶ ὅτι μετὰ τὴν ἀναχώρησή του, «Εἰσελεύσονται ἐν αὐτοῖς λύκοι βαρεῖς, καὶ ἄνδρες λαλοῦντες διεστραμμένα τοῦ ἀποσπᾶν τοὺς μαθητὰς ὀπίσω αὐτῶν» (Πράξ. η' 29-30), γι' αὐτὸ θερμάνθηκε καὶ συγκινήθηκε ἡ ἀποστολική του καρδιά. Ἔτσι, κλίνοντας τὰ γόνατα με ὅλους τοὺς παρισταμένους, ἐξέχεε τὴ δέησή του πρὸς τὸν ὑπεράγαθο Θεὸ ὑπὲρ τῆς στερήσεως καὶ σωτηρίας τους.

ΚΥΡΙΑΚΗ ΤΗΣ ΠΕΝΤΗΚΟΣΤΗΣ

ΕΡΜΗΝΕΙΑ ΤΗΣ ΣΗΜΕΡΙΝΗΣ ΠΕΡΙΚΟΠΗΣ

ΑΠΟ ΤΙΣ ΠΡΑΞΕΙΣ ΤΩΝ ΑΠΟΣΤΟΛΩΝ

(Πράξ. β' 1-11)

Ολες οι Εκκλησίες του Χριστού με πολλούς επαίνους στεφάνωναν τον αξιεπαινετό Ευαγγελιστή Λουκά, επειδή συνέγραψε το Άγιο Ευαγγέλιο του Κυρίου Ιησού. Αυτό μαρτυρεί με λαμπρή φωνή ο ένδοξος Απόστολος Παύλος στη δεύτερη επιστολή του προς Κορινθίους, λέγοντας για τον Λουκά «οὗ ὁ ἔπαινος ἐν τῷ Εὐαγγελίῳ διὰ πασῶν τῶν Ἐκκλησιῶν» (Β' Κορ. η' 18). Αφού συνέγραψε και τις Πράξεις των Αποστόλων και τις δημοσίευσε ο πανσέβαστος, όλες οι Εκκλησίες του Θεού τον υμνούν όχι μόνο για τη συγγραφή του Ευαγγελίου, αλλά και για τη σύνθεση των Πράξεων. Δόξα και ευχαριστία του προσφέρουμε όλοι οι ευσεβείς μέχρι σήμερα για αυτό το άγιο βιβλίο, με το οποίο μας δίδαξε άγια και σωτήρια δόγματα πίστεως.

Ο Θεάνθρωπος υποσχέθηκε στους αγίους μαθητές Του την αποστολή του Παναγίου Πνεύματος, λέγοντας «Ὅταν δὲ ἔλθῃ ὁ Παράκλητος, ὃν ἐγὼ πέμψω ὑμῖν παρὰ τοῦ Πατρὸς τό Πνεῦμα τῆς ἀληθείας, ὃ παρὰ τοῦ Πατρὸς ἐκπορεύεται ἐκεῖνος μαρτυρήσει περὶ ἐμοῦ» (Ιωάν. ιε' 26), αλλά την εκπλήρωση αυτής της υπόσχεσης δεν την κατέγραψε κανείς άλλος παρά μόνο ο πανυπερένδοξος Λουκάς. Αυτός περιέγραψε τότε, πού, πώς και σε ποιους κατέβηκε το Άγιο Πνεύμα, καθώς και τα αποτελέσματα της θείας χάριτός Του, συνοπτικά, καθαρά και με λεπτομέρεια, όπως ήταν συνηθισμένο για εκείνον, θαυμαστά.

Αυτό έγινε, είπε, «Ἐν τῷ συμπληροῦσθαι τὴν ἡμέραν τῆς Πεντηκοστῆς» (Πράξ. β' 1). Ημέρα της Πεντηκοστής εννοεί την πεντηκοστή ημέρα μετά την ανάσταση του Χριστού. Από τότε όλοι

οι ευσεβείς, σήμερα, που είναι η πεντηκοστή ημέρα μετά την ημέρα που εορτάσαμε την Ανάσταση του Χριστού, πανηγυρίζοντας, εορτάζουμε τη γιορτή της Πεντηκοστής, δηλαδή το μεγάλο μυστήριο της έλευσης του Παναγίου Πνεύματος στον κόσμο και των θείων χαρισμάτων Του, τα οποία αξιώθηκε το ανθρωπινό γένος.

Τότε όμως εορτάζουμε θεαρέστως, όταν ανυψώνουμε το νου μας στη θεωρία των υποθέσεων που εορτάζονται. Εύκολα ανυψώνεται ο νους στη θεωρία των αοράτων, όταν φτάνει στα αυτιά μας ο λόγος περί αυτών. Με προσοχή λοιπόν και ευλάβεια ακούστε όσα ο ιερός Λουκάς κατέγραψε για τη σημερινή γιορτή, ώστε, αφού εορτάσετε θεοπρεπώς, να απολαύσετε την ευλογία και τη χάρη του Θεού.

Ἐν τῷ συμπληροῦσθαι τὴν ἡμέραν τῆς πεντηκοστῆς ἦσαν ἅπαντες οἱ ἀπόστολοι ὁμοθυμαδὸν ἐπὶ τὸ αὐτό.
(Πράξ. β' 1)

Μετά την ανάληψη του Κυρίου Ιησού Χριστού στους ουρανούς, οι ένδεκα Απόστολοι (Πράξ. α' 13-15), κάποιες ευλαβείς γυναίκες, η υπεραγία Θεοτόκος Μαρία, η μητέρα του Κυρίου Ιησού, και οι αδελφοί Του επέστρεψαν από το Όρος των Ελαιών στην Ιερουσαλήμ. Αφού εισήλθαν στο σπίτι όπου διέμεναν, ανέβηκαν στο ανώγειο του σπιτιού, το οποίο αργότερα έγινε Εκκλησία, γνωστή ως η Εκκλησία των Αποστόλων.

Εκεί λοιπόν, όλοι αυτοί με μία ψυχή, δηλαδή με μία επιθυμία και έναν σκοπό, περίμεναν με προσευχές και δεήσεις την κατάβαση του Αγίου Πνεύματος. Εκείνες τις ημέρες ο Ματθίας «συγκαταψηφίστηκε μαζί με τους ένδεκα Αποστόλους» (Πράξ. α' 26). Την πεντηκοστή ημέρα από την ημέρα που ο Χριστός αναστήθηκε από τους νεκρούς, ήταν όλοι οι Απόστολοι συγκεντρωμένοι μαζί στο ίδιο ανώγειο, έχοντας τον ίδιο πόθο για την έλευση του Παναγίου Πνεύματος.

Καὶ ἐγένετο ἄφνω ἐκ τοῦ οὐρανοῦ ἦχος ὥσπερ φερομένης πνοῆς βιαίας, καὶ ἐπλήρωσεν ὅλον τὸν οἶκον οὗ ἦσαν καθήμενοι· καὶ ὤφθησαν αὐτοῖς διαμεριζόμεναι γλῶσσαι ὡσεὶ πυρός, ἐκάθισέ τε ἐφ' ἓνα ἕκαστον αὐτῶν, (Πράξ. β' 2-3)

Κατά την τρίτη ώρα της ημέρας (Πράξ. β' 15), δηλαδή τρεις ώρες πριν το μεσημέρι, ξαφνικά ακούστηκε ένας ήχος από τον ουρανό, όπως όταν φυσά σφοδρός άνεμος. Ο ήχος γέμισε όλο το σπίτι στο οποίο κάθονταν οι Απόστολοι και οι άλλοι που ήταν μαζί τους. Τότε εμφανίστηκαν πύρινες γλώσσες, οι οποίες μοιράστηκαν και κάθισαν πάνω σε καθέναν από αυτούς.

Και κατά την τρίτη ώρα κατέβηκε το Άγιο Πνεύμα, για να φανερώσει τις τρεις υποστάσεις της θεότητας. Ξαφνικά, για να δείξει ότι αυτοί που περίμεναν την κατάβασή Του δεν είχαν ανάγκη προετοιμασίας, αλλά ήταν καθαροί και έτοιμοι για την υποδοχή Του. Ο ήχος σήμαινε την έλευση του Παναγίου Πνεύματος, όπως και η φωνή φανέρωσε στους προπάτορες την παρουσία του Θεού που περπατούσε στον παράδεισο. Ο ήχος προήλθε από τον ουρανό, για να επιβεβαιώσουν ότι Αυτός που αναλήφθηκε στον ουρανό, ο Ιησούς, έστειλε το Άγιο Πνεύμα, όπως τους είχε υποσχεθεί. Ο ήχος ήταν σαν πνοή, επειδή «Τὸ Πνεῦμα ὅπου θέλει πνεῖ» (Ιωαν. 3, 8).

Επίσης, ήταν βίαιης πνοής, λόγω του μεγαλείου του χαρίσματος, ισχυρότερου από το προφητικό χάρισμα. Ο ήχος γέμισε όλο το σπίτι, κάνοντάς το σαν γεμάτη κολυμβήθρα, για να εκπληρωθεί η προφητεία του Σωτήρα, ο οποίος είπε «Ὑμεῖς δὲ βαπτισθήσεσθε ἐν Πνεύματι Ἀγίῳ οὐ μετὰ πολλὰς ταύτας ἡμέρας» (Πράξ. α' 5). Συγχρόνως, για να προαναγγείλει ότι, όπως τότε γέμισε με θεία χάρη όλο το σπίτι όπου κάθονταν οι μαθητές, έτσι και μετά από αυτά θα γεμίσει με τα χαρίσματα του Αγίου

Πνεύματος η οικουμένη, όπου είναι οι Εκκλησίες των ευσεβών. Οι διαμεριζόμενες γλώσσες εμφανίστηκαν, σημαίνοντας το πολύγλωσσο χάρισμα, το οποίο έλαβε καθένας από τους μαθητές του Χριστού, για να κηρύττει τα μεγαλεία του Θεού.

Βλέπε, ότι η πολυγλωσσία έγινε και ποινή και δώρο. Όταν έγινε ποινή, χώρισε τους ανθρώπους σε πολλά έθνη και πολλούς τόπους. Όταν δόθηκε ως δώρο, συγκέντρωσε όλα τα έθνη σε ένα έθνος, το χριστιανικό, και σε μία Εκκλησία, του Χριστού. Και με το «Ὡσεὶ πυρός» φανέρωσε την δραστική ενέργεια και την λαμπρότητα του ευαγγελικού κηρύγματος. Με το «Ἐκάθισεν ἐφ' ἑνα ἕκαστον αὐτῶν» φανέρωσε το μόνιμο και σταθερό του χαρίσματος.

Σημείωσε δε την ακριβολογία του συγγραφέα, μάλλον του Παναγίου Πνεύματος, που μιλούσε μέσω αυτού. Δεν είπε, ήχος φερόμενης πνοής βιαίας, αλλά ήχος σαν φερόμενης πνοής βιαίας. Ομοίως, δεν είπε, γλώσσες πυρός, αλλά γλώσσες σαν πυρός. Για να μην νομίσεις ότι το Άγιο Πνεύμα είναι πνοή, ή φωτιά, ή άλλο υλικό, αλλά μέσω της ομοίωσης να καταλάβεις τα δηλούμενα μυστήρια. Συγκρίνετε, αν θέλεις, αυτά με τα γεγονότα στο όρος Σινά, για να καταλάβεις ότι ο ίδιος Θεός είναι και αυτός που μίλησε στο όρος Σινά, και αυτός που κατέβηκε στο ανώγειο όπου ήταν οι μαθητές.

Στο Σινά προαναγγέλλεται η ημέρα της κατάβασης του Θεού, για να προετοιμαστούν οι ανέτοιμοι Ιουδαίοι «Καὶ εἶπε τῷ λαῷ, γίνεσθε ἔτοιμοι» (Ἐξ. ιθ' 15). Στο ανώγειο, ξαφνικά, η έλευση του Αγίου Πνεύματος, επειδή οι μαθητές του Χριστού ήταν έτοιμοι για την υποδοχή των θείων χαρισμάτων Του. «Εκεῖ την τρίτην ἡμέραν, ἐδῶ την τρίτην ὥραν, λόγῳ της τρισυπόστατης θεότητος. Εκεῖ, γεννήθηκε πρὸς την αυγή» (Ἐξ. ιθ' 16), δηλαδή στην αρχή της ημέρας, επειδή τότε ήταν η αρχή της γραπτής νομοθεσίας. Εδώ, κοντά στο μεσημέρι, επειδή λαμπρά ἐξήλθε το κήρυγμα του Ευαγγελίου. Εκεί φωνές και σάλπιγγες ηκούσαν δυνατά για την σκληροκαρδία των Ιουδαίων που άκουγαν. Εδώ, ήχος όχι πνοής βιαίας, αλλά σαν φερόμενης πνοής βιαίας, επει-

δή σύμφωνα με τον λόγο του προφήτη, σάρκινες καρδιές αντί για λιθινές δόθηκαν στους πιστεύσαντες στον Χριστό (Ιεζ. ια' 19). Στο Σινά σκοτεινή νεφέλη και καπνός, «Σκιάν γάρ εἶχεν ὁ νόμος τῶν μελλόντων ἀγαθῶν» (Εβρ. ι' 1). Στο ανώγειο γλώσσες λαμπερές σαν φωτιά, επειδή η ευαγγελική διδασκαλία, αφαιρώντας το κάλυμμα του νόμου, φανέρωσε το νόημα των νομικών συμβόλων (Β' Κορ. γ' 16). Στο Σινά αστραπές, επειδή οι αστραπές φαίνονται, αλλά παρέρχονται, όπως και τα έθιμα του νόμου φαίνονται αλλά παρέρχονται. Στο ανώγειο γλώσσες σαν φωτιά που κάθονταν, επειδή η ευαγγελική χάρη δεν παρέρχεται, αλλά μένει στους ατελείωτους αιώνες.

Αυτά οργάνωσε η υπέρτατη και πάνσοφη πρόνοια του Θεού, για να βλέπουμε την ομοιότητα και την αναλογία των συμβόλων της παρουσίας Του στο Σινά, και της έλευσης του Παναγίου Πνεύματος στο ανώγειο, ώστε να καταλάβουμε ότι ο ίδιος Θεός είναι, που νομοθέτησε στο Σινά και έδωσε τα χαρίσματα του θείου Πνεύματος στο ανώγειο. Αυτών των θείων χαρισμάτων την ένδειξη και ενέργεια περιγράφουν τα λεγόμενα στη συνέχεια.

καὶ ἐπλήσθησαν ἅπαντες Πνεύματος Ἁγίου, καὶ ἤρξαντο λαλεῖν ἑτέροις γλώσσαις καθὼς τὸ Πνεῦμα ἐδίδου αὐτοῖς ἀποφθέγγεσθαι. (Πράξ. β' 4)

Το «ἐπλήσθησαν ἅπαντες Πνεύματος Ἁγίου» σημαίνει ότι οι θεϊκοί Απόστολοι και όλοι όσοι βρέθηκαν τότε στο ανώγειο δεν έλαβαν μόνο το χάρισμα των γλωσσών, αλλά το πλήρωμα όλων των χαρισμάτων του Παναγίου Πνεύματος. Ένα από αυτά ήταν το χάρισμα των γλωσσών, το οποίο μνημόνευσε ο μακάριος Λουκάς επειδή φανερώθηκε αμέσως τότε, ενώ τα άλλα αργότερα. Αρχισαν, λέει, αμέσως μετά την κάθοδο του Αγίου Πνεύματος να μιλούν όχι με τη μητρική τους γλώσσα, αλλά με άλλες

διαλέκτους. «Ἐλάλουν δὲ καθὼς τό Πνεῦμα ἐδίδου αὐτοῖς», δηλαδή ἔλεγαν ἐκεῖνα τα λόγια που ἔβαζε στο στόμα τους το Ἅγιο Πνεῦμα.

Ἰδοὺ λοιπόν, εκπληρώθηκε και αὐτὴ ἡ προφητεία τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ, ὁ ὁποῖος εἶπε γιὰ τοὺς πιστοὺς «Γλώσσαις λαλήσουσι καιναῖς» (Μαρκ. ις' 17). Ἀλλά, ἀραγε, μιλοῦσαν ὅλες τις διαλέκτους τοῦ κόσμου οἱ Ἀπόστολοι ἢ μόνο μερικές, ὅσες ἦταν ἀναγκαῖες γιὰ τοὺς παρευρισκόμενους ἀκροατές; Ὁ ἱστορικός δεν το διευκρινίζει. Ἐπειδὴ ὅμως ὅλοι ὅσοι ἦταν ἐκεῖ, ἀκούγοντας τοὺς Ἀποστόλους νὰ μιλοῦν στη μητρικὴ γλῶσσα τοῦ καθενός τοὺς, θαύμαζαν, λέγοντας «Και πὼς εμεῖς ἀκούμε τον καθένα στη δική μας διάλεκτο, στην οποία γεννηθήκαμε;» (Πράξ. β' 8), εἶναι φανερό ὅτι μιλοῦσαν και τὴν γλῶσσα τῶν Πάρθων, και τῶν Μήδων, και τῶν Ελαμιτῶν, και τὴν Ἑλληνικὴ, και τὴν Αἰγυπτιακὴ, και τὴ Ρωμαϊκὴ, και τὴν Ἀραβικὴ, και κάθε ἄλλη διάλεκτο που μιλοῦσαν και καταλάβαιναν ἐκεῖνοι που ἦταν τότε συναθροισμένοι ἐκεῖ.

Ὅχι μόνο τότε, ἀλλὰ και μετὰ ἀπὸ αὐτά, μιλοῦσαν διάφορες γλῶσσες, ὅπως φαίνεται στὴν πρώτη ἐπιστολὴ τοῦ Παύλου πρὸς Κορινθίους (Α' Κορ. ιβ' 10). Ὅχι μόνο οἱ Ἀπόστολοι ἔλαβαν αὐτὸ το χάρισμα, ἀλλὰ μετὰ ἀπὸ αὐτοὺς και ἄλλοι θεοφιλεῖς ἄνδρες το ἔλαβαν, ὅπως μαρτυρεῖ ὁ Ἅγιος Εἰρηναῖος, λέγοντας ὅτι ἀκουσε πολλοὺς ἀδελφούς στὴν Ἐκκλησία νὰ ἔχουν προφητικά χαρίσματα και νὰ μιλοῦν με κάθε εἶδους γλῶσσες μέσω τοῦ Πνεύματος.

Ἦσαν δὲ ἐν Ἱερουσαλὴμ κατοικοῦντες Ἰουδαῖοι, ἄνδρες
εὐλαβεῖς ἀπὸ παντὸς ἔθνους τῶν ὑπὸ τὸν οὐρανόν
(Πράξ. β' 5)

Ὅσοι κατάγονταν ἀπὸ το γένος τῶν Ἰουδαίων, ἀλλὰ οἱ πρόγονοί τοὺς ζοῦσαν σε ξένους τόπους, αὐτοί, ἀν και ἦταν Ἰουδαῖοι κατὰ το γένος και τὴ θρησκεία, ἐπαιρναν τὴν ὀνομασία ἀπὸ

τον τόπο κατοικίας τους· έτσι λέγονταν Πάρθοι, Μήδοι, Ρωμαίοι, Αλεξανδρινοί, Αντιοχείς. Αυτούς λοιπόν ο θεηγόρος Λουκάς πρώτα ονόμασε Ιουδαίους από το γένος και τη θρησκεία, και μετά, κατώτερα, Πάρθους, Μήδους και Ελαμίτες από τον τόπο όπου οι πρόγονοί τους κατοικούσαν. Από αυτούς, μερικοί, όπως τους απαριθμεί παρακάτω, κινούμενοι από ευλάβεια προς τον Μωσαϊκό νόμο, έρχονταν και κατοικούσαν στην Ιερουσαλήμ (Έξ. κγ' 14, 17), για να εορτάζουν εκεί τις τρεις εορτές που ορίστηκαν από το νόμο (Δευτ. ις' 16).

Τέτοιοι λοιπόν ευλαβείς Ιουδαίοι βρέθηκαν να κατοικούν στην Ιερουσαλήμ κατά την ημέρα της Πεντηκοστής, όταν κατέβηκε το Άγιο Πνεύμα στους Αποστόλους. Δύσκολα γίνεται αποδεκτό ότι αυτοί ήταν «*Από παντός έθνους τῶν ὑπὸ τὸν οὐρανόν*», διότι ασυγκρίτως περισσότερα ήταν τότε τα έθνη από αυτά που αναφέρει ο Λουκάς ονομαστικά. Μήπως λοιπόν ανήγαγε το νου του στους αρχηγούς όλων των εθνών, δηλαδή στους δεκαοκτώ απογόνους του Νώε, και βλέποντας τότε στην Ιερουσαλήμ δεκαοκτώ έθνη, των οποίων τα ονόματα απαριθμεί παρακάτω, είπε «*Από παντός έθνους τῶν ὑπὸ τὸν οὐρανόν*»; Ή μήπως μίλησε κατά τον κοινό τρόπο του λέγειν, όπως πολλές φορές αντί για πολλά πράγματα, λέμε όλα τα πράγματα· και αντί για πολλοί άνθρωποι, λέμε όλοι οι άνθρωποι;

Βλέπουμε επίσης ότι και η Θεία Γραφή χρησιμοποιεί τέτοιους τρόπους «*Πάντες εξέκλιναν*» (Ψαλμ. ιγ' 3), λέει ο προφήτης Δαβίδ, αντί για πολλοί εξέκλιναν· και, «*Αναβαίνουνσιν ἕως τῶν οὐρανῶν καὶ καταβαίνουνσιν ἕως τῶν ἀβύσσων*» (Ψαλμ. ρζ' 26). Ο Ευαγγελιστής Ιωάννης είπε «*Οὐδὲ αὐτόν οἶμαι τόν κόσμον χωρῆσαι τά γραφόμενα βιβλία*» (Ιωάν. κα' 25). Κατά τον ίδιο λοιπόν τρόπο και ο θεϊκός Λουκάς αντί για πολλών εθνών, είπε από κάθε έθνος. Τι έκαναν λοιπόν αυτοί οι Ιουδαίοι όταν άκουσαν το θαύμα των γλωσσών που συνέβη τότε;

γενομένης δὲ τῆς φωνῆς ταύτης συνῆλθε τὸ πλῆθος καὶ συνεχύθη, ὅτι ἤκουον εἰς ἕκαστος τῇ ἰδίᾳ διαλέκτῳ λαλούντων αὐτῶν. Ἐξίσταντο δὲ πάντες καὶ ἐθαύμαζον λέγοντες πρὸς ἀλλήλους· Οὐκ ἰδοὺ πάντες οὗτοί εἰσιν οἱ λαλοῦντες Γαλιλαῖοι; Καὶ πῶς ἡμεῖς ἀκούομεν ἕκαστος τῇ ἰδίᾳ διαλέκτῳ ἡμῶν ἐν ᾗ ἐγεννήθημεν, **(Πράξ. β' 6-8)**

Ὅταν το πολύγλωσσο πλήθος των ανθρώπων στην Ιερουσαλήμ άκουσε αυτή τη φωνή, δηλαδή τον ήχο που κατέβαινε από τον ουρανό στο σπίτι όπου βρίσκονταν οι μαθητές του Χριστού, τότε έτρεξαν όλοι προς τα εκεί για να μάθουν τι είχε συμβεί. Ὅταν έφτασε το πλήθος, «συνεχύθη», λέει, δηλαδή ταραχθηκε από το θαύμα, καθώς ο καθένας από αυτούς άκουγε τους Αποστόλους να μιλούν στη δική του μητρική διάλεκτο.

Πρώτα ταραχθηκε ο νους τους από το παράδοξο άκουσμα, και έπειτα θαύμα και έκσταση τους κυρίευσαν. Ο ένας ρωτούσε τον άλλο, λέγοντας, αυτοί οι άνθρωποι που μιλούν τόσες διαφορετικές διαλέκτους δεν είναι όλοι Γαλιλαίοι, δηλαδή άμαθοι των γλωσσών μας; Πώς λοιπόν καθένας από εμάς ακούει από το στόμα τους τη δική του διάλεκτο;

Πάρθοι καὶ Μηῆδοι καὶ Ἑλαμίται, καὶ οἱ κατοικοῦντες τὴν Μεσοποταμίαν, Ἰουδαίαν τε καὶ Καππαδοκίαν, Πόντον καὶ τὴν Ἀσίαν, Φρυγίαν τε καὶ Παμφυλίαν, Αἴγυπτον καὶ τὰ μέρη τῆς Λιβύης τῆς κατὰ Κυρήνην, καὶ οἱ ἐπιδημοῦντες Ῥωμαῖοι, Ἰουδαῖοί τε καὶ προσήλυτοι, Κρῆτες καὶ Ἀραβες, ἀκούομεν λαλούντων αὐτῶν ταῖς ἡμετέραις γλώσσαις τὰ μεγαλεῖα τοῦ Θεοῦ;

(Πράξ. β' 9-11)

Σε αυτό το πλήθος, έλεγαν μεταξύ τους, βρίσκονται Πάρθοι, Μήδοι, Ελαμίτες και οι κάτοικοι της Μεσοποταμίας, της Ιουδαίας και της Καππαδοκίας, του Πόντου και της Ασίας, της Φρυγίας και της Παμφυλίας, της Αιγύπτου και των περιοχών της Λιβύης που είναι στην Κυρήνη. Όχι μόνο οι κάτοικοι της Ιερουσαλήμ, αλλά και οι ξένοι Ρωμαίοι, και οι Ιουδαίοι, και οι προσήλυτοι, δηλαδή όσοι από τους ειδωλολάτρες προσχώρησαν στην ιουδαϊκή πίστη, και οι Κρήτες και οι Άραβες. Και όμως όλοι ακούμε αυτούς τους Γαλιλαίους να μιλούν στις δικές μας γλώσσες για τα μεγαλεία του Θεού.

Εσύ, λοιπόν, μην θαυμάσεις ακούγοντας ότι σε τόσα μέρη της γης ήταν διασκορπισμένοι οι Ιουδαίοι, ζώντας μαζί με τόσους εθνικούς, από τους οποίους έπαιρναν και τις ονομασίες τους· διότι πολλούς μετέφεραν στα ανατολικά μέρη οι βασιλιάδες των Ασσυρίων (Α΄ Παραλ. ε΄ 26), δηλαδή ο Θαλαφαλνάσαρ, και ο Σαλμανασσάρ (Δ΄ Βασ. ιη΄ 11), και ο βασιλιάς της Βαβυλώνας Ναβουχοδονόσορ (Δ΄ Βασ. κδ΄ 14)· και στην Αίγυπτο ο Νεχαώ, ο βασιλιάς της Αιγύπτου· *«Καὶ πᾶς ὁ λαὸς δὲ ἀπὸ μικροῦ ἕως μεγάλου, καὶ οἱ ἄρχοντες τῶν δυνάμεων κατέφυγον εἰς τὴν Αἴγυπτον, διὰ τὸν φόβον τῶν Χαλδαίων»* (Δ΄ Βασ. κγ΄ 34 & κε΄ 26). Πολλοί επίσης στα δυτικά μέρη ήρθαν και κατοίκησαν στη Ρώμη, αφότου οι Ρωμαίοι τους υπέταξαν.

Θαύμασε λοιπόν περισσότερο την ευσπλαχνική πρόνοια του Θεού, η οποία οργάνωσε ώστε τόσο πλήθος ανθρώπων, που μιλούσαν διαφορετικές γλώσσες, να βρεθεί τότε στην Ιερουσαλήμ, και να συγκεντρωθεί αμέσως στο σπίτι όπου κάθονταν οι μαθητές του Χριστού, και να ακούσει το παράδοξο θαύμα, δηλαδή αμόρφωτους ανθρώπους να μιλούν τόσες διαφορετικές γλώσσες. *«Ἐκ τούτου δὲ καὶ ἐπίστευσαν ἐν ἐκείνῃ τῇ ἡμέρᾳ, καὶ ἐβαπτίσθησαν ψυχαὶ ὥσεί τρισχίλια»* (Πράξ. β΄ 41).

ΚΥΡΙΑΚΗ Α' - ΤΩΝ ΑΓΙΩΝ ΠΑΝΤΩΝ

ΕΡΜΗΝΕΙΑ ΤΗΣ ΣΗΜΕΡΙΝΗΣ ΠΕΡΙΚΟΠΗΣ ΑΠΟ ΤΗΝ ΠΡΟΣ ΕΒΡΑΙΟΥΣ ΕΠΙΣΤΟΛΗ

(Εβρ. ια', 33-40 & ιβ' 1-2)

Ααμπρή και ένδοξη πανήγυρις είναι σήμερα, αδελφοί, και γεμάτη ευλογία και χάρη του Θεού, όχι μόνο ενός, αλλά όλων των προ νόμου δικαίων, και των προφητών του νόμου, και των μετά την ευαγγελική χάρη Αποστόλων, μαρτύρων, ομολογητών, ιεραρχών, οσίων, και όλων των ανδρών και γυναικών που ευαρέστησαν τον Θεό από την αρχή του κόσμου μέχρι σήμερα, γνωστών και αγνώστων, τιμώντας σήμερα τη μνήμη όλων αυτών ευσεβώς, λαμβάνουμε μέσω της πρεσβείας τους τη χάρη και ευλογία του Θεού. Σήμερα επίσης αναγνώστηκε και η περικοπή της προς Εβραίους επιστολής του Παύλου, που εξιστορεί τα κατορθώματα των αγίων, για τη δόξα και τον έπαινό τους, και για την προτροπή μας να μιμηθούμε τα θεάρεστα έργα τους.

Αυτή την επιστολή έγραψε ο ένδοξος Παύλος προς όλους τους πιστούς στον Χριστό Εβραίους που βρίσκονταν στην Ιταλία (Εβρ. ιγ' 24), ιδιαιτέρως προς αυτούς που κατοικούσαν στην Ιερουσαλήμ και σε όλη την Παλαιστίνη, παρηγορώντας τους για τους μεγάλους διωγμούς και την καταπίεση που υπέφεραν εκεί από τους μη πιστεύσαντες Εβραίους, ταυτόχρονα και με ισχυρά επιχειρήματα αποδεικνύοντας ότι όλα τα σκιαγραφικά του νόμου καταργήθηκαν, και αντί αυτών εισήχθη η χάρη του Ιησού Χριστού, και η ευαγγελική αλήθεια που είχε προτυπωθεί από αυτούς.

Το ύψος των νοημάτων, η ομορφιά της φράσης, η σύνθεση των ονομάτων, η ισχύς των αποδείξεων σε αυτήν, δημιουργήσαν αμφιβολίες σε διάφορους, και κυρίως στους δυτικούς, για

τον συγγραφέα της. Κάποιοι νόμιζαν ότι ήταν έργο του Λουκά, άλλοι του Βαρνάβα, άλλοι του σοφού Απολλώ, και άλλοι του Κλήμεντος της Ρώμης. Από τον τέταρτο αιώνα μετά Χριστόν όμως, όλοι, ακόμα και οι Πατέρες της Δυτικής εκκλησίας, πείστηκαν από τα ισχυρά επιχειρήματα ότι είναι γνήσιο έργο του Παύλου. Από τότε, όλες οι Εκκλησίες συμφωνούν ότι ο Παύλος έγραψε αυτήν την επιστολή στα ελληνικά, όπως και τις υπόλοιπες επιστολές του.

Κάθε ευσεβής, ακούγοντας τις αρετές των αγίων και τα θαύματά τους, που εξιστορούνται από το σημερινό αναγνωσθέν μέρος αυτής της επιστολής, συγκινείται βαθιά και κερδίζει μεγάλη πνευματική ωφέλεια. Συγκεντρώστε λοιπόν τον νου σας, για να ακούσετε την ερμηνεία αυτών, ώστε να τα κατανοήσετε ακριβώς και να μιμηθείτε τις αρετές των αγίων και τα σεβάσματα κατορθώματά τους.

Ἀδελφοί, οἱ Ἅγιοι πάντες διὰ πίστεως κατηγωνίσαντο βασιλείας, εἰργάσαντο δικαιοσύνην, ἐπέτυχον ἐπαγγελιῶν, ἔφραξαν στόματα λεόντων, (Εβρ. ια' 33)

Όσοι από το γένος των Εβραίων πίστεψαν στον Ιησού Χριστό, αυτοί υπέφεραν πολύ από τους μη πιστεύσαντες ομοεθνείς τους, δηλαδή εξευτελισμούς, θλίψεις, ταλαιπωρίες, φυλακίσεις, αρπαγή και στέρηση των δικών τους περιουσιών (Εβρ. ι' 33-34).

Για να τους παρηγορήσει λοιπόν ο θεηγόρος Παύλος, και να τους ενισχύσει στην πίστη τους προς τον Χριστό, περιγράφει τα κατορθώματα και τα θαύματα που έκαναν, και τις ανταμοιβές που έλαβαν οι πιστοί και δίκαιοι άνθρωποι και ξεκινάει με τον δίκαιο Άβελ, αναφέροντάς τους ονομαστικά. Όταν όμως φτάνει στη Ράββ, η οποία για την πίστη της σώθηκε αφού δέχτηκε τους κατασκόπους, σταματά εκεί, λέγοντας «Με εγκαταλείπει και δεν μου φτάνει ο καιρός, εάν διηγηθώ για τον Γεδεών, τον

Βαράκ και τον Σαμψών, τον Δαβίδ και τον Σαμουήλ και τους προφήτες» (Εβρ. ια΄ 32). Έπειτα, σιωπώντας τα ονόματα των άλλων αγίων, λέει *«Εκείνοι με την πίστη νίκησαν βασιλείες»* (Εβρ. ια΄ 33).

Αυτοί, λέει, οι άγιοι όλοι, και οι ονομασθέντες από εμένα, και οι σιωπηθέντες, με τη δύναμη της πίστης νίκησαν, και κατέστρεψαν βασιλείες. Ποιοι όμως είναι αυτοί που κατέστρεψαν τις βασιλείες; Ο μεν Αβραάμ νίκησε τους πέντε βασιλιάδες, οι οποίοι αιχμαλώτισαν τον ανιψιό του Λώτ (Γέν. ιδ΄ 20). Ο δε Μωυσής, τον Φαραώ, τον Αμαλήκ, τον Χαναναίο, τον Σιών, βασιλιά των Αμορραίων, και τον Ωγ, βασιλιά της Βασάν (Έξοδ. Ιδ΄ 28 & ιζ΄ 13). Ο δε Ιησούς του Ναυή, τον βασιλιά της Ιεριχώ, και τον βασιλιά της Γαί, και όσους άλλους αναφέρει η βίβλος (Αριθ. κα΄ 3, 24, 36 & Ιησ. ς΄ 7).

Και άλλοι άνδρες ευσεβείς με τη δύναμη της πίστης κατέστρεψαν βασιλείες, όπως ιστορούν τα βιβλία των Κριτών και τα των Βασιλειών. *«Είργασαντο δικαιοσύνην»*. Αυτοί είναι η Δεβώρα, ο Βαράκ, ο Γεδεών, ο Ιεφθάε, ο Σαμουήλ, οδηγούμενοι από το φως της πίστης στον Θεό, έκριναν με κάθε δικαιοσύνη τον λαό του Ισραήλ, δικαιώνοντας τους αδικουμένους και κατακρίνοντας τους αδίκους.

«Έπέτυχον έπαγγελιών». Νίκη υποσχέθηκε ο Θεός στον Βαράκ μέσω του στόματος της προφήτισσας Δεβώρας (Κριτ. δ΄ 7). Ομοίως και στον Γεδεών, μέσω του στόματος του σταλθέντος σε αυτόν αγγέλου (Κριτ. ς΄ 14). Ανάπαυση από την επιδρομή των εχθρών στον Δαβίδ, μέσω του προφήτη Νάθαν. Έλαβαν λοιπόν αυτοί όσα τους υποσχέθηκε ο Θεός. Ο μεν Βαράκ κατέστρεψε τη δύναμη του Ιαβίν, ο δε Γεδεών νίκησε τους Μαδιανίτες, ο δε Δαβίδ βασίλεψε σε όλες τις φυλές του Ισραήλ και στο τέλος απαλλάχτηκε από τους εχθρούς του, και διεύρυνε τα όρια της βασιλείας του, και αναπαύθηκε εν ειρήνη.

«Έφραξαν στόματα λεόντων». Αυτοί είναι ο Σαμψών, ο οποίος συνέτριψε τον σκύμνον του λέοντος σαν αρνάκι (Κριτ. ιδ΄ 6).

Και ο Δαβίδ, ο οποίος σκότωσε τις αρκούδες και τους λέοντες που απειλούσαν τα πρόβατα του ποιμνίου του (Α΄ Βασ. ιζ΄ 34-35). Και ο προφήτης Δανιήλ, ο οποίος έφραξε τα στόματα των λεόντων (Δαν. ς΄ 22).

ἔσβεσαν δύναμιν πυρός, ἔφυγον στόματα μαχαίρας, ἐνεδυναμώθησαν ἀπὸ ἀσθενείας, ἐγενήθησαν ἰσχυροὶ ἐν πολέμῳ, παρεμβολὰς ἔκλιναν ἀλλοτρίων· (Εβρ. ια΄ 34)

Οι τρεις παίδες έσβησαν τη δύναμη της φωτιάς της επταπλάσια καυθείσας καμίνου, μετατρέποντάς την σε δροσιά. Ο Δαβίδ διέφυγε το ξίφος του Σαούλ, ο Ηλίας τη δίωξη της Ιεζάβελ, ο Μιχαίας την απειλή του Αχαάβ, και ο Ελισσαίος τη δίωξη του Ιωράμ. Ο Ιώβ ενισχύθηκε από την αδυναμία του και θεραπεύτηκε από τις οδυνηρές πληγές του· ομοίως και ο Εζεκίας, από τη θανατηφόρο ασθένειά του. Ο Μωυσής, ο Ιησούς του Ναυή, ο Δαβίδ, οι Μακκαβαίοι, έδειξαν μεγάλη ανδρεία στους πολέμους και ανέστρεψαν τις παρατάξεις των εχθρών τους.

ἔλαβον γυναῖκες ἐξ ἀναστάσεως τοὺς νεκροὺς αὐτῶν· ἄλλοι δὲ ἐτυμπανίσθησαν, οὐ προσδεξάμενοι τὴν ἀπολύτρωσιν, ἵνα Κρείττονος ἀναστάσεως τύχωσιν· (Εβρ. ια΄ 35)

Η χήρα της Σαραφθίας, με την προσευχή του προφήτη Ηλία, έλαβε πίσω τον νεκρό γιο της, ο οποίος αναστήθηκε από τους νεκρούς. Ομοίως, η Σωμανίτις, με την προσευχή του προφήτη Ελισσαίου, έλαβε τον γιο της αναστημένο. Σημείωσε επίσης ότι ο θεϊκός Παύλος, με όσα είπε προηγουμένως, περιέγραψε συνοπτικά τα κατορθώματα των θεοφιλών ανθρώπων μέσω της πίστης και στη συνέχεια αναφέρεται στις αρετές και τα παθήματα των αγίων ανδρών.

«Ἄλλοι δέ, λέγει, ἐκ τῶν ἁγίων ἐτυμπανίσθησαν». Κάποιοι λένε ὅτι ἡ λέξις «ἐτυμπανίσθησαν» σημαίνει «απεκεφαλίσθησαν», ἄλλοι λένε «εξεδάρησαν τὸ δέρμα τους» καὶ ἄλλοι «πέθαναν κτυπώμενοι με ρόπαλα». Ἡ τελευταία σημασία εἶναι ἡ ἀλήθεια, πρῶτον διότι τύμπανα λέγονται τὰ ξύλα με τὰ ὁποῖα δέρουν τοὺς καταδίκους στα δικαστήρια καὶ δεύτερον διότι ὁ Ελεάζαρος, ὁ διδάσκαλος τῶν ἐπτὰ Μακκαβαίων, γιὰ τὸν ὁποῖο γράφηκε «*Αφού είπε τόσα, ήλθε ευθύς εις το τύμπανον*» (Β΄ Μακ. ζ΄ 28, 30), οὔτε ἀπεκεφαλίσθη, οὔτε τοῦ ἐξεδάρη τὸ δέρμα, ἀλλὰ μαστιγούμενος τελείωσε. Μπορούσε δε, εἰάν ἐκτελούσε τὸ θέλημα τῶν τυράννων, νὰ λυτρωθεῖ ἀπὸ τὸν θανατηφόρο τυμπανισμό, ὅπως τὸν συμβούλευαν οἱ μέλλοντες νὰ τὸν δείρουν καὶ ὅπως ὁ ἴδιος μαρτύρησε, λέγοντας «*Εἶναι φανερό στον Κύριο που έχει την ἁγία γνώση, ὅτι ἐνῶ μπορούσα νὰ ἀπαλλαγῶ ἀπὸ τὸν θάνατο, υπομένω σκληρά τὰς βασάνους τοῦ σώματος με μαστιγώσεις, ἀλλὰ κατὰ τὴν ψυχὴ με ευχαρίστηση πάσχω αὐτά γιὰ τὸν φόβο του*» (Β΄ Μακ. ζ΄ 22, 30). Αὐτὰ σημαίνουν τὰ λόγια τοῦ Παύλου «*Δεν δέχθηκαν τὴν ἀπολύτρωση*».

Αὐτὰ ταιριάζουν καὶ σὲ ὅλους τοὺς ἁγίους μάρτυρες, οἱ ὁποῖοι δὲν δέχτηκαν νὰ ἀρνηθοῦν τὴν εὐσέβεια, γιὰ νὰ λυτρωθοῦν ἀπὸ τὰ χέρια τῶν τυράννων. Γιατί ὅμως οἱ μάρτυρες, ἔχοντας τὴ δυνατότητα νὰ λυτρωθοῦν ἀπὸ τὰ βασανιστήρια καὶ τὸν θάνατο, δὲν τὸ ἤθελαν; «*Ἰνα, λέγει, καλύτερης ἀναστάσεως ἀξιωθούν*» (Εβρ. ια΄ 35). Ποία εἶναι αὐτὴ ἡ καλύτερη ἀνάστασις; Ὑπάρχουν δύο ἀναστάσεις τῶν νεκρῶν: ἡ ἀνάστασις ζωῆς καὶ ἡ ἀνάστασις κρίσεως. Ὅλοι οἱ νεκροὶ θὰ ἀναστηθοῦν ὅταν ηχήσῃ ἡ σάλπιγγα τοῦ ἀγγέλου, ἀλλὰ «*Ἐκπορεύονται οἱ τὰ ἀγαθὰ ποιήσαντες εἰς ἀνάστασιν ζωῆς*» (Ιωάν. ε΄ 29), δηλαδή θὰ ἀναστηθοῦν γιὰ νὰ πορευθοῦν στὴν αἰώνια ζωὴ καὶ βασιλεία. «*Οἱ δὲ τὰ φαῦλα πράξαντες, εἰς ἀνάστασιν κρίσεως*», δηλαδή θὰ ἀναστηθοῦν γιὰ νὰ πάνε στὴν αἰώνια κόλαση.

Ἡ κρείττων ἀνάστασις, λοιπόν, ποὺ ἀνέφερε ὁ Παῦλος, εἶναι ἡ ἀνάστασις τῆς ζωῆς. Οἱ ἅγιοι μάρτυρες δὲν δέχτηκαν νὰ ἀρνηθοῦν τὴν ἀλήθεια καὶ νὰ λυτρωθοῦν ἀπὸ τὸν θάνατο, γιὰ νὰ μὴ

αναστηθούν σε ανάσταση κρίσεως, αλλά για να λάβουν την καλύτερη ανάσταση, δηλαδή να απολαύσουν την βασιλεία των ουρανών. Γι' αυτό και ο θεόφρων Ελεάζαρος έλεγε «Εί γάρ και επί τοῦ παρόντος ἐξελοῦμαι τήν ἐξ ἀνθρώπων τιμωρίαν, ἀλλὰ τὰς τοῦ παντοκράτορος χεῖρας οὔτε ζῶν, οὔτε ἀποθανόντων ἐκφεύξομαι» (Μακ. στ' 26).

ἑτεροι δὲ ἐμπαιγμῶν καὶ μαστίγων πεῖραν ἔλαβον, ἔτι δὲ δεσμῶν καὶ φυλακῆς· (Εβρ. ια' 36)

Τον Ελισαίο, όταν ανέβαινε στη Βαιθήλ, τον περιγελούσαν και τον χλεύαζαν τα παιδιά που βγήκαν από την πόλη και φώναζαν: «Ανέβα φαλακρέ, ανέβα» (Δ' Βασιλέων β' 23). Τον Ιερεμία, ο Πασχώρ, ο γιος του Εμμήρ και ιερέας, τον χτύπησε και τον έκλεισε στη φυλακή. Τον Μιχαία, τον χαστούκισε ο ψευδοπροφήτης Σεδεκίας (Ιερεμίας κ' 1-2) και τον έβαλε στη φυλακή ο Αχαάβ (Γ' Βασιλέων κβ' 24, 27).

ἐλιθάσθησαν, ἐπρίσθησαν, ἐπειράσθησαν, ἐν φόνῳ μαχαίρας ἀπέθανον, περιῆλθον ἐν μηλωταῖς, ἐν αἰγείοις δέρμασιν, ὑστερούμενοι, θλιβόμενοι, κακουχούμενοι, ὧν οὐκ ἦν ἄξιος ὁ κόσμος, ἐν ἐρημίαις πλανώμενοι καὶ ὄρεσι καὶ σπηλαίοις καὶ ταῖς ὁπαῖς τῆς γῆς. (Εβρ. ια' 37-38)

Ο Ναβουθαί λιθοβολήθηκε με εντολή του Αχαάβ (Γ' Βασ. κα' 13). Ο Αζαρίας, ο γιος του Ιωδαέ του ιερέα, που επέκρινε τις παρανομίες του λαού, λιθοβολήθηκε με εντολή του βασιλιά Ιωάς (Β' Παρ. κδ' 20-21). Ο πρωτομάρτυρας Στέφανος λιθοβολήθηκε από τον θυμό και την κακία των Ιουδαίων (Πράξ. ζ' 58). Ο προφήτης Ησαΐας πριονίστηκε με ξύλινο πριόνι. Ο Ιώβ δοκιμάστηκε με την απώλεια των υπάρχόντων και των παιδιών του, και με μια πολύ βαριά αρρώστια που επηρέασε όλο το σώμα του. Ο

Ιωάννης ο Πρόδρομος και ο Ιάκωβος, ο αδελφός του Ιωάννη, πέθαναν από μαχαίρι (Ματθ. ιδ΄ 10, Πράξ. ιβ΄ 2).

Ο προφήτης Ηλίας και ο προφήτης Ελισαίος περιφέρονταν ντυμένοι με δέρματα προβάτων και κατσικιών, στερούμενοι κάθε σωματική απόλαυση, καταπιεζόμενοι από τους παράνομους και ταλαιπωρούμενοι από την εκούσια φτώχεια. Αυτοί οι άγιοι άνδρες ήταν τόσο μεγάλοι, που ο κόσμος δεν ήταν άξιος για αυτούς. Περιπλανιόντουσαν στις ερημιές, στα βουνά, στα σπήλαια και στις τρύπες της γης. Αυτοί ήταν οι εκατό προφύτες που έκρυψε σε σπήλαια ο ευσεβής Αβδίου, ο οικονόμος του Αχαάβ (Γ' Βας. ιζ΄ 4).

Αυτοί ήταν οι ζηλωτές του νόμου που, μαζί με τους Μακκαβαίους, έφυγαν από την Ιερουσαλήμ και πήγαν στην έρημο με τις γυναίκες και τα παιδιά τους, κρυπτόμενοι σε απόκρυφα μέρη και υπομένοντας κάθε ταλαιπωρία (Α' Μακ. β΄ 29).

**Καὶ οὗτοι πάντες μαρτυρηθέντες διὰ τῆς πίστεως οὐκ ἔκομίσαντο τὴν ἐπαγγελίαν, τοῦ Θεοῦ περὶ ἡμῶν κρείττοντι προβλεψαμένου, ἵνα μὴ χωρὶς ἡμῶν τελειωθῶσι.
(Εβρ. ια΄ 39-40)**

Πάντες, λέγει, όλοι αυτοί οι προαναφερόμενοι άγιοι, αν και είναι μαρτυρημένο και βέβαιο ότι μέσω της πίστης τους ευαρέστησαν τον Θεό, ωστόσο δεν έλαβαν την επαγγελία, δηλαδή αυτό που υποσχέθηκε ο Θεός στους δίκαιους. Γιατί συνέβη αυτό; Διότι ο Θεός προνόησε, λέγει, κάτι καλύτερο, δηλαδή ανώτερο και καλύτερο για εμάς που ήρθαμε μετά από αυτούς. Τι είναι αυτό το καλύτερο; Αυτό είναι το ότι δεν έλαβαν εκείνοι την τέλεια ανταμοιβή πριν την λάβουμε και εμείς.

Αλλά πώς είναι δυνατόν να λέει παραπάνω ότι «Ἐπέτυχον ἐπαγγελιῶν» (Εβρ. ια΄ 33), δηλαδή έλαβαν τις επαγγελίες, ενώ εδώ λέει ότι δεν έλαβαν την επαγγελία «Οὐκ ἔκομίσαντο τὴν ἐπαγγελίαν» (Εβρ. ια΄ 39); Και τα δύο είναι αληθινά. Μερικοί

από τους αγίους έλαβαν στη γη τις επαγγελίες που ο Θεός υποσχέθηκε σε αυτούς κατά καιρούς. Ωστόσο, την κοινή και ουράνια επαγγελία, που είναι η απόλαυση της θείας δόξας, δεν την έλαβαν οι άγιοι. Τι λοιπόν; Δεν απολαμβάνουν τώρα τη θεία δόξα και μακαριότητα; Απολαμβάνουν, αναμφιβόλως, αλλά όχι ολόκληρο το πλήρωμα αυτής. Γι' αυτό δεν είπε να μην δοξαστούν χωρίς εμάς, αλλά είπε να μην τελειωθούν χωρίς εμάς, δηλαδή να μην λάβουν την τέλεια θεία δόξα χωρίς εμάς.

Αλλά γιατί συμβαίνει αυτό; Πρώτον, επειδή οι άγιοι δεν είναι ενωμένοι με τα σώματά τους, μέσω των οποίων κοπίασαν και πραγματοποίησαν τις αρετές. Δεύτερον, επειδή ο Θεός «*Όρισε ημέρα, κατά την οποία πρόκειται να κρίνει την οικουμένη με δικαιοσύνη*» (Πράξ. ιζ' 31). Σε αυτήν την ημέρα «*θα αποδώσει στον καθένα κατά τα έργα του*» (Ρωμ. β' 6). Αν οι άγιοι από αιώνες λάμβαναν πριν από εκείνη την ημέρα την τέλεια θεία δόξα, τότε και οι αμαρτωλοί θα έπρεπε να λάβουν την τέλεια κόλαση, καθιστώντας την παγκόσμια κρίση, που ο Θεός όρισε, περιττή. Τρίτον, επειδή η πρόνοια του Θεού έχει κανονίσει κάτι καλύτερο για εμάς, ώστε να μην έχουν εκείνοι κάτι περισσότερο από εμάς, απολαμβάνοντας την τέλεια δόξα πριν από εμάς και χωρίς εμάς, αλλά όλοι μαζί, ως ένα σώμα Χριστού, να συνδοξαστούμε με Αυτόν, λαμβάνοντας «*Το στεφάνι της δικαιοσύνης, που θα αποδώσει σε εκείνη την ημέρα*» (Β' Τιμ. δ' 8).

Βλέπε, λοιπόν, ότι αυτά τα λόγια είναι σύμφωνα και με τα λόγια του προφήτη Δαβίδ: «*Εμένα θα με περιμένουν οι δίκαιοι, έως ότου μου ανταποδώσεις*» (Ψαλμ. ρμα' 8). Αλλά άραγε δεν αδικούνται οι δίκαιοι, περιμένοντας τόσους αιώνες την τελειότητα της ανταπόδοσης; Λύνει αυτή την απορία ο θεϊκός Χρυσόστομος, λέγοντας: «*Δεν αδικήθηκαν εκείνοι, αλλά εμείς τιμηθήκαμε· και αυτοί τους αδελφούς περιμένουν. Εάν όλοι είμαστε ένα σώμα, μεγαλύτερη είναι η χαρά όταν στεφανώνονται όλοι μαζί, και όχι ξεχωριστά. Και οι δίκαιοι είναι θαυμαστοί σε αυτό, ώστε χαίρονται για τα αγαθά των αδελφών τους, ώστε και αυτό για αυτούς είναι κατά το θέλημα τους να στεφανωθούν με τα μέλη*

τους. Το να δοξαστούν μαζί είναι μεγάλη χαρά». Τα ίδια επιβεβαιώνουν και άλλοι για την ίδια υπόθεση.

Ο εν αγίοις Γρηγόριος ο Θεολόγος και το πώς οι δίκαιοι απολαμβάνουν αμέσως μετά τον θάνατο και μετά την ανάσταση των νεκρών, διδάσκει λέγοντας: «Κάθε καλή και θεοφιλής ψυχή, όταν λυθεί από το σώμα, απολαμβάνει αμέσως τη θεωρία του μέλλοντος καλού... χαίρεται με θαυμαστή ηδονή και προχωρά με ευλάβεια προς τον Κύριο της... και ήδη καρποφορεί τη μακαριότητα με τη φαντασία· λίγο αργότερα, όταν λάβει το σώμα της, κληρονομεί μαζί του τη δόξα εκείνη».

Ο θεοφόρος Παύλος έγραψε αυτά τα λόγια προς τους Εβραίους, για να τους παρηγορήσει και να τους ενδυναμώσει στις διώξεις και τα πάθη τους. Εάν αυτοί οι άγιοι άνθρωποι, αν και πριν πολλούς αιώνες τελείωσαν τον αγώνα τους, όμως ακόμα περιμένουν την τέλεια ανταπόδοση, πόσο περισσότερο εμείς, που δεν έχουμε ακόμα τελειώσει τον δρόμο της αρετής, αλλά ακόμα αγωνιζόμαστε, έχουμε ανάγκη υπομονής. Αυτό γίνεται φανερό και από τα ακόλουθα λόγια.

Τοιγαροῦν καὶ ἡμεῖς, τοσοῦτον ἔχοντες περιεχόμενον ἡμῖν νέφος μαρτύρων, ὃγκον ἀποθέμενοι πάντα καὶ τὴν εὐπερίστατον ἁμαρτίαν, δι' ὑπομονῆς τρέχωμεν τὸν προκείμενον ἡμῖν ἀγῶνα, ἀφορῶντες εἰς τὸν τῆς πίστεως ἀρχηγὸν καὶ τελειωτὴν Ἰησοῦν. (Εβρ. ιβ' 1-2)

Το νέφος, καθώς αποτελείται από πολλούς ατμούς και αναθυμιάσεις, συμβολίζει το πλήθος. Ο όγκος, ως μέγεθος, φούσκωμα, έπαρση, συμβολίζει κάθε είδος υπερηφάνειας. Μάρτυρας δεν ονομάζει μόνο τους της Νέας Διαθήκης, που μαρτύρησαν για τον Χριστό, αλλά και τους της Παλαιάς Διαθήκης, οι οποίοι μαρτύρησαν την αλήθεια της πίστης και το μεγαλείο του Θεού, άλλοι με θαύματα, άλλοι με προφητείες, άλλοι με αρετή, και άλλοι με υπομονή και γενναιότητα μέχρι θανάτου.

Ονόμασε την αμαρτία εύκολη, είτε διότι εύκολα μας περιβάλλει, είτε διότι εύκολα νικιέται αν το θέλουμε, είτε διότι εύκολα συμβαίνει και γίνεται. Διότι και το μάτι δελεάζεται, και η ακοή γοητεύεται, και η όσφρηση θηλυκοποιείται, και η αφή γαργαλίζεται, και η γλώσσα παρασύρεται, και ο λογισμός μας είναι γρήγορος στην πονηρία. Αρχηγό της πίστης ονομάζει τον Ιησού Χριστό, διότι Αυτός πρώτος δίδαξε πλήρως όλα τα περί της πίστης σε Αυτόν, και διότι δια του φωτισμού της θείας Του χάριτος σπέρνει στις ψυχές μας τους σπόρους της ευσέβειας. Τελειωτής δε, καθότι Αυτός αυξάνει, θερμαίνει και οδηγεί την πίστη στην τελειότητα.

Δες πώς ο απόστολος του Θεού πρώτα ιστορεί τα κατορθώματα της πίστης και τα ενάρετα και θαυμαστά έργα των αγίων ανδρών, και έπειτα ως συμπέρασμα φέρνει τη νουθεσία, λέγοντας: Επειδή λοιπόν έχουμε τόσο πλήθος μαρτύρων γύρω μας, που παρουσιάζουν τα παραδείγματα πίστης και αρετής, απορρίπτοντας την υπερηφάνεια, την υψηλοφροσύνη, την έπαρση, και κάθε άλλο είδος υπερηφάνειας, απορρίπτοντας την εύκολη και επιτυχημένη αμαρτία, ας τρέξουμε πρόθυμα τον από τον Θεό προτεινόμενο αγώνα μας, έχοντας προσηλωμένα τα μάτια του νου μας στα πάθη του αρχηγού και τελειωτή της πίστης, του Κυρίου μας Ιησού Χριστού.

ΚΥΡΙΑΚΗ Β'

ΕΡΜΗΝΕΙΑ ΤΗΣ ΣΗΜΕΡΙΝΗΣ ΠΕΡΙΚΟΠΗΣ ΑΠΟ ΤΗΝ ΠΡΟΣ ΡΩΜΑΙΟΥΣ ΕΠΙΣΤΟΛΗ

(Ρωμ. β' 10 - 16)

Οι δεκατέσσερις επιστολές του θεηγόρου Παύλου, ως θεία γραφή και λόγο του Θεού, ισότιμες με τους λόγους των ιερών Ευαγγελίων, τιμά και σέβεται η Εκκλησία των Ορθοδόξων Χριστιανών. Η σειρά αυτών, την οποία βλέπουμε στα βιβλία, δεν είναι σύμφωνη με τη σειρά κατά την οποία ο θείος Απόστολος τις συνέγραψε.

Διότι πρώτη γράφτηκε από αυτόν η πρώτη προς Θεσσαλονικείς, δεύτερη δε η προς αυτούς δεύτερη· τρίτη, η προς Κορινθίους πρώτη· τέταρτη, η προς αυτούς δεύτερη· πέμπτη, η προς Τιμόθεο πρώτη· έκτη, η προς Τίτο· έβδομη, η προς Ρωμαίους· όγδοη, η προς Γαλάτας· ένατη, η προς Φιλιππησίους· δέκατη, η προς Εφεσίους· ενδέκατη, η προς Φιλήμονα· δωδέκατη, η προς Κολοσσαείς· δέκατη τρίτη, η προς Εβραίους· δέκατη τέταρτη και τελευταία, η δεύτερη προς Τιμόθεο. Δεν είναι δε γνωστό, ούτε ποιοι είναι οι αρχαίοι που τις κατέταξαν έτσι, ούτε για ποιον λόγο τις κατέταξαν έτσι, όπως βλέπουμε στα εκκλησιαστικά βιβλία.

Η προς Ρωμαίους επιστολή, η οποία εστάλη από τον Παύλο προς αυτούς από την Κόρινθο, πριν φτάσει στη Ρώμη, τέθηκε πρώτη, είτε λόγω της αξίας της πόλης, η οποία ήταν τότε η βασιλεύουσα, είτε λόγω του περιεχομένου της.

Αυτό είναι πιο πιθανό διότι αυτή η επιστολή περιέχει τη διδασκαλία της χριστιανικής πίστης, αποδεδειγμένη τόσο με τον φυσικό όσο και με τον γραπτό νόμο. Διότι η απόδειξη μέσω του φυσικού νόμου οδηγεί τους εθνικούς στην πίστη και μέσω του γραπτού νόμου τους Εβραίους. Έτσι, αυτή η επιστολή μπορεί να

επιστρέψει οποιονδήποτε άνθρωπο σε οποιοδήποτε έθνος. Αυτή η επιστολή αποκαλύπτει επίσης τον λόγο για τον οποίο ο Θεός απομάκρυνε το εβραϊκό γένος και εισήγαγε τα έθνη στη θέση του.

Επιπλέον, αυτή η επιστολή διδάσκει πολλά και μυστηριώδη, τα οποία έχουν ανάγκη από λεπτομερή και βαθιά ερμηνεία. Εμείς θα προσπαθήσουμε να ερμηνεύσουμε το απόσπασμα που αναγνώστηκε σήμερα από αυτή την επιστολή, στηριζόμενοι στη φωτιστική έλεος του Παναγάθου Θεού.

Ἀδελφοί, δόξα καὶ τιμὴ καὶ εἰρήνη παντὶ τῷ ἐργαζομένῳ τὸ ἀγαθόν, Ἰουδαίῳ τε πρῶτον καὶ Ἑλληνι· οὐ γάρ ἐστι προσωποληψία παρὰ τῷ Θεῷ. (Ρωμ. β΄ 10-11)

Ἑλληνας ονομάζει όλους τους εθνικούς, οι οποίοι δεν κατάγονταν από το γένος των Ιουδαίων. Μιλάει για Ιουδαίους και Ἑλληνες, πριν την ενσάρκωση του Ιησού Χριστού, διδάσκοντας ότι πριν από το ευαγγελικό κήρυγμα, όχι μόνο οι Ιουδαίοι, που τηρούσαν τον δοθέντα σε αυτούς νόμο, αλλά και οι εθνικοί, δηλαδή όσοι με την καθοδήγηση του φυσικού νόμου έκαναν καλά έργα, ήταν άξιοι δόξας, τιμής και ειρήνης.

Διότι «Δεν υπάρχει, λέγει, προσωποληψία στον Θεό», δηλαδή ο Θεός δεν κοιτάζει ούτε γένος, ούτε αξία, ούτε άλλο κοσμικό πράγμα, αλλά μόνο την προαίρεση και τα έργα του ανθρώπου. Διότι ένας και ο ίδιος είναι πλάστης, δημιουργός και Θεός όλων των ανθρώπων. «Είναι ο Θεός των Ιουδαίων μόνο; Δεν είναι και των εθνικών; Ναι, και των εθνικών. Επειδή ένας είναι ο Θεός, που θα δικαιώσει τον περιτετμημένο από την πίστη και τον απερίτμητο διά της πίστεως» (Ρωμ. γ΄ 29-30).

Γιατί λοιπόν, αφού είπε αυτά, δίνει τα πρωτεία στον Ιουδαίο, λέγοντας «Στον Ιουδαίο πρώτα και στον Ἑλληνα»; Προηγουμένως είπε: «Θλίψη και στενοχώρια σε κάθε ψυχή ανθρώπου που πράττει το κακό, στον Ιουδαίο πρώτα και στον Ἑλληνα» (Ρωμ. β΄

9). Προέταξε τον Ιουδαίο από τον Έλληνα στην ανταπόδοση της τιμωρίας, επειδή ο Ιουδαίος που αμαρτάνει παραβιάζει δύο νόμους, τον φυσικό και τον γραπτό, ενώ ο Έλληνας παραβιάζει μόνο τον φυσικό νόμο όταν αμαρτάνει.

Για τον ίδιο λοιπόν λόγο, πρώτα ο Ιουδαίος και έπειτα ο εθνικός είναι άξιοι δόξας, τιμής και ειρήνης, επειδή ο ενάρετος Ιουδαίος όχι μόνο υπάκουσε στην καθοδήγηση της φύσης, αλλά και στις προσταγές του νόμου, πιστεύοντας ότι τα λόγια του νόμου είναι λόγια Θεού. «Ποιο λοιπόν είναι το πλεονέκτημα του Ιουδαίου;» λέει ο ίδιος ο Παύλος. «*Ἡ ποια είναι ἡ ωφέλεια τῆς περιτομῆς; Πολύ κατὰ πάντα τρόπον*» (Ρωμ. γ΄ 1-2). Πρώτον διότι εμπιστεύθηκαν τα λόγια του Θεού. Αυτή την έννοια επιβεβαιώνουν τα ακόλουθα.

Ὅσοι γὰρ ἀνόμως ἤμαρτον, ἀνόμως καὶ ἀπολοῦνται· καὶ ὅσοι ἐν νόμῳ ἤμαρτον, διὰ νόμου κριθήσονται.
(Ρωμ. β΄ 12)

Ποιοι αμαρτάνουν χωρίς νόμο; Οι εθνικοί, οι οποίοι δεν έλαβαν τον νόμο που δόθηκε μέσω του Μωυσή, αλλά παραβαίνουν τις εντολές του. Ποιοι αμαρτάνουν εντός νόμου; Οι Ιουδαίοι, οι οποίοι, αν και έλαβαν τον νόμο, τον παραβαίνουν. Κατακρίνονται λοιπόν και οι Ιουδαίοι και οι εθνικοί που παραβαίνουν τον νόμο, αλλά οι Ιουδαίοι αυστηρότερα, επειδή ο νόμος ελέγχει και κατακρίνει τις παραβάσεις τους. «*Υπάρχει αυτός που σας κατηγορεί, είπε ο Κύριος, ο Μωυσής, στον οποίο έχετε ελπίσει*» (Ιωάν. ε΄ 45). Οι εθνικοί κατακρίνονται ηπιότερα, επειδή δεν έχουν τον νόμο να τους κατηγορεί και να τους κατακρίνει.

Σημειώστε, ωστόσο, ότι αν και το «*θα χαθούν*», που ειπώθηκε για τους εθνικούς, φαίνεται βαρύτερο από το «*θα κριθούν*», που ειπώθηκε για τους Ιουδαίους, δεν είναι όμως βαρύτερο, διότι το «*θα κριθούν*» σημαίνει ότι «*θα καταδικασθούν*». Επειδή προκύπτει απορία σχετικά με το πώς οι Ιουδαίοι, που έλαβαν τον νό-

μο, όταν γίνονται παραβάτες αυτού, όχι μόνο δεν ωφελούνται, αλλά και περισσότερο καταδικάζονται, καθώς και για το πώς οι εθνικοί, που δεν άκουσαν τον νόμο, θα τιμωρηθούν για την παράβαση του νόμου, λύνει αυτές τις δύο απορίες ο θεόπνευστος απόστολος του Χριστού, λέγοντας:

Οὐ γὰρ οἱ ἀκροαταὶ τοῦ νόμου δίκαιοι παρὰ τῷ Θεῷ, ἀλλ’ οἱ ποιηταὶ τοῦ νόμου δικαιοθήσονται. (Ρωμ. β΄ 13)

Ιδού πώς λύει την πρώτη απορία. Οι Ιουδαίοι καυχόνταν, διότι έλαβαν τον θεϊκό νόμο, έπειτα όμως παραβαίνοντάς τον καταφρονούσαν τον νομοδότη. «Εσύ που καυχιέσαι για τον νόμο, με την παράβαση του νόμου ατιμάζεις τον Θεό» (Ρωμ. β΄ 23). Έτσι τους έλεγξε ο Παύλος. Όταν λοιπόν είπε, «Όσοι αμάρτησαν εντός του νόμου, θα κριθούν με βάση τον νόμο» (Ρωμ. β΄ 12), εξηγεί για ποιο λόγο μέλλουν να κατακριθούν όσοι έλαβαν τον νόμο και δεν τον τηρούν. Διότι, λέει, όχι οι ακροατές του νόμου που τον παραβαίνουν, αλλά οι ακροατές που τηρούν όσα παραγγέλλει ο νόμος, αυτοί είναι δίκαιοι και άγιοι ενώπιον του Θεού.

Αληθώς, όταν ο Θεός έδωσε τον νόμο, παρήγγειλε φανερά να τον τηρούμε: «Όλα όσα σας είπα, τηρήστε τα και τηρήστε τα προστάγματά μου και εκτελέστε τα» (Εξ. κγ΄ 13). «Εγώ είμαι ο Κύριος που σας αγιάζει» (Λευιτ. δ΄ 2). «Τηρήστε τις εντολές του Κυρίου του Θεού σας» (Δευτ. δ΄ 27-28). Και ο Θεός όρισε φρικτές και φοβερές τιμωρίες και κατάρες κατά των παραβατών του νόμου του. Διότι, λοιπόν, όσοι ακούοντας τον νόμο, τον παραβαίνουν, κατακρίνονται και καταδικάζονται από αυτόν τον ίδιο τον νόμο. Άκουσε τώρα και τη λύση της δεύτερης απορίας.

Όταν γὰρ ἔθνη τὰ μὴ νόμον ἔχοντα φύσει τὰ τοῦ νόμου ποιῇ, οὗτοι νόμον μὴ ἔχοντες ἑαυτοῖς εἰσι νόμος,
(Ρωμ. β' 14)

Όταν οι εθνικοί, λέει, οι οποίοι δεν έχουν τον γραπτό νόμο του Θεού, καθοδηγούνται από τη φύση και κάνουν αυτά που ορίζει ο νόμος, είναι φανερό ότι αυτοί, δηλαδή οι εθνικοί, χωρίς να έχουν τον θεϊκό νόμο, νομοθετούν για τον εαυτό τους. Αυτά μας διδάσκουν ότι στον άνθρωπο είναι εμφυτευμένος ένας νόμος, ο οποίος τον καθοδηγεί προς την τήρηση του νόμου του Θεού· αυτός είναι ο λεγόμενος φυσικός νόμος.

Με την καθοδήγηση αυτού του φυσικού νόμου, ο Άβελ, ο Ενώχ, ο Νώε, ο Μελχισεδέκ, ο Αβραάμ, και όλοι οι δίκαιοι πριν από τον νόμο, τηρούσαν αυτά που διδάσκονται από τον γραπτό νόμο· αυτοί, χωρίς να έχουν γραπτό νόμο, έγιναν νόμος για τον εαυτό τους· νομοθετούσαν για τον εαυτό τους, καθοδηγούμενοι από το φως της φύσης. Βλέπε, πώς από αυτήν την αποστολική διδασκαλία λύνεται όχι μόνον η δεύτερη, αλλά και η πρώτη απορία.

Ο εθνικός έχει μόνο μία λάμπα που τον φωτίζει, δηλαδή μόνο τον φυσικό νόμο, ενώ ο Ιουδαίος έχει δύο, τον φυσικό και τον γραπτό νόμο. Για τούτο, όταν αμαρτάνει ο εθνικός, θα τιμωρηθεί, επειδή παραβαίνει τον φυσικό νόμο, που τον οδηγεί στην τήρηση των εντολών του Θεού· όταν δε αμαρτάνει ο Ιουδαίος, καταδικάζεται βαρύτερα από τον εθνικό, επειδή καταφρονεί δύο νόμους, τον φυσικό και τον γραπτό. Μέσα από τους ακόλουθους λόγους, ο θείος απόστολος επιβεβαιώνει τα ίδια και διδάσκει πώς ενεργεί μέσα μας ο φυσικός νόμος.

οἵτινες ἐνδείκνυνται τὸ ἔργον τοῦ νόμου γραπτὸν ἐν ταῖς καρδίαις αὐτῶν, συμμαρτυροῦσης αὐτῶν τῆς συνειδήσεως καὶ μεταξύ ἀλλήλων τῶν λογισμῶν κατηγορούντων ἢ καὶ ἀπολογουμένων (Ρωμ. β΄ 15)

Αυτοί, λέει, που δεν έλαβαν τον νόμο, δείχνουν ότι το έργο του νόμου είναι γραμμένο στις καρδιές τους. Ποιο είναι το έργο του νόμου; Η αποφυγή της αμαρτίας και η επίτευξη της αρετής. Πώς δείχνουν ότι αυτό το έργο είναι γραμμένο στις καρδιές τους; Μέσα από τα πράγματα· διότι, αν και δεν έλαβαν νόμο ούτε άκουσαν τις εντολές του, τις τηρούν.

Αλλά πώς καθοδηγούνται προς την τήρηση αυτών; Μέσα από τη συνείδηση και τη λογική δύναμη. Η συνείδηση με τη λογική δύναμη μαρτυρεί ποιο είναι το καλό και ποιο το κακό· «συμμαρτυρούσης της συνειδήσεως». Η λογική δύναμη, δηλαδή οι λογισμοί του νου, κατηγορούν ή και απολογούνται μεταξύ τους υπέρ της αρετής και της αμαρτίας. Οι λογισμοί της αρετής κατηγορούν τους λογισμούς της αμαρτίας ή και απολογούνται προς αυτούς, υπερασπιζόμενοι την αρετή· οι δε λογισμοί της αμαρτίας κατηγορούν τους λογισμούς της αρετής ή και απολογούνται, δικαιολογώντας την αμαρτία· «και μεταξύ αλλήλων των λογισμών κατηγορούντων, ή και απολογουμένων».

Μέσα από αυτές τις δύο δυνάμεις, της συνείδησης και της λογικής, ενεργεί μέσα μας ο φυσικός νόμος, ο φυτευμένος από τον Θεό στη φύση των ανθρώπων. Σημείωσε, ότι από το «Οὐ γάρ οἱ ἀκροαταὶ τοῦ νόμου» (Ρωμ. β΄ 13) μέχρι το «ἢ καὶ ἀπολογουμένων» λαμβάνονται ως παρένθεση, όπως σημειώνεται σε πολλές εκδόσεις της Καινῆς Διαθήκης. Τα επόμενα αναφέρονται αμέσως στο «Διὰ νόμου κριθήσονται» (Ρωμ. β΄ 12).

ἐν ἡμέρᾳ ὅτε κρινεῖ ὁ Θεὸς τὰ κρυπτὰ τῶν ἀνθρώπων
κατὰ τὸ εὐαγγέλιόν μου διὰ Ἰησοῦ Χριστοῦ.

(Ρωμ. β' 16)

«Ὅσοι, εἶπε παραπάνω, ἀμάρτησαν χωρίς τον νόμο, θα χαθούν χωρίς τον νόμο· και όσοι ἀμάρτησαν ὑπὸ τον νόμο, θα κριθοῦν ἀπὸ τον νόμο». Πότε θα γίνουν αὐτά, το ἀποκάλυψε, λέγοντας «Ἐν ἡμέρᾳ, ὅτε κρινεῖ ὁ Θεὸς τὰ κρυπτὰ τῶν ἀνθρώπων». Γιατί εἶπε «τὰ κρυπτὰ τῶν ἀνθρώπων»; Μήπως ο Θεὸς κρίνει μόνο τα κρυφὰ ἔργα την ἡμέρα της κρίσης;

Ὅχι, δεν μίλησε ἔτσι ο Ἀπόστολος για να νομίσουμε ὅτι ο Θεὸς κρίνει μόνο τα φανερά, ἀλλὰ για να πιστέψουμε ὅτι Αὐτὸς εἶναι «δοκιμάζων νεφρούς και καρδίας» (Ιερ. ια' 20), και κρίνει ὄχι μόνο τα φανερά, ἀλλὰ και τα κρυφὰ ἔργα, και αὐτοὺς τους λογισμοὺς και τις προθέσεις των ἀνθρώπων. Για να ἀπέχουμε ὄχι μόνο ἀπὸ τα φανερά ἀμαρτήματα, ἀλλὰ και ἀπὸ αὐτά που γίνονται κρυφὰ με ἔργα, λόγια ἢ λογισμοὺς.

Ποιο «Εὐαγγέλιόν μου» λέει; Αὐτὸς δεν ἔγραψε Εὐαγγέλιο, ὅπως οἱ τέσσερις Εὐαγγελιστές. «Εὐαγγέλιόν μου» ονόμασε τον λόγο του Εὐαγγελίου που κηρύττει, ὄχι μόνο σε αὐτή την ἐπιστολή προς Ρωμαίους, ἀλλὰ και στην ἐπιστολή προς Τιμόθεο, γράφοντας προς αὐτόν: «Μνημόνευε Ἰησοῦ Χριστὸν ἐγγεγερμένον ἐκ νεκρῶν, ἐκ σπέρματος Δαβὶδ, κατὰ τὸ Εὐαγγέλιόν μου» (Β' Τιμ. β' 8). Το ἴδιο εὐαγγελικὸ κήρυγμα ονόμασε και «Εὐαγγέλιον του Χριστοῦ», και «Εὐαγγέλιον της δόξης του Χριστοῦ», και «Εὐαγγέλιον της σωτηρίας», και «Εὐαγγέλιον του Θεοῦ» (Α' Κορ. θ' 12, Β' Κορ. δ' 4, Εφ. α' 13). Εἶπε δε, ὅτι «διὰ Ἰησοῦ Χριστοῦ κρίνει ὁ Θεὸς τὰ κρυπτὰ τῶν ἀνθρώπων, ἐπειδὴ ὁ Πατὴρ κρίνει οὐδένα, ἀλλὰ τὴν κρίσιν πᾶσαν δέδωκε τῷ Υἱῷ» (Α' Θεσ. β' 2, Ἰωάν. ε' 22).

ΚΥΡΙΑΚΗ Γ΄

ΕΡΜΗΝΕΙΑ ΤΗΣ ΣΗΜΕΡΙΝΗΣ ΠΕΡΙΚΟΠΗΣ ΑΠΟ ΤΗΝ ΠΡΟΣ ΡΩΜΑΙΟΥΣ ΕΠΙΣΤΟΛΗ

(Ρωμ. ε΄ 1-10)

Η πίστη, η ελπίδα και η αγάπη είναι τρεις μεγάλες και θεμελιώδεις αρετές, οι οποίες ονομάζονται θεολογικές, διότι αναφέρονται στον Θεό και μας οδηγούν να στρέψουμε τον νου, την καρδιά και τη διάνοιά μας προς Αυτόν. Μέσω της πίστης πιστεύουμε, μέσω της ελπίδας ελπίζουμε, και μέσω της αγάπης αγαπάμε τον Θεό. Και οι τρεις αυτές αρετές είναι εξίσου απαραίτητες για τη σωτηρία, διότι χωρίς αυτές κανείς δεν αξιώνεται να δει το πρόσωπο του Θεού· ούτε ο άπιστος, ούτε ο απελπισμένος, ούτε αυτός που στερείται αγάπης μπορεί να σωθεί.

Περί αυτών των τριών μεγάλων αρετών μας μιλάει σήμερα ο θεόπνευστος Παύλος μέσω της επιστολής του, διδάσκοντας τα δόγματα της πίστης και δείχνοντας τον τρόπο με τον οποίο η ελπίδα έρχεται στην καρδιά μας, ενώ περιγράφει την υπερβαλλόντως μεγάλη αγάπη του Θεού προς τον άνθρωπο, χάρη στην οποία ο άνθρωπος συμφιλιώθηκε με τον Θεό μέσω του θανάτου του μονογενούς Υιού Του, του Κυρίου μας Ιησού Χριστού. Ο Παύλος συμπεραίνει λογικά ότι, μετά από αυτή τη συμφιλίωση, η απόλαυση της σωτηρίας μας έγινε πιο εύκολη. Εκφράζει αυτά τα θεία διδάγματα με μια σύνθετη δομή λόγων, οι οποίοι περιέχουν δογματικά, υψηλά, επουράνια και θεοπρεπή νοήματα. Ως εκ τούτου, είναι δύσκολο να κατανοηθούν από τον ανθρώπινο νου.

Συγκεντρώστε, λοιπόν, την προσοχή σας στην ερμηνεία αυτών των λόγων. Και ο πανυπεράγαθος Θεός, βλέποντας την ευλαβική σας προθυμία, θα φωτίσει τον νου σας μέσω της θείας

Του χάριτος για να κατανοήσετε αυτά τα νοήματα και θα ετοιμάσει την καρδιά σας ώστε να ωφεληθείτε από αυτά.

Ἀδελφοί, δικαιοθέντες ἐκ πίστεως εἰρήνην ἔχομεν πρὸς τὸν Θεὸν διὰ τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, (Ρωμ. ε' 1)

Ορισμένοι ερμηνευτές εξέλαβαν το ρήμα "ἔχομεν" ως προστακτικό και, επομένως, ερμήνευσαν τα παραπάνω λόγια με τον εξής τρόπο: Επειδή έχεις δικαιωθεί μέσω της πίστης στον Χριστό, και ενώ προηγουμένως ήσουν εχθρός του Θεού λόγω της αμαρτίας, τώρα έχεις ειρήνη μαζί του. Γι' αυτό, διατήρησε αυτήν την ειρήνη, δηλαδή μην αμαρτάνεις πλέον.

Ἄλλοι, όμως, εξέλαβαν το "ἔχομεν" ως οριστικό ρήμα. Είτε όμως το αντιληφθεί κανείς ως προστακτικό είτε ως οριστικό, η έννοια είναι εξίσου σαφής. Ωστόσο, γίνεται πιο κατανοητή αν αναλογιστούμε τι δίδαξε ο θείος Απόστολος στο προηγούμενο τέταρτο κεφάλαιο της επιστολής του. Εκεί ανέφερε ότι η πίστη δικαίωσε τον Αβραάμ. Ποια ήταν αυτή η πίστη του Αβραάμ; Ο ίδιος πίστεψε, παρόλο που η φυσική λογική δεν τον έπειθε ότι θα γινόταν πατέρας πολλών εθνών, τα οποία θα ευλογούνταν μέσω του σπέρματός του, δηλαδή μέσω του Ιησού Χριστού, ο οποίος θα ερχόταν στη γη μέσω του σπέρματος του Αβραάμ και θα ευλογούσε τα έθνη που θα πίστευαν σε Αυτόν.

Έπειτα, ο Παύλος λέει ότι το γεγονός ότι η πίστη του Αβραάμ λογαριάστηκε ως δικαιοσύνη δεν γράφτηκε μόνο για τον Αβραάμ, αλλά και για εμάς, που επρόκειτο να πιστέψουμε στον Θεό, ο οποίος υποσχέθηκε τη σάρκωση του μονογενούς Υιού Του. Στη συνέχεια, αναφέρει την εκπλήρωση της υπόσχεσης του Θεού, λέγοντας: «Ο οποίος [Ιησούς Χριστός] παραδόθηκε για τα παραπτώματά μας και αναστήθηκε για τη δικαίωσή μας». Παραδόθηκε στο θάνατο για να εξαλείψει τις αμαρτίες μας και αναστήθηκε από τους νεκρούς για να αναστήσει και εμάς, που είχαμε πέσει στην αμαρτία, και να μας παρουσιάσει ενώπιον του

Θεού και Πατρός αθώους και δικαιωμένους, όχι μόνο από την προπατορική αμαρτία που κατέστησε όλους τους ανθρώπους αμαρτωλούς, αλλά και από όλες τις άλλες αμαρτίες μας.

Αφού ανέφερε αυτά, ο Παύλος συμπεραίνει αμέσως λέγοντας: «Δικαιωθέντες, λοιπόν, από την πίστη, έχουμε ειρήνη με τον Θεό μέσω του Κυρίου μας Ιησού Χριστού». Επειδή, λοιπόν, η πίστη μας, με την οποία πιστέψαμε ότι ο Υιός του Θεού σαρκώθηκε, έπαθε, πέθανε και αναστήθηκε σύμφωνα με τις Γραφές, και μέσω του πάθους και του θανάτου Του εξάλειψε την αμαρτία και μας αθώωσε, και μέσω της αναστάσεώς Του μας ανέστησε και μας δικαίωσε, δεν είμαστε πλέον εχθροί του Θεού, αλλά έχουμε ειρήνη με Αυτόν και απολαμβάνουμε τη θεία Του αγάπη και χάρη.

δι' οὗ καὶ τὴν προσαγωγὴν ἐσχήκαμεν τῇ πίστει εἰς τὴν χάριν ταύτην ἐν ᾗ ἐστήκαμεν, καὶ καυχώμεθα ἐπ' ἐλπίδι τῆς δόξης τοῦ Θεοῦ. (Ρωμ. ε' 2)

Παρατήρησε, λοιπόν, ότι μέσω του Ιησού Χριστού όχι μόνο δικαιωθήκαμε και ειρηνεύσαμε με τον Θεό, αλλά μέσω Αυτού «έχουμε αποκτήσει πρόσβαση σε αυτή τη χάρη», δηλαδή λάβαμε αυτή τη χάρη. Και με ποιο τρόπο λάβαμε αυτή τη χάρη; Λέει, με την πίστη, δηλαδή μέσω της πίστεως μας, επειδή πιστέψαμε σε Αυτόν, λάβαμε τη χάρη. Και ποια είναι αυτή η χάρη; Η χάρη, λέει, στην οποία έχουμε σταθεί. Και ποια είναι η χάρη στην οποία έχουμε σταθεί; Είναι η χάρη της υιοθεσίας, την οποία λαμβάνουμε μέσω του Αγίου Βαπτίσματος. Και είπε ότι «έχουμε σταθεί» σε αυτήν, επειδή αυτή η χάρη είναι αμετάβλητη και αιώνια. Χωρίς το χάρισμα της υιοθεσίας, κανείς δεν μπορεί να ελπίζει στη σωτηρία. Εμείς, όμως, που έχουμε αξιωθεί αυτό το χάρισμα και έχουμε γίνει τέκνα του Θεού, καυχόμαστε, ελπίζοντας στην απόλαυση και την κληρονομία της θείας δόξας, διότι εάν είμαστε τέκνα του Θεού, θα είμαστε και κληρονόμοι της αιώνιας

βασιλείας Του. «Εάν, λοιπόν, είμαστε τέκνα, είμαστε και κληρονόμοι - κληρονόμοι μεν του Θεού, συγκληρονόμοι δε του Χριστού» (Ρωμ. η' 17).

Οὐ μόνον δέ, ἀλλὰ καὶ καυχώμεθα ἐν ταῖς θλίψεσιν, εἰδότες ὅτι ἡ θλίψις ὑπομονὴν κατεργάζεται, (Ρωμ. ε' 3)

Ο Παύλος μας διδάσκει ότι όχι μόνο καυχώμεθα για την ελπίδα της μελλοντικής αιώνιας δόξας, αλλά καυχώμεθα, λέει, και για τις θλίψεις, δηλαδή για τις λύπες, τους διωγμούς, τις στενοχώριες και κάθε άλλη θλιβερή κατάσταση. Και γιατί καυχώμεθα στις θλίψεις; Διότι γνωρίζουμε ότι οι θλίψεις παράγουν υπομονή, από την οποία ακολουθεί η δοκιμασία, η οποία μας ανυψώνει σε μια ελπίδα που δεν ντροπιάζει.

Ωστόσο, καυχώνται άραγε όλοι στις θλίψεις; Εμείς ακούμε πολλούς να παραπονιούνται και να αγανακτούν εξαιτίας των θλίψεων. Προξενούν άραγε σε όλους οι θλίψεις υπομονή; Βλέπουμε ότι σε πολλούς προκαλούν θυμό και αγανάκτηση, και σε κάποιους ακόμη και απόγνωση. Ο Απόστολος όμως δεν είπε ότι όλοι καυχώνται στις θλίψεις, ούτε ότι οι θλίψεις προξενούν υπομονή σε όλους, αλλά, χρησιμοποιώντας το πρώτο πρόσωπο και λέγοντας «καυχώμεθα στις θλίψεις», δίδαξε ότι αυτά ισχύουν για εκείνον και για όλους όσοι είναι όμοιοι με αυτόν στην αρετή.

Πραγματικά, βλέπουμε τους αγίους Αποστόλους να καυχώνται όταν οι εκ του συνεδρίου τούς έδειραν και να χαίρονται, διότι αξιώθηκαν να ντροπιαστούν για το όνομα του Κυρίου Ιησού Χριστού (Πράξ. ε' 41). Ακούμε επίσης και τον Παύλο να μην ντρέπεται, αλλά να κηρύττει τα δεσμά και τις θλίψεις και να χαίρεται για τα παθήματά του (Β' Τιμ. α' 12). Τέτοιοι άνθρωποι καυχώνται στις θλίψεις, επειδή είναι πεπεισμένοι ότι αυτές παράγουν σε αυτούς την υπομονή, μέσω της οποίας μακαρίστηκε

ο Ιώβ και δοξάστηκε ο Θεάνθρωπος Ιησούς (Ιάκ. ε΄ 11, Ιωάν. ιγ΄ 31). Και τι επιτυγχάνει η υπομονή;

Ἡ δὲ ὑπομονὴ δοκιμὴν· ἡ δὲ δοκιμὴ ἐλπίδα· (Ρωμ. ε΄ 4)

Η υπομονή κατεργάζεται τη δοκιμή με τον εξής τρόπο: όπως ο χρυσοχόος δοκιμάζει το χρυσάφι στο χωνευτήρι, έτσι και ο Θεός δοκιμάζει τον άνθρωπο μέσω των θλίψεων του κόσμου τούτου. Ο αληθινός χρυσός είναι εκείνος που αντέχει στη φλόγα του πυρός και εξέρχεται από το χωνευτήρι αμίαντος και καθαρότατος. Ο δοκιμασμένος άνθρωπος είναι εκείνος που υπομένει τις θλίψεις και φεύγει από τον κόσμο αυτόν με πίστη και αρετή αμόλυντη και καθαρή. Όπως λέει και η Σοφία Σειράχ, «*ως χρυσόν εν χωνευτηρίῳ εδοκίμασεν αυτούς, και ως ολοκάρπωμα θυσίας προσεδέξατο αυτούς*» (Σοφ. Σειράχ γ΄ 6). Αυτός ο άνθρωπος είναι μακάριος και άξιος στεφάνων, όπως λέει και ο Ιάκωβος: «*Μακάριος ανήρ, ός υπομένει πειρασμόν ότι δόκιμος γενόμενος, λήψεται τον στέφανον της ζωής, ον επηγγείλατο ο Κύριος τοις αγαπώσιν αυτόν*» (Ιάκ. α΄ 12).

Ο άνθρωπος γίνεται δόκιμος ενώπιον του Θεού, καθώς ο Θεός δοκιμάζει τη βούλησή του μέσω των θλίψεων. Δόκιμος όμως γίνεται και ενώπιον του εαυτού του, διότι μέσω των θλίψεων γυμνάζει την αρετή της υπομονής. Και με ποιον τρόπο αυτή η δοκιμή φέρει την ελπίδα; Όταν η δοκιμή σου δείξει πρακτικά ότι, με τη βοήθεια της χάριτος του Θεού, μπόρεσες να υπομείνεις την παρελθούσα θλίψη και να νικήσεις τον προηγούμενο πειρασμό, τότε πείθεσαι, με τη φυσική λογική, να ελπίζεις ότι και την παρούσα συμφορά και τον τρέχοντα πειρασμό θα νικήσεις με τη βοήθεια του Θεού. Και ο Θεός, που δοκίμασε την υπομονή σου, αυξάνει στην καρδιά σου την μακαρία και σωτήρια ελπίδα.

ἡ δὲ ἐλπίς οὐ καταισχύνει, ὅτι ἡ ἀγάπη τοῦ Θεοῦ ἐκκέχεται ἐν ταῖς καρδίαις ἡμῶν διὰ Πνεύματος ἁγίου τοῦ δοθέντος ἡμῖν (Ρωμ. ε' 5)

Βλέπε την θαυμαστή κλίμακα: από τις θλίψεις ανεβαίνεις στην υπομονή, από την υπομονή ανεβαίνεις στο βαθμό της δοκιμής, και στέκεσαι ανάμεσα στους από τον Θεό δοκιμασμένους ανθρώπους. Από το βαθμό της δοκιμής ανεβαίνεις στο βαθμό της σταθερής ελπίδας. Και πραγματικά, η ελπίδα που έρχεται μετά τη δοκιμή είναι θαυμαστή, γιατί ποτέ δεν καταισχύνει αυτόν που την έχει. Όποιος ελπίζει στα εγκόσμια πράγματα συχνά νιώθει ντροπή, καθώς αυτά είναι ασταθή και δεν απολαμβάνει τίποτα από όσα ελπίζει. Όποιος όμως ελπίζει στον Θεό, δεν καταισχύνεται, αλλά κληρονομεί αυτά που ελπίζει. Η ελπίδα της απόλαυσης των μελλοντικών αγαθών είναι ασφαλής και βέβαιη.

Αλλά γιατί; «Διότι η αγάπη του Θεού», λέει, «εκχέεται στις καρδιές μας διὰ του Αγίου Πνεύματος, που μας δόθηκε». Ο Θεός, λέει, εκχέει στις καρδιές μας, δηλαδή σε μας, διὰ του Αγίου Πνεύματος, που μας δόθηκε στο θείο βάπτισμα, τα χαρίσματα της αγάπης του, όπως το χάρισμα της αφέσεως των αμαρτιών, της δικαίωσης και της υιοθεσίας. Αυτά είναι ο αρραβώνας και η σφραγίδα που επιβεβαιώνουν την εκπλήρωση της ελπίδας μας για την κληρονομιά της αιώνιας δόξας. Όπως λέει και ο Απόστολος Παύλος: «Ο οποίος και μας σφράγισε και έδωσε τον αρραβώνα του Πνεύματος στις καρδιές μας» (Β' Κορ. α' 22).

Και αλλού λέει: «Εν τω οποίῳ και πιστεύσαντες σφραγισθήκατε με το Πνεύμα της επαγγελίας το ἅγιον, το οποίο είναι αρραβώνας της κληρονομίας μας» (Εφ. α' 13). Αυτός λοιπόν ο αρραβώνας και η σφραγίδα κάνουν την ελπίδα μας ακαταίσχυνη. Επειδή είπε ότι η αγάπη του Θεού εκχέεται στις καρδιές μας,

παρουσιάζει την απόδειξη της αγάπης του Θεού προς εμάς, λέγοντας...

ἔτι γὰρ Χριστὸς ὄντων ἡμῶν ἀσθενῶν ἔτι κατὰ καιρὸν ὑπὲρ ἀσεβῶν ἀπέθανεν. Μόλις γὰρ ὑπὲρ δικαίου τις ἀποθανεῖται· ὑπὲρ γὰρ τοῦ ἀγαθοῦ τάχα τις καὶ τολμᾷ ἀποθανεῖν· συνίστησιν δὲ τὴν ἑαυτοῦ ἀγάπην εἰς ἡμᾶς ὁ Θεὸς ὅτι ἔτι ἀμαρτωλῶν ὄντων ἡμῶν Χριστὸς ὑπὲρ ἡμῶν ἀπέθανεν. (Ρωμ. ε' 6-8)

Με έναν θαυμαστό τρόπο, ο Απόστολος Παύλος επισημαίνει πρώτα τα περιστατικά που αποδεικνύουν την υπερβολική αγάπη του Θεού προς εμάς, για να συμπεράνει έπειτα ότι, μετά από αυτή την ένδειξη της αγάπης, η ελπίδα της σωτηρίας μας είναι βεβαία. Έτσι, μας διαβεβαιώνει ότι η ελπίδα αυτή δεν καταισχύνει, όπως είχε προηγουμένως.

Εμείς είμαστε ασθενείς, όχι από τη φύση μας, αλλά εξαιτίας της προπατορικής παραβάσεως, η οποία εισήγαγε στη φύση μας τον νόμο της αμαρτίας, κάνοντάς την επιρρεπή στην αμαρτία και αδύναμη να επιτύχει την αρετή. Δεν μπορούμε να βοηθήσουμε τον εαυτό μας. Είμαστε ασεβείς, λατρεύοντας την κτίση αντί του Δημιουργού, θυσιάζοντας στα είδωλα τους γιους και τις θυγατέρες μας, και περιφρονώντας τον αληθινό Θεό, τον μόνο που μπορούσε να θεραπεύσει τις ασθένειές μας.

Είμαστε αμαρτωλοί, παραβαίνοντας τον νόμο της φύσεως, δουλεύοντας στα πάθη μας και διαπράττοντας πράξεις ντροπής. Επειδή δε, ο Θεός μισεί και αποστρέφεται αυτά τα τρία πράγματα, ήταν σαν τρία μεσότοιχα ή τρεις φραγμοί που μας χώριζαν από τον Θεό και μας έκαναν εχθρούς Του. Με δυσκολία, λέει ο Παύλος, βρίσκεται άνθρωπος που να θέλει να πεθάνει υπέρ ενός δίκαιου ανθρώπου. Ίσως υπέρ κάποιου αγαθού ανθρώπου, μπορεί να βρεθεί κάποιος που να τολμήσει και να επιθυμήσει τον θάνατο. Ωστόσο, για τους ανθρώπους που είναι

ασθενείς στην προαίρεση, ασεβείς στη θρησκεία και αμαρτωλοί στις πράξεις, ο Χριστός, ο Υιός του Θεού, «κατά καιρόν», δηλαδή στον κατάλληλο και προορισμένο καιρό, πέθανε επάνω στον σταυρό.

Αυτό το γεγονός «συνίστησιν», δηλαδή αποδεικνύει και επιβεβαιώνει την υπερβολική αγάπη του Θεού προς εμάς. Ούτε η παράβαση του πρωτοπλάστου, ούτε το αμάρτημα της ειδωλολατρίας, ούτε η ακαθαρσία της αμαρτίας δεν μπόρεσαν να σβήσουν την αγάπη του Θεού προς τον άνθρωπο και τη φιλανθρωπία Του. Τώρα άκουσε πώς ο πάνσοφος διδάσκαλος, ο Παύλος, επιφέρει το νόμιμο συμπέρασμα από αυτά.

Πολλῶ οὖν μᾶλλον δικαιωθέντες νῦν ἐν τῷ αἵματι αὐτοῦ σωθησόμεθα δι’ αὐτοῦ ἀπὸ τῆς ὀργῆς. Εἰ γὰρ ἐχθροὶ ὄντες κατηλλάγημεν τῷ Θεῷ διὰ τοῦ θανάτου τοῦ υἱοῦ αὐτοῦ, πολλῶ μᾶλλον καταλλαγέντες σωθησόμεθα ἐν τῇ ζωῇ αὐτοῦ. **(Ρωμ. ε' 9-10)**

Ο Απόστολος Παύλος διατυπώνει ένα ισχυρό επιχείρημα για να επιβεβαιώσει την ασφάλεια της σωτηρίας μας. Λέει ότι εάν ο Θεός, όταν ήμασταν αμαρτωλοί και υπόδικοι, παρέδωσε τον Υιό Του στον θάνατο για να μας σώσει, πόσο μάλλον τώρα, που έχουμε δικαιωθεί διὰ του αίματός Του, θα μας σώσει από την οργή Του, δηλαδή από την αιώνια καταδίκη. Αν, όταν ήμασταν εχθροί του Θεού, ο θάνατος του Υιού Του κατήργησε το μεσότοιχο του φραγμού και μας συμφιλίωσε με τον Θεό, τότε πόσο περισσότερο τώρα που έχουμε ειρηνεύσει και φιλιωθεί με τον Θεό, μπορούμε να ελπίζουμε στη σωτηρία μας διὰ της ζωής Του, δηλαδή της αιώνιας και ένδοξης ζωής Του μετά την ανάσταση.

Ο θάνατός Του εξάλειψε τα παραπτώματά μας και μας έφερε σε ειρήνη και συμφιλίωση με τον Θεό. Η ζωή Του μετά την ανάσταση μας δικαιώνει και μας καθιστά άξιους της αιώνιας ζωής και σωτηρίας. Ο Παύλος λέει: «Αυτός που παραδόθηκε για τα

παραπτώματά μας και αναστήθηκε για τη δικαίωσή μας» (Ρωμ. 4,25). Αυτά είναι τα αδιάσειστα θεμέλια της ελπίδας μας και οι αποδείξεις που επιβεβαιώνουν ότι η ελπίδα μας δεν καταισχύ-νει.

ΚΥΡΙΑΚΗ Δ'

ΕΡΜΗΝΕΙΑ ΤΗΣ ΣΗΜΕΡΙΝΗΣ ΠΕΡΙΚΟΠΗΣ ΑΠΟ ΤΗΝ ΠΡΟΣ ΡΩΜΑΙΟΥΣ ΕΠΙΣΤΟΛΗ

(Ρωμ. στ' 18-23)

Η σύγκριση των αντιθέτων είναι ένας αποτελεσματικός τρόπος για να κατανοήσουμε βαθύτερα τα χαρακτηριστικά και τις αξίες των πραγμάτων. Όπως ο καθαρός αέρας φαίνεται πιο ευεργετικός όταν συγκριθεί με τον μολυσμένο, έτσι και η αρετή γίνεται πιο πολύτιμη όταν παραβάλλεται με την αμαρτία. Αυτή η σύγκριση μας βοηθά να κατανοήσουμε την ομορφιά της υγείας σε αντιπαραβολή με την αρρώστια, την ευτυχία μιας καλά διοικούμενης πόλης σε σύγκριση με την δυστυχία μιας κακώς διοικούμενης, και την χρησιμότητα της γνώσης σε αντιπαραβολή με την άγνοια.

Στα ηθικά ζητήματα, η αντιπαράθεση της αρετής με την αμαρτία αποδεικνύει πόσο πολύτιμη είναι η αρετή και πόσο επιζήμια η αμαρτία. Ο θεόληπτος Παύλος, έχοντας λάβει σοφία και χάρη από τον ουρανό, δεν περιορίζεται σε μια επιφανειακή σύγκριση, αλλά αναβαίνει στο γενικότερο επίπεδο, συγκρίνοντας συνολικά την αρετή με την αμαρτία. Περιγράφει τα αποτελέσματα αυτών των δύο δυνάμεων, αναδεικνύοντας την ωφέλεια της αρετής και τη ζημιά που προκαλεί η αμαρτία. Με αυτόν τον τρόπο, πείθει τους ακροατές του να αποστραφούν την αμαρτία και να ενστερνιστούν την αρετή.

Η περικοπή της επιστολής του Παύλου που αναγνώστηκε σήμερα περιέχει αυτή τη σύγκριση. Προσφέροντας την ερμηνεία αυτής της περικοπής, επιδιώκουμε όλοι να κατανοήσουμε με ακρίβεια τα θεία νοήματα που περιέχονται σε αυτήν, ώστε να αποκομίσουμε τους σωτηριώδεις καρπούς των αρετών.

Ἀδελφοί, ἐλευθερωθέντες δὲ ἀπὸ τῆς ἁμαρτίας
ἐδουλώθητε τῇ δικαιοσύνῃ. (Ρωμ. στ' 18)

Στη Θεία Γραφή, το όνομα της δικαιοσύνης δεν αναφέρεται μόνο στην έννοια της δικαιοσύνης, αλλά περιλαμβάνει όλες τις αρετές συνολικά. Παραδείγματα αυτής της χρήσης περιλαμβάνουν τη δήλωση για τον Αβραάμ στη Γένεση, όπου η πίστη του λογίστηκε ως δικαιοσύνη, καθώς και τη χρήση του όρου στους Ψαλμούς, όπου αναφέρεται ότι όλες οι εντολές του Θεού είναι δικαιοσύνη. Ο προφήτης Ησαΐας αναφέρει ότι ο Ιησούς Χριστός θα είναι «ζωσμένος την δικαιοσύνη», και ο Ιεζεκιήλ προειδοποιεί για την εγκατάλειψη της δικαιοσύνης από τον ενάρτετο που αμαρτάνει.

Ο Ιησούς Χριστός, στην επί του Όρους ομιλία, μιλά για τους μακαρισμούς των πεινώντων και διψώντων για τη δικαιοσύνη και εκείνων που διώκονται για αυτήν, ενώ αναφέρει επίσης την ανάγκη να πληρωθεί κάθε δικαιοσύνη μέσω του βαπτίσματος.

Η έννοια της δικαιοσύνης περιλαμβάνει όλες τις αρετές, επειδή κάθε πράξη αρετής είναι μια πράξη δικαιοσύνης προς τον Θεό, τον πλησίον, και τον ίδιο τον εαυτό μας. Όταν βαπτιζόμαστε και συνταφιαζόμαστε με τον Χριστό, αφήνουμε πίσω τον παλαιό άνθρωπο της αμαρτίας και αναγεννιόμαστε ως άνθρωποι της δικαιοσύνης, αφιερωμένοι στην εργασία των αρετών.

Ο Παύλος, γράφοντας προς τους Ρωμαίους, αναφέρει ότι, αφού ελευθερωθήκαμε από την αμαρτία μέσω του βαπτίσματος, είμαστε τώρα δούλοι της δικαιοσύνης, αφιερώνοντας τη ζωή μας στην καλλιέργεια των αρετών που απαιτούνται για την πνευματική μας ολοκλήρωση.

Ἀνθρώπινον λέγω, διὰ τὴν ἀσθένειαν τῆς σαρκὸς ὑμῶν· ὥσπερ γὰρ παρεστήσατε τὰ μέλη ὑμῶν δοῦλα τῇ ἀκαθαρσίᾳ καὶ τῇ ἀνομίᾳ εἰς τὴν ἀνομίαν, οὕτω νῦν παραστήσατε τὰ μέλη ὑμῶν δοῦλα τῇ δικαιοσύνῃ εἰς ἁγιασμόν. Ὅτε γὰρ δοῦλοι ἦτε τῆς ἁμαρτίας, ἐλεύθεροι ἦτε τῇ δικαιοσύνῃ. **(Ρωμ. στ' 19-20)**

Ο ἀπόστολος Παῦλος, χρησιμοποιώντας τη φράση «ἄνθρώπινον λέγω, διὰ τὴν ἀσθένειαν τῆς σαρκὸς ὑμῶν», αναφέρεται τόσο στα προηγούμενα λόγια του ὅσο και σε αὐτά που θα ακολουθήσουν. Σχετικά με τα προηγούμενα, ἐξηγεῖ ὅτι ἡ δουλεία στη δικαιοσύνη, ἀν καὶ φαίνεται δουλεία στα μάτια τῶν ἀνθρώπων λόγω τῆς ἀδυναμίας τῆς σάρκας, στὴν πραγματικότητα εἶναι ἐλευθερία, σωτηρία καὶ δόξα. Ὑπακούοντας στὸν Θεὸ μέσω τῆς δικαιοσύνης, ὁ ἄνθρωπος ἐπιτυγχάνει τὴν ἀπόλυτη ἐλευθερία καὶ εὐλογία.

Ὅταν αὐτὰ τα λόγια ἀναφέρονται στα ἀκόλουθα, ὁ Παῦλος ἐπισημαίνει ὅτι δὲν διδάσκει κάτι υπερφυσικό ἢ ἀνώτερο ἀπὸ τις ἀνθρώπινες δυνατότητες, ἀλλὰ ὅτι αὐτό που λέει εἶναι ἀνθρώπινο, προσαρμοσμένο στὴν ἀδυναμία τῆς σάρκας τῶν ἀκροατῶν του. Ἀναφέρει πῶς, ὅπως ὅταν οἱ ἄνθρωποι ἦταν δούλοι τῆς ἁμαρτίας, ἦταν ἐλεύθεροι ἀπὸ τὴ δικαιοσύνη, ἔτσι καὶ τώρα που ἐλευθερώθηκαν ἀπὸ τὴν ἁμαρτία καὶ υποτάχθηκαν στὴ δικαιοσύνη, πρέπει νὰ κάνουν τὰ μέλη τους δούλους τῆς ἀρετῆς γιὰ νὰ καταστούν ἅγιοι.

Ἡ ἐπιλογή, σύμφωνα με τὸν Παῦλο, εἶναι στα χέρια τοῦ ἀνθρώπου. Ὁ καθένας μπορεῖ νὰ χρησιμοποιήσει τὰ μέλη τοῦ σώματός του εἴτε ὡς ὄργανα τῆς ἀρετῆς εἴτε ὡς ὄργανα τῆς ἁμαρτίας. Ὅταν τὸ βλέμμα κατευθύνεται πρὸς τὸν Θεὸ καὶ τὰ δημιουργήματά του με σεβασμό, τότε γίνεται ὄργανο τῆς ἀρετῆς.

Αντίθετα, αν χρησιμοποιείται για να τροφοδοτεί τις σαρκικές επιθυμίες, γίνεται όργανο της αμαρτίας.

Ομοίως, η γλώσσα, τα αυτιά, τα χέρια και τα πόδια μπορούν να χρησιμοποιηθούν είτε για τη δόξα του Θεού είτε για αμαρτωλές πράξεις. Ο Παύλος προτρέπει τους πιστούς να αφιερώσουν τα μέλη τους στην υπηρεσία της αρετής για να αγιάζονται, αντί να τα χρησιμοποιούν για την αμαρτία, που οδηγεί στη μόλυνση της ψυχής.

Τέλος, ο Παύλος επιχειρηματολογεί ότι η υπακοή στον Θεό και η δέσμευση στην αρετή δεν είναι ένας βαρετός ή καταπιεστικός ζυγός, αλλά ο πιο ελαφρύς και ελευθερωτικός δρόμος προς την πραγματική αγιότητα και σωτηρία.

Τίνα οὖν καρπὸν εἶχετε τότε, ἐφ' οἷς νῦν ἐπαισχύνεσθε; τὸ γὰρ τέλος ἐκείνων θάνατος. Νυνὶ δὲ ἐλευθερωθέντες ἀπὸ τῆς ἁμαρτίας δουλωθέντες δὲ τῷ Θεῷ, ἔχετε τὸν καρπὸν ὑμῶν εἰς ἁγιασμόν, τὸ δὲ τέλος ζωὴν αἰώνιον.

(Ρωμ. στ' 21-22)

Ο απόστολος Παύλος, συγκρίνοντας τα αποτελέσματα της αμαρτίας και της αρετής, εξάγει ένα σημαντικό επιχείρημα που αναδεικνύει τη βλάβη που προέρχεται από τα αμαρτήματα και την ωφέλεια που προξενείται από τις αρετές. Ρωτάει, ποιον καρπό αποκομίσате όταν ήσασταν δούλοι της αμαρτίας και πράττατε αισχρά έργα, για τα οποία τώρα, αναλογιζόμενοι, ντρέπεστε; Ακόμα και ο πιο αδιάντροπος άνθρωπος νιώθει ντροπή όταν η πράξη της αμαρτίας σταματήσει και η ηδονή της εξαφανιστεί.

Ο Παύλος προσθέτει ότι η αμαρτία οδηγεί σε ένα άλλο κακό, τον θάνατο, που είναι η αιώνια κόλαση: «Τὸ γὰρ τέλος ἐκείνων θάνατος». Αντίθετα, τώρα που ελευθερωθήκατε από την αμαρτία και υποταχθήκατε στον Θεό, ο καρπός σας είναι η αγιότητα,

και το τέλος των αγαθών σας έργων είναι η απόλαυση της αιώνιας ζωής και μακαριότητας.

Ο Παύλος αντιπαραβάλλει την εντροπή που φέρνει η αμαρτία με την αγιότητα που προέρχεται από την αρετή, και τον θάνατο που προκαλεί η αμαρτία με την ατελεύτητη ζωή που φέρνει η αρετή. Οι εργάτες της αμαρτίας έχουν, σε αυτήν την παρούσα ζωή, αισχύνη και, στη μέλλουσα, την αιώνια κόλαση. Αντίθετα, όσοι κατορθώνουν τις αρετές, έχουν στη γη την αγιότητα και στον ουρανό την μακαρία ζωή.

Σημαντικό είναι επίσης να σημειωθεί ότι ο Παύλος πρώτα αναφέρει: «Ἐδουλώθητε τῇ δικαιοσύνῃ» και έπειτα λέει «Δουλωθέντες τῷ Θεῷ», διδάσκοντας ότι η εργασία της αρετής και η υπακοή στον Θεό είναι ουσιαστικά το ίδιο πράγμα. Με τον τρόπο αυτόν, ενισχύει τη διδασκαλία του ότι η αρετή και η υπακοή στον Θεό οδηγούν στην αληθινή ελευθερία και σωτηρία, σε αντίθεση με την αμαρτία που φέρνει αισχύνη και θάνατο.

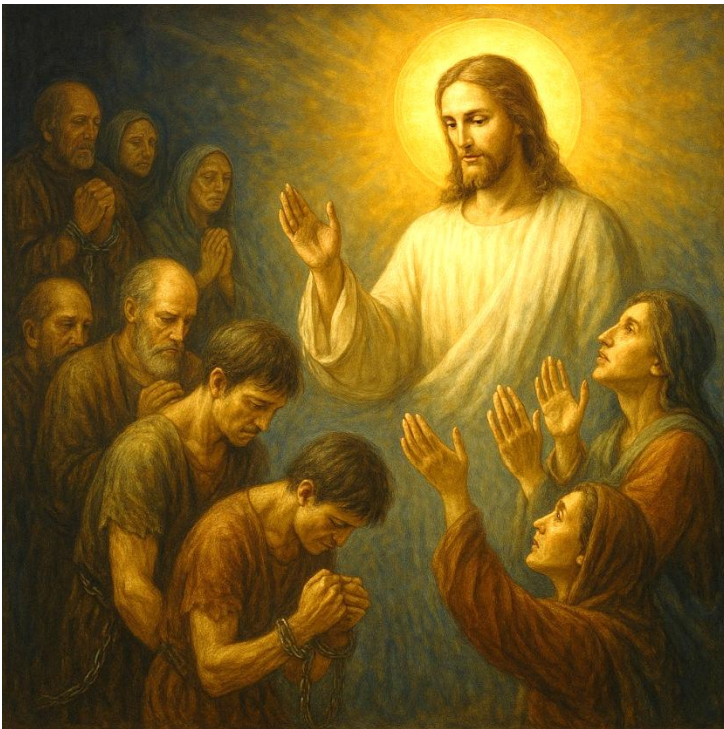
Τὰ γὰρ ὀψώνια τῆς ἁμαρτίας θάνατος· τὸ δὲ χάρισμα τοῦ Θεοῦ ζωὴ αἰώνιος ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ τῷ Κυρίῳ ἡμῶν.
(Ρωμ. στ' 23)

Στο κείμενο αυτό, ο απόστολος Παύλος χρησιμοποιεί τη λέξη «ὀψώνια» για να αναφερθεί στις ανταποδόσεις και τα αντίτιμα της αμαρτίας και της αρετής. Στους παλαιούς χρόνους, η λέξη «ὀψώνια» είχε κυριολεκτικά την έννοια των τροφών που αγόραζαν οι στρατιώτες ως μισθό, καθώς οι Ρωμαίοι στρατιώτες δεν λάμβαναν πληρωμή σε χρήματα, αλλά σε είδη διατροφής. Από εκεί προήλθε και η χρήση της λέξης ως συνώνυμο του μισθού.

Ο Παύλος, χρησιμοποιώντας τη λέξη «ὀψώνια», αναφέρεται στο μισθό της αμαρτίας, δηλαδή στον θάνατο και την κόλαση, ενώ για την αρετή αναφέρεται στο «χάρισμα», δηλαδή στη δωρεά που δίνεται από τον Θεό μέσω της χάριτος του Ιησού Χρι-

στού. Ο μισθός των ανθρώπων είναι πάντα ανάλογος της αξίας του έργου τους, αλλά η ζωή η αιώνιος και η βασιλεία του Θεού δεν μπορούν να συγκριθούν με τους αγώνες που καταβάλλονται για την αρετή, καθώς υπερβαίνουν κατά πολύ την αξία τους.

Γι' αυτόν τον λόγο, ο Παύλος δεν χρησιμοποιεί τη λέξη «μισθός» ή «ανταπόδοσις» για τη ζωή την αιώνιο, αλλά «χάρισμα», τονίζοντας ότι πρόκειται για δωρεά που δίνεται από τον Θεό και όχι για μια ανταμοιβή που κάποιος δικαιούται για τις πράξεις του. Αυτή η δωρεά είναι η ζωή αιώνιος, και βρίσκεται «έν Χριστῷ Ἰησοῦ τῷ Κυρίῳ ἡμῶν», δηλαδή προσφέρεται μέσω της σχέσης μας με τον Ιησού Χριστό, τον Κύριό μας.

ΚΥΡΙΑΚΗ Ε'

ΕΡΜΗΝΕΙΑ ΤΗΣ ΣΗΜΕΡΙΝΗΣ ΠΕΡΙΚΟΠΗΣ ΑΠΟ ΤΗΝ ΠΡΟΣ ΡΩΜΑΙΟΥΣ ΕΠΙΣΤΟΛΗ

(Ρωμ. ι' 1-10)

Πολλοί λένε ότι δεν υπάρχει κανείς στον κόσμο που, σε κάθε πράξη του, είτε μεγάλη είτε μικρή, να μην αποβλέπει στο προσωπικό του όφελος. Και λένε επίσης ότι ακόμα και όσοι εργάζονται για την αρετή, έχουν ως στόχο το δικό τους κέρδος· γιατί και αυτοί πράττουν τα έργα της αρετής για να αποφύγουν την κόλαση ή για να απολαύσουν τον παράδεισο. Ακόμα και αυτοί που αγαπούν τον Θεό με απόλυτη τελειότητα και θυσιάζουν ακόμα και τη ζωή τους για την αγάπη Του, το κάνουν για να αξιωθούν τη θεία βασιλεία και τη μακαριότητα.

Αυτή την άποψη διαψεύδει με τον καλύτερο τρόπο ο πανσέβαστος και ουρανόφρων Παύλος. Διότι αυτός όχι μόνο λυπόταν για την απώλεια των Ισραηλιτών και αγωνιζόταν με κάθε τρόπο και παρακαλούσε τον Θεό για τη σωτηρία τους, αλλά και ήθελε και ευχόταν εκείνοι να σωθούν, ενώ ο ίδιος να χωριστεί από τον Ιησού Χριστό. Όπως λέει: «*Εύχομαι εγώ ο ίδιος να είμαι ανάθεμα από τον Χριστό για χάρη των αδελφών μου, των συγγενών μου κατά σάρκα, που είναι Ισραηλίτες*» (Ρωμ. θ' 3-4).

Βλέπεις λοιπόν σε αυτή τη διάθεση και απόφαση του Παύλου έστω και το παραμικρό ίχνος προσωπικού συμφέροντος; Αυτό αποδεικνύει πλήρως ότι όχι μόνο δεν αποβλέπει στο προσωπικό του όφελος, αλλά ότι ήθελε και προτιμούσε τη δική του ζημιά, και μάλιστα αιώνια ζημιά, για να απολαύσει ο πλησίον του την αιώνια σωτηρία. Αυτό είναι πέρα από την εντολή, δηλαδή ότι αγάπησε τον πλησίον του όχι όπως τον εαυτό του, αλλά περισσότερο από τον εαυτό του.

Για να μην νομίζει όμως κανείς ότι αυτά τα συλλογιζόταν και τα ευχόταν επιπόλαιοι και απερίσκεπτα, με τα σημερινά λόγια της επιστολής του φανέρωσε τον λόγο της τόσο μεγάλης του επιθυμίας και ευχής. Εάν λοιπόν ακούσετε με προσοχή την ερμηνεία των αναγνωσμένων, όχι μόνο θα δείτε τον λόγο της τόσης προθυμίας του, αλλά θα μάθετε και πόσο υπερβαίνει η δικαιοσύνη που προέρχεται από την πίστη στον Χριστό τον νόμο του Μωυσή, και πόσο εύκολη είναι η πίστη στον Χριστό, καθώς και πόσα χαρίσματα λαμβάνουμε μέσω αυτής.

Ἀδελφοί, ἡ μὲν εὐδοκία τῆς ἑμῆς καρδίας καὶ ἡ δέησις πρὸς τὸν Θεὸν ὑπὲρ αὐτῶν εἰς σωτηρίαν. (Ρωμ. ι' 1)

Στο προηγούμενο κεφάλαιο, ο θεϊκός Απόστολος με αλήθεια και βεβαιότητα μαρτύρησε ότι είχε στην καρδιά του μεγάλη λύπη και αδιάκοπο πόνο, βλέποντας ότι οι Ισραηλίτες, οι αδελφοί και κατά σάρκα συγγενείς του, δεν επέστρεφαν προς τον Χριστό, και ότι επιθυμούσε και ευχόταν να πιστέψουν αυτοί στον Χριστό και να τύχουν σωτηρίας, ακόμα κι αν αυτό σήμαινε να χωριστεί ο ίδιος από τον Χριστό, δηλαδή να στερηθεί της θείας Βασιλείας (Ρωμ. θ' 1-3).

Έπειτα, σαν παρέκβαση, αφού επαίνεσε και έλεγξε το γένος του Ισραήλ, επανέρχεται πάλι στο ίδιο θέμα, δηλώνοντας πιο σαφώς ότι οι Ισραηλίτες είναι οι κατά σάρκα αδελφοί και συγγενείς του, και ότι επιθυμεί τη σωτηρία τους και προσεύχεται στον Θεό γι' αυτήν. Αδελφοί, λέει, αυτό θέλει και επιθυμεί η καρδιά μου, και γι' αυτό προσεύχομαι και παρακαλώ τον Θεό, δηλαδή για τη σωτηρία των Ισραηλιτών. Και για να μην υποθέσουμε ότι το κάνει αυτό λόγω της κοινής καταγωγής και της συγγένειας, αμέσως παραθέτει και τον λόγο της επιθυμίας και της προσευχής του υπέρ αυτών, λέγοντας...

Μαρτυρῶ γὰρ αὐτοῖς ὅτι ζῆλον Θεοῦ ἔχουσιν, ἀλλ' οὐ κατ' ἐπίγνωσιν (Ρωμ. ι' 2)

Τι σημαίνει "ζήλος Θεοῦ"; Ζήλος Θεοῦ είναι η ένθερμη προθυμία και η ζωντανή επιθυμία για τη διατήρηση και προστασία των θείων εντολών. Ποιος όμως έχει ζήλο χωρίς επίγνωση; Εκείνος που, λόγω άγνοιας, δεν κατανοεί ούτε διακρίνει τον σκοπό των θείων νόμων και θερμαίνεται και φλέγεται, όχι για την τήρηση και υπεράσπιση των οριζόμενων από τους νόμους, αλλά για εκείνα που η αμαθής και αδιάκριτη σκέψη του θεωρεί ότι είναι ο σκοπός των νόμων του Θεού.

Ζήλος λοιπόν χωρίς επίγνωση είναι ο ζήλος που στερείται της απαραίτητης γνώσης και διάκρισης, ο αδιάκριτος και ασύνετος ζήλος. Τέτοιον αδιάκριτο ζήλο είχαν οι τότε Ισραηλίτες, όπως μαρτυρεί ο Παύλος, λέγοντας: «Μαρτυρῶ γὰρ αὐτοῖς ὅτι ζῆλον Θεοῦ ἔχουσιν, ἀλλ' οὐ κατ' ἐπίγνωσιν». Για τον λόγο αυτόν, λοιπόν, επιθυμούσε τη σωτηρία τους και παρακαλούσε τον Θεό να μετατρέψει τον αδιάκριτο ζήλο τους σε ζήλο διακριτικό. Εξηγεί δε με τα επόμενα λόγια, ποια ήταν εκείνα τα πράγματα που, επειδή δεν γνώριζαν, τους έκαναν ζηλωτές αμαθείς και αδιάκριτους.

ἀγνοοῦντες γὰρ τὴν τοῦ Θεοῦ δικαιοσύνην, καὶ τὴν ἰδίαν ζητοῦντες στήσαι, τῇ δικαιοσύνῃ τοῦ Θεοῦ οὐχ ὑπετάγησαν· τέλος γὰρ νόμου Χριστὸς εἰς δικαιοσύνην παντὶ τῷ πιστεύοντι. (Ρωμ. ι' 3-4)

Ο απόστολος Παύλος ονομάζει τη δικαιοσύνη του Θεού τη δικαίωση που προέρχεται μέσω της πίστης, ακόμη και την ίδια την πίστη στον Χριστό. Αντίθετα, η "ιδία δικαιοσύνη" αναφέρεται στη δικαίωση που πίστευαν οι Ισραηλίτες ότι προερχόταν από την τήρηση του Μωσαϊκού νόμου. Όμως, αυτή η δικαίωση

ήταν πλέον άχρηστη και αναποτελεσματική, καθώς μετά τον ερχομό του Χριστού, ο νόμος έπαψε να ισχύει.

Λέει λοιπόν ο Παύλος ότι οι Ισραηλίτες δεν υποτάχθηκαν στη δικαιοσύνη του Θεού, δηλαδή δεν δέχτηκαν την πίστη στον Χριστό, γιατί, αγνοώντας τη δικαιοσύνη του Θεού και μη κατανοώντας ότι η πίστη στον Χριστό δικαιώνει τον άνθρωπο, προσπάθησαν να ενισχύσουν την "ιδία δικαιοσύνη" τους. Με άλλα λόγια, ήθελαν να επιβεβαιώσουν ότι ο άνθρωπος δικαιώνεται μέσω της τήρησης του Μωσαϊκού νόμου. Ωστόσο, πλανήθηκαν, μη κατανοώντας ότι ο νόμος είχε ως σκοπό και τέλος να οδηγήσει στον Ιησού Χριστό και να αποδείξει ότι όποιος πιστεύει σε αυτόν λαμβάνει τη δικαίωση, δηλαδή τη συγχώρεση των αμαρτιών του και την αιώνια σωτηρία. Όπως λέει: «Διότι το τέλος του νόμου είναι ο Χριστός, για να δικαιωθεί κάθε πιστός».

Μωϋσῆς γὰρ γράφει τὴν δικαιοσύνην τὴν ἐκ τοῦ νόμου ὅτι ὁ ποιήσας ἄνθρωπος ζήσεται ἐν αὐτῇ. (Ρωμ. ι' 5)

Ο θεϊός απόστολος συνεχίζει τη σύγκριση μεταξύ της δικαίωσης που προέρχεται από την τήρηση του Μωσαϊκού νόμου και της δικαίωσης που λαμβάνουμε μέσω της πίστης στον Χριστό, προκειμένου να δείξει πόσο ανώτερη είναι η ανταμοιβή που προκύπτει από την πίστη στον Χριστό σε σχέση με την ανταπόδοση που προέρχεται από την τήρηση των εντολών του νόμου και από τη δικαίωση που απορρέει από αυτόν.

Ο Μωυσής, όπως λέει ο Παύλος, κατέγραψε γραπτώς ποια είναι η δικαίωση που προέρχεται από το νόμο. Και τι είπε ο Μωυσής για αυτή τη δικαίωση; Ως εκπρόσωπος του Θεού, έγραψε στο Δευτερονόμιο τα εξής: «Και θα τηρήσετε όλες τις εντολές μου και όλες τις κρίσεις μου και θα τις εκτελέσετε· όποιος τις εκτελέσει, θα ζήσει μέσω αυτών» (Δευτ. ιη' 5).

Δεν είπε ότι αυτός που θα τις εκτελέσει θα σωθεί, ούτε ότι θα ζήσει αιώνια, ούτε απλώς ότι θα ζήσει, αλλά ότι θα ζήσει μέσω

αυτών. Τι άλλο σημαίνει αυτό παρά ότι ο Θεός υποσχέθηκε πρόσκαιρη ανταμοιβή σε εκείνους που τηρούν τον Μωσαϊκό νόμο; Ο άνθρωπος, λέει, που θα εκτελέσει τα γραμμένα στο νόμο, θα ζήσει μέσω αυτών, δηλαδή, θα αποφύγει τον πρόσκαιρο θάνατο που έχει καθοριστεί από τις εντολές του νόμου για τους παραβάτες και θα ζήσει μακροχρόνια ζωή στη γη, σύμφωνα με την υπόσχεση του νόμου (Έξ. κ' 12).

Άκουσε τώρα πώς, με τα επόμενα λόγια, εξηγεί ότι η δικαίωση που προέρχεται από την πίστη στον Χριστό προσφέρει αθάνατη ανταμοιβή, η οποία είναι η αιώνια σωτηρία.

Ἡ δὲ ἐκ πίστεως δικαιοσύνη οὕτως λέγει· Μὴ εἶπης ἐν τῇ καρδίᾳ σου· Τίς ἀναβήσεται εἰς τὸν οὐρανόν; τοῦτ' ἔστι Χριστὸν καταγαγεῖν· ἢ, Τίς καταβήσεται εἰς τὴν ἄβυσσον; τοῦτ' ἔστι Χριστὸν ἐκ νεκρῶν ἀναγαγεῖν. Ἀλλὰ τί λέγει; Ἐγγύς σου τὸ ῥῆμά ἐστιν, ἐν τῷ στόματί σου καὶ ἐν τῇ καρδίᾳ σου· τοῦτ' ἔστι τὸ ῥῆμα τῆς πίστεως ὃ κηρύσσομεν. (Ρωμ. ι' 6-8)

Ο Μωυσής, μιλώντας για την εντολή του Θεού και περιγράφοντας ότι αυτή δεν είναι ούτε βαριά ούτε μακριά από εμάς, είπε τα εξής: «Διότι αυτή η εντολή που σου δίνω σήμερα δεν είναι δύσκολη, ούτε μακριά από σένα. Δεν είναι στον ουρανό πάνω, ώστε να πεις, ποιος θα ανέβει για εμάς στον ουρανό και θα την πάρει για εμάς, ώστε να την ακούσουμε και να την εφαρμόσουμε; Ούτε είναι πέρα από τη θάλασσα, ώστε να πεις, ποιος θα διασχίσει για εμάς τη θάλασσα και θα την πάρει για εμάς, ώστε να την ακούσουμε και να την εφαρμόσουμε; Κοντά σου είναι ο λόγος, πολύ κοντά, στο στόμα σου, στην καρδιά σου και στα χέρια σου, για να τον κάνεις πράξη» (Δευτ. λ' 11-14).

Ο Παύλος, λαμβάνοντας αυτά τα λόγια αλληγορικά και εφαρμόζοντάς τα στον Χριστό, τον δότη των εντολών, που κατέ-

βηκε από τον ουρανό, κατέβηκε στον Άδη και από εκεί ανέβηκε, αναστήθηκε από τους νεκρούς και αναλήφθηκε στους ουρανούς, και ακόμα περισσότερο στην ευκολία της πίστης σε Αυτόν, διδάσκει λέγοντας: «*Η δικαιοσύνη από την πίστη λέει έτσι*», δηλαδή, σχετικά με τη δικαίωση που προέρχεται από την πίστη στον Χριστό, έτσι μιλά ο Θεός: «*Μην πεις στην καρδιά σου*», δηλαδή, μην σκεφτείς ότι είναι απαραίτητο να ανέβεις στον ουρανό για να κατεβάσεις από εκεί τον Χριστό και την πίστη σε Αυτόν προς την ψυχή σου, ούτε ότι είναι απαραίτητο να κατέβεις στην άβυσσο, δηλαδή στον Άδη, για να τον αναστήσεις προς τον εαυτό σου. Δεν χρειάζεται να κάνεις αυτά τα πράγματα. Διότι ο Θεός μέσω του Δευτερονομίου σου λέει ότι ο λόγος της πίστης, που εμείς κηρύττουμε, δεν είναι μακριά από εσένα· είναι κοντά σου, στο στόμα σου και στην καρδιά σου: «*Κοντά σου είναι ο λόγος, στο στόμα σου και στην καρδιά σου*». Και ο θείος Απόστολος διδάσκει με ποιον τρόπο ο λόγος της πίστης είναι κοντά στο στόμα σου και στην καρδιά σου.

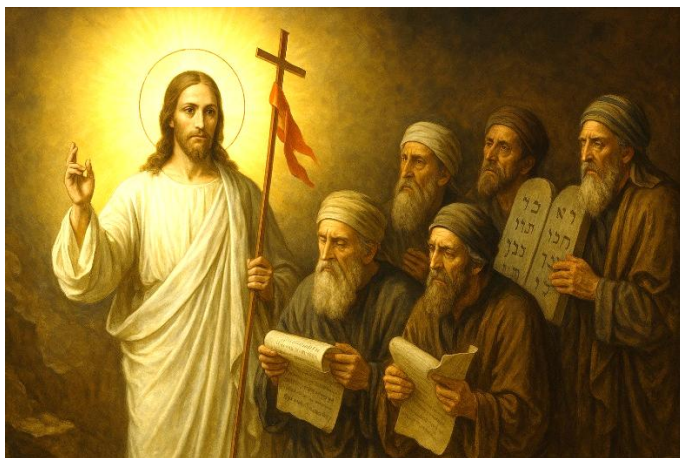
“Οτι ἔὰν ὁμολογήσης ἐν τῷ στόματί σου Κύριον Ἰησοῦν, καὶ πιστεύσης ἐν τῇ καρδίᾳ σου ὅτι ὁ Θεὸς αὐτὸν ἤγειρεν ἐκ νεκρῶν, σωθήσῃ· καρδίᾳ γὰρ πιστεύεται εἰς δικαιοσύνην, στόματι δὲ ὁμολογεῖται εἰς σωτηρίαν. (Ρωμ. ι' 9-10)

Η καρδιά και το στόμα είναι δύο όργανα μέσω των οποίων οικοδομείται και ολοκληρώνεται η πίστη. Η καρδιά, δηλαδή η ψυχή και ο νους, δέχεται την πίστη, πράγμα που σημαίνει ότι πιστεύει και πείθεται ότι όσα διδάσκει η πίστη είναι αληθινά. Το στόμα ομολογεί όσα δέχθηκε και πίστεψε ο νους. Αλλά γιατί ο απόστολος Παύλος αναφέρει μόνο την ανάσταση του Κυρίου Ιησού; Διότι αυτή περιέχει όλο το μυστήριο της θείας ενανθρώπισης. Όποιος πιστεύει ότι ο Ιησούς Χριστός αναστήθηκε εκ νεκρών με τη δύναμη της θεότητάς του, πιστεύει επίσης ότι ενσαρκώθηκε, υπέφερε το πάθος, σταυρώθηκε, πέθανε, ετάφη και ότι είναι Υιός του Θεού και αληθινός Θεός.

Παρατήρησε επίσης πώς εξηγεί τον τρόπο με τον οποίο ο λόγος της πίστης και η δικαίωση που προέρχεται από αυτήν βρίσκονται στο στόμα σου και στην καρδιά σου. Εάν ομολογήσεις με το στόμα σου ότι ο Κύριος Ιησούς είναι Θεός και πιστέψεις στην καρδιά σου ότι ο Θεός τον ανέστησε εκ νεκρών, τότε απολαμβάνεις την αιώνια σωτηρία.

Γιατί αυτό; Επειδή η καρδιά και το στόμα είναι τα δύο όργανα και τα δύο δοχεία της πίστης. Η καρδιά, δηλαδή η ψυχή, πιστεύει· με την πίστη δικαιώνεται και αγιάζεται. Το στόμα ομολογεί και κηρύττει αυτά που πίστεψε η καρδιά· η ομολογία και το κήρυγμα φέρνουν τη σωτηρία σε αυτόν που ομολογεί και κηρύττει.

Δες επίσης πώς ο Απόστολος Παύλος, παρουσιάζοντας την αδυναμία του Μωσαϊκού νόμου σε σύγκριση με την τελειότητα και τη σωτηριώδη δύναμη της Ευαγγελικής πίστης, έκλεισε το στόμα των Ιουδαίων που είχαν αυτοπεποίθηση και καυχόνταν για τη δικαιοσύνη του νόμου, αλλά απέρριπταν τη δικαιοσύνη που προέρχεται από την πίστη στον Χριστό. Επιπλέον, στήριξε όλους όσους πιστεύουν στον Χριστό πάνω στην πέτρα της πίστεως.

ΚΥΡΙΑΚΗ ΣΤ΄

ΕΡΜΗΝΕΙΑ ΤΗΣ ΣΗΜΕΡΙΝΗΣ ΠΕΡΙΚΟΠΗΣ ΑΠΟ ΤΗΝ ΠΡΟΣ ΡΩΜΑΙΟΥΣ ΕΠΙΣΤΟΛΗ

(Ρωμ. ιβ΄ 6 - 14)

Σε κάθε επιστολή του, ο θεόπνευστος Απόστολος Παύλος ξεκινά με μια ευχή, εκφράζοντας σύντομες ευχές και ευλογίες προς εκείνους στους οποίους απευθύνεται. Μετά την ευχή, παρουσιάζει δόγματα πίστης, και ακολουθεί ηθική διδασκαλία. Στο τέλος της επιστολής, γράφει έναν επίλογο, όπου απευθύνει προσωπικούς χαιρετισμούς και ευχές για τη σωτηρία.

Τα αποσπάσματα από την επιστολή προς Ρωμαίους, που διαβάστηκαν κατά τις προηγούμενες τέσσερις Κυριακές, περιείχαν θέματα που αφορούν την πίστη. Τα σημερινά αναγνώσματα από την ίδια επιστολή διδάσκουν τους κανόνες της χρηστοθήειας και της αρετής.

Για να μην νομίσει κανείς ότι αυτά που διδάσκει περί ηθικής νομοθεσίας είναι δικές του εφευρέσεις, και συνεπώς, θεωρώντας ότι δεν είναι υποχρεωμένος να τα τηρεί, αμελεί την εκπλήρωσή τους, ο Παύλος ξεκαθαρίζει από την αρχή των ηθικών εντολών του ότι δεν διδάσκει από μόνος του, αλλά μέσω του φωτισμού της θείας χάριτος που του δόθηκε. «Λέγω γάρ, διά τῆς χάριτος τῆς δοθείσης μοι παντί τῷ ὄντι ἐν ὑμῖν» (Ρωμ. ιβ΄ 3).

Παράλληλα, για να μην περιφρονήσει κάποιος τα αναγνώσματα λόγω του απλού και μη περίπλοκου χαρακτήρα της σύνταξης, και να τα θεωρήσει προϊόντα ενός αμαθούς νου, χρησιμοποίησε τα γραμματικά σχήματα της ελληνικής σύνταξης, ώστε η διδασκαλία του να είναι ωφέλιμη τόσο για τους σοφούς όσο και για τους αμαθείς, σύμφωνα με το επάγγελμά του, για το

οποίο είχε πει: «Ἑλλησί τε καί βαρβάροις, σοφοῖς τε καί ἀνοήτοις ὀφειλέτης εἰμί» (Ρωμ. α' 14).

Επειδή η σημερινή διδασκαλία έχει διπλά χαρίσματα, τον ωραϊσμό της θείας χάριτος και τα κάλλη της σχολαστικής σοφίας, αφιερώστε διπλή προσοχή για να κατανοήσετε τα επουράνια νοήματα που περιέχονται σε αυτήν.

Ἀδελφοί, ἔχοντες χαρίσματα κατὰ τὴν χάριν τὴν δοθεῖσαν ἡμῖν διάφορα, εἴτε προφητείαν κατὰ τὴν ἀναλογίαν τῆς πίστεως, (Ρωμ. ιβ' 6)

Όταν ξεκίνησε η σύσταση της Εκκλησίας του Χριστού, τότε ο ίδιος έδωσε πολλά και διάφορα χαρίσματα στους πιστούς, επειδή ήταν άξιοι των μεγάλων αυτών χαρισμάτων, και αυτά τα χαρίσματα ήταν απαραίτητα για την αύξηση της πίστης. Όσο πιο θερμή πίστη είχε ο πιστός, τόσο μεγαλύτερο και πιο ένδοξο χάρισμα λάμβανε· αυτό ακριβώς εννοεί ο απόστολος με τη φράση "κατὰ τὴν ἀναλογία τῆς πίστεως". Όσοι λάμβαναν το χάρισμα της προφητείας, όχι μόνο προέβλεπαν τα μελλούμενα, όπως ο Άγαβος προείπε τον μεγάλο λιμό που συνέβη επί Κλαυδίου Καίσαρα (Πράξ. ια' 28), αλλά γνώριζαν και τα μυστικά και απόκρυφα, όπως ο Πέτρος την κρυφή ιεροσυλία του Ανανία και της Σαπφείρας (Πράξ. ε' 3-9).

Αλλά γιατί ο Απόστολος ανέφερε με όνομα τα διάφορα χαρίσματα των τότε πιστών; Για να επιβεβαιώσει ότι οι πιστοί είναι ένα σώμα, το οποίο αποτελείται από διάφορα μέλη, τα οποία βοηθούν το ένα το άλλο. Έχοντας προηγουμένως συγκρίνει το σώμα μας με την Εκκλησία, είπε ότι όπως στο δικό μας σώμα έχουμε πολλά μέλη που δεν εκτελούν το ίδιο έργο, αλλά το καθένα έχει τον δικό του ρόλο, έτσι και το πνευματικό σώμα, δηλαδή η Εκκλησία του Χριστού, έχει πολλά μέλη και το καθένα από αυτά έχει έναν συγκεκριμένο ρόλο για την ενίσχυση των άλλων μελών και για τη στήριξη ολόκληρου του σώματος. «Κα-

θώς γάρ, είπε, σε ένα σώμα έχουμε πολλά μέλη, και τα μέλη δεν έχουν όλα την ίδια λειτουργία, έτσι και εμείς οι πολλοί είμαστε ένα σώμα εν Χριστώ, και καθένας από εμάς είναι μέλος των άλλων» (Ρωμ. ιβ΄ 4-5).

Αφού τα είπε αυτά, παραθέτει ως επιβεβαίωση του λόγου του τα έργα, δηλαδή τα διάφορα χαρίσματα που διανεμήθηκαν από τον Θεό στους πιστούς για την αμοιβαία ωφέλεια και για την ολοκλήρωση του όλου σώματος της Εκκλησίας. Σημειώστε ότι χρησιμοποιεί το σχήμα του ζεύγματος και της έλλειψης, διότι το «Έχοντες», αναφέρεται συνολικά, αλλά παραλείπει το ανταποδοτικό ρήμα, δηλαδή το «Μην υπερηφανεύεστε περισσότερο από ό,τι πρέπει» (Ρωμ. ιβ΄ 3). Λέγει λοιπόν: Έχοντας διάφορα χαρίσματα σύμφωνα με τη χάρη που σας δόθηκε, μην υπερηφανεύεστε, είτε έχετε το χάρισμα της προφητείας, μην υψώνετε τον εαυτό σας ψηλότερα από ό,τι πρέπει· τα ίδια σχήματα παρατηρούνται και στα επόμενα.

είτε διακονίαν ἐν τῇ διακονίᾳ, είτε ὁ διδάσκων ἐν τῇ διδασκαλίᾳ, είτε ὁ παρακαλῶν ἐν τῇ παρακλήσει,
(Ρωμ. ιβ΄ 7)

Το όνομα "διακονία" σημαίνει επίσης το κήρυγμα της πίστης, όπως αναφέρεται στη φράση: «Ἡμεῖς δὲ τῇ προσευχῇ καὶ τῇ διακονίᾳ τοῦ λόγου προσκαρτερήσομεν» (Πράξεις ς΄ 4). Ωστόσο, επειδή ο Απόστολος, αμέσως μετά τη διακονία, αναφέρεται στη διδασκαλία, και το πρώτο έργο της διδασκαλίας είναι το κήρυγμα της πίστης, είναι φανερό ότι με τον όρο "διακονία" εννοεί κάθε υπηρεσία που γίνεται για το κοινό όφελος των αδελφών.

Τέτοιου είδους υπηρεσία ήταν η υπηρεσία των επτά διακόνων που υπηρετούσαν στην καθημερινή τράπεζα, και επίσης του Παύλου, ο οποίος συγκέντρωνε και μετέφερε στα Ιεροσόλυμα τις ελεημοσύνες για τους φτωχούς, καθώς και των πρεσβυτέρων στα Ιεροσόλυμα, που υπηρετούσαν στις ανάγκες των

φτωχών, στους οποίους οι Αντιοχείς έστειλαν τη συγκεντρωθείσα ελεημοσύνη «διά χειρός Βαρνάβα και Σαύλου» (Πράξ. ια΄ 30).

Ο όρος "παράκλησις" αναφέρεται στην προτροπή για έργα αρετής, καθώς και στην παρηγοριά των λυπημένων. Όλοι οι Απόστολοι με το λόγο τους, και κάποιοι με τα γραπτά τους, προέτρεπαν τους πιστούς στην αρετή και τους παρηγορούσαν για τις θλίψεις που υπέφεραν τότε από τους άπιστους.

Δες πώς είναι απαραίτητο, για την κατανόηση των λόγων αυτών, να παραθέσεις το «έχοντες» και να συμπληρώσεις το «μή ύψηλοφρονήτε». Δηλαδή, εάν έχετε το χάρισμα της διακονίας, μη υπερηφανεύεστε για τα έργα της υπηρεσίας σας· εάν κάποιος έχει το δώρο της διδασκαλίας, ας μη υπερηφανεύεται για την ομορφιά και τη δύναμη των διδακτικών του λόγων· εάν κάποιος έχει τη χάρη της προτροπής στην αρετή και της παρηγορίας για τους θλιμμένους, ας μην υπερηφανεύεται, βλέποντας τον καρπό των προτρεπτικών και παρηγορητικών του διδασχών.

Ερμηνεύοντας αυτά τα αποστολικά λόγια με αυτόν τον τρόπο, συμφωνούν με τα λόγια της προφήτισσας Άννας, η οποία προσευχόμενη έλεγε: «Μη καυχάσθω ὁ φρόνιμος ἐν τῇ φρονήσει αὐτοῦ, καὶ μη καυχάσθω ὁ δυνατὸς ἐν τῇ δυνάμει αὐτοῦ, καὶ μη καυχάσθω ὁ πλούσιος ἐν τῷ πλούτῳ αὐτοῦ». Η υπερηφάνεια δεν έχει θέση εδώ, επειδή αυτά είναι δώρα του Θεού, που δίνονται σύμφωνα με το μέτρο, όχι του κόπου των έργων, αλλά της θερμότητας της πίστης.

ὁ μεταδιδούς ἐν ἀπλότητι, ὁ προϊστάμενος ἐν σπουδῇ, ὁ ἑλεῶν ἐν ἱλαρότητι. (Ρωμ. ιβ΄ 8)

Εκείνος που μοιράζει στους φτωχούς φαίνεται ότι δεν διαφέρει από εκείνον που δίνει ελεημοσύνη. Γιατί, λοιπόν, ο Απόστολος διαχωρίζει τον έναν από τον άλλον και στον μεν μεταδοτικό παραγγέλλει την απλότητα, ενώ στον ελεήμονα την ιλα-

ρότητα; Πράγματι, ως προς το εξωτερικό έργο δεν υπάρχει διαφορά, καθώς το έργο τους φαίνεται να είναι το ίδιο, δηλαδή η μετάδοση. Ωστόσο, ως προς την εσωτερική διάθεση της ψυχής, υπάρχει μεγάλη διαφορά.

Ο μεταδοτικός δεν έχει πάντοτε στην καρδιά του τη διάθεση της ελεημοσύνης, δηλαδή της συμπάθειας και της ευσπλαγχνίας, διότι άλλοτε ευεργετεί για να κερδίσει την αγάπη και τη φιλία των ευεργετούμενων, άλλοτε για να ευεργετηθεί και ο ίδιος σε καιρό ανάγκης, άλλοτε για να τιμάται από τους ανθρώπους ως μεταδοτικός και φιλόδωρος. Έτσι, ο σκοπός του δεν είναι απλός, αλλά πολύμορφος και πολυποίκιλος.

Ο αληθινός ελεήμονας, όμως, πάντοτε κινείται από συμπάθεια και ευσπλαγχνία, αγαθοποιεί όσους έχουν ανάγκη χωρίς να περιμένει καμία επίγεια ανταμοιβή και έχει έναν μόνο σκοπό, την εκπλήρωση της εντολής. Γι' αυτό, λοιπόν, ο πάνσοφος Απόστολος του Κυρίου παραγγέλλει στον μεταδοτικό την απλότητα, διδάσκοντάς τον να έχει έναν μόνο απλό σκοπό όταν ευεργετεί, την παρηγοριά και την υποστήριξη των αναγκεμένων· στον δε ελεήμονα παραγγέλλει την ιλαρότητα, διδάσκοντάς τον να ελεεί όχι ως αναγκαζόμενος από την εντολή και με λύπη, αλλά από ελεύθερη βούληση, με γαλήνη και χαρά όταν επιτελεί το έργο της ελεημοσύνης. Γι' αυτό και προς τους Κορινθίους έγραψε σχετικά με τους ελεήμονες: *«Καθένας ας δίνει όπως έχει αποφασίσει στην καρδιά του, όχι με λύπη ή από ανάγκη, διότι ο Θεός αγαπά τον εύθυμο δότη»* (Β' Κορ. θ' 7).

Για τον προεστώτα, καθορίζει ιδιαιτέρως τη σπουδή, δηλαδή την προθυμία και την εγρήγορση. Διότι, όταν αυτός αμελεί και κοιμάται, τότε ο εχθρός σπέρνει ζιζάνια στις ψυχές των λογικών προβάτων που ποιμαίνει, και *«ο λύκος τα αρπάζει και διασκορπίζει τα πρόβατα»* (Ιωάν. ι' 12). Όποιος μοιράζει, λέει, ας εκτελεί τη μετάδοση με απλότητα καρδιάς, έχοντας έναν μόνο απλό σκοπό, τον σκοπό της ελεημοσύνης. Όποιος είναι προεστώς, ας εκτελεί με σπουδή και προθυμία το έργο της προεδρίας· όποιος ελεεί, ας ελεεί με ιλαρή καρδιά.

Ἡ ἀγάπη ἀνυπόκριτος. ἀποστυγοῦντες τὸ πονηρόν, κολλώμενοι τῷ ἀγαθῷ· (Ρωμ. ιβ' 9)

Τότε καταλαβαίνεις πλήρως τι είναι η ανυπόκριτη αγάπη, όταν αντιληφθείς τι είναι η υποκριτική. Όταν λέω με τα λόγια ότι αγαπώ τον Θεό, αλλά με τις πράξεις παραβαίνω τις εντολές Του, τότε η αγάπη μου είναι υποκριτική. Γιατί; Διότι εκείνος που πραγματικά αγαπά τον Θεό είναι αυτός που τηρεί τις εντολές Του: «Ὅποιος ἔχει τις εντολές μου και τις τηρεί, εκείνος είναι που με αγαπά» (Ιωάν. ιδ' 21).

Όταν λέω ότι αγαπώ τον Θεό αλλά μισώ τον πλησίον μου, τότε η αγάπη μου είναι ψεύτικη και υποκριτική: «Εάν κάποιος πει ότι αγαπά τον Θεό, αλλά μισεί τον αδελφό του, είναι ψεύτης» (Α' Ιωάν. δ' 20). Όταν λέω με τα λόγια και δείχνω με κάθε εξωτερική συμπεριφορά ότι αγαπώ τον πλησίον μου, αλλά δεν τον βοηθώ ούτε τον ελεώ, τότε η αγάπη μου είναι ψεύτικη και υποκριτική: «Αυτός που έχει τα υλικά αγαθά του κόσμου και βλέπει τον αδελφό του να έχει ανάγκη, αλλά κλείνει την καρδιά του προς αυτόν, πώς μπορεί η αγάπη του Θεού να μένει μέσα του;» (Α' Ιωάν. 3:17).

Από αυτό βλέπεις τι είναι η ανυπόκριτη αγάπη: όταν τηρείς τις εντολές του Θεού και όταν με κάθε τρόπο βοηθάς, όσο μπορείς, τον πλησίον σου, τότε η αγάπη σου είναι η ανυπόκριτη, αυτή που διδάσκει ο Παύλος.

Παρατήρησε, επίσης, ότι ο Απόστολος του Θεού παραγγέλλει ακόμα και το μίσος ως έργο αρετής: «Απεχθανόμενοι το κακό». Πραγματικά, κάνουμε έργο αρετής όταν μισούμε και αποστρεφόμαστε την αμαρτία με όλη την ψυχή και την καρδιά μας. Πρόσεξε και το «Προσκολλώμενοι στο καλό», διότι αυτό διδάσκει να μην κάνουμε τα καλά έργα μόνο για λίγο, αλλά να τα εργαζόμαστε διαρκώς και να μένουμε αχώριστοι από αυτά.

Αν συγκρίνεις τα λόγια του Δαβίδ με αυτά του Παύλου, βλέπεις την τελειότητα της ευαγγελικής νομοθεσίας: «Απόφυγε το κακό», είπε ο Δαβίδ, «και πράξε το καλό» (Ψαλμ. λδ΄ 14). «Απεχθανόμενοι το κακό», είπε ο Παύλος, «προσκολλώμενοι στο καλό». Ο νόμος δίδασκε την αποφυγή της πράξης του κακού, ενώ το ευαγγελικό κήρυγμα νομοθετεί και το εσωτερικό μίσος της ψυχής προς το κακό. Ο Μωσαϊκός νόμος απαιτούσε την εργασία της αρετής, ενώ ο ευαγγελικός νόμος ζητά την αχώριστη και αδιάσπαστη ένωση με την αρετή.

τῇ φιλαδελφίᾳ εἰς ἀλλήλους φιλόστοργοι, τῇ τιμῇ ἀλλήλους προηγούμενοι, (Ρωμ. ιβ΄ 10)

Αγαπάτε, λέει, ο ένας τον άλλον, όπως ο αδελφός αγαπά τον αδελφό· να δίνετε την τιμή ο ένας στον άλλον, δηλαδή να προσπαθείτε να τιμάτε ο ένας τον άλλον· και καθένας αποδίδει τιμή στον άλλον όταν, με ταπεινοφροσύνη, θεωρεί τον άλλον ανώτερο από τον εαυτό του. Όπως λέει ο ίδιος Απόστολος: «Με ταπεινοφροσύνη, θεωρείτε τους άλλους ανώτερους από τον εαυτό σας» (Φιλιπ. β΄ 3).

Παρατηρήστε ότι το πρώτο από τα δύο αυτά παραγγέλματα έχει ως θεμέλιο την εντολή: «Να αγαπήσεις τον πλησίον σου όπως τον εαυτό σου» (Ματθ. κβ΄ 39). Το δεύτερο βασίζεται στην παραγγελία του Κυρίου, που λέει: «Όποιος θέλει να είναι πρώτος μεταξύ σας, ας είναι δούλος σας» (Ματθ. κ΄ 27). Το ένα γεννάει το άλλο αμοιβαία· από την αγάπη προέρχεται η τιμή, διότι εκείνον που αγαπάς, εκείνον και τιμάς· και από την τιμή προέρχεται η αγάπη, διότι ο τιμώμενος αγαπά τον τιμώντα.

τῇ σπουδῇ μὴ ὀκνηροί, τῷ πνεύματι ζέοντες, τῷ κυρίῳ δουλεύοντες, (Ρωμ. ιβ΄ 11)

Ο απόστολος Παύλος αρχικά προέτρεψε τους προϊσταμένους να δείχνουν ζήλο και επιμέλεια, λέγοντας: «*Ο προϊστάμενος ας προϊστάται με ζήλο*» (Ρωμ. ιβ' 8). Στη συνέχεια, απευθύνεται σε όλους, λέγοντας: «*Να μην είστε οκνηροί στη σπουδή*». Με αυτό εννοεί ότι κανείς δεν πρέπει να είναι αμελής και νωθρός στα έργα της σωτηρίας, τα οποία απαιτούν κάθε προσοχή και φροντίδα.

Είναι σημαντικό να σημειώσουμε ότι ο προφήτης Ιερεμίας καταράστηκε εκείνον που εκτελεί τα έργα της αρετής με αμέλεια. Είπε: «*Επικατάρατος είναι αυτός που κάνει τα έργα του Κυρίου με αμέλεια*» (Ιερ. μ' 10). Ομοίως, ο Κύριος Ιησούς επέπληξε τον δούλο που έκρυψε το τάλαντο, χαρακτηρίζοντάς τον όχι μόνο ως πονηρό, αλλά και ως οκνηρό και αδρανή: «*Πονηρέ δούλε και οκνηρέ*» (Ματθ. κε' 26). Ο Παύλος, με τη σοφία που του χάρισε ο Θεός, δίδαξε πώς να αποφεύγουμε την οκνηρία: «*Με ζέση στο πνεύμα, υπηρετώντας τον Κύριο*».

Όπου υπάρχει ζέση, ιδιαίτερα ένθερμη ζέση, υπάρχει κίνηση· και όπου υπάρχει κίνηση, η οκνηρία, η οποία είναι αδράνεια, απομακρύνεται, ενώ η σπουδή, η οποία είναι κίνηση, επικρατεί. Παράλληλα, όπου υπάρχει υπηρεσία στον Κύριο και εφαρμογή των εντολών Του, εκεί βρίσκεται η χάρη του Θεού· και όπου υπάρχει η χάρη του Θεού, η αμαρτία της οκνηρίας εξαφανίζεται. Επομένως, αν δεν αφήσουμε τη φωτιά της θείας αγάπης, που έχει βάλει στις καρδιές μας ο Χριστός, να σβήσει και συνεχίσουμε να υπηρετούμε τον Κύριο, η σατανική οκνηρία θα φύγει από εμάς, και θα μείνει μαζί μας η σπουδή, που είναι ωφέλιμη για την ψυχή και σωτήρια.

τῇ ἐλπίδι χαίροντες, τῇ θλίψει ὑπομένοντες, τῇ προσευχῇ προσκαρτεροῦντες, ταῖς χρεαίαις τῶν ἁγίων κοινωνοῦντες, τὴν φιλοξενίαν διώκοντες. Εὐλογεῖτε τοὺς διώκοντας, εὐλογεῖτε καὶ μὴ καταρᾶσθε.

(Ρωμ. ιβ' 12-14)

Ο απόστολος Παῦλος ανέφερε προηγουμένως ὅτι ἡ ζέση τοῦ πνεύματος διώχνει τὴν οκνηρία καὶ μας καθιστᾷ πρόθυμους στὴν ἐργασία τῶν ἀρετῶν. Τώρα μας διδάσκει ποια εἶναι τὰ ἔργα ποὺ διατηροῦν τὴ ζέση τῆς ψυχῆς μας: ἡ χαρά ποὺ προέρχεται ἀπὸ τὴν ἐλπίδα τῶν μελλοντικῶν ἀγαθῶν, ἡ υπομονὴ στὶς θλίψεις, ἡ ἐπιμονὴ στὴν προσευχή, ἡ παροχὴ βοήθειας στοὺς ἔχοντες ἀνάγκη πιστοῦς, ἡ φιλοξενία, ἡ ἀνεξικακία καὶ ἡ ευεργεσία πρὸς τοὺς ἐχθρούς.

Πρέπει νὰ σημειωθεῖ ὅτι ὁ Παῦλος δὲν προτρέπει ἀπλῶς στὴν ἐπίτευξη αὐτῶν τῶν ἀρετῶν με ὅποιον τρόπο, ἀλλὰ στὴν προσπάθεια γιὰ τὴν κορυφὴ καὶ τὴν τελειότητά τους. Δὲν εἶπε ἀπλᾶ νὰ ἐλπίζετε στὴν ἀπόλαυση τῶν υποσχόμενων ἀγαθῶν, ἀλλὰ «*Νὰ χαίρετε με τὴν ἐλπίδα*». Αὐτὸ σημαίνει τὴν ἀπόλυτὴ καὶ πλήρῃ ἐλπίδα. Διότι ἐκεῖνος ποὺ ἐλπίζει λίγο, φοβάται περισσότερο παρά χαίρεται· ἐνῶ ἐκεῖνος ποὺ ἐλπίζει πολὺ καὶ δὲν ἀμφιβάλλει καθόλου, χαίρεται ἤδη γιὰ τὴν ἀπόλαυση τῶν ἐλπιζόμενων.

Ομοίως, δὲν λέει ἀπλῶς νὰ υπομένετε, ἀλλὰ «*Νὰ υπομένετε στὶς θλίψεις*». Διότι τὴ στιγμὴ ποὺ οἱ θλίψεις περικυκλώνουν τὴν ψυχὴ μας ἀπὸ παντοῦ, ἡ υπομονὴ συνήθως φεύγει. Επομένως, ἐκεῖνος ποὺ υπομένει γενναῖα στὶς θλίψεις, ἔχει τὴν ἀληθινὴ καὶ τέλεια υπομονή. Δὲν λέει ἀπλῶς νὰ προσεύχεστε, ἀλλὰ «*Νὰ ἐπιμένετε στὴν προσευχή*». Ὁχι ἐκεῖνος ποὺ προσεύχεται σήμερα καὶ αὔριο ἀμελεῖ τὴν προσευχή, ἀλλὰ ἐκεῖνος ποὺ ἐπιμένει στὸ ἔργο τῆς προσευχῆς καὶ προσεύχεται ἀδιάλειπτα, ὁ-

πως ο ίδιος ο Παύλος είπε αλλού, είναι τέλειος στην αρετή της προσευχής.

Ακόμη και η συμμετοχή και βοήθεια στις ανάγκες των πιστών, δηλαδή των Χριστιανών αδελφών, δείχνει την υπεροχή του έργου της ελεημοσύνης. Διότι συμμετέχουμε στις ανάγκες των πιστών όταν συμπάσχουμε και στενοχωριόμαστε όπως και οι ίδιοι οι πάσχοντες και στενοχωρούμενοι από την ανάγκη. Όταν συμπάσχοντας τους βοηθούμε πλουσιοπάροχα, τότε πραγματικά αγαπάμε τον πλησίον μας όπως τον εαυτό μας και εκπληρώνουμε την εντολή της αγάπης, η οποία είναι το πλήρωμα του νόμου και συνεπώς η τελειότητα της αρετής.

Το ίδιο ισχύει και για τη φιλοξενία. Μην περιμένεις, λέει, να έρθει ο ξένος στο σπίτι σου και να σε παρακαλέσει να τον φιλοξενήσεις· αντίθετα, μόλις τον δεις, τρέξε σαν τον Λωτ και παρακάλεσέ τον, και πείσέ τον να έρθει στο σπίτι σου, ώστε να του δείξεις πλήρη φιλοξενία. Όταν το κάνεις αυτό, τότε πραγματικά επιδιώκεις τη φιλοξενία και γίνεσαι τέλειος φιλόξενος.

Εάν δεν καταριόμαστε ούτε κακολογούμε αυτούς που μας καταδιώκουν, ήδη εργαζόμαστε μεγάλη αρετή· αλλά όταν αντί για κατάρρα δίνουμε ευχή και αντί για κακολογία προσφέρουμε ευλογία στους διώκτες μας, τότε η αρετή μας φτάνει στο βαθμό της τελειότητας. Αυτό είναι το παράγγελμα του Παύλου: «Ευλογείτε αυτούς που σας διώκουν, ευλογείτε και μην καταριέστε».

Βλέπουμε λοιπόν ξεκάθαρα ότι αυτές οι αποστολικές προτροπές οδηγούν αυτούς που τις τηρούν στην ίδια θαυμαστή τελειότητα, στην οποία ανέβη ο μακάριος Παύλος, που μας δίδαξε αυτά τα πράγματα.

ΚΥΡΙΑΚΗ Ζ'

ΕΡΜΗΝΕΙΑ ΤΗΣ ΣΗΜΕΡΙΝΗΣ ΠΕΡΙΚΟΠΗΣ ΑΠΟ ΤΗΝ ΠΡΟΣ ΡΩΜΑΙΟΥΣ ΕΠΙΣΤΟΛΗ

(Ρωμ. ιε' 1-7)

Η αγάπη καλύπτει πλήθος αμαρτιών (Α' Πέτρ. δ' 8). Χωρίς την αγάπη, όλες οι αρετές είναι μηδαμινές (Α' Κορ. ιγ' 1-3). Όλος ο νόμος και οι προφήτες εξαρτώνται από την αγάπη (Ματθ. κβ' 40). Η αγάπη είναι το πλήρωμα του νόμου (Ρωμ. ιγ' 10). Η αγάπη είναι το χαρακτηριστικό των μαθητών του Χριστού, δηλαδή το χαρακτηριστικό και το γνώρισμα των σωζομένων (Ιωάν. ιγ' 35). Η αγάπη είναι αρετή μεγαλύτερη και από την πίστη και από την ελπίδα προς τον Θεό (Α' Κορ. ιγ' 13). Όποιος δεν χωρίζεται από την αγάπη, είναι ενωμένος με τον Θεό και ο Θεός δεν χωρίζεται από αυτόν: «Ο Θεός είναι αγάπη, και αυτός που μένει στην αγάπη, μένει στον Θεό, και ο Θεός μένει σ' αυτόν» (Α' Ιωάν. δ' 16).

Αλλά πώς μπορούμε να αποκτήσουμε αυτόν τον ανεκτίμητο θησαυρό; Ποια είναι η οδός; Ποιος είναι ο τρόπος; Ποιο είναι το μέσο; Η διδασκαλία του θεηγόρου Παύλου, την οποία ακούσαμε σήμερα, περιέχει την απάντηση. Μας δείχνει την οδό μέσω της οποίας φτάνουμε στην αγάπη, μας διδάσκει τον τρόπο με τον οποίο την αποκτούμε, και μας αποκαλύπτει το μέσο μέσω του οποίου στηριζόμαστε στη μακαρία αρετή της αγάπης. Πρόκειται για ένα μάθημα γεμάτο σοφία και γνώση, ένα μάθημα που φωτίζει κάθε άνθρωπο προς την αιώνια σωτηρία. Θα το κατανοήσετε καλύτερα αν ακούσετε με προσοχή την ερμηνεία των λόγων που αναγνώσθηκαν.

Ἀδελφοί, ὀφείλομεν ἡμεῖς οἱ δυνατοὶ τὰ ἀσθενήματα τῶν ἀδυνάτων βαστάζειν, καὶ μὴ ἑαυτοῖς ἀρέσκειν. (Ρωμ. ιε' 1)

Πώς μπόρεσε ο Παύλος να επαινέσει τον εαυτό του, λέγοντας «Εμείς οι δυνατοί»; Μήπως ξέχασε το ρητό που λέει: «Ας σε επαινεί ο πλησίον σου, και όχι το δικό σου στόμα· κάποιος άλλος, και όχι τα δικά σου χείλη» (Παροιμ. κζ' 2); Ο άνθρωπος του Θεού αναγκάστηκε να ομολογήσει ότι είναι δυνατός, για να πείσει τους ακροατές του ότι αυτά που διδάσκει δεν είναι ακατόρθωτα.

Αν έλεγε, οι δυνατοί έχουν χρέος να ανέχονται τις αδυναμίες των αδυνάτων, ο καθένας θα του απαντούσε: «Και ποιος είναι ο δυνατός;» και έτσι θα αποφεύγαν όλοι να εκπληρώσουν την αποστολική εντολή. Παρατήρησε όμως πόσο μετρίασε τον έπαινο, όταν συμπεριέλαβε τον εαυτό του και τους άλλους, λέγοντας στον πληθυντικό: «Οφείλουμε εμείς οι δυνατοί».

Σε τι ακριβώς ήταν δυνατός ο Παύλος; Ποιοι είναι οι δυνατοί και ποιοι οι αδύνατοι; Και ποιες είναι οι αδυναμίες των αδυνάτων; Και πώς τις υπομένουν οι δυνατοί, αν δεν αρέσκονται στον εαυτό τους; Ο Παύλος ήταν δυνατός λόγω της σοφίας και της χάρις που του έδωσε ο Θεός και λόγω της αρετής που κατείχε. Δυνατοί είναι επίσης όλοι όσοι μιμούνται τον Παύλο, αυτοί που έχουν φτάσει σε υψηλά επίπεδα αρετής και είναι σταθεροί σε αυτήν.

Αδύνατοι είναι όσοι δεν έχουν φτάσει σε επίπεδα αρετής ούτε έχουν στηριχθεί στη σταθερή βάση των θείων εντολών. Οι αδυναμίες είναι τα σφάλματα και τα ελαττώματά τους. Οι δυνατοί υπομένουν αυτές τις αδυναμίες όταν, χωρίς να μισούν ή να αποστρέφονται τους αδύνατους, εργάζονται με κάθε τρόπο για τη διόρθωσή τους, όπως έκανε ο Παύλος, γι' αυτό και έλεγε: «Έγινα για τους αδύναμους σαν αδύναμος, για να κερδίσω τους

αδύνατους· έγινα τα πάντα για όλους, για να σώσω με κάθε τρόπο μερικούς» (Α΄ Κορ. θ΄ 22).

Αυτοί που ανέχονται τις αδυναμίες των αδυνάτων είναι όσοι δεν αρέσκονται στον εαυτό τους, δηλαδή όσοι δεν είναι φίλαυτοι, διότι ο φίλαυτος, που αγαπά μόνο τον εαυτό του, δεν αντέχει τίποτα που είναι αντίθετο με τις δικές του προτιμήσεις και δεν νοιάζεται για κανέναν άλλον εκτός από τον εαυτό του. Αν, λοιπόν, ανεχόμαστε τις αδυναμίες των αδυνάτων, φεύγει από εμάς η φιλαυτία και έρχεται σε εμάς η ευλογημένη αγάπη, η οποία είναι το πλήρωμα του νόμου. Γι' αυτό και αλλού ο ένδοξος Παύλος έλεγε: «*Βαστάζετε ο ένας τα βάρη του άλλου, και έτσι θα εκπληρώσετε τον νόμο του Χριστού*» (Γαλ. ς΄ 2).

Ιδού, λοιπόν, ο δρόμος που μας οδηγεί στην αγάπη, ο τρόπος και το μέσο με το οποίο στηριζόμαστε σε αυτήν. Παρατήρησε πώς, αφού παρήγγειλε να μην αρέσκουμε στον εαυτό μας, έδειξε σε ποιον είναι πρόπον να αρέσουμε και με ποιον τρόπο, λέγοντας...

Ἐκαστος ἡμῶν τῷ πλησίον ἀρεσκέτω εἰς τὸ ἀγαθὸν
πρὸς οἰκοδομήν· (Ρωμ. ιε΄ 2)

Ο Παύλος αναφέρει ότι υπάρχουν δύο τρόποι με τους οποίους μπορούμε να γίνουμε αρεστοί στους ανθρώπους: είτε βοηθώντας τους να ικανοποιήσουν τις κακές τους επιθυμίες είτε συνεργαζόμενοι μαζί τους για να εκπληρώσουν τα αγαθά τους έργα. Γι' αυτό ο Απόστολος δεν λέει απλώς ότι ο καθένας μας πρέπει να αρέσει στον πλησίον του, αλλά προσθέτει ότι αυτό πρέπει να γίνεται «για το αγαθό προς οικοδομή». Σε αυτό το πλαίσιο, γράφοντας στους Κορινθίους, παραθέτει το προσωπικό του παράδειγμα, λέγοντας: «Όπως και εγώ προσπαθώ να αρέσω σε όλους σε όλα, χωρίς να επιδιώκω το δικό μου συμφέρον, αλλά το συμφέρον των πολλών, ώστε να σωθούν» (Α΄ Κορ. ι΄ 33).

Εάν, λοιπόν, προσπαθείς να γίνεις αρεστός στον πλησίον σου με σκοπό να τον πείσεις να επιτύχει αγαθά έργα, προς οικοδομή και όφελός του, τότε εκπληρώνεις την αποστολική εντολή. Αν, όμως, γίνεσαι αρεστός στον πλησίον σου βοηθώντας και συνεργαζόμενος μαζί του για να πραγματοποιήσει τις κακές του επιθυμίες, παραβιάζεις την αποστολική εντολή, δεν υπηρετείς τον Ιησού Χριστό, αλλά γίνεσαι συμμετόχος στα αμαρτήματα του πλησίον σου. Για αυτό το επιβλαβές είδος αρεσκείας, ο ίδιος ο Παύλος λέει: «*Ἡ προσπαθῶ να αρέσω στους ανθρώπους; Εάν ακόμα προσπαθούσα να αρέσω στους ανθρώπους, δεν θα ήμουν δούλος του Χριστού*» (Γαλ. α΄ 10).

Επιπλέον, ο Παύλος μας παροτρύνει όχι μόνο να αποφεύγουμε αυτή τη μορφή αρεσκείας, αλλά και να ελέγχουμε τα έργα της αμαρτίας: «*Μη συμμετέχετε στα άκαρπα έργα του σκότους, αλλά μάλλον να τα ελέγχετε*» (Εφ. ε΄ 11). Και επιβεβαιώνει αυτή τη διδασκαλία του με το παράδειγμα του Ιησού Χριστού, λέγοντας...

Καὶ γὰρ ὁ Χριστὸς οὐχ ἑαυτῷ ἤρεσεν, ἀλλὰ, καθὼς γέγραπται· Οἱ ὀνειδισμοὶ τῶν ὀνειδιζόντων σε ἔπέπεσον ἐπ' ἐμὲ (Ρωμ. ιε΄ 3)

Σε αυτά τα λόγια, ο θεόπνευστος Παύλος χρησιμοποιεί, όπως συνηθίζει, το σχήμα της έλλειψης. Για να κατανοήσεις το νόημα, συμπλήρωσε τα προηγούμενα λόγια ως εξής: «*Διότι και ο Χριστός δεν ευαρέστησε τον εαυτό Του, αλλά υπέφερε τους ονειδισμούς, όπως είναι γραμμένο*». Αλλά πώς ο Χριστός δεν ευαρέστησε τον εαυτό Του; Ως άνθρωπος, ούτε οι ονειδισμοί ούτε ο θάνατος του ήταν ευχάριστα. Γι' αυτό, όταν προσευχόταν, έλεγε: «*Τώρα η ψυχή μου είναι ταραγμένη, και τι να πω; Πατέρα, σώσε με από αυτή την ώρα*» (Ιωάν. ιβ΄ 27). Και: «*Πατέρα μου, αν είναι δυνατόν, ας περάσει από εμένα αυτό το ποτήρι*» (Ματθ. κς΄ 39).

Αν και δεν ήταν ευχάριστο για Αυτόν το ποτήρι των ονειδισμών και του θανάτου, το δέχθηκε για τη σωτηρία μας. Είπε: «Όχι όπως θέλω εγώ, αλλά όπως θέλεις εσύ» (Ματθ. κς΄ 39). Και: «Αντί για τη χαρά που είχε μπροστά Του, υπέμεινε τον σταυρό, περιφρονώντας την ατίμωση» (Εβρ. ιβ΄ 2). Είναι φανερό ότι οι Ιουδαίοι τον ονειδίζουν, άλλοτε λέγοντας: «Γιατί τρώει και πίνει με τελώνες και αμαρτωλούς» (Μάρκ. β΄ 16) και άλλοτε: «Αν ήταν προφήτης, θα γνώριζε ποια και τι είδους είναι η γυναίκα που τον αγγίζει, ότι είναι αμαρτωλή» (Λουκ. ζ΄ 39). Άλλες φορές έλεγαν: «Με τον άρχοντα των δαιμονίων βγάζει τα δαιμόνια» (Ματθ. θ΄ 34). Και πάλι: «Δεν λέμε καλά ότι είσαι Σαμαρείτης και έχεις δαιμόνιο;» (Ιωάν. η΄ 48).

Ομοίως, κατά την ώρα του πάθους, και όταν ήταν κρεμασμένος στο ξύλο του σταυρού, «Οι περαστικοί τον βλασφημούσαν, και οι αρχιερείς με τους γραμματείς τον κορόιδευαν» (Μάρκ. ιε΄ 29-31). Και οι ληστές που σταυρώθηκαν μαζί του, τον ονειδίζουν (Ματθ. κζ΄ 44). Σημείωσε επίσης ότι την προφητεία σχετικά με τους ονειδισμούς την ανέφερε ο Δαβίδ σαν να μιλάει για τον Ιησού Χριστό, απευθυνόμενος στον Πατέρα Του, λέγοντας: «Οι ονειδισμοί αυτών που σε ονειδίζουν, έπεσαν πάνω μου» (Ψαλμ. ξη΄ 9).

Πράγματι, όταν ονειδίζουν τον Χριστό, ονειδίζουν τον ίδιο τον Θεό, επειδή ο Χριστός είναι Υιός του Θεού και Θεός, ένα με τον Πατέρα Του, σύμφωνα με τη διδασκαλία περί της ενιαίας ουσίας της θεότητας, όπως ο ίδιος ο Χριστός δίδαξε, λέγοντας: «Εγώ και ο Πατέρας είμαστε ένα» (Ιωάν. ι΄ 30). Και όπως αυτός που δέχεται τον Ιησού Χριστό, δέχεται και εκείνον που τον έστειλε, όπως λέει: «Όποιος δέχεται εμένα, δέχεται εκείνον που με έστειλε» (Λουκ. θ΄ 48), έτσι και αυτός που ονειδίζει τον Ιησού Χριστό, ονειδίζει τον Θεό και Πατέρα που τον έστειλε. Άκου λοιπόν και γιατί ο Απόστολος αναφέρει την προφητεία σχετικά με τους ονειδισμούς του Ιησού Χριστού.

“Όσα γὰρ προεγράφη, εἰς τὴν ἡμετέραν διδασκαλίαν προεγράφη, ἵνα διὰ τῆς ὑπομονῆς καὶ διὰ τῆς παρακλήσεως τῶν γραφῶν τὴν ἐλπίδα ἔχωμεν.

(Ρωμ. ιε΄ 4)

Ανέφερα, λέει, τα λόγια του προφήτη και βασιλιά Δαβίδ, μέσω των οποίων προφήτευσε για τους ονειδισμούς που θα υπέμενε ο Χριστός, διότι όσα γράφτηκαν στις άγιες Γραφές, πριν πραγματοποιηθούν, γράφτηκαν για τη διδασκαλία και την καθοδήγησή μας. Γράφτηκαν για να βλέπουμε εμείς στις άγιες Γραφές τους ονειδισμούς που προφήτευσαν οι προφῆτες, αυτούς που ο Χριστός υπέμεινε για την αγάπη Του προς εμάς, και να υπομένουμε κι εμείς κάθε θλίψη και ονειδισμό για την αγάπη Του και για τον πλησίον. Παρηγορούμενοι από τα λόγια των θείων Γραφών, να έχουμε όλη την ελπίδα μας στον Ιησού Χριστό, τον σωτήρα του κόσμου.

“Ο δὲ Θεὸς τῆς ὑπομονῆς καὶ τῆς παρακλήσεως δώῃ ὑμῖν τὸ αὐτὸ φρονεῖν ἐν ἀλλήλοις κατὰ Χριστὸν Ἰησοῦν, ἵνα ὁμοθυμαδὸν ἐν ἐνὶ στόματι δοξάζητε τὸν Θεὸν καὶ Πατέρα τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ. (Ρωμ. ιε΄ 5-6)

Ο σεβαστός απόστολος του Κυρίου εύχεται για τους Ρωμαίους, προς τους οποίους έγραφε, και μέσω αυτών για όλους όσους πιστεύουν στον Χριστό, ώστε ο Θεός της υπομονής και της παρηγοριάς να στείλει στη διάνοιά τους την ίδια σκέψη, ώστε με μία ψυχή και καρδιά όλοι με ένα στόμα να δοξάσουν τον Θεό και Πατέρα του Κυρίου μας Ιησού Χριστού.

Αλλά γιατί ονόμασε τον Θεό "Θεό της υπομονής και της παρηγοριάς"; Είτε επειδή, με μακροθυμία, ανέχεται τους αμαρτωλούς, ενώ αγαπά τους δίκαιους και τους παρηγορεί, είτε επειδή

Αυτός είναι ο δωρητής της υπομονής και της παρηγοριάς, είτε επειδή κατοικεί στους ανθρώπους που έχουν την αρετή της υπομονής και βρίσκουν στις άγιες Γραφές την παρηγοριά σε όλες τις δύσκολες περιστάσεις τους.

Το να έχουμε την ίδια σκέψη σημαίνει να έχουμε τις ίδιες απόψεις και τον ίδιο σκοπό. Παρατήρησε όμως ότι δεν είπε απλώς "να έχετε την ίδια σκέψη", αλλά προσέθεσε και το "κατά Χριστόν Ιησούν", διότι συχνά οι άνθρωποι συμφωνούν όχι σύμφωνα με το θέλημα του Ιησού Χριστού, αλλά εναντίον του θελήματός Του. Συμφωνούν, δηλαδή, οι άπιστοι στην απιστία, οι αιρετικοί στις αιρετικές τους πεποιθήσεις, οι σχισματικοί στις απόψεις του σχίσματος, οι ληστές στην απόφαση της αρπαγής και καταπίεσης. Όλα αυτά τα απέκλεισε από την ενότητα ο Απόστολος, λέγοντας "κατά Χριστόν Ιησούν", διότι όσοι έχουν σκέψεις και διαλογισμούς που είναι αρεστοί στον Ιησού Χριστό, έχουν και νου ελεύθερο και καθαρό από κάθε ασέβεια, και τα έργα τους είναι άμολυντα και αγνά από κάθε αμαρτία.

Αλλά πώς μπορούν οι πολλοί, με πολλά στόματα, να προσφέρουν τη δοξολογία προς τον Θεό με ένα στόμα; Όταν οι πολλοί έχουν το ίδιο φρόνημα και σκέψη, τότε η δοξολογία τους έχει την ίδια έννοια και περιεχόμενο. Επομένως, επειδή η δοξολογία αυτή είναι η ίδια κατά την έννοια, λογίζεται σαν να προσφέρεται σαν από ένα στόμα, ακόμα κι αν εκφωνείται και προσφέρεται από πολλά στόματα.

Μετά από αυτή την ευχή, ο Απόστολος επαναλαμβάνει πάλι τον λόγο περί της ανεκτικότητας προς τα σφάλματα του πλησίον και της φροντίδας για τη σωτηρία του.

**Διὸ προσλαμβάνεσθε ἀλλήλους καθὼς καὶ ὁ Χριστὸς
προσελάβετο ἡμᾶς εἰς δόξαν Θεοῦ (Ρωμ. ιε' 7)**

Πιο πάνω, ο Απόστολος Παύλος είπε ότι έχουμε χρέος να ανεχόμαστε τις αδυναμίες των αδύναμων και ότι είναι σωστό ο κα-

θένας να επιδιώκει την ευχαρίστηση του πλησίον του, με σκοπό την ωφέλειά του. Στη συνέχεια, προσευχήθηκε να στείλει ο Θεός σε αυτούς την ομοφωνία, καθώς από αυτήν προέρχεται η αγάπη, και από την αγάπη πηγάζει η ανοχή προς τα ελαττώματα του πλησίον και η φροντίδα για τη σωτηρία του. Μέσω των παραπάνω λόγων, επιβεβαιώνει ξανά το ίδιο μήνυμα: «Γι' αυτό, δεχτείτε ο ένας τον άλλον».

Αλλά πώς πρέπει να δεχόμαστε ο ένας τον άλλον; «Όπως και ο Χριστός μας δέχτηκε». Και πώς μας δέχτηκε ο Χριστός; Αυτός δεν μας απέστρεψε εξαιτίας των αμαρτιών μας, αλλά τις βάσταξε και υπέφερε για μας, ώστε μέσω του πάθους Του να θεραπεύσει τα τραύματα που προήλθαν από τις αμαρτίες μας. «Αυτός τις αμαρτίες μας φέρει και υπέφερε για μας. Αυτός τραυματίστηκε για τις αμαρτίες μας και υπέφερε για τις ανομίες μας. Η τιμωρία που έφερε την ειρήνη μας ήταν πάνω του, και με τις πληγές του εμείς γιατρευτήκαμε» (Ησαΐας νγ'4-5).

Όταν, λοιπόν, κι εμείς δεν αποστρεφόμαστε τον πλησίον μας εξαιτίας των αμαρτιών του, αλλά τον ανεχόμαστε, υποφέρουμε και με κάθε τρόπο προσπαθούμε να τον θεραπεύσουμε από τις πληγές της αμαρτίας του και να τον οδηγήσουμε στη σωτηρία, τότε τον δεχόμαστε όπως και ο Χριστός δέχτηκε εμάς. Σημείωσε επίσης ότι αυτό το έργο είναι δόξα του Θεού· διότι λέει ότι ο Χριστός μας δέχτηκε προς δόξα του Θεού. Πράγματι, η σωτηρία των ανθρώπων μέσω της ενσάρκωσης του Ιησού Χριστού είναι δόξα του Θεού, διότι όσοι σώθηκαν μέσω του Ιησού Χριστού προσφέρουν συνεχώς ευχαριστήρια δοξολογία προς τον Θεό.

ΚΥΡΙΑΚΗ Η'

ΕΡΜΗΝΕΙΑ ΤΗΣ ΣΗΜΕΡΙΝΗΣ ΠΕΡΙΚΟΠΗΣ ΑΠΟ ΤΗΝ Α΄ ΠΡΟΣ ΚΟΡΙΝΘΙΟΥΣ ΕΠΙΣΤΟΛΗ

(Α' Κορινθ. α' 10-17)

Η Κόρινθος, πόλη της Αχαΐας, ήταν κάποτε πλούσια, γνωστή για το έντονο εμπορικό της κέντρο που συγκέντρωνε πολλούς κατοίκους και προσωρινούς διαμένοντες. Μεταξύ αυτών υπήρχαν σοφιστές, ρήτορες και φιλόσοφοι, όπως ο Περίανδρος, ένας από τους επτά σοφούς της Ελλάδας. Σε αυτή την σημαντική πόλη, ο Παύλος ήρθε και πρώτος έσπειρε τα θεία σπέρματα των Ευαγγελικών διδαχών. Πίστεψε στον Κύριο Ιησού Χριστό ο Κρίσπος, ο αρχισυνάγωγος των Ιουδαίων, μαζί με όλη του την οικογένεια, και πολλοί από τους Κορίνθιους άκουσαν, πίστεψαν και βαπτίστηκαν. Με εντολή του Κυρίου, ο Παύλος έμεινε εκεί διδάσκοντας τον λόγο του Θεού για ένα χρόνο και έξι μήνες, καθώς κατά τη διάρκεια της νύχτας ο Κύριος του εμφανίστηκε και του είπε: «Μην φοβάσαι, αλλά μίλα και μη σιωπήσεις, διότι έχω πολύ λαό σε αυτή την πόλη».

Μετά την αναχώρησή του από την Κόρινθο, έγραψε αυτή την πρώτη επιστολή προς τους Κορινθίους, αφού έλαβε επιστολή από αυτούς με ερωτήματα σχετικά με την παρθενία και τον γάμο, όπως φαίνεται από τα λόγια του στην επιστολή: «Περί αυτών που μου γράψατε, καλό είναι για τον άνθρωπο να μην αγγίζει γυναίκα». Ο Παύλος έγραψε αυτή την επιστολή όταν βρισκόταν στη Μακεδονία, όπως ο ίδιος επιβεβαιώνει λέγοντας: «Θα έρθω σε σας, όταν περάσω από τη Μακεδονία, διότι διασχίζω τη Μακεδονία».

Η επιστολή περιέχει όχι μόνο την απάντηση στα γραπτά τους, αλλά και πολλές θαυμαστές νουθεσίες σχετικά με διάφο-

ρα θέματα, καθώς και ελέγχους και επιτιμήσεις για τα σχίσματα και τα αμαρτήματα που εμφανίστηκαν στην Κόρινθο μετά την αναχώρησή του από εκεί. Αρχικά, όπως ήταν η συνήθειά του, έγραψε ευχές και επαίνους και έπειτα με μεγάλη έμφαση άρχισε τη νουθεσία, λέγοντας...

Ἀδελφοί, παρακαλῶ ὑμᾶς, διὰ τοῦ ὀνόματος τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, ἵνα τὸ αὐτὸ λέγητε πάντες, καὶ μὴ ᾗ ἐν ὑμῖν σχίσματα· ἥτε δὲ κατηρτισμένοι ἐν τῷ αὐτῷ νοῒ καὶ ἐν τῇ αὐτῇ γνώμῃ. **(Α΄ Κορ. α΄ 10)**

Ὅπως εκείνοι που αποστέλλονται από τον επίγειο βασιλιά για να κηρύξουν το πρόσταγμά του, δηλώνουν στους ακροατές ότι όσα λένε είναι εξ ονόματος του βασιλιά, έτσι και ο θεόπνευστος Παύλος, ο οποίος στάλθηκε από τον ουράνιο βασιλιά ως κήρυκας και δάσκαλος των εντολών Του, για να επιβεβαιώσει σε όλη την οικουμένη ότι όσα διδάσκει είναι εντολές του Θεού, λέει ότι παρακαλεί τους ανθρώπους στο όνομα του Κυρίου μας Ιησού Χριστού.

Και τι παρακαλεί; Να λένε όλοι το ίδιο πράγμα, ώστε να μην υπάρχει κάποιος που λέει κάτι διαφορετικό και έτσι δημιουργούνται διαμάχες και διαχωρισμοί μεταξύ τους. Επειδή οι υποκριτές λένε ένα πράγμα, αλλά σκέφτονται κάτι άλλο, και οι σκέψεις τους δεν συμφωνούν με τα λόγια τους, ο Παύλος όχι μόνο ζήτησε να λένε όλοι το ίδιο, αλλά πρόσθεσε και το να είναι πλήρως συμφωνημένοι και στις σκέψεις και στις απόψεις τους. Δηλαδή, να υπάρχει πλήρης συμφωνία στα λόγια, στις σκέψεις και στις απόψεις τους.

Παρατήρησε ότι τα ίδια δίδασκε όχι μόνο στους Κορινθίους αλλά και στους Ρωμαίους. Προς τους Κορινθίους έλεγε «Να είστε τελείως συμφωνημένοι στο ίδιο πνεύμα και στην ίδια άποψη» (Α΄ Κορ. α΄ 10), ενώ προς τους Ρωμαίους έγραφε «Ο Θεός

της υπομονής και της παρηγοριάς να σας δώσει να έχετε το ίδιο φρόνημα μεταξύ σας» (Ρωμ. ιε΄ 6). Προς τους πρώτους έλεγε «Να λέτε όλοι το ίδιο και να μην υπάρχουν μεταξύ σας διασπάσεις». Προς τους δεύτερους «Να δοξάζετε τον Θεό και Πατέρα του Κυρίου μας Ιησού Χριστού ομόφωνα με ένα στόμα».

Αλλά γιατί προς τους Ρωμαίους έγραφε αυτά ευχετικά, ενώ προς τους Κορινθίους παρακλητικά; Διότι οι Ρωμαίοι ήδη έλεγαν και πίστευαν το ίδιο, οπότε με την ευχή του τους προφύλασσε και τους ενίσχυε. Προς τους Κορινθίους όμως έγραφε παρακλητικά και προστακτικά, επειδή είχε πληροφορηθεί ότι υπήρχαν φιλονικίες και ασυμφωνίες μεταξύ τους και σχίσματα.

Ἐδηλώθη γάρ μοι περὶ ὑμῶν, ἀδελφοί μου, ὑπὸ τῶν Χλόης ὅτι ἔριδες ἐν ὑμῖν εἰσι. Λέγω δὲ τοῦτο, ὅτι ἕκαστος ὑμῶν λέγει· Ἐγὼ μὲν εἰμι Παῦλου, Ἐγὼ δὲ Ἀπολλῶ. Ἐγὼ δὲ Κηφᾶ, ἐγὼ δὲ Χριστοῦ. **(Α΄ Κορ. α΄ 11-12)**

Στο απόσπασμα «Υπὸ τῶν Χλόης» (Ρωμ. ιστ΄ 10-11), η φράση αυτή σημαίνει «από εκείνους που ανήκουν στον οίκο της Χλόης» ή «από αυτούς που βρίσκονται υπό την εξουσία της Χλόης», η οποία πιθανώς ήταν μια γυναίκα από την Κόρινθο, όπως και οι φράσεις «τους εκ του οίκου του Αριστόβουλου και του Ναρκίσσου» αναφέρονται στους ανθρώπους του οίκου αυτών των προσώπων. Το «λέγω δὲ τοῦτο» σημαίνει «για παράδειγμα» ή «παραδείγματος χάριν». Το «Ἐκαστος ὑμῶν» αναφέρεται σε κάποιον από εσάς, ενώ το «Κηφᾶν» δεν αναφέρεται στον Πέτρο, αλλά σε κάποιον από τους μαθητές του, καθώς κανείς δεν έχει καταγράψει ότι ο Πέτρος κήρυξε το Ευαγγέλιο στην Κόρινθο.

Παρατηρήστε με πόση σοφία ο Παῦλος επιπλήττει τους Κορινθίους: πρώτα απαλύνει την πικρία της επιπλήξεως με τη γλυκύτητα του αδελφικού ονόματος, λέγοντας «Αδελφοί μου». Δεύτερον, μειώνει τη σοβαρότητα του παραπτώματος, ονομά-

ζοντάς το «έριδες». Τρίτον, αποφεύγει να αναφέρει το όνομα του προσώπου που του αποκάλυψε τα αμαρτήματα των Κορινθίων, ώστε να μην το εκθέσει σε οργή και αγανάκτηση. Για να δώσει κύρος στον λόγο του, δεν μιλά γενικά και αόριστα, αλλά αναφέρεται συγκεκριμένα, λέγοντας ότι τα γεγονότα του τα αποκάλυψαν τα μέλη του οίκου της Χλόης.

Γιατί όμως ο Παύλος ανέφερε τον εαυτό του πριν από τον Απολλώ, τον Κηφά και ακόμη και τον Ιησού Χριστό; Η σειρά των ονομάτων που αναφέρει δεν προχωρά από το ανώτερο προς το κατώτερο, αλλά από το κατώτερο προς το ανώτατο. Έτσι, παρόλο που πρώτα ανέφερε το όνομά του, στη συνέχεια σκέφτηκε τη σειρά των προσώπων με τρόπο που να δείξει ότι αυτοί που έλεγαν ότι ήταν μαθητές του Χριστού ήταν οι τελευταίοι, και έτσι να ελεγχθούν πιο έντονα οι διαφωνίες των Κορινθίων.

Αδελφοί μου, λέει, μου αποκάλυψαν από τον οίκο της Χλόης ότι έχετε διαμάχες, όπως για παράδειγμα, ότι κάποιος από εσάς λέει: «Εγώ είμαι μαθητής και ακόλουθος του Παύλου», άλλος λέει: «Εγώ είμαι του Απολλώ», άλλος: «Εγώ είμαι του Κηφά», και άλλος: «Εγώ είμαι του Χριστού». Κάποιοι λένε ότι οι Κορίνθιοι δεν αποκαλούσαν τους εαυτούς τους μαθητές του Παύλου, του Απολλώ ή του Κηφά, αλλά άλλων διδασκάλων.

Ο Παύλος, όμως, μετασχημάτισε τα ονόματα αυτά, όπως λέει ο ίδιος, σε δικά του και του Απολλώ (Α΄ Κορ. δ΄ 6), πρώτον, για να μην ντροπιάσει τους διδασκάλους αυτούς και να μην τους εξοργίσει. Δεύτερον, για να καταδείξει το σφάλμα τους πιο έντονα, διότι αν ήταν λάθος να ονομάζουν τους εαυτούς τους μαθητές αληθινών διδασκάλων όπως ο Παύλος, ο Απολλώς ή ο Κηφάς, πόσο μεγαλύτερο λάθος ήταν να ονομάζουν τους εαυτούς τους μαθητές ανθρώπων που δεν ήταν απεσταλμένοι από τον Θεό ούτε είχαν το χάρισμα του Ευαγγελικού κηρύγματος. Για τον ίδιο λόγο συμπεριέλαβε και το όνομα του Χριστού, για να δείξει πόσο μεγάλο λάθος ήταν να αναφέρουν τον Διδάσκαλο μαζί με τους δούλους του.

Αν θεωρήσετε ότι ο λόγος του Παύλου δεν είναι μετασχηματισμένος, αλλά απλός, τότε η έννοια του δεν είναι ούτε εσφαλμένη ούτε απίθανη. Διότι ο Παύλος πρώτος δίδαξε το Ευαγγέλιο στην Κόρινθο (Πράξ. ιη΄ 1), μετά από αυτόν ο Απολλώς (Πράξ. ιθ΄ 1), και ίσως μετά από αυτόν ή μαζί του κάποιοι μαθητές του Πέτρου. Έτσι, όσοι διδαχθήκαν από τον Παύλο και πίστεψαν, έλεγαν ότι είναι του Παύλου. Όσοι διδάχθηκαν από τον Απολλώ, έλεγαν ότι είναι του Απολλώ. Και όσοι διδάχθηκαν από τους μαθητές του Κηφά, έλεγαν ότι είναι του Κηφά. Αυτή η ερμηνεία στηρίζεται στα λόγια του Παύλου «Μήπως ο Παύλος σταυρώθηκε για εσάς, ή βαπτιστήκατε στο όνομα του Παύλου;» (Α' Κορ. α' 13).

«Ποιος είναι λοιπόν ο Παύλος, ποιος είναι ο Απολλώς, παρά μόνο υπηρέτες μέσω των οποίων πιστέψατε, και όπως έδωσε ο Κύριος στον καθένα; Εγώ φύτεψα, ο Απολλώς πότισε, αλλά ο Θεός αύξησε» (Α' Κορ. γ' 5-6). Το «Μετεσχημάτισα σε εμένα και στον Απολλώ» σημαίνει ότι σιώπησε όλα τα ονόματα των άλλων διδασκάλων και τα μεταρρύθμισε στο δικό του όνομα και του Απολλώ. Αφού τα είπε αυτά, επισημαίνει αμέσως το λάθος, το οποίο αναγκαστικά προκύπτει από τέτοιου είδους διαμάχες και σχίσματα.

Μεμέρισται ὁ Χριστός; μὴ Παῦλος ἔσταυρώθη ὑπὲρ ὑμῶν, ἥ εἰς τὸ ὄνομα Παύλου ἐβαπτίσθητε;
(Α' Κορ. α' 13)

Πολλές φορές η ερώτηση έχει τη δύναμη να επιβεβαιώνει κάτι. Έτσι, η ερωτηματική φράση «Διαιρέθηκε ο Χριστός;» ισοδυναμεί με την επιβεβαιωτική φράση, δηλαδή «Ο Χριστός διαιρέθηκε», λέει, ω Κορίνθιοι, από εσάς. Αλλά ποιος είναι ο λόγος αυτού; «Όλοι οι πιστοί είναι το σώμα του Χριστού και μέλη του» (Α' Κορ. ιβ' 27). Επειδή λοιπόν οι Κορίνθιοι χωρίστηκαν μεταξύ

τους και διαχώρισαν τους εαυτούς τους από το σώμα του Χριστού, λέγοντας ότι ανήκουν στον Παύλο, ή στον Απολλώ, ή στον Κηφά, για αυτό, όσο εξαρτάται από αυτούς, διαιρέθηκε ο Χριστός, δηλαδή το σώμα του Ιησού Χριστού, δηλαδή η Εκκλησία.

Μετά από αυτή την επιπλήξη, προβάλλει ένα λογικό επιχείρημα που αποδεικνύει την παραλογικότητα της διαίρεσής τους. Επειδή αυτοί έλεγαν ότι είναι οπαδοί και ακόλουθοι του Παύλου, αυτός τους απαντάει έτσι: Μήπως ο Παύλος σταυρώθηκε για τη σωτηρία σας; Ή μήπως βαπτιστήκατε στο όνομα του Παύλου; Από αυτό γίνεται φανερή η παραλογική τους στάση, γιατί ο Χριστός σταυρώθηκε για αυτούς και για όλους, και στο όνομα του Ιησού Χριστού έλαβαν το σωτήριο βάπτισμα. Άρα, ήταν δούλοι και ακόλουθοι του Ιησού Χριστού, και παιδιά και μέλη του σώματός Του. Παράλογα, λοιπόν, έλεγαν ότι κάποιои είναι του Παύλου, άλλοι του Απολλώ, και άλλοι του Κηφά.

Εὐχαριστῶ τῷ Θεῷ, ὅτι οὐδένα ὑμῶν ἐβάπτισα, εἰμὴ Κρίσπον καὶ Γάιον, ἵνα μή τις εἴπῃ ὅτι εἰς τὸ ἐμὸν ὄνομα ἐβάπτισα. Ἐβάπτισα δὲ καὶ τὸν Στεφανῶ οἶκον· λοιπὸν οὐκ οἶδα εἴ τινα ἄλλον ἐβάπτισα (Α΄ Κορ. α΄ 14-16)

Ο Κρίσπος ήταν ο αρχισυνάγωγος της συναγωγής στην Κόρινθο, και εκεί, στην Κόρινθο, τον βάπτισε ο Παύλος «μαζί με όλη την οικογένειά του» (Πράξ. ιη΄ 8). Αναφέρονται τρεις Γάιοι στα ιερά βιβλία: ο Μακεδόνας, ο συνεργάτης του Παύλου στην Έφεσο (Πράξ. ιθ΄ 29), ο Θεσσαλονικεύς, που τον ακολούθησε μέχρι την Ασία (Πράξ. κ΄ 4), και ο ξένος, δηλαδή ο ξενοδόχος του Παύλου και ολόκληρης της Εκκλησίας (Ρωμ. ις΄ 23).

Επειδή λέει ότι δεν βάπτισε κανέναν από εσάς τους Κορινθίους, εκτός από τον Κρίσπο και τον Γάιο, είναι φανερό ότι και ο Γάιος ήταν Κορίνθιος, όπως και ο Κρίσπος. Από αυτό προκύπτει ότι δεν μιλάει ούτε για τον Μακεδόνα, ούτε για τον Θεσσαλονι-

κέα, αλλά πιθανώς για τον Γάιο, που ονομάστηκε ξένος επειδή φιλοξένησε τον Παύλο και όλους τους πιστούς που ήταν μαζί του, όταν έμενε στην Κόρινθο. Ο Στεφανάς είναι ο δεσμοφύλακας, τον οποίο ο Παύλος βάπτισε μαζί με όλη την οικογένειά του στην πόλη των Φιλίππων (Πράξ. ις΄ 33). Δες πώς αποδεικνύει ότι δεν βαπτίστηκαν στο όνομά του, μαρτυρώντας ότι δεν βάπτισε κανέναν άλλο, εκτός από τους τρεις που ανέφερε.

Αλλά γιατί ευχαριστεί τον Θεό που δεν βάπτισε κανέναν άλλο, εκτός από τον Κρίσπο, τον Γάιο και την οικογένεια του Στεφανά; Ο ίδιος εξηγεί τον λόγο. Ευχαριστώ, λέει, τον Θεό που προνοητικά το κανόνισε έτσι ώστε να μην βαπτίσω κανέναν άλλο, για να μην δώσει αφορμή σε κανέναν από αυτούς που δημιουργούν σχίσματα να πει ότι βάπτισα στο δικό μου όνομα. Επειδή είπε «Δεν γνωρίζω αν βάπτισα κανέναν άλλο», για να μην σκεφτεί κανείς ότι θεωρώντας το βάπτισμα ως μικρό έργο, δεν ανέφερε καν αν βάπτισε κάποιον άλλον, για αυτό φανέρωσε τον λόγο για τον οποίο δεν βάπτιζε, λέγοντας...

Οὐ γὰρ ἀπέστειλὲν με Χριστὸς βαπτίζειν ἀλλ' εὐαγγελίζεσθαι, οὐκ ἐν σοφίᾳ λόγου, ἵνα μὴ κενωθῇ ὁ σταυρὸς τοῦ Χριστοῦ. **(Α΄ Κορ. α΄ 17)**

Ο Ιησούς Χριστός επίσης έδωσε εντολή στους Αποστόλους να κηρύττουν το Ευαγγέλιο και να βαπτίζουν τους πιστούς, λέγοντας: «Πηγαίνετε λοιπόν, και κάντε μαθητές από όλα τα έθνη, βαπτίζοντάς τους στο όνομα του Πατέρα, του Υιού και του Αγίου Πνεύματος» (Ματθ. κη΄ 19). Ωστόσο, όταν ο Παύλος λέει ότι ο Χριστός τον έστειλε όχι για να βαπτίζει, αλλά για να κηρύττει το Ευαγγέλιο, γίνεται φανερό ότι αυτός έλαβε μια ξεχωριστή εντολή, ίσως όταν ο Ιησούς Χριστός του έδειξε πόσα έπρεπε να υποφέρει κηρύττοντας το όνομά Του, όπως αποκάλυψε στον Ανανία λέγοντας: «Εγώ θα του δείξω πόσα πρέπει να πάθει για

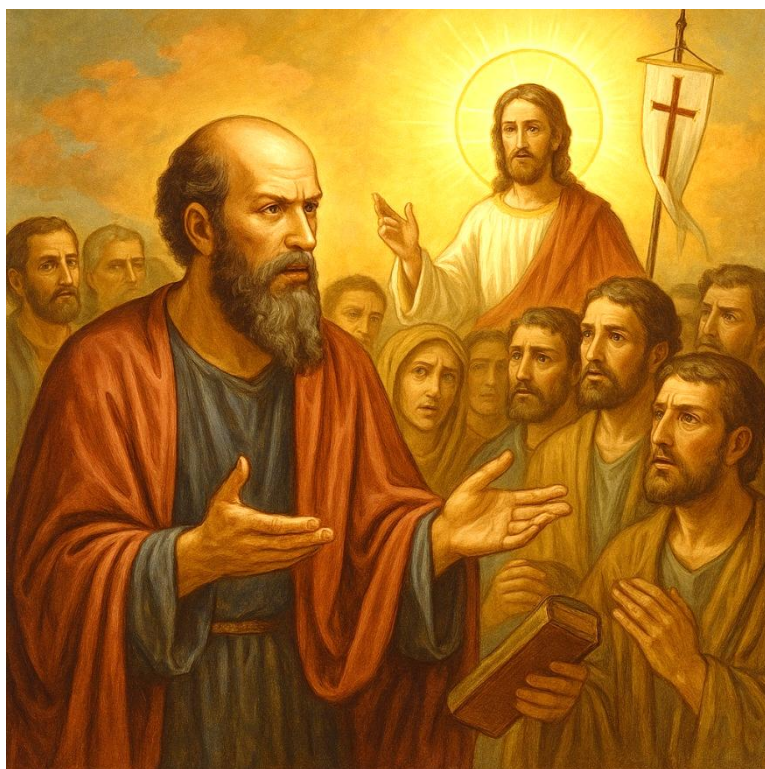
το όνομά μου» (Πράξ. θ' 16). Ο Παύλος ανέλαβε το δυσκολότερο έργο, επειδή ήταν «σκεύος εκλογής, ικανό να φέρει το όνομά Του ενώπιον εθνών και βασιλέων, καθώς και των υιών Ισραήλ» (Πράξ. θ' 15).

Πράγματι, το έργο του κηρύγματος είναι δυσκολότερο από την τελετουργία του βαπτίσματος, διότι ο Απόστολος που κηρύττει το Ευαγγέλιο στους απίστευτους, αντιμετωπίζει διωγμούς, κακουχίες και κινδύνους θανάτου, ενώ ο Απόστολος που βαπτίζει τους πιστούς δεν υποφέρει τέτοια.

Αλλά αν δεν είχε αποσταλεί για να βαπτίζει, γιατί βάπτισε τον Κρίσπο, τον Γάιο και την οικογένεια του Στεφανά; Διότι είχε τη χάρη να βαπτίζει και το έργο του κηρύγματος, όπως και όλοι οι άλλοι Απόστολοι, αλλά επειδή έλαβε μια ξεχωριστή εντολή από τον Ιησού Χριστό σχετικά με το κήρυγμα, γι' αυτό και έλεγε: «Ο Χριστός δεν με έστειλε για να βαπτίζω, αλλά για να κηρύττω το Ευαγγέλιο». Έτσι, βάπτιζε όταν ήταν απαραίτητο, αλλά κήρυττε αδιάκοπα, θεωρώντας το κήρυγμα ως το δικό του ξεχωριστό έργο. Γι' αυτό έγραφε: «Εάν κηρύττω το Ευαγγέλιο, δεν είναι για μένα καύχημα, διότι είναι αναγκαίο· αλλοίμονο μου εάν δεν κηρύττω το Ευαγγέλιο» (Α' Κορ. θ' 16).

Δες ότι ο Ιησούς Χριστός, που του έδωσε την ξεχωριστή εντολή για το κήρυγμα του Ευαγγελίου, του δίδαξε επίσης τον τρόπο να το διδάσκει: «Όχι με σοφία λόγου», δηλαδή, όχι με λόγο κατασκευασμένο με τη σχολαστική σοφία και την τέχνη των σοφιστών, όχι με λόγο γραμμένο με την κοσμική σοφία. Έτσι ο Θεός όρισε «για να μην αδειάσει η δύναμη του σταυρού του Χριστού», δηλαδή για να μην υποτιμηθεί και θεωρηθεί ότι η δύναμη του σταυρωθέντος Χριστού δεν έχει καμία αξία. Αν η διδασκαλία των Αποστόλων είχε τα κάλλη της ευφράδειας και τα θέληγτρα της κοσμικής σοφίας, όλοι θα νόμιζαν ότι η δύναμη της σχολαστικής επιστήμης τράβηξε και υπέταξε τους ανθρώπους στην πίστη στον Χριστό. Κανείς δεν θα πίστευε ότι η δύναμη του σταυρωθέντος Χριστού λειτούργησε για την αποδοχή και την αύξηση αυτής της πίστης· επομένως όλοι θα θεωρούσαν τη

χάρη και τη δύναμη του σταυρού χωρίς καμία αξία. Ακούγοντας όμως την απλότητα του κηρύγματος και βλέποντας τον πολλαπλασιασμό των πιστών, πείθονταν ότι η πίστη στον Χριστό είναι έργο της δύναμης της χάρης του σταυρωθέντος Χριστού.

ΚΥΡΙΑΚΗ Θ'

ΕΡΜΗΝΕΙΑ ΤΗΣ ΣΗΜΕΡΙΝΗΣ ΠΕΡΙΚΟΠΗΣ ΑΠΟ ΤΗΝ Α΄ ΠΡΟΣ ΚΟΡΙΝΘΙΟΥΣ ΕΠΙΣΤΟΛΗ

(Α΄ Κορινθ. γ' 9-17)

Σε κάθε περίπτωση η ασυμφωνία προκαλεί μεγάλη βλάβη στους ανθρώπους· η δε ασυμφωνία στα θέματα της πίστης επιφέρει απόλυτη καταστροφή στις ψυχές των πιστών. Γι' αυτό, όταν ο θεόπνευστος Παύλος έμαθε ότι οι Κορίνθιοι χωρίστηκαν σε διάφορες παρατάξεις, έγραψε πολλά προς αυτούς για τις διχόνοιές τους, προσπαθώντας να εκριζώσει εντελώς τις ρίζες αυτών των διχασμών. Και πρώτα τους έδειξε, όπως ακούσαμε την περασμένη Κυριακή, πόσο μεγάλη αμαρτία διέπρατταν αυτοί, άλλοι λέγοντας ότι είναι του Παύλου, άλλοι του Απολλώ, και άλλοι του Κηφά. Στη συνέχεια, αφού έκανε πολλές παρεκβάσεις, επανέρχεται πάλι στον αρχικό σκοπό και τους ελέγχει ως σαρκικούς, δηλαδή ως αυτούς που έχουν σαρκικές και όχι πνευματικές σκέψεις. «Όταν λέει κάποιος: *Εγώ είμαι του Παύλου· άλλος δε: Εγώ του Απολλώ, δεν είστε σαρκικοί;*» (Α΄ Κορ. γ' 4).

Έτσι τους ελέγχει, και μετά από αυτά, για να τους πληροφορήσει ότι διχάζονται παράλογα, καυχώμενοι για τα ονόματα των διδασκάλων τους, εξηγεί ποιος ήταν ο ίδιος και ποιος ο Απολλώ, οι οποίοι πρώτοι τους δίδαξαν την πίστη στον Χριστό: «*Ποιος λοιπόν, λέει, είναι ο Παύλος, ποιος δε ο Απολλώ, παρά μόνο διάκονοι, μέσω των οποίων πιστέψατε, και καθέννας όπως ο Κύριος έδωσε; Εγώ φύτεψα, ο Απολλώ πότισε, αλλά ο Θεός έκανε να αυξηθεί. Όστε ούτε αυτός που φυτεύει είναι κάτι, ούτε αυτός που ποτίζει, αλλά ο Θεός που αυξάνει. Αυτός που φυτεύει και αυτός που ποτίζει είναι ένα· καθέννας όμως θα λάβει τη δική του αμοιβή σύμφωνα με τον κόπο του*» (Α΄ Κορ. ζ' 5-8).

Αφού είπε αυτά, προσθέτει αμέσως το: «*Διότι είμαστε συνεργάτες του Θεού*», και όσα ακολουθούν που διαβάστηκαν σήμερα. Για αυτά δε μιλά με τόση συντομία και με τόσο συμπυκνωμένα ονόματα, ώστε απαιτείται αναγκαστικά η ερμηνεία και η προσοχή, για να κατανοηθεί η έννοια αυτών. Εμείς λοιπόν προβάλλουμε την κατά το δυνατόν ερμηνεία, και εσείς, αγαπητοί αδελφοί, αφιερώστε την προσοχή σας στην ακρόαση αυτής.

Ἀδελφοί, Θεοῦ ἔσμεν συνεργοί· Θεοῦ γεώργιον, Θεοῦ οἰκοδομή ἔστε. (Α΄ Κορ. γ΄ 9)

Οι Απόστολοι ήταν άνθρωποι, όπως και εμείς. Πώς λοιπόν λέει, «*Είμαστε συνεργάτες του Θεού*»; Ο άνθρωπος συνεργάτης του Θεού; Αυτό φαίνεται παράλογο. Αν όμως εξετάσεις την αληθινή σημασία της λέξης «*συνεργός*», θα δεις ότι είναι σωστό και τακτικό· συνεργός είναι αυτός που μαζί με κάποιον άλλον εργάζεται το ίδιο και το αυτό έργο. Σύμφωνα με αυτή την έννοια, ο δούλος γίνεται συνεργάτης του κυρίου του και ο στρατιώτης του βασιλιά· ωστόσο, το έργο ανήκει στον κύριο, και όχι στον δούλο, στον βασιλιά και όχι στον στρατιώτη.

Ο Παύλος πρώτα αποκάλυψε τον εαυτό του διάκονο, δηλαδή υπηρέτη, όπως και τον Απολλώ: «*Ποιος είναι, είπε, ο Παύλος, και ποιος ο Απολλώς, παρά μόνο διάκονοι*» (Α΄ Κορ. γ΄ 5), και στη συνέχεια είπε «*Είμαστε συνεργάτες του Θεού*», για να δείξει ότι ο Θεός και αυτοί εργάζονταν το ίδιο και το αυτό έργο, δηλαδή τη σωτηρία των ανθρώπων· ο μεν Θεός ως Κύριος και Βασιλιάς, ενώ αυτοί ως δούλοι και υπηρέτες. Επειδή δε προηγουμένως μίλησε μεταφορικά, λέγοντας ότι ο ίδιος φύτεψε, δηλαδή ότι πρώτος έθεσε στην καρδιά τους τον λόγο της πίστης, συνεχίζει τη μεταφορά, λέγοντας «*Είστε χωράφι του Θεού, οικοδομή του Θεού*».

Εσείς, λέει, ω Κορίνθιοι, είστε χωράφι του Θεού, δηλαδή φύτεμα που φύτεψε ο Θεός, όπως είπε ο Ησαΐας: «*Φύτεμα Κυρίου*

για δόξα» (Ησ. ξα' 34). Είστε οικοδομή του Θεού, αφού εσείς είστε η Εκκλησία που οικοδομήθηκε από Αυτόν. Δες όμως ότι αυτά τα ονόματα, «χωράφι» και «οικοδομή», αποδεικνύουν ξεκάθαρα τον παραλογισμό της διχόνοιάς τους. Αν το φυτό χωριστεί, μαραίνεται· αν η οικοδομή σχιστεί, καταρρέει· επειδή ήταν και χωράφι του Θεού και οικοδομή του Θεού, παράλογα άλλοι από αυτούς έλεγαν ότι είναι του Παύλου, άλλοι του Απολλώ, και άλλοι του Κηφά. Παράλογα υπερηφανεύονταν και καυχιόνταν, τιμώντας τον εαυτό τους με το όνομα των συνεργατών και διακόνων, και όχι με το όνομα του αρχηγού και Κυρίου Ιησού Χριστού. Επειδή δε τους αποκάλεσε οικοδομή του Θεού, συνεχίζει την ομιλία περί της οικοδομής, λέγοντας...

Κατὰ τὴν χάριν τοῦ Θεοῦ τὴν δοθεῖσάν μοι ὡς σοφὸς ἀρχιτέκτων θεμέλιον ἔθηκα, ἄλλος δὲ ἐποικοδομεῖ· ἕκαστος δὲ βλέπew πῶς ἐποικοδομεῖ· θεμέλιον γὰρ ἄλλον οὐδεὶς δύναται θεῖναι παρὰ τὸν κείμενον, ὅς ἐστιν Ἰησοῦς Χριστός. (Α΄ Κορ. γ' 10-11)

Μη νομίσεις ότι ο Παύλος επαινεί τον εαυτό του, λέγοντας ότι είναι «σοφός αρχιτέκτονας», διότι δεν αναφέρεται ο έπαινος στον ίδιο, αλλά στη χάρη του Θεού: «Κατὰ τὴν χάριν τοῦ Θεοῦ που μου δόθηκε», λέει. Η χάρη, λέει, που μου έδωσε ο Θεός, αυτή με έκανε σοφό αρχιτέκτονα, και αυτή με οδήγησε να βάλω θεμέλιο στην οικοδομή, δηλαδή στην Εκκλησία, τον Ιησού Χριστό, δηλαδή την πίστη και την ομολογία στον Χριστό. Αυτός δε ο Χριστός, πριν από τον Παύλο, έθεσε αυτό το θεμέλιο στην αγία Του Εκκλησία· διότι όταν ο Πέτρος ομολόγησε και είπε «Εσύ είσαι ο Χριστός, ο Υἱός του Θεοῦ του ζώντος», τότε ο Χριστός απάντησε λέγοντας «Εσύ είσαι Πέτρος, και πάνω σε αυτήν την πέτρα θα οικοδομήσω την Εκκλησία μου» (Ματθ. ιστ' 16-18). Αυτό σημαίνει ότι αυτή η ομολογία σου θα είναι το θεμέλιο της πίστεως και της Εκκλησίας· άλλο θεμέλιο, λέει ο Παύλος, εκτός από αυ-

τό, δηλαδή την πίστη και την ομολογία στον Χριστό, κανείς, ούτε άνθρωπος, ούτε άγγελος, δεν μπορεί να θέσει.

Αν βάλεις άλλο θεμέλιο εκτός από αυτό, δηλαδή αν η διδασκαλία σου δεν είναι θεμελιωμένη πάνω σε αυτό το δόγμα, ότι ο Ιησούς Χριστός είναι ο Υιός του Θεού, ό,τι και αν διδάξεις, δεν είναι ευσεβές, αλλά ξένο προς την ευσέβεια, ξένο προς την αλήθεια και καταστροφικό για την ψυχή. Εγώ, λέει, έβαλα αυτό το θεμέλιο, φωτισμένος από τη χάρη που μου δόθηκε, ενώ άλλος, δηλαδή κάποιος άλλος ευσεβής διδάσκαλος και ποιμένας της Εκκλησίας και μυσταγωγός, «εποικοδομεί», δηλαδή στηριζόμενος πάνω σε αυτό το θεμέλιο, διευκρινίζει και διδάσκει τα δόγματα του Ιησού Χριστού. «Ο καθένας ας προσέχει πώς οικοδομεί». Δηλαδή, κάθε ιεροκήρυκας πρέπει να προσέχει και με κάθε ακρίβεια να εξετάζει αυτά που διδάσκει, ώστε η διδασκαλία του να είναι καθαρή από τα ζιζάνια όλων των αιρέσεων και κάθε δεισιδαιμονίας, και να είναι σύμφωνη με τον λόγο της αλήθειας.

Εἰ δέ τις ἐποικοδομεῖ ἐπὶ τὸν θεμέλιον τοῦτον, χρυσόν, ἄργυρον, λίθους τιμίους, ξύλα, χόρτον, καλάμην, ἐκάστου τὸ ἔργον φανερόν γενήσεται· ἡ γὰρ ἡμέρα δηλώσει· ὅτι ἐν πυρὶ ἀποκαλύπτεται· καὶ ἐκάστου τὸ ἔργον ὁποῖόν ἐστιν τὸ πῦρ δοκιμάσει. Εἴ τις τὸ ἔργον μενεῖ ὁ ἐπικοδόμησεν, μισθὸν λήψεται· εἴ τις τὸ ἔργον κατακαήσεται, ζημιωθήσεται, αὐτὸς δὲ σωθήσεται, οὕτως δὲ ὡς διὰ πυρός.
(Α΄ Κορ. γ' 12-15)

Μερικοί από τους αρχαίους ερμηνευτές θεωρούν αυτά τα δυσνόητα αποστολικά λόγια ως αναφερόμενα στους διδασκάλους και στα είδη της διδασκαλίας τους· άλλοι μεν ορθόδοξοι και σωτηριώδεις, άλλοι δε κακόδοξοι και ψυχοφθόροι. Άλλοι πάλι λένε ότι αναφέρονται σε όλους τους πιστούς και στα είδη των αρετών ή των αμαρτημάτων τους.

Για να κατανοήσουμε όλους τους προηγούμενους λόγους, είναι απαραίτητο, σύμφωνα με την άποψη των πρώτων, να αντιληφθούμε ότι ο χρυσός και ο άργυρος και οι πολύτιμοι λίθοι συμβολίζουν την λαμπρή και από τον Θεό δοσμένη και εξαιρετικά πολύτιμη διδασκαλία της ορθόδοξης πίστης, ενώ το ξύλο, το χόρτο και η καλάμη συμβολίζουν τα άκαρπα, ευτελή και ολέθρια μαθήματα των αιρετικών.

Το «*Η γαρ ημέρα δηλώσει*» αναφέρεται στον καιρό που φανερώνει τα πράγματα και αποκαλύπτει ποια είναι τα αγαθά και ποια τα πονηρά, όπως η φωτιά φανερώνει ποια υλικά είναι ανθεκτικά και ποια εύκολα καίγονται. Ο λόγος «*Το πῦρ δοκιμάσει*» αναφέρεται στον φωτισμό του Παναγίου Πνεύματος στην Εκκλησία, το οποίο δόθηκε υπό μορφή πυρίνων γλωσσών και μέσω του οποίου οι ευσεβείς διακρίνουν την ορθή διδασκαλία από την διεστραμμένη.

Το «*Ὡς διὰ πυρός*» σημαίνει τη θλίψη που προκαλείται στους αιρετικούς από τον έλεγχο της Εκκλησίας, διότι η θλίψη, όπως και η φωτιά, καίει, όπως λέει και ο Ψαλμός «*Διήλθομεν διὰ πυρός καί ὕδατος*» (Ψαλμ. ξγ΄ 12). Το «*Σωθήσεται*» πρέπει να νοηθεί ως: αν μετανοήσει, όπως υπονοείται και στο «*Παραδώστε τον τέτοιον στον σατανά για την καταστροφή της σάρκας, ώστε το πνεύμα του να σωθεί την ημέρα του Κυρίου Ιησού*» (Α' Κορ. ε' 5).

Σύμφωνα με τη δεύτερη άποψη, αντί για τον χρυσό, τον άργυρο και τους πολύτιμους λίθους πρέπει να νοηθούν οι αρετές που πραγματοποιούνται με το νου, τον λόγο και την πράξη· αντί για το ξύλο, το χόρτο και την καλάμη, οι αμαρτίες που διαπράττονται στη σκέψη, τον λόγο και την πράξη· αντί για το «*Η γαρ ημέρα δηλώσει*», η έσχατη ημέρα της κρίσεως, η οποία αποκαλύπτεται με φωτιά, «*Διότι ποταμός πυρός έσυρε μπροστά Του*» (Δαν. ζ' 10), δηλαδή μπροστά από τον Κριτή, όπως είπε ο μέγας προφήτης Δανιήλ.

Αντί για τη φωτιά που δοκιμάζει το έργο του καθενός, νόησε την δικαιοκρισία του Θεού, «Διότι με τη φωτιά του Κυρίου, λέει ο Ησαΐας, θα κριθεί όλη η γη» (Ησ. ξς' 16). Αντί για το «Σωθήσεται, οὕτω δὲ ὡς διὰ πυρός», μην νομίσεις ότι σημαίνει ότι θα απολαύσει τη σωτηρία, αλλά ότι θα διαφυλαχθεί, όπως λέει και το «Σωθείτε από αυτήν την διεστραμμένη γενιά» (Πράξ. β' 40). Δηλαδή θα διαφυλαχθεί άφθαρτος, τόσο άφθαρτος, ώστε να καίγεται από το αιώνιο πυρ της κολάσεως.

Σύμφωνα με την πρώτη άποψη, ο Απόστολος διδάσκει τα εξής: Αν κάποιος από τους διδασκάλους, στηριζόμενος στο θεμέλιο της πίστης στον Χριστό, διδάσκει διδασκαλία είτε ορθόδοξη είτε κακόδοξη, να γνωρίζει ότι η διδασκαλία του καθενός θα φανερωθεί, ποια είναι· διότι η πρόοδος του χρόνου την αποκαλύπτει· ο ζήλος του Παναγίου Πνεύματος και η διάκριση των ευσεβών στην Εκκλησία θα δοκιμάσουν και θα εξετάσουν αν τα διδάγματα είναι ορθά ή διεστραμμένα. Και αν η διδασκαλία του, μετά τη δοκιμή και την κριτική της Εκκλησίας, παραμένει ακατάκριτη και ακατηγόρητη, θα απολαύσει τον μισθό, δηλαδή την ανταπόδοση από τον Θεό και τον έπαινο της Εκκλησίας. Αν όμως η Εκκλησία την κρίνει αιρετική και κακόδοξη, η διδασκαλία αυτή θα ζημιωθεί, δηλαδή θα κατακριθεί και θα καταδικαστεί, αλλά ο ίδιος θα σωθεί, όχι μέσω πυρός, αλλά σαν μέσω πυρός, δηλαδή μέσω των ελέγχων και των επιτιμήσεων της Εκκλησίας, εάν μετανοήσει.

Σύμφωνα με τη δεύτερη άποψη, ο Απόστολος διδάσκει τα εξής: Αν κάποιος από τους πιστούς, στηριζόμενος στο θεμέλιο της πίστης στον Χριστό, και μέσω του νου, του λόγου και των έργων του, οικοδομεί, δηλαδή εκτελεί έργα είτε της αρετής είτε της αμαρτίας, να γνωρίζει ότι οι πράξεις του καθενός θα φανερωθούν. Διότι η έσχατη ημέρα της κρίσεως, εμφανιζόμενη με το πυρ της θείας δικαιοσύνης, τα αποκαλύπτει όλα. Αυτό το πυρ, δηλαδή η δικαιοκρισία του Θεού, διακρίνει ποιο είναι το έργο του καθενός, αν είναι αγαθό ή πονηρό.

Αν μετά τη δοκιμασία και την κρίση του Θεού το έργο του ανθρώπου παραμείνει ακατάκριτο, θα λάβει μισθό, δηλαδή την βασιλεία των ουρανών· αν όμως το έργο του κριθεί άξιο πυρός, αυτό θα ζημιωθεί, δηλαδή θα εξουδενωθεί, αλλά ο ίδιος θα σωθεί, δηλαδή θα διαφυλαχθεί σώος, για να παραδοθεί στο αιώνιο πυρ της κολάσεως.

Βλέπετε λοιπόν πώς πρώτα επέκρινε τους διχασμένους Κορινθίους, όπως ακούσατε την περασμένη Κυριακή· έπειτα, σαν να υποπτευόταν μήπως και οι διδάσκαλοί τους είναι αιτία των σχισμάτων, νουθέτησε και αυτούς και τους φοβέρισε με τους παραπάνω λόγους. Στη συνέχεια, παρέθεσε άλλη απόδειξη, μέσω της οποίας ξαναελέγχει τους διχασμένους, λέγοντας...

Οὐκ οἴδατε ὅτι ναὸς Θεοῦ ἐστε καὶ τὸ πνεῦμα τοῦ Θεοῦ οἰκεῖ ἐν ὑμῖν; εἴ τις τὸν ναὸν τοῦ Θεοῦ φθείρει, φθερεῖ τοῦτον ὁ Θεός· ὁ γὰρ ναὸς τοῦ Θεοῦ ἁγίός ἐστιν, οἵτινές ἐστε ὑμεῖς. (Α' Κορ. γ' 16-17)

Προηγουμένως είπε «Εἴστε οικοδομή του Θεού» και αποκάλυψε ποιο είναι το θεμέλιο αυτής της θείας οικοδομής, λέγοντας «Θεμέλιο άλλο κανείς δεν μπορεί να θέσει παρά το ήδη τεθειμένο, το οποίο είναι ο Ιησούς Χριστός» (Α' Κορ. γ' 9-11). Εδώ, όμως, λέει ότι αυτή η οικοδομή, που έχει θεμέλιο τον Ιησού Χριστό, είναι ναός του Θεού και ότι αυτός ο ναός του Θεού είναι οι πιστεύοντες στον Χριστό. «Δεν γνωρίζετε», λέει, «ὅτι εἴστε ναὸς του Θεού και ὅτι το Πνεῦμα του Θεού κατοικεῖ μέσα σας; Διότι ο ναός του Θεού είναι ἅγιος, και αυτός ο ναός εἴστε εσείς.»

Το ίδιο είπαν και οι προφῆτες, αλλά και ο Μονογενής Υἱός του Θεού. Διότι ο προφῆτης Ιεζεκιήλ, μιλώντας ως από το στόμα του Θεού, δίδαξε λέγοντας: «Και η κατοικία μου θα είναι ανάμεσά τους, και θα εἶμαι ο Θεός τους, και αυτοί θα είναι λαός μου» (Ιεζ. λζ' 27). Και ο Ιησούς Χριστός υποσχέθηκε σε εκείνον που

Τον αγαπάει, λέγοντας: «Και σε αυτόν θα έρθουμε και θα κατοικήσουμε μαζί του» (Ιωάν. ιδ΄ 23).

Ο Απόστολος αποσιωπά το συμπέρασμα, επειδή είναι προφανές· διότι, εάν ήταν ναός του Θεού και το Πνεύμα του Θεού κατοικούσε μέσα τους, επειδή ο Θεός είναι ένας, θα έπρεπε και αυτοί να μην χωρίζονται ο ένας από τον άλλον, αλλά να παραμένουν αδιάσπαστοι στην ενότητα της πίστης. Αποσιωπά το συμπέρασμα για να επιφέρει τον φόβο και μέσω αυτού, αφού ξεριζώσει τη διχόνοια, να ενώσει τα χωρισμένα μέλη: «Εάν κάποιος καταστρέψει τον ναό του Θεού, αυτόν θα καταστρέψει ο Θεός» λέει.

Υπάρχουν δύο τρόποι με τους οποίους μπορούμε να καταστρέψουμε αυτόν τον άγιο ναό: είτε καταστρέφοντας το θεμέλιό του, δηλαδή διδάσκοντας κακόδοξα δόγματα αντί για τα ορθόδοξα και δεισιδαιμονίες αντί για την ορθή πίστη· είτε καταστρέφοντας την ίδια την οικοδομή, δηλαδή πράττοντας θεομίσητες αμαρτίες αντί για θεοφιλείς αρετές. Εάν κάποιος καταστρέψει με αυτόν τον τρόπο τον άγιο ναό του Θεού, αυτόν θα τον καταστρέψει, δηλαδή θα τον αφανίσει και θα τον εξαλείψει ο Θεός. Ο Θεός έδωσε ένα φρικτό παράδειγμα γι' αυτό, με τον Άρειο και τον Ιούδα. Αυτοί κατέστρεψαν τον άγιο ναό του Θεού· ο μεν Άρειος, διδάσκοντας ότι ο Ιησούς Χριστός έχει διαφορετική ουσία από τον Πατέρα Του· ο δε Ιούδας, οικοδομώντας μέσα του την φιλαργυρία και προδίδοντας τον Ιησού Χριστό. Γι' αυτό, ο Άρειος καταστράφηκε, διότι ξεχύθηκαν όλα τα εντόσθιά του και όλη η εσωτερική του ουσία μαζί με την μιαρή ψυχή του· και ο παράνομος Ιούδας κρεμάστηκε οικειοθελώς, διότι από τη στιγμή που παρέδωσε τον Ιησού Χριστό, «πήγε και κρεμάστηκε» (Ματθ. κζ΄ 5).

ΚΥΡΙΑΚΗ Ι'

ΕΡΜΗΝΕΙΑ ΤΗΣ ΣΗΜΕΡΙΝΗΣ ΠΕΡΙΚΟΠΗΣ ΑΠΟ ΤΗΝ Α΄ ΠΡΟΣ ΚΟΡΙΝΘΙΟΥΣ ΕΠΙΣΤΟΛΗ

(Α΄ Κορινθ. 8΄ 9-16)

Το πιο πικρό και δυσάρεστο πράγμα είναι ο έλεγχος των ηγετών. Αυτός όχι μόνο βυθίζει την ψυχή στη θάλασσα της λύπης, αλλά πολλές φορές εξοργίζει τόσο πολύ το πνεύμα, ώστε ξεσηκώνει τα άγρια κύματα του θυμού εναντίον του ανθρώπου. Η στενοχώρια της λύπης αποδυναμώνει τη λογική, και τα κύματα του θυμού πνίγουν τη διάκριση του νου. Εξαιτίας αυτού, οι αυστηροί έλεγχοι προκαλούν συχνά βλάβη αντί για ωφέλεια.

Γι' αυτό, όπως οι επιστήμονες ιατροί του σώματος, αναμειγνύοντας τα άνοστα φάρμακα με μερικά νόστιμα καρυκεύματα, μετριάζουν την αηδία αυτών και φτιάχνουν ένα μείγμα ευχάριστο στη γεύση αλλά θεραπευτικό για την αρρώστια, έτσι και οι σοφοί ιατροί της ψυχής, αναμειγνύοντας τον αυστηρό έλεγχο με πιο ήπια λόγια, μετριάζουν την πικρία αυτού και δημιουργούν ένα μείγμα λόγου που είναι ευπρόσδεκτο στον νου και θεραπευτικό για τα νοσήματα της ψυχής.

Στην κατασκευή τέτοιου μείγματος, κανείς δεν είναι σοφότερος από τον Παύλο, επειδή κανείς δεν αξιώθηκε τέτοιας χάρης εκτός από αυτόν. Τα λόγια της επιστολής του που διαβάστηκαν σήμερα περιέχουν έναν πολύ αυστηρό έλεγχο εναντίον των Κορινθίων. Ωστόσο, ο πάνσοφος διδάσκαλος συνδύασε με τόση σοφία και επιστήμη το σκληρό με το ήπιο και ανακάτεψε το πικρό με τη γλυκύτητα, ώστε δημιούργησε ένα μείγμα λόγου που, όπως κανείς δεν αμφιβάλλει, είναι ευχάριστο στον νου και θεραπευτικό για την αμαρτία των Κορινθίων.

Πρόσεχε, ω ακροατή, στην ερμηνεία των λόγων που διαβάστηκαν, ώστε να καταλάβεις την επουράνια σοφία του Θεού, η οποία υπάρχει μέσα σε αυτά τα λόγια, και αφού θεραπεύσεις τα τραύματα της ψυχής σου, να την καλλωπίσεις με τα στολίδια των ενάρετων έργων.

Ἀδελφοί, ὁ Θεὸς ἡμᾶς τοὺς Ἀποστόλους ἐσχάτους ἀπέδειξεν ὡς ἐπιθανατίους, ὅτι θέατρον ἐγενήθημεν τῷ κόσμῳ καὶ ἀγγέλοις καὶ ἀνθρώποις. (Α΄ Κορ. δ΄ 9)

Οι Κορίνθιοι διαφθάρηκαν από τη διδασκαλία των ψευδαποστόλων, με αποτέλεσμα να παρασυρθούν σε σκέψεις υπερηφάνειας, νομίζοντας ότι είχαν φτάσει στην τελειότητα κάθε αρετής και ευτυχίας· από αυτό καυχόνταν με μάταιες καυχησιολογίες και υπερηφανεύονταν, ονομάζοντας τους εαυτούς τους με τα ονόματα των δασκάλων τους, «Εγώ είμαι του Παύλου, εγώ του Απολλώ, εγώ του Κηφά» (Α' Κορ. α' 12), και εξαιτίας αυτού δημιουργήθηκαν σχίσματα μεταξύ τους.

Ο Παύλος, λοιπόν, θέλοντας να τους ελέγξει για να τους διορθώσει, δεν εξευτελίζει τα υπερήφανα φρονήματά τους με γυμνά ελεγκτικά λόγια, αλλά πρώτα παρουσιάζει ειρωνικά όσα αυτοί φαντάζονταν για τους εαυτούς τους, λέγοντας: «*Ἦδη εἰστε χορτασμένοι, ἤδη πλουτίσατε, χωρὶς ἐμᾶς βασιλέψατε· καὶ μακάρι νὰ εἶχατε βασιλέψει, γιὰ νὰ βασιλέψουμε καὶ ἐμεῖς μαζί σας*» (Α' Κορ. δ' 8).

Στη συνέχεια, περιγράφει την περιφρονημένη και επικίνδυνη κατάσταση των Αποστόλων. «*Ἄν ἐσεῖς,*» λέει, «*πραγματικά εἰστε γεμάτοι ἀπὸ κάθε αρετῇ καὶ πλούσιοι καὶ βασιλέψατε χωρὶς ἐμᾶς τοὺς δασκάλους σας, ἐγὼ "νομίζω", δηλαδή πιστεύω, ὅτι ὁ Θεὸς μας ἀπέδειξε ἐμᾶς τοὺς Ἀποστόλους τελευταίους ἀπὸ ὅλους τοὺς ἀνθρώπους, σαν καταδικασμένους σε θάνατο, σαν προορισμένους μόνο γιὰ σφαγὴ καὶ θάνατο. Νομίζω ὅτι γίναμε θέατρο γιὰ*

τον κόσμο, για τους αγγέλους και για τους ανθρώπους.» (Α' Κορ. δ' 9)

Ο Παύλος χρησιμοποιεί τη λέξη «θέατρο» αντί για «θέαμα». εννοεί δε τον κόσμο, τόσο τον άορατο όσο και τον ορατό. «Όλοι οι άγγελοι,» λέει, «και οι καλοί και οι κακοί, στρέφουν τα βλέμματά τους σε εμάς τους Αποστόλους· οι μεν καλοί, βοηθώντας και χαίροντας, οι δε κακοί, δηλαδή οι δαίμονες, πειράζοντας και λυπούμενοι. Όλοι οι άνθρωποι, τόσο οι πιστοί όσο και οι άπιστοι, μας κοιτούν· οι μεν πιστοί, συμπάσχοντας· οι δε άπιστοι, τυραννώντας και καταδιώκοντας.» Στη συνέχεια, συνεχίζοντας τον έλεγχο με τον ίδιο ειρωνικό τόνο, συγκρίνει την κατάσταση των Αποστόλων με την φαντασμένη κατάσταση των Κορινθίων, λέγοντας...

Ἡμεῖς μωροὶ διὰ Χριστόν, ὑμεῖς δὲ φρόνιμοι ἐν Χριστῷ· ἡμεῖς ἀσθενεῖς, ὑμεῖς δὲ ἰσχυροί· ὑμεῖς ἔνδοξοι, ἡμεῖς δὲ ἄτιμοι. (Α' Κορ. δ' 10)

«Εμείς,» λέει, «οι Απόστολοι, για την αγάπη του Ιησού Χριστού και για τον ζήλο του ευαγγελικού κηρύγματος, θεωρούμαστε τρελοί.» Πράγματι, ο Φήστος αποκάλεσε τον Παύλο "τρελό", φωνάζοντας δυνατά: «Παύλε, παραλογίζεσαι! Τα πολλά γράμματα σε έχουν οδηγήσει στην τρέλα» (Πράξ. κς' 24). Εσείς όμως, οι Κορίνθιοι, θεωρείστε σοφοί εν Χριστώ, δηλαδή σύμφωνα με την πίστη σας στον Χριστό ή στην Εκκλησία του Χριστού.

Εμείς οι Απόστολοι είμαστε αδύναμοι, καθώς δεν έχουμε καμία κοσμική δύναμη. «Και εγώ βρέθηκα ανάμεσά σας με αδυναμία, φόβο και μεγάλο τρόμο» (Α' Κορ. 2:3). Έτσι έγραψε ο ίδιος Απόστολος στους ίδιους τους Κορινθίους. Εσείς όμως, οι Κορίνθιοι, είστε δυνατοί, διότι έχετε πλούτο και κοσμικές δυνάμεις. Εσείς οι Κορίνθιοι είστε ένδοξοι, διότι θεωρείστε σοφοί και επισημόνες. Εμείς όμως, οι Απόστολοι, είμαστε χωρίς τιμή, διότι περιφρονούμε και μας αποκαλούν "σπερμολόγους".

Πράγματι, τον Παύλο αποκάλεσαν "σπερμολόγο" στην Αθήνα οι Επικούριοι και οι Στωικοί φιλόσοφοι, λέγοντας: «Τι θέλει να πει αυτός ο σπερμολόγος;» (Πράξ. 17:18). Μετά από αυτήν την αναφορά, περιγράφει τις ταλαιπωρίες και τις κακουχίες των Αποστόλων.

Ἄχρι τῆς ἄρτι ὥρας καὶ πεινῶμεν καὶ διψῶμεν καὶ
 γυμνητεύομεν καὶ κολαφιζόμεθα καὶ ἄστατοῦμεν καὶ
 κοπιῶμεν ἔργαζόμενοι ταῖς ἰδίαις χερσίν·
 (Α΄ Κορ. δ' 11-12)

Το «γυμνητεύομεν» σημαίνει ότι στερούμαστε των ρούχων που προσφέρουν άνεση, έχοντας μόνο λίγα και ευτελή, δηλαδή μόνο εκείνα που καλύπτουν τη γύμνια μας. Το «κολαφιζόμεθα» σημαίνει ότι υπομένουμε ποικίλους πειρασμούς, όπως και το «Μου δόθηκε αγκάθι στη σάρκα, ἄγγελος σατανά, για να με χτυπά» (Β' Κορ. 12:7). Το «ἄστατοῦμεν» σημαίνει ότι ακατάπαυστα μετακινούμαστε από τόπο σε τόπο, για το ευαγγελικό κήρυγμα, και δεν έχουμε σπίτι, όπου να μπορούμε να σταθούμε και να αναπαυθούμε.

Ο μακάριος Παύλος, ο οποίος ήταν σκηνοποιός και έραβε σκηνές με τα ίδια του τα χέρια, με αυτό το εργόχειρό του συντηρούσε όχι μόνο τον εαυτό του, αλλά και αυτούς που ήταν μαζί του (Πράξ. ιη΄ 3), όπως έλεγε προς τους πρεσβυτέρους της Εφέσου: «Εσείς γνωρίζετε ότι στις ανάγκες μου και σε όσους ήταν μαζί μου, υπηρέτησαν αυτά τα χέρια» (Πράξ. κ΄ 34). Δεν σας μιλώ για παθήματα του παρελθόντος, αλλά για αυτά που υποφέρουμε μέχρι αυτήν τη στιγμή. «Και πεινάμε, και διψάμε, και είμαστε γυμνοί, και μας χτυπούν, και μετακινούμαστε συνεχώς, και κοπιάζουμε δουλεύοντας με τα ίδια μας τα χέρια». Με αυτά τα λόγια, ο Απόστολος του Θεού φανέρωσε τη γενναιότητα και την υπομονή, και με τα επόμενα λόγια φανερώνει την ακόμη πιο τέλεια αρετή των Αποστόλων.

λοιδορούμενοι εὐλογοῦμεν, διωκόμενοι ἀνεχόμεθα, δυσφημούμενοι παρακαλοῦμεν (Α΄ Κορ. δ΄ 12-13)

«Αγαπάτε τους εχθρούς σας,» είπε ο Κύριος, «ευλογείτε αυτούς που σας καταριούνται, κάνετε καλό σε αυτούς που σας μισούν, και προσεύχετε για αυτούς που σας κακομεταχειρίζονται και σας διώκουν» (Ματθ. 5:44). Ιδού, αυτά τα θεϊκά προστάγματα εκπληρώθηκαν από τους Αποστόλους· οι άπιστοι έβριζαν τους Αποστόλους, αλλά οι Απόστολοι ευλογούσαν τους βλάσφημους άπιστους. «Όταν μας υβρίζουν, ευλογούμε.»

Οι τύραννοι καταδίωκαν με κάθε τρόπο τους Αποστόλους, αλλά οι Απόστολοι υπέμεναν ανδρειωδώς και τους διωγμούς και την κακία των διωκτών τους. «Όταν μας διώκουν, αντέχουμε.»

Οι ασεβείς βλασφημούσαν τους Αποστόλους, αλλά οι Απόστολοι παρακαλούσαν τον Θεό για τη σωτηρία αυτών που τους βλασφημούσαν. «Όταν μας βλασφημούν, προσευχόμαστε.»

Όποιος υπομένει τους υβριστές, τους διώκτες και τους βλάσφημους χωρίς να εκδικείται, εργάζεται μια μεγάλη αρετή· όποιος, όμως, όχι μόνο υπομένει και δεν εκδικείται, αλλά και ευλογεί αυτούς και προσεύχεται για αυτούς, ανεβαίνει στην κορυφή της αρετής. Μέσα από αυτά τα λόγια, λοιπόν, ο Παύλος φανέρωσε την τελειότητα της αρετής των Αποστόλων, ενώ με τα επόμενα λόγια φανέρωσε πόσο ευτελείς τους θεωρούσε ο κόσμος.

ὡς περικαθάρματα τοῦ κόσμου ἐγενήθημεν, πάντων περίφημα, ἕως ἄρτι. (Α΄ Κορ. δ΄ 13)

Τι είναι πιο ευτελές από τα σκουπίδια, δηλαδή τα απορρίμματα, που ρίχνονται έξω από το σπίτι, αφού τα σαρώσουμε; Τι

είναι πιο καταφρονημένο από το απορρίμμα, δηλαδή το σφουγγισμένο υπόλειμμα των ακαθαρσιών; Όχι μόνο παλαιότερα, δηλαδή στις αρχές του κηρύγματος, αλλά μέχρι αυτή τη στιγμή, λέει, είμαστε μπροστά στα μάτια του κόσμου σαν απορρίμματα και σαν υπόλειμμα σφουγγίσματος όλων των ανθρώπων.

Αλλά γιατί ο Απόστολος του Θεού περιέγραψε με τόση έμφαση τα παθήματα, τις αρετές και την τελική περιφρόνηση των Αποστόλων; Πρώτον, για να ταπεινώσει την υπεροψία των Κορινθίων, διότι, αν και αποσιωπά το συμπέρασμα από τα λόγια του για να μην προκαλέσει οργή, αυτό όμως υπονοείται, γίνεται κατανοητό και, κατά κάποιον τρόπο, φωνάζει, λέγοντας: Εάν εμείς οι Απόστολοι, οι εκλεγμένοι του Θεού, οι γεμάτοι από τα χαρίσματα του Αγίου Πνεύματος, οι διδάσκαλοί σας, υποφέρουμε τόσα παθήματα, αγωνιζόμαστε τόσο πολύ για τα κατορθώματα της αρετής και θεωρούμαστε τόσο ευτελείς από τους ανθρώπους, πώς τολμάτε εσείς, που είστε αρχάριοι μαθητές, να νομίζετε τους εαυτούς σας φρόνιμους, δυνατούς, ένδοξους και πανευτυχείς;

Δεύτερον, είπε αυτά για να περιγράψει τα έργα και το πολίτευμα των Αποστόλων ως παράδειγμα αρετής και τελειότητας για όλους τους πιστούς στον Χριστό. Επειδή, αν και με επιτηδειότητα και μεγάλη προσοχή έλεγξε την υπεροψία των Κορινθίων, ο λόγος του είχε όμως δύναμη και πολλή πικρία, γι' αυτό χαλαρώνει τον τόνο της πικρίας του λόγου, μετατρέποντας την πικρία του ελέγχου σε γλυκύτατη νουθεσία.

Οὐκ ἐντρέπων ὑμᾶς γράφω ταῦτα, ἀλλ' ὡς τέκνα μου ἀγαπητὰ νουθετῶ. ἔὰν γὰρ μυρίους παιδαγωγοὺς ἔχχητε ἐν Χριστῷ, ἀλλ' οὐ πολλοὺς πατέρας· ἐν γὰρ Χριστῷ Ἰησοῦ διὰ τοῦ Εὐαγγελίου ἐγὼ ὑμᾶς ἐγέννησα. Παρακαλῶ οὖν ὑμᾶς, μιμηταί μου γίνεσθε. **(Α' Κορ. δ' 14-16)**

Ο Παύλος ήταν ο πρώτος που κήρυξε τον λόγο της πίστης στην Κόρινθο, όπου υπέμεινε πολλά παθήματα από τους Ιουδαίους και τους Έλληνες που βρίσκονταν εκεί (Πράξεις ιη΄ 1-8), όπου *«πολλοί από τους Κορίνθιους, ακούγοντας, πίστευαν και βαπτίζονταν»* (Πράξεις ιθ΄ 1).

Μετά τον Παύλο, και ο Απολλώς, καθώς και άλλοι κήρυκες της πίστης, ήρθαν στην Κόρινθο και δίδαξαν. Αυτούς τους αποκαλεί παιδαγωγούς, διότι και αυτοί ενίσχυσαν τους Κορίνθιους στην ευσέβεια. Τον εαυτό του, όμως, τον αποκαλεί πατέρα, διότι αυτός πρώτος κήρυξε σε αυτούς το Ευαγγέλιο και τους επέστρεψε από την πλάνη των ειδώλων στην αλήθεια της πίστης στον Χριστό, αναγεννώντας τους και κάνοντάς τους πνευματικούς ανθρώπους αντί για σαρκικούς, και ουράνιους αντί για επίγειους.

«Γράφω αυτά» , λέει, *«δηλαδή γράφω αυτούς τους ελέγχους προς εσάς, ω Κορίνθιοι, όχι για να σας ντροπιάσω, αλλά για να σας νουθετήσω ως αγαπημένα μου παιδιά. Διότι ακόμα κι αν έχετε μυριάδες παιδαγωγούς, δεν έχετε όμως πολλούς πατέρες που να μπορούν με τόση παρρησία και αγάπη να ελέγξουν τα σφάλματά σας και να σας νουθετήσουν χωρίς δισταγμό. Διότι εγώ μόνος είμαι ο πνευματικός σας πατέρας· εγώ σας γέννησα, διδάσκοντάς σας την ευαγγελική πίστη. Επειδή, λοιπόν, έχω το δικαίωμα του πατέρα προς εσάς, γι' αυτό σας παρακαλώ "Μιμητές μου γίνεστε". Μιμηθείτε την πίστη μου στον Χριστό, την αγάπη μου, την ταπείνωσή μου, την ελπίδα μου, τον ζήλο μου και τις υπόλοιπες αρετές μου. Μόνο ο Παύλος, και όποιος άλλος έχει φτάσει στην τελειότητα της αρετής του, μπορεί με θάρρος να πει όπως αυτός: "Μιμητές μου γίνεστε".»*

ΚΥΡΙΑΚΗ ΙΑ'

ΕΡΜΗΝΕΙΑ ΤΗΣ ΣΗΜΕΡΙΝΗΣ ΠΕΡΙΚΟΠΗΣ ΑΠΟ ΤΗΝ Α΄ ΠΡΟΣ ΚΟΡΙΝΘΙΟΥΣ ΕΠΙΣΤΟΛΗ

(Α΄ Κορινθ. θ' 2 - 12)

Τότε καταλαβαίνουμε πλήρως τα σημερινά λόγια του θεόπνευστου Παύλου, όταν σκεφτούμε και όσα είπε στο προηγούμενο όγδοο κεφάλαιο. Εκεί, μιλώντας για τα ειδωλόθута και διδάσκοντας το μάθημα κατά του σκανδάλου, είπε ότι όταν το έργο μας σκανδαλίζει τους αδελφούς, τότε είναι σωστό να απέχουμε από αυτό, ακόμα και αν το ίδιο το έργο δεν παραβιάζει κανέναν νόμο. Για το θέμα αυτό, φέρνει ως παράδειγμα την κατανάλωση κρέατος, λέγοντας: «Γι' αυτό, αν το φαγητό σκανδαλίζει τον αδελφό μου, δεν θα φάω ποτέ κρέας, ώστε να μην σκανδαλίσω τον αδελφό μου» (Α΄ Κορ. η' 13).

Την ίδια υπόθεση επιβεβαιώνει και με το παράδειγμα που αναγνώστηκε σήμερα στην περικοπή της επιστολής του· διότι μέσα από αυτήν πρώτα πληροφορεί ότι είναι Απόστολος, δηλαδή κήρυκας και διδάσκαλος της πίστης στον Χριστό· έπειτα αποδεικνύει ότι και η ανθρώπινη λογική το απαιτεί, και ο Μωσαϊκός νόμος το ορίζει, και η Ευαγγελική διαταγή το επιτρέπει, ώστε οι διδάσκοντες να τρέφονται από τους διδασκομένους. Μετά από αυτά, λέει ότι, αν και κατά τους νόμους είχε το δικαίωμα να ζητά από τους Κορίνθιους τα αναγκαία για τη ζωή, δεν έκρινε σωστό να εφαρμόσει αυτό το δικαίωμα, ούτε ήθελε να ζητήσει αμοιβή για τον κόπο του Ευαγγελικού κηρύγματος· προτίμησε κάθε κακουχία και προτίμησε κάθε κόπο, φοβούμενος μήπως σκανδαλίσει και έτσι εμποδιστεί ο καρπός του Ευαγγελίου.

Όποιος ακούσει με προσοχή την ερμηνεία των αναγνωσθέντων λόγων, βλέποντας το ύψος και την τελειότητα της αρετής του Παύλου, μαθαίνει πόσο αναγκαίος είναι ο ζήλος, ώστε να αποφεύγουμε τα προξενούντα το σκάνδαλο και εμποδίζοντα την εξάπλωση της πίστης και την αύξηση της αρετής.

Ἀδελφοί, ἡ σφραγὶς τῆς ἐμῆς ἀποστολῆς ὑμεῖς ἐστε ἐν Κυρίῳ. (Α΄ Κορ. θ΄ 2)

Γιατί ο Παύλος με τόση έμφαση αποδεικνύει ότι είναι Απόστολος; Πριν από τα προαναφερθέντα λόγια είπε: «Δεν είμαι Απόστολος; Δεν είμαι ελεύθερος; Δεν έχω δει τον Ιησού Χριστό, τον Κύριό μας;» (Α΄ Κορ. θ΄ 1). Και για να επιβεβαιώσει τον λόγο του, καλεί τους ίδιους τους Κορινθίους ως μάρτυρες του αποστολικού του έργου, ρωτώντας τους και λέγοντας: «Δεν είστε εσείς το έργο μου στον Κύριο;»

Και αν σε άλλους, λέει, δεν κήρυξα το Ευαγγέλιο και δεν έγινα για αυτούς Απόστολος, σε εσάς όμως το κήρυξα, και έγινα για εσάς Απόστολος: «Αν για άλλους δεν είμαι Απόστολος, σίγουρα είμαι για εσάς.» Τέλος, στηρίζει τον λόγο του με τα προαναφερθέντα λόγια. «Εσείς,» λέει, «ω Κορίνθιοι, είστε η σφραγίδα, δηλαδή η επιβεβαίωση και η απόδειξη, ότι εγώ είμαι Απόστολος διά της χάριτος του Κυρίου: "Η σφραγίδα της αποστολής μου είστε εσείς στον Κύριο."»

Αλλά ποια είναι η ανάγκη αυτών των λόγων; Ποιος από τους Κορινθίους δεν γνώριζε ότι ο Απόστολος Παύλος πρώτος κήρυξε στην Κόρινθο την πίστη στον Χριστό; Γιατί, λοιπόν, τους έγραψε αυτά τα λόγια; Την εποχή των Αποστόλων υπήρχαν μερικοί Ιουδαίζοντες, δηλαδή αυτοί που πίστευαν στον Ιησού Χριστό αλλά και τηρούσαν τα έθιμα του Μωσαϊκού νόμου. Επειδή ο Παύλος περισσότερο από τους άλλους Αποστόλους κήρυττε την κατάργηση των νομικών έργων, πράγμα για το οποίο μάλιστα έλεγξε τον Πέτρο ως αναγκάζοντα τα έθνη να Ιουδαίζουν (Γαλ.

β' 14), αυτοί, αντιτιθέμενοι σε αυτόν, έλεγαν ότι δεν είναι γνήσιος Απόστολος, καθότι ούτε είδε τον Ιησού Χριστό ούτε αποστάλθηκε από Αυτόν στο κήρυγμα, όπως οι υπόλοιποι Απόστολοι.

Έτσι, ήταν αναγκαίο να αποδείξει ότι είναι αληθινός Απόστολος, ώστε να ευοδωθεί ο σκοπός του, αποδεικνύοντας ότι, αν και είχε την εξουσία ως Απόστολος να λαμβάνει όσα χρειάζεται για τις ανάγκες του από τους διδασκόμενους Κορινθίους, ωστόσο, για να μην σκανδαλίσει, κήρυξε σε αυτούς το Ευαγγέλιο χωρίς να ζητήσει τίποτα σε αντάλλαγμα. Έτσι, λοιπόν, αποδεικνύοντας ότι είναι Απόστολος, λέει...

Ἡ ἐμὴ ἀπολογία τοῖς ἐμὲ ἀνακρίνουσιν αὕτη ἐστί. (Α΄ Κορ. θ' 3)

«Με αυτόν τον τρόπο», λέει, «απολογούμαι προς εκείνους που, εξετάζοντας και αναζητώντας λεπτομέρειες για εμένα, λένε ότι δεν είμαι Απόστολος. Σας προβάλλω εσάς, τους Κορινθίους, ως μάρτυρες, διότι εσείς είστε η επιβεβαίωση και η απόδειξη ότι είμαι Απόστολος· διότι σε εσάς έκανα τα έργα του Αποστόλου, διδάσκοντας την πίστη στον Χριστό, υπομένοντας πολλά παθήματα για αυτήν, και οδηγώντας πολλούς από εσάς πίσω στον Χριστό.» Μετά από αυτή την αποδεικτική απολογία, περνάει στην απόδειξη της εξουσίας που είχε ως Απόστολος να λαμβάνει τα αναγκαία για τη ζωή από τους μαθητές του, τους Κορινθίους.

Μὴ οὐκ ἔχομεν ἐξουσίαν φαγεῖν καὶ πιεῖν; (Α΄ Κορ. θ' 4)

Τι λοιπόν; Μήπως δεν έτρωγε ούτε έπινε ο Παύλος; Ναι, πραγματικά πείνασε και δίψασε, όπως έγραψε στους ίδιους Κορινθίους, λέγοντας: «Μέχρι αυτή τη στιγμή πεινάμε και διψάμε» (Α΄ Κορ. δ' 11). Όμως δεν εννοεί αυτό, αλλά με αυτά τα λόγια δείχνει ότι ούτε τροφές ούτε ποτά λάμβανε από τους διδασκό-

μενους Κορινθίους, αν και είχε την εξουσία ως Απόστολος και διδάσκαλος να ζητά από αυτούς αυτά τα πράγματα. Αντίθετα, συντηρούταν εργαζόμενος «με τα δικά του χέρια» (Α΄ Κορ. δ΄ 12, Πράξ. ιη΄ 3), δηλαδή ράβοντας σκηνές.

Μὴ οὐκ ἔχομεν ἐξουσίαν ἀδελφὴν γυναῖκα περιάγειν, ὡς καὶ οἱ λοιποὶ ἀπόστολοι καὶ οἱ ἀδελφοὶ τοῦ Κυρίου καὶ Κηφᾶς; (Α΄ Κορ. θ΄ 5)

Μερικοί λένε ότι οι γυναίκες που συνόδευαν τους Αποστόλους ήταν οι σύζυγοί τους. Όμως, οι Απόστολοι δεν τις έπαιρναν μαζί τους ως συζύγους, αλλά ως αδελφές, για να τους υπηρετούν, ενώ οι ίδιοι αφιερώνονταν πλήρως στο έργο του Ευαγγελικού κηρύγματος. Μέσω αυτών των γυναικών, χωρίς καμία κακή υπόνοια ή κατηγορία, η διδασκαλία του Κυρίου έφτανε ακόμα και στους γυναικείους θαλάμους. Μερικοί λένε επίσης ότι ο Παύλος, αν και είχε σύζυγο, την οποία και αναφέρει σε μία από τις επιστολές του, δεν την είχε μαζί του για να μπορεί να ασχολείται πιο εύκολα με το κήρυγμα.

Αξίζει να σημειωθεί ότι, αν και ο Παύλος στην επιστολή του προς τους Φιλιππησίους έγραψε «Και παρακαλώ και εσένα, γνήσιε σύζυγε» (Φιλιπ. δ΄ 3), και αν και ο θεοφόρος Ιγνάτιος στην επιστολή του προς τους Φιλαδελφείς αναφέρει τον Παύλο μεταξύ των εγγάμων, φαίνεται όμως απίθανο, όπως πολλοί ερμηνευτές επιβεβαιώνουν, ότι ο Παύλος ήταν έγγαμος. Διότι, αν είχε γυναίκα, πώς θα μπορούσε να κατατάσσει τον εαυτό του ανάμεσα στους άγαμους και τις χήρες και να γράφει στους ίδιους Κορινθίους: «Λέγω στους άγαμους και στις χήρες ότι είναι καλό για αυτούς να μένουν όπως και εγώ» (Α΄ Κορ. ζ΄ 8).

Επειδή δεν είπε «γνήσια σύζυγε», αλλά «γνήσιε σύζυγε», είναι φανερό ότι δεν μιλούσε για γυναίκα, αλλά για άνδρα με το όνομα «σύζυγος». Αυτός πιθανώς ήταν αδελφός ή σύζυγος μίας από τις γυναίκες που αναφέρονται από τον Παύλο, δηλαδή της Ευ-

ωδίας ή της Συντύχης, ή αποκάλεσε «*γνήσιο σύζυγο*» κάποιον που βρισκόταν υπό τον ίδιο ζυγό του Ιησού Χριστού, υπό τον οποίο βρισκόταν και ο ίδιος ο Παύλος. Όσο για τη μαρτυρία του Ιγνατίου, υπάρχει η υποψία ότι το όνομα του Παύλου προστέθηκε από κάποιον αιρετικό ή και ορθόδοξο που ήθελε να βεβαιώσει ότι ο Παύλος είχε σύζυγο.

Όσον αφορά τις γυναίκες που συνόδευαν τους Αποστόλους, πιο πιθανή είναι η γνώμη των προαναφερθέντων ερμηνευτών, οι οποίοι λένε ότι μερικές πιστές και σεβάσμιες γυναίκες, κινούμενες από ευλάβεια, ακολουθούσαν τους Αποστόλους, υπηρετώντας τους. Οι Απόστολοι δεν εμπόδιζαν αυτή τη θεάρεστη προθυμία, έχοντας υπόψη το παράδειγμα του διδασκάλου τους, ο οποίος υπηρετήθηκε από πολλές γυναίκες στην Ιερουσαλήμ, «*οι οποίες τον υπηρετούσαν από τα υπάρχοντά τους*» (Λουκ. η΄ 3).

Με αυτούς τους λόγους ο Παύλος λέει: Μήπως δεν έχω εξουσία να φέρω μαζί μου γυναίκα ως αδελφή, για να με υπηρετεί, όπως το κάνουν οι υπόλοιποι Απόστολοι και οι αδελφοί του Κυρίου, δηλαδή ο Ιάκωβος, ο Ιωσήφ, ο Σίμων και ο Ιούδας (Ματθ. ιγ΄ 55), οι γιοι του Ιωσήφ, και όχι μόνο αυτοί, αλλά και ο Κηφάς, δηλαδή ο Πέτρος;

Ἦ μόνος ἐγὼ καὶ Βαρνάβας οὐκ ἔχομεν ἐξουσίαν τοῦ μὴ ἐργάζεσθαι; (Α΄ Κορ. θ΄ 6)

Όπως φαίνεται, όχι μόνο ο Παύλος δεν ζητούσε τίποτα από τους Κορινθίους ούτε ήθελε να έχει μαζί του γυναίκα για την υπηρεσία του, αλλά υπηρετούσε ο ίδιος τον εαυτό του και μέσω του εργόχειρού του συντηρούσε τον εαυτό του. Το ίδιο έκανε και ο πανέφημος Βαρνάβας.

Γι' αυτό, με ειλικρινή καρδιά, το ομολογεί ο Παύλος, λέγοντας: Μήπως από όλους τους Αποστόλους μόνο εγώ και ο Βαρνάβας δεν έχουμε την εξουσία «*να μην εργαζόμαστε*», δηλαδή

δεν έχουμε το δικαίωμα να μην εργαζόμαστε και χωρίς να κάνουμε καμία εργασία να υπηρετούμαστε και να τρεφόμαστε από τους μαθητές μας; Αφού δείχνει ότι σύμφωνα με τη λογική εξουσίας και το παράδειγμα των υπόλοιπων Αποστόλων, είναι δίκαιο να τρέφεται και να υπηρετείται από τους διδασκόμενους, επισημαίνει το ίδιο και μέσω των πρακτικών της ζωής και των κανόνων της συνήθειας, λέγοντας...

Τίς στρατεύεται ἰδίοις ὀψωνίοις ποτέ; Τίς φυτεύει ἄμπελῶνα καὶ ἐκ τοῦ καρποῦ αὐτοῦ οὐκ ἐσθίει; Ἡ τίς ποιμαίνει ποίμνην καὶ ἐκ τοῦ γάλακτος τῆς ποίμνης οὐκ ἐσθίει; (Α΄ Κορ. θ΄ 7)

Δες ότι και τα ανθρώπινα παραδείγματα που προβάλλει, δηλαδή η στρατολόγηση, ο αμπελώνας και το ποίμνιο, είναι σύμβολα της Εκκλησίας. Η στρατολόγηση, επειδή όσοι υπηρετούν στην Εκκλησία είναι στρατιώτες, έχοντας στρατηγό τον προϊστάμενο της Εκκλησίας και στρατεύονται και πολεμούν «εναντίον των αρχών, εναντίον των εξουσιών, εναντίον των κοσμοκρατόρων του σκότους αυτού του αιώνα, εναντίον των πνευματικών δυνάμεων της πονηρίας που βρίσκονται ανάμεσα στη γη και στον ουρανό» (Εφ. ζ΄ 12).

Ο αμπελώνας, επειδή αυτός είναι η άμπελος, δηλαδή η Εκκλησία, για την οποία ο προφήτης, προσευχόμενος, έλεγε: «Ο Θεός των δυνάμεων, επίστρεψε, επίβλεψε από τον ουρανό, και δες, και επισκέψου αυτήν την άμπελο, και στερέώσέ την, την οποία φύτεψε το δεξί σου χέρι» (Ψαλμ. π΄ 14-15).

Το ποίμνιο, επειδή η Εκκλησία είναι το ποίμνιο του Ιησού Χριστού, για το οποίο αυτός είπε: «Και άλλα πρόβατα έχω, που δεν είναι από αυτήν την αυλή· και αυτά πρέπει να φέρω και θα ακούσουν τη φωνή μου και θα γίνει ένα ποίμνιο, ένας ποιμένας» (Ιωάν. ι΄ 16). Πραγματικά, κανείς δεν είναι ούτε στρατηγός ούτε στρατιώτης που να τρέφεται από τα δικά του μέσα, αλλά από

τα συσσίτια· ούτε φυτεύει κανείς αμπελώνα και δεν τρώει από τον καρπό του, ούτε ποιμαίνει ποίμνιο και δεν τρώει από το γάλα του.

Σημείωσε πρώτον, ότι προβάλλει αυτά τα παραδείγματα για να δείξει ότι είναι ανάγκη οι προϊστάμενοι της Εκκλησίας να έχουν την ανδρεία του στρατιώτη, την επιμέλεια του γεωργού και τη φροντίδα του ποιμένα· δεύτερον, ότι δεν είπε «τρώει τον καρπό», αλλά «από τον καρπό»· ούτε είπε «τρώει το γάλα», αλλά «από το γάλα», για να φανερώσει ότι οι γεωργοί και οι ποιμένες της Εκκλησίας του Χριστού έχουν το δικαίωμα να λαμβάνουν όχι ολόκληρο τον καρπό, ούτε όλο το γάλα, αλλά μόνο ένα μέρος από αυτά, όσο είναι αναγκαίο για αυτούς. Δες και άλλη απόδειξη που προβάλλει από τα βιβλία του νόμου για την ίδια υπόθεση.

Μὴ κατὰ ἄνθρωπον ταῦτα λαλῶ; Ἡ οὐχὶ καὶ ὁ νόμος ταῦτα λέγει; Ἐν γὰρ τῷ Μωσέως νόμῳ γέγραπται· «Οὐ φιμώσεις βοῦν ἀλοῶντα». Μὴ τῶν βοῶν μέλει τῷ Θεῷ;
(Α΄ Κορ. θ' 8-9)

Μερικοί, όντας φιλάργυροι, έβαζαν φίμωτρο, δηλαδή δεσμό, στα στόματα των βοδιών που αλώνιζαν, ώστε να μην τρώνε τα σπέρματα που υπήρχαν στο αλώνι. Όμως ο Θεός των πάντων έδωσε εντολή για αυτό το ζήτημα, λέγοντας: «Δεν θα φιμώσεις το βόδι που αλωνίζει» (Δευτ. κε' 4), δηλαδή μην δέσεις το στόμα του βοδιού που αλωνίζει, αλλά άφησέ το ελεύθερο, ώστε να συμμετέχει στα σπέρματα για τα οποία κοπιάζει.

Αυτόν τον νόμο χρησιμοποιεί ο Παύλος για να αποδείξει τον σκοπό του· «Μην νομίζετε», λέει, «ότι αυτά τα λέω σύμφωνα με την ανθρώπινη λογική, δηλαδή μόνο σύμφωνα με τα παραδείγματα, τις συνήθειες και τους νόμους των ανθρώπων. Διότι και ο

νόμος του Θεού, ο δοθείς μέσω του Μωυσή, αυτά ορίζει, λέγοντας: "Δεν θα φιμώσεις το βόδι που αλωνίζει".»

Αφού είπε αυτά, εφαρμόζει αυτόν τον νόμο στην υπόθεσή του, αποκαλύπτοντας το μυστικό νόημά του· «Μήπως νοιάζεται ο Θεός μόνο για τα βόδια;» Πώς όμως δεν ενδιαφέρεται ο Θεός για τα βόδια; Δεν ανοίγει Αυτός το χέρι Του και χορταίνει «κάθε ζωντανό ον κατά την ευδοκία Του;» (Ψαλμ. ρμδ΄ 16). Δεν δίνει Αυτός «στα κτήνη την τροφή τους και στους νεοσσούς των κοράκων που τον επικαλούνται;» (Ψαλμ. ρμζ΄ 9). Πώς λοιπόν λέει «Μήπως νοιάζεται ο Θεός μόνο για τα βόδια;»

Ο Θεός φροντίζει για όλα τα ζώα, καθώς και για όλα τα υπόλοιπα δημιουργήματά Του. Όμως, δεν δίνει νόμους στα άλογα ζώα, που δεν μπορούν να κατανοήσουν αυτούς τους νόμους, επειδή δεν έχουν τη δύναμη της λογικής. Ο Θεός δεν νομοθετεί για τα άλογα ζώα, αλλά για εμάς, όταν μιλάει για αυτά.

Ἡ δι' ἡμᾶς πάντως λέγει; Δι' ἡμᾶς γὰρ ἐγράφη, ὅτι ἐπ' ἐλπίδι ὀφείλει ὁ ἄροτριῶν ἄροτριᾶν, καὶ ὁ ἀλοῶν τῆς ἐλπίδος αὐτοῦ μετέχειν ἐπ' ἐλπίδι. **(Α' Κορ. θ' 10)**

Εκείνος που οργώνει με το άροτρο ετοιμάζει τη γη για να δεχτεί τους σπόρους· ο Απόστολος με το κήρυγμα ετοιμάζει την ψυχή για να δεχτεί τα δόγματα της πίστης. Ο αλωνιστής, με το τρίψιμο των σταχυών, βγάζει το σιτάρι· ο Απόστολος, με τη συνεχή διδασκαλία προς τους πιστούς, φέρνει τον καρπό των καλών έργων.

Ο μεν που οργώνει, το κάνει ελπίζοντας στη συλλογή του καρπού· ο δε που αλωνίζει, μετέχει της ελπίδας του, βλέποντας το σιτάρι στα χέρια του. Ο Απόστολος διδάσκει τον λόγο, ελπίζοντας στην καρποφορία που θα προκύψει από αυτόν, και όταν οι διδασκόμενοι, με τη συνεχή νουθεσία του, καρποφορούν, τότε απολαμβάνει την ελπίδα του, βλέποντας τους καρπούς της πίστης.

Γεωργοί λοιπόν και αλωνιστές ονομάζονται οι Απόστολοι και οι διδάσκαλοι της πίστης λόγω της ομοιότητας των επαγγελμάτων· και τα προκείμενα αποστολικά λόγια είναι επεξηγηματικά του παραπάνω ειρημένου λόγου, δηλαδή του: «Δεν θα φιμώσεις βόδι που αλωνίζει» (Α' Κορ. θ' 9). «Για εμάς», λέει, «αναμφίβολα γράφτηκε αυτός ο λόγος, διότι είναι σωστό να ελπίζει αυτός που διδάσκει την πίστη στον μισθό του, και να απολαμβάνει την ελπίδα του όταν βλέπει τον καρπό της διδασκαλίας του».

Παρατήρησε τη σοφία του Αποστόλου. Επειδή είπε «να μετέχει της ελπίδας του», για να μη νομίσει κανείς ότι ο Απόστολος έχει μόνο την ελπίδα της σωματικής απόλαυσης, προσέθεσε το «με ελπίδα», λέγοντας «να μετέχει της ελπίδας του με ελπίδα» (Α' Κορ. θ' 10), ώστε με αυτό να φανερώσει ότι είναι δίκαιο να απολαμβάνει τον επίγειο μισθό του, αλλά να έχει και την ελπίδα της ουράνιας ανταμοιβής. Μετά από αυτή την απόδειξη από τον νόμο, προβάλλει και άλλη, την οποία εξήγαγε από τη σύγκριση των πνευματικών και των σαρκικών πραγμάτων, λέγοντας τα εξής...

Εἰ ἡμεῖς ὑμῖν τὰ πνευματικὰ ἐσπείραμεν, μέγα εἰ ἡμεῖς ὑμῶν τὰ σαρκικὰ θερίσομεν; (Α' Κορ. θ' 11)

Τα πνευματικά που σπέρνονται από τους Αποστόλους ήταν το κήρυγμα των δογμάτων της πίστης και η νομοθεσία περί της αποχής από τα αμαρτήματα και της εργασίας στις αρετές· καρπός αυτών των πνευματικών σπόρων είναι η κληρονομιά της αιώνιας δόξας και Βασιλείας. Τα σαρκικά, δε, που θερίζονται από τους Αποστόλους, ήταν η αναγκαία τροφή, το ένδυμα και η υπηρεσία, πράγματα λίγα, μικρά, φθαρτά και πρόσκαιρα, και μόνο ζητούμενα για να δείξουν την ευχάριστη πρόθεση των ευεργετούμενων, και ταυτόχρονα συμβάλλουν στην επιτυχία του Ευαγγελικού κηρύγματος. Διότι λαμβάνοντας αυτά οι Απόστο-

λοι από τους πιστούς, και χωρίς να ασχολούνται καθόλου με αυτά, φρόντιζαν εξ ολοκλήρου για το κήρυγμα της πίστης.

Σημείωσε, πρώτον, ότι ο θεϊκός Απόστολος ανέπτυξε όλη αυτή την υπόθεση με τη μορφή της ερώτησης, για να ενισχύσει τη δύναμη του λόγου και να καταστήσει σαφή τη βεβαιότητα των πραγμάτων· δεύτερον, ότι προχωρεί τη μεταφορά μέχρι τέλους, αποκαλώντας τους Αποστόλους γεωργούς και αλωνιστές· τον θείο λόγο, σπόρο· και τον μισθό, θέρος. Το έκανε αυτό μιμούμενος τη διδασκαλία του Κυρίου, ο οποίος εξομοίωσε τον λόγο του Θεού με τον σπόρο, λέγοντας: «*Βγήκε ο σπορέας για να σπείρει τον σπόρο του*» (Λουκ. η΄ 5).

Αυτή η απόδειξη έχει ισχυρή και μεγάλη δύναμη. «*Αν εμείς, οι Απόστολοι, σας μεταδώσαμε τα πνευματικά χαρίσματα, δηλαδή την πίστη στον Χριστό, τον ευαγγελικό νόμο, τα άγια μυστήρια, την είσοδο στην αιώνια σωτηρία, μήπως είναι μεγάλο αντάλλαγμα αν, αντί για αυτά, λάβουμε από εσάς τα σαρκικά, δηλαδή λίγη τροφή, ένα φτωχικό ρούχο και μικρή υπηρεσία;*» (Α΄ Κορ. θ΄ 11). Αφού, λοιπόν, έδειξε ότι πράγματι ήταν Απόστολος και με πολλά επιχειρήματα απέδειξε ότι, ως Απόστολος, είχε την εξουσία να λαμβάνει από αυτούς τα απαραίτητα για τις ανάγκες του σώματος, αποκαλύπτει τον σκοπό όλων αυτών των αποδείξεων, φανερώνοντας ταυτόχρονα και τον λόγο για τον οποίο δεν θέλησε να ασκήσει αυτή την εξουσία.

Εἰ ἄλλοι τῆς ἐξουσίας ὑμῶν μετέχουσιν, οὐ μᾶλλον ἡμεῖς; Ἄλλ’ οὐκ ἐχρησάμεθα τῇ ἐξουσίᾳ ταύτῃ, ἀλλὰ πάντα στέγομεν, ἵνα μὴ ἐγχοπῇν τινα δῶμεν τῷ Εὐαγγελίῳ τοῦ Χριστοῦ. (Α΄ Κορ. θ΄ 12)

Ο Παύλος αναφέρεται σε άλλους, όχι στους Αποστόλους, ούτε στους αδελφούς του Κυρίου, ούτε στον Κηφά (Α΄ Κορ. θ΄ 5), τους οποίους ανέφερε προηγουμένως, αλλά σε κάποιους άλλους ψευδοδιδασκάλους και απατεώνες, για τους οποίους έγραψε

στους ίδιους Κορινθίους: «Ανέχεστε δηλαδή, αν κάποιος σας καταδουλώνει, αν κάποιος σας κατατρώει, αν κάποιος παίρνει, αν κάποιος επαίρεται, αν κάποιος σας χτυπά στο πρόσωπο» (Β' Κορ. ια' 20). Γι' αυτό δεν είπε ότι «λαμβάνουν», αλλά ότι «μετέχουν της εξουσίας σας», δηλαδή ότι σας εξουσιάζουν και με αυθεντία και δυναστικά ζητούν από εσάς. Από αυτά τα λόγια κατασκευάζει και άλλο επιχείρημα.

Αν κάποιοι άλλοι ψευδοδιδάσκαλοι και απατεώνες, με εξουσία και δεσποτεία, λαμβάνουν από εσάς όσα ζητούν, πόσο περισσότερο δίκαιο είναι εμείς, οι αληθινοί Απόστολοι και δάσκαλοί σας, να λαμβάνουμε από εσάς τα αναγκαία. Αφού τα είπε αυτά, αμέσως αποκαλύπτει τον λόγο για τον οποίο ο ίδιος δεν λάμβανε, λέγοντας: Αν και είμαι αληθινός Απόστολος, αν και έχω την εξουσία να λαμβάνω, αν και άλλοι με εξουσία λαμβάνουν, εγώ όμως δεν θέλησα να χρησιμοποιήσω αυτή τη νόμιμη εξουσία.

Για να μη πει κάποιος ότι δεν είχες ανάγκη και γι' αυτό δεν λάμβανες, προσθέτει το «*Αλλά πάντα υπομένουμε*», δηλαδή υπομένω και πείνα και δίψα και γυμνότητα, και τον κόπο της εργασίας και κάθε άλλη κακουχία. Και το κάνω αυτό, λέει, «για να μην δώσουμε κανένα εμπόδιο στο Ευαγγέλιο του Χριστού».

Για ποιον λόγο όμως θα ήταν εμπόδιο και παρακόλληση στο Ευαγγελικό κήρυγμα αν ο Παύλος λάμβανε από τους Κορινθίους τα αναγκαία για τη ζωή; Παρόλο που δεν ζητούσε μισθό για τον κόπο του κηρύγματος, λάμβανε όμως τα προσφερόμενα με δική τους θέληση, όταν ήξερε ότι λαμβάνοντάς τα όχι μόνο δεν θα σκανδάλιζε, αλλά και θα ωφελούσε τους προσφέροντες.

Αυτό γίνεται φανερό από όσα έγραψε στους Φιλιπησίους, λέγοντας: «*Γιατί και στη Θεσσαλονίκη και μία και δύο φορές μου στείλατε για την ανάγκη μου. Όχι ότι ζητώ το δώρο, αλλά ζητώ τον καρπό που πλεονάζει προς όφελός σας. Έχω πλήρη ικανοποίηση, λαμβάνοντας από τον Επαφρόδιτο τα από εσάς, που είναι ευωδιαστή θυσία, δεκτή και ευάρεστη στον Θεό*» (Φιλιπ. δ' 16-

18). Ομοίως και από όσα έγραψε στους ίδιους Κορινθίους: «Άλλες Εκκλησίες ληστεύτηκα, παίρνοντας μισθό για την υπηρεσία σας» (Β΄ Κορ. ια΄ 8).

Βλέπουμε επίσης ότι και το τραπέζι του δεσμοφύλακα δέχτηκε με χαρά (Πράξ. ις΄ 34), και τον Ονησιφόρο ευλόγησε για την περιποίηση που του έδειξε (Β΄ Τιμ. α΄ 16). Επειδή όμως στην Κόρινθο κατοικούσαν και Εβραίοι, και εθνικοί, και φιλόσοφοι διαφόρων συστημάτων, και πολλοί σοφιστές, οι οποίοι όλοι ήταν αφιερωμένοι στις υλικές και σαρκικές απολαύσεις, ο Παύλος γνωρίζοντας ότι αν δεχόταν από αυτούς τα αναγκαία για τον εαυτό του, επειδή ήταν πονηροί, θα έβρισκαν αφορμή για συκοφαντία και θα έλεγαν ότι κηρύττει το Ευαγγέλιο για να εξασφαλίζει τα απαραίτητα για τις ανάγκες του και την άνεσή του, και αυτό θα σκανδάλιζε τους ακροατές, και από το σκάνδαλο θα εμποδιζόταν η πρόοδος και η αύξηση της Ευαγγελικής πίστης, για να μην προκαλέσει λοιπόν ούτε την παραμικρή αφορμή σκανδάλου, δεν θέλησε να λάβει τίποτα από τους Κορινθίους.

ΚΥΡΙΑΚΗ ΙΒ'

ΕΡΜΗΝΕΙΑ ΤΗΣ ΣΗΜΕΡΙΝΗΣ ΠΕΡΙΚΟΠΗΣ ΑΠΟ ΤΗΝ Α΄ ΠΡΟΣ ΚΟΡΙΝΘΙΟΥΣ ΕΠΙΣΤΟΛΗ

(Α΄ Κορινθ. ιε΄ 1-11)

Η ανάσταση των νεκρών είναι το θεμέλιο όλων των διδασκαλιών της χριστιανικής πίστης, διότι, εάν οι νεκροί δεν ανασταίνονται, ούτε ο Χριστός έχει αναστηθεί από τους νεκρούς. Αν ο Χριστός δεν έχει αναστηθεί από τους νεκρούς, η χριστιανική πίστη είναι ανώφελη και μάταιη. Όπως λέει ο Παύλος: «Εάν οι νεκροί δεν ανασταίνονται, ούτε ο Χριστός έχει αναστηθεί. Εάν δε ο Χριστός δεν έχει αναστηθεί, μάταιη είναι η πίστη μας» (Α' Κορ. ιε΄ 16-17).

Ο Επίκουρος, υπηρέτης της κατακριτέας ηδονής, ισχυριζόμενος ότι η ψυχή είναι υλική και θνητή, αρνιόταν την ανάσταση των νεκρών. Το καταστροφικό και ψυχοφθόρο σύστημά του είχε διαδοθεί στην Κόρινθο, όπως φαίνεται από τα λόγια της επιστολής του Παύλου: «Πώς λένουν μερικοί ανάμεσά σας ότι δεν υπάρχει ανάσταση νεκρών;» (Α' Κορ. ιε΄ 12).

Επειδή αυτή η αντίληψη ακυρώνει κάθε πίστη στον Χριστό, ο τρισμακάριος Παύλος, με το θείο ζήλο του, αντιδρά σε αυτήν. Με τη σοφία και τη χάρη που του δόθηκαν από τον Θεό, γράφει στους Κορινθίους για να στηρίξει εκείνους που δεν έχουν πλανηθεί και να επαναφέρει όσους έχουν πέσει σε αυτή τη θανατηφόρα πλάνη.

Πρώτα, με τη μαρτυρία πολλών, αποδεικνύει ότι ο Ιησούς Χριστός αναστήθηκε από τους νεκρούς. Δεύτερον, με πολλούς και διάφορους λόγους, πείθει ότι και οι νεκροί θα αναστηθούν. Τα σημερινά αναγνώσματα της επιστολής του περιλαμβάνουν αυτά τα δύο σημεία, απευθυνόμενος σε αυτούς που έχει κατηχήσει.

Ἀδελφοί, γνωρίζω ὑμῖν τὸ Εὐαγγέλιον ὃ εὐηγγελισάμην ὑμῖν, ὃ καὶ παρελάβετε, ἐν ᾧ καὶ ἐστήκατε, δι' οὗ καὶ σῴζεσθε, τίνι λόγῳ εὐηγγελισάμην ὑμῖν εἰ κατέχετε, ἐκτὸς εἰ μὴ εἰκῇ ἐπιστεύσατε. (Α' Κορ. ιε' 1-2)

Όταν ο θεσπέσιος Παύλος ήρθε στην Κόρινθο, δίδαξε τους Κορινθίους λεπτομερώς για τον Ιησού Χριστό και για την ανάσταση των νεκρών, κάτι που είναι αδιαμφισβήτητο. Επειδή έγραψε προς αυτούς σχετικά με την ανάσταση των νεκρών, ξεκινάει τον λόγο για αυτήν από την κατήχηση, μέσω της οποίας τους δίδαξε την πίστη στον Χριστό.

Λέει: «Σας γνωρίζω», δηλαδή, υπενθυμίζω σε εσάς, αδελφοί, την Ευαγγελική διδασκαλία, την οποία εγώ μεν σας δίδαξα, και εσείς δεχτήκατε, και στην οποία παραμένετε σταθεροί και ακλόνητοι, και μέσω αυτής μπορείτε να σωθείτε. «Γνωρίζω υμίν», με άλλα λόγια, ανακαλώ στη μνήμη σας με ποιο θεμέλιο και με ποια βάση σας δίδαξα το Ευαγγέλιο του Χριστού. Στη συνέχεια προσθέτει, λέγοντας: «Εάν κατέχετε», το οποίο σημαίνει ότι, εάν διατηρήσετε αυτό το θεμέλιο, δηλαδή την ανάσταση των νεκρών, το κρατάτε αναμφίβολα, «εκτός εάν πιστέψατε μάταια».

Διότι χωρίς αυτό το δόγμα, η πίστη σας είναι μάταιη και άχρηστη. Έτσι, αφού ανέφερε όσα τους είχε κατηχήσει τότε, τους υπενθυμίζει, λέγοντας...

Παρέδωκα γάρ ὑμῖν ἐν πρώτοις, ὃ καὶ παρέλαβον, ὅτι Χριστὸς ἀπέθανεν ὑπὲρ τῶν ἁμαρτιῶν ἡμῶν κατὰ τὰς γραφάς· καὶ ὅτι ἐτάφη, καὶ ὅτι ἐγήγερται τῇ τρίτῃ ἡμέρᾳ κατὰ τὰς Γραφάς· (Α' Κορ. ιε' 3-4)

Από ποιον παρέλαβε ο Παύλος όσα παρέδωσε σχετικά με τον Ιησού Χριστό; Μήπως από τον Απόστολο Ανανία, ο οποίος τον

βάπτισε; Ή από άλλους μαθητές του Χριστού που βρέθηκαν τότε στη Δαμασκό, όταν βαπτίστηκε εκεί; Ή από τον Πέτρο, όταν ανέβηκε στα Ιεροσόλυμα για να τον συναντήσει και έμεινε «προς αυτόν δεκαπέντε ημέρες» (Γαλ. 1:18-19), όπου είδε και τον Ιάκωβο, τον αδελφό του Κυρίου; Όχι, διότι ο ίδιος ο Παύλος βεβαίωσε ότι δεν παρέλαβε το Ευαγγέλιο από άνθρωπο, αλλά από τον ίδιο τον Ιησού Χριστό μέσω αποκαλύψεως. «Σας γνωρίζω, αδελφοί, το Ευαγγέλιο που σας κήρυξα, ότι δεν είναι κατά άνθρωπο· διότι ούτε εγώ το παρέλαβα από άνθρωπο, ούτε διδάχθηκα, αλλά μέσω αποκαλύψεως του Ιησού Χριστού» (Γαλ. α΄ 11-12).

Επειδή μέσω της Ανάστασης του Ιησού Χριστού αποδεικνύεται η ανάσταση των νεκρών, για να μην αμφιβάλλει κανείς για την Ανάσταση του Χριστού, προβάλλει αποδείξεις υπέρ αυτής. Η πρώτη απόδειξη είναι η βεβαίωση ότι πράγματι πέθανε και ετάφη. Γι' αυτό λέει ότι αρχικά παρέδωσε ότι ο Χριστός πέθανε και ετάφη, και έπειτα ότι την τρίτη ημέρα αναστήθηκε. Παραθέτει δύο αποδείξεις για αυτό: την παράδοση, λέγοντας «όπως και παρέλαβα», και τις Γραφές, προσθέτοντας «κατά τις Γραφές». Γραφές εννοεί τους ιερούς προφήτες που προφήτευσαν για τον θάνατο, την ταφή και την Ανάσταση του Ιησού Χριστού.

Για τον θάνατό του προφήτεψε ο δυναμικός προφήτης Ησαΐας, λέγοντας: «Από τη γη αφαιρείται η ζωή του, εξαιτίας των αμαρτιών του λαού μου οδηγήθηκε στον θάνατο» (Ησ. νγ' 8). Για την ταφή του, ο ίδιος προφήτης είπε: «Η ταφή του θα γίνει με ειρήνη, αφαιρέθηκε η ζωή του εκ μέσου πονηράς γενεάς» (Ησ. νζ' 2).

Την Ανάστασή του προφήτεψε ο βασιλιάς Δαβίδ, λέγοντας: «Δεν θα εγκαταλείψεις την ψυχή μου στον Άδη, ούτε θα αφήσεις τον οσιό σου να δει φθορά» (Ψαλμ. ιε' 10), και ο προφήτης Ιωνάς την προεικόνισε με την τριήμερη παραμονή του στην κοιλιά του κήτους: «Όπως ο Ιωνάς ήταν στην κοιλιά του κήτους τρεις ημέρες και τρεις νύχτες, έτσι και ο Υιός του ανθρώπου θα είναι

στην καρδιά της γης τρεις ημέρες και τρεις νύχτες», προείπε ο Κύριος (Ματθ. ιβ΄ 40).

καὶ ὅτι ὤφθη Κηφᾶ, εἶτα τοῖς δώδεκα· ἔπειτα ὤφθη ἐπάνω πεντακοσίοις ἀδελφοῖς ἐφάπαξ, ἐξ ὧν οἱ πλείονες μένουσιν ἕως ἄρτι, τινὲς δὲ καὶ ἐκοιμήθησαν· ἔπειτα ὤφθη Ἰακώβω, εἶτα τοῖς ἀποστόλοις πᾶσιν· (Α΄ Κορ. ιε΄ 5-7)

Γιατί ο Παύλος προβάλλει πρώτον τον Κηφά (Πέτρο) ως μάρτυρα της Ανάστασης του Χριστού; Διότι αυτός ήταν ο πρώτος από τους Αποστόλους που του εμφανίστηκε ο Ιησούς Χριστός (Ματθ. ι΄ 2) μετά την Ανάστασή του, όπως φαίνεται και από τα λόγια που αντάλλασσαν οι ένδεκα Απόστολοι και οι συν αυτών συγκεντρωμένοι στα Ιεροσόλυμα, όταν οι Κλεόπας και ο άλλος μαθητής επέστρεψαν από την Εμμαούς. Ο Ευαγγελιστής Λουκάς αναφέρει: «*Βρήκαν τους ένδεκα και εκείνους που ήταν μαζί τους να λένε ότι ο Κύριος αναστήθηκε πραγματικά και φάνηκε στον Σίμωνα*» (Λουκ. κδ΄ 33-34).

Εφόσον οι Απόστολοι μετά την Ανάσταση του Ιησού ήταν ένδεκα, καθώς ο Ιούδας είχε πέσει από τη χάρη του αποστόλου μετά την προδοσία και «*απήγγεστο*» (Ματθ. κζ΄ 5), γιατί ο Παύλος αναφέρει «*στους δώδεκα*»; Διότι ο αριθμός των δώδεκα ορίστηκε αρχικά από τον Κύριο, «*για να είναι μαζί του και να τους στέλνει να κηρύττουν*» (Μαρκ. γ΄ 14). Ο Παύλος διατηρεί τον αριθμό αυτό, παρόλο που ήταν ένδεκα εκείνη τη στιγμή, όπως και ο Ευαγγελιστής Ιωάννης, ο οποίος αναφέρει «*ο Θωμάς, ένας από τους δώδεκα*» (Ιωάν. κ΄ 24).

Μήπως ο Κύριος εμφανίστηκε και στον Ματθία ιδιαιτέρως, όπως και στον Παύλο και τον Ιάκωβο; Ή μήπως ο Ματθίας ήταν ένας από τους πεντακόσιους αδελφούς, στους οποίους εμφανίστηκε ο Κύριος; Ποιοι ήταν αυτοί οι πεντακόσιοι αδελφοί, πού παρουσιάστηκε ο Χριστός σε αυτούς, και πώς φάνηκε, ιδιαιτέρως ή σε όλους μαζί; Τίποτα δεν μας λένε για αυτό τα Ευαγγέλια

ή οι Πράξεις των Αποστόλων. Μόνο ο θεόπνευστος Παύλος μας λέει ότι φανερώθηκε σε πεντακόσιους αδελφούς, όπως επίσης αναφέρει και ότι «φάνηκε στον Ιάκωβο, έπειτα σε όλους τους Αποστόλους» (Α' Κορ. ιε' 7), αποκαλώντας Αποστόλους όχι τους δώδεκα, που είχε αναφέρει νωρίτερα, αλλά τους εβδομήντα μαθητές.

Από αυτούς τους πεντακόσιους αδελφούς, λέει, οι περισσότεροι ζουν μέχρι σήμερα, «μερικοί όμως έχουν κοιμηθεί». Σημείωσε ότι το «κοιμήθηκαν» όταν αναφέρεται για τους Αγίους, σημαίνει «απέθαναν». Αυτό το είπε για να δώσει περισσότερες πληροφορίες, ώστε αν κάποιος αμφέβαλλε για τα λεγόμενα του, θα μπορούσε να ρωτήσει αυτούς που ζούσαν ακόμη και είχαν δει τον Κύριο μετά την Ανάστασή του από τους νεκρούς.

ἔσχατον δὲ πάντων ὡσπερὶ τῷ ἐκτρώματι ὥφθη καὶ μοί. Ἐγὼ γάρ εἰμι ὁ ἐλάχιστος τῶν ἀποστόλων, ὃς οὐκ εἰμι ἱκανὸς καλεῖσθαι ἀπόστολος, διότι ἐδίωξα τὴν Ἐκκλησίαν τοῦ Θεοῦ· χάριτι δὲ Θεοῦ εἰμι ὃ εἰμι· καὶ ἡ χάρις αὐτοῦ ἡ εἰς ἐμὲ οὐ κενὴ ἐγενήθη, ἀλλὰ περισσότερον αὐτῶν πάντων ἐκοπίασα· οὐκ ἐγὼ δὲ ἄλλ' ἡ χάρις τοῦ Θεοῦ ἡ σὺν ἐμοί. Εἴτε οὖν ἐγὼ εἴτε ἐκεῖνοι, οὕτως κηρύσσομεν καὶ οὕτως ἐπιστεύσατε. (Α' Κορ. ιε' 8-11)

Δες μια θαυμαστή κλίμακα, μέσω της οποίας ο Παύλος κατεβαίνει και ανεβαίνει με σοφία και ωφέλεια. Όταν κατεβαίνει, φτάνει μέχρι την ταπεινότερη κατάσταση των αμαρτωλών· όταν ανεβαίνει, ταπεινώνεται ακόμη περισσότερο, μειώνοντας το ύψος της δικής του ανόδου.

Άκουσε τα λόγια της βαθιάς του ταπεινότητας: «Έσχατος απ' όλους, λέει, όπως ένα έκτρωμα, εμφανίσθηκε σε εμένα ο Κύριος». Το έκτρωμα είναι ένα ατελές έμβρυο, που αποβάλλεται πριν την ώρα της γέννησής του, ένα πράγμα ασήμαντο, χωρίς αξία και

άχρηστο. Έτσι, ο Παύλος συγκρίνει τον εαυτό του με το έκτρωμα, λέγοντας ότι ο Κύριος του φάνηκε τελευταίος από όλους τους άλλους αποστόλους, όπως σε ένα ασήμαντο και ελεεινό πλάσμα.

Προσθέτει και το λόγο για την ταπεινότητά του, λέγοντας: *«Εγώ είμαι ο τελευταίος από τους αποστόλους και δεν είμαι άξιος να ονομάζομαι απόστολος, γιατί δίωξα την Εκκλησία του Θεού»*. Η αλήθεια είναι πως ο διώκτης της Εκκλησίας και ο απόστολος είναι δύο αντίθετα πράγματα. Γι' αυτό, προβάλλει τους διωγμούς που έκανε πριν τη μεταστροφή του, για να αποδείξει πως είναι ανάξιος για τον τίτλο του αποστόλου και να ταπεινώσει τον εαυτό του μέχρι τον ύστατο βαθμό ταπεινοφροσύνης.

Άκουσε τώρα τα λόγια της ανόδου του και σημείωσε πώς συστέλλει και περιορίζει αυτή την άνοδο, για να καταλάβεις ότι ούτε αυτοεξυψώνεται, ούτε καυχιέται. Και αυτή η φαινομενική άνοδος είναι στην πραγματικότητα βαθιά ταπεινότητα: *«Με τη χάρη του Θεού, είμαι ό,τι είμαι»*. Άκουσες; Όλες τις αρετές του τις αποδίδει στη χάρη του Θεού και όχι στη δική του προθυμία. Δεν λέει τι είναι συγκεκριμένα, όπως *"είμαι απόστολος"*, *"είμαι διδάσκαλος των εθνών"*, *"είμαι κήρυκας του Ευαγγελίου"*, αλλά λέει απλά, *"είμαι ό,τι είμαι"*.

Δεν ονομάζει συγκεκριμένα τα θαυμαστά έργα που η χάρη του Θεού έκανε μέσω αυτού, παρά μόνο λέει ότι η χάρη του Θεού σε αυτόν δεν ήταν άκαρπη: *«Η χάρη του σε μένα δεν ήταν μάταιη»*. Ούτε αναφέρει τους κόπους του συγκεκριμένα, αλλά γενικεύει λέγοντας: *«Εργάστηκα περισσότερο από όλους αυτούς»*, δηλαδή περισσότερο από τον Πέτρο, τους δώδεκα αποστόλους, τους πεντακόσιους αδελφούς, τον Ιάκωβο και όλους τους μαθητές που ανέφερε προηγουμένως.

Στη συνέχεια, αμέσως μετριάζει την αξία αυτής της ανόδου με την ομολογία ότι δεν εργάστηκε ο ίδιος, αλλά η χάρη του Θεού που ήταν μαζί του: *«Όχι εγώ, αλλά η χάρη του Θεού που ήταν μαζί μου»*. Επίσης, παρουσιάζει αμφιβολία για το αν εργάστηκε

περισσότερο από όλους, λέγοντας: «*Είτε εγώ, είτε αυτοί*», σαν να λέει, «δεν ξέρω ποιος, εγώ ή εκείνοι, εργάστηκαν περισσότερο».

Γιατί όμως ο Παύλος αυτοεξυψώθηκε τόσο πολύ; Επειδή χρειαζόταν να συστήσει τον εαυτό του, καθώς μαρτυρούσε ότι ο Χριστός του εμφανίστηκε μετά την Ανάστασή Του. Όσο πιο αξιόπιστοι είναι οι μάρτυρες, τόσο μεγαλύτερη βαρύτητα έχει η μαρτυρία τους. Αν και αναγκάστηκε να υψώσει και να επαινέσει τον εαυτό του για να έχει η μαρτυρία του πλήρη ισχύ, το έκανε με θαυμαστό τρόπο ταπεινότητας, όπως ακούσατε.

Αφού συστήνει τη μαρτυρία του, προσθέτει το συμπέρασμα του σκοπού του, λέγοντας: «*Είτε εγώ είτε εκείνοι εργάστηκαν περισσότερο, πάντως όλοι κηρύττουμε το ίδιο*». Δηλαδή, όλοι διδάσκουμε με τον ίδιο απαράλλακτο τρόπο την Ανάσταση του Ιησού Χριστού από τους νεκρούς: «*Και έτσι πιστέψατε*». Και εσείς έτσι πιστέψατε, όπως εμείς κηρύξαμε, δηλαδή ότι ο Χριστός αναστήθηκε από τους νεκρούς.

ΚΥΡΙΑΚΗ ΙΓ'

ΕΡΜΗΝΕΙΑ ΤΗΣ ΣΗΜΕΡΙΝΗΣ ΠΕΡΙΚΟΠΗΣ ΑΠΟ ΤΗΝ Α΄ ΠΡΟΣ ΚΟΡΙΝΘΙΟΥΣ ΕΠΙΣΤΟΛΗ

(Α΄ Κορ. ις' 13-24)

Η πίστη και η αγάπη είναι τα δύο αληθινά και ακλόνητα θεμέλια της σωτηρίας. Κανείς δεν σώζεται χωρίς πίστη, κανείς δεν μπορεί να σωθεί χωρίς αγάπη. Εκείνος που πιστεύει αλλά δεν αγαπά, δεν σώζεται· εκείνος που αγαπά αλλά δεν πιστεύει, καταδικάζεται. Μόνον αυτός που έχει αληθινή πίστη και πρακτική αγάπη είναι ο σωμένος, ο δίκαιος και ο άγιος ενώπιον του Θεού.

Ο Απόστολος Παύλος, διδάσκοντας τους Κορινθίους ειδικά, δίδασκε ολόκληρη την οικουμένη. Εάν εξετάσεις προσεκτικά την πρώτη επιστολή του προς αυτούς, θα δεις ότι περιέχει αυτά τα δύο μαθήματα: της πίστης και της αγάπης. Το ίδιο ακριβώς παρατηρείται και στα τελευταία λόγια της επιστολής, που διαβάστηκαν σήμερα στην Εκκλησία. Μέσα από αυτά παραγγέλλει σταθερή πίστη και ειλικρινή αγάπη, διότι ακόμη και οι ασπασμοί της αδελφότητας και η προτροπή για φροντίδα των αξιότερων δείχνουν αγάπη. Η ίδια η ευχή, η τελευταία σφραγίδα της επιστολής, είναι αγάπη: «*Η αγάπη μου να είναι με όλους σας εν Χριστώ Ιησού*» (Α' Κορ. ις' 24).

Αν και τα λόγια που διαβάστηκαν φαίνονται απλά και χωρίς να απαιτούν εξήγηση, όποιος ακούσει προσεκτικά την επόμενη ερμηνεία, θα αποκομίσει μεγάλη πνευματική ωφέλεια.

Ἀδελφοί, γρηγορεῖτε, στήκετε ἐν τῇ πίστει, ἀνδρίζεσθε, κραταιοῦσθε· πάντα ὑμῶν ἐν ἀγάπῃ γενέσθω.

(Α΄ Κορ. ις' 13 - 14)

Εκείνον τον καιρό, όταν ο Παύλος έγραφε προς τους Κορινθίους, υπήρχαν απατεώνες που έπειθαν τους πιστούς ότι «*ανάσταση νεκρών δεν υπάρχει*» (Α΄ Κορ. ιε΄ 12), τύραννοι που τους καταπίεζαν για να αρνηθούν την πίστη στον Χριστό, και σκανδαλοποιόι που σκανδάλιζαν τα πλήθη των πιστών, άλλοι τρώγοντας τα ειδωλόθυτα (Α Κορ. η΄ 13), και άλλοι διδάσκοντας το «*εγώ μεν είμαι του Παύλου, εγώ δε του Απολλώ, εγώ δε του Κηφά*» (Α΄ Κορ. α΄ 12).

Κατά της απάτης είναι απαραίτητη η προσοχή· διότι όταν προσέχεις, δύσκολα σε εξαπατά ο πλάνος. Κατά της καταπίεσης είναι απαραίτητη η επιμονή, η ανδρεία, η υπομονή· διότι όταν είσαι επίμονος και ανδρείος και σταθερός, τίποτε δεν μπορούν να σου κάνουν οι πιέσεις των τυράννων. Κατά δε του σκανδάλου είναι απολύτως αναγκαία η αγάπη· διότι όταν αληθινά αγαπάς τον πλησίον σου, δεν κάνεις τίποτε που να του προκαλεί σκάνδαλο.

Γι΄ αυτό λοιπόν τρία πράγματα πρόσταξε τότε στους πιστούς ο Παύλος: το «*να είστε άγρυπνοι*», για να μην παραπλανώνται από τους απατεώνες· το «*να μένετε σταθεροί στην πίστη, να είστε ανδρείοι και δυνατοί*», για να μην νικώνται από τις πιέσεις των τυράννων· και το «*όλα σας να γίνονται με αγάπη*», για να μην σκανδαλίζουν τους αδελφούς. Αυτά τα τρία όπλα είναι αποτελεσματικά και κατά του διαβόλου· διότι αυτός είναι και της απάτης ο εφευρέτης, και της καταπίεσης ο σύμβουλος, και του σκανδάλου ο συνεργός.

Επειδή δε και μέχρι σήμερα υπάρχουν απατεώνες που περιέρχονται διδάσκοντας θνητοψυχία και ασέβεια· και τύραννοι που εμφανίζονται και με τη βία αποσπούν τους πιστούς από τα ορθά δόγματα της πίστεως· και πολλοί σκανδαλοποιόι που με κάθε τρόπο σκανδαλίζουν· και ο διάβολος «*σαν λιοντάρι που βρυχάται περιφέρεται ζητώντας ποιον να καταπιεί*» (Α΄ Πέτρ. ε΄ 8)· γι΄ αυτό και μέχρι σήμερα είναι απολύτως αναγκαία σε κάθε ψυχή η παραγγελία του Παύλου: «*Να είστε άγρυπνοι, να μένετε*

σταθεροί στην πίστη, να είστε ανδρείοι, δυνατοί· όλα σας ας γίνονται με αγάπη».

Δες λοιπόν πώς με αυτά τα σύντομα λόγια, αφού συνόψισε όλα όσα είπε για την πίστη και την αγάπη σε όλη την επιστολή του, δείχνει έπειτα και το έργο της αγάπης, παρακαλώντας για τη φροντίδα των αδελφών.

Παρακαλῶ δὲ ὑμᾶς, ἀδελφοί· οἴδατε τὴν οἰκίαν Στεφανῶ, ὅτι ἐστὶν ἀπαρχὴ τῆς Ἀχαΐας καὶ εἰς διακονίαν τοῖς ἁγίοις ἔταξαν ἑαυτούς· ἵνα καὶ ὑμεῖς ὑποτάσσησθε τοῖς τοιούτοις καὶ παντὶ τῷ συνεργοῦντι καὶ κοπιῶντι.
(Α΄ Κορ. ις' 15 - 16)

Αυτός ο Στεφανάς είναι ο δεσμοφύλακας, τον οποίο βάπτισε μαζί με όλους τους δικούς του στην πόλη των Φιλίππων (Πράξ. ις' 33)· γι' αυτό και προς τους ίδιους Κορινθίους έγραφε «βάπτισα και τον οίκο του Στεφανά» (Α΄ Κορ. α' 16). Αχαΐα ονομάζει την Ελλάδα, επειδή από παλιά, από τον καιρό δηλαδή του Ομήρου, οι Έλληνες λέγονταν Αχαιοί. «Απαρχή της Αχαΐας» ονομάζει τον οίκο του Στεφανά είτε διότι αυτός κατοικούσε στην πόλη των Φιλίππων, η οποία τότε ήταν «πρώτη πόλη του μέρους της Μακεδονίας» (Πράξ. ις' 12), είτε διότι η οικογένεια του Στεφανά πρώτη από τα ελληνικά σπίτια πίστεψε ολόκληρη στον Ιησού Χριστό, είτε διότι οι άνθρωποι του οίκου του ξεχώριζαν με τα κατορθώματα της αρετής από όσους κατοικούσαν σε άλλα σπίτια της Αχαΐας. Για αυτό έλεγε γι' αυτούς ότι «έταξαν», δηλαδή αφιέρωσαν τον εαυτό τους στην υπηρεσία των αγίων, δηλαδή των πιστών, τους οποίους όχι μόνο εδώ, αλλά και αλλού ονομάζει αγίους, εξαιτίας του αγίου επαγγέλματος της χριστιανικής πίστεως και της αγίας ζωής και πολιτείας τους.

Δες με πόση αγάπη συνιστά τον Στεφανά και όσους ήταν μαζί του. «Σας παρακαλώ», λέει, «επειδή γνωρίζετε ότι οι κάτοικοι του σπιτιού του Στεφανά είναι πρώτοι από όσους βρίσκονται στην

Αχαΐα στην πίστη και στην αρετή, και ότι αυτοί αφιέρωσαν τον εαυτό τους στην υπηρεσία των αγίων, να δείχνετε και εσείς κάθε υπακοή». Δεν λέει «σε αυτούς», αλλά «σε τέτοιους», ώστε να μη νομίσει κανείς ότι από προσωπική συμπάθεια παραγγέλλει την υπακοή και την ευλάβεια προς τον Στεφανά και τους οικείους του.

Γι' αυτό επιβεβαιώνει τη γενική και καθολική του σύσταση, λέγοντας: «και σε κάθε έναν που συνεργεί και κοπιάζει». Υποταχθείτε, λέει, και δείξτε φροντίδα όχι μόνο στον Στεφανά και την οικογένειά του, αλλά και σε όσους είναι όμοιοι με τον Στεφανά, και ακόμη σε κάθε άνθρωπο που βοηθάει και κοπιάζει στα έργα της αρετής.

Χαίρω δὲ ἐπὶ τῇ παρουσίᾳ Στεφανᾶ καὶ Φορτουνάτου καὶ Ἀχαϊκοῦ, ὅτι τὸ ὑμέτερον ὑστέρημα οὗτοι ἀνεπλήρωσαν· ἀνέπαυσαν γὰρ τὸ ἑμὸν πνεῦμα καὶ τὸ ὑμῶν. ἐπιγινώσκετε οὖν τοὺς τοιούτους. (Α΄ Κορ. ις' 17 - 18)

Από τον αριθμό των εβδομήντα Αποστόλων κατάγονταν ο Φουρτουνάτος και ο Αχαϊκός· ίσως μάλιστα αυτοί να ήταν από το σπίτι της Χλόης, για τους οποίους έγραφε ο Παύλος στην αρχή της επιστολής του· «μου έγινε γνωστό, αδελφοί μου, από τους της Χλόης» (Α΄ Κορ. α΄ 11). Αυτούς λοιπόν μαζί με τον Στεφανά τους έστειλαν οι Κορίνθιοι στον Παύλο με επιστολή, η οποία περιείχε ζητήματα σχετικά με τον γάμο, την παρθενία και τα ειδωλόθυτα· αυτοί, όταν πήγαν σε εκείνον, του φανέρωσαν και τα σχίσματα που υπήρχαν ανάμεσα στους Κορινθίους, και την περίπτωση του πόρνου, και τα λόγια εκείνων που έλεγαν ότι οι νεκροί δεν ανασταίνονται.

Επειδή λοιπόν ο Παύλος μέσω αυτών έστειλε στους Κορινθίους την απάντησή του, η οποία όχι μόνο περιείχε τη λύση των ζητημάτων τους, αλλά και ελεγκτικές νουθεσίες για τις αμαρτί-

ες τους (Α΄ Κορ. α΄ 11 και ε΄ 1), και φοβόταν μήπως, όταν θα λάμβαναν από τα χέρια αυτών την αποκριτική του επιστολή, τους λυπήσουν, επειδή φανέρωσαν σε αυτόν τα παραπτώματά τους, για τούτο τους συνιστά, λέγοντας· *«χαίρομαι για την παρουσία του Στεφανά και του Φουρτουνάτου και του Αχαϊκού»*.

Αυτά τα λόγια είναι παραστατικά της μεγάλης αγάπης του προς τους Κορινθίους· διότι τότε χαιρόμαστε βλέποντας τους απεσταλμένους, όταν αγαπούμε πολύ εκείνους που τους έστειλαν· χαιρόμαστε βλέποντας τους απεσταλμένους από τους αγαπημένους μας σαν να βλέπαμε τους ίδιους τους αποστέλλαντες φίλους. Αυτό σημαίνουν τα λόγια· *«ότι το δικό σας υστέρημα αυτοί το αναπλήρωσαν»*. Στερούμουν, λέει, την απόλαυσή σας· η παρουσία όμως αυτών αναπλήρωσε αυτή τη στέρηση, διότι βλέποντάς τους, νόμισα ότι έβλεπα εσάς· *«ανέπαυσαν γαρ το δικό μου πνεύμα και το δικό σας»*.

Αλλά πώς αυτοί οι τρεις απεσταλμένοι ανέπαυσαν το πνεύμα και του Παύλου και των Κορινθίων; Ο Παύλος, όταν έμαθε μέσω αυτών τις αμαρτίες των Κορινθίων και αφού τους νουθέτησε, ανέπαυσε το πνεύμα του, επειδή εκπλήρωσε το αποστολικό του χρέος. Οι δε Κορίνθιοι, όταν διάβασαν την επιστολή του Παύλου, η οποία εστάλη σε αυτούς μέσω των τριών απεσταλμένων, ανέπαυσαν το πνεύμα τους από τους ελέγχους της συνείδησής τους, διορθωμένοι από τις αμαρτίες τους· όπως για τούτο μαρτυρεί ο ίδιος ο Παύλος, λέγοντας· *«βλέπω ότι η επιστολή εκείνη, αν και για λίγο σας λύπησε, τώρα χαίρομαι, όχι επειδή λυπηθήκατε, αλλά επειδή λυπηθήκατε οδηγούμενοι σε μετάνοια»* (Β΄ Κορ. ζ΄ 8-9).

Άκουσε τώρα πώς με το συμπέρασμα παραγγέλλει να τιμούν όχι μόνο τους τρεις απεσταλμένους, αλλά και όσους είναι όμοιοι με αυτούς στην ευσέβεια και στην αρετή· *«να γνωρίζετε καλά λοιπόν»*, λέει, *«τους τέτοιους»*. Μετά από αυτά γράφει τους ασπασμούς των αδελφών, λέγοντας·

Ἀσπάζονται ὑμᾶς αἱ ἐκκλησίαι τῆς Ἀσίας. ἀσπάζεται ὑμᾶς ἐν Κυρίῳ πολλὰ Ἀκύλας καὶ Πρίσκιλλα σὺν τῇ κατ' οἶκον αὐτῶν ἐκκλησίᾳ. (Α΄ Κορ. ις' 19)

Αυτά τα λόγια δείχνουν ότι ο Παύλος έγραψε την επιστολή του αυτή ενώ βρισκόταν στην Έφεσο. Άρχισε δε να τη συγγράφει όταν περνούσε από τη Μακεδονία, όπως ο ίδιος μαρτυρεί λέγοντας: «επειδή περνῶ από τη Μακεδονία» (Α΄ Κορ. ις' 5).

Επειδή είχε σκοπό να πάει και να μείνει στην Έφεσο ως την Πεντηκοστή, όπως ο ίδιος βεβαιώνει λέγοντας: «θα παραμείνω στην Έφεσο ως την Πεντηκοστή» (Α΄ Κορ. ις' 8), όταν έφθασε εκεί τελείωσε την επιστολή του. Εκεί λοιπόν, δηλαδή στην Έφεσο, πιθανότατα ήρθαν σε αυτόν οι προεστώτες των Εκκλησιών της Γαλατίας, της Λυκαονίας, της Φρυγίας ή και άλλων ασιατικών Εκκλησιών· γι' αυτό και εκ μέρους τους στέλνει χαιρετισμούς στους Κορινθίους.

Τον Ακύλα και τη γυναίκα του Πρίσκιλλα τους βρήκε στην Κόρινθο, όταν για πρώτη φορά πήγε εκεί. «Και επειδή ήταν ομότεχνος», λέει ο άγιος Λουκάς, «κατοικούσε κοντά τους και εργαζόταν· γιατί ήταν σκηνοποιοί στο επάγγελμα» (Πράξ. ιη' 3). Αυτοί λοιπόν, όπως φαίνεται, μετέβησαν από την Κόρινθο στην Έφεσο, όπου βρισκόταν τότε ο Παύλος· γι' αυτό και εκ μέρους τους στέλνει χαιρετισμούς στους Κορινθίους.

Βλέπεις λοιπόν πώς με τους χαιρετισμούς και των λοιπών Εκκλησιών της Ασίας και εκ μέρους των πιστών της Εκκλησίας που συναθροιζόταν στο σπίτι του Ακύλα, τους συνδέει όλους με τον σύνδεσμο της αγάπης. Σημείωσε επίσης και την αρετή αυτών των αγίων συζύγων, δηλαδή του Ακύλα και της Πρίσκιλλας, οι οποίοι μετέτρεψαν το σπίτι τους σε Εκκλησία, όπου οι πιστοί συναθροίζονταν, προσεύχονταν και τελούσαν τα θεία μυστήρια.

Τέτοια Εκκλησία είχε όχι μόνο ο Ακύλας, αλλά και ο Νυμφᾶς στη Λαοδίκεια και ο Φιλήμων στις Κολοσσές (Κολ. δ' 15· Φιλ. α΄

2). Μάλιστα, η οικία αυτή του Φιλήμονα διατηρούνταν ακόμη και στον πέμπτο αιώνα μετά Χριστόν.

Ασπάζονται ὑμᾶς οἱ ἀδελφοὶ πάντες. Ἀσπάσασθε ἀλλήλους ἐν φιλήματι ἁγίῳ (Α΄ Κορ. ις΄ 20)

Αφού είπε πρώτα: «Σας χαιρετούν οι Εκκλησίες της Ασίας και η κατ' οίκον Εκκλησία του Ακύλα», πρόσθεσε έπειτα και «όλοι οι αδελφοί», δείχνοντας μ' αυτό ότι όλοι όσoι πίστευαν στον Χριστό είχαν μεταξύ τους αδελφική αγάπη και ενότητα. Παραγγέλλει επίσης και στους Κορινθίους να κάνουν και αυτοί μεταξύ τους τον ασπασμό.

Επειδή όμως υπάρχουν και φιλιά υποκριτικά και δόλια, όπως το φίλημα του Ιούδα, αλλά και αισχρά και βέβηλα, όπως τα φιλιά των ασελών, το άγιο φίλημα είναι εκείνο που είναι ανυπόκριτο και προέρχεται από καθαρή αγάπη· γι' αυτό τους είπε να κάνουν τον μεταξύ τους χαιρετισμό όχι με ένα απλό φίλημα, αλλά «με άγιο φίλημα». Και προσθέτει πάλι τον ασπασμό, λέγοντας...

Ὁ ἀσπασμὸς τῇ ἑμῇ χειρὶ Παύλου. (Α΄ Κορ. ις΄ 21)

Ο Παύλος υπαγόρευε και άλλος έγραφε όλη την επιστολή· τα λόγια όμως «Ο χαιρετισμός με το δικό μου χέρι, του Παύλου» τα έγραψε ο ίδιος με το χέρι του, επειδή οι χαιρετισμοί και τα φιλιά, για τα οποία μιλά, δεν σημαίνουν τίποτε άλλο παρά την καθαρή και ευαγγελική αγάπη μεταξύ τους. Αυτή η αγάπη είναι θυγατέρα της αγάπης προς τον Χριστό, γιατί «Όποιος αγαπά τον γεννήσαντα, αγαπά και εκείνον που έχει γεννηθεί από αυτόν» (Α' Ιωάν. ε' 1). Γι' αυτό πρόσθεσε και τα εξής...

Εἴ τις οὐ φιλεῖ τὸν Κύριον ἡμῶν Ἰησοῦν Χριστόν, ᾗτω ἀνάθεμα μαρὰν αθά. (Α΄ Κορ. ις' 22)

Το «ανάθεμα» σημαίνει τον ολοκληρωτικό χωρισμό· για το «μαράν αθά» άλλοι λένε ότι δεν είναι λέξεις εβραϊκές αλλά της συριακής διαλέκτου· πολλοί όμως ότι είναι εβραϊκές· άλλοι πάλι ότι αποτελούνται από λέξεις εβραϊκές και συριακές, επειδή οι δύο αυτές γλώσσες έχουν συγγένεια μεταξύ τους. Σύμφωνα με κάποιους σημαίνει «ο Κύριος ήρθε», σύμφωνα με άλλους «όταν ο Κύριος θα έρθει».

Κατά την πρώτη έννοια, η σημασία είναι αυτή: Εάν κάποιος δεν αγαπά τον Κύριο Ιησού Χριστό, ο οποίος ήρθε στον κόσμο, ας είναι χωρισμένος από Αυτόν· κατά τη δεύτερη έννοια: Όποιος δεν αγαπά τον Κύριο Ιησού Χριστό, ας είναι χωρισμένος από Αυτόν, όταν έρθει να κρίνει ζωντανούς και νεκρούς. Άλλοι πάλι λένε ότι ο Παύλος τα έγραψε αυτά στα εβραϊκά για να συντρίψει την υπερηφάνεια των Κορινθίων, που καμάρωναν για την ακρίβεια της ελληνικής διαλέκτου, δείχνοντάς τους ότι η δύναμη βρίσκεται στο νόημα και όχι στη φράση.

Επειδή όμως οι Ιουδαίοι είχαν τρία είδη αφορισμού – κατάρα, ανάθεμα και μαράν αθά – και το τελευταίο ήταν το πιο φοβερό και παιδαγωγικό, λεγόταν δε όταν, μετά την κατάρα και το ανάθεμα, ο άνθρωπος έμενε αδιόρθωτος, μήπως ο Παύλος το έγραψε έτσι όπως συνηθιζόταν να λέγεται, δηλαδή «μαράν αθά», για μεγαλύτερη έμφαση.

Με αυτά τα λόγια ενέβαλε μεγάλο φόβο στις καρδιές των Κορινθίων, προσπαθώντας να τους πείσει να αγαπούν τον Ιησού Χριστό, επομένως και ο ένας τον άλλον, ώστε να σταματήσουν τα σκάνδαλα και τα σχίσματα μεταξύ τους και να μη λένε πια «Εγώ είμαι του Παύλου, εγώ του Απολλώ, εγώ του Κηφά, εγώ του Χριστού» (Α΄ Κορ. α΄ 12). Να αφιερώσουν όλη τους την α-

γάπη και την ελπίδα στον Ιησού Χριστό. Και επειδή τους φόβισε τόσο, γι' αυτό τους δίνει θάρρος με τα παρακάτω λόγια.

Ἡ χάρις τοῦ Κυρίου Ἰησοῦ Χριστοῦ μεθ' ὑμῶν. Ἡ ἀγάπη μου μετὰ πάντων ὑμῶν ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ. Ἀμήν.
(Α' Κορ. ις' 23-24)

Η πρώτη προς Κορινθίους επιστολή του θεόπνευστου Παύλου περιέχει και αποδείξεις της πίστης και νουθεσίες, και ελέγχους, και φοβέρες, και επιτίμια· το τέλος όμως της επιστολής είναι ευχή και εκδήλωση της προς αυτούς ευνοϊκής του διαθέσεως. «Εύχομαι», λέει, «να είναι η χάρη του Κυρίου μας Ιησού Χριστού μαζί σας». Δηλώνει ακόμη ότι όλους αυτούς τους αγαπά με αγάπη καθαρή και άγια, την αγάπη δηλαδή που νομοθέτησε ο Ιησούς Χριστός. «Η κατά Χριστόν αγάπη μου», λέει, «είναι με όλους σας· η αγάπη μου είναι με όλους σας εν Χριστώ Ιησού. Αμήν».

Ας έρθει, Κύριε, και σε εμάς η χάρη, την οποία ευχήθηκε για τους Κορινθίους ο Απόστολός σου, ώστε με τη θεία της δύναμη να σε αγαπήσουμε με όλη μας την ψυχή και την καρδιά, να ελευθερωθούμε από τη φοβερή καταδίκη του αναθέματος, «μαράν αθά». Να μείνουμε δε αχώριστα ενωμένοι μαζί σου, Σωτήρα μας, και στην παρούσα ζωή και την ώρα του θανάτου, και μετά θάνατον, και όταν έρθεις για να κρίνεις ζωντανούς και νεκρούς, και στους αιώνες των αιώνων. Αμήν.

ΚΥΡΙΑΚΗ ΙΔ'

ΕΡΜΗΝΕΙΑ ΤΗΣ ΣΗΜΕΡΙΝΗΣ ΠΕΡΙΚΟΠΗΣ ΑΠΟ ΤΗΝ Β΄ ΠΡΟΣ ΚΟΡΙΝΘΙΟΥΣ ΕΠΙΣΤΟΛΗ

(Β΄ Κορ. α΄ 21-24 & β΄ 1-4)

Απόστολος Παύλος έγραψε τη δεύτερη επιστολή του προς τους Κορινθίους ενώ βρισκόταν στη Μακεδονία και την έστειλε μέσω των αποστόλων Τίτου και Λουκά. Την έγραψε όταν ο Τίτος επέστρεψε από την Κόρινθο και τον χαροποίησε με τα νέα για την απολογία, τη μετάνοια, την υπακοή και την αγάπη των Κορινθίων προς τον Παύλο, καθώς και τη θερμή υποδοχή και φιλοξενία που έδειξαν στον Τίτο.

Ο σκοπός της επιστολής ήταν, πρώτον, να εξηγήσει γιατί δεν κατάφερε να επισκεφθεί την Κόρινθο όπως είχε υποσχεθεί στην πρώτη του επιστολή. Δεύτερον, να τους προτρέψει να δείξουν αγάπη προς τον αμαρτωλό, τον οποίο είχε παραδώσει στον Σατανά στην πρώτη επιστολή του. Τρίτον, να εκφράσει τη χαρά του για τη διόρθωσή τους και την υποδοχή του Τίτου. Τέταρτον, να τους προτρέψει να συνεισφέρουν στην ελεημοσύνη προς τους αδελφούς στην Ιερουσαλήμ. Πέμπτον, να ελέγξει τους ψευδαποστόλους που μολύνουν την καθαρότητα της πίστης τους και κατακρίνουν τον ίδιο.

Η επιστολή περιέχει επίσης πολλά θεϊκά και πνευματικά νοήματα, και κάθε λέξη της είναι γεμάτη με ουράνια διδάγματα, οδηγώντας προς την αιώνια σωτηρία. Τα λόγια που αναγνώστηκαν σήμερα από την επιστολή αυτή χρειάζονται ερμηνεία, ώστε, καθοδηγούμενοι από αυτήν, να υψώσουμε το νου μας προς τον ουρανό και να βαδίσουμε ακατάπαυστα τον δρόμο της σωτηρίας.

Ἀδελφοί, ὁ βεβαιῶν ἡμᾶς σὺν ὑμῖν εἰς Χριστὸν καὶ χρίσας ἡμᾶς Θεός, ὁ καὶ σφραγισάμενος ἡμᾶς καὶ δοὺς τὸν ἄρραβῶνα τοῦ Πνεύματος ἐν ταῖς καρδίαις ἡμῶν.
(Β' Κορ. α' 21-22)

Εἶπε προηγουμένως: «Ο λόγος μας, δηλαδή το Ευαγγελικό κήρυγμα, δεν έγινε “ναι και όχι”» (Β' Κορ. α' 18), δηλαδή, δεν διδάξαμε άλλοτε το ένα και άλλοτε το άλλο, αλλά πάντα ένα και το αυτό. «Διότι ο Υιός του Θεού, Ιησούς Χριστός, ο οποίος κηρύχθηκε ανάμεσά σας από εμάς» (Β' Κορ. α' 19), δηλαδή, ο Υιός του Θεού, τον οποίο κηρύξαμε σε εσάς, «δεν έγινε “ναι και όχι”, αλλά “ναι” έγινε μέσω Αυτού προς δόξα Θεού για εμάς» (Β' Κορ. α' 20).

Η αλήθεια της πίστης στον Υιό του Θεού δεν είναι μεταβλητή και αβέβαιη, αλλά αμετάβλητη και βέβαιη, κηρυγμένη από εμάς τους Αποστόλους για τη δόξα του Θεού. Στη συνέχεια, προσθέτει αμέσως τα επόμενα λόγια για να διδάξει ότι ο Θεός είναι Αυτός που επιβεβαιώνει και στηρίζει τόσο τους Αποστόλους όσο και τους πιστούς, ώστε να πιστεύουν στον Ιησού Χριστό. Αυτός ο Θεός είναι, λέγει, που μας έχρισε, μας σφράγισε και έδωσε τον αρραβώνα του Αγίου Πνεύματος στις καρδιές μας.

Αλλά πώς μας έχρισε; Και τι σημαίνει «σφράγισε»; Και ποιος είναι ο «αρραβώνας του Πνεύματος» στις καρδιές μας; Όπως πριν την ενσάρκωση του Ιησού Χριστού ο Θεός έχριε με υλικό λάδι και μέσω του χρίσματος έκανε βασιλείς, ιερείς και προφήτες, έτσι και μετά τη σάρκωση του Υιού Του μας χρίει όταν πιστεύουμε, με το νοητό χρίσμα της θείας Του χάρης, καθιστώντας μας βασιλείς, ιερείς και προφήτες.

Μας έκανε βασιλείς, καθώς έχουμε εξουσία πάνω στα πάθη της σάρκας μας και όλη τη δύναμη των δαιμόνων. Αυτό σημαίνει ο λόγος: «Ιδού, σας δίνω την εξουσία να πατάτε πάνω σε φίδια και σκορπιούς και πάνω σε όλη τη δύναμη του εχθρού· και τίποτα δεν θα σας βλάψει» (Λουκ. ι' 19). Επίσης και ο λόγος: «Ιδού, η βασιλεία του Θεού είναι μέσα σας» (Λουκ. ιζ' 21). Μας έ-

κανε βασιλείς, ανοίγοντας την πόρτα της Βασιλείας Του, γι' αυτό «θα έρθουν από ανατολή και δύση, και από βορρά και νότο, και θα καθίσουν στη Βασιλεία του Θεού» (Λουκ. ιγ' 29).

Μας έκανε ιερείς, δίνοντάς μας τη χάρη και τη δύναμη να προσφέρουμε τα σώματά μας ως «θυσία ζωντανή, άγια, ευάρεστη στον Θεό» (Ρωμ. ιβ' 1). Μας έκανε προφήτες, αξιώνοντάς μας να μιλάμε για τα μέλλοντα: «Αυτά που μάτι δεν είδε, ούτε αυτί άκουσε, ούτε ανέβηκαν στην καρδιά του ανθρώπου» (Α' Κορ. β' 9).

Επειδή με τη σφραγίδα επιβεβαιώνουμε όσα έχουμε υποσχεθεί και όσα έχουμε δώσει, γι' αυτό ο Απόστολος είπε «σφράγισε», για να δείξει ότι τα χαρίσματα του Θεού είναι βέβαια και αμετάβλητα, όπως το επιβεβαίωσε και αλλού, λέγοντας: «Αμετάκλητα είναι τα χαρίσματα και η κλήση του Θεού» (Ρωμ. ια' 29).

Ο αρραβώνας του Πνεύματος είναι η ελπίδα της απόλαυσης της ουράνιας βασιλείας. Ο άπιστος δεν έχει καμία τέτοια ελπίδα, ενώ στην καρδιά του πιστού η πίστη φέρνει τη χάρη του Αγίου Πνεύματος, που φυτεύει στην ψυχή του την ελπίδα της αιώνιας μακαριότητας. Την ελπίδα αυτή την ονόμασε «αρραβώνας», διότι, όπως ο υλικός αρραβώνας που μας δίνεται από τους ανθρώπους μάς επιβεβαιώνει για την ανταπόδοση των υλικών αγαθών που μας έχουν υποσχεθεί, έτσι και η νοητή ελπίδα που φυτεύεται στις ψυχές μας μάς βεβαιώνει για την απόλαυση των αιωνίων αγαθών που μας υποσχέθηκε ο Θεός.

Παρατήρησε, λοιπόν, πώς μέσω αυτών των λόγων δίδαξε το τριαδικό της υπέρτατης Θεότητας, φανερώνοντας τον Πατέρα με τη λέξη «Θεός», τον Υιό με τη λέξη «Χριστός» και το Άγιο Πνεύμα με τη λέξη «Πνεύμα». Έτσι, αφού έγραψε τον πρόλογο της επιστολής του, αρχίζει την απολογία για την υπόσχεση που είχε δώσει, λέγοντας...

Ἐγὼ δὲ μάρτυρα τὸν Θεὸν ἐπικαλοῦμαι ἐπὶ τὴν ἐμὴν
 ψυχὴν, ὅτι φειδόμενος ὑμῶν οὐκέτι ἤλθον εἰς Κόρινθον.
 (Β΄ Κορ. α΄ 23)

Για να μη νομίσουν ότι δεν ήρθε σε αυτούς, όπως είχε υπο-
 σχεθεί με την πρώτη του επιστολή (Α΄ Κορ. ις΄ 5), επικαλείται
 μάρτυρα τον καρδιογνώστη Θεό, λέγοντας: δεν ήρθα σε εσάς
 «επειδή σας λυπήθηκα», δηλαδή απέφυγα την τιμωρία που σας
 άξιζε για την αμαρτία σας, με την οποία είχα σκοπό να σας τι-
 μωρήσω, αν ερχόμουν τότε στην Κόρινθο.

Και φαίνεται ότι η φράση «Επικαλούμαι τον Θεό ως μάρτυρα
 στην ψυχή μου» είναι όρκος, όμως δεν είναι όρκος, αλλά ένας
 τρόπος επιβεβαιωτικής μαρτυρίας που συνήθιζε να χρησιμο-
 ποιεί, παρόμοιος με το «Αλήθεια λέγω εν Χριστώ, δεν ψεύδομαι,
 συμμαρτυρούσης μου της συνειδήσεώς μου εν Πνεύματι Αγίω»
 (Ρωμ. θ΄ 1), και επίσης με το «Ο Θεός και Πατέρας του Κυρίου
 μας Ιησού Χριστού γνωρίζει, ο ευλογημένος στους αιώνες, ότι δεν
 ψεύδομαι» (Β΄ Κορ. ια΄ 31).

Επειδή η φράση «επειδή σας λυπήθηκα» έχει ισχυρή έμφαση
 και είναι λόγος ανθρώπου που έχει την εξουσία και να συγχωρεί
 και να τιμωρεί, για να μην πουν αυτοί που άκουσαν τον λόγο
 αυτόν: «Επειδή πιστέψαμε, γίναμε δούλοι, και τώρα ο Παύλος
 μας εξουσιάζει», λέει: «Επειδή σας λυπήθηκα, δεν ήρθα σε εσάς»,
 που σημαίνει ότι αν ερχόταν, θα μας τιμωρούσε. Γι' αυτό, θέλο-
 ντας να αποτρέψει τέτοιες σκέψεις και λόγια από το στόμα και
 το μυαλό τους, προσθέτει τα εξής...

Οὐχ ὅτι κυριεύομεν ὑμῶν τῆς πίστεως, ἀλλὰ συνεργοί
 ἐσμεν τῆς χαρᾶς ὑμῶν τῇ γὰρ πίστει ἐστήκατε.
 (Β΄ Κορ. α΄ 24)

Είπα, λέει, ότι δεν ήρθα στην Κόρινθο επειδή σας λυπήθηκα, όχι επειδή είμαι κύριος της πίστης σας, δηλαδή εξαιτίας της πίστης σας, που σημαίνει ότι δεν έχω εξουσία ή κυριότητα πάνω σας επειδή είστε πιστοί. Δεν είμαστε εμείς, οι Απόστολοι, κύριοί σας επειδή πιστέψατε στον Χριστό, αλλά είμαστε συνεργάτες στη χαρά σας, επειδή μέινετε σταθεροί στην πίστη. Ποιας χαράς ήταν συνεργάτης ο Παύλος; Της πνευματικής χαράς, η οποία έρχεται στις καρδιές των πιστών όταν τηρούν τις εντολές του Θεού.

Γι' αυτή τη χαρά μιλούσε ο Σωτήρας του κόσμου: «Αυτά σας τα είπα, για να μείνει η χαρά μου μέσα σας και η χαρά σας να είναι πλήρης» (Ιωάν. ιε΄ 11). Και πώς ο Παύλος γινόταν συνεργάτης αυτής της πνευματικής χαράς; Διδάσκοντας τους νόμους του Θεού, στηρίζοντας τους ενάρετους, επιπλήττοντας τους αμαρτωλούς και επαναφέροντάς τους από τον γκρεμό της αμαρτίας στον δρόμο της αρετής. Το ίδιο νόημα φαίνεται να έχουν και τα επόμενα λόγια...

Ἐκρινα δὲ ἑμαυτῷ τοῦτο, τὸ μὴ πάλιν ἐν λύπῃ ἔλθειν πρὸς ὑμᾶς. Εἰ γὰρ ἐγὼ λυπῶ ὑμᾶς, καὶ τίς ἔστιν ὁ εὐφραίνων με εἰ μὴ ὁ λυπούμενος ἐξ ἐμοῦ;
(Β' Κορ. β' 1-2)

Αυτό, λέει, το έκρινα σωστό, δηλαδή να μην έρθω ξανά σε εσάς «με λύπη», δηλαδή με σκοπό να λυπήσω αυτούς που αμαρτήσαν μέσα από τις επιπλήξεις. Το επόμενο που λέγεται, «Γιατί αν εγώ», το εξέλαβε με την έννοια «κι αν όμως εγώ», δηλαδή «κι αν εγώ σας λυπώ, ποιος άλλος μπορεί να με ευφράνει, εκτός από εκείνον που λυπάται εξαιτίας μου;»

Αλλά πώς αυτός που λυπάται εξαιτίας του Παύλου τον ευφραίνει; Αυτός που ελεγχόταν από τον Παύλο για τις αμαρτίες του, λυπόταν σκεπτόμενος το βάρος της αμαρτίας του. Εκείνος μετανοούσε και επέστρεφε από την αμαρτία στον δρόμο της

αρετής. «Διότι η λύπη κατά Θεόν εργάζεται μετάνοια προς σωτηρία, για την οποία κανείς δεν μετανιώνει» (Β΄ Κορ. ζ΄ 10). Αυτή λοιπόν η μετάνοια έφερνε σωτηρία στον αμαρτωλό και ευφραίνε την καρδιά του Παύλου.

καὶ ἔγραψα ὑμῖν τοῦτο αὐτό, ἵνα μὴ ἔλθων λύπην ἔχω, ἀφ’ ὧν ἔδει με χαίρειν, πεποιθώς ἐπὶ πάντας ὑμᾶς, ὅτι ἡ ἐμὴ χαρὰ πάντων ὑμῶν ἐστίν. **(Β΄ Κορ. β΄ 3)**

Ποιο είναι το «αυτό το ίδιο»; Είναι το «επειδή σας λυπήθηκα, δεν ήρθα πάλι στην Κόρινθο» (Β΄ Κορ. α΄ 23). Ο Παύλος έγραψε αυτό όχι μόνο στην αρχή αυτής της επιστολής, αλλά και στο τέλος της με περισσότερες λεπτομέρειες: «Φοβάμαι, μήπως όταν έρθω, δεν σας βρω όπως θέλω, και εγώ βρεθώ σε σας όπως δεν θέλετε. Μήπως όταν έρθω, με ταπεινώσει ο Θεός μου μπροστά σας, και πενθήσω πολλούς από αυτούς που αμάρτησαν προηγουμένως και δεν μετανόησαν για την ακαθαρσία, την πορνεία και την ασέλγεια που διέπραξαν» (Β΄ Κορ. ιβ΄ 20-21). Έγραψα, λέει, σε σας αυτό το ίδιο, δηλαδή τον λόγο για τον οποίο δεν ήρθα σε σας, για να μη θλιβώ όταν έρθω, βλέποντας αμετανόητους εκείνους που, ως μαθητές του Χριστού, έπρεπε με την άσκηση των αρετών να ευφραίνουν την ψυχή μου.

Παρατήρησε πώς ο Παύλος διαμόρφωσε τον λόγο του κατά το πρότυπο του Κυρίου: ο Κύριος είπε «Αυτά σας τα είπα, για να μείνει η χαρά μου μέσα σας και η χαρά σας να είναι πλήρης» (Ιωάν. ιε΄ 11), ενώ ο Παύλος λέει «Έγραψα έχοντας εμπιστοσύνη σε όλους σας, ότι η χαρά μου είναι η χαρά όλων σας». Δηλαδή, έγραψα με τη βεβαία ελπίδα ότι η χαρά μου για την αρετή σας είναι χαρά για όλους σας, επειδή εργάζεστε τα έργα της χαράς, δηλαδή τα έργα της αρετής. Και επειδή τους λύπησε με τους ελέγχους και τις επιπλήξεις που περιείχε η πρώτη του επιστολή, τους παρηγορεί με τα παρακάτω λόγια...

Ἐκ γὰρ πολλῆς θλίψεως καὶ συνοχῆς καρδίας ἔγραψα ὑμῖν διὰ πολλῶν δακρύων, οὐχ ἵνα λυπηθῆτε, ἀλλὰ τὴν ἀγάπην ἵνα γνῶτε ἣν ἔχω περισσοτέρως εἰς ὑμᾶς.
(Β' Κορ. β' 4)

Μην νομίζετε, λέει, ὅτι σας ἔλεγξα καὶ σας επέπληξα γιὰ νὰ σας λυπήσω. Διότι ἐγώ, ἀναλογιζόμενος αὐτοὺς ποὺ ἀμάρτησαν, ἔγραψα τοὺς ἐλέγχους καὶ τὶς επιπλήξεις μέσα ἀπὸ τὴ μεγάλη μου θλίψη καὶ τὴ στεναχώρια τῆς καρδίας μου, χύνοντας πολλὰ δάκρυα γιὰ αὐτοὺς. Δὲν ἔγραψα αὐτὰ γιὰ νὰ λυπηθεῖτε, ἀλλὰ γιὰ νὰ καταλάβετε μέσω αὐτῶν ὅτι σας ἀγαπῶ πάρα πολὺ.

ΚΥΡΙΑΚΗ ΙΕ'

ΕΡΜΗΝΕΙΑ ΤΗΣ ΣΗΜΕΡΙΝΗΣ ΠΕΡΙΚΟΠΗΣ ΑΠΟ ΤΗΝ Β΄ ΠΡΟΣ ΚΟΡΙΝΘΙΟΥΣ ΕΠΙΣΤΟΛΗ

(Β΄ Κορινθ. 8΄ 6-15)

Υψηλά θεολογικά μαθήματα μας διδάσκει σήμερα ο Θεόπνευστος Απόστολος μέσω της αναγνωσθείσας επιστολής, παίρνοντας αφορμή από τη δημιουργία του κόσμου και την ενσάρκωση του Υιού και Λόγου του Θεού. Δύο φώτα προβάλλει ο ουράνιος άνθρωπος: το κτιστό φως, το οποίο δημιούργησε ο Θεός στην αρχή της δημιουργίας, λέγοντας «Γενηθήτω φῶς, καὶ ἐγένετο φῶς» (Γεν. α΄ 3), και το άκτιστο φως, το οποίο υπήρχε εξ αρχής, δηλαδή από πάντα μαζί με τον Πατέρα, όπως λέγεται: «Ἐν ἀρχῇ ἦν ὁ Λόγος, καὶ ὁ Λόγος ἦν πρὸς τὸν Θεόν, καὶ ὁ Θεὸς ἦν ὁ Λόγος. Αὐτός ἦταν το φῶς το αληθινό» (Ιωάν. α΄ 1,9).

Το κτιστό φως δημιουργήθηκε από το μη ον την πρώτη ημέρα. Το άκτιστο φως γεννήθηκε από τον Πατέρα πριν από όλους τους αιώνες. Το κτιστό φως φωτίζει τα σώματα, ενώ το άκτιστο φως φωτίζει τα πνεύματα. Το ένα κάνει τα αόρατα ορατά, το άλλο κάνει πιστούς τους άπιστους. Ο Θεός που δημιούργησε το υλικό φως για να φωτίζει όλα τα υλικά σώματα, Αυτός έστειλε και το άυλο φως, τον Μονογενή Υιό Του και Λόγο, ο οποίος έγινε άνθρωπος για να φωτίσει όλες τις άυλες ψυχές, ώστε μέσω Αυτού όλοι να φωτιστούν και να γνωρίσουν ότι Αυτός είναι ο αληθινός Θεός.

Αυτόν τον φωτισμό της γνώσεως του Θεού τοποθέτησε ο Θεός σε «οστράκινα σκεύη», δηλαδή στις καρδιές των φτωχών, των ασόφων και των αδυνάτων Αποστόλων, για να φωτίσει μέσω αυτών ολόκληρη την οικουμένη. Έβαλε αυτόν τον φωτισμό σε «οστράκινα σκεύη» ώστε όλοι να μάθουν ότι ούτε η έ-

κταση ούτε τα επιτεύγματα αυτού του φωτισμού είναι ανθρώπινα έργα, αλλά θαυμαστά και παράδοξα έργα της απείρου δύναμης του παντοδύναμου Θεού.

Αυτά γίνονται σαφέστερα και κατανοούνται πληρέστερα μέσω της ερμηνείας. Γι' αυτό, όποιος ακούσει προσεκτικά και κατανοήσει πλήρως τα αποστολικά νοήματα, φωτίζεται από το υπέρτατο φως, το οποίο είναι ο Κύριός μας Ιησούς Χριστός.

Ἀδελφοί, ὁ Θεὸς ὁ εἰπὼν, ἐκ σκότους φῶς λάμψαι, ὃ ἐλάμψεν ἐν ταῖς καρδίαις ἡμῶν πρὸς φωτισμὸν τῆς γνώσεως τῆς δόξης τοῦ Θεοῦ ἐν προσώπῳ Χριστοῦ. **(Β' Κορ. δ' 6)**

Πριν δημιουργηθεί το φως, σκοτάδι κάλυπτε όλη τη γη, κι έτσι η γη και όλα τα επίγεια ήταν αόρατα και άγνωστα. «*Η γη ήταν αόρατη και ακατασκεύαστη, και σκοτάδι ήταν πάνω από την άβυσσο, και ο Θεός είπε: "Γενηθήτω φῶς" και έγινε φως*» (Γεν. α' 1:2-3). Όταν έλαμψε το φως, τότε όλα τα επίγεια έγιναν ορατά. Τι σημαίνει όμως το «*Έλαμψε στο πρόσωπο του Ιησού Χριστού*»;

Αυτό σημαίνει ότι μέσω του σαρκωμένου Υιού και Λόγου, δηλαδή του Ιησού Χριστού, ο οποίος είναι «*το αληθινό φως, που φωτίζει κάθε άνθρωπο που έρχεται στον κόσμο*» (Ιωάν. α' 9), έλαμψε στις σκοτισμένες καρδιές των ανθρώπων, για να φωτίσει τη γνώση της δόξας του Θεού. Δηλαδή, για να φωτιστούν οι άνθρωποι και να γνωρίσουν ποια είναι η δόξα του Θεού.

Γιατί δεν είπε «*της γνώσης του Θεού*», αλλά «*της γνώσης της δόξας του Θεού*»; Διότι ο Θεός, πριν την ενσάρκωση του Υιού Του, δεν ήταν τελείως άγνωστος, αφού ήταν «*γνωστός στην Ιουδαία*» (Ψαλμ. οε' 1). Η δόξα του Θεού όμως ήταν άγνωστη, διότι η αληθινή δόξα του Θεού δεν είναι η δημιουργία των διαφορετικών κτισμάτων, αλλά η γέννηση του ομοούσιου Υιού και η εκπόρευση του ομοούσιου Πνεύματος.

Η δόξα του Θεού είναι και η δημιουργία του ορατού και αόρατου κόσμου, αλλά αυτή δεν είναι η αληθινή δόξα του Θεού. Πατέρας του Υιού και προαιώνιος προβολέας του Πνεύματος – αυτή είναι η αληθινή δόξα του Θεού. Ο Υιός είναι «*το απαστράπτον φως της δόξας της Θεότητας και η ακριβής εικόνα της υποστάσεως του Πατέρα*» (Εβρ. α΄ 3, Ιωάν. ιδ΄ 10-12). Το Άγιο Πνεύμα, που εκπορεύεται από τον Πατέρα, είναι η δόξα της Θεότητας. Γι΄ αυτό ο Υιός είπε: «*Εκείνος θα με δοξάσει*» (Ιωάν. ις΄ 14). Ο Ιησούς Χριστός κήρυξε στον κόσμο τον Πατέρα, τον Υιό και το Άγιο Πνεύμα, λέγοντας στους Αποστόλους: «*Πορευθείτε λοιπόν και κάνετε μαθητές όλα τα έθνη, βαπτίζοντάς τους στο όνομα του Πατέρα και του Υιού και του Αγίου Πνεύματος*» (Ματθ. κη΄ 19).

Έτσι, ο Χριστός φώτισε τους ανθρώπους ώστε να κατανοήσουν τη μέγιστη δόξα του Θεού, που είναι η προσκύνηση και η λατρεία της τριαδικής και ενιαίας Θεότητας. Γι΄ αυτό και έλεγε προς τον Θεό και Πατέρα Του: «*Εγώ σε δοξάσα πάνω στη γη*» (Ιωάν. ις΄ 4). Ιδού το νόημα των αποστολικών λόγων. Ο Θεός, ο οποίος είπε κατά τη δημιουργία να αναφανεί το αισθητό φως από το σκοτάδι που κάλυπτε τη γη, για να φωτίσει τα δημιουργήματα, Αυτός ο Θεός, «*όταν ήλθε το πλήρωμα του χρόνου, έστειλε*» (Γαλ. δ΄ 4) ένα άλλο φως, τον Υιό Του που σαρκώθηκε, τον Κύριό μας Ιησού Χριστό, ο οποίος φώτισε τις καρδιές μας, ώστε να γνωρίσουμε την αληθινή δόξα του Θεού. Αυτή την αποκάλυψη περιγράφουν και τα επόμενα λόγια.

Ἔχομεν δὲ τὸν θησαυρὸν τοῦτον ἐν ὀστρακίνοις σκεύεσιν,
ἵνα ἡ ὑπερβολὴ τῆς δυνάμεως ᾗ τοῦ Θεοῦ καὶ μὴ ἐξ ἡμῶν
(Β΄ Κορ. δ΄ 7)

Θησαυρό ονόμασε τον φωτισμό της θεογνωσίας, τον οποίο ο Μονογενής Υιός του Θεού, αφού έγινε άνθρωπος, εξέχυσε στις καρδιές μας, διδάσκοντας το ενιαίο και τρισυπόστατο της Θεότητας. Πράγματι, αυτός ο φωτισμός είναι ένας ανεκτίμητος θη-

σαυρός, καθώς είναι πηγή των επουράνιων αγαθών και της αιώνιας ζωής. «Αυτή είναι η αιώνια ζωή», είπε ο Κύριος, «να γνωρίζουν Εσένα, τον μόνο αληθινό Θεό, και τον Ιησού Χριστό που απέστειλες» (Ιωάν. ιζ΄ 3).

Έχουμε, λέει, αυτόν τον ουράνιο φωτισμό του Ιησού Χριστού, του αιώνιου φωτός, κλεισμένο μέσα σε πήλινα σκεύη, δηλαδή σε φθαρτούς και αδύναμους ανθρώπους. Αυτό όμως το διέταξε έτσι η πάνσοφη πρόνοια του Θεού, ώστε ο κόσμος να πιστέψει ότι δεν είμαστε εμείς, οι Απόστολοι, αυτοί που διέδωσαν και πολλαπλασίασαν αυτόν τον σωτήριο φωτισμό της πίστης, αλλά η υπερβαίνουσα δύναμη του Θεού. Αυτό το αποδεικνύει με τα επόμενα λόγια, δείχνοντας τη δύναμη της θείας χάριτος που ενεργεί μέσα από την αδυναμία της ανθρώπινης φύσης, προκειμένου να επιτευχθεί ένα τόσο μεγάλο έργο.

ἐν παντὶ θλιβόμενοι ἀλλ' οὐ στενοχωρούμενοι,
ἀπορούμενοι ἀλλ' οὐκ ἔξαπορούμενοι, διωκόμενοι ἀλλ' οὐκ
ἐγκαταλειπόμενοι, καταβαλλόμενοι ἀλλ' οὐκ ἀπολλύμενοι,
(Β' Κορ. δ' 8-9)

Δες πώς περιγράφει ο θείος Απόστολος τη δύναμη της θείας χάριτος, που ενισχύει την αδυναμία της ανθρώπινης φύσης: «Σε κάθε περίπτωση», λέει, δηλαδή σε κάθε καιρό, τόπο και κατάσταση, «θλιβόμενοι», θλιβόμαστε σαν άνθρωποι από την πίεση των άπιστων που μας πολεμούν, όμως με τη χάρη δυναμωνόμαστε και δεν στενοχωρούμαστε, δηλαδή δεν αποκαρδιωνόμαστε, ούτε κλείνουμε το στόμα μας, ούτε σιωπούμε το κήρυγμα της πίστης.

«Απορούμενοι», βρισκόμαστε σε αμηχανία για το τι πρέπει να κάνουμε σε καιρούς μεγάλης επίθεσης και πολύ δύσκολων καταστάσεων, «αλλά δεν απελπιζόμαστε», διότι, φωτισμένοι από τη χάρη του Θεού, δεν φτάνουμε στην απόλυτη απόγνωση, αλ-

λά βρίσκουμε λύσεις και τρόπους να ξεπεράσουμε ακόμα και αυτές τις δύσκολες συνθήκες.

«Διωκόμενοι», διωκόμαστε από τους τυράννους, όμως ο Θεός δεν μας εγκαταλείπει, αλλά μας βοηθά και μας προστατεύει, ελευθερώνοντάς μας από τους διωγμούς και τους κινδύνους. «Καταβαλλόμενοι», καταπονούμαστε και αδυνατούμε σαν άνθρωποι, αλλά με τη θεία δύναμη ανακτούμε τη δύναμή μας και έτσι ούτε αφανιζόμαστε ούτε φθειρόμαστε.

πάντοτε τὴν νέκρωσιν τοῦ Ἰησοῦ ἐν τῷ σώματι περιφέροντες, ἵνα καὶ ἡ ζωὴ τοῦ Ἰησοῦ ἐν τῷ σώματι ἡμῶν φανερωθῇ. Ἀεὶ γὰρ ἡμεῖς οἱ ζῶντες εἰς θάνατον παραδιδόμεθα διὰ Ἰησοῦν, ἵνα καὶ ἡ ζωὴ τοῦ Ἰησοῦ φανερωθῇ ἐν τῇ θνητῇ σαρκὶ ἡμῶν. **(Β΄ Κορ. δ΄ 10-11)**

Τι σημαίνει η «νέκρωση του Κυρίου Ιησού», την οποία έφεραν στο σώμα τους οι θείοι Απόστολοι; Επειδή ο Παύλος εξήγησε το νόημα, καμία άλλη ερμηνεία δεν είναι αναγκαία. Ο ίδιος, αντιλαμβανόμενος ότι ο λόγος μπορεί να είναι δυσνόητος, τον εξήγησε αμέσως, λέγοντας: «Γιατί εμεῖς οι ζωντανοί πάντοτε παραδιδόμαστε στον θάνατο για χάρη του Ιησού». Από τη στιγμή που κατανοήσεις αυτό, τότε αντιλαμβάνεσαι και τι σημαίνει η «νέκρωση του Κυρίου Ιησού».

Άκου λοιπόν: Οι Απόστολοι, περνώντας από κάθε τόπο, δίδασκαν ακατάπαυστα τους Ιουδαίους και τους Έλληνες. Στους Ιουδαίους έλεγαν ότι ο Μωσαϊκός νόμος ήταν τύπος και σκιά του Ευαγγελικού κηρύγματος και ότι αυτός δεν σώζει χωρίς την πίστη στον Χριστό (Εβρ. ι΄ 1, Γαλ. β΄ 16). Στους Έλληνες κήρυτταν ότι τα χρυσά, αργυρά και λίθινα αγάλματα, τα οποία λατρεύονταν από αυτούς, δεν είναι θεοί, και ότι δεν μπορούν να σωθούν εάν δεν περιφρονήσουν εκείνα και δεχτούν την πίστη στον Χριστό (Πράξ. ιζ΄ 19).

Όσοι από τους Ιουδαίους και τους Έλληνες δεν πίστευαν στον Ιησού Χριστό, εξαιτίας της αναξιότητάς τους, όταν άκουγαν αυτά τα λόγια, οργίζονταν και εξαγριώνονταν κατά των Αποστόλων, και με κάθε τρόπο επιδίωκαν να τους θανατώσουν. Ο κίνδυνος του θανάτου ήταν αναπόφευκτος για τους Αποστόλους λόγω αυτού του κηρύγματος. Ωστόσο, παρότι ο κίνδυνος ήταν μεγάλος, δεν σταματούσαν, αλλά δίδασκαν συνεχώς τα ίδια πράγματα. Είναι λοιπόν φανερό ότι πάντοτε παρέδιδαν τη ζωή τους στον θάνατο για την αγάπη του Ιησού Χριστού. Αυτό σημαίνει η «νέκρωση του Κυρίου Ιησού», η οποία μεταφερόταν στο σώμα τους: τον θάνατο, στον οποίο καθημερινά παρέδιδαν τον εαυτό τους. Γι' αυτό ο Παύλος έλεγε: «Καθημερινά πεθαίνω» (Α΄ Κορ. ιε΄ 31).

Γιατί όμως έφεραν τη «νέκρωση του Κυρίου Ιησού» στο σώμα τους; «Όστε και η ζωή του Ιησού να φανερωθεί στο σώμα μας», λέει, δηλαδή για να μη διδάσκουμε τη ζωή του Ιησού Χριστού μόνο με τα λόγια, αλλά και με τα έργα του σώματος και της φθαρτής σάρκας μας, να φανερώνεται και να αποδεικνύεται η αγιότητα της ζωής Του. Διότι, όπως Αυτός παρέδωσε τον εαυτό Του εκούσια στον θάνατο για τη σωτηρία όλου του κόσμου (Ιωάν. ι΄ 10, 18), έτσι κι εμείς, αυτοπροαίρετα, καθημερινά παραδίνουμε τον εαυτό μας σε κινδύνους θανάτου, για να οδηγήσουμε τους ανθρώπους στην αιώνια σωτηρία. Κατά αυτόν τον τρόπο φανερώνεται η ζωή του Ιησού στο σώμα μας.

**“Όστε δ θάνατος ἐν ἡμῖν ἐνεργεῖται, ἡ δὲ ζωὴ ἐν ὑμῖν.
(Β΄ Κορ. δ΄ 12)**

Έχει λοιπόν σχέση αυτό το συμπέρασμα με τα προηγούμενα λόγια; Έχει πολλή. Οι Απόστολοι κινδύνευαν κάθε στιγμή από τον κίνδυνο του θανάτου, για να διαδώσουν την Ευαγγελική πίστη, και έτσι να καταστήσουν τους πιστούς κληρονόμους της μακάριας και αιώνιας ζωής. Επειδή οι Κορίνθιοι, προς τους οποίους έγραφε, πίστεψαν στον Ιησού Χριστό και, συνεπώς, ή-

ταν κληρονόμοι της αιώνιας ζωής μέσω της χάριτός Του, γι' αυτό είπε: «εμείς, οι Απόστολοι, κηρύττοντας την πίστη, παραδιδόμαστε στον θάνατο». «Ο μεν θάνατος ενεργείται σε εμάς», ενώ εσείς οι πιστοί κληρονομείτε μέσω της πίστης σας την αιώνια ζωή. «Η δε ζωή ενεργείται σε εσάς».

Επειδή μίλησε για αιώνια ζωή, την οποία δεν βλέπουμε με τα υλικά μάτια του σώματος, αλλά πιστεύουμε με τις νοερές δυνάμεις της ψυχής, γι' αυτό προσθέτει τα επόμενα, λέγοντας...

Ἔχοντες δὲ τὸ αὐτὸ πνεῦμα τῆς πίστεως, κατὰ τὸ γεγραμμένον, Ἐπίστευσα, διὸ ἔλάλησα, καὶ ἡμεῖς πιστεύομεν, διὸ καὶ λαλοῦμεν, εἰδότες ὅτι ὁ ἐγείρας τὸν Κύριον Ἰησοῦν καὶ ἡμᾶς σὺν Ἰησοῦ ἐγερεῖ καὶ παραστήσει σὺν ὑμῖν. **(Β΄ Κορ. δ' 13-14)**

Αλλά κάποιος θα μπορούσε να απαντήσει, λέγοντας: Από πού, Παύλε, μιλάς με τόσο θάρρος και βεβαιότητα για την αιώνια ζωή, και λες ότι ο Θεός, ο οποίος ανέστησε τον Κύριο Ιησού από τους νεκρούς, θα αναστήσει κι εσένα μαζί με όλους τους πιστούς και θα σας παραστήσει μπροστά Του μαζί με αυτούς; Πράγματι, ο Ιησούς Χριστός δίδαξε ότι όλοι οι νεκροί θα αναστηθούν (Ιωάν. ς' 40). Όσο για το πού θα παρουσιαστούν (Ματθ. κε' 32), αν και εσύ δεν το ανέφερες, είναι φανερό ότι όταν λες «θα παραστήσει», εννοείς για την απόλαυση της θείας δόξας, επειδή προηγουμένως είπες: «Η δε ζωή [εννοείται η αιώνια] ενεργείται σε εσάς» (Β' Κορ. δ' 12).

Αυτή την ένσταση προλαμβάνει ο θεόπνευστος Παύλος, προβάλλοντας το παράδειγμα των αγίων προφητών. Ο προφήτης Δαβίδ, αφού μίλησε για τη «χώρα των ζώντων», δηλαδή για την άνω Ιερουσαλήμ, την πατρίδα και κατοικία αυτών που ζουν αιώνια κοντά στον Θεό, είπε: «Θα ευαρεστήσω τον Κύριο στη χώρα των ζώντων» (Ψαλμ. ριδ' 9). Και μαρτύρησε ότι μίλησε

για αυτήν, οδηγούμενος από την πίστη: «Πίστεψα, γι' αυτό μίλησα» (Ψαλμ. ριε΄ 1).

Ο Παύλος λοιπόν λέει: Επειδή εμείς, οι Απόστολοι, έχουμε το ίδιο πνεύμα της πίστης, δηλαδή την ίδια χάρη και τον ίδιο φωτισμό της πίστης που είχαν οι άγιοι προφήτες, οι οποίοι με αυτόν τον φωτισμό της πίστης μίλησαν για τη μελλοντική ζωή και την απόλαυσή της, όπως μαρτυρεί το γραμμένο στους Ψαλμούς «Πίστεψα, γι' αυτό μίλησα», εμείς μιλάμε επειδή πιστέψαμε στα λόγια του Ιησού Χριστού. Μιλάμε για πράγματα που δεν βλέπουμε με τα μάτια, αλλά τα πιστεύουμε με την πίστη. Λαλούμε γιατί, μέσω της πίστης, μάθαμε και γνωρίσαμε ότι ο Θεός, ο οποίος ανέστησε τον Κύριο Ιησού από τους νεκρούς ως άνθρωπο, Αυτός, λόγω της πίστης μας στον Ιησού Χριστό, θα αναστήσει εμάς, τους Αποστόλους, μαζί με εσάς τους πιστούς, και θα μας παραστήσει ενώπιον της δόξας Του, ώστε να ζήσουμε αιώνια μαζί Του, απολαμβάνοντας τη θεία Του βασιλεία και μακαριότητα.

Τὰ γὰρ πάντα δι' ὑμᾶς, ἵνα ἡ χάρις πλεονάσασα διὰ τῶν πλειόνων τὴν εὐχαριστίαν περισσεύσῃ εἰς τὴν δόξαν τοῦ Θεοῦ. **(Β' Κορ. δ' 15)**

«Τα πάντα». Ποια πάντα; Η ενσάρκωση του Μονογενοῦς Υιού του Θεού, το πάθος, ο θάνατος, η ανάστασή Του εκ νεκρών, καθώς και όλα όσα ο Θεός προνόησε για τη σωτηρία των ανθρώπων. Επιπλέον, οι διωγμοί, οι κίνδυνοι, οι καθημερινοί θάνατοι, και όλα άλλα υπέφεραν οι Απόστολοι, ώστε να επιστρέψουν τους ανθρώπους από την πλάνη τους στον δρόμο της σωτηρίας. Όλα αυτά έγιναν για εσάς, δηλαδή για τη σωτηρία εσάς των πιστευόντων. Έγιναν, ώστε μέσω αυτών να σας δοθεί πλούσια η χάρη, και έτσι περισσότεροι να προσφέρουν περισσότερη ευχαριστία προς δόξα και αίνηση του Θεού, ο οποίος τα προνόησε όλα αυτά για τη σωτηρία των ανθρώπων.

ΚΥΡΙΑΚΗ ΙΣΤ'

ΕΡΜΗΝΕΙΑ ΤΗΣ ΣΗΜΕΡΙΝΗΣ ΠΕΡΙΚΟΠΗΣ ΑΠΟ ΤΗΝ Β΄ ΠΡΟΣ ΚΟΡΙΝΘΙΟΥΣ ΕΠΙΣΤΟΛΗ

(Β΄ Κορ. ζ΄ 1-10)

ταν διαβάζουμε τις ιστορίες της Θείας Γραφής, θαυμάζουμε, βλέποντας τόσο μεγάλο πλήθος ανθρώπων που πίστεψαν μέσω του κηρύγματος των θεόπνευστων Αποστόλων. Πιστεύουμε ότι τρία είναι τα αίτια αυτής της πλούσιας πνευματικής καρποφορίας: η δύναμη της θείας χάριτος, τα μεγάλα και πολλά θαύματα και η άγια ζωή αυτών των θεοκήρυκων ανδρών. Ωστόσο, υπάρχει και ένα τέταρτο αίτιο αυτού του μεγάλου καρπού: ο απλός μεν, θεοπρεπής και αμίμητος τρόπος διδασκαλίας των θείων Αποστόλων, όπως βλέπουμε και στην επιστολή του θεόπνευστου Παύλου που αναγνώστηκε σήμερα.

Μέσω αυτής, ο άνθρωπος του Θεού, διδάσκοντας τα θέματα της πίστης και της αρετής, χρησιμοποιεί τρεις τρόπους για να πείσει τους ακροατές: υπόσχεται βοήθεια, παρακαλεί και προβάλλει το παράδειγμα των αρετών. Το παράδειγμα πείθει τον νου, η παράκληση μαλακώνει την καρδιά και η βοήθεια ενθαρρύνει την ψυχή. Έτσι, κάθε ακροατής υποδέχεται με χαρά το κήρυγμα και με προθυμία εκπληρώνει αυτά που ακούει.

Επειδή το παράδειγμα αρετής προβάλλει τα δικά του έργα, τα περιγράφει με μεγάλη δεξιότητα και ταπεινοφροσύνη. Τα προφέρει στον πληθυντικό, ώστε να αναφέρονται σε όλους τους Αποστόλους, και τα μετατρέπει σε νουθεσία, ώστε να ωφεληθούν περισσότερο οι ψυχές των πιστών.

Όποιος ακούσει με προσοχή την ερμηνεία αυτών και με ευλάβεια βάλει στην καρδιά του τη διδασκαλία των Αποστόλων,

όχι μόνο θαυμάζει τη σοφία του Θεού που είχε ο Παύλος, αλλά και καρποφορεί τη σωτήρια καρποφορία των θείων αρετών.

Ἀδελφοί, συνεργοῦντες παρακαλοῦμεν, μὴ εἰς κενὸν τὴν χάριν τοῦ Θεοῦ δέξασθαι ὑμᾶς. (Β΄ Κορ. ς΄ 1)

«Συνεργώντας, λέγει, παρακαλούμε». Αλλά με ποιους τρόπους οι Απόστολοι βοηθούσαν τους πιστούς; Μέσω της άγιας ζωής τους, λάμποντας σαν φώτα, και με το πρακτικό τους παράδειγμα, οδηγώντας τους προς τα κατορθώματα της αρετής. Μέσω των προσευχών τους (Ρωμ. α΄ 9), προσευχόμενοι αδιάκοπα στον Θεό για τη σωτηρία τους (Α΄ Θεσ. β΄ 2). Μέσω της ποιμαντικής τους φροντίδας, μεριμνώντας καθημερινά για αυτούς, νουθετώντας, διδάσκοντας, ελέγχοντας, επιτιμώντας. Γι' αυτό ο μακάριος Παύλος έλεγε: «*Ποιος είναι αδύναμος και εγώ δεν αδυνατώ; Ποιος σκανδαλίζεται και εγώ δεν φλέγομαι;*» (Β' Κορ. ια΄ 29). Συμβάλλουμε, λέγει, και παρακαλούμε εσάς, ώστε η χάρη του Θεού, δηλαδή το χάρισμα της πίστης που λάβατε, να μη μέινει άκαρπη και ατελέσφορη μέσα σας. «*Μην δεχτείτε τη χάρη του Θεού μάταια*».

Από αυτούς τους αποστολικούς λόγους μαθαίνουμε πρώτον, ότι ο Θεός στέλνει τη χάρη Του σε όλους, όχι μόνο σε εκείνους που με τη δύναμή της καρποφορούν καλά έργα, αλλά και σε εκείνους που δεν φέρουν κανέναν καρπό αρετής. Όπως «*ανατέλλει τον ήλιο Του στους πονηρούς και τους αγαθούς, και βρέχει στους δικαίους και στους άδικους*» (Ματθ. ε΄ 45).

Δεύτερον, μαθαίνουμε ότι ακόμα και η χάρη του Θεού μπορεί να γίνει μάταιη, δηλαδή άχρηστη, σε εκείνους που δεν πράττουν τα καλά έργα. Αυτό δίδαξε ο Κύριος μέσω της παραβολής των ταλάντων (Ματθ. κε΄ 15). Σε όλους έδωσε τάλαντα, αλλά δεν τα πολλαπλασίασαν όλοι, ούτε όλοι ωφελήθηκαν από αυτά.

Τρίτον, μαθαίνουμε πώς πρέπει να διδάσκουμε τους αδελφούς, όχι μόνο με νουθεσίες, αλλά και με τη βοήθεια του καλού

παραδείγματος, με προσευχές προς τον Θεό και αδελφική φροντίδα. Όχι με ελέγχους και επιπλήξεις, αλλά με παράκληση και ικεσία. Προσθέτει επίσης τον λόγο για τον οποίο τους βοηθούσε και τους παρακαλούσε, ώστε η χάρη του Θεού να μη φανεί άκαρπη σε αυτούς.

Λέγει γάρ· Καιρῷ δεκτῷ ἐπήκουσά σου καὶ ἐν ἡμέρᾳ σωτηρίας ἐβοήθησά σοι· ἰδοὺ νῦν καιρὸς εὐπρόσδεκτος· ἰδοὺ νῦν ἡμέρα σωτηρίας. **(Β΄ Κορ. ς΄ 2)**

«Διότι λέγει». Αλλά ποιος λέει; Ο προφήτης Ησαΐας, ο οποίος προφητεύοντας για την εποχή κατά την οποία ο Υιός και Λόγος του Θεού θα σαρκωνόταν και θα άνοιγε την πόρτα της αιώνιας σωτηρίας, είπε αυτά τα λόγια: «Σε καιρό δεκτό σε άκουσα, και σε ημέρα σωτηρίας σε βοήθησα» (Ησ. μθ΄ 8).

Μέσω αυτών, φανέρωσε ότι ο καιρός της εύνοιας, κατά τον οποίο ο Θεός θα ακούσει τις προσευχές εκείνων που ζητούν τη σωτηρία τους, είναι η εποχή της παρουσίας του Υιού Του στον κόσμο. Και η ημέρα κατά την οποία θα βοηθήσει και θα σώσει αυτούς που πιστεύουν σε Αυτόν ξεκινά από την ημέρα του πάθους, του θανάτου και της Ανάστασής Του. Από τότε και στο εξής, η αίτηση κάθε πιστού εισακούεται, όπως ο Σωτήρας βεβαίωσε, λέγοντας: «Ό,τι αν ζητήσετε από τον Πατέρα στο όνομά μου, θα σας το δώσει» (Ιωάν. ιε΄ 16). Και η επίκληση του ονόματος του Ιησού σώζει όσους το επικαλούνται, όπως προφήτευσε ο προφήτης Ιωήλ, λέγοντας: «Και όποιος επικαλεστεί το όνομα του Κυρίου, θα σωθεί» (Ιωήλ β΄ 32).

Ο Παύλος προβάλλει τα προφητικά λόγια του Ησαΐα για να δείξει ότι ο προφητευμένος ευπρόσδεκτος καιρός και η προφητευμένη ημέρα σωτηρίας έχουν έρθει. Γι΄ αυτό, λέγοντας ότι κατά τον ευπρόσδεκτο καιρό ο Θεός ακούει, βοηθά και σώζει, όπως λέει ο προφήτης Ησαΐας, φανερώνει ποιος είναι αυτός ο καιρός, λέγοντας: «Ιδοὺ τώρα καιρὸς εὐπρόσδεκτος, ἰδοὺ τώρα

ημέρα σωτηρίας». Ιδού, λέει, τώρα, επειδή ο Υιός του Θεού σαρκώθηκε, έπαθε, πέθανε και αναστήθηκε, τώρα είναι ο κατάλληλος καιρός για την επιστροφή του κόσμου, και η ημέρα κατά την οποία όσοι προσέρχονται στον Χριστό λαμβάνουν τη σωτηρία τους. Αφού είπε αυτά, προσθέτει τα σωτηριώδη έργα της πίστης, συνυφαίνοντας θαυμαστά την ηθική διδασκαλία με το δικό του παράδειγμα.

Μηδεμίαν ἔν μηδενὶ διδόντες προσκοπήν, ἵνα μὴ μωμηθῇ ἡ διακονία, (Β΄ Κορ. ς΄ 3)

Ποια σχέση έχουν αυτά με τα προηγούμενα λόγια; Αυτά αναφέρονται στο «Συνεργούντες παρακαλούμε» (Β΄ Κορ. ς΄ 1). Με αυτόν τον τρόπο, λέει, σας βοηθούμε, αποφεύγοντας κάθε αφορμή σκανδάλου, ώστε η διακονία, δηλαδή η Ευαγγελική υπηρεσία, που είναι το κήρυγμα της πίστης στον Χριστό, να μη δεχτεί καμία μομφή ή κατηγορία.

Πράγματι, με μεγάλη προσοχή και ακρίβεια απέφευγε κάθε αφορμή σκανδάλου. Ακόμα και από πράγματα που διέτασσε ο Μωσαϊκός νόμος, όταν γνώριζε ότι μπορεί να προκαλέσουν σκάνδαλο. Ο νόμος επέτρεπε στους ιερείς «να τρώνε από τα ιερά δώρα» (Λευιτ. ς΄ 16), αλλά ο Παύλος κήρυττε το Ευαγγέλιο δωρεάν, φοβούμενος μήπως προκαλέσει σκάνδαλο αν λάμβανε τα αναγκαία για αυτόν από τους διδασκομένους (Α΄ Κορ. θ΄ 13, 18). Επίσης έλεγε: «Εάν το φαγητό σκανδαλίζει τον αδελφό μου, δεν θα φάω ποτέ κρέας, ώστε να μην σκανδαλίσω τον αδελφό μου» (Α΄ Κορ. η΄ 13).

Γι' αυτό, με τόση παρρησία έλεγε ότι ποτέ δεν έδωσε αφορμή σκανδάλου σε καμία περίπτωση, ώστε να μη δεχτεί κατηγορία η διακονία. Το ίδιο έγραψε και στην πρώτη του επιστολή προς τους Κορινθίους: «Αλλά πάντα υπομένουμε, για να μην προκαλέσουμε εμπόδιο στο Ευαγγέλιο του Χριστού» (Α΄ Κορ. θ΄ 12).

Δες πώς ξεκινά τη διδασκαλία της ηθικής από την αποφυγή της αμαρτίας, και στη συνέχεια μιλά για τα κατορθώματα της αρετής, σύμφωνα με το «Φύγε από το κακό και κάνε το καλό» (Ψαλμ. λδ΄ 15). Σας βοηθήσαμε, λέει, όχι μόνο αποφεύγοντας κάθε αφορμή σκανδάλου.

ἀλλ' ἐν παντὶ συνιστῶντες ἑαυτοὺς ὡς Θεοῦ διάκονοι, ἐν ὑπομονῇ πολλῇ, ἐν θλίψεσιν, ἐν ἀνάγκαις, ἐν στενοχωρίαις, ἐν πληγαῖς, ἐν φυλακαῖς, ἐν ἀκαταστασίαις, ἐν κόποις, ἐν ἀγρυπνίαις, ἐν νηστείαις, **(Β' Κορ. ς' 4-5)**

Όχι μόνο σε καμία περίπτωση, λέει, δεν δώσαμε αφορμή σκανδάλου, αλλά σε κάθε υπόθεση αποδείξαμε ότι είμαστε υπηρέτες του Θεού. Και το αποδείξαμε αυτό, υπομένοντας κάθε δυσκολία «με πολλή υπομονή». Πρώτα ανέφερε την υπομονή, διότι λόγω των διωγμών και των παθημάτων που υπέφεραν τότε οι Απόστολοι κηρύττοντας το Ευαγγέλιο, η υπομονή ήταν τόσο απαραίτητη, ώστε, αν έλειπε, το κήρυγμα θα σταματούσε. Δεν είπε απλώς «με υπομονή», αλλά «με πολλή υπομονή», επειδή τα παθήματα ήταν πολλά και βαριά. Απαριθμεί δε όσα απαιτούσαν πολλή υπομονή: «Σε θλίψεις, σε ανάγκες, σε στενοχώριες, σε πληγές, σε φυλακές, σε ταραχές, σε κόπους, σε αγρυπνίες, σε νηστείες» (Β' Κορ. ς' 4-5).

Τις θλίψεις που υπέμεινε ο Παύλος στην Ασία και αλλού τις περιγράφει ο ίδιος, ενώ ο θεόπνευστος Λουκάς αφηγήθηκε τις ανάγκες και τις στενοχώριες που υπέφερε ο Παύλος στη Δαμασκό από τους Ιουδαίους (Εφ. γ' 13) και στην Ιερουσαλήμ από τους Ελληνιστές (Φιλιπ. δ' 14). Τις πληγές και τις φυλακίσεις στους Φιλίππους της Μακεδονίας, από τους στρατηγούς και το πλήθος εκεί (Πράξ. ις' 23-25), και τις ταραχές που υπέφερε καθώς περνούσε από τόπο σε τόπο χωρίς καμία ανάπαυση (Πράξ. ις' 23), ενώ για τους κόπους του διηγείται ότι στην Κόρινθο συνηθιζόταν εργαζόμενος με τα χέρια του μαζί με τον Ακύλα

(Πράξ. ιη΄ 3). Για τις αγρυπνίες αναφέρει ότι παρέτεινε τη διδασκαλία του «ως τα μεσάνυχτα» και ότι «τρία χρόνια, νύχτα και ημέρα, δεν έπαυε να νουθετεί τους Εφεσίους» (Πράξ. κ΄ 7, 31).

Όταν εδώ μιλάει για νηστείες, ο Παύλος δεν εννοεί τις καθορισμένες νηστείες ή αυτές που γίνονται με προσευχή, αλλά τις νηστείες «σε πείνα και δίψα» (Πράξ. ιζ΄ 9 και ιδ΄ 23), δηλαδή εκκίνες που οφείλονταν στην έλλειψη τροφής και ποτού. Αφού απαρίθμησε τις πρακτικές αρετές, τις οποίες κατόρθωσε κάτω από την πίεση των διωκτών, προχωράει στις θεωρητικές αρετές, αυτές δηλαδή που καρποφόρησε η ψυχή του με την εσωτερική της εργασία.

ἐν ἀγνότητι, ἐν γνώσει, ἐν μακροθυμίᾳ, ἐν χρηστότητι, ἐν Πνεύματι ἀγίῳ, ἐν ἀγάπῃ ἀνυποκρίτῳ, **(Β΄ Κορ. ζ΄ 6)**

Ο Παύλος λέει ότι η αγνότητα αναφέρεται στην καθαρότητα της ψυχής και του σώματος από κάθε αμαρτία, ενώ η γνώση αναφέρεται στη θεία σοφία και αποκάλυψη. Διότι δεν δίδασκε «με πειστικούς λόγους ανθρώπινης σοφίας, αλλά με απόδειξη πνεύματος και δυνάμεως» (Α΄ Κορ. β΄ 4). Δεν είχε μόνο την καθαρότητα και τη θεία σοφία που προερχόταν από αποκάλυψη, αλλά και τη μακροθυμία και την καλοσύνη. Με τη μακροθυμία υπέμενε τους διώκτες του, γι' αυτό όταν τον ύβριζαν, ευλογούσε, όταν τον καταδίωκαν, υπέμενε, και όταν τον βλασφημούσαν, παρακαλούσε (Α΄ Κορ. δ΄ 12). Με την καλοσύνη ευεργετούσε όλους, διδάσκοντας Έλληνες και βαρβάρους, σοφούς και ανόητους (Ρωμ. α΄ 14).

Αυτά τα έκανε, όχι κινούμενος από πνεύμα πλάνης, όπως οι ψευδαπόστολοι, οι οποίοι ήταν «δόλιοι εργάτες, μεταμορφούμενοι σε Αποστόλους του Χριστού» (Β΄ Κορ. ια΄ 13), αλλά υπό την καθοδήγηση του Αγίου Πνεύματος, το οποίο κατοικούσε μέσα του, τον φώτιζε και τον καθοδηγούσε. Για να πληροφορήσει ότι η ψυχή του είχε τον φωτισμό του Αγίου Πνεύματος, α-

ποκαλύπτει την αρετή της ψυχής του που φέρνει σε εμάς το θείο πνεύμα, δηλαδή την ανυπόκριτη αγάπη: «με ανυπόκριτη αγάπη». Όπου υπάρχει καθαρή και ειλικρινής αγάπη, όχι υποκριτική, που περιορίζεται μόνο σε λόγια, αλλά εκδηλώνεται με έργα, εκεί υπάρχει ο Θεός. «Εάν κάποιος με αγαπά», είπε ο Κύριος, «θα τηρήσει τον λόγο μου, και ο Πατέρας μου θα τον αγαπήσει, και θα έρθουμε προς αυτόν και θα κατοικήσουμε μαζί του» (Ιωάν. ιδ΄ 23). Άκουσε επίσης και τις υπόλοιπες θαυμαστές αρετές του.

ἐν λόγῳ ἀληθείας, ἐν δυνάμει Θεοῦ· διὰ τῶν ὅπλων τῆς δικαιοσύνης τῶν δεξιῶν καὶ ἄριστερῶν, (Β΄ Κορ. ζ΄ 7)

Κατά την εποχή των Αποστόλων υπήρχαν ψευδαπόστολοι, οι οποίοι εκμεταλλεύονταν τη διδασκαλία της πίστης. Για αυτούς ο Παύλος έλεγε: «Δεν είμαστε σαν τους πολλούς, που καπηλεύονται τον λόγο του Θεού» (Β΄ Κορ. β΄ 17). Άλλοι από αυτούς ανάγκαζαν τους πιστούς στον Χριστό να περιτέμνονται (Γαλ. ζ΄ 12). Άλλοι έσπειραν διχόνοια και σχίσματα ανάμεσα στους πιστούς, πείθοντάς τους να λένε, ο ένας ότι είναι μαθητής του Παύλου, ο άλλος του Απολλώ, ο άλλος του Κηφά και άλλοι του Χριστού (Α΄ Κορ. α΄ 12). Άλλοι δίδασκαν εντολές και διδασκαλίες ανθρώπων (Κολ. β΄ 22).

Όλοι αυτοί ανακάτευαν την αλήθεια της πίστης με το ψεύδος των δικών τους δεισιδαιμονιών. Ο Παύλος όμως κήρυττε «με λόγο αληθείας», δηλαδή δίδασκε την αλήθεια της πίστης άδολη και καθαρή από κάθε ανθρώπινη επινόηση: «Αλλά μιλάμε με ειλικρίνεια, σαν να προερχόμαστε από τον Θεό και μπροστά στον Θεό, εν Χριστώ» (Β΄ Κορ. β΄ 17). Το «με τη δύναμη του Θεού» είτε αναφέρεται στα θαύματα που έκανε ο Παύλος με τη θεία δύναμη, είτε στο ότι με τη δύναμη του Θεού μιλούσε τον λόγο της αλήθειας και έκανε τις αρετές που αναρίθμησε.

Τα «δεξιά όπλα» ονόμασε τα χαρμόσυνα πράγματα, ενώ τα «αριστερά» τα λυπηρά, όπως γίνεται φανερό από τα επόμενα λόγια του. Είπε ότι τόσο τα μεν όσο και τα δε είναι όπλα δικαιοσύνης, διότι ο ευσεβής άνθρωπος, πολεμώντας τόσο με τα ευχάριστα όσο και με τα δυσάρεστα ενάντια στους αόρατους εχθρούς του, κατορθώνει τη δικαιοσύνη, δηλαδή κάθε αρετή.

διὰ δόξης καὶ ἀτιμίας, διὰ δυσφημίας καὶ εὐφημίας· ὡς πλάνοι καὶ ἀληθεῖς, ὡς ἀγνοούμενοι καὶ ἐπιγινωσκόμενοι, ὡς ἀποθνήσκοντες καὶ ἰδοὺ ζῶμεν, ὡς παιδευόμενοι καὶ μὴ θανατούμενοι, ὡς λυπούμενοι ἀεὶ δὲ χαίροντες, ὡς πτωχοὶ πολλοὺς δὲ πλουτίζοντες, ὡς μηδὲν ἔχοντες καὶ πάντα κατέχοντες. (Β΄ Κορ. ς' 8-10)

Η δόξα, η καλή φήμη, η εκτίμηση ότι είμαστε ειλικρινείς, η αναγνώριση και η επισημότητα, η ζωή, η χαρά, ο πλούτος, η εξουσία, είναι τα δεξιά όπλα. Η ατιμία, η δυσφήμιση, η άποψη ότι είμαστε πλάνοι, η ασημότητα και η αγνωρισία, ο θάνατος, η τιμωρία, η λύπη, η φτώχεια, η έλλειψη, είναι τα αριστερά όπλα.

Οι πιστοί δόξαζαν, επαινούσαν, θεωρούσαν τους Αποστόλους διδασκάλους της αλήθειας, τους αναγνώριζαν ως απεσταλμένους από τον Θεό, απορούσαν βλέποντάς τους να ζουν εν μέσω θανάσιμων κινδύνων και να μην πεθαίνουν, ακόμη κι όταν τιμωρούνταν μέχρι θανάτου. Θαύμαζαν, βλέποντάς τους να χαίρονται μέσα στις θλίψεις. Απολάμβαναν τον πλούτο της θείας χάριτος, η οποία κατοικούσε μέσα τους, και παρέδιδαν στην εξουσία των Αποστόλων όσα είχαν, βάζοντάς τα στα πόδια τους (Πράξ. ιδ' 17).

Οι άπιστοι τους περιφρονούσαν και τους βλασφημούσαν, τους θεωρούσαν πλάνους και ασήμαντους ανθρώπους, αποφάσιζαν τον θάνατό τους, τους τιμωρούσαν με βαριές ποινές, τους καταπίεζαν υπερβολικά και τους θεωρούσαν φτωχούς και άπο-

ρους (Γαλ. δ΄ 14-15). Εν μέσω αυτών των δεξιών και αριστερών όπλων, ο θεός Παύλος αναδείχθηκε νικητής και θριαμβευτής, έγινε θαυμαστός μέσα από αυτά, χωρίς να υπερηφανευτεί από τα χαροποιά και χωρίς να καταβληθεί από τα λυπηρά. Κατάφερε να μετατρέψει τόσο τα δεξιά όσο και τα αριστερά όπλα σε όπλα δικαιοσύνης, δηλαδή σε όργανα κάθε αρετής.

ΚΥΡΙΑΚΗ ΙΖ'

ΕΡΜΗΝΕΙΑ ΤΗΣ ΣΗΜΕΡΙΝΗΣ ΠΕΡΙΚΟΠΗΣ ΑΠΟ ΤΗΝ Β' ΠΡΟΣ ΚΟΡΙΝΘΙΟΥΣ ΕΠΙΣΤΟΛΗ

(Β' Κορ. ς' 16-18 & ζ' 1)

ΕΠΕΙΔΗ ΔΕΝ ήταν άνθρωπος, αλλά ο ίδιος ο Υιός του Θεού, ο Κύριός μας Ιησούς Χριστός, που αποκάλυψε στον Παύλο το Ευαγγέλιο της αλήθειας, όπως ο ίδιος μαρτυρεί λέγοντας: «Δεν το παρέλαβα από άνθρωπο, ούτε διδάχτηκα αυτό, αλλά μέσω αποκάλυψης του Ιησού Χριστού» (Γαλ. α' 12), γι' αυτό ο λόγος του κηρύγματός του δεν είχε ανάγκη από τη μαρτυρία και την επιβεβαίωση των προφητικών λόγων.

Ωστόσο, αυτός ο μακάριος Παύλος στήριζε τη διδασκαλία του με τις προφητικές προρρήσεις, δείχνοντας ότι οι δύο διαθήκες (Παλαιά και Καινή) είναι σύμφωνες και ότι ο ίδιος Θεός είναι ο δημιουργός τόσο της Παλαιάς όσο και της Νέας Διαθήκης. Και ότι δεν κηρύττει άλλη διδασκαλία παρά αυτήν που είχε ήδη προαναγγελθεί από το Άγιο Πνεύμα μέσω των προφητών και είχε προτυπωθεί με πολλά σύμβολα. Από αυτό καταλαβαίνουμε ότι κάθε ηθική διδασκαλία που περιέχεται στη σημερινή επιστολή του, βασίζεται στα διδάγματα της Παλαιάς Διαθήκης.

Μέσα από αυτήν μαθαίνουμε τι είναι η αληθινή αγιότητα και ακούμε τον Απόστολο του Χριστού να διδάσκει και να λέει ότι τέτοια αγιότητα οφείλουν να επιτύχουν όλοι οι πιστοί στον Χριστό. Εμείς λοιπόν εξηγούμε το νόημα αυτής της ουράνιας διδασκαλίας, κι εσείς, οι ακροατές, επικεντρώστε το νου σας στην κατανόησή της, ώστε να αξιωθείτε να επιτύχετε την επιβαλλόμενη αγιότητα με φόβο Θεού.

Ἀδελφοί, ὑμεῖς ἐστε ναὸς Θεοῦ ζῶντος, καθὼς εἶπεν ὁ Θεὸς ὅτι ἐνοικήσω ἐν αὐτοῖς καὶ ἔμπεριπατήσω, καὶ ἔσομαι αὐτῶν Θεός, καὶ αὐτοὶ ἔσονται μοι λαός.
(Β΄ Κορ. ς΄ 16)

Στο βιβλίο του Λευιτικού διαβάζουμε τα εξής: «Και θα στήσω τη σκηνή μου ανάμεσά σας, και η ψυχή μου δεν θα σας απορρίψει. Και θα περπατήσω ανάμεσά σας, και θα είμαι Θεός σας, και εσείς θα είστε λαός μου» (Λευιτ. κς΄ 11-12). Το «θα είμαι Θεός σας και εσείς θα είστε λαός μου» το προφήτευσαν επίσης οι άγιοι προφῆτες, δηλαδή ο Ιερεμίας, ο Ιεζεκιήλ και ο Ζαχαρίας (Ιερ. λη΄ 33 και λθ΄ 38, Ιεζ. ια΄ 20 και λς΄ 28 και λζ΄ 27, Ζαχ. β΄ 8).

Παρατήρησε πώς ο θεόφρων Παύλος, με την αποστολική χάρη που είχε, δεν ερμήνευσε κατά λέξη τα λόγια του Λευιτικού, αλλά τα προσαρμόσε με κατάλληλη επιλογή στη σημασία τους, εφαρμόζοντάς τα στους πιστούς του Ιησού Χριστού, αποδίδοντας το αληθινό νόημα και τον σκοπό του Θεού που τα είχε προείπει. Γι' αυτό, αντί για το «ανάμεσά σας», έβαλε το «ανάμεσά τους», και εξήγησε το «θα στήσω τη σκηνή μου» με το «θα κατοικήσω», παραλείποντας το «η ψυχή μου δεν θα σας απορρίψει» για λόγους συντομίας.

Παρατήρησε επίσης την κατασκευή του λόγου. Πρώτα προβάλλει ως πρόταση το «Εσείς είστε ναός του ζωντανού Θεού». Εσείς, λέει, οι χριστιανοί είστε κατοικητήριο του Θεού, όχι ενός θνητού και φθαρτού Θεού όπως οι θεοί των ειδωλολατρών, που ήταν φθαρτά ξόανα και θνητοί άνθρωποι, αλλά του αθάνατου και ζωντανού Θεού, που διαμένει στους αιώνες. Μετά την πρόταση, προβάλλει αμέσως την απόδειξη, λέγοντας ότι ο Θεός επιβεβαίωσε αυτό, λέγοντας: «Θα κατοικήσω και θα περπατήσω ανάμεσά τους», δηλαδή ανάμεσα στους πιστούς σε εμένα, και θα είμαι Θεός τους, και αυτοί θα είναι ο αγαπημένος και εκλεκτός λαός μου.

Το ίδιο υποσχέθηκε και ο Κύριός μας Ιησούς Χριστός σε όσους τον αγαπούν: «Εάν κάποιος με αγαπά, θα τηρήσει τον λόγο μου, και ο Πατέρας μου θα τον αγαπήσει, και θα έρθουμε προς αυτόν και θα κατοικήσουμε μαζί του» (Ιωαν. ιδ΄ 23). Ο Θεός είπε στην Παλαιά Διαθήκη «θα στήσω τη σκηνή μου και θα περπατήσω», για να φανερώσει τη μεταβλητότητα του νόμου, διότι η σκηνή και ο περιπατητής μετακινούνται από τόπο σε τόπο. Στη Νέα Διαθήκη, όμως, είπε «θα έρθουμε και θα κάνουμε μονή», για να δηλώσει τη σταθερότητα και τη μονιμότητα της Ευαγγελικής διδασκαλίας και των χαρισμάτων.

Πώς κατοικεί ο Θεός μέσα μας και περπατάει ανάμεσά μας; Κατοικεί φωτίζοντάς μας, στηρίζοντας και ενδυναμώνοντάς μας με τη χάρη του Αγίου Πνεύματος. Περπατά μέσα μας καθοδηγώντας μας και βοηθώντας μας σε κάθε καλό έργο. Μετά την απόδειξη, ο θεόπνευστος Απόστολος συνάγει το συμπέρασμα από αυτές τις προφητικές προρρήσεις, λέγοντας:...

Διὸ ἐξέλθετε ἐκ μέσου αὐτῶν καὶ ἀφορίσθητε, λέγει Κύριος, καὶ ἀκαθάρτου μὴ ἅπτεσθε, κἀγὼ εἰσδέξομαι ὑμᾶς, καὶ ἔσομαι ὑμῖν εἰς πατέρα, καὶ ὑμεῖς ἔσεσθέ μοι εἰς υἱοὺς καὶ θυγατέρας, λέγει Κύριος παντοκράτωρ.
(Β΄ Κορ. ς΄ 17-18)

Ο προφήτης Ησαΐας, διδάσκοντας τους Ισραηλίτες να απομακρυνθούν από τη θρησκεία και τις κακές πράξεις των ειδωλολατρών στη Βαβυλώνα, είπε τα εξής: «Απομακρυνθείτε, απομακρυνθείτε, φύγετε από εκεί, και μην αγγίζετε τίποτα ακάθατο, φύγετε από ανάμεσά της, ξεχωριστείτε εσείς που φέρετε τα σκεύη του Κυρίου, και ο Θεός του Ισραήλ που σας συγκεντρώνει» (Ησ. νβ΄ 11-12). Προφητεύοντας δε για την επιστροφή των εθνών στον Χριστό, έλεγε: «Φέρε τους γιους μου από μακριά και τις θυγατέρες μου από τα άκρα της γης» (Ησ. μγ΄ 6). Επίσης, ο

προφήτης Νάθαν είπε εκ μέρους του Θεού προς τον Δαβίδ: «Εγώ θα είμαι πατέρας του, και αυτός θα είναι για μένα γιος».

Αυτά τα προφητικά λόγια εκφράζει ο θεϊός Απόστολος, όπως είπαμε παραπάνω, παραλείποντας κάποια για συντομία και μεταφράζοντας το «και ο Θεός του Ισραήλ που σας συγκεντρώνει» με το «και εγώ θα σας δεχθώ». Ποιοι είναι εκείνοι για τους οποίους λέει «Φύγετε από ανάμεσά τους και ξεχωριστείτε»; Αυτοί είναι οι ασεβείς και οι κακοί άνθρωποι. Οι διδασκαλίες και οι συζητήσεις τους, λέει να αποφεύγουμε, διότι «οι κακές συναναστροφές φθείρουν τα καλά ήθη» (Α΄ Κορ. ιε΄ 33).

Η ακαθαρσία είναι η αμαρτία, γιατί μολύνει την ψυχή. Με το «και μην αγγίζετε τίποτα ακάθαρτο» εννοείται η πλήρης αποχή όχι μόνο από την πράξη, αλλά και από τους λογισμούς της αμαρτίας. Όταν λοιπόν απομακρυνθούμε από την απιστία και την αμαρτία και στραφούμε προς τον Ιησού Χριστό, θα αξιωθούμε μέσω του θείου βαπτίσματος το μεγάλο χάρισμα της υιοθεσίας. Τότε Αυτός γίνεται Πατέρας μας, και εμείς γιοι Του και κληρονόμοι της αιώνιας βασιλείας Του.

Ταύτας οὖν ἔχοντες τὰς ἐπαγγελίας, ἀγαπητοί, καθαρίσωμεν ἑαυτοὺς ἀπὸ παντὸς μολυσμοῦ σαρκὸς καὶ πνεύματος, ἐπιτελοῦντες ἁγιωσύνην ἐν φόβῳ Θεοῦ.
(Β΄ Κορ. ζ΄ 1)

Ποιες είναι οι επαγγελίες, δηλαδή οι υποσχέσεις; Η κατοίκηση του Θεού μέσα μας: «Και θα κατοικήσω ανάμεσά τους, και θα περπατήσω ανάμεσά τους» (Β΄ Κορ. ζ΄ 16). Η σωτηρία και η δόξα που έχει ο λαός του Θεού: «Και θα είμαι ο Θεός τους, και αυτοί θα είναι ο λαός μου». Το μεγάλο χάρισμα του Θεού, δηλαδή η υιοθεσία: «Και θα είμαι Πατέρας σας, και εσείς θα είστε γιοι και θυγατέρες μου, λέει ο Κύριος Παντοκράτορας» (Β΄ Κορ. ζ΄ 18).

Αυτά υποσχέθηκε πλήρως ο Θεός υπό την προϋπόθεση ότι, ακούγοντας την θεϊκή εντολή Του, θα βγούμε και θα αποχωρι-

στούμε από την απιστία και θα αποστραφούμε πλήρως την ακαθαρσία της αμαρτίας. Διότι είπε: «Φύγετε από ανάμεσά τους και ξεχωριστείτε, λέει ο Κύριος, και μην αγγίζετε τίποτα ακάθαρτο, και εγώ θα σας δεχθώ» (Β΄ Κορ. ς΄ 17).

Ο Παύλος, λοιπόν, συνοψίζοντας τα προηγούμενα λόγια του, λέει: Επειδή ο Θεός υποσχέθηκε να εκπληρώσει αυτές τις υποσχέσεις που μας έδωσε, αν εμείς απομακρυνθούμε από την απιστία και αποστραφούμε πλήρως την αμαρτία, ας καθαρίσουμε τους εαυτούς μας από κάθε σαρκική και ψυχική ακαθαρσία, και ας πράξουμε έργα αγιότητας με φόβο Θεού, ώστε να αξιωθούμε να απολαύσουμε τις θείες υποσχέσεις.

Επειδή, όμως, κάποιοι κάνουν τα καλά έργα όχι από φόβο Θεού, αλλά από φόβο της τιμωρίας των αρχόντων, και άλλοι όχι από φόβο Θεού, αλλά για τον έπαινο και τη δόξα των ανθρώπων, γι' αυτό είπε «με φόβο Θεού». Για να δείξει ότι αυτοί μόνο επιτελούν αληθινή αγιότητα, δηλαδή γίνονται άγιοι, όσοι κάνουν τα έργα της αρετής από φόβο Θεού.

ΚΥΡΙΑΚΗ ΙΗ'

ΕΡΜΗΝΕΙΑ ΤΗΣ ΣΗΜΕΡΙΝΗΣ ΠΕΡΙΚΟΠΗΣ ΑΠΟ ΤΗΝ Β΄ ΠΡΟΣ ΚΟΡΙΝΘΙΟΥΣ ΕΠΙΣΤΟΛΗ

(Β΄ Κορ. θ' 6-11)

Οσοι από τους κατοίκους της Ιουδαίας Εβραίους πίστεψαν στον Ιησού Χριστό, υπέμειναν πολλά και ανείπωτα βάσανα από τους ομοεθνείς τους, οι οποίοι δεν πίστεψαν. «*Θυμηθείτε*», έγραφε προς αυτούς ο θεόπνευστος Παύλος, «*τις πρώτες ημέρες, όταν φωτιστήκατε, υπομείνατε μεγάλο αγώνα παθημάτων*» (Εβρ. ι' 32). Μεταξύ άλλων κακοποιήσεων, οι άπιστοι άρπαξαν και τα υπάρχοντά τους, κάνοντάς τους φτωχούς. «*Και πράγματι*», λέει ο Παύλος, «*συμπαρασταθήκατε στα δεσμά μου και την αρπαγή των υπάρχόντων σας δεχθήκατε με χαρά*» (Εβρ. ι' 34).

Από αυτή την κατάσταση, οι μαθητές στην Αντιόχεια, όπως και στη Μακεδονία και στην Αχαΐα (Πράξ. ια' 29), έστελναν βοήθεια στους φτωχούς που ζούσαν στην Ιουδαία (Ρωμ. ιε' 25). Ο Παύλος ενδιαφερόταν ιδιαίτερα για αυτούς τους φτωχούς, καθώς είχε λάβει εντολή για αυτό από τους Αποστόλους Ιάκωβο, Πέτρο και Ιωάννη (Γαλ. β' 9-10). Γι' αυτό έγραψε και προς τους Κορινθίους σχετικά με αυτή την ελεημοσύνη. Στην πρώτη του επιστολή προς αυτούς, καθόρισε τον τρόπο συλλογής της ελεημοσύνης, η οποία θα αποστελλόταν στους φτωχούς στα Ιεροσόλυμα: «*Όσον αφορά τη συλλογή για τους αγίους, όπως διάταξα στις εκκλησίες της Γαλατίας, έτσι να κάνετε και εσείς. Κάθε Κυριακή ο καθένας σας να αποταμιεύει ό,τι μπορεί, ώστε όταν έρθω, να μη γίνονται τότε οι συνεισφορές*» (Α' Κορ. ις' 1-2).

Στη δεύτερη επιστολή του προς τους ίδιους, δίδαξε τους κανόνες της ελεημοσύνης και αποκάλυψε τις ανταμοιβές που λαμβάνουν οι ελεήμονες. Αυτό περιλαμβάνει το μέρος της επιστο-

λής που διαβάστηκε σήμερα. Όποιος ακούσει με προσοχή την ερμηνεία αυτού, θα μάθει με ακρίβεια ποια ελεημοσύνη είναι ευπρόσδεκτη από τον Θεό.

**Ἀδελφοί, ὁ σπείρων φειδομένως, φειδομένως καὶ θερίζει, καὶ ὁ σπείρων ἐπ' εὐλογίαις ἐπ' εὐλογίαις καὶ θερίζει.
(Β' Κορ. θ' 6)**

Ο σπόρος και η ελεημοσύνη έχουν πολλά κοινά χαρακτηριστικά. Όπως σπέρνεις τον σπόρο στη γη, έτσι δίνεις ελεημοσύνη στα χέρια του φτωχού· και όπως σπέρνεις έναν κόκκο και θερίζεις πολλούς, έτσι δίνεις ένα δηνάριο στον φτωχό και λαμβάνεις εκατό. Ο σπόρος, αν μείνει ακαλλιέργητος, δεν αποδίδει καρπούς· αν όμως σπαρεί στη γη, αποδίδει πολλαπλάσιους καρπούς. Ο πλούτος, αν δεν μοιραστεί, γίνεται άκαρπος· αν όμως δοθεί στους φτωχούς, παράγει απεριόριστους καρπούς· διότι δίνουμε στον φτωχό χρήμα και λαμβάνουμε τη βασιλεία των ουρανών.

Επειδή λοιπόν τα χαρακτηριστικά του σπόρου και της ελεημοσύνης έχουν τόση ομοιότητα, γι' αυτό ο θεϊός Απόστολος, για να πείσει όλους να είναι γενναιόδωροι στην ελεημοσύνη, μίλησε μεταφορικά, λέγοντας «Ο σπείρων», αντί για «Ο ελεών». Το «φειδόμενος» σημαίνει το λίγο, ενώ το «ἐπ' εὐλογίαις» το πολύ. Όποιος, λέει, σπέρνει λίγο, θερίζει λίγο· όποιος σπέρνει πολύ, εκείνος θερίζει πολύ, δηλαδή όποιος δίνει λίγη ελεημοσύνη, λαμβάνει μικρή ανταμοιβή· όποιος όμως δίνει πλούσια, εκείνος λαμβάνει πλούσια ανταμοιβή.

Για να μην νομίσει όμως κανείς ότι ο Θεός κοιτά μόνο την ποσότητα της ελεημοσύνης και όχι τη διάθεση της ψυχής του ελεούντος, ορίζει τους κανόνες της ελεημοσύνης που είναι ευπρόσδεκτη από τον Θεό, λέγοντας...

Ἐκαστος καθὼς προαιρεῖται τῇ καρδίᾳ, μὴ ἐκ λύπης ἢ ἐξ ἀνάγκης· ἱλαρὸν γὰρ δότην ἀγαπᾷ ὁ Θεός.

(Β' Κορ. θ' 7)

Οι άνθρωποι που έχουν λίγη πίστη και οι φιλάργυροι λυποῦνται όταν δίνουν ελεημοσύνη στους φτωχοὺς. Οι μεν ολιγόπιστοι φοβούνται μήπως οι ίδιοι καταλήξουν στη φτώχεια, ενώ οι φιλάργυροι λυποῦνται επειδὴ βλέπουν ὅτι με το να δίνουν, μειώνεται το χρήμα που αγαπούν τόσο. Υπάρχουν επίσης και εκείνοι που δίνουν ελεημοσύνη ἀπὸ ντροπή ἢ εξαναγκασμένοι: οι ντροπαλοί, επειδὴ ντρέπονται τους ζητιάνους και νιώθουν υποχρεωμένοι, και οι δούλοι, επειδὴ εξαναγκάζονται ἀπὸ την εξουσία των κυρίων τους.

Δες, ὁμως, ποιους κανόνες ορίζει ο Απόστολος για την ελεημοσύνη και για την ποσότητα που δίνεται: «Μη δίνεις ελεημοσύνη λυπημένος ἢ εξαναγκασμένος», λέει, «ἀλλὰ δώσε ὅσο επιθυμεί η καρδιά σου», γιατί ο Θεός αγαπά αὐτόν που δίνει με χαρά και ευθυμία.

Δυνατὸς δὲ ὁ Θεὸς πᾶσαν χάριν περισσεῦσαι εἰς ὑμᾶς, ἵνα ἐν παντὶ πάντοτε πᾶσαν αὐτάρκειαν ἔχοντες περισσεύητε εἰς πᾶν ἔργον ἀγαθόν, **(Β' Κορ. θ' 8)**

Ιδού η ανταπόδοση του Θεοῦ για την ελεημοσύνη: κάθε χάρη, δηλαδή κάθε θεϊκό χάρισμα, τόσο σωματικό ὅσο και πνευματικό. Το σωματικό εἶναι η αὐτάρκεια, και το πνευματικό εἶναι η αφθονία και ο πολλαπλασιασμός των καλῶν ἔργων. «Μη διστάζετε», λέει, «ὅσοι εἰστε ἐλεήμονες και βοηθάτε πλουσιοπάροχα τους φτωχοὺς. Μην φοβάστε τη φτώχεια, διότι ο Θεός, ο οποίος εἶναι παντοδύναμος, μπορεί να σας δώσει ὅλα τα χαρίσματα ἀφθονα, ὥστε να ἔχετε “ἐν παντί”», δηλαδή σε κάθε κατάσταση και

περίσταση, «πάντοτε όσα είναι αρκετά για τις ανάγκες σας, και να πολλαπλασιάζετε τις αρετές σας».

Από αυτούς τους αποστολικούς λόγους, «*Ἴνα εν παντί πάντοτε πάσαν αυτάρκειαν έχοντες, περισσεύητε εις παν έργον αγαθόν*», γίνεται φανερό ότι ο Θεός μας δίνει άφθονα τα επίγεια αγαθά για να πολλαπλασιάζουμε μέσω αυτών τα καλά μας έργα. Όσο περισσότερα αγαθά έχεις, τόσο περισσότερα καλά έργα οφείλεις να κάνεις. Ο Απόστολος Παύλος επιβεβαιώνει τον λόγο του μέσα από τη Θεία Γραφή, λέγοντας:...

καθώς γέγραπται· Ἐσκόρπισεν, ἔδωκε τοῖς πένησιν, ἡ δικαιοσύνη αὐτοῦ μένει εἰς τὸν αἰῶνα. (Β΄ Κορ. θ΄ 9)

Ο λόγος αυτός είναι γραμμένος στους ψαλμούς του προφήτη- βασιλιά Δαβίδ, και το «Εσκόρπισε» (Ψαλμ. ριβ΄ 9) σημαίνει ότι μοίρασε πλουσιοπάροχα σε πολλούς. Ο ψαλμωδός ονομάζει τη δικαιοσύνη αρετή ή και την ίδια την ελεημοσύνη. Διότι είναι πράξη δικαιοσύνης, όταν κάποιος που έχει, δίνει σε εκείνον που δεν έχει.

Η ελεημοσύνη δεν χάνεται, αλλά παραμένει τόσο στον παρόντα όσο και στον μέλλοντα αιώνα. Στον παρόντα αιώνα, μένει μέσω της διαδοχικής φήμης και της γραπτής ιστορίας, όπως η ένδοξη φήμη της φιλοξενίας του Αβραάμ (Γεν. ιη΄), των πολλών ελεημοσυνών του Κορνηλίου (Πράξ. ι΄ 2), και της φιλανθρωπίας της Ταβιθά προς τις χήρες (Πράξ. θ΄ 39). Στον μέλλοντα αιώνα, η ελεημοσύνη παραμένει, καθώς οι ελεήμονες κατά την ημέρα της κρίσης θα σταθούν στα δεξιά του κριτή, θα ακούσουν τη φωνή που τους μακαρίζει και θα γίνουν κληρονόμοι της αιώνιας δόξας του Θεού. Τα επόμενα λόγια του Αποστόλου είναι ευχετικά και παραινετικά.

Ὁ δὲ ἐπιχορηγῶν σπέρμα τῷ σπείροντι καὶ ἄρτον εἰς
βρῶσιν χορηγῆσαι καὶ πληθύναι τὸν σπόρον ὑμῶν καὶ
αὐξήσει τὰ γενήματα τῆς δικαιοσύνης ὑμῶν
(Β΄ Κορ. θ΄ 10)

Ο Απόστολος Παύλος, από την αρχή μίλησε μεταφορικά για την ελεημοσύνη και με τον ίδιο τρόπο αναφέρθηκε και στα τελευταία του λόγια για την ελεημοσύνη, δηλαδή στην ευχή προς τους ελεήμονες. Το «σπέρμα» και ο «σπόρος» συμβολίζουν τα αγαθά που μας δίνει ο Θεός, όπως το χρυσάφι, το ασήμι, τα ρούχα, τις τροφές και ό,τι άλλο προσφέρουμε στους φτωχούς. Ο «σπείρων» είναι αυτός που κάνει ελεημοσύνη, και οι «καρποί της δικαιοσύνης» είναι τα οφέλη που προκύπτουν από την ελεημοσύνη.

Μέσα από αυτά τα μεταφορικά λόγια, ο θεόπνευστος Παύλος προσεύχεται για τους Κορινθίους και όλους τους άλλους ελεήμονες, λέγοντας: «Ο Θεός που δίνει σπόρο σε αυτόν που σπέρνει», δηλαδή ο Θεός, ο οποίος προσφέρει τα αγαθά Του σε κάθε ελεήμονα, εύχομαι να δώσει και σε εσάς. «Και άρτον για τροφή», δηλαδή όλα τα απαραίτητα για τη διατροφή σας, και εύχομαι να αυξήσει τα αγαθά σας και να πολλαπλασιάσει τις ευλογημένες καρποφορίες της ελεημοσύνης σας.

ἐν παντὶ πλουτιζόμενοι εἰς πᾶσαν ἀπλότητα, ἥτις
κατεργάζεται δι' ἡμῶν εὐχαριστίαν τῷ Θεῷ
(Β΄ Κορ. θ΄ 11)

Όποιος δεν μετράει ούτε υπολογίζει με κοσμικούς λογισμούς την ποσότητα της ελεημοσύνης που προσφέρει, αλλά δίνει με πνευματική απλότητα το έλεός του στους φτωχούς, αυτός ελεεί γενναιόδωρα. Αυτή την απλότητα, ως απαραίτητη για την πλούσια ελεημοσύνη, παρότρυνε ο Παύλος και στην επιστολή

του προς τους Ρωμαίους, λέγοντας: «Ὅποιος προσφέρει, ας το κάνει με απλότητα» (Ρωμ. ιβ΄ 8).

Επειδή, λοιπόν, παρότρυνε τους Κορινθίους να ελεήσουν γενναιόδωρα τους φτωχούς στα Ιεροσόλυμα, γράφοντας τους: «Ὅποιος σπέρνει με ευλογία, θα θερίσει με ευλογία» (Β΄ Κορ. θ΄ 6), εύχεται να «Πλουτίζεστε σε κάθε τι», δηλαδή, να πλουτίζετε σε κάθε αρετή, τόσο στην καλοσύνη της ψυχής όσο και στα υλικά αγαθά, ώστε να ελεήσετε με κάθε απλότητα και αφθονία. Αυτή η πλούσια ελεημοσύνη σας, λέει, γίνεται αιτία να ευχαριστήσουμε τον Θεό. «*Η οποία παράγει μέσω ημών ευχαριστία προς τον Θεό*».

Πώς γινόταν αυτό; Βλέποντας ο Παύλος, ο εμπνευστής της ελεημοσύνης, τους φτωχούς να παρηγορούνται από την ελεημοσύνη, και τους Κορινθίους να υπακούν στο Ευαγγελικό του μήνυμα με προθυμία και επιτυχία, πρόσφερε ευχαριστίες προς τον Θεό για αυτή την αρετή. «*Διότι αυτή η διακονία δεν καλύπτει μόνο τις ανάγκες των αγίων, αλλά οδηγεί σε περίσσειμα πολλών ευχαριστιών προς τον Θεό, καθώς μέσω αυτής οι άνθρωποι δοξάζουν τον Θεό για την υποταγή σας στο Ευαγγέλιο του Χριστού και για τη γενναιοδωρία της κοινωνίας σας προς αυτούς και όλους*» (Β΄ Κορ. θ΄ 12-13).

ΚΥΡΙΑΚΗ ΙΘ'

ΕΡΜΗΝΕΙΑ ΤΗΣ ΣΗΜΕΡΙΝΗΣ ΠΕΡΙΚΟΠΗΣ ΑΠΟ ΤΗΝ Β' ΠΡΟΣ ΚΟΡΙΝΘΙΟΥΣ ΕΠΙΣΤΟΛΗ

(Β' Κορ. ια' 31-33 και ιβ' 1-9)

ΟΙ ΨΕΥΔΟΑΠΟΣΤΟΛΟΙ ήταν άνθρωποι (Β' Κορ. θ' 7), οι οποίοι προσποιούνταν και υποκρίνονταν ότι ήταν Απόστολοι του Χριστού, για να σπείρουν ύπουλα στις ψυχές των πιστών τα κακά ζιζάνια των διεστραμμένων δογμάτων τους. Και γνωρίζοντας ότι, αν καταστρέψουν την εκτίμηση και το σεβασμό που είχαν οι πιστοί για τον Παύλο, θα προχωρούσε το διεφθαρμένο κήρυγμά τους και θα εξαλείφονταν τα σπέρματα της αλήθειας που είχε σπείρει ο Παύλος, επινοούσαν κάθε είδους κατηγορία και συκοφαντία εναντίον του, προσπαθώντας να πείσουν τους πάντες ότι δεν είναι Απόστολος του Ιησού Χριστού, αλλά απατεώνας και πλανευτής.

Ο Παύλος, άνθρωπος του Θεού, κατάλαβε ότι ήταν αναγκαίο να απαντήσει στις κατηγορίες τους και να αποδείξει ότι είναι αληθινός Απόστολος, ώστε να μην παραπλανηθούν από αυτούς όσοι είχαν πιστέψει και αρνηθούν την ευαγγελική αλήθεια, χάνοντας την αιώνια σωτηρία. Και επειδή κατάλαβε επίσης ότι η υπεράσπισή του θα γινόταν στήριγμα της αληθινής πίστης, αναγκάστηκε, αν και δεν το ήθελε, να περιγράψει προς τους Κορινθίους – εκεί όπου δίδασκαν οι ψευδαπόστολοι (Β' Κορ. ια' 21) – την καταγωγή του, τους προγόνους του, το επάγγελμά του, τους κόπους, τους αγώνες, τους κινδύνους, τους διωγμούς και τα λοιπά παθήματά του.

Για να τους πληροφορήσει σχετικά με τον ίδιο, αναγκάστηκε να αποκαλύψει και τα θαυμαστά χαρίσματά του, δηλαδή τις αποκαλύψεις που είχε, ιδιαίτερα την όραση που είδε πριν από

δεκατέσσερα χρόνια, την οποία κρατούσε κρυφή μέχρι τότε. Επειδή αυτά ήταν έπαινοι και εγκώμια για τον εαυτό του, τα διηγήθηκε με τόσο σοφία και ταπεινοφροσύνη ώστε, αν και φαινόταν σαν να επαινεί τον εαυτό του, όποιος άκουγε αυτά τα λόγια τον θαύμαζε και πειθόταν ότι δεν ήταν λόγια αυταρέσκειας, αλλά μάγευε η καρδιά του από τη γλυκύτητα της θείας αγάπης. Αν προσέξετε καλά τους σημερινούς λόγους της επιστολής του, θα λάβετε πλήρη γνώση για αυτό το ζήτημα.

**Ἀδελφοί, ὁ Θεὸς καὶ Πατὴρ τοῦ Κυρίου Ἰησοῦ Χριστοῦ
οἶδεν, ὃ ὡν εὐλογητὸς εἰς τοὺς αἰῶνας, ὅτι οὐ ψεύδομαι.**

(Β' Κορ. ια' 31)

Επειδή προηγουμένως διηγήθηκε και επρόκειτο πάλι να διηγηθεί μεγάλα και δύσκολα να πιστέψει κανείς γεγονότα, ιδιαίτερα την όρασή του, φοβούμενος μήπως οι ακροατές δεν τον πιστέψουν, επικαλείται ως μάρτυρα τον Θεό, ο οποίος γνωρίζει τα πάντα και ήξερε και αυτό: ότι δηλαδή δεν ψεύδεται, αλλά λέει την αλήθεια.

Αποκάλεσε τον Θεό και Πατέρα του Κυρίου μας Ιησού Χριστού, επειδή ο Ιησούς Χριστός είναι και τέλειος άνθρωπος και τέλειος Θεός. Ως άνθρωπος, ο Θεός είναι Θεός Του, όπως και όλων των άλλων ανθρώπων, και ως Θεός, ο Θεός είναι Πατέρας Του, αφού Τον γέννησε πριν από όλους τους αιώνες.

Παρατήρησε με πόση ευλάβεια επικαλέστηκε τον Θεό ως μάρτυρα. Επειδή πρόφερε το όνομα του Θεού, πρόσθεσε αμέσως: «Ο ὡν εὐλογητὸς εἰς τοὺς αἰῶνας» (Ευλογημένος στους αιώνες). Ο Θεός, λέει, που είναι αξιέπαινος και δοξασμένος στους άπειρους αιώνες. Έτσι, αφού προετοίμασε τις ψυχές των ακροατών για να πιστέψουν τα λόγια του, αρχίζει την αφήγηση με αυτόν τον τρόπο.

Ἐν Δαμασκῷ ὁ ἐθνάρχης Ἀρέτα τοῦ βασιλέως ἐφρούρει τὴν πόλιν Δαμασκηνῶν πιάσαι με, καὶ διὰ θυρίδος ἐν σαργάνῃ ἐχαλάσθην διὰ τοῦ τείχους καὶ ἐξέφυγον τὰς χεῖρας αὐτοῦ. **(Β' Κορ. ια' 32-33)**

Ο Αρέτας ήταν βασιλιάς της Αραβίας και πεθερός του Ηρώδη Αντίπα, του τετράρχη. Επειδή τότε η Συροφοινίκη, με πρωτεύουσα τη Δαμασκό, υπαγόταν στην Αραβία, ο Αρέτας έστελνε στη Δαμασκό έναν διοικητή του έθνους εκείνου, τον οποίο αποκαλούσαν εθνάρχη.

Αυτός ο εθνάρχης έβαλε φύλακες στην πόλη της Δαμασκού, θέλοντας να συλλάβει τον Παύλο, ο οποίος, τοποθετημένος σε ένα καλάθι ή δεμένος με σχοινί (αυτές τις τρεις σημασίες έχει η λέξη «σαργάνη»), κατεβάστηκε από ένα άνοιγμα στο τείχος της πόλης και έτσι διέφυγε από τα χέρια του εθνάρχη, δηλαδή σώθηκε από τον θανάσιμο κίνδυνο.

Ο Παύλος διηγήθηκε αυτά συνοπτικά, παραλείποντας να αναφέρει πότε συνέβη αυτός ο κίνδυνος, γιατί ο εθνάρχης ήθελε να τον συλλάβει, και ποιοι ήταν αυτοί που τον κατέβασαν με τη σαργάνη. Αυτά τα διηγήθηκε ο θεηγόρος Λουκάς (Πράξ. θ' 24-25). Από την αφήγηση του Λουκά μαθαίνουμε ότι όταν ο Παύλος ήρθε στη Δαμασκό και βαπτίστηκε εκεί από τον Ανανία, κήρυττε ότι ο Ιησούς Χριστός είναι Υιός του Θεού και αποστόμωνε τους Ιουδαίους εκεί. Τότε αυτοί αποφάσισαν να τον σκοτώσουν και φρουρούσαν τις πύλες της πόλης μέρα και νύχτα. Φαίνεται ότι έπεισαν και τον εθνάρχη να τοποθετήσει φύλακες στις πύλες της πόλης για να συλλάβει τον Παύλο και να τον παραδώσει στον θάνατο. Όμως οι μαθητές του Χριστού στη Δαμασκό τον φυγάδευσαν με τη σαργάνη και τον έσωσαν από τον κίνδυνο.

Ποιος ήταν ο σκοπός του Παύλου, διηγούμενος αυτό το γεγονός; Επειδή προηγουμένως ανέφερε γενικά τα παθήματά του και τους κινδύνους που είχε περάσει, λέγοντας «Κινδύνοι ποτα-

μών, κινδύνοι ληστών, κινδύνοι από το γένος μου, κινδύνοι από τα έθνη, κινδύνοι στην πόλη, κινδύνοι στην έρημο, κινδύνοι στη θάλασσα, κινδύνοι από ψευδαδέλφους» (Β΄ Κορ. ια΄ 26), διηγήθηκε συγκεκριμένα έναν από τους κινδύνους του για να πείσει τους ακροατές και για τους υπόλοιπους κινδύνους.

Σημείωσε ότι, επειδή βρήκε τρόπο να ξεφύγει από τον κίνδυνο, το έκανε ακολουθώντας την εντολή του δασκάλου του, ο οποίος είχε πει: «Όταν σας καταδιώκουν σε αυτή την πόλη, φύγετε σε άλλη» (Ματθ. ι΄ 23). Άκουσε επίσης πώς εισαγάγει την αφήγηση της όρασης και της αποκάλυψης που του φανέρωσε ο Θεός.

Καυχᾶσθαι δεῖ· οὐ συμφέρει μοι· ἔλεύσομαι δὲ εἰς ὀπτασίας καὶ ἀποκαλύψεις Κυρίου. (Β΄ Κορ. ιβ΄ 1)

Η καύχηση πραγματικά δεν ωφελεί την ψυχή του ανθρώπου, επειδή είναι καρπός της υπερηφάνειας. Αφού όμως δεν ωφελεί, γιατί ο Παύλος καυχήθηκε, διηγούμενος τους αγώνες και τις οπτασίες και τις αποκαλύψεις του; Η μία καύχηση διαφέρει από την άλλη, όπως διαφέρει και η προσευχή από προσευχή, και η ελεημοσύνη από ελεημοσύνη, και η νηστεία από νηστεία. Εάν προσεύχομαι, ελεώ, ή νηστεύω από αγάπη για τον Θεό, η προσευχή, η ελεημοσύνη και η νηστεία ωφελούν την ψυχή μου. Αν όμως τα κάνω αυτά για να δοξαστώ από τους ανθρώπους, δεν παίρνω καμία ωφέλεια από αυτά.

Αυτά σαφώς και ξεκάθαρα δίδαξε ο Μονογενής Υιός του Θεού, όταν μίλησε για την ελεημοσύνη, την προσευχή και τη νηστεία (Ματθ. ς΄ 2, 5, 16). Αυτά ισχύουν και για την καύχηση: όποιος καυχιέται για να δοξαστεί από τους ανθρώπους, η καύχηση του δεν τον ωφελεί, γιατί είναι φιλοδοξία και υπερηφάνεια. Για αυτή την καύχηση έλεγε ο Παύλος: «Καυχώμαι, λοιπόν, δεν μου συμφέρει». Όποιος όμως καυχιέται για να ωφελήσει τον πλησίον του, αυτόν η καύχηση τον ωφελεί, γιατί είναι έκφραση

αγάπης προς τον πλησίον. Τέτοια ήταν και η καύχηση του Παύλου, δηλαδή η αγάπη για τον πλησίον του.

Οι ψευδαπόστολοι, πλέκοντας μυριάδες κατηγορίες εναντίον του Παύλου, υπονόμευαν τη δύναμη της ευαγγελικής αλήθειας που εκείνος κήρυττε. Έτσι, ο Παύλος, διηγούμενος τους αγώνες, τις οπτασίες και τις αποκαλύψεις του, ανέτρεπε τις συκοφαντίες εναντίον του, ενίσχυε την υπόληψη του ευαγγελικού κηρύγματος, και διορθώνοντας την πλάνη όσων είχαν παρασυρθεί από τους ψευδαποστόλους, εδραιωνόταν στις καρδιές τους ο λόγος της αλήθειας.

Τότε, τώρα και μέχρι το τέλος, ωφελούνται όλοι οι ευσεβείς που ακούν για τα κατορθώματα και τα θεία χαρίσματα του Παύλου. Πρόσεξε επίσης ότι λέγοντας *«θα αναφερθώ σε οπτασίες και αποκαλύψεις του Κυρίου»* φανέρωσε ότι δεν είδε μόνο μία οπτασία και αποκάλυψη, αυτή που διηγήθηκε, αλλά και πολλές άλλες, όπως επιβεβαίωσε και με τα λόγια του: *«Και εξαιτίας της υπερβολής των αποκαλύψεων»* (Β΄ Κορ. ιβ΄ 7).

Η αποκάλυψη έχει κάτι περισσότερο από την οπτασία. Μέσω της οπτασίας οι άγιοι βλέπουν μόνο όσα τους παρουσιάζονται, όπως τον Παλαιό των Ημερών καθήμενο σε θρόνο, όπως τον είδε ο προφήτης Δανιήλ (Δαν. ζ΄ 9), ή *«τους ουρανούς ανοιχτούς και τον Υιό του Ανθρώπου στα δεξιά του Θεού»*, όπως τον είδε ο πρωτομάρτυρας Στέφανος (Πράξ. ζ΄ 56), ή άλλα παρόμοια. Μέσω της αποκάλυψης όμως, όχι μόνο βλέπουν αυτά που παρουσιάζονται, αλλά μαθαίνουν και τα άγνωστα.

Τέτοια ήταν η αποκάλυψη που είδε ο Ησαΐας *«τον χρόνο που πέθανε ο βασιλιάς Οζίας»*, μέσω της οποίας έμαθε το μυστήριο της θείας ενανθρώπισης και τη συγχώρεση των αμαρτιών που λαμβάνουμε μέσω της θείας Ευχαριστίας. Τέτοια ήταν η αποκάλυψη που είδε ο Ευαγγελιστής Ιωάννης *«την Κυριακή ημέρα»*, μέσω της οποίας έμαθε τα μελλοντικά γεγονότα. Φαίνεται ότι και η διήγηση του Παύλου ήταν αποκάλυψη, καθώς μέσω αυτής *«άκουσε άρρητα λόγια, τα οποία δεν επιτρέπεται σε άνθρωπο να*

τα πει» (Β΄ Κορ. ιβ΄ 4). Ξεκινάει τη διήγηση αυτής της αποκάλυψης ως εξής...

Οἶδα ἄνθρωπον ἐν Χριστῷ πρὸ ἐτῶν δεκατεσσάρων· εἶτε ἐν σώματι οὐκ οἶδα, εἶτε ἔκτος τοῦ σώματος οὐκ οἶδα, ὁ Θεὸς οἶδεν· ἄρπαγέντα τὸν τοιοῦτον ἕως τρίτου οὐρανοῦ.

(Β΄ Κορ. ιβ΄ 2)

Ο Παῦλος αρπάχτηκε μέχρι τον τρίτο ουρανό, αυτός αρπάχτηκε στον Παράδεισο, αυτός άκουσε τα άρρητα λόγια, όπως επιβεβαιώνουν τα λόγια που είπε ο ίδιος: «Καυχώμαι, λοιπόν, δεν μου συμφέρει, θα αναφερθώ σε οπτασίες και αποκαλύψεις Κυρίου» (Β΄ Κορ. ιβ΄ 1). Μετέτρεψε τον λόγο σε τρίτο πρόσωπο, σαν ο αρπαγμένος να ήταν κάποιος άλλος, για να μην υπάρχει καμία υποψία υπερηφάνειας στον λόγο του. «Γνωρίζω, λέει, έναν άνθρωπο εν Χριστώ», δηλαδή έναν άνθρωπο που πιστεύει στον Χριστό ή έναν άνθρωπο που, με τη δύναμη του Χριστού, αρπάχτηκε μέχρι τον τρίτο ουρανό.

Λέγοντας ότι πριν από δεκατέσσερα χρόνια γνώρισε αυτόν τον άνθρωπο που αρπάχτηκε, φανερώνει ότι για δεκατέσσερα χρόνια κράτησε μυστική αυτή την αποκάλυψη και μόλις τώρα τη δημοσιοποίησε, όταν κατάλαβε ότι με αυτήν μπορούσε να ελευθερώσει τους πιστούς από την πλάνη των ψευδαποστόλων.

Σημείωσε ότι η Αγία Γραφή αναφέρει τρεις ουραμούς. Ο πρώτος ουρανός είναι εκεί όπου πετούν τα πουλιά, καθώς λέει: «Τα πετεινά του ουρανού» (Ψαλμ. η΄ 8). Αυτός ο ουρανός είναι η ατμόσφαιρα. Ο δεύτερος ουρανός είναι το στερέωμα, που «χωρίζει το νερό από το νερό» (Γεν. α΄ 6), δηλαδή χωρίζει το υλικό νερό από το άυλο, που είναι τα αγγελικά τάγματα, καθώς ο Θεός ονόμασε το στερέωμα ουρανό: «Και κάλεσε ο Θεός το στερέωμα ουρανό» (Γεν. α΄ 8).

Ο τρίτος ουρανός είναι ο ουρανός των ουρανών, όπου κατοικεί ο Θεός, όπως μαρτυρεί ο Δαβίδ, λέγοντας: «Ψάλατε στον Θεό, που κάθεται πάνω στον ουρανό των ουρανών κατά την ανατολή» (Ψαλμ. ζ' 34), και «Ο ουρανός των ουρανών ανήκει στον Κύριο, τη γη όμως την έδωσε στους ανθρώπους» (Ψαλμ. ριγ' 24). Παρόλο που το «μέχρι τον τρίτο ουρανό» σημαίνει, με βάση τις λέξεις, ότι ο Παύλος δεν μπήκε στον τρίτο ουρανό, αλλά έφτασε στα όριά του, αφού όμως παρακάτω λέει: «ότι αρπάχτηκε στον Παράδεισο» (Β' Κορ. ιβ' 4), δηλαδή στον τόπο της θείας δόξας, πιθανότατα και το «μέχρι τον τρίτο ουρανό» αναφέρεται στον ίδιο τόπο.

Λέει ότι αρπάχτηκε, και όχι ότι ανέβηκε, για να δείξει την ταχύτητα και το παράδοξο της ανάβασης σε τέτοιο ύψος. Όμως, άραγε ήταν «εν σώματι», δηλαδή η ψυχή μαζί με το σώμα του αρπάχτηκε, ή «εκτός του σώματος», δηλαδή μόνο η ψυχή και το σώμα έμεινε στη γη; Επειδή ο Παύλος παραδέχεται ότι ούτε ο ίδιος γνωρίζει, αλλά μόνο ο Θεός, πώς θα μπορούσαμε εμείς να το μάθουμε; Επομένως, δεν χρειάζεται να εξετάζουμε αυτό το ζήτημα. Αυτό που γνωρίζουμε είναι ότι για τον Παντοδύναμο Θεό, και τα δύο είναι εξίσου δυνατά.

Καὶ οἶδα τὸν τοιοῦτον ἄνθρωπον· εἴτε ἐν σώματι εἴτε χωρὶς τοῦ σώματος οὐκ οἶδα, ὁ Θεὸς οἶδεν· ὅτι ἤρπάγη εἰς τὸν παράδεισον καὶ ἤκουσεν ἄρρητα ῥήματα ἃ οὐκ ἐξὸν ἀνθρώπῳ λαλῆσαι. (Β' Κορ. ιβ' 3-4)

Τα ίδια είπε και πριν από αυτά τα λόγια· τα επανέλαβε για να επιβεβαιώσει την αλήθεια τους. Ακούγοντας «ότι αρπάχτηκε στον Παράδεισο» (Β' Κορ. ιβ' 2), μην νομίσεις ότι μιλάει για τον επίγειο Παράδεισο, όπου «ο Θεός έθεσε τον άνθρωπο που έπλασε». Διότι «ο Θεός φύτεψε τον Παράδεισο» όχι στον ουρανό, αλλά πάνω στη γη, «στην Εδέμ, προς την ανατολή» (Γεν. β' 8). Επειδή όμως ο Παύλος νωρίτερα είπε ότι αρπάχτηκε μέχρι τον

τρίτο ουρανό, δεν υπάρχει λογική συνέχεια στα λόγια του, αν υποθέσουμε ότι από εκεί αρπάχτηκε ξανά προς τη γη, όπου βρίσκεται ο Παράδεισος, και όχι στον ουρανό όπου άκουσε τα άρρητα λόγια.

Τι εννοούσε, λοιπόν, ο Παύλος όταν είπε «*ὅτι αρπάχτηκε στον Παράδεισο*»; Εννοούσε τον τόπο όπου κατοικεί και ιδιαίτερα δοξάζεται ο Θεός, όπως είπε και ο Κύριος Ιησούς όταν απευθύνθηκε προς τον ληστή που ήταν κρεμασμένος στον σταυρό: «*Αλήθεια σου λέω, σήμερα θα είσαι μαζί μου στον Παράδεισο*» (Λουκ. κγ΄ 43). Εκεί λοιπόν, στα αγαπητά κατοικητήρια του Κυρίου, αρπάχτηκε ο Παύλος και εκεί άκουσε τα άρρητα λόγια.

Αλλά ποια ήταν αυτά τα λόγια; Ήταν άραγε οι λατρευτικοί και αρμονικοί ύμνοι των ουράνιων αγγελικών δυνάμεων; Ήταν οι ευχαριστήριες και μελωδικές δοξολογίες των πνευμάτων, των δικαίων και αγίων που υπήρξαν από αιώνων; Ήταν άραγε οι αποκαλύψεις και ερμηνείες των ακατανόητων μυστηρίων του Θεού;

Αλλά ποιος μπορεί να πει ποια ήταν αυτά τα λόγια, όταν ο ίδιος ο Παύλος, που τα άκουσε, μαρτύρησε ότι είναι άρρητα, δηλαδή ακατάληπτα και ανέκφραστα; Ποιος μπορεί να μιλήσει γι' αυτά, όταν ο ίδιος παραδέχτηκε ότι κανένας άνθρωπος δεν μπορεί να τα εκφράσει; «*Αυτά που δεν επιτρέπεται σε άνθρωπο να πει*».

Ὑπὲρ τοῦ τοιούτου καυχῆσομαι, ὑπὲρ δὲ ἑμαυτοῦ οὐ καυχῆσομαι εἰ μὴ ἐν ταῖς ἀσθενείαις μου. **(Β΄ Κορ. ιβ΄ 5)**

Ο Παύλος, λέει, θα καυχηθεί για τον άνθρωπο που αξιώθηκε να ανέβει μέχρι τον τρίτο ουρανό, να εισέλθει στον Παράδεισο και να ακούσει άρρητα λόγια. Αλλά αν άλλος είχε λάβει αυτή τη χάρη, εκείνος θα έπρεπε να καυχηθεί; Ποιο είναι το νόημα αυτού;

Αυτό αποδεικνύει ότι ο ίδιος ο Παύλος, και όχι κάποιος άλλος, αξιώθηκε αυτά τα μεγάλα χαρίσματα από τον Θεό, για τα οποία επρόκειτο να καυχηθεί. Ωστόσο, από ταπεινοφροσύνη, μετέτρεψε τη διήγησή του σε τρίτο πρόσωπο. Διότι, πραγματικά, τα λόγια του θα φαίνονταν γεμάτα υπερηφάνεια αν έλεγε: «Εγώ αρπάχτηκα μέχρι τον τρίτο ουρανό, εγώ αρπάχτηκα στον Παράδεισο και άκουσα άρρητα λόγια, και γι' αυτό καυχιέμαι».

Γι' αυτό, λοιπόν, άλλαξε το πρόσωπο της διήγησης, συντρίβοντας τη δύναμη της επίδειξης και της υπερηφάνειας, όπως έκανε και ο αγαπημένος μαθητής Ιωάννης, όταν έγραψε: «Στρέφοντας ο Πέτρος, βλέπει τον μαθητή που αγαπούσε ο Ιησούς να ακολουθεί, αυτόν που είχε πέσει στο δείπνο πάνω στο στήθος του» (Ιωάν. κα' 20). Αλλά γιατί λέει ότι για τον εαυτό του δεν θα καυχηθεί, παρά μόνο για τις αδυναμίες του; «Για τον εαυτό μου δεν θα καυχηθώ, παρά μόνο στις αδυναμίες μου»;

Ποιες είναι αυτές οι αδυναμίες για τις οποίες θα καυχηθεί, και γιατί θα έπρεπε να καυχιέται γι' αυτές; Οι αδυναμίες είναι οι ανεπάρκειες της ανθρώπινης φύσης, διότι η φύση του ανθρώπου είναι αδύναμη να κατορθώσει τις αρετές και δεν μπορεί να κάνει τίποτα καλό χωρίς τη βοήθεια του Θεού. «Χωρίς εμένα δεν μπορείτε να κάνετε τίποτα» (Ιωάν. ιε' 5).

Και για ποιο λόγο θα έπρεπε να καυχιέται γι' αυτές; Το φανερώνει λέγοντας: «Με ευχαρίστηση θα καυχηθώ στις αδυναμίες μου, ώστε να κατοικήσει μέσα μου η δύναμη του Χριστού» (Β' Κορ. ιβ' 9). Σε εκείνον που με ταπεινοφροσύνη καυχιέται και διακηρύττει την αδυναμία του, έρχεται η δύναμη του Χριστού και, κατοικώντας μέσα του, εργάζεται τα μεγάλα και θαυμαστά έργα. Γι' αυτό, λοιπόν, ο Παύλος επρόκειτο να καυχηθεί για τις αδυναμίες της φύσης του, ώστε η δύναμη του Ιησού Χριστού να κατασκηνώσει πάνω του.

Ἐὰν γὰρ θελήσω καυχῆσασθαι, οὐκ ἔσομαι ἄφρων· ἀλήθειαν γὰρ ἔρῳ· φείδομαι δέ, μή τις εἰς ἐμὲ λογίσσεται ὑπὲρ ὃ βλέπει με ἢ ἀκούει τι ἐξ ἐμοῦ. **(Β' Κορ. ιβ' 6)**

Ο Παύλος παραπέμπει στις αποκαλύψεις, αλλά σημείωσε ότι η φράση «Εάν θελήσω καυχῆσασθαι» δείχνει ότι στην πραγματικότητα δεν καυχιόταν. Γι' αυτό, προηγουμένως δεν είπε ότι καυχήθηκε ή καυχάται για αυτά, αλλά ότι θα καυχηθεί, δηλαδή ότι πρόκειται να καυχηθεί, εάν το θελήσει. Όποιος καυχιέται για ψεύτικα πράγματα, δηλαδή καυχιέται για πλούτη ενώ είναι φτωχός, ή για σοφία ενώ είναι αμόρφωτος, εκείνος είναι άφρων και ανόητος. Ωστόσο, όποιος καυχιέται για πραγματικά πράγματα, δηλαδή για όσα πράγματι έχει, εκείνος, επειδή καυχιέται για αληθινά πράγματα, δεν είναι ανόητος, ακόμα και αν η καύχηση δεν τον ωφελεί.

Αν λοιπόν ο Παύλος ήθελε να καυχηθεί για τις αποκαλύψεις, δεν θα ήταν ανόητος, γιατί καυχόταν για πραγματικά γεγονότα. Ωστόσο, δεν καυχιόταν, γιατί φοβόταν μήπως οι ακροατές του, ακούγοντας αυτά που έλεγε για τις αποκαλύψεις, τον θεωρήσουν υπεράνθρωπο και θελήσουν να τον θεοποιήσουν, όπως είχε συμβεί στα Λύστρα όταν θεράπευσε τον χωλό εκ γενετής (Πράξ. ιδ' 13).

Καὶ τῇ ὑπερβολῇ τῶν ἀποκαλύψεων, ἵνα μὴ ὑπεραίρωμαι, ἐδόθη μοι σκόλοψ τῇ σαρκί, ἄγγελος Σαταῶν, ἵνα με κολαφίζῃ, ἵνα μὴ ὑπεραίρωμαι. **(Β' Κορ. ιβ' 7)**

Ακούς; Ο Παύλος λέει ότι, λόγω της υπερβολής των αποκαλύψεων, του δόθηκε ένα βάσανο. Η "υπερβολή" μπορεί να αναφέρεται είτε στον αριθμό, δηλαδή στο πλήθος των αποκαλύψεων, είτε στο μέγεθος και το μεγαλείο των αποκαλυπτόμενων

πραγμάτων, ή και στα δύο μαζί. Από αυτές τις αποκαλύψεις, γνωστές είναι οι εξής:

Η όραση που είδε ο Παύλος καθώς πήγαινε προς τη Δαμασκό, το όραμα που είχε τη νύχτα όταν βρισκόταν στην Τρωάδα, η οπτασία του Κυρίου κατά τη διαμονή του στην Κόρινθο, η οπτασία του Αγίου Πνεύματος που του αποκάλυψε ότι τον περίμεναν δεσμά και θλίψεις, η αποκάλυψη που έλαβε ενώ προσευχόταν στο ναό και περιήλθε σε έκσταση, η οπτασία του Κυρίου που του έδωσε θάρρος απέναντι στους κινδύνους που του είχαν στήσει οι Ιουδαίοι, η όραση του αγγέλου όταν κινδύνευε στη θάλασσα, και η ανάβασή του στον τρίτο ουρανό, όπου άκουσε τα άρρητα λόγια.

Σχετικά με το βάσανο της σάρκας και τον άγγελο σατανά, κάποιοι λένε ότι αυτά αναφέρονται σε πόνο στο αυτί ή σε κεφαλαλγία, που προκλήθηκαν από δαιμονική ενέργεια. Άλλοι υποστηρίζουν ότι αναφέρονται σε σωματικά βάσανα, ασθένειες, πειρασμούς, προσβολές, ανάγκες και επαναστάσεις εχθρών. Όμως αυτοί ερμηνεύουν γενικά και πληθυντικά τα λεγόμενα του Παύλου, που είναι συγκεκριμένα και σε ενικό αριθμό.

Κάποιοι θεωρούν τη σαρκική επιθυμία ως το βάσανο. Ωστόσο, αυτό δεν ευσταθεί, γιατί ο Παύλος λέει ότι το βάσανο αυτό του δόθηκε για να μην υπερηφανεύεται. Αν η σαρκική επιθυμία ήταν το βάσανο, θα σήμαινε ότι ο Θεός θα θεράπευε την υπερηφάνεια μέσω άλλης αμαρτίας, κάτι που είναι άτοπο και παράλογο.

Άλλη ερμηνεία, βασισμένη στη γνώμη κάποιου σοφού, είναι ότι το βάσανο είναι ένας «σκόλοψ», δηλαδή ένα αιχμηρό ξύλο ή σταυρός, που συμβολίζει τον οξύ πόνο. Ο Παύλος λέει ότι του δόθηκε ένας σκόλοψ στη σάρκα, δηλαδή ο πόνος δεν επηρέαζε μόνο την ψυχή, αλλά και το σώμα του.

Η λέξη "σατανάς" στα εβραϊκά σημαίνει "εχθρός" ή "αντίπαλος". Άγγελος σατανά είναι ο υπηρέτης του εχθρού, δηλαδή του

διαβόλου, και υπηρέτης του διαβόλου είναι εκείνος που εμποδίζει τη σωτηρία των ανθρώπων. Ο Παύλος αναφέρεται στον Αλέξανδρο τον Χαλκέα, που αντιτάχθηκε στο κήρυγμά του, προκαλώντας του πόνο στην ψυχή, επειδή ο Παύλος επιθυμούσε πάνω από όλα τη διάδοση της πίστης στον Χριστό.

Η ευτυχία και η επιτυχία μπορεί να κάνουν την καρδιά υπερήφανη, ενώ η αποτυχία ταπεινώνει το πνεύμα. Έτσι, ο Παύλος έλεγε ότι του δόθηκε το βάσανο, ο άγγελος σατανά, για να τον βασανίζει και να μην τον αφήσει να υπερηφανεύεται λόγω των πολλών αποκαλύψεων. Η υπερβολή των αποκαλύψεων ανέβαζε το νου του Παύλου σε υπερήφανα φρονήματα, ενώ ο Αλέξανδρος, αντιτιθέμενος στο κήρυγμά του, ταπεινώνει την καρδιά του και την έφερνε σε ταπεινά διανοήματα.

Ὑπὲρ τούτου τρὶς τὸν Κύριον παρεκάλεσα ἵνα ἀποστῇ ἀπ’ ἐμοῦ· καὶ εἴρηκέν μοι· Ἀρκεῖ σοι ἡ χάρις μου· ἡ γὰρ δύναμίς μου ἐν ἀσθενείᾳ τελειοῦται· ἥδιστα οὖν μᾶλλον καυχῆσομαι ἐν ταῖς ἀσθενείαις μου, ἵνα ἐπισκηνώσῃ ἐπ’ ἐμὲ ἡ δύναμις τοῦ Χριστοῦ. **(Β΄ Κορ. ιβ΄ 8-9)**

Μετά την τρίτη δέσή του, ο τρισυπόστατος Θεός εισάκουσε τον Παύλο και του απάντησε, λέγοντας: Αρκεί η χάρη που σου έχω δώσει για να σε βοηθήσει ενάντια στους εχθρούς του Ευαγγελικού κηρύγματος. Μέσω αυτής της χάρης μιλάς γλώσσες, θεραπεύεις ασθενείς, διώχνεις δαιμόνια, ανασταίνεις νεκρούς· αυτή η χάρη είναι αρκετή για σένα. «Αρκεί σοι η χάρη μου». Μην ζητάς να απομακρύνω τους διώκτες της πίστης από εσένα· αν δεν υπάρχει αντίσταση στο κήρυγμα και είσαι δυνατός, πλούσιος και με εξουσία, κανείς δεν θα πιστέψει ότι το κήρυγμα της πίστης είναι έργο της δικής μου δύναμης. Όσο εσύ είσαι αδύναμος και οι διώκτες ισχυροί, και η πίστη εξαπλώνεται και αυξάνεται ο αριθμός των πιστών, τόσο πιο φανερή γίνεται η τελειότητα της δικής μου δύναμης. «*Η γάρ δύναμίς μου ἐν ἀσθε-*

νεΐα τελειοῦται». Εκεί όπου υπάρχει αδυναμία της φύσης, εκεί ακτινοβολεί το τέλειο κράτος της δύναμής μου.

Ακούγοντας αυτά, ο θεόκλητος Παύλος, όχι μόνο σταμάτησε να ζητά απαλλαγή από τους αντιπάλους, αλλά με μεγάλη ευχαρίστηση άρχισε να καυχιέται για τις αδυναμίες του: «*Ἦδιστα λοιπόν μᾶλλον καυχῆσομαι ἐν ταῖς ἀσθενείαις μου*». Γιατί, λέει, σε αυτές τις αδυναμίες μου αποκαλύπτεται η τελειότητα της δύναμης του Θεού. Γι' αυτό, με μεγάλη ευχαρίστηση θα καυχηθώ ότι είμαι αδύναμος, «*ἵνα ἐπισκηνώσῃ ἐπ' ἐμέ ἡ δύναμις τοῦ Χριστοῦ*», δηλαδή για να με ενδυναμώσει ο Ιησούς Χριστός στην εκπλήρωση του αποστολικού μου καθήκοντος.

ΚΥΡΙΑΚΗ Κ'

ΕΡΜΗΝΕΙΑ ΤΗΣ ΣΗΜΕΡΙΝΗΣ ΠΕΡΙΚΟΠΗΣ ΑΠΟ ΤΗΝ ΠΡΟΣ ΓΑΛΑΤΑΣ ΕΠΙΣΤΟΛΗ

(Γαλ. α' 11-19)

Οι πρόγονοι των Γαλατών, στους οποίους ο θεσπέσιος Παύλος έστειλε την επιστολή του, ήταν οι Γάλλοι. Αυτοί, αφού διέσχισαν την Ελλάδα και με την καθοδήγηση του αρχιστράτηγου τους, Βρούνο, έφτασαν στη Μικρά Ασία και εγκαταστάθηκαν στην περιοχή μεταξύ Καππαδοκίας και Φρυγίας, την οποία ονόμασαν Γαλατία.

Ο Παύλος ήταν ο πρώτος που δίδαξε στους Γαλάτες το Ευαγγέλιο, περνώντας δύο φορές από τη Γαλατία. Την πρώτη φορά όταν έφυγε από τη Λύστρα και πέρασε από διάφορες πόλεις, και τη δεύτερη όταν αναχώρησε από την Αντιόχεια και διέσχισε τη Γαλατική περιοχή και τη Φρυγία. Ο Παύλος μαρτυρεί ότι οι Γαλάτες τον υποδέχθηκαν με πολλή ευλάβεια και φροντίδα, λέγοντας: «Με δεχθήκατε σαν άγγελο Θεού, σαν τον Χριστό Ιησού. Μαρτυρώ ότι, αν ήταν δυνατό, θα βγάζατε ακόμη και τα μάτια σας για να μου τα δώσετε».

Μετά από αυτά, ήρθαν στη Γαλατία άνθρωποι που ταρακούνησαν και αλλοίωσαν την Ευαγγελική διδασκαλία, προερχόμενοι από τη φατρία εκείνων που ήθελαν να επιβάλουν την περιτομή στους εθνικούς πιστούς, πείθοντας πολλούς Γαλάτες ότι η περιτομή του Εβραϊκού Νόμου είναι απαραίτητη για τη σωτηρία.

Όταν το έμαθε αυτό ο Παύλος, έγραψε την επιστολή προς αυτούς, ενώ ήταν φυλακισμένος στη Ρώμη. Αυτό αποδεικνύεται από τα λόγια του στο τέλος της επιστολής: «Από τώρα και στο εξής κανείς ας μην μου προκαλεί κόπο, γιατί εγώ φέρω στο σώμα μου τα σημάδια του Κυρίου Ιησού». Μέσω αυτής της επιστολής

τους νουθέτησε, τους έλεγξε και εξήγησε τη Γραφή, αποδεικνύοντας με πολλά επιχειρήματα ότι δεν είναι τα έργα του Νόμου που δικαιώνουν τον άνθρωπο, αλλά η πίστη στον Χριστό. Και τους προειδοποίησε ότι αν περιτέμνονται, η ενσάρκωση του Κυρίου Ιησού δεν θα τους ωφελήσει καθόλου.

Οι απατεώνες αυτοί, για να πλανήσουν ευκολότερα τους Γαλάτες, κατηγορούσαν τον Παύλο, όπως φαίνεται από την επιστολή, λέγοντας ότι δεν είχε δει, ούτε ακούσει τον Ιησού Χριστό, ούτε είχε διδαχθεί, ούτε είχε αποσταλεί από Αυτόν, όπως οι άλλοι απόστολοι, όπως ο Πέτρος, ο Ιάκωβος και ο Ιωάννης, αλλά ήταν απλώς μαθητής των μαθητών του Χριστού. Γι' αυτό ο Παύλος αναγκάστηκε από την αρχή της επιστολής του να εξηγήσει ότι είχε δει τον Ιησού Χριστό, είχε διδαχθεί από Αυτόν και είχε σταλεί να κηρύξει το Ευαγγέλιο.

Πρόσθεσε ακόμη ότι πριν έρθει στα Ιεροσόλυμα, δίδαξε την πίστη στην Αραβία και στη Δαμασκό. Μόνο μετά από τρία χρόνια από τότε που πίστεψε πήγε στα Ιεροσόλυμα, όχι για να διδαχθεί εκεί για την πίστη, αλλά για να γνωρίσει τον Πέτρο, και ότι δεν είδε κανέναν άλλο από τους αποστόλους, εκτός από τον Ιάκωβο, τον αδελφό του Κυρίου. Αυτή την απολογία του περιέχει το σημερινό ανάγνωσμα από την επιστολή του, το οποίο αρχίζει ως εξής:

Ἀδελφοί, γνωρίζω ὑμῖν τὸ Εὐαγγέλιον τὸ εὐαγγελισθὲν ὑπ' ἐμοῦ ὅτι οὐκ ἔστιν κατὰ ἄνθρωπον· οὐδὲ γὰρ ἐγὼ παρὰ ἀνθρώπου παρέλαβον αὐτό, οὔτε ἐδιδάχθην, ἀλλὰ δι' ἀποκαλύψεως Ἰησοῦ Χριστοῦ. **(Γαλ. α' 11-12)**

Στην αρχή της επιστολής του, ο Παύλος δηλώνει ότι είναι Απόστολος, όχι απεσταλμένος από ανθρώπους ούτε διορισμένος από άνθρωπο για το κήρυγμα, αλλά από τον ίδιο τον Ιησού Χριστό. «Παύλος, Απόστολος, όχι από ανθρώπους, ούτε μέσω ανθρώπου, αλλά μέσω του Ιησού Χριστού» (Γαλ. α' 1).

Συνεχίζοντας, λέει: «Σας δηλώνω, Γαλάτες, ότι το Ευαγγέλιο που κήρυξα δεν είναι ανθρώπινο έργο». Δηλαδή, δεν είναι κάτι που προήλθε από ανθρώπους ούτε περιέχει ανθρώπινα νοήματα. Ποια είναι η απόδειξη αυτού του ισχυρισμού; Λέει: «Ούτε το παρέλαβα ούτε διδάχθηκα από άνθρωπο, αλλά μέσω αποκαλύψεως του Ιησού Χριστού». Αυτό σημαίνει ότι ο ίδιος ο Ιησούς Χριστός εμφανίστηκε στον Παύλο και του παρέδωσε και του δίδαξε το Ευαγγέλιο.

Αυτά αποτελούν τη βάση της απάντησης του Παύλου προς εκείνους τους απατεώνες που παραπλανούσαν τους Γαλάτες, λέγοντας ψευδώς ότι ο Παύλος παρέλαβε και διδάχτηκε τα της πίστης από ανθρώπους και όχι από τον Ιησού Χριστό, όπως συνέβη με τον Πέτρο και τους υπόλοιπους Αποστόλους. Ο Παύλος στη συνέχεια παραθέτει την απόδειξη αυτών των ισχυρισμών, λέγοντας.

Ἦκούσατε γὰρ τὴν ἑμὴν ἀναστροφὴν ποτε ἐν τῷ Ἰουδαϊσμῷ, ὅτι καθ' ὑπερβολὴν ἐδίωκον τὴν ἐκκλησίαν τοῦ Θεοῦ καὶ ἐπόρθουν αὐτήν, καὶ προέκοπτον ἐν τῷ Ἰουδαϊσμῷ ὑπὲρ πολλοὺς συνηλικιώτας ἐν τῷ γένει μου, περισσοτέρως ζηλωτὴς ὑπάρχων τῶν πατρικῶν μου παραδόσεων. (Γαλ. α' 13-14)

Τόσο επίσημοι και γνωστοί ήταν οι διωγμοί που έκανε ο Παύλος εναντίον των Χριστιανών, πριν πιστέψει στον Χριστό, ώστε ο μαθητής του Χριστού, Ανανίας, που βρισκόταν στη Δαμασκό, όταν του είπε ο Κύριος Χριστός να βαπτίσει τον Παύλο, δίστασε και απάντησε: «Κύριε, έχω ακούσει από πολλούς για αυτόν τον άνθρωπο, πόσα κακά έχει κάνει στους αγίους σου στα Ιεροσόλυμα. Και εδώ έχει εξουσία από τους αρχιερείς να δέσει όλους όσοι επικαλούνται το όνομά σου» (Πράξ. θ' 13-14).

Παρά το γεγονός ότι η απόσταση μεταξύ Παλαιστίνης και Γαλατίας ήταν μεγάλη, επειδή οι διωγμοί του Παύλου ήταν τόσο

γνωστοί, η φήμη τους έφτασε και στη Γαλατία. Έχοντας αυτό υπόψη, ο Παύλος έγραψε στους Γαλάτες, λέγοντας: *«Έχετε ακούσει τη συμπεριφορά μου άλλοτε στον Ιουδαϊσμό»*, δηλαδή ακούσατε για την προηγούμενη ζωή μου και πώς φερόμουν, όταν ήμουν προσκολλημένος στις παραδόσεις της Ιουδαϊκής θρησκείας. Ακούσατε ότι *«καταδίωκα την Εκκλησία του Θεού»*, δηλαδή τους πιστούς στον Χριστό, *«και προσπαθούσα να την καταστρέψω»* – κατεδίωκα και αφάνιζα αυτούς. Επειδή ήμουν ζηλωτής των παραδόσεων που μου παρέδωσαν οι πατέρες μου, η πρόοδός μου στον Ιουδαϊσμό ξεπερνούσε πολλούς συνομηλικούς μου, που είχαν την ίδια ηλικία με εμένα.

Ο Παύλος ήταν τόσο φανατικός υπέρ του Ιουδαϊσμού, όπως επιβεβαιώνει ο θεόπνευστος Λουκάς, λέγοντας: *«Ο Σαούλ κατέστρεφε την Εκκλησία, μπαίνοντας στα σπίτια και σέρνοντας άντρες και γυναίκες, τους παρέδιδε στη φυλακή»* (Πράξεις η΄ 3). Ο Σαούλ, ακόμα *«εμπνέοντας απειλές και φόνους κατά των μαθητών του Κυρίου»*, πλησίασε τον αρχιερέα και ζήτησε επιστολές για τη Δαμασκό προς τις συναγωγές, ώστε, αν έβρισκε κάποιους πιστούς, άνδρες και γυναίκες, να τους φέρει δεμένους στα Ιεροσόλυμα (Πράξ. θ΄ 1-2).

Αλλά πώς με αυτά τα λόγια απέδειξε ο Παύλος ότι έλαβε το Ευαγγέλιο με αποκάλυψη; Ο ίδιος προετοίμασε και παρέθεσε τα στοιχεία της απόδειξης, αφήνοντας τον καθένα να βγάλει το συμπέρασμα. Αυτός που καταδίωκε με υπερβολή και εξόντωνε τους Χριστιανούς, γίνεται Απόστολος και υπερασπιστής της Εκκλησίας του Ιησού Χριστού. Ο πιο ζηλωτής υπέρ των Ιουδαϊκών παραδόσεων, ο πιο φανατικός υπέρ των Ιουδαϊκών νόμων, γίνεται δάσκαλος του Ευαγγελίου και κηρύττει παντού ότι οι Ιουδαϊκές παραδόσεις έχουν καταργηθεί.

Πώς συνέβη αυτή η παραδοξότατη μεταβολή από τη μια στιγμή στην άλλη; Πώς ο ίδιος, που σαν άγριο θηρίο *«εμπνέοντας απειλές και φόνους κατά των μαθητών του Κυρίου»* (Πράξ. θ΄ 1), πήγαινε στη Δαμασκό για να εξοντώσει όλους τους Χρι-

στιανούς, αλλάζει γνώμη στον δρόμο και φτάνοντας στη Δαμασκό, γίνεται ήρεμος σαν αρνί, πέφτει στα πόδια του Ανανία και βαπτίζεται από αυτόν; Πώς ο άνθρωπος που αγνοούσε τα μυστήρια της πίστης, αμέσως μετά το βάπτισμα γίνεται δάσκαλος και κηρύττει αυτά στη Δαμασκό και μετά στην Αραβία; Από πού προήλθε αυτή η ακατανόητη μεταβολή; Από πού προήλθε αυτή η τόσο μεγάλη γνώση των μυστηρίων της πίστης; «Αυτή είναι η αλλοίωση της δεξιάς του Υψίστου» (Ψαλμ. ος΄ 10).

Αυτός λοιπόν, ο Θεός, που μετέστρεψε τη γνώμη του από την πλάνη στην αλήθεια, Αυτός αποκάλυψε σε αυτόν το Ευαγγέλιο, δηλαδή όλα τα δόγματα και τους νόμους της χριστιανικής πίστης. Αυτό επιβεβαιώνουν και τα ακόλουθα λόγια του Παύλου.

Ότε δὲ εὐδόκησεν ὁ Θεός, ὁ ἀφορίσας με ἐκ κοιλίας μητρός μου καὶ καλέσας διὰ τῆς χάριτος αὐτοῦ ἀποκαλύψαι τὸν υἱὸν αὐτοῦ ἐν ἐμοί, ἵνα εὐαγγελίζωμαι αὐτὸν ἐν τοῖς ἔθνεσιν, εὐθέως οὐ προσανεθέμην σαρκὶ καὶ αἵματι,
(Γαλ. α΄ 15-16)

Πότε αποκάλυψε ο Θεός τον Υιό Του στον Παύλο; Όταν ο Παύλος πήγαινε στη Δαμασκό, με σκοπό να συλλάβει δεμένους τους Χριστιανούς και να τους φέρει στην Ιερουσαλήμ. Τότε, «ξαφνικά τον περικύκλωσε φως από τον ουρανό, και αφού έπεσε στη γη, άκουσε μια φωνή που του έλεγε: "Σαούλ, Σαούλ, γιατί με διώκεις;". Και εκείνος ρώτησε: "Ποιος είσαι, Κύριε;". Ο Κύριος του απάντησε: "Εγώ είμαι ο Ιησούς, τον οποίο εσύ διώκεις;"» (Πράξ. θ΄ 3-5).

Αυτή την αποκάλυψη δεν την αφηγείται μόνο ο ιερός Λουκάς, αλλά και ο ίδιος ο Παύλος τη διηγήθηκε στα Ιεροσόλυμα ενώπιον του χιλιάρχου και όλου του λαού (Πράξεις κβ΄), καθώς και στην Καισάρεια μπροστά στον βασιλιά Αγρίππα και τον ηγεμόνα Φήστο, καθώς και όλους όσους βρίσκονταν εκεί (Πράξεις κς΄). Σε αυτή την αποκάλυψη, ο Θεός τον διόρισε Απόστολο και

Ευαγγελιστή των εθνών, λέγοντάς του: «Γι' αυτόν τον λόγο σου φανερώθηκα, για να σε καταστήσω υπηρέτη και μάρτυρα όσων είδες και όσων θα σου φανερώσω. Θα σε σώσω από τον λαό και τα έθνη, στα οποία τώρα σε αποστέλλω» (Πράξ. κς' 16-17).

Ακόμα, όταν αποκαλύφθηκε ο Χριστός στον Παύλο στα Ιεροσόλυμα, μέσα στον ναό, όταν ο Παύλος προσευχόταν και έπεσε σε έκσταση, τότε ο Ιησούς του είπε: «Πήγαινε, γιατί εγώ θα σε στείλω σε έθνη μακριά» (Πράξεις κβ' 21).

Επειδή λοιπόν ο Χριστός τον απέστειλε να διδάξει τα έθνη και τον όρισε υπηρέτη, δηλαδή κήρυκα αυτών που είδε και αυτών που επρόκειτο να του αποκαλύψει, είναι φανερό ότι ο ίδιος ο Ιησούς Χριστός του δίδαξε το Ευαγγέλιο, το οποίο θα κήρυττε και θα δίδασκε. Τα γεγονότα που συνέβησαν σε αυτές τις αποκαλύψεις τα έγραψε προς τους Γαλάτες με συντομία και μεγάλη ταπεινοφροσύνη, αποδίδοντας τα πάντα όχι στη δική του αξιότητα και αρετή, αλλά στην καλοσύνη και τη χάρη του Θεού. «Όταν ευδόκησε ο Θεός», δηλαδή όταν από τη δική Του καλοσύνη θέλησε ο Θεός (ο οποίος με διάλεξε από τη μήτρα της μητέρας μου και με κάλεσε με τη χάρη Του στο αποστολικό έργο) να μου αποκαλύψει τον Υιό Του, τότε εγώ «δεν απευθύνθηκα σε σάρκα και αίμα», δηλαδή δεν στράφηκα ούτε στηρίχθηκα σε συγγενείς και φίλους, ούτε σε συμπατριώτες και συμπολίτες, αλλά αφού εγκατέλειψα τα πάντα, έτρεξα να κηρύξω την πίστη.

Η φράση «δεν απευθύνθηκα σε σάρκα και αίμα» έχει και την εξής σημασία: δεν στράφηκα ούτε αφιερώθηκα σε ανθρώπους, δηλαδή στους Αποστόλους, για να διδαχθώ από αυτούς τα της πίστες, γιατί τα διδάχθηκα από τον ίδιο τον Ιησού Χριστό. Αυτό το νόημα συμφωνεί και με τα επόμενα λόγια.

οὐδὲ ἀνῆλθον εἰς Ἱεροσόλυμα πρὸς τοὺς πρὸ ἐμοῦ ἀποστόλους, ἀλλὰ ἀπῆλθον εἰς Ἀραβίαν, καὶ πάλιν ὑπέστρεψα εἰς Δαμασκόν. (Γαλ. α' 17)

Τέσσερις φορές ήρθε ο Παύλος στα Ιεροσόλυμα. Πρώτον, όταν ο Βαρνάβας τον παρουσίασε στους Αποστόλους (Πράξ. θ' 27). Δεύτερον, όταν οι πιστοί στην Αντιόχεια τον έστειλαν με τον Βαρνάβα για να φέρει την ελεημοσύνη προς τους κατοίκους της Ιουδαίας (Πράκ. ια' 30). Τρίτον, όταν η Εκκλησία της Αντιόχειας έστειλε τον Παύλο και τον Βαρνάβα, μαζί με άλλους, στα Ιεροσόλυμα για να συζητήσουν με τους Αποστόλους και τους πρεσβυτέρους για το ζήτημα της περιτομής (Πράξ. ιε' 2). Τέταρτον, όταν, σύμφωνα με τη συμβουλή των πρεσβυτέρων, ο Παύλος καθαρίστηκε και μπήκε στον ναό. Πώς λοιπόν λέει: *«Ούτε ανέβηκα στα Ιεροσόλυμα προς τους Αποστόλους πριν από εμένα»* (Πράξεις κα' 29);

Είπε προηγουμένως: *«Ευθύς δεν απευθύνθηκα»* (Γαλ. α' 16). Η λέξη *«ευθύς»* εδώ χρησιμοποιείται γενικά, αναφερόμενη και στα επόμενα γεγονότα, δηλαδή *«ούτε ανέβηκα αμέσως στα Ιεροσόλυμα»*. Πράγματι, δεν πήγε στα Ιεροσόλυμα αμέσως μετά την πρώτη αποκάλυψη που έλαβε, αλλά πήγε πρώτα στην Αραβία για να κηρύξει το Ευαγγέλιο, και στη συνέχεια επέστρεψε στη Δαμασκό. Από εκεί, επειδή οι Ιουδαίοι συνωμοτούσαν εναντίον του, διέφυγε τη νύχτα κατεβαίνοντας με ένα καλάθι από το τείχος και κατέληξε στα Ιεροσόλυμα, όπου ο Βαρνάβας τον παρουσίασε στους Αποστόλους (Πράξ. θ' 25-27).

Όποιος διαβάζει το ένατο κεφάλαιο των Πράξεων νομίζει ότι ο Παύλος πήγε αμέσως μετά το βάπτισμά του στα Ιεροσόλυμα και παρουσιάστηκε στους Αποστόλους. Ωστόσο, αυτό συμβαίνει επειδή ο Λουκάς, είτε για λόγους συντομίας είτε επειδή δεν γνώριζε για το ταξίδι του Παύλου στην Αραβία και τα κατορθώματά του εκεί, παραλείπει να αναφέρει την αναχώρησή του από τη Δαμασκό προς την Αραβία και την επιστροφή του από εκεί στη Δαμασκό.

Σημείωσε ότι ο Παύλος δεν είπε ότι δεν πήγε στα Ιεροσόλυμα από υπερηφάνεια, θεωρώντας τον εαυτό του ανώτερο από τους Αποστόλους (Α' Κορ. ιε' 8). Διότι πώς θα μπορούσε να υ-

περηφανεύεται εκείνος που δήλωνε ότι είναι «έκτρωμα» (Γαλ. 1:13), και ότι «κατά υπερβολήν καταδίωξε την Εκκλησία του Θεού» (Α΄ Κορ. ιε΄ 9); Ή πώς θα θεωρούσε τον εαυτό του ανώτερο από τους Αποστόλους, ενώ έλεγε «Εγώ είμαι ο ελάχιστος των Αποστόλων· που δεν είμαι άξιος να ονομάζομαι Απόστολος» (Γαλ. β΄ 9), και αποκαλούσε τον Ιάκωβο, τον Πέτρο και τον Ιωάννη «στύλους» της Εκκλησίας;

Τα είπε αυτά για να δείξει ότι δεν ήταν οι Απόστολοι που τον δίδαξαν τα της πίστης, αλλά ο ίδιος ο Ιησούς Χριστός, ώστε να εξαλείψει την κατηγορία των ψευδαποστόλων, οι οποίοι παραπλανούσαν πολλούς λέγοντας ότι ο Παύλος διδάχθηκε από τους Αποστόλους και όχι από τον Ιησού Χριστό, όπως οι άλλοι Απόστολοι. Ότι όμως σεβόταν και τιμούσε τους Αποστόλους, αποδεικνύεται από τα εξής.

Επειτα μετὰ τρία ἔτη ἀνῆλθον εἰς Ἱεροσόλυμα ἱστορῆσαι Πέτρον, καὶ ἐπέμεινα πρὸς αὐτὸν ἡμέρας δεκαπέντε·
(Γαλ. α΄ 18)

Μετά από τρία χρόνια, από τότε δηλαδή που επέστρεψε στον Χριστό, ανέβηκε στα Ιεροσόλυμα. Ωστόσο, δεν ανέβηκε για να διδαχθεί την πίστη από τον Πέτρο, διότι ήδη ήταν δάσκαλος της πίστης, έχοντας χειροτονηθεί από τον ίδιο τον Ιησού Χριστό, και επί τρία χρόνια πριν από την άνοδό του στα Ιεροσόλυμα δίδασκε το Ευαγγέλιο. Ανέβηκε για να γνωρίσει τον Πέτρο, δηλαδή για να δει και να παρατηρήσει τη ζωή, τα έργα και τα θαύματα του κορυφαίου των Αποστόλων, του Πέτρου. Έμεινε μαζί του δεκαπέντε ημέρες.

Η επίσκεψη του Παύλου στα Ιεροσόλυμα, ειδικά για τον Πέτρο, φανερώνει τον ευλαβικό σεβασμό και την εκτίμηση που είχε ο Παύλος προς αυτόν. Η δεκαπενθήμερη διαμονή τους δείχνει την αδελφική αγάπη και την αρμονία που υπήρχε μεταξύ τους. Επιπλέον, η άφιξη του Παύλου διαλύει οποιαδήποτε υποψία

υπεροψίας εκ μέρους του, ενώ η δεκαπενθήμερη παραμονή του επιβεβαιώνει ότι ο Παύλος έλεγξε τον Πέτρο κατά πρόσωπο όχι από εχθρότητα, αλλά από αγάπη και για το κοινό καλό (Γαλ. β΄ 14).

ἕτερον δὲ τῶν ἀποστόλων οὐκ εἶδον, εἰ μὴ Ἰάκωβον τὸν ἀδελφὸν τοῦ Κυρίου. (Γαλ. α΄ 19)

Μην νομίζεις ότι ο Παύλος δεν είδε ποτέ άλλον Απόστολο εκτός από τον Ιάκωβο, τον αδελφό του Κυρίου, διότι είδε τους Αποστόλους και όταν ο Βαρνάβας τον παρουσίασε μπροστά τους: «Και ήταν μαζί τους, μπαίνοντας και βγαίνοντας στην Ιερουσαλήμ, και μιλώντας με παρρησία στο όνομα του Κυρίου Ιησού» (Πράξ. θ΄ 28). Επίσης, τους είδε όταν η Εκκλησία, οι Απόστολοι και οι πρεσβύτεροι τον δέχθηκαν μαζί με τον Βαρνάβα (Πράξ. ιε΄ 4) και όταν ο Ιάκωβος, ο Κηφάς (Πέτρος) και ο Ιωάννης «του έδωσαν το δεξί χέρι κοινωνίας» (Γαλ. β΄ 9).

Επειδή ο Παύλος πήγε πολλές φορές στα Ιεροσόλυμα, δεν γνωρίζουμε με σιγουριά πότε δεν είδε άλλον Απόστολο εκτός από τον Ιάκωβο, τον αδελφό του Κυρίου. Όταν έφυγε από τη Μίλητο και πήγε στα Ιεροσόλυμα, φαίνεται ότι μόνο ο Ιάκωβος ήταν εκεί, καθώς ήταν Επίσκοπος της πόλης, ενώ οι υπόλοιποι Απόστολοι είχαν διασκορπιστεί σε διάφορα μέρη του κόσμου για να κηρύττουν το Ευαγγέλιο. Για εκείνη την άφιξή του στα Ιεροσόλυμα, λέει ο Λουκάς: «Την επόμενη ημέρα ο Παύλος μαζί μας πήγε στον Ιάκωβο, και ήταν παρόντες όλοι οι πρεσβύτεροι» (Πράξ. κα΄ 18).

Ίσως λοιπόν τότε ο Παύλος δεν είδε άλλον Απόστολο εκτός από τον Ιάκωβο, τον αδελφό του Κυρίου. Σχετικά με την «αδελφότητα» του Ιακώβου, μερικοί λένε ότι ήταν αδελφός του Κυρίου επειδή ήταν γιος του Ιωσήφ, του θετού πατέρα του Ιησού. Ο Ιωσήφ και ο Κλωπάς ήταν αδέλφια και, όταν ο Κλωπάς πέθανε χωρίς παιδιά, ο Ιωσήφ παντρεύτηκε τη γυναίκα του, σύμφωνα

με τον εβραϊκό νόμο, και από εκείνη γεννήθηκε ο Ιάκωβος και η Μαρία, η οποία ονομαζόταν αδελφή της Μητέρας του Κυρίου, καθώς ο Ιωσήφ θεωρείτο περίπου πατέρας της Παρθένου Θεοτόκου.

Άλλοι όμως λένε ότι ο Ιάκωβος ήταν ανιψιός του Ιησού, γεννημένος από τον Κλωπά και τη γυναίκα του Μαρία, αδελφή της Θεοτόκου, και τότε οι Ιουδαίοι αποκαλούσαν αδέρφια και τους ανιψιούς. Ίσως όμως δεν εμποδίζει τίποτα να σκεφτούμε ότι ο Ιωσήφ, πριν αρραβωνιαστεί τη Θεοτόκο, είχε παιδιά με την πρώτη του γυναίκα: τον Ιάκωβο, τον Ιωσή, τον Σίμωνα, τον Ιούδα, καθώς και κόρες (Ματθ. ιγ΄ 55). Όλοι αυτοί αποκαλούνταν αδέρφια και αδελφές του Ιησού Χριστού, όπως και ο Ιωσήφ θεωρείτο πατέρας Του. Επιπλέον, η Μαρία, η σύζυγος του Κλωπά, ήταν αδελφή του Ιωσήφ από τον ίδιο πατέρα, αλλά από διαφορετική μητέρα.

ΚΥΡΙΑΚΗ ΚΑ'

ΕΡΜΗΝΕΙΑ ΤΗΣ ΣΗΜΕΡΙΝΗΣ ΠΕΡΙΚΟΠΗΣ ΑΠΟ ΤΗΝ ΠΡΟΣ ΓΑΛΑΤΑΣ ΕΠΙΣΤΟΛΗ

(Γαλ. β' 16-20)

Οταν ανεβάζω το νου μου στο όρος Σινά, ακούω και βλέπω εκεί πράγματα φοβερά και εξαίσια. Ακούω τη διαταγή του Θεού, που προστάζει να καθαριστούν και να προετοιμαστούν οι Ισραηλίτες τρεις μέρες πριν (Έξοδ. ιθ'). Ακούω τρομερούς προειδοποιητικούς λόγους, να μην ανέβει κανείς στο βουνό ούτε καν να το πλησιάσει. Ακούω δυνατές σάλπιγγες, βλέπω αστραπές και ένα σκοτεινό σύννεφο, βλέπω ολόκληρο το βουνό να καπνίζει, σαν να καίγεται εκεί κάποια κάμιнос.

Αυτό δεν είναι θαυμαστό, γιατί ο Θεός κατέβηκε εκεί για να παραδώσει τους θείους νόμους Του στο ανθρώπινο γένος. Όμως, με εκπλήσσει και με προβληματίζει όταν ακούω τον θεόπνευστο Παύλο να διδάσκει πως κανείς δεν θα δικαιωθεί με τα έργα του νόμου. Πώς κατεβαίνει ο Θεός στο όρος Σινά ώστε να ακουστεί η νομοθεσία Του σε όλη την οικουμένη, και μετά αυτή η νομοθεσία δεν δικαιώνει; Πώς; Ο Θεός παραδίδει με τόση λαμπρότητα νόμους που δεν μπορούν να απαλλάξουν τους ανθρώπους από τις αμαρτίες τους; Ποια είναι η αιτία αυτής της παράδοξης διδασκαλίας;

Την εξήγηση για αυτή την παράξενη αλήθεια μάς την έδωσε ο θεόφρων Παύλος στη σημερινή περικοπή της επιστολής του, αλλά με τέτοια συντομία που μοιάζει να μίλησε δογματικά και όχι αποδεικτικά. Εμείς, μέσα από την ερμηνεία, θα προσπαθήσουμε, όσο μπορούμε, να ξεκαθαρίσουμε τη διδασκαλία αυτής της ουράνιας αλήθειας.

Ἀδελφοί, εἰδότες ὅτι οὐ δικαιοῦται ἄνθρωπος ἐξ ἔργων νόμου, ἐὰν μὴ διὰ πίστεως Ἰησοῦ Χριστοῦ, καὶ ἡμεῖς εἰς Χριστὸν Ἰησοῦν ἐπιστεύσαμεν, ἵνα δικαιωθῶμεν ἐκ πίστεως Χριστοῦ καὶ οὐκ ἐξ ἔργων νόμου· διότι ἐξ ἔργων νόμου οὐ δικαιωθήσεται πᾶσα σὰρξ. (Γαλ. β΄ 16)

Για να κατανοήσεις ακριβώς τα λόγια του Παύλου, σημείωσε ότι η "δικαίωση" εδώ σημαίνει την πλήρη αθώωση όχι μόνο από κάθε προσωπική αμαρτία, αλλά και από την προπατορική αμαρτία, μέσω της οποίας όλοι βρεθήκαμε αμαρτωλοί (Ρωμ. ε΄ 19), καθώς και την αγιότητα, η οποία καθιστά τον άνθρωπο άξιο της ουράνιας βασιλείας. Τα "έργα του νόμου" αναφέρονται σε διατάξεις όπως αυτές για το Σάββατο, την περιτομή, τους λεπρούς, τις απορροές και τα ραντίσματα, την επαφή με νεκρούς και άλλα παρόμοια.

Αυτές οι διατάξεις δεν μπορούσαν να δικαιώσουν τον άνθρωπο. Πρώτον, επειδή ήταν απλά σύμβολα των έργων της σωτηρίας, που θα νομοθετούσε ο Ιησούς Χριστός. Δεύτερον, επειδή καμία θυσία δεν μπορούσε να καθαρίσει τον άνθρωπο από κάθε αμαρτία, παρά μόνο η θυσία του αίματος του Ιησού Χριστού. Αυτό το Πανάγιο Αίμα του Σωτήρα, το οποίο χύθηκε πάνω στον σταυρό, μας καθάρισε από κάθε αμαρτία, μας δικαίωσε, μας αγίασε και μας έκανε άξιους της θείας Βασιλείας (Α΄ Ιωαν. α΄ 7).

Αφού όμως τα έργα του νόμου δεν μπορούσαν να δικαιώσουν τον άνθρωπο, γιατί ο Θεός όχι μόνο έδωσε τον νόμο και διέταξε τα έργα του νόμου, αλλά και καθόρισε κατ'άρα για όσους τα παραβούν, λέγοντας «Καταραμένος όποιος δεν τηρεί όλους τους λόγους αυτού του νόμου» (Δευτ. 27:26);

Ο Θεός έδωσε τον νόμο σαν παιδαγωγό για να μας οδηγήσει στην πίστη στον Χριστό, μέσω της οποίας μπορούμε να δικαιωθούμε. «Ὡστε ο νόμος έγινε παιδαγωγός μας προς τον Χριστό, για να δικαιωθούμε μέσω της πίστης» (Γαλ. γ΄ 24), έλεγε ο Παύλος. Πράγματι, ο νόμος θαυμαστά μας οδηγεί προς την πίστη στον

Χριστό, γιατί μέσω αυτού, εκτός των άλλων, ο Θεός μιλάει με σαφήνεια για τον Ιησού Χριστό, λέγοντας: «Θα αναστήσω γι' αυτούς έναν προφήτη ανάμεσα από τους αδελφούς τους, όπως εσένα· και θα βάλω τα λόγια μου στο στόμα του, και θα τους μιλήσει σύμφωνα με όλα όσα θα του παραγγείλω. Και ο άνθρωπος που δεν θα ακούσει τα όσα πει ο προφήτης εκείνος στο όνομά μου, εγώ θα τον κρίνω» (Δευτ. ιη΄ 18-19).

Γι' αυτό και ο Σωτήρας έλεγε: «Αν πιστεύατε στον Μωυσή, θα πιστεύατε και σε μένα, γιατί εκείνος έγραψε για μένα» (Ιωαν. ε΄ 16). Κι ακόμα δίδασκε φανερά: «Δεν μίλησα από τον εαυτό μου· αλλά ο Πατέρας που με έστειλε, εκείνος μου έδωσε εντολή τι να πω και τι να μιλήσω» (Ιωαν. ιβ΄ 49). Ο Θεός διέταξε με φοβέρες την τήρηση των έργων του νόμου, επειδή αυτά ήταν σύμβολα των νομοθετημάτων του Ιησού Χριστού, και μέσω αυτών οι άνθρωποι προκαταλάβαιναν όσα θα δίδασκε ο Ιησούς Χριστός, μαζί με την υπακοή και τον σεβασμό που όφειλαν σε αυτά.

Αλλά αφού τα έργα του νόμου δεν δικαιώνουν τον άνθρωπο, αλλά μόνο η πίστη στον Χριστό, πώς δικαιώθηκαν οι δίκαιοι πριν από τον νόμο ή οι δίκαιοι μέσα στον νόμο; Δικαιώθηκαν όχι μέσω των έργων του νόμου, αλλά μέσω της πίστης στον Χριστό, καθώς τον είχαν προβλέψει μέσα από τις αποκαλύψεις του Αγίου Πνεύματος και από τότε τον φανέρωσαν μέσω συμβόλων, αινιγμάτων, τύπων και προφητικών λόγων, ενώ περίμεναν την έλευσή του για να λάβουν την πλήρη απόλαυση της δικαίωσης και της ανταμοιβής (Εβρ. ια΄ 39-40).

Γνωρίζοντας λοιπόν αυτά, ο θεόπνευστος Απόστολος έλεγε με θάρρος: «Επειδή γνωρίζουμε ότι όχι τα έργα που νομοθετήθηκαν από τον νόμο, αλλά η πίστη στον Χριστό καθιστά τον άνθρωπο δίκαιο και άγιο, για αυτό και εμείς πιστέψαμε στον Ιησού Χριστό, ώστε να δικαιωθούμε όχι από τα έργα του νόμου, αλλά μέσω της πίστης σε Αυτόν, διότι κανείς δεν γίνεται δίκαιος από τα έργα του νόμου».

Σημείωσε ότι εδώ η πίστη αναφέρεται όχι σε μια πίστη που δεν φέρνει καλά έργα, γιατί αυτή είναι νεκρή και άκαρπη, αλλά στην πίστη που ενεργείται με αγάπη (Ιακ. 2:17), όπως έγραψε στους ίδιους τους Γαλάτες, λέγοντας «*Εν Χριστῷ Ἰησοῦ οὔτε ἡ περιτομή ἔχει σημασία, οὔτε ἡ ακροβυστία, ἀλλὰ ἡ πίστη που ἐνεργεῖται μέσω της ἀγάπης*» (Γαλ. ε΄ 6). Στη συνέχεια αναφέρει και την απόδειξη της αδυναμίας των νομικῶν ἐργων, λέγοντας:

Εἰ δὲ ζητοῦντες δικαιωθῆναι ἐν Χριστῷ εὐρέθημεν καὶ αὐτοὶ ἁμαρτωλοί, ἄρα Χριστὸς ἁμαρτίας διάκονος; μὴ γένοιτο! Εἰ γάρ, ἃ κατέλυσα, ταῦτα πάλιν οἰκοδομῶ, παραβάτην ἑμαυτὸν συνίστημι. (Γαλ. β΄ 17-18)

Για να καταλάβεις ακριβῶς τα λόγια του Παύλου, παρατήρησε ότι χρησιμοποιεῖ τον συλλογισμό της ατόπου απαγωγῆς. Λέει: Εάν εμεῖς, που ζητούμε τη δικαίωση και την αγιότητα όχι από τα ἐργα του νόμου, ἀλλὰ μέσω της πίστες στον Χριστό, ἁμαρτάνουμε με αὐτόν τον τρόπο, μήπως συνεπάγεται ὅτι ο Χριστός εἶναι υπηρέτης και αἴτιος της ἁμαρτίας; «*Μη γένοιτο*» – μακριά από αὐτή την ἀπίθανη σκέψη!

Βλέπεις πῶς μέσω αὐτοῦ του λογικοῦ σφάλματος ο Παῦλος υποχρεώνει τους Ἰουδαῖζοντες να παραδεχτοῦν ὅτι ο ἄνθρωπος δεν δικαιώνεται ἀπό τα νομικά ἐργα ἀλλὰ μέσω της πίστες στον Χριστό; Ενισχύει ἀκόμα περισσότερο την ἀπόδειξή του, λέγοντας: «*Ἀν ἐγὼ χτίζω ξανά ὅσα ἔχω καταργήσει, γίνομαι παραβάτης, δηλαδή φταίχτης και ἁμαρτωλός.*»

Ποια εἶναι ὅμως τα καταργηθέντα; Αὐτά που ἐπιβάλλει ο νόμος. Αὐτά δεν τα κατάργησε μόνο ο ἴδιος, ἀλλὰ και οι υπόλοιποι Ἀπόστολοι και οι πρεσβύτεροι με τον φωτισμό του Ἁγίου Πνεύματος, ὀρίζοντας ὅτι οι πιστοὶ στον Χριστό δεν πρέπει να περιτέμνονται οὔτε να τηροῦν τις υπόλοιπες διατάξεις του νόμου. Γι' αὐτό ἔγραψαν στους Ἀντιοχείς: «*Φάνηκε καλὸ στο Ἅγιο Πνεῦμα και σε ἐμὰς να μην σας ἐπιβληθεῖ κανένα βάρος, ἐκτός*

από όσα είναι απαραίτητα: να απέχετε από ειδωλόθυτα, από αίμα, από πνικτό και από πορνεία· τηρώντας τα αυτά, θα πράξετε σωστά» (Πράξεις ιε΄ 28-29).

Όποιος λοιπόν, μετά από αυτή τη θεϊκή και αποστολική απόφαση, που κατέργησε τις διατάξεις του νόμου, συνεχίζει να τις τηρεί, γίνεται παραβάτης της εντολής του Αγίου Πνεύματος. Παρατήρησε με πόση σοφία ο Παύλος στρέφει την κατηγορία της παράβασης κατά των Ιουδαϊζόντων. Εκείνοι έλεγαν ότι όσοι απορρίπτουν τον νόμο είναι παραβάτες. Ο Παύλος, όμως, αποδεικνύει ότι παραβάτες είναι αυτοί που τηρούν τον νόμο, και στηρίζει αυτή την απόδειξη με τα ακόλουθα λόγια.

**Ἐγὼ γὰρ διὰ νόμου νόμῳ ἀπέθανον ἵνα Θεῷ ζήσω.
(Γαλ. β΄ 19)**

«Εγώ», λέει ο Παύλος, «διά νόμου, δηλαδή μέσω της διδασκαλίας του νόμου, πέθανα για τον νόμο», δηλαδή, έκανα τον εαυτό μου νεκρό και άπρακτο ως προς τα έργα του νόμου. Αυτό σημαίνει ότι ο νόμος με δίδαξε να εγκαταλείψω τα έργα του.

Πώς όμως του έδωσε ο νόμος αυτό το μάθημα; Ο νόμος είπε ότι ο Θεός θα αναστήσει έναν προφήτη και ότι πρέπει να ακούσουμε τη διδασκαλία του: «Θα αναστήσει ο Κύριος ο Θεός σου έναν προφήτη από τους αδελφούς σου, όμοιο με εμένα· αυτόν θα ακούσετε» (Δευτ. ιη΄ 15). Τη διδασκαλία λοιπόν αυτού του προφήτη, δηλαδή του Ιησού Χριστού, όταν άκουσε ο Παύλος, εγκατέλειψε τα συμβολικά έργα του νόμου. «Διά νόμου πέθανα για τον νόμο», λέει, «για να ζήσω για τον Θεό», δηλαδή, άφησα πίσω μου τα σκιώδη έργα του νόμου για να αφιερώσω ολόκληρη τη ζωή μου στην αληθινή λατρεία του Θεού.

Χριστῷ συνεσταύρωμαι· ζῶ δὲ οὐκέτι ἐγώ, ζῇ δὲ ἐν ἐμοὶ Χριστός· ὃ δὲ νῦν ζῶ ἐν σαρκί, ἐν πίστει ζῶ τῇ τοῦ Υἱοῦ τοῦ Θεοῦ τοῦ ἀγαπήσαντός με καὶ παραδόντος ἑαυτὸν ὑπὲρ ἐμοῦ. (Γαλ. β':20)

Εκείνος σταυρώνεται με τον Χριστό, όποιος για την αγάπη Του υποβάλλει το σώμα του σε ταλαιπωρίες και δοκιμασίες (Α΄ Κορ. θ' 27), καθυποτάσσει τη σάρκα του μαζί με τα πάθη και τις επιθυμίες και σηκώνει τον σταυρό του (Γαλ. ε' 24), δηλαδή υπομένει κάθε θλίψη και στενοχώρια και ακολουθεί τον Ιησού Χριστό.

Επειδή λοιπόν ο μακάριος Παύλος έκανε όλα αυτά, γι' αυτό λέει: «Συνεσταυρώθηκα με τον Χριστό· δεν ζω πια εγώ», δηλαδή δεν ζω πλέον κατά τον παλαιό άνθρωπο που διαφθείρεται από τις πλάνες της επιθυμίας (Εφ. δ' 22), δεν ζω μια ζωή γεμάτη πάθη και πλάνες, κυνηγώντας και βλασφημώντας τον Ιησού Χριστό (Α΄ Τιμ. α' 13). «Αλλά ζει μέσα μου ο Χριστός», δηλαδή ενεργεί και εξουσιάζει μέσα μου ο Χριστός· δεν πράττω τίποτε που να μην είναι αρεστό σε Εκείνον, αλλά όλη μου η ζωή και η συμπεριφορά κατευθύνονται από Αυτόν. «Και τώρα, όσο ζω με σάρκα, ζω με την πίστη στον Υιό του Θεού».

Αυτή η ζωή που ζω με το σώμα μου, και όσο ζω την θνητή ζωή, είναι πάντοτε στραμμένη προς την αιώνια ζωή, την οποία επιδιώκω με την πίστη στον Υιό του Θεού, ο οποίος με αγάπησε και παρέδωσε τον εαυτό του στον θάνατο για τη σωτηρία μου, «σε Αυτόν που με αγάπησε και έδωσε τον εαυτό του για μένα».

Παρατήρησε, λοιπόν, πώς μέσα από αυτήν τη φράση παρακινεί τους πιστούς, διδάσκοντάς τους ότι κάθε άνθρωπος οφείλει να προσφέρει στον Ιησού Χριστό τόση ευχαριστία, όση θα προσέφερε αν Αυτός είχε αγαπήσει μόνο τον ίδιο προσωπικά και είχε θυσιαστεί μόνο για τη σωτηρία του.

ΚΥΡΙΑΚΗ ΚΒ'

ΕΡΜΗΝΕΙΑ ΤΗΣ ΣΗΜΕΡΙΝΗΣ ΠΕΡΙΚΟΠΗΣ ΑΠΟ ΤΗΝ ΠΡΟΣ ΓΑΛΑΤΑΣ ΕΠΙΣΤΟΛΗ

(Γαλ. ς' 11-18)

Ορισμένοι Ιουδαίοι, που είχαν νοητική αδυναμία κατανόησης, δεν διέκριναν τις εντολές του Νόμου από τα συμβολικά στοιχεία που περιείχε και νόμιζαν πως οι εντολές και τα σύμβολα ήταν εξίσου αιώνια και ισχύονα. Γι' αυτό, αν και κάποιοι από αυτούς πίστεψαν στον Ιησού Χριστό, συνέχισαν να διδάσκουν τη διατήρηση των συμβολικών οδηγιών, θεωρώντας αναγκαία και την τήρηση των ιερών εντολών. Η περιτομή ήταν σύμβολο του ιερού βαπτίσματος. Όπως έλεγε ο Παύλος, *«Και περιετμήθητε με περιτομή χειροποίητη, στην αποβολή των αμαρτιών της σάρκας, με την περιτομή του Χριστού, συνταφέντες μαζί Του στο βάπτισμα»* (Κολ. β' 11-12).

Είναι λοιπόν φανερό ότι όταν ήρθαν τα πραγματικά στοιχεία που προανήγγελλαν τα σύμβολα, τα σύμβολα έπαψαν να έχουν ισχύ. Εκείνοι όμως δίδασκαν ότι η περιτομή είναι αναγκαία για τη σωτηρία (Πράξ. ιε' 1), το οποίο πρόθυμα διακήρυτταν, καθώς με αυτό τον τρόπο απέφευγαν τους διωγμούς των απίστων Ιουδαίων. Η διδασκαλία τους αυτή έφτασε μέχρι τους Γαλάτες και παραπλάνησε πολλούς από αυτούς. Γι' αυτό, με θερμό ζήλο έγραψε προς αυτούς ο θεόπνευστος Παύλος ενάντια σε αυτή τη διδασκαλία, καθώς όλη σχεδόν η επιστολή του στρέφεται εναντίον αυτής της διδασκαλίας που αποτελεί καταστροφή της ψυχής. Το σημερινό απόσπασμα της επιστολής του δείχνει καθαρά ότι με την έλευση του Χριστού η περιτομή είναι πια περιττή.

Είναι καλό και ωφέλιμο να κατανοήσουμε το σημερινό απόσπασμα, ειδικά αφού ακόμη και σήμερα υπάρχει ένας ολόκληρος λαός, ο οποίος βασιλεύει στην Αβησσυνία ή αλλιώς την Αιθιοπία, και που είναι τόσο τυφλοί πνευματικά ώστε, παρά την τόσο ξεκάθαρη διδασκαλία του Παύλου για την περιτομή, πιστεύουν στον Ιησού Χριστό και βαπτίζονται, αλλά συνεχίζουν να περιτέμνονται σύμφωνα με το ιουδαϊκό έθιμο. Η κατανόηση προέρχεται από την προσεκτική ακρόαση της ερμηνείας· εμείς σας παρουσιάζουμε την ερμηνεία και εσείς ακούστε την με προσοχή, ώστε να κατανοήσετε όσα ερμηνεύτηκαν και να αποκομίσετε τους καρπούς της γνώσης.

Ἀδελφοί, ἴδετε πηλίκοις ὑμῖν γράμμασιν ἔγραψα τῇ ἑμῇ χειρί. (Γαλ. ς' 11)

Το «πηλίκοις γράμμασι» ερμηνεύεται με διάφορους τρόπους: κάποιοι λένε πως σημαίνει «με μεγάλα γράμματα», ενώ άλλοι πως αναφέρεται σε άσχημα γράμματα, καθώς ο Παύλος δεν είχε ωραία γραφή. Άλλοι θεωρούν πως σημαίνει πως η επιστολή είχε πολλούς στίχους (δηλαδή ήταν μακροσκελής), και κάποιοι άλλοι πιστεύουν ότι δηλώνει το βάθος των νοημάτων της.

Ο Παύλος αναφέρει «έγραψα με το ίδιο μου το χέρι», καθώς συνήθως υπαγόρευε τις επιστολές του και άλλος τις κατέγραφε. Αυτό φαίνεται από στίχους στην Επιστολή προς Ρωμαίους: «Σας χαιρετώ εγώ, ο Τέρτιος, που έγραψα την επιστολή αυτή στον Κύριο» (Ρωμ. ις' 22), όπως και από στίχους στις Πρώτη Κορινθίους (Α' Κορ. ις' 21), Κολοσσαείς (Κολ. δ' 18) και Δευτέρα προς Θεσσαλονικείς: «Ο ασπασμός είναι με το χέρι μου, του Παύλου» (Β' Θεσ. γ' 17). Αυτή η προσωπική σημείωση λειτουργούσε ως υπογραφή, δείχνοντας ότι αυτά τα λόγια έγραψε ο ίδιος ο Παύλος, ενώ τα υπόλοιπα τα έγραφε κάποιος άλλος γραφέας. Έτσι εξηγούσε: «Αυτό είναι το σημάδι σε κάθε επιστολή. Έτσι γράφω».

Το έκανε για να προστατεύσει τους πιστούς από πλαστές επιστολές που έστελναν κάποιοι στο όνομά του και έσπερναν σύγχυση. Γι' αυτό έγραψε στους Θεσσαλονικείς: «*Να μην σαλεύεστε εύκολα ούτε να τρομάζετε από πνεύμα, από λόγο ή από επιστολή σαν να είναι δική μας*» (Β' Θεσ. β' 2).

Είναι ξεκάθαρο πως την επιστολή προς Γαλάτες την έγραψε ο ίδιος· ορισμένοι λένε πως την έγραψε όλη με το ίδιο του το χέρι, ενώ άλλοι θεωρούν πως έγραψε μόνο από το σημείο «*Ίδετε πηλίκους*» μέχρι το τέλος. Επίσης, ο ίδιος έγραψε και την επιστολή προς Φιλήμονα, αφού αναφέρει: «*Εγώ ο Παύλος έγραψα με το χέρι μου*» (Φιλήμ. α' 19).

Ίσως να το έκανε είτε επειδή δεν είχε εκείνη τη στιγμή γραφέα, είτε επειδή ήθελε να προσδώσει έμφαση σε όσα έγραφε. Γι' αυτό έλεγε: «*Βλέπετε ότι με το ίδιο μου το χέρι έγραψα αυτά για εσάς, παρότι δεν έχω ωραία γραφή και γράφω με άσχημα γράμματα*».

Όσοι θέλουν εὐπροσωπῆσαι ἐν σαρκί, οὗτοι ἀναγκάζουσιν ὑμᾶς περιτέμνεσθαι, μόνον ἵνα μὴ τῷ σταυρῷ τοῦ Χριστοῦ διώκωνται. **(Γαλ. ς' 12)**

«Όσοι θέλουν, λέει, να έχουν καλή εμφάνιση ως προς την σάρκα», δηλαδή όσοι επιθυμούν να αρέσουν στους ανθρώπους και να ζουν με σωματική άνεση, αυτοί σας αναγκάζουν να κάνετε περιτομή. Το κάνουν αυτό με μόνο έναν σκοπό: «για να μην διώκονται εξαιτίας του σταυρού του Χριστού», δηλαδή για να μην υφίστανται διωγμούς επειδή πιστεύουν στον εσταυρωμένο Χριστό.

Σχετικά με αυτό, σημείωσε ότι οι αυτοκράτορες της Ρώμης, ο Καίσαρας, ο Αύγουστος και ο Τιβέριος, επέτρεψαν στους Ιουδαίους που ζούσαν υπό την επικράτειά τους να ακολουθούν την πίστη τους και να τηρούν τα έθιμα του νόμου τους. Όσοι λοιπόν έκαναν περιτομή θεωρούνταν Ιουδαίοι, ακόμη και αν πίστευαν

στον Ιησού Χριστό, καθώς η περιτομή ήταν επίσημο σημάδι και απόδειξη του ιουδαϊσμού.

Γι' αυτόν τον λόγο, οι ψευδαπόστολοι, που παρέσυραν τους Γαλάτες στην πλάνη, θέλοντας να αποφύγουν τους διωγμούς, ανάγκασαν τους πιστούς να κάνουν περιτομή. Επειδή οι Ιουδαίοι και οι εθνικοί, όταν τους έβλεπαν όχι μόνο να διατηρούν την περιτομή, αλλά και να αναγκάζουν άλλους να την ακολουθήσουν, δεν τους διέκριναν ή τους δίωκαν.

οὐδὲ γὰρ οἱ περιτεμνόμενοι αὐτοὶ νόμον φυλάσσουσιν, ἀλλὰ θέλουσιν ὑμᾶς περιτέμεσθαι ἵνα ἐν τῇ ὑμετέρᾳ σαρκὶ καυχῶνται. (Γαλ. ς' 13)

Γιατί ούτε αυτοί που κάνουν περιτομή δεν τηρούν τον νόμο; Επειδή όποιος περιτέμενεται είναι υποχρεωμένος να τηρήσει ολόκληρο τον νόμο. «Δηλώνω και πάλι», έγραφε στους Γαλάτες ο Παύλος, «σε κάθε άνθρωπο που κάνει περιτομή ότι είναι οφειλές να τηρήσει όλο τον νόμο» (Γαλ. ε' 3). Αυτοί όμως, λέει, οι δάσκαλοί σας που κάνουν περιτομή, τηρούν μόνο την περιτομή και σας αναγκάζουν κι εσάς να την ακολουθήσετε, ενώ για την τήρηση των υπόλοιπων εντολών του νόμου δεν δείχνουν κανένα ενδιαφέρον.

Το μόνο που θέλουν είναι να περιτέμνεστε κι εσείς, «για να καυχώνται για τη δική σας σάρκα», δηλαδή για την περιτομή σας, διακηρύττοντας ότι κατάφεραν να σας πείσουν να κάνετε περιτομή και, συνεπώς, αποφεύγοντας τους διωγμούς των εθνικών, σύμφωνα με τους όρους των αυτοκρατόρων της Ρώμης και των Ιουδαίων, που τιμούν την περιτομή. Έτσι, οι ψευδαπόστολοι καυχιόνταν που έπειθαν τους πιστούς να κάνουν περιτομή· άκουσε όμως για ποιο πράγμα καυχιόταν ο αληθινός Απόστολος του Θεού.

Ἐμοὶ δὲ μὴ γένοιτο καυχᾶσθαι εἰ μὴ ἐν τῷ σταυρῷ τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, δι' οὗ ἔμοι κόσμος ἑσταύρωται καὶ ἐγὼ τῷ κόσμῳ. (Γαλ. ς' 14)

Ας καυχηθούν, λέει, οι ψευδαπόστολοι ότι σας έπεισαν να κάνετε περιτομή· εγώ όμως εύχομαι ο Κύριος να μη μου επιτρέψει να καυχηθώ για κάτι άλλο, παρά μόνο για τον σταυρό. Εγώ καυχίμαι για τον σταυρό του Κυρίου μας Ιησού Χριστού, επειδή ο Χριστός δέχθηκε να σταυρωθεί για τη σωτηρία μου, επειδή ο σταυρός του Χριστού με ελευθέρωσε από την τυραννία του διαβόλου και με έκανε κληρονόμο της αιώνιας βασιλείας Του. Με τη δύναμη αυτού του σταυρού, ο κόσμος είναι για μένα σταυρωμένος και εγώ είμαι σταυρωμένος ως προς τον κόσμο. Αλλά πώς συμβαίνει αυτό;

Όποιος δεν φοβάται ούτε τους διωγμούς των εθνικών, ούτε τις επιθέσεις των Ιουδαίων· όποιος θεωρεί ασήμαντη την ανάπαυση του σώματος, την εκτίμηση των ανθρώπων, την τιμή και τη δόξα του κόσμου και όλα τα γήινα για να κερδίσει τον Χριστό· όποιος προτιμά «να δοκιμάζεται σε αδυναμίες, σε προσβολές, σε ανάγκες, σε διωγμούς και σε στενοχώριες για χάρη του Χριστού» (Φιλιπ. γ' 8, Β' Κορ. ιβ' 10), όπως ο Παύλος που ενισχύεται από τη χάρη του σταυρού, για αυτόν ο κόσμος δεν έχει καμία δύναμη· αντιθέτως, ο κόσμος για αυτόν είναι σαν σταυρωμένος, δηλαδή σαν νεκρός και ανενεργός.

Με αυτόν τον τρόπο, ο κόσμος ήταν σταυρωμένος για τον Παύλο, και έτσι έλεγε: «Για μένα, ο κόσμος είναι σταυρωμένος». Όποιος διώκεται, υβρίζεται, περιφρονείται από τον κόσμο και θεωρείται από όλους σαν κάτι άχρηστο και περιττό (Α' Κορ. δ' 13), αλλά υπομένει με μεγαλοψυχία και χαρά, όπως ο Παύλος που ενισχύεται από τη δύναμη του σταυρού – αυτόν ο κόσμος τον βλέπει σαν σταυρωμένο, δηλαδή σαν νεκρό και ακίνητο. Αυτό είναι το νόημα των λόγων: «Δι' αυτού ο κόσμος είναι σταυρωμένος για μένα και εγώ για τον κόσμο».

Ἐν γὰρ Χριστῷ Ἰησοῦ οὔτε περιτομή τι ἰσχύει οὔτε ἀκροβυστία, ἀλλὰ καινὴ κτίσις. (Γαλ. ζ' 15)

Τι εἶναι ἡ «καινὴ κτίσις»; Οἱ ἄνθρωποι που πιστεύουν στον Χριστό, αποβάλλουν στο ἅγιο βάπτισμα «τον παλαιό ἄνθρωπο, που διαφθείρεται ἀπὸ τις ἐπιθυμίες τῆς ἀπάτης» (Εφεσ. δ' 22-25) καὶ ανανεώνονται με τὸ πνεῦμα τοῦ νοῦ τους, ντυνόμενοι «τον νέο ἄνθρωπο, που δημιουργήθηκε σύμφωνα με τὸ θέλημα τοῦ Θεοῦ, με δικαιοσύνη καὶ ἀλήθεια». Αὐτὰ δίδασκε ὁ θεόπνευστος Παῦλος στους Εφεσίους καὶ ἔγραφε πρὸς τοὺς Κορινθίους: «Ὡστε, ἀν κάποιος εἶναι ἐν Χριστῷ, εἶναι νέα δημιουργία· τὰ παλαιὰ πέρασαν, ὅλα ἔχουν γίνῃ καινούργια» (Β' Κορ. ε' 17).

Αὐτές οἱ διδαχές σημαίνουν ὅτι ἡ «καινὴ κτίσις» εἶναι ἡ ἀποβολὴ τῆς παλαιάς, σαρκικῆς καὶ γεμάτης πλάνες ζωῆς καὶ ἡ οἰκοδόμησις μιᾶς νέας, πνευματικῆς καὶ ευαγγελικῆς ζωῆς, σύμφωνα με τὸ παράδειγμα τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ. Γι' αὐτό, ὁ ἐνδοξος Απόστολος λέει πὺς οὔτε ἡ περιτομή οὔτε ἡ ἀκροβυστία ἔχουν καμία σημασία ἢ δύναμη νὰ πετύχουν κάτι· μόνον ἡ ευαγγελικὴ ζωὴ με τὴ δύναμη τοῦ Χριστοῦ μπορεῖ νὰ σώσει τὸν ἄνθρωπο. Εἴτε κάποιος εἶναι περιτμημένος εἴτε ὄχι, αὐτό δεν ἔχει καμία ἀξία. Ἀν ὅμως, πιστεύοντας στον Ἰησοῦ Χριστό, ἀποβάλλει τὸν παλιό ἄνθρωπο τῆς ἀμαρτίας καὶ ντυθεῖ τὸν νέο ἄνθρωπο τῆς ἀρετῆς, τότε αὐτὴ ἡ ἀνακαίνισις, χάρις στὴ δύναμη τοῦ Χριστοῦ, προσφέρει τὴν αἰώνια σωτηρία.

Καὶ ὅσοι τῷ κανόνι τούτῳ στοιχήσουσιν, εἰρήνη ἐπ' αὐτοὺς καὶ ἔλεος, καὶ ἐπὶ τὸν Ἰσραὴλ τοῦ Θεοῦ. (Γαλ. ζ' 16)

Ὁ Παῦλος ὀνομάζει «κανόνα» τὶς ἀρχές αὐτῆς τῆς διδασκαλίας του, μέσω τῆς ὁποίας ἀποκάλυψε ὅτι οὔτε ἡ περιτομή οὔτε ἡ ἀκροβυστία σώζουν καὶ ὠφελοῦν τὸν ἄνθρωπο, ἀλλὰ μόνο ἡ

ανακαίνιση μέσω της πίστης στον Χριστό. Με τη φράση «ἐπ' αὐτούς» αναφέρεται στους πρώην ειδωλολάτρες που πίστεψαν, ενώ με το «ἐπὶ τὸν Ἰσραὴλ τοῦ Θεοῦ» εννοεῖ εκείνους ἀπὸ τον Ἰσραηλιτικό λαό που ἐγίναν παιδιὰ του Θεοῦ μέσω της πίστης.

Εὐχεται, λοιπόν, τόσο στους ἐθνικούς ὅσο και στους πιστούς Ἰσραηλίτες που ἀκολουθοῦν τη διδασκαλία του να ἔχουν την εἰρήνη και το ἔλεος του Θεοῦ. Ὅσοι, λέει, ἀπὸ τα ἔθνη πίστεψαν και βαδίζουν σύμφωνα με τον κανόνα αὐτῆς της διδασκαλίας μου, ας ἔχουν την εἰρήνη και το ἔλεος του Θεοῦ μαζί τους, ὅπως και οἱ Ἰσραηλίτες που μέσω της πίστης ἐγίναν παιδιὰ του Θεοῦ.

Τοῦ λοιποῦ κόπους μοι μὴδεὶς παρεχέτω· ἐγὼ γὰρ τὰ στίγματα τοῦ Κυρίου Ἰησοῦ ἐν τῷ σώματί μου βαστάζω. Ἡ χάρις τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ μετὰ τοῦ πνεύματος ὑμῶν, ἀδελφοί· ἀμήν. (Γαλ. ς' 17-18)

Ἀραγε ἀπὸ ἀμέλεια ἀποφεύγει τους κόπους; Μήπως ἐπειδὴ κουράστηκε ἀπὸ το βάρος και τον πόνο των πληγῶν, δεν μπορεῖ πια να ἀντέξει τους κόπους και γι' αὐτό τους ἀποφεύγει; Ας μὴ γίνει αὐτό! Πῶς θα ἦταν δυνατόν κάποιος γεμάτος ζήλο και ἀγάπη να νικηθεῖ ἀπὸ την ἀμέλεια; Ἡ πῶς να κουράστηκε ἐκεῖνος που χαιρόταν για τα παθήματά του; (Κολ. α' 24).

Ο πανευλογημένος Ἀπόστολος διέταξε να μὴν τον ενοχλοῦν ἄλλο για το ζήτημα της περιτομῆς, ὥστε να ἐπιβεβαιώσῃ τον κανόνα της διδασκαλίας του και να καταστήσῃ σαφές ὅτι αὐτὴ ἡ διδασκαλία δεν ἐπιδέχεται καμία ἀλλαγὴ, ἀκόμα κι αν του προκαλέσῃ χιλιάδες κόπους. Ὅπως οἱ στρατιῶτες δείχνουν τις ουλές ἀπὸ τις πληγές τους για να ἀποδείξουν την ἀφοσίωσή τους, ἔτσι κι ἐκεῖνος, για να βεβαιώσῃ την ἀλήθεια του κηρύγματός του, δείχνει τα στίγματα στο σῶμα του, δηλαδή τα σημάδια ἀπὸ τις πληγές που υπέμεινε κηρύττοντας την πίστη στον Χριστό.

Με τα λόγια του προς τους Γαλάτες, τους λέει: «Έχετε, αγαπητοί Γαλάτες, τα σημάδια από τις πληγές στο σώμα μου ως αρκετή μαρτυρία και βέβαιη απόδειξη ότι σας κήρυξα και σας έγγραψα όλη την αλήθεια. Σεβαστείτε, λοιπόν, αυτά τα σημάδια που φέρω για την αγάπη του Κυρίου Ιησού, και κανείς σας να μην αμφιβάλει πλέον ούτε να με ενοχλεί, ελπίζοντας ότι θα αλλάξω όσα σας δίδαξα».

Λέγοντας αυτά, σφραγίζει με μια ευχή την επιστολή του, όπως συνήθιζε, ζητώντας να έρθει η χάρη του Θεού στην ψυχή τους και να τους ενισχύσει στην αλήθεια των όσων δίδαξε. «Η χάρη του Κυρίου να είναι μαζί με το πνεύμα σας, αδελφοί. Αμήν.»

ΚΥΡΙΑΚΗ ΚΓ'

ΕΡΜΗΝΕΙΑ ΤΗΣ ΣΗΜΕΡΙΝΗΣ ΠΕΡΙΚΟΠΗΣ ΑΠΟ ΤΗΝ ΠΡΟΣ ΕΦΕΣΙΟΥΣ ΕΠΙΣΤΟΛΗ

(Εφ. β' 4-10)

Η Έφεσος ήταν μια σημαντική πόλη της Μικράς Ασίας, και οι κάτοικοί της, εκτός από λίγους Ιουδαίους, ήταν ειδωλολάτρες που λάτρευαν με υπερβολή τη ψευδοθεά Άρτεμη. Γι' αυτόν το λόγο είχαν χτίσει και το περίφημο βωμό της προς τιμήν της.

Πρώτος δίδαξε το λόγο του Ευαγγελίου στην Έφεσο ο θεηγόρος Παύλος, ο οποίος την επισκέφθηκε δύο φορές: την πρώτη, όπου έμεινε εκεί για λίγο, παρόλο που οι πιστοί τον παρακαλούσαν να μείνει περισσότερο «χρόνο» (Πράξ. ιη' 20), και τη δεύτερη, όπου παρέμεινε εκεί για δύο χρόνια, διαδίδοντας τον λόγο του Κυρίου Ιησού σε όλη την Ασία και κάνοντας πολλά και μεγάλα θαύματα (Πράξ. ιθ' 10 & ιη' 19).

Τότε, πολλοί πίστεψαν και προσέρχονταν σε αυτόν εξομολογούμενοι και αποκαλύπτοντας τις πράξεις τους. Πολλοί έκαψαν τόσα πολλά μαγικά βιβλία που η αξία τους υπολογίστηκε σε πενήντα χιλιάδες ασημένια νομίσματα. Ο Παύλος έγραψε την επιστολή προς αυτούς όταν ήταν φυλακισμένος στη Ρώμη.

Επειδή οι Εφέσιοι είχαν ήδη προετοιμαστεί καλά στην πίστη στον Χριστό και μπορούσαν να δεχθούν βαθύτερη πνευματική διδασκαλία, ο Παύλος γέμισε την επιστολή του με βαθύτερα νοήματα, δόγματα πίστης και ηθική διδασκαλία από τους ουρανούς.

Το σημερινό απόσπασμα της επιστολής περιλαμβάνει δύο θεμελιώδη μαθήματα της Ευαγγελικής πίστης: την αγάπη του Θεού για τους ανθρώπους και τη σωτηρία μέσω της θείας χάριτος. Γι' αυτό, όποιος εστιάζει το νου του για να κατανοήσει την

ερμηνεία των αναγνωσμένων λόγων φωτίζει την ψυχή του και καθοδηγείται στην ευλογημένη οδό της σωτηρίας.

Ἀδελφοί, ὁ Θεὸς πλούσιος ὢν ἐν ἐλέει, διὰ τὴν πολλὴν ἀγάπην αὐτοῦ ἣν ἡγάπησεν ἡμᾶς, καὶ ὄντας ἡμᾶς νεκροὺς τοῖς παραπτώμασιν συνεζωοποίησεν τῷ Χριστῷ· χάριτί ἐστε σεψσμένοι· καὶ συνήγειρεν καὶ συνεκάθισεν ἐν τοῖς ἐπουρανίοις ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ, **(Εφ. β' 4-6)**

Ο Θεός είναι πλούσιος σε έλεος, δηλαδή έχει άφθονη και απέραντη καλοσύνη. Επειδή το έλεος και η αγάπη είναι αλληλένδετα και όπου υπάρχει πολύ έλεος υπάρχει και μεγάλη αγάπη, έτσι και η αγάπη του Θεού για εμάς είναι μεγάλη. Ποια είναι η απόδειξη αυτής της άπειρης αγάπης του Θεού για εμάς; Η αμαρτία του πρώτου ανθρώπου, καθώς και οι εκούσιες αμαρτίες, νέκρωσαν τις πνευματικές δυνάμεις της ψυχής για τη γνώση του Θεού και την αρετή. Παρόλο που οι άνθρωποι ήταν «νεκροί» εξαιτίας των αμαρτημάτων τους, ο Θεός τους έδωσε ζωή ξανά μέσω της Ανάστασης του Ιησού Χριστού.

Πώς τους αναζωογόνησε; «Κι εμάς που ήμασταν νεκροί εξαιτίας των παραπτωμάτων και της αμαρτωλής φύσης μας, μας έδωσε ζωή μαζί Του, χαρίζοντάς μας όλες τις αμαρτίες» (Κολ. β' 13).

Βλέπουμε λοιπόν πώς μας έδωσε ζωή, συγχωρώντας μας όλες τις αμαρτίες μας, δηλαδή μέσω της άφεσης των αμαρτιών. Η αμαρτία είχε νεκρώσει την ψυχή μας, όμως ο Ιησούς Χριστός κατάργησε την αμαρτία, κι έτσι εμείς αναστηθήκαμε. «Διότι αν, εξαιτίας της αμαρτίας ενός ανθρώπου, επικράτησε ο θάνατος, πολύ περισσότερο αυτοί που δέχονται την περίσσεια της χάρης και της δικαιοσύνης θα βασιλεύσουν στη ζωή μέσω του ενός, του Ιησού Χριστού» (Ρωμ. ε' 17).

Ο Παύλος δεν είπε απλώς ότι «μας έδωσε ζωή», αλλά ότι «μας ζωοποίησε μαζί με τον Χριστό», για να τονίσει ότι, όταν ο Χρι-

στός αναστήθηκε από τους νεκρούς, τότε και εμείς λάβαμε την τέλεια άφεση των αμαρτιών μας και ζωντανέψαμε μαζί Του. Γι' αυτό αναφέρει και το *«μας ανέστησε»*, για να επιβεβαιώσει ότι με την ανάσταση του Ιησού Χριστού αναστηθήκαμε και εμείς μαζί Του. Εκείνος σηκώθηκε από τον τάφο, και εμείς από τον βυθό της αμαρτίας. Εκείνος απέκτησε ζωή, κι εμείς σωτηρία.

Δεν μας αναζωογόνησε μόνο και μας ανέστησε, αλλά *«μας κάθισε στα επουράνια μαζί με τον Χριστό Ιησού»*. Ποιο είναι το νόημα αυτών των λόγων; Όπως όλη η ανθρώπινη φύση υπήρχε στον πρώτο άνθρωπο, τον Αδάμ, ο οποίος ήταν πλασμένος από χώμα, έτσι και η ανθρώπινη φύση υπήρχε στον δεύτερο άνθρωπο, τον Κύριο, που κατέβηκε από τον ουρανό.

Επειδή λοιπόν, *«όπως ο χωμάτινος άνθρωπος, έτσι είναι και οι άλλοι χωμάτινοι· και όπως ο επουράνιος, έτσι είναι και οι επουράνιοι»* (Α΄ Κορ. ιε΄ 48), και ο επουράνιος *«κάθισε στα δεξιά του θρόνου της μεγαλοσύνης στους ουρανούς»* (Εβρ. η΄ 1), είναι φανερό ότι κι εμείς, θεωρούμενοι *«εν Χριστώ»*, καθόμαστε μαζί Του στους ουρανούς, έχοντας γίνει κληρονόμοι της βασιλείας Του.

Αυτή είναι λοιπόν η απόδειξη της άπειρης αγάπης του Θεού για εμάς: ότι μας συγχώρεσε τα παραπτώματά μας, μας έδωσε ζωή ξανά, μας ανέστησε και μας κάθισε στα επουράνια μαζί με τον Χριστό Ιησού.

Σημειώνουμε επίσης ότι μέσα από αυτά τα λόγια *«χάριτί εστε σεσωσμένοι»* ο θείος Απόστολος δίδαξε πως λάβαμε τη σωτηρία και τη δόξα του ουρανού όχι με τα έργα μας, αλλά δωρεάν. Αυτό, επίσης, το έγραψε και στον Τίτο: *«Δεν μας έσωσε εξαιτίας των καλών έργων που κάναμε εμείς, αλλά κατά το έλεός Του»* (Τίτ. γ΄ 5).

Η έννοια των αποστολικών αυτών λόγων γίνεται πιο σαφής αν εκφραστεί ως εξής: Παρόλο που εμείς εξαιτίας των παραπτωμάτων μας ήμασταν πνευματικά νεκροί, ο Θεός, που έχει άπειρο έλεος, εξαιτίας της μεγάλης αγάπης Του για εμάς, μας

έδωσε ζωή μαζί με τον Ιησού Χριστό (Εσείς, Εφέσιοι, έχετε σωθεί λόγω της χάρης και της φιλανθρωπίας Του), και μας ανέστησε και μας κάθισε στα επουράνια μαζί με τον Ιησού Χριστό.

ἵνα ἐνδείξῃται ἐν τοῖς αἰῶσι τοῖς ἐπερχομένοις τὸν ὑπερβάλλοντα πλοῦτον τῆς χάριτος αὐτοῦ ἐν χρηστότητι ἐφ' ἡμᾶς ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ. (Εφ. β' 7)

«Επερχόμενους αιώνες» ονομάζει ο Απόστολος τον μέλλοντα αιώνα, ο οποίος θα έρθει μετά την κοινή ανάσταση και την τελική απόφαση του Θεού για κάθε άνθρωπο. Τότε θα φανερωθεί ο υπερβολικός πλούτος του θείου χαρίσματος Του. Διότι σε αυτόν τον πρόσκαιρο αιώνα, μόνο οι πιστοί, και αυτοί «βλέποντας σαν μέσα από καθρέφτη και αινιγματικά» (Α' Κορ. ιγ' 12), με την πίστη αντιλαμβάνονται τα αγαθά «που έχει ετοιμάσει ο Θεός για αυτούς που Τον αγαπούν» (Α' Κορ. β' 9). Αυτοί πείθονται ότι το χάρισμα του Θεού προς τους ανθρώπους, μέσω του Ιησού Χριστού, που τους αξίωσε να ζωοποιηθούν μαζί με τον Χριστό, να αναστηθούν και να καθίσουν στα επουράνια, είναι υπερβολικά μεγάλο.

Στον μέλλοντα αιώνα όμως, όταν «οι δίκαιοι θα λάμψουν όπως ο ήλιος» (Ματθ. ιγ' 43) και θα συμβασιλέψουν με τον Ιησού Χριστό, τότε ο υπερβολικός πλούτος της χάριτος του Θεού θα γίνει ορατός όχι μόνο στους πιστούς, αλλά και στους άπιστους. Τότε όλοι, πιστοί και άπιστοι, βλέποντας τη δόξα των δικαίων, θα διακρίνουν καθαρά την υπερβολή του χαρίσματος που δόθηκε από τον Θεό σε αυτούς που πίστεψαν στον Χριστό.

Αυτό λοιπόν εννοεί ο θεόπνευστος Απόστολος όταν λέει ότι ο Θεός μας ζωοποίησε, μας ανέστησε και μας κάθισε στα επουράνια, ώστε, σύμφωνα με την έμφυτη καλοσύνη Του, να δείξει στον μέλλοντα αιώνα τον άπειρο πλούτο της χάριτός Του σε εμάς που πιστέψαμε στον Χριστό. Το ίδιο είχε κηρύξει και στην αρχή της επιστολής, λέγοντας: «Μας προόρισε για υιοθεσία μέ-

σω του Ιησού Χριστού σύμφωνα με την ευδοκία του θελήματός Του, προς έπαινο της δόξας της χάριτός Του, με την οποία μας χαρίτωσε στον αγαπημένο Του» (Εφ. α΄ 5-6).

Τῇ γὰρ χάριτί ἐστε σεσωσμένοι διὰ τῆς πίστεως· καὶ τοῦτο οὐκ ἐξ ὑμῶν, Θεοῦ τὸ δῶρον· οὐκ ἐξ ἔργων, ἵνα μὴ τις καυχῆσθῃται. (Εφ. β΄ 8-9)

Η χάρη και η πίστη είναι τα δύο μέσα για τη σωτηρία: «Διότι με τη χάρη έχετε σωθεί μέσω της πίστης», δηλαδή μέσω της πίστης και της χάρης λαμβάνουμε την αιώνια σωτηρία. «Και αυτό δεν είναι από εσάς».

Το «όχι από εσάς» σημαίνει ότι δεν οφείλεται στα καλά σας έργα, όπως ξεκαθαρίζει ο Απόστολος λέγοντας «όχι από έργα», ενώ το «και αυτό» αναφέρεται στο «είστε σωσμένοι έτσι». Δηλαδή, «και αυτή η σωτηρία σας είναι δώρο του Θεού και όχι ανταμοιβή για τα έργα». Το ίδιο ισχύει και για το «με τη χάρη μέσω της πίστης», διότι ούτε η χάρη παρέχεται εξαιτίας των έργων ούτε η πίστη προέρχεται από τα έργα.

Η χάρη δεν δίνεται εξαιτίας των έργων, διότι αν δινόταν για τα έργα, δεν θα ήταν χάρη αλλά ανταμοιβή: «Αν είναι από έργα, δεν είναι πλέον χάρη» (Ρωμ. ια΄ 6). Η πίστη δεν προέρχεται από τα έργα, διότι κανείς δεν μπορεί να πιστέψει, αν δεν τον φωτίσει και δεν τον καθοδηγήσει ο Θεός: «Κανείς δεν μπορεί να έρθει προς εμένα, αν δεν τον ελκύσει ο Πατέρας που με έστειλε» (Ιωάν. ς΄ 44).

Ούτε η πίστη, ούτε η χάρη, ούτε η σωτηρία δίνονται για τα έργα (Ρωμ. η΄ 18), διότι αν λαμβάναμε αυτά τα δώρα με βάση τα έργα μας, θα είχαμε αιτία να καυχιόμαστε. Αν και μπορεί τα έργα μας να είναι μεγάλα και θαυμαστά, δεν είναι όμως αντάξια της θείας Βασιλείας. Αν πιστεύαμε ότι λάβαμε τις θείες ευεργεσίες ως ανταμοιβή για τα καλά μας έργα και όχι ως δώρο που πηγάζει από το θείο έλεος και τη θεία φιλανθρωπία, θα ήταν

άδικη και παράλογη άποψη. Οι λόγοι που ακολουθούν τις αποστολικές διδασκαλίες εξηγούν αυτό το σημείο.

Αὐτοῦ γάρ ἐσμεν ποίημα, κτισθέντες ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ ἐπὶ ἔργοις ἀγαθοῖς οἷς προητοίμασεν ὁ Θεὸς ἵνα ἐν αὐτοῖς περιπατήσωμεν. **(Εφ. β' 10)**

Και αν η σωτηρία μας δινόταν ως ανταμοιβή για τα έργα μας, ούτε τότε θα είχε νόημα η καύχηση. Γιατί; «Διότι εμεῖς», λέει, «είμαστε δημιούργημα δικό Του». Αυτή η φράση έχει μεγάλη σημασία: αν το σκεύος είχε φωνή και καυχιόταν για την ομορφιά του, θα είχε αυτή η καύχηση δικαιολογία; Σε καμία περίπτωση. Η καύχηση αρμόζει όχι στο σκεύος, αλλά στον τεχνίτη που το κατασκεύασε με τέχνη και δεξιότητες.

Εφόσον, λοιπόν, εμεῖς είμαστε δημιούργημα του Θεού, είναι παράλογο να καυχιόμαστε για τα καλά μας έργα. Η καύχηση και η δόξα και η τιμή αρμόζουν όχι σε εμάς, αλλά στον Θεό, τον δημιουργό μας, ο οποίος μας έπλασε ικανούς και κατάλληλους για την επίτευξη της αρετής. «Δημιουργημένοι εν Χριστῷ Ἰησοῦ για καλά έργα». Να και άλλη μία φράση που ενισχύει την προηγούμενη. Το «δημιουργημένοι εν Χριστῷ Ἰησοῦ» αναφέρεται στην αναγέννησή μας, η οποία πραγματοποιήθηκε με την ενανθρώπιση του Μονογενούς Υιού του Θεού.

Επειδή λοιπόν, όχι μόνο από την αρχή μας δημιούργησε ο Θεός ικανούς για την αρετή, αλλά και όταν πέσαμε στην αμαρτία, μας αναγέννησε με τη χάρη του αγίου βαπτίσματος και μας ενδυνάμωσε με τη δωρεά του Αγίου Πνεύματος για την πραγμάτωση των καλών έργων, σε Αυτόν και όχι σε εμάς πρέπει να ανήκει ο έπαινος για την αρετή. «Τα οποία προετοίμασε ο Θεός για να ζούμε μέσα σε αυτά». Ιδού και τρίτη φράση.

Επειδή ο Θεός, και με το προφητικό κήρυγμα και με τη διδασκαλία του Ευαγγελίου, μας δίδαξε και μας έδειξε ποια είναι τα καλά έργα, και με πολλά άγια παραδείγματα προετοίμασε την

οδό της αρετής, γι' αυτό σε Αυτόν, και όχι σε εμάς, αρμόζει η δόξα, η τιμή και η υμνολογία για τα καλά έργα.

ΚΥΡΙΑΚΗ ΚΔ'

ΕΡΜΗΝΕΙΑ ΤΗΣ ΣΗΜΕΡΙΝΗΣ ΠΕΡΙΚΟΠΗΣ ΑΠΟ ΤΗΝ ΠΡΟΣ ΕΦΕΣΙΟΥΣ ΕΠΙΣΤΟΛΗ

(Εφ. β' 14-22)

Οταν ο Μονογενής Υιός και Λόγος του Θεού έγινε άνθρωπος και κήρυξε την αλήθεια του Ευαγγελίου, υπήρχαν δύο μόνο θρησκείες στον κόσμο. Όλοι οι άνθρωποι της γης διαιρούνταν σε δύο λαούς: στους Ιουδαίους και στους ειδωλολάτρες, που αποκαλούνταν εθνικοί. Οι Ιουδαίοι πίστευαν στον αληθινό Θεό, και για αυτό αποκαλούνταν λαός του Θεού και είχαν λάβει πολλά χαρίσματα από τον Θεό. Ο Απόστολος Παύλος αναφέρει αυτά τα χαρίσματα, λέγοντας: «Είναι Ισραηλίτες, στους οποίους ανήκει η υιοθεσία, η δόξα, οι διαθήκες, η νομοθεσία, η λατρεία και οι υποσχέσεις» (Ρωμ. θ' 4).

Από την άλλη πλευρά, οι ειδωλολάτρες θεοποιούσαν τα δημιουργήματα, λάτρευαν τα είδωλα και είχαν φτάσει σε τέτοιο σημείο τύφλωσης και αναισθησίας, που θυσιάζαν «τους γιους και τις κόρες τους στους δαίμονες» (Ψαλμ. ρε' 37). Για αυτό στερούνταν κάθε θεϊκού χαρίσματος και ήταν πολύ μακριά από τον Θεό.

Οι δύο αυτοί λαοί, λόγω των διαφορών στη θρησκεία, τους νόμους, τα ήθη και τις συνήθειες, ήταν χωρισμένοι και αντίθετοι μεταξύ τους, και στερούνταν την αιώνια σωτηρία. Διότι ούτε οι Ιουδαίοι μπορούσαν να σωθούν αν δεν πίστευαν στον Χριστό, που περίμεναν να έρθει, ούτε οι ειδωλολάτρες, αν δεν εγκατέλειπαν τις πλάνες τους και δεν πίστευαν ότι ο Χριστός είναι ο αληθινός Θεός. Ο Ιησούς Χριστός ήταν αυτός που ένωσε και έσωσε αυτούς τους δύο λαούς.

Οι Εφέσιοι, στους οποίους έγραψε ο ευλογημένος Παύλος, ήταν ειδωλολάτρες, όμως πίστεψαν στον Ιησού Χριστό. Γι' αυτό, πρώτα τους περιέγραψε την κατάσταση στην οποία βρίσκονταν όταν λάτρευαν τα είδωλα, λέγοντας: «*Τότε, στον καιρό εκείνο, ήσασταν χωρίς Χριστό, αποξενωμένοι από την πολιτεία του Ισραήλ και ξένοι ως προς τις διαθήκες της υπόσχεσης, χωρίς ελπίδα και χωρίς Θεό στον κόσμο*» (Εφ. β' 12-13).

Έπειτα, τους είπε ποια αγαθά απέκτησαν με την πίστη τους στον Χριστό: «*Τώρα όμως, εν Χριστώ Ιησού, εσείς που κάποτε ήσασταν μακριά, ήρθατε κοντά με το αίμα του Χριστού*». Στη συνέχεια, πρόσθεσε το «*Αυτός είναι η ειρήνη σας*», και όλα τα υπόλοιπα που ακούστηκαν σήμερα. Μέσω αυτών των λόγων περιγράφει τον τρόπο με τον οποίο ενώθηκαν και σώθηκαν οι δύο λαοί, λέγοντας:

Ἀδελφοί, Χριστός ἐστὶν ἡ εἰρήνη ἡμῶν, ὁ ποιήσας τὰ ἀμφοτέρωθεν ἐν καὶ τὸ μεσότοιχον τοῦ φραγμοῦ λύσας·
(Εφ. β' 14)

«*Τα δύο μέρη*» αναφέρονται στους δύο λαούς, δηλαδή τον ιουδαϊκό και τον εθνικό (ειδωλολατρικό). «*Ειρήνη μας*» εννοεί την ειρήνη όλων των ανθρώπων, Ιουδαίων και εθνικών, και αυτή είναι ο Χριστός. Διότι Αυτός κατόρθωσε να ειρηνεύσει αυτά τα δύο αντίμαχα έθνη, ενώνοντάς τα μέσω της πίστης σε Αυτόν και αναδεικνύοντας από αυτά έναν νέο λαό, τον χριστιανικό λαό. Και με ποιον τρόπο το κατόρθωσε αυτό; «*Καταργώντας το μεσότοιχο του φραγμού*».

Για να κατανοήσεις αυτό το «μεσότοιχο», το οποίο μοιάζει με έναν φράχτη, φαντάσου όλη την οικουμένη σαν ένα σπίτι, το οποίο είναι χωρισμένο από έναν τοίχο σε δύο μέρη· στο ένα μέρος βρίσκονται οι Ιουδαίοι, και στο άλλο οι εθνικοί. Όταν το φανταστείς έτσι, καταλαβαίνεις πως ο τοίχος που βρίσκεται ανάμεσα και διαχωρίζει το ιουδαϊκό από το εθνικό γένος είναι

το μεσότοιχο του φραγμού. Και επειδή ο Απόστολος χρησιμοποιεί αυτό το «μεσότοιχο» μεταφορικά, εξηγεί περαιτέρω τι εννοεί, λέγοντας:

τὴν ἔχθραν, ἐν τῇ σαρκὶ αὐτοῦ, τὸν νόμον τῶν ἐντολῶν ἐν δόγμασιν καταργήσας, (Εφ. β΄ 15)

«Το μεσότοιχο» αναφέρεται στην έχθρα που υπήρχε μεταξύ Ιουδαίων και εθνικών. Οι Ιουδαίοι απεχθάνονταν τους εθνικούς ως απίστους και ακάθαρτους, ενώ οι εθνικοί θεωρούσαν τους Ιουδαίους δεισιδαίμονες και απόμακρους. Αυτή την έχθρα κατήργησε ο Χριστός «στη σάρκα Του», δηλαδή με την ενανθρώπιση Του. Με ποιον τρόπο; «Ακυρώνοντας τον νόμο των εντολών με διατάγματα». Όμως, ο Χριστός δεν ήρθε «να καταλύσει τον νόμο ή τους προφήτες, αλλά να τον εκπληρώσει».

Τι είναι λοιπόν αυτός ο νόμος που κατήργησε ο Χριστός; Σημειώνει ο Παύλος πως δεν είπε «καταργώντας τον νόμο», αλλά «καταργώντας τον νόμο των εντολών». Με τον όρο αυτόν εννοεί τις σαρκικές διατάξεις του Μωσαϊκού νόμου, όπως την περιτομή, τις θυσίες ζώων, την ιερωσύνη των Λευιτών και άλλες τελετές που αποτελούσαν σκιά και έγιναν ανυπόφορες, όπως δήλωσε ο μακάριος Πέτρος (Πράξεις ιε΄ 10).

Αυτά λοιπόν, που δημιουργούσαν την έχθρα μεταξύ Ιουδαίων και εθνικών, κατήργησε ο Χριστός, όχι όμως τις εντολές του Θεού, οι οποίες είναι αιώνιες. Τα κατήργησε μέσω των ευαγγελικών διαταγμάτων: τη σαρκική περιτομή με το θείο βάπτισμα, τις αιματηρές θυσίες με την αναίμακτη λειτουργία, την τυπική ιερωσύνη με τη νέα ιερατική εξουσία και τις τελετές της Παλαιάς Διαθήκης με την αληθινή λατρεία.

ἵνα τοὺς δύο χτίσῃ ἐν αὐτῷ εἰς ἓνα καινὸν ἄνθρωπον ποιῶν εἰρήνην, καὶ ἀποκαταλλάξῃ τοὺς ἀμφοτέρους ἐν ἐνὶ σώματι τῷ Θεῷ διὰ τοῦ σταυροῦ, ἀποκτείνας τὴν ἐχθραν ἐν αὐτῷ.
(Εφ. β' 15-16)

Ποιος εἶναι αὐτός ο νέος ἄνθρωπος; Αὐτός ο νέος ἄνθρωπος εἶναι ἡ ἀνθρώπινη φύση τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ, ἡ ὁποία πλάστηκε ἀπὸ τα ἀχραντα αἱμάτα τῆς Παρθένου Μαρίας, ὅπως ο Αδάμ πλάστηκε ἀπὸ το χῶμα τῆς γῆς. «Ο πρῶτος ἄνθρωπος ἦταν ἀπὸ τῆ γῆ, ο δεῦτερος ἄνθρωπος, ο Κύριος, ἦρθε ἀπὸ τον ουρανόν» (Α' Κορ. ιε' 47). Ὅπως στον πρῶτο ἄνθρωπο, τον Αδάμ, περιλαμβάνονταν ὅλο το ἀνθρώπινο γένος σωματικά, ἔτσι και στον νέο Αδάμ, τον Ἰησοῦ Χριστό, περιλαμβάνονται πνευματικά ὅλοι οἱ ἄνθρωποι.

Ο πρῶτος ἄνθρωπος λέγεται παλαιός, ἐπειδὴ φτιάχτηκε ἀπὸ τὴν ἀρχὴ τοῦ κόσμου, ἀλλὰ φθείρεται ἀπὸ τὴν ἀμαρτία, παρὰσύροντας καὶ ὅσους ζουν σύμφωνα με αὐτόν. Ο δεῦτερος λέγεται νέος, ἐπειδὴ γεννήθηκε «ὅταν ἦρθε το πλήρωμα του χρόνου» (Γαλ. δ' 4) καὶ ἐπειδὴ εἶναι ἐξολοκλήρου θεϊκός καὶ ουράνιος, ἔτσι κάνει κι ἐκείνους που ζουν σύμφωνα με Αὐτόν νὰ γίνονται θεϊκοί καὶ ουράνιοι.

Ο Χριστός λοιπὸν ἔνωσε πνευματικά στὴν ἀνθρώπινη φύση Του «τους δύο λαούς», δηλαδή τον ιουδαϊκό καὶ τον ἐθνικό, δημιουργώντας ἓνα σῶμα. Γι' αὐτό ο ἀπόστολος Παῦλος λέει: «Δεν ὑπάρχει πια Ἰουδαῖος οὔτε Ἕλληνας, δεν ὑπάρχει δούλος οὔτε ἐλεύθερος, δεν ὑπάρχει ἀρσενικό ἢ θηλυκό· ὅλοι εἰστε ἓνα ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ» (Γαλ. γ' 28).

Καὶ ἔλθων εὐηγγελίσατο εἰρήνην ὑμῖν τοῖς μακρὰν καὶ εἰρήνην τοῖς ἐγγύς· ὅτι δι' αὐτοῦ ἔχομεν τὴν προσαγωγὴν οἱ ἀμφοτέροι ἐν ἐνὶ Πνεύματι πρὸς τὸν Πατέρα.
(Εφ. β' 17-18)

Οι εθνικοί ήταν μακριά από τη σωτηρία, επειδή δεν πίστευαν στον Θεό, ενώ οι Ιουδαίοι ήταν κοντά, επειδή γνώριζαν τον αληθινό Θεό. Κανένας άλλος, ούτε άνθρωπος ούτε άγγελος, αλλά μόνο ο Υιός του Θεού ήρθε στον κόσμο, και μέσω των διδαγμάτων Του κατήργησε την έχθρα μεταξύ των δύο λαών, ενώ μέσω του θανάτου Του στον σταυρό κατέλυσε την έχθρα μεταξύ Θεού και ανθρώπων. Κήρυξε, πριν από τα Πάθη και μετά την Ανάσταση, τα Ευαγγέλια της ειρήνης, τόσο στους απομακρυσμένους εθνικούς όσο και στους Ιουδαίους, που ήταν πιο κοντά Του.

Αυτά τα δίδαξε ο Θεάνθρωπος, γιατί μέσω Αυτού «και οι δύο», δηλαδή Ιουδαίοι και Έλληνες, «σε ένα Πνεύμα έχουμε πρόσβαση στον Πατέρα». Αυτό σημαίνει ότι, αφού λάβαμε την ίδια χάρη του Παναγίου Πνεύματος, προσφερόμαστε προς τον Θεό και Πατέρα, μόνο μέσω του Ιησού Χριστού. Όπως ο ίδιος διαβεβαίωσε λέγοντας: «Κανείς δεν έρχεται προς τον Πατέρα παρά μόνο μέσω εμού» (Ιωάν. ιδ΄ 6). Ο Απόστολος, με τη φώτιση του Αγίου Πνεύματος, προσθέτει εδώ ένα λογικό συμπέρασμα, λέγοντας:

Ἄρα οὖν οὐκέτι ἐστὲ ξένοι καὶ πάροικοι, ἀλλὰ ἐστὲ συμπολιῖται τῶν ἁγίων καὶ οἰκεῖοι τοῦ Θεοῦ, ἐποικοδομηθέντες ἐπὶ τῷ θεμελίῳ τῶν ἀποστόλων καὶ προφητῶν, ὅντος ἀκρογωνιαίου αὐτοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ,
(Εφ. β΄ 19-20)

Οι ειδωλολάτρες ήταν αποξενωμένοι από τον Θεό και ζούσαν ως «πάροικοι» σε μια θρησκεία πλάνης, αφού βρίσκονταν μέσα στην αταξία και συνεχώς δημιουργούσαν νέους θεούς. Όταν όμως πίστεψαν στον Ιησού Χριστό, τότε έγιναν «συμπολίτες των αγίων και οικείοι του Θεού».

Αλλά σε ποια πόλη και με ποιους αγίους έγιναν συμπολίτες; Δεν κάνεις λάθος αν θεωρήσεις πως πόλη εννοείται η «μέλλουσα

πόλη» — η ουράνια Ιερουσαλήμ — και ως άγιοι νοούνται οι Πατριάρχες πριν από τον Νόμο, οι Προφήτες του Νόμου, καθώς και οι Απόστολοι και οι άγιοι της χάρης του Ευαγγελίου. Ωστόσο, ο λόγος του Αποστόλου αναφέρεται κυρίως στην «πόλη του Θεού» την οποία ευφραίνουν τα ρεύματα του ποταμού, δηλαδή την Εκκλησία του Χριστού, όπου όλοι οι πιστοί είναι άγιοι ως αγιασμένοι μέσω της πίστης, του βαπτίσματος και των θεάρεστων πράξεων.

Γιατί όμως προτάσσει τους Αποστόλους πριν από τους Προφήτες, που προείπαν τον Χριστό; Διότι μέσα από τους Αποστόλους γνώρισαν τα έθνη την πίστη στον Χριστό, και οι Απόστολοι είχαν ιδιαίτερη χάρη από τον Θεό, όπως αναφέρει η Γραφή: «Και ιδού, περισσότερο από τον Ιωνά υπάρχει εδώ» (Ματθ. ιβ΄ 41). Γιατί αλλού ονομάζει τον Χριστό θεμέλιο, αλλού κεφαλή και εδώ «ακρογωνιαίο λίθο»; Διότι ο Χριστός είναι και θεμέλιο της αληθινής πίστης, κεφαλή του σώματος της Εκκλησίας, αλλά εδώ ονομάζεται «ακρογωνιαίος λίθος» επειδή, όπως αναφέρθηκε, Αυτός ένωσε τους δύο λαούς και τους έκανε ένα. Ο ακρογωνιαίος λίθος, που τοποθετείται στη γωνία ενός κτιρίου, ενώνει τους δύο τοίχους σε ένα.

Ας ακούσουμε όμως την ακριβή έκφραση των αποστολικών λόγων, που γράφτηκαν προς τους Εφεσίους αλλά αναφέρονται σε όλους τους πρώην ειδωλολάτρες πιστούς: Επομένως, λέει, εσείς Εφεσίοι, επειδή πιστέψατε στον Χριστό, δεν είστε πλέον ξένοι προς τον Θεό, ούτε περιπλανώμενοι στη σύγχυση της ειδωλολατρίας, αλλά τώρα που εισήλθατε στον οίκο του Θεού, γίνετε συμμετοχοί της κοινότητας και των χαρισμάτων των πιστών, και γνήσιοι φίλοι του Θεού.

Τώρα έχετε μια σταθερή κατοικία, την Εκκλησία του Χριστού, χτισμένη πάνω στο θεμέλιο της πίστης, που κηρύχθηκε από τους Αποστόλους και προφητεύθηκε από τους Προφήτες — μία οικία που έχει ακρογωνιαίο λίθο τον Χριστό, Αυτόν που ένωσε τους δύο λαούς σε ένα. Αυτός είναι ο ακρογωνιαίος λίθος.

ἐν ᾧ πᾶσα οἰκοδομὴ συναρμολογούμενη αὖξει εἰς ναὸν ἅγιον ἐν Κυρίῳ, ἐν ᾧ καὶ ὑμεῖς συνοικοδομεῖσθε εἰς κατοικητήριον τοῦ Θεοῦ ἐν Πνεύματι. (Εφ. β' 21-22)

«Πάνω σε αυτόν τον ακρογωνιαίο λίθο, τον Ιησού Χριστό», λέει, «ολόκληρη η οικοδομή», δηλαδή όλοι οι πιστοί, συναρμολογούνται και ενώνονται κατάλληλα, όπως τα αρμονικά συνδεδεμένα μέλη του ίδιου σώματος. Έτσι αυξάνονται και προοδεύουν «εν Κυρίῳ», δηλαδή μέσω της χάρις του Κυρίου, και γίνονται ναός άγιος και κατάλληλος για την κατοικία του Θεού.

Μέσω αυτής της πίστης στον Χριστό και των καλών έργων, και εσείς, ω Εφέσιοι, ενώνεστε μαζί του ώστε να γίνετε πνευματική κατοικία του Θεού. Παρατήρησε επίσης ότι αυτοί που αυξάνονται και γίνονται ναός του Θεού είναι όσoι ενωθούν με τον Ιησού Χριστό. Ενώνονται με τον Χριστό εκείνοι που, πιστεύοντας σε Αυτόν, γίνονται μέσω των αγαθών τους πράξεων κατοικία θεϊκή.

ΚΥΡΙΑΚΗ ΚΕ'

ΕΡΜΗΝΕΙΑ ΤΗΣ ΣΗΜΕΡΙΝΗΣ ΠΕΡΙΚΟΠΗΣ ΑΠΟ ΤΗΝ ΠΡΟΣ ΕΦΕΣΙΟΥΣ ΕΠΙΣΤΟΛΗ

(Εφ. δ' 1-7)

Η ανοησία των ειδωλολατρών επινόησε πολλούς θεούς, η υπερηφάνεια των αιρετικών δημιούργησε πολλά συστήματα πίστης, και το πείσμα των σχισματικών ίδρυσε πολλά κόμματα Εκκλησιών. Όλα αυτά τα καταργεί η επιστολή του θεόπνευστου Παύλου, που διαβάστηκε σήμερα, κηρύττοντας ότι υπάρχει μόνο ένας αληθινός Θεός, μία ορθόδοξη πίστη, και ένα σωτήριο βάπτισμα.

Συμπεραίνεται λοιπόν από αυτές τις θεϊκές αλήθειες ότι είναι αναγκαίο όλοι οι πιστοί να φροντίζουν να διατηρούν την ενότητα του Πνεύματος. Ο Παύλος, όμως, με τη σοφία που του δόθηκε από τον Θεό, διατύπωσε τον λόγο του έτσι: πρώτα έδειξε τις αρετές μέσω των οποίων διατηρείται η πνευματική ενότητα των πιστών· έπειτα έδωσε την εντολή να έχουν φροντίδα για αυτή την ενότητα· και μετά από αυτά είπε το: «Ένας Κύριος, μία πίστη, ένα βάπτισμα» (Εφ. δ' 5). Σαν να έλεγε: «Φροντίστε να διατηρείτε την ενότητα του Πνεύματος, γιατί ένας είναι ο Θεός, μία είναι η πίστη, και ένα το βάπτισμα».

Αυτά τα σύντομα λόγια της διδασκαλίας του περιλαμβάνουν και τα θεμελιώδη δόγματα της πίστης, αλλά και τον θεμελιώδη κανόνα ηθικής ζωής. Γι' αυτό, υπάρχουν δύο μαθήματα εξίσου απαραίτητα για τη σωτηρία. Επομένως, δώστε προσοχή στην κατανόηση αυτών των λόγων, ώστε να καρποφορήσετε τον σωτήριο καρπό της ευσέβειας και της αρετής.

Ἀδελφοί, παρακαλῶ ὑμᾶς ἐγὼ ὁ δέσμιος ἐν Κυρίῳ ἀξίως περιπατῆσαι τῆς κλήσεως ἧς ἐκλήθητε, (Εφ. δ' 1)

Ο Παῦλος βρισκόταν φυλακισμένος στη Ρώμη όταν έγγραφε αυτά στους Εφεσίους. Υπέμενε τα δεσμά για την αγάπη του Ιησού Χριστού και τη σωτηρία των εθνών, από τα οποία προέρχονταν και οι Εφέσιοι. Γι' αυτό τους έλεγε: «Γι' αυτόν τον λόγο, εγώ ο Παῦλος, ο φυλακισμένος του Ιησού Χριστού για χάρη σας, των εθνών» (Εφ. γ' 1).

Αναφέρει τα δεσμά του για να τους συγκινήσει και να τους προτρέψει να εφαρμόσουν τη διδασκαλία του. Πράγματι, τα λόγια εκείνου που υποφέρει για χάρη μας έχουν μεγάλη επίδραση στις καρδιές μας. «Εγώ», λέει, «που βρίσκομαι στη φυλακή για την αγάπη του Κυρίου Ιησού Χριστού, σας παρακαλώ να ζείτε 'αντάξια της κλήσης με την οποία κληθήκατε', δηλαδή να ζείτε και να πράττετε έργα που να είναι αντάξια αυτής της κλήσης.

Αλλά ποια είναι αυτή η κλήση;

Ο Θεός τούς κάλεσε, μέσω των Αποστόλων, ώστε, πιστεύοντας στον Ιησού Χριστό, να γίνουν «τέκνα Θεού, σώμα του Χριστού και μέλη του σώματός Του» (Α' Κορ. ιβ' 27). Επομένως, είχαν ανάγκη από μεγάλη φροντίδα και προσοχή, για να φανούν άξιοι αυτής της πρόσκλησης.

Επειδή όμως η βάση για μια ζωή αντάξια αυτής της κλήσης είναι η μεταξύ τους συμφωνία, η τέλεια ομόνοια και ενότητα, τους προτρέπει να καλλιεργήσουν εκείνες τις αρετές που απομακρύνουν τις συγκρούσεις και τα σκάνδαλα και φέρνουν τη συμφωνία στο χριστιανικό σύνολο.

μετὰ πάσης ταπεινοφροσύνης καὶ πραύτητος, μετὰ μακροθυμίας, ἀνεχόμενοι ἀλλήλων ἐν ἀγάπῃ, (Εφ. δ' 2)

Επειδή η ταπεινοφροσύνη, η πραότητα, η μακροθυμία και η ανοχή είναι «θυγατέρες» της αγάπης, γι' αυτό είπε: «*Με αγάπη*». Πραγματικά, εκείνος που έχει στη καρδιά του τη μεγάλη αυτή αρετή της αγάπης, δεν θεωρεί τον εαυτό του ανώτερο από τους άλλους, αλλά αντίθετα, θεωρεί ότι είναι ο τελευταίος από όλους. Δεν οργίζεται εναντίον των αδελφών του, αλλά έχει ήρεμο και πράο πνεύμα. Δεν επιδιώκει εκδίκηση κατά του πλησίον, αλλά περιμένει με υπομονή τη διόρθωσή του. Δεν αγανακτεί, αλλά υπομένει τις αδυναμίες των ανθρώπων. Η φράση «*Με κάθε*» (πάσης) δηλώνει την τελειότητα. «*Περιπατείτε*», λέει, δηλαδή ζήστε και πολιτευθείτε με απόλυτη ταπεινοφροσύνη και πραότητα, με μακροθυμία, υπομένοντας με αγάπη τα ελαττώματα των άλλων. Άκουσε τώρα και τον σκοπό αυτής της παραγγελίας.

σπουδάζοντες τηρεῖν τὴν ἐνότητα τοῦ πνεύματος ἐν τῷ
συνδέσμῳ τῆς εἰρήνης· (Εφ. δ' 3)

Η «*ενότητα του πνεύματος*» είναι η συμφωνία των πιστών στα ζητήματα της πίστης, η μεταξύ τους αγάπη και η τέλεια ομόνοια. Για αυτή την ενότητα ο Ιησούς Χριστός, ως άνθρωπος, προσευχήθηκε προς τον Θεό και Πατέρα Του, λέγοντας: «*Δεν προσεύχομαι μόνο για αυτούς, αλλά και για εκείνους που θα πιστέψουν σε Εμένα μέσω του λόγου τους, ώστε όλοι να είναι ένα, όπως Εσύ, Πατέρα, είσαι ενωμένος με Εμένα και Εγώ με Εσένα, να είναι κι αυτοί ενωμένοι με Εμάς*» (Ιωάν. ιζ' 20-21).

Αυτή η προσευχή του Κυρίου Ιησού εκπληρώθηκε όταν το Πνεύμα της Αλήθειας οδήγησε τους πιστούς σε όλη την αλήθεια. Έτσι, πολύ σύντομα: «*Το πλήθος των πιστευσάντων είχε μία καρδιά και μία ψυχή*» (Πράξ. δ' 32).

Με τη χάρη και την καθοδήγηση του Αγίου Πνεύματος, άνθρωποι από διαφορετικά έθνη, γλώσσες και ήθη έγιναν ομόφρονες και ομόψυχοι. Γι' αυτό ο θεσπέσιος Παύλος αποκάλεσε αυτή την ομοψυχία και ενότητα ως «*ενότητα του πνεύματος*»,

αναγνωρίζοντάς την ως έργο του Αγίου Πνεύματος. Και δίνει εντολή στους πιστούς να την διαφυλάσσουν με κάθε επιμέλεια και προθυμία «μέσα στον σύνδεσμο της ειρήνης».

Ακούς; Η ειρήνη είναι ο δεσμός που διατηρεί ενωμένες τις σκέψεις και τα φρονήματα. Όσο αυτή παραμένει στις καρδιές τους, οι πιστοί είναι ομόφρονες, ομόψυχοι και φύλακες της ενότητας του πνεύματος. Αν όμως λυθεί ο δεσμός της ειρήνης, τότε διασπάται η ομοψυχία, διαιρείται η ομογνωμοσύνη και διαλύεται η ενότητα του πνεύματος.

Για να πείσει ακόμη περισσότερο τους πιστούς να διατηρήσουν αυτή την ενότητα, ο Απόστολος Παύλος προβάλλει όλα όσα μας βοηθούν να την διαφυλάξουμε.

ἐν σῶμα καὶ ἐν Πνεῦμα, καθὼς καὶ ἐκλήθητε ἐν μιᾷ ἐλπίδι τῆς κλήσεως ὑμῶν (Εφ. 8' 4)

Πρώτα απ' όλα, η πνευματική αυτή ένωση στηρίζεται από μόνη της και κρατάει ενωμένους τους πιστούς. «Ένα σώμα και ένα πνεύμα» είστε όλοι εσείς οι πιστοί. Ένα σώμα, γιατί αφού μεταλαμβάνουμε όλοι τον ίδιο άρτο της Θείας Ευχαριστίας, ο οποίος είναι το σώμα του Ιησού Χριστού, ενωνόμαστε με Αυτόν σε ένα πνευματικό σώμα: «Επειδή ένας είναι ο άρτος, ένα σώμα είμαστε οι πολλοί» (Α' Κορ. ι' 17). Διότι όλοι «μετέχουμε από τον ίδιο άρτο». Γι' αυτό και είμαστε σώμα Χριστού: «Εσείς είστε σώμα Χριστού και μέλη του κατά μέρος» (Α' Κορ. ιβ' 27).

Ένα πνεύμα είναι όλοι οι πιστοί, είτε γιατί οι ψυχές όλων φρονούν το ίδιο σχετικά με τον Θεό, είτε γιατί όλοι οι πιστοί φωτίζονται από το ίδιο Άγιο Πνεύμα, που τους ολοκληρώνει και τους συνδέει μεταξύ τους.

Δεύτερον, στήριγμα της ενότητας είναι η μία και κοινή ελπίδα: «Καθώς και κληθήκατε, λέει, σε μία ελπίδα της κλήσης σας». Ένα σώμα είστε και ένα πνεύμα, όπως και ο Θεός, που μας κάλεσε μέσω του κηρύγματος των Αποστόλων, έβαλε στις καρδιές

μας μία κοινή ελπίδα, δηλαδή την ελπίδα της αιώνιας μακαριότητας, η οποία ενισχύει την ενότητα.

εἷς Κύριος, μία πίστις, ἐν βάπτισμα· εἷς Θεὸς καὶ Πατὴρ πάντων, ὁ ἐπὶ πάντων καὶ διὰ πάντων καὶ ἐν πᾶσιν ὑμῖν.

(Εφ. δ' 5-6)

Ένας είναι ο Κύριος και Δεσπότης όλων, ο Ιησούς Χριστός, που έλαβε κάθε εξουσία «στον ουρανό και στη γη» (Ματθ. κη' 18). Μία είναι η αληθινή και σωτήρια πίστη, αυτή που δίδαξε ο Ιησούς Χριστός, κήρυξαν οι θεόπνευστοι Απόστολοι, ομολόγησαν οι άγιοι μάρτυρες και στήριξαν οι θεόπνευστοι Πατέρες.

Ένα είναι το βάπτισμα, το αληθινό και τέλειο, που καθαρίζει τις αμαρτίες, αγιάζει τις ψυχές και κάνει τους ανθρώπους παιδιά του Θεού. Είναι το βάπτισμα με νερό και Πνεύμα, που τελείται και ολοκληρώνεται στην Εκκλησία μέσω της ορθόδοξης ομολογίας.

Ένας είναι ο Θεός, ο κοινός Πατέρας όλων των ανθρώπων, «ο οποίος είναι πάνω απ' όλους»· δηλαδή, Αυτός που έχει την εξουσία και κυριότητα πάνω σε όλα τα δημιουργήματα. «Και ενεργεί μέσω όλων», φροντίζοντας και προνοώντας για όλους· «και κατοικεί μέσα σε όλους εσάς», όπως λέει: «Θα κατοικήσω μέσα τους και θα περπατήσω ανάμεσά τους· θα είμαι Θεός τους και αυτοί θα είναι λαός μου» (Λευιτ. κς' 12).

Δες πώς ο σοφός Σολομών, προφητεύοντας για την Εκκλησία του Χριστού, είπε: «Η σοφία έκτισε τον οίκο της και έστησε επτά στύλους» (Παροιμ. θ' 1). Ο δε ένδοξος Παύλος δίδαξε ποιοι είναι αυτοί οι επτά στύλοι που στηρίζουν και θεμελιώνουν την ενότητα των πιστών, δηλαδή της Εκκλησίας. Ο πρώτος στύλος είναι το ένα σώμα. Ο δεύτερος είναι το ένα Πνεύμα. Ο τρίτος, η μία ελπίδα. Ο τέταρτος, ο ένας Κύριος. Ο πέμπτος, η μία πίστη. Ο έκτος, το ένα βάπτισμα. Ο έβδομος, ο ένας Θεός, Πατέρας και Κυρίαρχος, ο οποίος προνοεί και κατοικεί μέσα μας.

Ακόμη και ο αριθμός των στύλων είναι μυστηριώδης, και η δύναμή τους ισχυρή. Αλίμονο λοιπόν σε εκείνους που, είτε με πονηρά επιχειρήματα όπως οι άπιστοι, είτε με παράξενα δόγματα όπως οι αιρετικοί, είτε με πεισματικές δεισιδαιμονίες όπως οι σχισματικοί, είτε με νόμους αντίθετους με τη νομοθεσία του Θεού όπως οι άνομοι νομοθέτες, τολμούν να συντρίψουν αυτούς τους επτά στύλους και να καταργήσουν αυτή τη θεϊκά κατασκευασμένη ενότητα.

Προβλέποντας την αμφισβήτηση και την αντίθεση κατά αυτής της ενότητας, ο Απόστολος του Θεού την επιλύει θαυμάσια, λέγοντας...

Ἐνὶ δὲ ἐκάστῳ ἡμῶν ἐδόθη ἡ χάρις κατὰ τὸ μέτρον τῆς δωρεᾶς τοῦ Χριστοῦ. (Εφ. 8' 7)

Πώς μπορεί να υφίσταται το ένα σώμα, το ένα πνεύμα, η μία ελπίδα και όλα τα υπόλοιπα, όταν υπάρχει τόση ανισότητα ανάμεσα στους ανθρώπους; Ο ένας είναι πλούσιος, ο άλλος φτωχός· ο ένας άρχοντας, ο άλλος απλός άνθρωπος· ο ένας σοφός, ο άλλος αμαθής. Άλλος είναι απόστολος, άλλος προφήτης, άλλος διδάσκαλος, άλλος θαυματουργός, άλλος γιατρός, άλλος ομιλεί πολλές γλώσσες, όπως επιβεβαιώνει και ο ίδιος ο Παύλος (Α΄ Κορ. ιβ΄ 29-30). Πώς λοιπόν μπορεί να διατηρηθεί η ενότητα μέσα σε τόση ανισότητα;

Ο Απόστολος δεν αναλύει αυτή την απορία, αλλά δίνει τη λύση της λέγοντας: «Σε καθέναν από εμάς δόθηκε το χάρισμα σύμφωνα με το μέτρο της δωρεάς του Χριστού» (Εφ. 8' 7). Ο Θεός μετράει το μέγεθος του δώρου ανάλογα με τη δύναμη αυτού που το λαμβάνει. «Σε κάποιον έδωσε πέντε τάλαντα, σε άλλον δύο, σε άλλον ένα, σε καθέναν σύμφωνα με τη δύναμή του» (Ματθ. κε΄ 15).

Αυτό, λες, είναι η λύση της απορίας; Ναι, είναι, διότι σύμφωνα με αυτή τη διδασκαλία, τέτοιες ανισότητες ούτε τυχαία συμ-

βαίνουν ούτε προέρχονται από τη φύση, αλλά «σε καθέναν από εμάς δόθηκε η χάρη σύμφωνα με το μέτρο της δωρεάς του Χριστού» (Εφεσ. δ΄ 7).

Επειδή λοιπόν οι ανισότητες είναι δώρα του Θεού, δεν καταργούν αλλά υποστηρίζουν την ενότητα, που κατασκευάστηκε από τον Θεό. Γιατί λοιπόν εσύ λες ότι αυτά διαλύουν τους δεσμούς της ενότητας; Δεν βλέπεις τη διαφορά των λειτουργιών που υπάρχουν στα μέλη του σώματός μας; Το μάτι βλέπει, τα αυτιά ακούν, το στόμα μιλά, τα χέρια εργάζονται, τα πόδια περπατούν. Κι όμως, η διαφορά στις λειτουργίες των μελών μας δεν καταστρέφει, αλλά ενισχύει τους δεσμούς ενότητας του σώματος.

Με τον ίδιο τρόπο, η διαφορά των χαρισμάτων των μελών του σώματος της Εκκλησίας δεν καταργεί, αλλά στηρίζει τους πνευματικούς δεσμούς ενότητας του σώματος της Εκκλησίας, που είναι το πλήρωμα των πιστών. «Αδελφός που βοηθιέται από αδελφό είναι σαν οχυρωμένη και ψηλή πόλη· έχει τη δύναμη σαν βασιλείο καλά θεμελιωμένο» (Παροιμ. ιη΄ 19).

ΚΥΡΙΑΚΗ ΚΣΤ'

ΕΡΜΗΝΕΙΑ ΤΗΣ ΣΗΜΕΡΙΝΗΣ ΠΕΡΙΚΟΠΗΣ ΑΠΟ ΤΗΝ ΠΡΟΣ ΕΦΕΣΙΟΥΣ ΕΠΙΣΤΟΛΗ

(Εφ. ε' 8-19)

Το Πνεύμα το Άγιον, που μίλησε μέσω των προφητών, όχι μόνο προείπε για τον Ιησού Χριστό, αλλά και προανήγγειλε τις ηθικές νομοθεσίες του Ευαγγελίου. Από αυτό προκύπτει η απόλυτη συμφωνία των προφητικών και αποστολικών διδασκαλιών. Αυτή η συμφωνία φαίνεται επίσης ανάμεσα στην επιστολή του αποστόλου Παύλου που διαβάστηκε σήμερα και στους διδακτικούς λόγους του προφήτη και βασιλιά Δαβίδ. Ο Δαβίδ, επειδή μέσα από ύμνους και ψαλμούς προς τον Θεό νουθετούσε τους ανθρώπους, συνοπτικά και με μεγάλη σαφήνεια εξέφρασε τα θεμέλια της ηθικής του Ευαγγελίου, λέγοντας: «*Απόφευγε το κακό και πράττε το καλό*» (Ψαλμ. λγ' 14).

Πράγματι, πάνω σε αυτό θεμελιώνεται και στηρίζεται η ευαγγελική νομοθεσία και η σωτηρία κάθε πιστού ανθρώπου: στην αποφυγή κάθε αμαρτίας και στην εφαρμογή κάθε αρετής. Δεν αρκεί για τη σωτηρία μόνο η αποφυγή της αμαρτίας· είναι εξίσου απαραίτητη και η πράξη της αρετής. «*Απόφευγε το κακό και πράττε το καλό*».

Αυτό είπε ο προφήτης Δαβίδ, και το ίδιο ακριβώς είπε και ο απόστολος Παύλος. Επειδή όμως ο Παύλος δίδασκε συγκεκριμένα τους Εφεσίους και, μέσω αυτών, όλη την οικουμένη τα ηθικά μαθήματα του Ευαγγελίου, πρώτα ανέφερε ονομαστικά ποιο είναι το κακό, προστάζοντας να το αποφεύγουμε τελείως: «*Η πορνεία, κάθε είδους ακαθαρσία ή πλεονεξία, ας μη γίνεται ούτε λόγος μεταξύ σας, όπως αρμόζει σε αγίους, ούτε αισχροτήτα, ούτε ανόητη ομιλία ή ανάρμοστη αστειολογία*» (Εφ. ε' 3-4).

Στη συνέχεια, αφού κατέστησε σαφές ποιο είναι το αγαθό, δηλαδή τις γενικές αρετές όπως η αγαθότητα, η δικαιοσύνη και η αλήθεια, δίδαξε με θαυμαστό τρόπο την αποστροφή της αμαρτίας και την πράξη των αρετών.

Η ερμηνεία αυτών των ιερών λόγων αποκαλύπτει τα θεϊκά νοήματα που περιέχονται σε αυτούς. Όσοι λοιπόν ποθείτε την απόλαυση της σωτηρίας της ψυχής σας, στρέψτε με προσοχή την ακοή σας για να ακούσετε και το νου σας για να κατανοήσετε αυτά που λέγονται.

Ἀδελφοί, ὡς τέκνα φωτός περιπατεῖτε (Εφ. ε' 8)

«Τέκνα φωτός», είπε, αντί για «πεφωτισμένοι», όπως επίσης είπε «Τέκνα φύσει οργής» (Εφ. β' 3), αντί για «ωργισμένοι». Παρόμοιες εκφράσεις βρίσκουμε και στους Ευαγγελιστές: «Υιοί του πονηρού» (Ματθ. ιγ' 38), αντί για «πεπονηρευμένοι», και «Υιόν γέννης» (Ματθ. κγ' 15), αντί για «διορισμένον στη γέννα». Επίσης, «Ἴνα υἱοὶ φωτός γένησθε» (Ιωάν. ιβ' 36), αντί για «για να φωτιστείτε».

Επειδή προηγουμένως είπε: «Ἦσασταν κάποτε σκότος, τώρα όμως φως ἐν Κυρίῳ», πρόσθεσε το «Ὡς τέκνα φωτός περιπατεῖτε» (Εφεσ. ε' 8). Σημαίνει: Ἦσασταν παλαιότερα σκοτισμένοι από το σκοτάδι της απιστίας και της ειδωλολατρίας. Τώρα όμως φωτιστήκατε από το φως της πίστεως και της χάριτος του Κυρίου Ἰησοῦ Χριστοῦ. Γι' αυτό, ζήστε όχι σαν σκοτισμένοι, αλλά σαν φωτισμένοι.

Ο άνθρωπος που σκοτίζεται από το αισθητό σκοτάδι πέφτει σε γκρεμούς και βάραθρα. Ομοίως, αυτός που σκοτίζεται από το νοητό σκοτάδι της απιστίας πέφτει σε παρανομίες και αδικίες. Αντίθετα, ο φωτισμένος από το υλικό φως περπατά τον δρόμο του χωρίς να σκοντάφτει, και ο φωτισμένος από το νοητό φως της χάριτος βαδίζει στον δρόμο της αρετής χωρίς αμαρτήματα.

«Περιπατείτε οὖν», λέει, δηλαδή πράττετε τα καλά έργα, «ὡς τέκνα φωτός», δηλαδή σαν εκείνους που φωτίζονται από την πίστη και τη χάρη.

(ὁ γὰρ καρπὸς τοῦ φωτὸς ἐν πάσῃ ἀγαθωσύνῃ καὶ δικαιοσύνῃ καὶ ἀληθείᾳ) (Εφ. ε' 9)

Επειδή είπε: «Ὡς τέκνα φωτός περιπατεῖτε» (Εφ. ε' 8), εξηγεί σαν σε παρένθεση ποια είναι τα έργα εκείνων που έχουν φωτιστεί από το Πανάγιο Πνεύμα, αποκαλώντας αυτά καρπό του Πνεύματος, επειδή μέσω της χάριτος του Αγίου Πνεύματος οι άνθρωποι τα κατορθώνουν. Όταν έγραφε προς τους Γαλάτες, ανέφερε εννέα καρπούς του Αγίου Πνεύματος: «Ὁ δε καρπὸς τοῦ Πνεύματος εἶναι ἀγάπη, χαρὰ, εἰρήνη, μακροθυμία, χρηστότης, ἀγαθωσύνη, πίστις, πραότης, ἐγκράτεια» (Γαλ. ε' 22).

Όταν όμως έγραφε προς τους Εφεσίους, περιόρισε τους καρπούς σε τρεις μόνο: «*Ὑποτασσάμενοι κυρίῳ, ὡς τὸ μυστήριον τοῦ κυρίου, ὃ ἐν αὐτῷ ἐκτίσθη, ἡμεῖς ἐν αὐτῷ*» (Εφ. ε' 5).

Αρχικά, παρατήρησε τη σχέση του αριθμού τρία προς τον εννέα: από το τρία προκύπτει ο εννέα, και το τρία είναι η ρίζα του εννέα. Επιπλέον, σημείωσε ότι στους τρεις καρπούς προσέθεσε τη φράση «*Ὑποτασσάμενοι κυρίῳ*», για να δείξει ότι στην τελειότητα αυτών των τριών μεγάλων αρετών περιλαμβάνονται και όλες οι υπόλοιπες.

Διότι, όταν ζούμε «*Ὑποτασσάμενοι κυρίῳ*», ευεργετώντας τόσο φίλους όσο και εχθρούς, και «*Ὑποτασσάμενοι κυρίῳ*», μη αδικώντας ούτε τον εαυτό μας με την αμαρτία, ούτε τον πλησίον με άδικες κρίσεις ή καταπίεση, και «*Ὑποτασσάμενοι κυρίῳ*», λέγοντας την αλήθεια της πίστεως και πράττοντας την αλήθεια σε κάθε λόγο και έργο, τότε αγαπάμε, χαιρόμαστε, ειρηνεύουμε, μακροθυμούμε, γινόμαστε καλοί και αγαθοί, πιστοί, πράοι και εγκρατείς.

δοκιμάζοντες τί ἐστὶν εὐάρεστον τῷ Κυρίῳ· (Εφ. ε' 10)

Ιδού ο τρόπος με τον οποίο περπατάμε ως τέκνα φωτός: μέσω της δοκιμής των έργων που είναι αρεστά στον Θεό. Ζούμε ως φωτισμένοι, δοκιμάζοντας δηλαδή ποιο έργο είναι αρεστό στον Θεό, ώστε να το εκτελέσουμε.

Αλλά πώς, θα πεις, μπορώ να κάνω τέτοια δοκιμή; Ερεύνησε και μάθε ποια είναι τα έργα που έχουν νομοθετηθεί από τον Θεό μέσω των Θείων Γραφών, που παραδόθηκαν από τους αγίους Αποστόλους, είτε γραπτώς είτε προφορικώς, και που διδάχθηκαν από την Ορθόδοξη Εκκλησία. Αυτά είναι τα ευάρεστα στον Κύριο. Γι' αυτό, σε αυτά να στηρίξεις τα βήματά σου και αυτά να κρατήσεις. «Στέκεστε», διδάσκει ο Απόστολος του Θεού, «και κρατάτε τις παραδόσεις που διδαχθήκατε, είτε μέσω του λόγου είτε μέσω της επιστολής μας» (Β' Θεσ. β' 15). Όσα όμως είναι ανθρώπινα ευρήματα και αντίθετα προς αυτά, να τα αποφεύγεις, όπως λέει ο ίδιος Απόστολος, ως «βεβήλους και γεροντικές μύθους» (Α' Τιμ. δ' 7).

καὶ μὴ συγκοινωνεῖτε τοῖς ἔργοις τοῖς ἀκαρποῖς τοῦ σκότους, μᾶλλον δὲ καὶ ἐλέγχετε, τὰ γὰρ κρυφῇ γινόμενα ὑπ' αὐτῶν αἰσχρόν ἐστιν καὶ λέγειν· (Εφ. ε' 11-12)

Τα άκαρπα έργα του σκότους είναι οι αμαρτίες, όπως αλλού εξηγεί ο ίδιος ο Παύλος, λέγοντας: «Μη συμμετέχεις στις αμαρτίες των άλλων» (Α' Τιμ. ε' 22). Τα έργα της αμαρτίας είναι άκαρπα, επειδή δεν φέρνουν άλλο καρπό παρά μόνο αισχύνη και θάνατο. Όπως έγραφε ο Παύλος στους Ρωμαίους: «Ποιον καρπό είχατε τότε, από εκείνα για τα οποία τώρα ντρέπεστε; Γιατί το τέλος αυτών είναι ο θάνατος. Ο μισθός της αμαρτίας είναι θάνατος» (Ρωμ. ζ' 21-23).

Πότε λοιπόν δεν συμμετέχω στα άκαρπα έργα του σκότους; Όταν ούτε με έργο βοηθάω τον αμαρτάνοντα να πράξει την αμαρτία ή να επιμένει σε αυτήν, ούτε με λόγο τον ενθαρρύνω ή τον συμβουλεύω να αμαρτήσει ή να επιμένει στην αμαρτία. Πολύ περισσότερο, δεν συμμετέχω όταν προσπαθώ με κάθε τρόπο να τον εμποδίσω από την αμαρτία.

Δεν αρκεί όμως για τη σωτηρία της ψυχής μου να μην συμμετέχω απλώς στις ξένες αμαρτίες. Διότι, όταν δεν συμμετέχω στην αμαρτία, τότε απομακρύνομαι μόνο από το κακό. Είναι όμως ανάγκη να πράξω και το καλό. Γι' αυτό λέει: «Μάλιστα να ελέγχετε κιόλας». Ο έλεγχος της αμαρτίας είναι πράξη καλού έργου.

Αλλά πώς, θα πεις, μπορεί ο απλός άνθρωπος να ελέγξει την αμαρτία εκείνου που έχει κάποιο αξίωμα ή εξουσία; Υπάρχουν πολλοί και διάφοροι τρόποι να ελέγχουμε. Πολλές φορές, ακόμη και με τον έπαινο, ελέγχουμε. Επίσης, ακόμη και η απλή αποστροφή μας προς την αμαρτία αποτελεί έλεγχο για τον αμαρτωλό.

Γιατί όμως οφείλουμε όχι μόνο να απέχουμε από τη συμμετοχή στις αμαρτίες, αλλά και να τις ελέγχουμε; Διότι τα αμαρτήματα είναι τόσο βλαβερά και ολέθρια, ακόμη και όταν γίνονται κρυφά από τους αμαρτωλούς, ώστε ακόμη και τα ονόματά τους είναι αισχρά και γεμίζουν το στόμα με ντροπή. Γι' αυτό και ο Απόστολος του Θεού διέταξε να μη γίνονται καθόλου αντικείμενο ονομασίας (Εφ. ε' 3).

Ιδού όμως και ένας άλλος, ακόμη ισχυρότερος λόγος, για τον οποίο πρέπει να ελέγχουμε την αμαρτία.

τὰ δὲ πάντα ἐλεγχόμενα ὑπὸ τοῦ φωτὸς φανεροῦνται· πᾶν γὰρ τὸ φανερούμενον φῶς ἐστι. (Εφ. ε' 13)

«Φως εν Κυρίῳ» (Εφ. ε' 8) ονόμασε ο θείος Απόστολος τους Εφεσίους, επειδή είχαν φωτιστεί από τη θεία χάρη. Κάθε αίρε-

ση, κάθε αμαρτία, κάθε σφάλμα, όσο παραμένει κρυφό, δεν διορθώνεται ποτέ. Όταν όμως έρθει στο φως, δηλαδή όταν φανερωθεί και ελεγχθεί από έναν πεφωτισμένο και ενάρετο άνθρωπο, τότε προκύπτει η ελπίδα της διόρθωσης. Γι' αυτό ο Παύλος, γράφοντας προς τον Τιμόθεο για την παιδαγωγία των αμαρτωλών, έλεγε: «*Ίσως τους δώσει ο θεός μετάνοια για να γνωρίσουν την αλήθεια*» (Β' Τιμ. β' 25).

Η αμαρτία γίνεται κρυφά: «*Τα γαρ κρυφῇ γινόμενα*» (Εφ. ε' 12), είπε, λόγω του φόβου και της ντροπής. Κάθε όμως έργο που γίνεται φανερό είναι φως, δηλαδή αρετή: «*Πᾶν γάρ τό φανερούμενον, φῶς ἐστίν*» (Εφ. β' 13). Όταν λοιπόν η αμαρτία φανερωθεί και ελεγχθεί, τότε ο αμαρτωλός, μέσω της μετάνοιας, γίνεται φως, δηλαδή αρχίζει να εργάζεται την αρετή.

Μάρτυρας αυτού είναι ο Δαβίδ. Ο ίδιος αμάρτησε κρυφά, αλλά ο Νάθαν φανέρωσε και έλεγξε την αμαρτία του, λέγοντας: «*Εσύ έπραξες στα κρυφά, αλλά εγώ θα κάνω αυτό το πράγμα μπροστά σε όλον τον Ισραήλ και υπό το φως του ήλιου*» (Β' Βασ. ιβ' 12). Ο Δαβίδ, μέσω της μετάνοιας, άφησε πίσω του το σκοτάδι της αμαρτίας και εισήλθε στο φως της αρετής.

Αυτό αποδεικνύεται και από τα όσα ακολουθούν.

Διὸ λέγει· Ὑγειρε, ὁ καθεύδων, καὶ ἀνάστα ἐκ τῶν νεκρῶν, καὶ ἐπιφάνει σοι ὁ Χριστός. (Εφ. ε' 14)

Ποιος λέει αυτά; Κατά λέξη δεν βρίσκονται στη Θεία Γραφή. Κάποιοι είπαν ότι προέρχονται από τα λεγόμενα απόκρυφα βιβλία του προφήτη Ιερεμία. Άλλοι υποστήριξαν ότι προέρχονται από έναν ψαλμό άλλων συγγραφέων, οι οποίοι, αφού αξιώθηκαν της θείας χάριτος, συνέγραψαν ψαλμούς, όπως ο Απόστολος Παύλος είπε: «*Καθένας από εσάς έχει έναν ψαλμό*» (Α' Κορ. ιδ' 26).

Πιο πιθανό όμως φαίνεται ότι η ιδέα προέρχεται από αυτούς τους προφητικούς λόγους του Ησαΐα: «*Ο λαός που πορεύεται*

στο σκοτάδι, δείτε φως μεγάλο· όσοι κατοικούν σε χώρα και σκιά θανάτου, φως θα λάμψει επάνω σας» (Ησ. θ' 2). Ο Απόστολος Παύλος όμως την μετασημάτισε, όπως και άλλες προφητικές ρήσεις έχουν μετασηματιστεί από τους ιερούς Ευαγγελιστές (Ματθ. β' 15).

Ο αμαρτωλός χαρακτηρίζεται «κοιμώμενος» ως αδρανής και ανενεργός στα καλά έργα. Συγκρίνεται με τους νεκρούς, επειδή η ψυχή του είναι «νεκρωμένη» από την αμαρτία. Ο λόγος προτρέπει τον αμαρτωλό σε μετάνοια: «*Εύπνα, εσύ που κοιμάσαι τον ύπνο της αμαρτίας, και σήκω από τα νεκρά έργα της*». Αυτό είναι ο έλεγχος της αμαρτίας.

Δες πώς, μετά τον έλεγχο και τη συντριβή της καρδιάς που υπονοείται, υπόσχεται το φως της χάριτος: «*Και θα σε φωτίσει ο Χριστός*». Ιδού πώς, μέσω του ελέγχου, ο αμαρτωλός, που ήταν σκοτεινός, γίνεται δίκαιος και φωτεινός από το φως της χάριτος του Ιησού Χριστού.

Βλέπετε οὖν ἀκριβῶς πῶς περιπατεῖτε, μὴ ὡς ἄσοφοι ἀλλ' ὡς σοφοί, ἐξαγοραζόμενοι τὸν καιρὸν, ὅτι αἱ ἡμέραι πονηραὶ εἰσι. (Εφ. ε' 15-16)

Το μέτρον είναι ο χρόνος, με τον οποίο μετράμε τη διάρκεια των πραγμάτων· γι' αυτό ούτε πωλείται, ούτε αγοράζεται, ούτε εξαγοράζεται. Το ίδιο και οι ημέρες, που είναι μέρος του χρόνου, δεν είναι ούτε κακές ούτε καλές από τη φύση τους. Είναι λοιπόν φανερό ότι ο Απόστολος χρησιμοποίησε αυτά τα λόγια μεταφορικά.

Τι σημαίνει τότε το «εξαγοραζόμενοι τον καιρόν, ότι αι ημέραι πονηραί εισίν»; Παρόμοια έγραψε και προς τους Κολοσσαείς, λέγοντας: «*Να πορεύεστε με σοφία προς τους εκτός, εξαγοράζοντας τον καιρό. Ο λόγος σας να είναι πάντοτε γεμάτος χάρη, νοστιμισμένος με αλάτι, ώστε να ξέρετε πώς πρέπει να απαντήσετε στον καθένα*» (Κολ. δ' 5-6).

Αυτά ξεκαθαρίζουν το νόημα των λόγων. Διότι δείχνουν ότι το «εξαγοράζοντας τον καιρό» σημαίνει ότι είναι ανάγκη να απαντούν προς τους εκτός (δηλαδή τους άπιστους) και προς όλους τους ανθρώπους με σοφία και φρόνηση, λαμβάνοντας υπόψη τις επικίνδυνες περιστάσεις της εποχής. «Ότι οι ημέρες είναι πονηρές», δηλαδή οι παρούσες ημέρες είναι γεμάτες θλίψεις, επιβουλές και κινδύνους.

Μια άλλη ερμηνεία επίσης φαίνεται να ταιριάζει με τα αποστολικά λόγια. Όταν, για παράδειγμα, χθες ήμασταν αργοί, αλλά σήμερα κάναμε διπλάσιο έργο από το συνηθισμένο, λέμε πως «εξαγοράσαμε τον καιρό», δηλαδή αναπληρώσαμε τον χαμένο χρόνο. Πονηρές ημέρες λέμε εκείνες κατά τις οποίες συμβαίνουν θλίψεις και συμφορές. Μήπως λοιπόν ο Απόστολος, χρησιμοποιώντας αυτή την έννοια, είπε: «Τώρα κάντε αγαθά έργα διπλάσια από αυτά που δεν κάνατε στο παρελθόν, όταν λατρεύατε τα είδωλα», λαμβάνοντας υπόψη ότι οι παρούσες ημέρες είναι γεμάτες από θανατηφόρους κινδύνους;

Επιπλέον, επειδή το «εξαγοράζω» σημαίνει στη Θεία Γραφή και «διαπραγματεύομαι», όπως φαίνεται από τα λόγια του Ναβουχοδονόσορα προς τους μάγους: «Πράγματι γνωρίζω ότι διαπραγματεύεστε τον καιρό» (Δαν. β' 8), συνάγεται και άλλη έννοια: Να ζείτε όχι ως άσοφοι, αλλά ως σοφοί, διαπραγματευόμενοι τον χρόνο, υπομένοντας γενναία όλες τις δυσκολίες της εποχής και δίνοντας τα πάντα για να διαφυλάξετε την πίστη σας στον Χριστό. Διότι αυτές τις ημέρες οι τύραννοι τολμούν κάθε είδους καταπίεση.

Διὰ τοῦτο μὴ γίνεσθε ἄφρονες, ἀλλὰ συνιέντες τί τὸ θέλημα τοῦ Κυρίου. (Εφ. ε' 17)

Από αυτό μαθαίνουμε ποιος είναι ο άφρων, δηλαδή ο ανόητος, και συνεπώς ποιος είναι ο φρόνιμος. Άφρων είναι ο άνθρωπος που δεν γνωρίζει το θέλημα του Κυρίου του. Τέτοιον άφρονα χαρακτήρισε ο Θεός τον πλούσιο εκείνον, ο οποίος, αγνώ-

ντας ότι το θέλημα του Κυρίου είναι να μη συσσωρεύουμε «θησαυρούς στη γη» (Ματθ. ζ΄ 19), σκεφτόταν να χτίσει μεγαλύτερες αποθήκες για να συγκεντρώσει τους θησαυρούς του. «Αφρων», του είπε ο Θεός, «αυτή τη νύχτα ζητούν τη ζωή σου· όσα έχεις ετοιμάσει, σε ποιον θα ανήκουν;» (Λουκ. ιβ΄ 20).

Φρόνιμος είναι εκείνος που, γνωρίζοντας το θέλημα του Κυρίου, ελεεί τους φτωχούς. Γι' αυτό φρόνιμες ονόμασε ο Κύριος εκείνες τις πέντε παρθένες που είχαν πάρει λάδι «στα δοχεία τους μαζί με τις λαμπάδες τους» (Ματθ. κε΄ 4). Το ίδιο και τον δούλο εκείνον που μοίραζε τις τροφές την κατάλληλη στιγμή. Αυτή είναι η αληθινή και σωτήρια φρόνηση, δηλαδή η πρακτική γνώση του θείου θελήματος, η οποία οδηγεί στην αιώνια μακαριότητα. «Μακάριος ο δούλος εκείνος», είπε ο Κύριος για τον φρόνιμο δούλο, «τον οποίο, όταν έρθει ο Κύριός του, θα τον βρει να πράττει έτσι» (Ματθ. κδ΄ 46).

Καὶ μὴ μεθύσκεσθε οἴνῳ, ἐν ᾧ ἔστιν ἀσωτία, ἀλλὰ πληροῦσθε ἐν Πνεύματι, (Εφ. ε':18)

Γιατί, μετά την προτροπή για φρόνηση, προτρέπει αμέσως στην αποχή από τη μέθη; Επειδή η μέθη αποσπά τον άνθρωπο από τη λογική του, τον κάνει ανόητο και άφρονα. Παρόλο που πολλά είδη ποτών μπορούν να προκαλέσουν μέθη, ο Απόστολος αναφέρεται συγκεκριμένα στο κρασί ως δημιουργό της, διότι πρώτος στον κόσμο μέθυσε ο Νώε από το κρασί. Λέει: «μέσα στο οποίο υπάρχει ασωτία», δηλαδή στον οίνο, επειδή οι μεθυσμένοι πράττουν κάθε είδους ασωτία, δηλαδή κάθε παραλογισμό και αισχρότητα.

Παρατήρησε πώς αντικαθιστά μια πλήρωση με μια άλλη: «Αντί να γεμίζετε με κρασί», λέει, «να γεμίζετε με Πνεύμα» – δηλαδή, να γεμίζετε με τα χαρίσματα του Αγίου Πνεύματος, που είναι ωφέλιμα και σωτήρια, αντί της πλήρωσης από κρασί, που είναι βλαβερή και ολέθρια.

λαλοῦντες ἑαυτοῖς ψαλμοῖς καὶ ὕμνοις καὶ ᾠδαῖς πνευματικαῖς, ᾄδοντες καὶ ψάλλοντες τῇ καρδίᾳ ὑμῶν τῷ Κυρίῳ. (Εφ. ε' 19)

Ιδού ο τρόπος με τον οποίο γεμίζουμε με τη χάρη του Παναγίου Πνεύματος. Ψαλμούς ονομάζει εκείνους που συνέθεσε ο προφητάνακτας Δαβίδ, ενώ ὕμνους αυτούς που εκφωνούσαν οι άγιοι άνδρες σε διάφορες περιστάσεις.

Για αυτούς τους ὕμνους, ο Δαβίδ είπε: «Θα σε υμνήσω εν μέσῳ της Εκκλησίας» (Ψαλμ. κα' 22). Ο Ματθαίος αναφέρεται στους Αποστόλους μετά τη μετάληψη του Μυστηρίου της Θείας Ευχαριστίας: «Υμνήσαντες, βγήκαν στο Όρος των Ελαιών» (Ματθ. κστ' 30). Ο Λουκάς γράφει για τον Παύλο και τον Σίλα όταν ήταν φυλακισμένοι: «Κατά το μεσονύκτιο, ο Παύλος και ο Σίλας προσεύχονταν και ὕμνησαν τον Θεό» (Πράξ. ιστ' 25).

Ωδές ονομάζει τις δύο ωδές του Μωυσή, την ωδή της Δεβώρας και του Βαράκ, καθώς και την ωδή του Δαβίδ (Εξόδ. ιε' 1, Δευτ. λα' 22, Κριτ. ε' 12, Β' Βασ. κβ' 1).

Καλά κάνει και προσθέτει τον χαρακτηρισμό «πνευματικές ωδές», διότι υπάρχουν και ωδές σωματικές, δηλαδή εκείνες που διεγείρουν αισχρούς και σαρκικούς πόθους. Το «Λαλούντες μεταξύ σας ψαλμούς, ὕμνους και πνευματικές ωδές» σημαίνει: διδάσκοντας και νουθετώντας τους εαυτούς σας με τα λόγια που περιέχονται στους ψαλμούς, στους ὕμνους και στις πνευματικές ωδές. Όπως και στους Κολοσσαείς έγραφε: «Διδάσκοντας και νουθετώντας ο ένας τον άλλον με ψαλμούς, ὕμνους και πνευματικές ωδές» (Κολ. γ' 16).

Με το «άδοντες και ψάλλοντες στην καρδιά σας στον Κύριο», διδάσκει ότι πρέπει όχι μόνο με το στόμα και τα χείλη να ψάλλουμε, αλλά συγχρόνως και με το νου και την ψυχή να προσφέρουμε στον Θεό ὕμνους, ψαλμούς και ωδές.

ΚΥΡΙΑΚΗ ΚΖ'

ΕΡΜΗΝΕΙΑ ΤΗΣ ΣΗΜΕΡΙΝΗΣ ΠΕΡΙΚΟΠΗΣ ΑΠΟ ΤΗΝ ΠΡΟΣ ΕΦΕΣΙΟΥΣ ΕΠΙΣΤΟΛΗ

(Εφ. ς' 10-17)

Ως ένας πάνσοφος δάσκαλος της τέχνης και του πνευματικού πολέμου, ο θεόπνευστος Παύλος, διδάσκοντας τους στρατιώτες του Χριστού πώς να αντιπαρατάσσονται απέναντι στους αόρατους εχθρούς τους, προσφέρει νουθεσίες, κανόνες, γνώσεις και προτροπές, εξοπλίζοντας τους πλήρως από την κορυφή έως τα νύχια. Πρώτα τους ενθαρρύνει, υπενθυμίζοντάς τους τη δύναμη και την ισχύ του συμμάχου και βοηθού τους, του Κυρίου Ιησού Χριστού. Έπειτα, τους προειδοποιεί, αποκαλύπτοντας ποιοι και πόσοι είναι οι εχθροί που τους πολεμούν, καθώς και τι είδους δυνάμεις, τεχνάσματα και στρατηγικές διαθέτουν. Στη συνέχεια, τους παραθέτει τους κανόνες της απαραίτητης προετοιμασίας για την αντιμετώπιση αυτών των εχθρών. Έπειτα, παρουσιάζει ποια είναι τα κατάλληλα όπλα για αυτόν τον πόλεμο, καθώς και ποια από αυτά είναι τα ισχυρότερα. Τέλος, υποσχόμενος νίκες και τρόπαια μέσω αυτών των όπλων, τους προτρέπει να εξοπλιστούν όλοι με αυτά.

Αυτά τα διδάγματα περιλαμβάνονται στη σημερινή επιστολή του Αποστόλου. Είναι μαθήματα πολύ πιο απαραίτητα από εκείνα που διδάσκονται οι στρατιώτες των επίγειων βασιλιάδων, καθώς τόσο η ψυχή είναι πιο πολύτιμη από το σώμα, όσο και η αιώνια ζωή υπερτερεί της πρόσκαιρης, όπως επίσης και η θεία μακαριότητα ξεπερνά τη ματαιότητα της ανθρώπινης δόξας. Η γνώση αυτών των μαθημάτων είναι αναγκαία σε πολύ μεγαλύτερο βαθμό από την κατανόηση της διδασκαλίας των επίγειων στρατιωτών, διότι οι τελευταίοι πολεμούν ορατούς

και χειροπιαστούς εχθρούς, ενώ οι ουράνιοι στρατιώτες αντιμετωπίζουν αόρατους και άυλους εχθρούς. Ο πόλεμος κατά των ορατών εχθρών σταματά με την επίτευξη της ειρήνης. Ο πόλεμος όμως ενάντια στους αόρατους εχθρούς είναι αδιάκοπος, διότι δεν είναι δυνατόν να υπάρξει ειρήνη με αυτούς. Οι επίγειοι στρατιώτες πολεμούν για κοσμικά και μάταια πράγματα, ενώ οι πνευματικοί στρατιώτες για ουράνια και αιώνια αγαθά. Οι πρώτοι μάχονται για να κερδίσουν έναν φθαρτό και πρόσκαιρο μισθό, ενώ οι δεύτεροι αγωνίζονται για να απολαύσουν μια άφθαρτη και αιώνια βασιλεία.

Αυτά τα αποστολικά διδάγματα για τον πνευματικό πόλεμο χρειάζονται ερμηνεία. Αυτή την ερμηνεία προβάλλουμε εμείς σήμερα. Εσείς, ως μέλη του στρατεύματος του Χριστού, ακούστε την με προσοχή, ώστε, αφού κατανοήσετε τα νοήματα του Αποστόλου, να μπορέσετε να νικήσετε τους νοητούς εχθρούς της ψυχής σας και έτσι να αξιωθείτε τα βασιλικά στεφάνια της θείας δόξας που χαρίζει ο Θεός για τέτοιες νίκες.

Ἀδελφοί, ἐνδυναμοῦσθε ἐν Κυρίῳ καὶ ἐν τῷ κράτει τῆς ἰσχύος αὐτοῦ. (Εφ. ζ' 10)

Αφαιρεί τον φόβο από την καρδιά των πιστών και εισάγει σε αυτή το θάρρος και την ανδρεία, φυτεύοντας την ελπίδα στη μεγάλη δύναμη του Θεού, που τους βοηθάει στον καιρό του πνευματικού πολέμου εναντίον των εχθρών τους. «Ενδυναμωθείτε», λέει, δηλαδή, να είστε ανδρείοι και μεγαλοψυχοι, «στον Κύριο», ελπίζοντας στον Κύριο, «και στη δύναμη της ισχύος Του», δηλαδή στη μέγιστη και παντοδύναμη εξουσία Του.

Ἐνδύσασθε τὴν πανοπλίαν τοῦ Θεοῦ πρὸς τὸ δύνασθαι ὑμᾶς στῆναι πρὸς τὰς μεθοδείας τοῦ διαβόλου· (Εφ. ζ' 11)

Η «πανοπλία» σημαίνει όλα μαζί τα όπλα. Οι «μεθοδείες» του διαβόλου είναι οι αμέτρητοι απατηλοί τρόποι και τα δόλια τε-

χνάσματα που χρησιμοποιεί για να παραπλανήσει τους ανθρώπους. Για να παγιδεύσει τους ανθρώπους, παρουσιάζεται στον κόσμο άλλοτε ως προφήτης μέσω των ψευδοπροφητών, άλλοτε ως απόστολος μέσω των ψευδαποστόλων, και άλλοτε ως άγγελος Θεού, υποδυόμενος ότι ανακοινώνει τα θελήματα του Θεού, ενώ στην πραγματικότητα σπέρνει στο νου των ανθρώπων λογισμούς κακίας που μοιάζουν με σκέψεις αρετής. Αυτό ακριβώς εννοεί ο Απόστολος Παύλος όταν λέει: «Αυτός ο σατανάς μετασχηματίζεται σε άγγελο φωτός» (Β΄ Κορ. ια΄ 14).

Πρόσεξε επίσης ότι το όνομα «διάβολος», δηλαδή συκοφάντης και επίβουλος, αναφέρεται γενικά σε κάθε πνεύμα που εξεγέρθηκε εναντίον της υπακοής στον Θεό. Ονομάστηκε διάβολος επειδή διέβαλε και συκοφάντησε τον Θεό ως ψεύτη και επιβουλεύτηκε, και εξακολουθεί να επιβουλεύεται, το ανθρώπινο γένος.

Παρατήρησε επίσης ότι οι επίγειοι στρατηγοί δεν δίνουν όπλα σε γυναίκες, γέροντες ή ασθενείς. Αντίθετα, ο ουράνιος στρατάρχης (δηλαδή ο Παύλος) δεν εξαιρεί κανέναν, αλλά εξοπλίζει όλους ανεξαιρέτως με την πανοπλία. Αυτό είναι προφανές, διότι είπε γενικά και χωρίς εξαίρεση: «Ενδυθείτε την πανοπλία του Θεού».

Αυτό το όρισε επειδή ο διάβολος πολεμά όλους χωρίς εξαίρεση, και όλοι μπορούν, μέσω των πνευματικών όπλων, να τον αντιμετωπίσουν. Αλλά γιατί σε αυτόν τον πνευματικό πόλεμο δεν αρκούν ούτε δύο, ούτε τρία, ούτε πολλά όπλα, αλλά είναι απαραίτητα όλα τα όπλα για την αντιμετώπιση των δόλιων τεχνασμάτων του διαβόλου; Ιδού η εξήγηση.

ὅτι οὐκ ἔστιν ἡμῖν ἡ πάλη πρὸς αἷμα καὶ σάρκα, ἀλλὰ πρὸς τὰς ἀρχάς, πρὸς τὰς ἐξουσίας, πρὸς τοὺς κοσμοκράτορας τοῦ σκότους αἰῶνος τούτου, πρὸς τὰ πνευματικὰ τῆς πονηρίας ἐν τοῖς ἐπουρανίοις. (Εφ. ς΄ 12)

«Προς αίμα και σάρκα», είπε, αντί για «προς ανθρώπους», όπως και ο Κύριος όταν μίλησε προς τον Πέτρο: «Σάρκα και αίμα, δηλαδή άνθρωπος, δεν σου αποκάλυψε αυτό, αλλά ο Πατέρας μου που είναι στους ουρανούς» (Ματθ. ις΄ 17). Οι «αρχές», οι «εξουσίες», οι «κοσμοκράτορες του σκότους του αιώνα αυτού» και τα «πνευματικά της πονηρίας» αναφέρονται στα πλήθη των δαιμόνων.

Αλλά γιατί ονόμασε τους δαίμονες «αρχές» και «εξουσίες»; Ή επειδή πριν επαναστατήσουν ενάντια στην υπακοή στον Θεό, ήταν ενταγμένοι στα αγγελικά τάγματα που είχαν τέτοια ονόματα, όπως αναφέρεται: «Για να γίνει γνωστό τώρα στις αρχές και στις εξουσίες» (Εφεσ. γ΄ 10) και «είτε θρόνοι, είτε κυριότητες, είτε αρχές, είτε εξουσίες» (Κολ. α΄ 16). Ή επειδή και ο διάβολος έχει μια βασιλεία, τη βασιλεία δηλαδή της κακίας και της κολάσεως, για την οποία είπε ο Κύριος: «Πώς λοιπόν θα σταθεί η βασιλεία του;» (Ματθ. ιβ΄ 26). Έτσι, έχει και εκείνος τάγματα στη βασιλεία του, τάγματα αρχών και εξουσιών δαιμονικών.

Δες επίσης πώς τους διαχωρίζει από τα άγια αγγελικά τάγματα, αποκαλώντας τους «κοσμοκράτορες του σκότους του αιώνα αυτού», δηλαδή εξουσιαστές των πονηρών ανθρώπων στον κόσμο και της αμαρτίας, η οποία είναι το σκοτάδι της παρούσας ζωής. Ο ίδιος ο Θεάνθρωπος ονόμασε τον διάβολο «άρχοντα του κόσμου τούτου», λέγοντας: «Τώρα ο άρχοντας του κόσμου τούτου θα εκβληθεί έξω» (Ιωάν. ιβ΄ 31, ιδ΄ 30, ις΄ 11).

Το «σκοτάδι» χρησιμοποιείται για να δηλώσει την αμαρτία, όπως λέει ο προφήτης Ησαΐας: «Ο λαός που περπατά στο σκοτάδι, είδε μεγάλο φως» (Ησα. θ΄ 2). Ο Απόστολος Παύλος αποκαλεί τους δαίμονες «πνευματικά της πονηρίας», δηλαδή πονηρά πνεύματα που είναι αρχηγοί της πονηρίας και συνεργοί των αμαρτημάτων.

Η φράση «εν τοις επουρανίοις» δηλώνει τον σκοπό αυτού του πνευματικού πολέμου. Λέει: «Ενδυνθείτε όλα τα πνευματικά όπλα», διότι δεν παλεύουμε ενάντια σε ανθρώπους που μπορεί

να χάσουν τις δυνάμεις τους ή να πεθάνουν, αλλά ενάντια σε πλήθη από αρχές, εξουσίες και πονηρά πνεύματα, τα οποία ούτε αδυνατούν ούτε πεθαίνουν, αλλά είναι ακατανίκητα και αθάνατα. Παλεύουμε εναντίον τους «εν τοις επουρανίοις», δηλαδή για τα επουράνια αγαθά.

Εκείνοι μας πολεμούν για να μας στερήσουν τα επουράνια αγαθά· εμείς αντιπολεμούμε, ώστε να απολαύσουμε τη δόξα και τη μακαριότητα αυτών των αγαθών.

Διὰ τοῦτο ἀναλάβετε τὴν πανοπλίαν τοῦ Θεοῦ, ἵνα δυνηθῆτε ἀντιστῆναι ἐν τῇ ἡμέρᾳ τῇ πονηρᾷ καὶ ἅπαντα κατεργασάμενοι στῆναι. (Εφ. ζ' 13)

Την «*ἡμέρα την πονηρή*» ονομάζει τον χρόνο της παρούσας ζωής, διότι κατά τη διάρκειά της γίνονται οι πονηρές πράξεις. Χρησιμοποιεί τη λέξη «*ἡμέρα*» αντί για «*καιρός*», για να δείξει τη σύντομη και περαστική φύση αυτού του βίου. Πραγματικά, χίλια χρόνια αυτής της ζωής, συγκρινόμενα με την αιωνιότητα του μέλλοντος κόσμου, είναι «*σαν η χθεσινή ημέρα που πέρασε*» (Ψαλμ. πθ' 4). Το κάνει αυτό επίσης για να παρακινήσει τους στρατιώτες του Χριστού, δείχνοντάς τους πόσο λίγος είναι ο χρόνος που θα χρειαστεί να πολεμήσουν.

Επειδή οι εχθροί είναι αρχές, εξουσίες, κοσμοκράτορες και πνεύματα πονηρίας, γι' αυτό επαναλαμβάνει την εντολή σχετικά με την πανοπλία: «*Πάρτε*», λέει, «*όλα τα θεία όπλα, ώστε με τη βοήθειά τους να μπορέσετε να πολεμήσετε αυτούς τους εχθρούς κατά τη διάρκεια της πρόσκαιρης ζωής μας, μέσα στην οποία συμβαίνουν οι πονηρές πράξεις*». Το «*και αφού τα καταφέρετε όλα*» σημαίνει ότι αφού υποτάξετε και νικήσετε τα πάντα, δηλαδή τα πάθη, τις επιθυμίες και τους δαίμονες, θα πρέπει να παραμείνετε μέχρι το τέλος της ζωής σας στην ίδια κατάσταση νίκης.

Το «να σταθείτε» σημαίνει να στερεωθείτε, επειδή πολλοί που νίκησαν αρχικά, αργότερα ηττήθηκαν και έπεσαν. Καθορίζει συγκεκριμένα ποια είναι η πανοπλία του Θεού, δηλαδή όλα τα θεία όπλα, λέγοντας:

Στῆτε οὖν περιζωσάμενοι τὴν ὁσφὺν ὑμῶν ἐν ἀληθείᾳ, καὶ ἐνδυσάμενοι τὸν θώρακα τῆς δικαιοσύνης, καὶ ὑποδησάμενοι τοὺς πόδας ἐν ἐτοιμασίᾳ τοῦ Εὐαγγελίου τῆς εἰρήνης, **(Εφ. ζ' 14-15)**

Τα όπλα είναι πνευματικά, αλλά ο θεόσοφος Παύλος τα προ-
σάρμοσε θαυμαστά στα αμυντικά όπλα των γήινων στρατιω-
τών της εποχής του. «Σταθείτε λοιπόν», λέει. Το πρώτο μάθημα
στην τέχνη του πολέμου είναι η σωστή στάση στις παρατάξεις.
Ένας στρατιώτης που δεν στέκεται σωστά, αλλά κινείται άτα-
κτα προς κάθε κατεύθυνση, είναι εύκολο να τραυματιστεί και
να σκοτωθεί από τους εχθρούς. Το ίδιο ισχύει και για τον Χρι-
στιανό που μάχεται ενάντια στους δαίμονες.

Εάν δεν παραμένει σταθερός, δηλαδή αν δεν σκέφτεται ορθά
για τα θέματα της πίστης και δεν πράττει σωστά τα έργα της
αρετής, αλλά κλίνει προς εσφαλμένα δόγματα ή περιστρέφεται
γύρω από τη ματαιότητα του κόσμου, τότε οι δυνάμεις της πο-
νηρίας μπορούν εύκολα να βλάψουν και να καταστρέψουν την
ψυχή του.

Αφού είπε «σταθείτε», προσθέτει αμέσως: «Περιζωστείτε τη
μέση σας με την αλήθεια». Οι στρατιώτες περιζώνονται υλικές
ζώνες για να συγκρατούν τα ρούχα τους, να κινούνται εύκολα
και να κρεμούν το ξίφος τους. Καλύπτουν επίσης τη μέση τους
για προστασία.

Αλλά ποια ζώνη ζητά από εμάς ο Παύλος να φορέσουμε; Στη
μέση βρίσκονται τα νεφρά, που θεωρούνται πηγή σαρκικών ε-
πιθυμιών. Γι' αυτό ο Δαβίδ παρακαλούσε τον Θεό: «Πύρωσε τα
νεφρά μου και την καρδιά μου» (Ψαλμ. 25, 2), δηλαδή, καθάρισε

τη ρίζα των σαρκικών επιθυμιών για να μην γεννά ανήθικες επιθυμίες στην καρδιά μου.

Η σωφροσύνη, λοιπόν, είναι η ζώνη που μας προτρέπει ο Παύλος να φορέσουμε. Μας διδάσκει να οπλιστούμε με αυτήν και να είμαστε αληθινά σώφρονες, όχι υποκριτικά. Να μη φαινόμαστε σώφρονες μπροστά στους ανθρώπους, ενώ κρυφά πράττουμε αμαρτωλές πράξεις, αλλά να είμαστε σώφρονες με ειλικρίνεια. Είμαστε αληθινά σώφρονες όταν απέχουμε όχι μόνο από την πράξη των σαρκικών αμαρτημάτων, αλλά και από τις πονηρές επιθυμίες, γιατί όχι μόνο η πράξη, αλλά και η επιθυμία φθείρει τη σωφροσύνη της ψυχής. Όπως είπε ο Κύριος: *«Όποιος βλέπει γυναίκα με πονηρή επιθυμία, έχει ήδη μοιχεύσει μαζί της στην καρδιά του»* (Ματθ. ε' 28).

Οι στρατιώτες φορούν επίσης σιδερένιο θώρακα για να προστατεύσουν το στήθος τους. Ο Παύλος, αντί για σιδερένιο θώρακα, ντύνει τους Χριστιανούς με τον θώρακα της δικαιοσύνης, για να προστατεύσει την καρδιά τους. Όπως τα ακονισμένα βέλη, όταν χτυπούν έναν σιδερένιο θώρακα, αμβλύνονται και πέφτουν άχρηστα, έτσι και οι δαιμονικοί πειρασμοί, όταν προσβάλλουν μια καρδιά που είναι περιφρουρημένη από τη δικαιοσύνη, εξασθενούν και γίνονται ανενεργοί, χωρίς να προκαλούν καμία βλάβη.

Επιπλέον, οι στρατιώτες φορούν κατάλληλα υποδήματα για να κινούνται εύκολα ακόμη και σε ανώμαλα και δύσβατα εδάφη. Τους δικούς μας πόδες ντύνει ο Παύλος *«με την ετοιμασία του Ευαγγελίου της ειρήνης»*. Με αυτό προτρέπει να είμαστε πρόθυμοι για κάθε εντολή του Ευαγγελίου. Όπως ο στρατιώτης με καλά υποδήματα τρέχει χωρίς δυσκολία, έτσι και ο πρόθυμος Χριστιανός ξεπερνά κάθε δαιμονικό εμπόδιο στον δρόμο της αρετής και περπατά αβίαστα στον δρόμο των εντολών του Ευαγγελίου.

Επειδή όμως μιλά για πόλεμο, διευκρινίζει ότι δεν πρόκειται για πόλεμο κατά πάντων, λέγοντας *«του Ευαγγελίου της ειρή-*

νης». Έτσι, καθιστά σαφές ότι το Ευαγγέλιο μας διδάσκει να έχουμε ειρήνη με τον Θεό και με όλους τους ανθρώπους. Και για την αιώνια ειρήνη, μας διδάσκει τον πόλεμο κατά των παθών και των δαιμόνων.

Σημείωσε αυτά τα τρία όπλα: τη σωφροσύνη, τη δικαιοσύνη και την προθυμία για καλά έργα. Είναι αληθινά ισχυρά όπλα. Όποιος περιφρουρεί τα μέλη του με τη σωφροσύνη, σπλίζει τον νου και την ψυχή του με τη δικαιοσύνη και εμφυτεύει στην καρδιά του την προθυμία για την αρετή, δεν φοβάται καμία από τις επιθέσεις του διαβόλου.

Άκου τώρα ποιο είναι το πιο ισχυρό και ανώτερο από όλα τα άλλα όπλα.

Ἐπὶ πᾶσιν ἀναλαβόντες τὸν θυρεὸν τῆς πίστεως, ἐν ᾧ δυνήσεσθε πάντα τὰ βέλη τοῦ πονηροῦ τὰ πεπυρωμένα σβέσαι· (Εφ. ζ' 16)

Ο θυρεός είναι όπλο με το οποίο οι παλιοί στρατιώτες προστατεύονταν από τα βέλη που εκτοξεύονταν εναντίον τους, καθώς και από τους λίθους που τους πετούσαν οι εχθροί. Τα πεπυρωμένα βέλη του πονηρού είναι τα φλογερά πάθη, όπως ο θυμός και η σαρκική επιθυμία, που ξεσηκώνονται από τους δαίμονες. Θυρεό της πίστεως ονομάζει την σταθερή και θερμή πίστη.

Ο Παύλος προτρέπει να «αναλάβουμε πάνω από όλα τον θυρεό της πίστεως», διότι με αυτόν μπορούμε να σβήσουμε όλους τους φλογερούς πειρασμούς του διαβόλου. Η φράση «πάνω από όλα» σημαίνει ότι, κατά εξοχήν, πριν από όλα τα άλλα όπλα, πρέπει να έχουμε θερμή πίστη, γιατί αυτή προετοιμάζει και μας παρακινεί να χρησιμοποιήσουμε και τα υπόλοιπα πνευματικά όπλα.

Ο πιστός άνθρωπος είναι σώφρων, δίκαιος και πρόθυμος να επιτελεί κάθε καλό έργο, γιατί πιστεύει ότι υπάρχει αιώνια μέλ-

λουσα ζωή, αναμένει τη φοβερή κρίση και την ανταπόδοση, και είναι πεπεισμένος ότι οι σώφρονες, οι δίκαιοι και αυτοί που πράττουν πρόθυμα τα καλά έργα, θα λάβουν τον άφθαρτο στέφανο της θείας μακαριότητας και την κληρονομιά της ουράνιας βασιλείας.

Αντίθετα, ο άπιστος, που ούτε πιστεύει, ούτε αναμένει, ούτε αποδέχεται τίποτα από αυτά, δεν τηρεί τη σωφροσύνη, δεν πράττει το δίκαιο και δεν νοιάζεται καθόλου για τις θείες αρετές. Λέει μόνο: «*Ας φάμε και ας πιούμε, γιατί αύριο πεθαίνουμε*» (Α΄ Κορ. ιε΄ 32).

Πρόσεξε ότι η πίστη όχι μόνο μας παρέχει τα όπλα των προηγούμενων αρετών, ούτε μόνο μας δίνει τη δύναμη να σβήνουμε τα φλογερά βέλη του πονηρού, αλλά μας κάνει δεκτικούς και για άλλα πνευματικά όπλα, όπως αναφέρει παρακάτω ο θείος Απόστολος.

καὶ τὴν περικεφαλαίαν τοῦ σωτηρίου δέξασθε, καὶ τὴν μάχαιραν τοῦ Πνεύματος, ὃ ἔστι ῥῆμα Θεοῦ. (Εφ. ζ΄ 17)

Η περικεφαλαία του σωτηρίου είναι η ελπίδα της σωτηρίας, όπως διδάσκει ο ίδιος ο Απόστολος Παύλος στην επιστολή του προς τους Θεσσαλονικείς: «*Ας είμαστε νηφάλιοι, έχοντας φορέσει τον θώρακα της πίστης και της αγάπης και ως περικεφαλαία την ελπίδα της σωτηρίας*» (Α΄ Θεσ. ε΄ 8).

Η μάχαιρα του Πνεύματος είναι ο λόγος του Θεού, όπως επιβεβαιώνει ο ίδιος Απόστολος, λέγοντας: «*Και τη μάχαιρα του Πνεύματος, που είναι ο λόγος του Θεού*» (Εφ. ζ΄ 17). Πράγματι, ο λόγος του Θεού, όταν εισέρχεται στην καρδιά μας, κόβει, σαν δίκοπη μάχαιρα, τα αγκάθια της κακίας και διεισδύει στα βάθη της σκέψης μας, καθαρίζοντας τις πονηρές διαθέσεις της ψυχής. Όπως λέει ο Απόστολος: «*Ο λόγος του Θεού είναι ζωντανός, δραστικός, κοφτερότερος από κάθε δίκοπη μάχαιρα, εισχωρεί βαθιά μέχρι τον διαχωρισμό ψυχής και πνεύματος, αρμών και μυ-*

ελού, και κρίνει τις σκέψεις και τις προθέσεις της καρδιάς» (Εβρ. δ' 12).

Η ελπίδα γεννιέται από την πίστη. Ο πιστός, επειδή πιστεύει σε όσα διδάσκει η πίστη, ελπίζει στη σωτηρία που υπόσχεται η πίστη για την ψυχή του. Αντίθετα, ο άπιστος, επειδή δεν πιστεύει σε αυτά που διδάσκει η πίστη, ούτε έχει ούτε μπορεί να φανταστεί ελπίδα σωτηρίας.

Η πίστη κάνει τον λόγο του Θεού δραστικό. Ο λόγος του Θεού ενεργεί ισχυρότατα μέσα στην ψυχή του πιστού, διότι αυτός πιστεύει πως είναι ο αληθινός λόγος του Θεού. Όμως, δεν έχει καμία επίδραση στην καρδιά του άπιστου όσο αυτός μένει άπιστος, διότι δεν πιστεύει ότι πρόκειται για τον λόγο του αληθινού Θεού.

Δες τη σοφία και την αλήθεια του αποστολικού λόγου: πρώτα είπε ότι με την πίστη μπορούμε να νικήσουμε όλους τους δαιμονικούς πειρασμούς. Στη συνέχεια πρόσθεσε πως με τη δύναμη της πίστης αποκτούμε και την ελπίδα της σωτηρίας και την αποτελεσματικότητα του λόγου του Θεού μέσα μας.

Αυτά τα δύο όπλα, η ελπίδα της σωτηρίας και η ενέργεια του λόγου του Θεού, προέρχονται από την πίστη και μας παραδίδονται για να πολεμήσουμε γενναία τους αόρατους εχθρούς που μας πολεμούν.

ΚΥΡΙΑΚΗ ΚΗ'

ΕΡΜΗΝΕΙΑ ΤΗΣ ΣΗΜΕΡΙΝΗΣ ΠΕΡΙΚΟΠΗΣ ΑΠΟ ΤΗΝ ΠΡΟΣ ΚΟΛΑΣΣΑΕΙΣ ΕΠΙΣΤΟΛΗ

(Κολοσ. α', 12-18)

ΟΙ ΚΟΛΟΣΣΕΣ ή Κολοσσαί, οι οποίες αργότερα μετονομάστηκαν σε Χώνες, ήταν μια σημαντική πόλη της Φρυγίας, που βρισκόταν μεταξύ της Ιεράπολης και της Λαοδίκειας, η οποία ήταν η πρωτεύουσα όλης εκείνης της επαρχίας. Ο Απόστολος Παύλος έγραψε προς τους κατοίκους της πόλης των Κολοσσών όταν ήταν φυλακισμένος στη Ρώμη, αποστέλλοντας την επιστολή σε αυτούς μέσω του Τυχικού και του Ονησίμου (Κολ. δ' 3 και ζ' 8).

Μερικοί λένε ότι ο Παύλος τους κήρυξε το Ευαγγέλιο όταν πέρασε από τη Φρυγία και τη Γαλατική χώρα. Ωστόσο, επειδή στην επιστολή του προς αυτούς (Κολ. α' 4) γράφει ότι άκουσε για την πίστη τους στον Χριστό και την αγάπη τους προς τους αγίους, και επίσης επειδή τους κατατάσσει μαζί με τους Λαοδικείς σε εκείνους που δεν είχαν δει το πρόσωπό του, λέγοντας: «Θέλω να ξέρετε πόσο μεγάλο αγώνα έχω για σας και για εκείνους που είναι στη Λαοδίκεια και για όσους δεν με έχουν γνωρίσει προσωπικά» (Κολ. β' 1), είναι πιθανότερο να τους δίδαξε την πίστη κάποιος άλλος, ίσως ο Επαφράς. Ο Παύλος γράφει ότι ο Επαφράς τους δίδαξε και υπηρέτησε ως διάκονος για αυτούς: «Όπως μάθατε από τον Επαφρά, τον αγαπητό μας σύνδουλο, ο οποίος είναι πιστός διάκονος του Χριστού για χάρη σας» (Κολ. α' 7).

Ο Παύλος έγραψε προς αυτούς επειδή αυτοί ήταν εθνικοί, ενώ ο ίδιος είχε επιλεγεί ως δάσκαλος των εθνών (Πράξ. θ' 15, Γαλ. α' 16). Επίσης, έγραψε επειδή έμαθε ότι οι ψευδαπόστολοι πήγαν και σε αυτούς, κηρύττοντας «μέσω της φιλοσοφίας και

της μάταιης απάτης» (Κολ. β΄ 8, 18), μια λατρεία αγγέλων, δηλαδή να τιμούν τους αγγέλους περισσότερο από ό,τι πρέπει, αλλά και τηρήσεις ιουδαϊκών παραδόσεων.

Η επιστολή προς αυτούς περιέχει, πρώτον, δόγματα πίστης πολύ υψηλά και διδακτικά, που φανερώνουν τις μεγάλες ευεργεσίες του Θεού προς τους ανθρώπους· δεύτερον, έλεγχο της απατηλής και βλαβερής διδασκαλίας των ψευδαποστόλων· και τρίτον, ηθική νουθεσία πραγματικά θαυμαστή και επουράνια. Ένα μέρος από τα θεολογικά δόγματα της πίστης μας διδάσκει η περικοπή της επιστολής που διαβάστηκε σήμερα.

Αυτά τα δόγματα όμως χρειάζονται ερμηνεία. Εμείς, στηρίζοντας το θάρρος μας στο έλεος του Θεού, την προσφέρουμε. Εσείς, αδελφοί, με προσεκτική και ευλαβή ακρόαση ακούστε την, για να κατανοήσετε τα νοήματα που περιέχονται στα θεία δόγματα, και έτσι να φωτιστεί η ψυχή σας από το σωτήριο φως του Παναγίου Πνεύματος.

Ἀδελφοί, εὐχαριστοῦμεν τῷ Θεῷ καὶ Πατρὶ τῷ ἱκανώσαντι ὑμᾶς εἰς τὴν μερίδα τοῦ κλήρου τῶν ἁγίων ἐν τῷ φωτί· (Κολ. α΄ 12)

Ο επίγειος βασιλιάς μπορεί να ανεβάσει τους ανθρώπους σε ένδοξα αξιώματα, αλλά δεν μπορεί να τους καταστήσει ικανούς για την πρόπουσα εκπλήρωση των καθηκόντων που απαιτούνται από τα αξιώματα που τους δίνει. Αυτό μπορεί να το κάνει μόνο ο Βασιλιάς των βασιλέων, ο Θεός. Εκείνος όχι μόνο δίνει το θείο Του χάρισμα, αλλά κάνει ικανό και κατάλληλο αυτόν που το λαμβάνει ώστε να εκπληρώσει όσα απαιτεί το δοσμένο χάρισμα. Γι' αυτό ο θεσπέσιος Παύλος είπε: «Σ' Εκείνον που μας καθιστά ικανούς», για να φανερώσει ότι και τα δύο —και το χάρισμα και την ικανότητα να το διαχειριστούμε— τα δίνει σε εμάς ο Θεός.

Τι σημαίνει η φράση "μερίδα του κλήρου"; Η λέξη «κλήρος» έχει διάφορες σημασίες. Μεταξύ άλλων σημαίνει και το επάγγελμα, όπως φαίνεται από τον λόγο που είπαν οι Απόστολοι όταν προσεύχονταν να αποκατασταθεί κάποιος άλλος στη θέση του Ιούδα στο αποστολικό έργο από το οποίο εκείνος εξέπεσε: *«Κύριε, καρδιογνώστη όλων, ανάδειξε έναν από αυτούς τους δύο που εξέλεξες να λάβει τη μερίδα του κλήρου της διακονίας και της αποστολής αυτής, από την οποία αποστάτησε ο Ιούδας για να πάει στον δικό του τόπο»* (Πράξ. α΄ 24-25).

Η «μερίδα του κλήρου», λοιπόν, σημαίνει τη συμμετοχή στο αποστολικό έργο. Με αυτή την έννοια, το νόημα των λόγων του Παύλου είναι το εξής: *«Ευχαριστούμε τον Θεό και Πατέρα»*, ο οποίος μας έκανε ικανούς για τη διακονία του έργου που μας ανέθεσε. *«Των αγίων εν τω φωτί»*, δηλαδή των αγίων που βρίσκονται στο φως, που σημαίνει τους άγιους Αποστόλους που φωτίστηκαν από τον Θεό ώστε να κηρύξουν την Ευαγγελική αλήθεια.

Εάν κατανοήσουμε τη «μερίδα του κλήρου» ως κληρονομιά, η έννοια είναι η εξής: *«Ευχαριστούμε τον Θεό και Πατέρα»*, ο οποίος μας έκανε άξιους της κληρονομιάς των αγίων. Αυτοί βρίσκονται στην παρούσα ζωή «εν τω φωτί», δηλαδή στη γνώση της αλήθειας, ενώ στην επερχόμενη ζωή θα απολαύσουν την τέλεια γνώση του Θεού.

Δες ότι δεν οφείλουμε ευχαριστία στον Θεό μόνο για αυτό, αλλά και για όσα ακολουθούν στη διδασκαλία.

ὃς ἐρρύσατο ἡμᾶς ἐκ τῆς ἐξουσίας τοῦ σκότους καὶ μετέστησεν εἰς τὴν βασιλείαν τοῦ υἱοῦ τῆς ἀγάπης αὐτοῦ, ἐν ᾧ ἔχομεν τὴν ἀπολύτρωσιν διὰ τοῦ αἵματος αὐτοῦ, τὴν ἄφεσιν τῶν ἁμαρτιῶν· **(Κολ. α΄ 13-14)**

Η «ἐξουσία του σκότους» αναφέρεται στην τυραννία του σατανά, που βασανίζει τις ψυχές των ανθρώπων μέσω του ζυγού

της αμαρτίας. Ο «Υιός της αγάπης» είναι ο αγαπημένος Υιός, όπως λέμε επίσης «υιός της απώλειας» (Ιω. ιζ΄ 12) για τον χαμένο, και «Υιός του ανθρώπου» (Ιω. γ΄ 14) για τον άνθρωπο.

Γιατί όμως δεν είπε «στη Βασιλεία Του», αλλά «στη Βασιλεία του Υιού της αγάπης Του»; Το είπε για να δείξει ότι ο Υιός είναι ίσος, ομότιμος, και ομοούσιος με τον Πατέρα, και για να καταστήσει σαφές ότι μία είναι η Βασιλεία του Πατέρα, του Υιού και του Αγίου Πνεύματος. Αυτό γιατί μία είναι και η ουσία της θεότητάς Του. Επιπλέον, για να διδάξει ότι η αγάπη του Πατέρα έκανε τον Υιό άνθρωπο: «Διότι τόσο αγάπησε ο Θεός τον κόσμο, ώστε έδωσε τον Υιό Του τον μονογενή» (Ιω. γ΄ 16).

Ο Πατέρας, μέσω του Πάθους και του Θανάτου του Υιού Του, ο οποίος φανέρωσε στον κόσμο την αγάπη του Πατέρα, μας ελευθέρωσε από την τυραννία του άρχοντα του σκότους. Μας μετέφερε από τη δουλεία στη Βασιλεία. Γι' αυτό είπε: «Δια του οποίου έχουμε την απολύτρωση», δηλαδή μέσω του Υιού, ο οποίος έχυσε το Αίμα Του πάνω στον σταυρό. Με αυτόν τον τρόπο λυτρωθήκαμε από τη δαιμονική τυραννία και λάβαμε την άφεση των αμαρτιών μας.

Παρατήρησε επίσης ότι, για να μη τολμήσει κανείς να θεωρήσει τον Υιό κατώτερο από τον Πατέρα, ο Απόστολος απέδωσε στον Υιό όσα και στον Πατέρα. «Ερρύσατο» είπε για τον Πατέρα, και «Δια του οποίου έχουμε την απολύτρωση» για τον Υιό. «Μετέστησε», λέει για τον Πατέρα, αλλά προσθέτει αμέσως «στη Βασιλεία του Υιού της αγάπης Του».

Αιτία αυτής της μετάβασης μας είναι ο Υιός, ο Ιησούς Χριστός, ο οποίος με την έκχυση του τίμιου Αίματός Του μας λυτρώσε από την τυραννία του σατανά και, μέσω της άφεσης των αμαρτιών μας, μας κατέστησε άξιους για την αιώνια Βασιλεία.

Αφού είπε αυτά ο Απόστολος, ξεκινά τη θεολογία περί του Υιού του Θεού, λέγοντας:...

ὅς ἐστιν εἰκὼν τοῦ Θεοῦ τοῦ ἀοράτου, πρωτότοκος πάσης κτίσεως· (Κολ. α' 15)

Τα δύο αυτά ονόματα, δηλαδή «εἰκόνα» και «πρωτότοκος», παρερμήνευσαν με ανοησία ο Ἄρειος και ο Παῦλος ο Σαμοσατεύς. Αυτοί αρνήθηκαν τη θεότητα του Ιησού Χριστού και Τον υποβίβασαν στο επίπεδο των δημιουργημάτων, ὄντας ασύνετοι και παρανοϊκοί. Νόμιζαν ὅτι ο Υἱός εἶναι εἰκόνα του Θεοῦ, ὅπως και ο ἄνθρωπος που πλάστηκε «κατ' εἰκόνα Θεοῦ».

Ὅμως, ἡ Θεία Γραφή, αναφερόμενη στον ἄνθρωπο με τὴν φράση «Ὁ Θεός ἐπλασε τὸν ἄνθρωπο» (Γεν. α' 27), δείχνει καθαρά ὅτι ο ἄνθρωπος εἶναι δημιούργημα του Θεοῦ και ὄχι Θεός. Από τὴν ἄλλη, ο θεόπνευστος Παῦλος, λέγοντας ὅτι ο Υἱός εἶναι «εἰκόνα του ἀόρατου Θεοῦ», αποκλείει κάθε υλική ἔννοια για αὐτή τὴν εἰκόνα.

Ἡ λέξη «πρωτότοκος», αν ληφθεῖ με τὴν συνηθισμένη σημασία της, δηλαδή του πρώτου γεννηθέντος ανάμεσα στα ἀδελφία Του, δεν ταιριάζει καθόλου με τὸ «πρωτότοκος πάσης κτίσεως». Διότι ἡ κτίση οὔτε γεννήθηκε οὔτε τεκνοποιήθηκε ἀπὸ τὸν Θεό, ἀλλὰ πλάστηκε και δημιουργήθηκε με τὴν θεϊκή Του ἐντολή. Τὸ «πρωτόκτιστος» θα ταίριαζε στὴν κτίση, ὄχι ὅμως τὸ «πρωτότοκος».

Ἄρα, τὸ νόημα των λόγων του Αποστόλου εἶναι ἄλλο και ὄχι αὐτό που ἐνόησαν οἱ δύο αἰρεσιάρχες, οἱ οἱποῖοι υποστήριζαν ὅτι ο Υἱός εἶναι δημιούργημα. Φανερό εἶναι ἡ δολιότητα και ἡ κακία τους, διότι ἀπομόνωσαν μία μόνο περικοπή τῆς Γραφῆς, τὴν οἱποία διαστρέβλωσαν για να ταιριάζει στὸ αἰρετικό τους σύστημα, και δεν φρόντισαν να ἐρμηνεύσουν αὐτή τὴν περικοπή σε συνάρτηση με τὰ υπόλοιπα λόγια του Θεοῦ που ἀναφέρονται στὴν ἴδια θεματική.

Αν τὸ «εἰκόνα του ἀόρατου Θεοῦ» σημαίνει δημιούργημα, τότε πῶς ο Εὐαγγελιστὴς Ἰωάννης εἶπε καθαρά: «Και ὁ Λόγος ἦταν

Θεός» (Ιω. α΄ 1); Αν το «πρωτότοκος» ληφθεί κατά γράμμα, πώς ο ίδιος Ιωάννης είπε: «*Ο Μονογενής Υιός, που είναι στον κόλπο του Πατέρα*» (Ιω. α΄ 18); Είναι δυνατόν να είναι ο ίδιος ταυτόχρονα και δημιουργήμα και Θεός, δηλαδή και κτίσμα και Δημιουργός; Αυτό είναι αδύνατον. Ο ίδιος ταυτόχρονα «πρωτότοκος» και «μονογενής»; Αυτά είναι τελείως αντίθετα μεταξύ τους.

Γιατί λοιπόν ο Παύλος είπε ότι ο «Υιός είναι εικόνα του αόρατου Θεού και πρωτότοκος πάσης κτίσεως»; Είπε «εικόνα» για να δείξει ότι ο Υιός έχει τα χαρακτηριστικά του Πατέρα. Γι' αυτό έλεγε στον Φίλιππο: «*Όποιος είδε εμένα, είδε τον Πατέρα*» (Ιω. ιδ΄ 9), και ότι είναι ομοούσιος με τον Πατέρα, σύμφωνα με τη φράση που είπε ο ίδιος: «*Όλα όσα έχει ο Πατέρας, είναι δικά μου*» (Ιω. 16:15). Επιπλέον, είπε «εικόνα» για να διαχωρίσει την υπόσταση του Πατέρα από την υπόσταση του Υιού, ώστε κανείς να μη θεωρήσει ότι υπάρχει σύγχυση ή ανάμειξη στις θείες υποστάσεις, όπως ισχυριζόταν ο παράφρων Σαβέλλιος.

Ο Παύλος, λοιπόν, είπε ότι ο Υιός είναι «εικόνα του αόρατου Θεού», αλλά ως επεξήγηση αυτής της εικόνας έγραψε και τα εξής: «*Αυτός, που είναι η ακτινοβολία της δόξας και το αποτύπωμα της ουσίας Του, και συγκρατεί τα πάντα με τον λόγο της δύναμής Του*» (Εβρ. α΄ 3).

Το «πρωτότοκος πάσης κτίσεως» αναφέρεται στην ανθρώπινη φύση του Ιησού Χριστού, όπως και το «πρωτότοκος εκ των νεκρών» (Κολ. α΄ 18), καθώς και το «πρωτότοκος ανάμεσα σε πολλούς αδελφούς» (Ρωμ. η΄ 29). Είναι «πρωτότοκος εκ των νεκρών» διότι είναι ο πρώτος από όλους τους κεκοιμημένους που βγήκε από την κοιλιά του Άδη, αναστήθηκε από τους νεκρούς και «δεν πεθαίνει πλέον, διότι ο θάνατος δεν έχει εξουσία επάνω Του» (Ρωμ. ζ΄ 9).

Είναι «πρωτότοκος ανάμεσα σε πολλούς αδελφούς», διότι πρώτος από όλους τους Χριστιανούς βγήκε από τα νερά του Ιορδάνη, σαν από πνευματική μήτρα. Γι' αυτό αποκάλεσε αδελ-

φούς Του αυτούς που πιστεύουν σε Αυτόν, λέγοντας: «Θα αναγγείλω το όνομά Σου στους αδελφούς μου» (Εβρ. β΄ 12).

Το «πρωτότοκος πάσης κτίσεως» δεν αναφέρεται στην παλαιά και υλική κτίση, αλλά στη νέα και πνευματική, δηλαδή στη σύναξη των πιστών που δικαιώθηκαν χάρη σε Αυτόν. Για αυτήν την κτίση ο Παύλος κήρυττε, λέγοντας: «Ὡστε αν κάποιος είναι εν Χριστώ, είναι νέα κτίση· τα παλαιά πέρασαν, και ιδού, όλα έγιναν νέα» (Β΄ Κορ. ε΄ 17). Επίσης, «Διότι εν Χριστώ Ιησού ούτε η περιτομή έχει κάποια ισχύ, ούτε η ακροβυστία, αλλά μόνο η νέα κτίση» (Γαλ. ς΄ 15).

Αυτής της πνευματικής κτίσεως πρωτότοκος είναι ο Ιησούς Χριστός, ως ο πρώτος δίκαιος και άγιος μέσα σε αυτήν, που ανακαίνισε στην ανθρωπότητά Του τη φθαρμένη φύση των ανθρώπων.

Παρατήρησε πώς, μέσω των επόμενων λόγων, ο Παύλος διακηρύσσει τον Υιό που αποκάλεσε «εικόνα» και «πρωτότοκο», ως Δημιουργό και Πλάστη κάθε ορατής και αόρατης κτίσης, κλείνοντας τα στόματα των αιρετικών που αρνούνται τη θεότητα Του.

ὅτι ἐν αὐτῷ ἐκτίσθη τὰ πάντα ἐν τοῖς οὐρανοῖς καὶ ἐπὶ τῆς γῆς, τὰ ὀρατὰ καὶ τὰ ἀόρατα, εἴτε θρόνοι εἴτε κυριότητες εἴτε ἄρχαι εἴτε ἐξουσίαι· τὰ πάντα δι' αὐτοῦ καὶ εἰς αὐτὸν ἔκτισται, καὶ αὐτός ἐστιν πρὸ πάντων καὶ τὰ πάντα ἐν αὐτῷ συνέστηκεν. **(Κολ. α΄ 16-17)**

«Μέσω Αυτού», λέει, «δημιουργήθηκαν τα πάντα» και πιο κάτω, «τα πάντα δημιουργήθηκαν δι' Αυτού και για Αυτόν». Από αυτό γίνεται φανερό ότι η φράση «Μέσω Αυτού» έχει την ίδια σημασία με το «Δι' Αυτού» και συμφωνεί με τα λόγια του Ευαγγελίου: «Όλα έγιναν μέσω Αυτού, και χωρίς Αυτόν δεν έγινε τίποτε από ό,τι έχει γίνει» (Ιω. α΄ 3).

Το «*Για Αυτόν δημιουργήθηκαν*» σημαίνει το ίδιο με το «*Και τα πάντα εν Αυτώ συνέχονται*» (Κολ. α΄ 17), δηλαδή ότι τα πάντα εξαρτώνται από την παντοδυναμία Του, διατηρούνται, συγκρατούνται και καθοδηγούνται από Αυτόν.

Αφού είπε ότι μέσω του Υιού δημιουργήθηκαν τα πάντα, «*τα επουράνια και τα επίγεια*», δεν ανέφερε ξεχωριστά τα επίγεια δημιουργήματα, καθώς είναι φανερά και γνωστά. Τα επουράνια όμως τα διαιρεί σε ορατά και αόρατα. Από τα ορατά, που βρίσκονται στους ουρανούς, δηλαδή τον ήλιο, τη σελήνη και τα άστρα, δεν αναφέρει τα ονόματά τους, γιατί είναι γνωστά και ορατά. Από τα αόρατα και άγνωστα, όμως, καταγράφει ονομασίες, λέγοντας: «*Είτε θρόνοι, είτε κυριότητες, είτε αρχές, είτε εξουσίες*».

Δεν μίλησε για όλα, αλλά μόνο για τέσσερα, επειδή ο ίδιος αναφέρεται σε τρεις ακόμη κατηγορίες, δηλαδή αγγέλους, δυνάμεις και αρχαγγέλους (Ρωμ. η΄ 38, Α΄ Θεσ. δ΄ 16). Ο Μωυσής, ο Δαβίδ και ο Ιεζεκιήλ μίλησαν για τα Χερουβείμ (Γεν. γ΄ 24, Ψαλμ. ιζ΄ 10, Ιεζ. ι΄ 1), ενώ ο Ησαΐας για τα Σεραφείμ (Ησ. ς΄ 2). Από αυτούς διδάχθηκε ο Διονύσιος ο Αρεοπαγίτης και μας παρέδωσε τις υπερκόσμιες θεωρίες για τα εννέα αγγελικά τάγματα.

Ο Απόστολος Παύλος, που ανυψώθηκε ως τον ουρανό, δεν είπε «*δημιουργήθηκε*» ούτε «*γεννήθηκε πριν από όλα*», αλλά: «*Αυτός υπάρχει πριν από όλα*», γιατί η φράση «*υπάρχει*» δηλώνει την αιωνιότητα και την άχρονη ύπαρξη του Υιού του Θεού.

Αφού δίδαξε ότι ο Υιός έχει αιώνια και άχρονη ύπαρξη, ότι είναι Δημιουργός, Συντηρητής και Κυβερνήτης κάθε ορατής και αόρατης δημιουργίας, παντοδύναμος και Προνοητής, δηλαδή αληθινός Θεός, με τα επόμενα λόγια περιγράφει την ανθρώπινη φύση Του, λέγοντας:

Καὶ αὐτός ἐστιν ἡ κεφαλὴ τοῦ σώματος, τῆς Ἐκκλησίας· ὅς ἐστιν ἀρχή, πρωτότοκος ἐκ τῶν νεκρῶν, ἵνα γένηται ἐν πᾶσιν αὐτὸς πρωτεύων. (Κολ. α' 18)

Από τη θεολογία πέρασε στην ενσάρκωση και την οικονομία του Υιού και Λόγου του Θεού. Προηγουμένως ανέφερε ποιος είναι ο Ιησούς Χριστός ως Θεός, ενώ τώρα εξηγεί ποιος είναι Αυτός ως Θεάνθρωπος. Αυτός είναι, λέει, η κεφαλὴ του σώματος της Εκκλησίας. Αυτός είναι η αρχή, ο πρωτότοκος από τους νεκρούς και ο πρώτος σε όλα. Ο Υιός και Λόγος του Θεού, εξαιτίας της άπειρης φιλανθρωπίας Του, έγινε άνθρωπος και συγκρότησε από όλους τους ανθρώπους ένα μυστικό σώμα, την Εκκλησία. Αυτού του σώματος Αυτός είναι η κεφαλὴ, ενώ οι πιστοὶ που Τον αποδέχονται είναι τα μέλη του. Όπως λέει: «Εσεῖς εἰστε το σῶμα του Χριστοῦ και μέλη του καθένας ξεχωριστά».

Εἶναι κεφαλὴ, ἐπειδὴ ὅπως ἀπὸ τὴν κεφαλὴ μεταδίδονται ἡ ζωὴ καὶ ἡ κίνησις σὲ κάθε μέλος καὶ σὲ ὅλο το σῶμα, ἔτσι καὶ ἀπὸ Αὐτόν μεταδίδονται σὲ κάθε πιστό ξεχωριστά καὶ στὴν Εκκλησία συνολικά τὰ χαρίσματα τοῦ Παναγίου Πνεύματος καὶ τὰ θεῖα μυστήρια. Αὐτὰ οδηγοῦν στὴν αἰώνια ζωὴ, ἐνῶ δίνουν καὶ τὴν ικανότητα καὶ τὴ δύναμη γιὰ ἔργα ἀγαθὰ. Γι' αὐτὸ καὶ εἶπε: «Χωρὶς ἐμένα δεν μπορεῖτε νὰ κάνετε τίποτα».

Εἶναι ἀρχὴ καὶ πρωτότοκος ἀπὸ τοὺς νεκροὺς, ἐπειδὴ Αὐτός εἶναι ἡ ἀρχὴ καὶ ὁ πρῶτος ποὺ ἐξήλθε ἀπὸ τὴν κοιλία τοῦ Ἄδη, ἀναστήθηκε ἀπὸ τοὺς νεκροὺς καὶ ἐγίνε ἀφθαρτος. Γι' αὐτὸ ὀνομάζεται ἀρχὴ καὶ πρωτότοκος. Ἐγίνε ἀρχὴ καὶ πρωτότοκος ἀπὸ τοὺς νεκροὺς, ὥστε νὰ ἔχει τὴν πρωτοκαθεδρία ἀπέναντι σὲ ὅλους. Ὡς Θεός, εἶναι πρῶτος ἐπειδὴ γεννήθηκε ἄχρονα ἀπὸ τὸν Πατέρα πρὶν ἀπὸ ὅλους τοὺς αἰῶνες, καὶ πρῶτος ὡς δημιουργός ὅλων τῶν ορατῶν καὶ ἀοράτων. Ὡς ἄνθρωπος, εἶναι πρῶτος ἐπειδὴ εἶναι ὁ δημιουργός τῆς νέας καὶ πνευματικῆς δημιουργίας, δηλαδὴ τῆς πληρότητας τῆς Εκκλησίας. Εἶναι

πρώτος ως πρωτότοκος ανάμεσα σε πολλούς αδελφούς, πρώτος από τους αναστημένους νεκρούς, αφού πρώτος κατέλυσε τη δύναμη του θανάτου και αναστήθηκε. Αυτό σημαίνουν τα λόγια: «Ὡστε να γίνει Αυτός πρώτος σε όλα».

ΚΥΡΙΑΚΗ ΚΘ'

ΕΡΜΗΝΕΙΑ ΤΗΣ ΣΗΜΕΡΙΝΗΣ ΠΕΡΙΚΟΠΗΣ ΑΠΟ ΤΗΝ ΠΡΟΣ ΚΟΛΟΣΣΑΕΙΣ ΕΠΙΣΤΟΛΗ

(Κολ. γ' 4-11)

Τότε κάθε υλική οικοδομή παραμένει ακλόνητη και αδιάσειστη όταν ο αρχιτέκτονας θέσει κάτω από αυτή γερά και ακλόνητα θεμέλια. Στέρεα και αμετακίνητα θεμέλια έθεσε και ο επουράνιος αρχιτέκτονας Παύλος στην πνευματική οικοδομή της ηθικής του διδασκαλίας, δηλαδή την αλήθεια και τη βεβαιότητα της δεύτερης έλευσης του Ιησού Χριστού και της εμφάνισης των ανθρώπων ενώπιον της θείας δόξας Του. Πάνω σε αυτά τα διαμαντένια θεμέλια οικοδόμησε και στήριξε όλη την κατασκευή της σωτήριας διδασκαλίας του. Αφού ανέφερε τα είδη της αμαρτίας, τα οποία ονόμασε «παλαιό άνθρωπο», έδωσε εντολή να τον αποβάλουμε και να ντυθούμε το «νέο άνθρωπο», ο οποίος είναι η αληθινή εικόνα του Θεού.

Αυτή η διδασκαλία πείθει κάθε νου και στηρίζει κάθε ανθρώπινη καρδιά. Διότι, αν κανείς δεν τολμά να εμφανιστεί ενώπιον ενός επίγειου βασιλιά με ρυπαρά ενδύματα, αλλά πρώτα φοράει καθαρά ρούχα και στολίζεται όσο μπορεί πριν παρουσιαστεί, πώς θα τολμήσουμε εμείς να σταθούμε ενώπιον του Βασιλιά των βασιλέων, Ιησού Χριστού, αν δεν έχουμε πρώτα καθαρίσει από τη ρύπανση της αμαρτίας και στολιστεί με τη λαμπρότητα των καλών έργων; Ο Παύλος διαβεβαίωσε ότι αυτό το ένδυμα μας καθιστά άξιους να παρουσιαστούμε ενώπιον του Σωτήρα μας, λέγοντας ότι ούτε το γένος, ούτε η κοινωνική αξία, ούτε η τάξη, ούτε οτιδήποτε άλλο, από όσα ο κόσμος θαυμάζει ή περιφρονεί, δεν έχουν σημασία για τον Θεό, αλλά μόνο τα κατορθώματα της αρετής.

Ακούστε, αδελφοί μου, την ερμηνεία αυτών των θεόπνευστων λόγων, ώστε, φωτισμένοι από τη δύναμη της θείας χάρης, να απορρίψετε τον μολυσμένο χιτώνα της αμαρτίας και να ντυθείτε τον καθαρό και νυφικό χιτώνα της αρετής. Έτσι, στην ημέρα της κρίσης, θα εμφανιστείτε ενώπιον του Ιησού Χριστού ντυμένοι και στολισμένοι με τον χρυσοποίκιλτο μανδύα των αγαθών έργων, άξιοι να συμμετάσχετε στη σύναξη των αγίων και να γίνετε συμμέτοχοι της αιώνιας βασιλείας.

Ἀδελφοί, ὅταν ὁ Χριστὸς φανερωθῇ, ἡ ζωὴ ὑμῶν, τότε καὶ ὑμεῖς σὺν αὐτῷ φανερωθήσεσθε ἐν δόξῃ. (Κολ. γ' 4)

Πριν από το Πάθος και την Ανάσταση του Ιησού Χριστού, λόγω της προπατορικής αμαρτίας, οι ψυχές των ανθρώπων ήταν νεκρές, στερημένες από τη θεία χάρη, και τα σώματά τους, μετά τον θάνατο, δεν ανασταίνονταν, αλλά παρέμεναν αιώνια νεκρά και διαλυμένα. Ο Ιησούς Χριστός όμως, αφού αναστήθηκε εκ νεκρών, ζωντάνεψε τις ψυχές, χαρίζοντάς τους τα χαρίσματα του Παναγίου Πνεύματος, και ζωοποίησε τα σώματα, δίνοντάς τους τη δύναμη και τη χάρη της ανάστασης.

Γι' αυτό, ο Χριστός είναι η ζωή μας, όπως ο ίδιος δίδαξε λέγοντας: «Εγώ είμαι η ανάσταση και η ζωή» (Ιωάν. ια' 25). Στον παρόντα κόσμος, οι άπιστοι ούτε γνωρίζουν ούτε πιστεύουν ότι ο Ιησούς Χριστός είναι η ζωή και ο Υιός του αληθινού Θεού. Οι πιστοί, από την άλλη, γνωρίζουν, αλλά μερικώς, μέσα από την πίστη, καθώς «εκ μέρους γνωρίζουμε» (Α' Κορ. ιγ' 9). Την ημέρα όμως της Δευτέρας Παρουσίας Του, «όταν έλθει με τη δόξα Του» (Ματθ. κε' 31), «τότε το εκ μέρους θα καταργηθεί» (Α' Κορ. ιγ' 10). Διότι τότε όλοι θα Τον δουν και θα Τον γνωρίσουν πλήρως, και θα αντιληφθούν ότι Αυτός είναι ο ζωοδότης και παντοδύναμος Θεός: «Κάθε μάτι θα Τον δει» (Αποκ. α' 7).

Ο Απόστολος λέει λοιπόν πως, όταν ο Χριστός, η ζωή μας, φανερωθεί κατά τη Δευτέρα Παρουσία Του ενώπιον όλων των

ανθρώπων από αιώνων, τότε κι εσείς, Κολοσσαείς, θα φανερωθείτε μαζί Του, ώστε να απολαύσετε τη θεία δόξα Του. Επειδή όμως κανείς δεν απολαμβάνει αυτή τη χάρη αν δεν νικήσει την αμαρτία, γι' αυτό δίνει τις εξής εντολές, λέγοντας...

Νεκρώσατε οὖν τὰ μέλη τὰ ἐπὶ τῆς γῆς, πορνείαν, ἀκαθαρσίαν, πάθος, ἐπιθυμίαν κακὴν, καὶ τὴν πλεονεξίαν ἧτις ἐστὶν εἰδωλολατρία, (Κολ. γ' 5)

Προηγουμένως είπε: «Γιατί πεθάνατε» (Κολ. γ' 3). Γιατί λοιπόν τώρα λέει: «Νεκρώστε λοιπόν τα μέλη σας που είναι επάνω στη γη»; Ποια είναι αυτά τα μέλη που αποκαλεί «επάνω στη γη»; Οι βαπτισμένοι, μεν, πέθαναν ως προς τον κόσμο, καθώς «συντάφηκαν με τον Χριστό στο βάπτισμα» (Κολ. β' 12). Ωστόσο, παραμένει σε αυτούς η κλίση προς την αμαρτία και η ελευθερία του καθενός να στραφεί είτε προς αυτή είτε προς τα έργα της αρετής.

Το «νεκρώστε», λοιπόν, σημαίνει «θανατώστε» και καταστήστε νεκρή ακόμα και αυτή την κλίση προς την κακία, από την οποία γεννιούνται η πορνεία, η ακαθαρσία, το πάθος, η κακή επιθυμία και η πλεονεξία. Αυτές τις αμαρτίες ονόμασε «μέλη σας επάνω στη γη», δηλαδή επίγεια μέλη, επειδή μέσω των μελών του γήινου σώματός μας πραγματοποιούνται.

Την πορνεία την ανέφερε με το όνομά της, αλλά τα ιδιαίτερα ονόματα των άλλων σαρκικών αμαρτημάτων που διαπράττουν οι ασελγείς τα αποσιώπησε, εξαιτίας της αηδίας και της αισχροτητάς τους. Όπως γράφει: «Γιατί αυτά που γίνονται κρυφά από αυτούς, είναι αισχρό και να τα λέει κανείς» (Εφ. ε' 12). Τα ονόμασε συνολικά «ακαθαρσία», διότι μολύνουν την ψυχή και το σώμα, και «πάθος», επειδή πράγματι υποφέρει και τυραννιέται αυτός που βασανίζεται από αυτά.

Την επιθυμία την αποκάλεσε «κακή» επειδή υπάρχει και η καλή επιθυμία. Όταν επιθυμούμε τα έργα της αμαρτίας, η επι-

θυμία μας είναι κακή. Όταν όμως επιθυμούμε τα έργα της αρετής, είναι καλή. Γι' αυτό και ο προφήτης Δανιήλ ονομάστηκε «άνδρας των επιθυμιών», επειδή επιθυμούσε τα καλά έργα (Δαν. ι' 11). Με το «κακή επιθυμία» εννοείται κάθε είδους επιθυμία που οδηγεί στην αμαρτία.

Γιατί όμως είπε ότι η πλεονεξία είναι ειδωλολατρία; Διότι όπως οι ειδωλολάτρες, κατασκευάζοντας είδωλα από χρυσό, ασήμι, πέτρα και κάθε άλλο υλικό, έθεταν σε αυτά όλη την ελπίδα της ευτυχίας τους, έτσι και οι πλεονέκτες, μαζεύοντας διάφορα πλούτη, βασίζουν σε αυτά κάθε προστασία, απόλαυση και ανάπαυση.

δι' ἃ ἔρχεται ἡ ὀργή τοῦ Θεοῦ ἐπὶ τοὺς υἱοὺς τῆς ἀπειθείας·
(Κολ. γ':6)

Για αυτά τα έργα, δηλαδή για τα σαρκικά αμαρτήματα, τις κακές επιθυμίες και την πλεονεξία, λέει ότι «έρχεται η οργή του Θεού». Δηλαδή, ο Θεός οργίζεται και τιμωρεί εκείνους που τα διαπράττουν, τους «υιούς της απείθειας», δηλαδή τους ανυπάκουους, αυτούς που δεν πείθονται και δεν υπακούν στις θείες εντολές Του. Ο Θεός παιδεύει για αυτά όχι μόνο στη μέλλουσα ζωή, καταδικάζοντας τους απειθείς σε αιώνια βάσανα, αλλά και στην παρούσα, στέλνοντάς τους φοβερές τιμωρίες.

Η οργή του Θεού ήρθε επάνω σε εκείνους που υπήρξαν ασελγείς την εποχή του Νώε, όταν τους κατέστρεψε με τον κατακλυσμό. Ήρθε επίσης επάνω στους ασελγείς των Σοδόμων, όταν τους κατέκαψε (Ψαλμ. οζ' 31). Η οργή του Θεού έπεσε στους Ισραηλίτες που είχαν κακές επιθυμίες στην έρημο και θανάτωσε τους περισσότερους από αυτούς (Ψαλμ. ρε' 14).

Η οργή του Θεού ήρθε και επάνω στον Αχάβ, με αποτέλεσμα τα γουρούνια και τα σκυλιά να γλείφουν το αίμα του, και σε αυτό να πλένονται οι πόρνες, «σύμφωνα με τον λόγο του Κυρίου που είχε προφητευθεί» (Γ' Βασ. κβ' 38). Όσοι από τους υιούς

της απείθειας δεν τιμωρούνται σε αυτή τη ζωή, εκείνοι αποθηκεύουν εναντίον τους «οργή για την ημέρα της οργής και της αποκάλυψης της δίκαιης κρίσης του Θεού» (Ρωμ. β΄ 5) και φυλάσσονται ως κακότυχοι για την ημέρα της καταδίκης (Παροιμ. α΄ 5).

ἐν οἷς καὶ ὑμεῖς περιεπατήσατέ ποτε ὅτε ἐζήτε ἐν αὐτοῖς. Νυνὶ δὲ ἀπόθεσθε καὶ ὑμεῖς τὰ πάντα, ὀργήν, θυμόν, κακίαν, βλασφημίαν, αἰσχρολογίαν ἐκ τοῦ στόματος ὑμῶν μὴ ψεύδεσθε εἰς ἀλλήλους, **(Κολ. γ΄ 7-9)**

Υπάρχει άραγε διαφορά μεταξύ θυμού και οργής; Καθώς διαφέρουν τα ονόματα, έτσι διαφέρουν και τα νοήματα που εκφράζουν. Θυμός είναι η έντονη κίνηση του αίματος και μια απότομη έξαρση. Οργή, όμως, είναι επίμονη λύπη και παρόρμηση για τιμωρία αυτών που μας αδίκησαν. Γι' αυτό, όταν η ψυχή επιζητεί εκδίκηση, τότε το πάθος ονομάζεται οργή.

Ο Απόστολος ονομάζει εδώ «κακία» τη μνησικακία, την οποία αλλού αποκαλεί «πικρία» (Εφ. δ΄ 31). Με τον όρο «βλασφημία» αναφέρεται στις ύβρεις. Η φράση «εκ του στόματος υμῶν», αν και μπορεί να φαίνεται περιττή, αφού είναι προφανές ότι οι ύβρεις και η αισχρολογία εκφέρονται μέσω του στόματος, δεν είναι τυχαία. Μέσω αυτής ο Απόστολος δηλώνει ότι οι βλασφημίες και οι αισχρολογίες δεν μολύνουν μόνο την ακοή των ακροατών, αλλά και το ίδιο το στόμα του ομιλητή, το οποίο ο Θεός δημιούργησε για τη δόξα Του, την ομολογία της ορθόδοξης πίστεως και την ωφέλιμη νουθεσία του πλησίον.

Όσον αφορά το ψεύδος, το οποίο έχει εφευρέτη και πατέρα τον διάβολο – «διότι ψεύτης είναι» (Ιωάν. η΄ 44) – και εκείνος που πρώτος το γέννησε, ο Απόστολος έγραψε πιο εκτενώς στους Εφεσίους, λέγοντας: «Απορρίψτε το ψεύδος και μιλήστε την αλήθεια, ο καθένας με τον πλησίον του, επειδή είμαστε μέλη ο ένας του άλλου» (Εφ. δ΄ 25).

Παρατήρησε πώς, αφού αναφέρθηκε πρώτα στα σαρκικά αμαρτήματα και είπε: «Σε αυτά και εσείς περπατήσατε κάποτε» – δηλαδή, πράξατε κι εσείς, Κολοσσαείς, τέτοιες αμαρτίες, όταν ήσασταν ειδωλολάτρες και ζούσατε παραδομένοι σε αυτά ως δούλοι – έπειτα τους προτρέπει να τα απορρίψουν όλα, με το που πίστεψαν στον Χριστό. Λέει: «Τώρα όμως, κι εσείς, απορρίψτε τα όλα» – ακόμα και αυτά που θεωρούνται μικρότερα αμαρτήματα: τον θυμό, την οργή, την κακία, τη βλασφημία, την αισχρολογία, το ψεύδος.

Μετά από αυτά, προσωποποιεί όλες τις αμαρτίες και όλες τις αρετές, δίνοντας εντολή να αποφεύγονται οι πρώτες και να επιδιώκονται οι δεύτερες. Λέει:

ἀπεκδυσάμενοι τὸν παλαιὸν ἄνθρωπον σὺν ταῖς πράξεσιν αὐτοῦ, καὶ ἐνδυσάμενοι τὸν νέον τὸν ἀνακαινούμενον εἰς ἐπίγνωσιν κατ' εἰκόνα τοῦ κτίσαντος αὐτόν,
(Κολ. γ' 9-10)

Ο Απόστολος ονομάζει «άνθρωπο» την προαίρεση του ανθρώπου, δηλαδή το κυριότερο μέρος του, χρησιμοποιώντας τον όρο αντί για την ουσία του ανθρώπου. Τον «παλαιό άνθρωπο» ονομάζει την προαίρεση που παραδίδεται στις κακίες, καθώς είναι φθαρμένη και διεφθαρμένη, όπως αυτοί που έχουν φτάσει στα όρια του γήρατος. Τον «νέο άνθρωπο» ονομάζει την προαίρεση που εργάζεται τα κατορθώματα των αρετών, επειδή είναι δραστήρια και ακμάζουσα, όπως αυτοί που βρίσκονται στην άνθηση της νεότητας.

Παρατήρησε πώς, ονομάζοντας την πονηρή προαίρεση «παλαιό άνθρωπο», αναφέρει και ό,τι ταιριάζει σε αυτόν τον μεταφορικό άνθρωπο. Αντί για ψυχή, μιλά για την κακή επιθυμία· αντί για καρδιά, την οργή και τον θυμό· αντί για τα μέλη μέσω των οποίων γεννιούνται τα τέκνα, αναφέρεται στην πορνεία, την ακαθαρσία και το πάθος· αντί για χέρια, μιλά για την πλεο-

νεξία· αντί για στόμα, μιλά για τη βλασφημία, την αισχρολογία και το ψεύδος, αποκαλώντας τα όλα αυτά «επίγεια μέλη» του (Κολ. γ' 5).

Επειδή όμως αμαρτάνουμε όχι μόνο με την προαίρεση, δηλαδή κατά νου και διάνοια, αλλά και πρακτικά μέσω των πράξεων, λέει: «τον παλαιό άνθρωπο με τις πράξεις του». Για τον νέο άνθρωπο, δηλαδή την αγαθή προαίρεση, αναφέρει ότι αυτή ανακαινίζεται «εις επίγνωσιν»—με σοφία και επιστημονικότητα—και γίνεται εικόνα του Δημιουργού της, όμοια και απaráλλακτη.

Ο Απόστολος του Θεού διδάσκει μέσω των λόγων αυτών ότι πρέπει να απορρίψουμε από την προαίρεσή μας τόσο την αμαρτία κατά νου όσο και κατά πράξη, και να υιοθετήσουμε την αρετή, ανακαινίζοντας μέσω αυτής την προαίρεσή μας με γνώση και επιστήμη, μέχρι να γίνει εικόνα του Θεού, φέροντας τους θείους χαρακτήρες Του.

ὅπου οὐκ ἔστι Ἕλληνας καὶ Ἰουδαῖος, περιτομὴ καὶ ἀκροβυστία, βάρβαρος, Σκύθης, δοῦλος, ἐλεύθερος, ἀλλὰ τὰ πάντα καὶ ἐν πᾶσι Χριστός. (Κολ. γ' 11)

Ο Παύλος, αναφέροντας τον Έλληνα και τον Ιουδαίο, τον περιτετηγμένο και τον απερίτετο, τον βάρβαρο και τον Σκύθη, τον δούλο και τον ελεύθερο, είχε σκοπό να δείξει ότι για τη σωτηρία και την ανακαίνιση που παρέχει ο Ιησούς Χριστός, δεν ισχύουν οι ανθρώπινες διακρίσεις.

Ακούμε ότι οι Ιουδαίοι ζητούσαν θαύματα, ενώ οι Έλληνες απαιτούσαν σχολαστικές αποδείξεις, θεωρώντας ότι μόνο με αυτά τα μέσα μπορούσαν να πειστούν για την αλήθεια του Ευαγγελίου. Ο Παύλος όμως διακήρυττε παντού ότι ούτε η δύναμη των θαυμάτων ούτε η σοφία του κόσμου είναι αυτά που πείθουν τον άνθρωπο να πιστέψει στον Ιησού Χριστό, αλλά ο ίδιος ο Χριστός, που είναι η δύναμη και η σοφία του Θεού, έλκει και πείθει τους άξιους να πιστέψουν και να ενωθούν μαζί Του.

Οι Ιουδαΐζοντες απαιτούσαν από τους μαθητές του Χριστού να περιτέμνονται, λέγοντας ότι χωρίς περιτομή δεν μπορούν να σωθούν. Ο Παύλος όμως κήρυττε ότι ούτε η περιτομή ούτε η ακροβυστία έχουν σημασία, αλλά μόνο η πίστη που ενεργεί μέσω της αγάπης.

Οι Ιουδαίοι καυχόνταν για την ελευθερία και την καταγωγή τους από τον Αβραάμ, λέγοντας πως ποτέ δεν υπήρξαν δούλοι και ότι ο Αβραάμ είναι ο πατέρας τους. Ο Ιησούς Χριστός, όμως, δίδαξε ότι αυτά δεν ωφελούν για τη σωτηρία. Αντίθετα, όποιος πράττει την αμαρτία είναι δούλος της αμαρτίας, και μόνο τα έργα του Αβραάμ αποδεικνύουν τη γνήσια πνευματική συγγένεια με αυτόν.

Ο Παύλος δήλωσε σαφώς ότι όλοι οι βαπτισμένοι στον Χριστό, είτε Ιουδαίοι είτε Έλληνες, δούλοι ή ελεύθεροι, άνδρες ή γυναίκες, είναι ίσοι ενώπιον Του και αποτελούν ένα σώμα. Αυτά τα παραδείγματα τα ανέφερε στους Κολοσσαείς για να δείξει ότι για την ανακαίνιση, που μας καθιστά εικόνες του Θεού και μας οδηγεί στην τελειότητα κατά Χριστόν, δεν είναι απαραίτητα ούτε η σοφία που αναζητούν οι Έλληνες, ούτε τα θαύματα που ζητούν οι Ιουδαίοι, ούτε η ιουδαϊκή περιτομή, ούτε η απερίτμητη κατάσταση των εθνικών, ούτε η άγνοια των βαρβάρων, ούτε η αγριότητα των Σκυθών, ούτε η δουλεία ή η ελευθερία.

Για αυτή την ανακαίνιση, ο Ιησούς Χριστός διαλύει κάθε εμπόδιο και προσφέρει τη βοήθειά Του σε όλους όσοι πιστεύουν σε Αυτόν. Όπως λέει ο Απόστολος: *«Τα πάντα, και εν πάσι Χριστός»*.

ΚΥΡΙΑΚΗ Λ'

ΕΡΜΗΝΕΙΑ ΤΗΣ ΣΗΜΕΡΙΝΗΣ ΠΕΡΙΚΟΠΗΣ ΑΠΟ ΤΗΝ ΠΡΟΣ ΚΟΛΟΣΣΑΕΙΣ ΕΠΙΣΤΟΛΗ

(Κολ. γ' 12-16)

Ο Απόστολος του Θεού μας «ξέντυσε» από τον παλαιό άνθρωπο μαζί με τα έργα του μέσω της διδαχής που ακούσαμε την προηγούμενη Κυριακή, ενώ σήμερα μας «έντυσε» με τον νέο άνθρωπο, ο οποίος ανανεώνεται στη γνώση κατά την εικόνα του Δημιουργού του. Όπως τότε μας δίδαξε ποιος είναι ο παλαιός άνθρωπος, αποκαλύπτοντας τα αμαρτήματα που τον αποτελούν, έτσι και σήμερα μας κήρυξε ποιος είναι ο νέος άνθρωπος, παρουσιάζοντας τις αρετές που τον διαμορφώνουν και τον συνθέτουν.

Με αυτόν τον τρόπο, ο Παύλος περιγράφει τον κατάλογο των ιερών αρετών και εμφανίζει τους ανθρώπους που έχουν ενδυθεί τον νέο άνθρωπο, στολισμένους με ένα χρυσοκέντητο ένδυμα, ώστε να προκαλέσει σε κάθε ψυχή την επιθυμία για αυτό το ουράνιο ένδυμα. Επαινώντας, παρακινεί· παρακινώντας, πείθει· πείθοντας, εμπνέει την επιδίωξη των αρετών. Καθορίζει ποια αρετή, που έχει τα πρωτεία ανάμεσα στις άλλες, οδηγεί στην τελειότητα. Εξηγεί την ανάγκη να είναι κριτής και ρυθμιστής, ποιο το πλήρωμά της, που περιέχει σοφία, και πώς πρέπει να κατοικεί στις καρδιές μας για πάντα. Επίσης, δείχνει πώς πρέπει να διδάσκουμε και να νουθετούμε τους εαυτούς μας. Μακάριος είναι εκείνος ο άνθρωπος που θα εντυπώσει στη διάνοιά του αυτό το αποστολικό μάθημα και θα σπεύσει με όλες του τις δυνάμεις να εκπληρώσει όσα αυτό διδάσκει.

Και επειδή τα μαθήματα αυτά εντυπώνονται εύκολα στο νου μας όταν τα κατανοούμε πλήρως, εμείς θα προσπαθήσουμε να τα κάνουμε πιο κατανοητά, ενώ εσείς, οι ακροατές, φροντίστε

όχι μόνο να τα εντυπώσετε στη σκέψη σας, αλλά και να τα εφαρμόσετε. Έτσι, θα αξιωθείτε της δόξας και της μακαριότητας που έχει ετοιμάσει ο Θεός για όσους τηρούν τις διδαχές Του.

Ἀδελφοί, ἐνδύσασθε, ὡς ἐκλεκτοὶ τοῦ Θεοῦ ἅγιοι καὶ ἡγαπημένοι, σπλάγχνα οἰκτιρμοῦ, χρηστότητα, ταπεινοφροσύνην, πραότητα, μακροθυμίαν, **(Κολ. γ' 12)**

Ο Παύλος επαινεί και ταυτόχρονα νουθετεί. Αν όμως οι Κολοσσαείς ήταν εκλεκτοί, άγιοι και αγαπημένοι του Θεού, γιατί τους προτρέπει να γίνουν σπλαχνικοί, καλοί, ταπεινόφρονες, πράοι και μακρόθυμοι; Εκείνος που δεν έχει αυτές τις αρετές δεν είναι ούτε εκλεκτός ούτε άγιος ούτε φίλος του Θεού. Εφόσον λοιπόν αυτοί, όπως λέει ο Παύλος, ήταν ήδη τέτοιοι, δεν φαίνεται να είχαν ανάγκη αυτής της νουθεσίας.

Ήταν πράγματι τέτοιοι εκ μέρους του Θεού, καθώς Εκείνος τους εξέλεξε, όπως είπε: «Εγώ σας διάλεξα από τον κόσμο». Ο Θεός τους αγίασε μέσω της μεσιτείας του Μονογενούς Υιού Του, ο οποίος παρακάλεσε λέγοντας: «Αγιάσέ τους με την αλήθειά Σου. Υπέρ αυτών εγώ αγιάζω τον εαυτό μου, ώστε κι αυτοί να είναι αγιασμένοι στην αλήθεια». Ο Θεός τους έκανε φίλους Του, όπως είπε: «Εσείς είστε φίλοι μου».

Ήταν εκλεκτοί, άγιοι και αγαπημένοι του Θεού εκ μέρους Του, καθώς έγιναν έτσι μέσω της χάρης του Αγίου Βαπτίσματος. Έπρεπε όμως, και εκ μέρους τους, μέσω των έργων τους που αρέσουν στον Θεό, να φανερωθούν αντάξιοι αυτής της εκλογής. Γι' αυτό ο θεϊκός Απόστολος προτρέπει αυτούς, και μέσω αυτών όλους εμάς που πιστεύουμε στον Χριστό, ώστε όπως από την πλευρά του Θεού είμαστε εκλεκτοί, άγιοι και αγαπημένοι, έτσι και μέσω των καλών μας έργων να αποδειχθούμε αντάξιοι της εκλογής, της αγιότητας και της αγάπης που μας έδειξε ο Θεός.

Σημείωσε δε πόσο ταιριαστή είναι για τον σκοπό του Αποστόλου η μεταφορά της λέξης «ενδύεστε». Όπως τα λαμπρά ενδύματα στολίζουν το σώμα, έτσι και η λαμπρότητα της αρετής καλλωπίζει την ψυχή. Και όπως το σώμα, όταν είναι γυμνό από ενδύματα, φαίνεται άσχημο και αποκρουστικό, έτσι και η ψυχή, όταν στερείται των αρετών, γίνεται άμορφη και δυσάρεστη. Την ίδια μεταφορά χρησιμοποίησε και ο προφήτης Δαβίδ μιλώντας για τον Κύριο: «Ο Κύριος βασίλεψε, ντύθηκε μεγαλοπρέπεια, ντύθηκε ο Κύριος δύναμη και περιζώστηκε».

Μετά από την προτροπή για τις προαναφερθείσες αρετές, ο Παύλος παραγγέλλει να τηρούν και άλλες δύο, που γεννιούνται από αυτές, τις οποίες ανέφερε. Και λέει:

**ἀνεχόμενοι ἀλλήλων καὶ χαριζόμενοι ἑαυτοῖς ἕάν τις πρὸς
τινα ἔχη μομφήν· καθὼς καὶ ὁ Χριστὸς ἔχαρίσατο ὑμῖν,
οὕτω καὶ ὑμεῖς· (Κολ. γ' 13)**

Τὸ μέν, «Χαριζόμενοι» σημαίνει τό, «συγχωροῦντες», καὶ εἶναι ὁμοιον πρὸς τὸ «χαρίσασθαι μοι τὴν ἀδικίαν ταύτην» (Β΄ Κορ. ιβ΄ 13) τὸ δέ, ἑαυτοῖς, ἐξέλαβεν, ἀντί τοῦ, ἀλλήλοις, καθὼς καὶ οἱ Εὐαγγελισταὶ τό, «λέγοντες πρὸς ἑαυτούς» (Μάρ. ι΄ 26)· καὶ τό, «προϋπῆρχον γὰρ ἐν ἔχθρα ὄντες πρὸς ἑαυτούς» (Λουκ. κγ' 12).

Ὅθεν διὰ μέν τοῦ «ἀνεχόμενοι ἀλλήλων», παραγγέλλει τὴν ἀνοχήν, ἥτοι τὴν καρτερίαν καὶ ὑπομονὴν διὰ δέ τοῦ «χαριζόμενοι ἑαυτοῖς», τὴν μεταξύ ἀλλήλων συγχώρησιν τῶν σφαλμάτων «ἕάν τις, λέγει, πρὸς τινα ἔχη μομφήν». Ἐάν ἔχῃς αἰτίαν, ἵνα κατηγορήσῃς τὸν πλησίον σου, ἐπειδὴ ἔσφαλε κατὰ σοῦ, ὑπόφερε, καὶ συγχώρησον τό παράπτωμα αὐτοῦ σημείωσαι δέ, ὅτι μόνος ὁ εὖσπλαγχνος καὶ ἀγαθός, καὶ ὁ ταπεινόφρων καὶ πρᾶος, καὶ ὁ μακρόθυμος ἔχει ταύτας τὰς δύο μεγάλας ἀρετάς, ἥτοι τὴν ἀνοχήν καὶ τὴν διάθεσιν τῆς συγχωρήσεως. Ὁ δὲ ἄσπλαγχνος καὶ πονηρός, καὶ ὑπερήφανος καὶ ὀργίλος, καὶ ὀξύθυμος, οὔτε ἀνέχεται, οὔτε συγχωρεῖ τὰ σφάλματα τῶν ἄλλων διὰ τοῦτο δέ

πρῶτον παρήγγειλε τὰ σπλάγχνα τῶν οἰκτιρμῶν καὶ τὴν χρηστότητα καὶ τὴν ταπεινοφροσύνην καὶ τὴν πραότητα, καὶ μακροθυμίαν, ἔπειτα τὴν ἀνοχήν καὶ τὴν συγχώρησιν (Κολ. γ', 12).

Ἵνα δὲ πείσῃ πρὸς τὴν κατόρθωσιν τούτων τῶν δύο ἀρετῶν, προβάλλει τὸ παράδειγμα τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ «Καθὼς καὶ ὁ Χριστὸς ἐχαρίσατο ὑμῖν, οὕτω καὶ ὑμεῖς» καθὼς λέγει ὁ Ἰησοῦς Χριστὸς ἀνεχόμενος, υπέφερε τὰς παραλόγους συκοφαντίας καὶ βλασφημίας τῶν Ἰουδαίων, καὶ συνεχώρησε τὰς ἀμαρτίας ἐκείνων οἱ ὁποῖοι ἐσταύρωσαν αὐτόν, οὕτω καὶ σεῖς ἀνέχεσθε, καὶ συγχωρεῖτε τὰ σφάλματα ἀλλήλων. Ἀκουσον δέ, εἰς ποῖαν ἀρετὴν δίδει τὰ πρωτεία, διδάσκων, ὅτι εἶναι ὁ σύνδεσμος τῆς τελειότητος.

ἐπὶ πᾶσι δὲ τούτοις τὴν ἀγάπην, ἥτις ἐστὶ σύνδεσμος τῆς τελειότητος (Κολ. γ' 14)

Ο Παῦλος λέει: «Πάνω ἀπ' ὅλα αὐτά, βάλτε στὴν καρδιά σας τὴν ἀγάπην», ἐννοώντας ὅτι ἡ ἀγάπη πρέπει νὰ υπερέχει καὶ νὰ προηγείται ὅλων τῶν ἄλλων ἀρετῶν. Αὐτὸ το εἶπε σωστά καὶ δικαίως, γιατί ἡ ἀγάπη εἶναι «ἡ πρώτη καὶ μεγάλη ἐντολή» σύμφωνα με τὸν λόγο τοῦ Χριστοῦ. Εἶναι τὸ πλήρωμα τοῦ νόμου καὶ τὸ θεμέλιο τῆς ἠθικῆς διδασκαλίας τοῦ Ευαγγελίου.

Γιατί ὁμως χαρακτηρίζεται «σύνδεσμος τῆς τελειότητος»; Διότι ἡ πνευματικὴ τελειότητα δὲν εἶναι τίποτα ἄλλο ἀπὸ τὴ συνένωση καὶ τὸ πλήρωμα ὅλων τῶν ἀρετῶν. Ὅλες οἱ ἀρετές μαζί συγκροτοῦν τὴν τελειότητα τῆς ψυχῆς. Ἀν ἐρευνήσεις κάθε ἀρετὴ, θὰ δεις ὅτι προέρχεται εἴτε ἀπὸ τὴν ἀγάπην πρὸς τὸν Θεὸ εἴτε ἀπὸ τὴν ἀγάπην πρὸς τὸν πλησίον. Δὲν ὑπάρχει ἀρετὴ ποὺ νὰ μὴν ἔχει ὡς ἀρχὴ τὴν ἀγάπην. Κάθε ἔργο ποὺ δὲν ἔχει ὡς ρίζα καὶ βάση τὴν ἀγάπην εἶναι ἀνώφελο, υποκριτικὸ καὶ ψευδές, ἀκόμη κι ἂν φαίνεται ἐξωτερικὰ ὡς ἀρετὴ, ὅπως λέει καὶ ὁ Ἀπόστολος Παῦλος στὴν Α΄ πρὸς Κορινθίους ἐπιστολή.

Όπως όλοι οι κλάδοι ενός δέντρου βλασταίνουν από τον κορμό και συνδέονται με αυτόν, έτσι και όλες οι αρετές πηγάζουν από την αγάπη και με αυτήν συνδέονται. Γι' αυτό ο Παύλος αποκαλεί την αγάπη «*σύνδεσμο της τελειότητας*».

Μετά από αυτήν την προτροπή για την αγάπη, ο Απόστολος διδάσκει για την ειρήνη, λέγοντας:

καὶ ἡ εἰρήνη τοῦ Θεοῦ βραβεύετω ἐν ταῖς καρδίαις ὑμῶν,
εἰς ἣν καὶ ἐκλήθητε ἐν ἐνὶ σώματι· καὶ εὐχάριστοι γίνεσθε·
(Κολ. γ' 15)

Οι κακοί άνθρωποι συχνά ειρηνεύουν μεταξύ τους για να συνεργαστούν σε πονηρές πράξεις, αλλά αυτή η ειρήνη είναι κοσμική και επιβλαβής. Η ειρήνη του Θεού, όμως, είναι πνευματική και σωτήρια. Γι' αυτό ο Παύλος διευκρινίζει «*η ειρήνη του Θεού*», για να την ξεχωρίσει από την κοσμική ειρήνη. Όπου υπάρχει αγάπη, υπάρχει και ειρήνη.

Γιατί λοιπόν, αφού ζήτησε να ενδυθούμε την αγάπη, παραγγέλλει τώρα να κυριαρχεί στις καρδιές μας η ειρήνη; Επειδή η αδιάκριτη αγάπη μπορεί να προκαλέσει αντιπαραθέσεις. Δύο αδέρφια ή φίλοι μπορεί να αγαπιούνται, αλλά όταν διαφωνούν, κατηγορούν ο ένας τον άλλον, και έτσι δεν έχουν ειρήνη, παρόλο που αγαπιούνται.

Τι σημαίνει το «*βραβεύετω στις καρδιές σας*»; Στους ελληνικούς αγώνες, βραβευτές ήταν εκείνοι που αποφάσιζαν ποιος άξιζε το βραβείο και το έδιναν αναλόγως. Ο Παύλος λοιπόν εγκαθιστά την ειρήνη του Θεού ως κριτή και βραβευτή στις καρδιές μας. Όταν προκύπτει διχασμός μεταξύ του λογισμού της εκδίκησης και του λογισμού της υπομονής, η ειρήνη είναι αυτή που πρέπει να κρίνει. Αν υβριστείς από κάποιον, ο λογισμός της εκδίκησης λέει να ανταποδώσεις, ενώ ο λογισμός της υπομονής λέει να συγχωρήσεις. Η ειρήνη κρίνει ως άξιο βραβείου τον λογισμό της υπομονής και καταδικάζει την εκδίκηση.

Γιατί δεν είπε «νικάτω ο λογισμός της ειρήνης», αλλά «βραβεύέτω»; Επειδή η ειρήνη του Θεού είναι θεία και άμαχη. Ο Παύλος της αποδίδει αξία και τιμή, κάνοντάς την κριτή ανάμεσα στους καλούς και κακούς λογισμούς. Το «βραβεύέτω» δίνει μεγαλύτερη έμφαση, προτρέποντας τους ακροατές να την εγκαταστήσουν κυρίαρχη στις καρδιές τους.

Ο Παύλος ενισχύει την προτροπή του λέγοντας: «Σ' αυτή την ειρήνη σας κάλεσε ο Χριστός, ώστε να γίνετε ένα σώμα». Αν τα μέλη ενός σώματος δεν ειρηνεύουν, αλλά μάχονται μεταξύ τους, το σώμα δεν μπορεί να διατηρηθεί ενωμένο. Όπου λείπει η ειρήνη, επέρχεται χωρισμός και διάσπαση. Επειδή λοιπόν αξιωθήκατε να γίνετε ένα μυστικό σώμα με κεφαλή τον Χριστό, να ζείτε ειρηνικά και να είστε ευγνώμονες, προσφέροντας ευχαριστία στον Θεό με λόγια και έργα.

Αφού ολοκληρώνει την προτροπή για την ειρήνη, ο Παύλος προχωρά σε άλλη αρετή, αναφερόμενος στον λόγο του Θεού.

ὁ λόγος τοῦ Χριστοῦ ἐνοιχείτω ἐν ὑμῖν πλουσίως, ἐν πάσῃ σοφίᾳ διδάσκοντες καὶ νουθετοῦντες ἑαυτοὺς ψαλμοῖς καὶ ὕμνοις καὶ ᾠδαῖς πνευματικαῖς, ἐν χάριτι ᾄδοντες ἐν τῇ καρδίᾳ ὑμῶν τῷ Κυρίῳ. (Κολ. γ' 16)

Ο λόγος του Χριστού είναι τα λόγια του Ιερού Ευαγγελίου, των Αποστόλων και των Προφητών. Κατοικεί μέσα μας μέσω της ακρόασης, της ανάγνωσης και της μελέτης των Θείων Γραφών. Όταν τις μελετάμε συχνά και με επιμέλεια, η μνήμη μας γεμίζει, ο νους πλουτίζεται, η καρδιά αναβλύζει και το στόμα μεταδίδει τη θεία διδασκαλία.

Κάποιοι, όμως, με υπεροψία και ατομική γνώμη, μελετούν τις Γραφές και καταλήγουν σε αιρέσεις. Άλλοι, διαβάζοντάς τες απερίσκεπτα, χωρίς διάκριση μεταξύ εντολών και συμβουλών, πέφτουν στη δεισιδαιμονία. Γι' αυτό λέει να τις μελετάμε «με κάθε σοφία», δηλαδή πνευματική, διανοητική, ευλαβική και με

ορθή κρίση, ώστε να διδάσκουμε τόσο τον εαυτό μας όσο και τους άλλους.

Υπάρχουν και κοσμικά άσματα που προκαλούν ματαιότητες και σαρκικές επιθυμίες. Γι' αυτό προτρέπει να ψάλλουμε πνευματικούς ύμνους «με χάρη», δηλαδή με χαρά και προθυμία, όχι με αποστροφή ή αμέλεια. Και «με την καρδιά», δηλώνοντας ότι η ψαλμωδία μας πρέπει να προέρχεται και από το νου, όχι μόνο από το στόμα.

Με τα λόγια του αυτά διδάσκει να μελετάμε συχνά τις Γραφές για να γεμίσουμε με το λόγο του Θεού, να διδάσκουμε και να νουθετούμε μέσω αυτών και να προσφέρουμε ύμνους και δοξολογίες στον Θεό με προθυμία και ευχαριστία, από την καρδιά και το στόμα μας.

ΚΥΡΙΑΚΗ ΛΑ΄

ΕΡΜΗΝΕΙΑ ΤΗΣ ΣΗΜΕΡΙΝΗΣ ΠΕΡΙΚΟΠΗΣ ΑΠΟ ΤΗΝ Α΄ ΠΡΟΣ ΤΙΜΟΘΕΟΝ ΕΠΙΣΤΟΛΗ

(Α΄ Τιμ. α΄ 15–17)

Οπαμμακάριστος και ένδοξος Τιμόθεος, Απόστολος του Κυρίου Ιησού Χριστού, καταγόταν από τη Λύστρα της Λυκαονίας. Ήταν γιος πατέρα Έλληνα και μητέρας Ιουδαίας. Είχε ήδη συγκαταλεχθεί στους μαθητές του Χριστού προτού ο Παύλος επισκεφθεί τη Λύστρα, όπως αναφέρει ο Λουκάς στις Πράξεις. Την πίστη του στον Χριστό τη διδάχθηκε από τη μητέρα του, όπως φαίνεται και από τα λόγια του Παύλου που γράφει: *«Θυμάμαι την ανυπόκριτη πίστη που υπήρχε πρώτα στη γιαγιά σου Λωΐδα και στη μητέρα σου Ευνίκη»*.

Ο Παύλος, όταν βρήκε τον Τιμόθεο στη Λύστρα, τον πήρε μαζί του ως βοηθό και συνεργάτη στο κήρυγμα του Ευαγγελίου. Οι αρετές του Τιμόθεου καταγράφονται στους επαίνους του Παύλου, ο οποίος γράφει στους Φιλιππησίους: *«Γνωρίζετε την αφοσίωσή του, γιατί όπως ένα παιδί στον πατέρα του, έτσι και αυτός υπηρέτησε μαζί μου στο Ευαγγέλιο»*. Στους Θεσσαλονικείς τον περιγράφει ως *«αδελφό μας, διάκονο του Θεού και συνεργάτη στο Ευαγγέλιο του Χριστού»*, ενώ στους Κορινθίους τον αποκαλεί *«αγαπητό και πιστό μου παιδί»*. Επίσης προτρέπει: *«Μην τον περιφρονήσετε, γιατί εργάζεται για το έργο του Κυρίου, όπως κι εγώ»*.

Όταν ο Τιμόθεος ορίστηκε επίσκοπος της Εκκλησίας των Εφεσίων, ο Παύλος του έγραψε δύο επιστολές με οδηγίες για την ποιμαντική διοίκηση. Στην πρώτη επιστολή, που στάλθηκε από τη Λαοδικεία, ο Παύλος τον διδάσκει να αποφεύγει τις ξένες διδασκαλίες και να χρησιμοποιεί σωστά τον νόμο. Δίνει κατευ-

θύνσεις για την προσευχή, τη σιωπή των γυναικών στις εκκλησίες, τα προσόντα επισκόπων και πρεσβυτέρων, τις διακονίες, τη μέριμνα για τις αφιερωμένες χήρες, τη σωφροσύνη και τον γάμο. Συστήνει επίσης στους πλουσίους να μην είναι υπερόπτες ούτε να ελπίζουν στον πλούτο τους. Τέλος, τον προτρέπει: «*Τιμόθεε, φύλαξε την παρακαταθήκη*», εννοώντας τη χάρη του Αγίου Πνεύματος που του δόθηκε «*με την προφητική επιβεβαίωση και την επίθεση των χειρών του πρεσβυτέρου*».

Το απόσπασμα της επιστολής που διαβάστηκε σήμερα αναφέρεται στη μακροθυμία του Θεού. Ο Παύλος παρουσιάζει τη δική του εμπειρία ως παράδειγμα της θείας μακροθυμίας. Επειδή όλοι χρειαζόμαστε τη μακροθυμία του Θεού, ας ακούσουμε με προσοχή την εξήγηση του αποστολικού αυτού λόγου, ώστε να κατανοήσουμε τα θαυμαστά της έργα και να γευτούμε τη σωτηρία που πηγάζει από αυτήν.

Τέκνον Τιμόθεε, πιστός ό λόγος καί πάσης αποδοχής άξιος, ότι Χριστός Ίησοϋς ήλθεν εις τόν κόσμον άμαρτωλούς σωσαι, ών πρώτός ειμι έγώ· (Α΄ Τιμ. α΄ 15)

Ο λόγος ο πιστός και άξιος κάθε αποδοχής είναι ότι ο Χριστός ήρθε στον κόσμο για να σώσει τους αμαρτωλούς. Αυτός ο λόγος είναι πιστός γιατί είναι λόγος του ίδιου του Ιησού Χριστού, του αληθινού Θεού. Ο ίδιος πρώτος τον κήρυξε λέγοντας: «*Δεν ήρθα να καλέσω δικαίους, αλλά αμαρτωλούς σε μετάνοια*».

Αργότερα τον επανέλαβε ο Παύλος, υπογραμμίζοντας ότι αυτός ο λόγος είναι αληθινός και βέβαιος, επειδή είναι λόγος του Θεού. Είναι επίσης άξιος κάθε αποδοχής, γιατί απομακρύνει από την καρδιά της αμαρτίας την απόγνωση και φέρνει επιστροφή και μετάνοια, που οδηγεί στη σωτηρία.

Παρατηρήστε πώς ο Παύλος, επιβεβαιώνοντας την αλήθεια αυτού του θείου λόγου μέσα από το δικό του παράδειγμα, εμφυσά μεγάλο θάρρος στις καρδιές όσων έχουν απογοητευτεί

από το πλήθος και το βάρος των αμαρτιών τους και διστάζουν να πλησιάσουν τον Ιησού Χριστό, ο οποίος ήρθε στον κόσμο για να σώσει τους αμαρτωλούς. Λέει: «Εγώ είμαι πρώτος των αμαρτωλών», δηλαδή ο χειρότερος όλων, γιατί βλασφήμησα το όνομα του Ιησού Χριστού, καταδίωξα όσους πίστευαν σε Αυτόν και περιφρόνησα την πίστη προς Εκείνον.

ἀλλὰ διὰ τοῦτο ἡλεήθην, ἵνα ἐν ἐμοὶ πρώτῳ ἐνδείξηται Ἰησοῦς Χριστὸς τὴν πᾶσαν μακροθυμίαν, πρὸς ὑποτύπωσιν τῶν μελλόντων πιστεύειν ἐπ' αὐτῷ εἰς ζωὴν αἰώνιον. (Α' Τιμ. α' 16)

Γι' αυτό, λέει, ο Ιησούς Χριστός με ελέησε, εμένα που αμάρτησα περισσότερο από όλους, ώστε να δείξει μέσα από εμένα όλη τη θεία μακροθυμία Του και να με καταστήσει τύπο και παράδειγμα για όλους τους αμαρτωλούς που θα πιστέψουν σε Αυτόν και, μέσω της πίστης, θα κληρονομήσουν την αιώνια ζωή.

Με δύο τρόπους ο Ιησούς Χριστός έδειξε σε αυτόν όλη τη μακροθυμία Του, δηλαδή μεγάλη και υπερβολική μακροθυμία. Πρώτον, επειδή, παραβλέποντας τις αμαρτίες του, τον κάλεσε από τον ουρανό σε μετάνοια και πίστη σε Αυτόν, λέγοντας: «Σαούλ, Σαούλ, γιατί με διώκεις; Εγώ είμαι ο Ιησούς, τον οποίο διώκεις· είναι σκληρό για σένα να χτυπάς στα καρφιά» (Πράξ. θ' 4-5). Δεύτερον, επειδή τον αξίωσε με το αποστολικό χάρισμα και τον ανέβασε μέχρι τον τρίτο ουρανό, όπου άκουσε λόγια ανέκφραστα, τα οποία δεν επιτρέπεται σε άνθρωπο να μιλήσει (Β' Κορ. ιβ' 4), και αποκαλύπτοντάς του τα μυστήρια της πίστης, του ανέθεσε το κήρυγμα του Ευαγγελίου.

Δίκαια λοιπόν είπε ότι ο Χριστός τον ελέησε, για να τον καταστήσει παράδειγμα για όλους όσους πιστεύουν σε Αυτόν, παράδειγμα που διδάσκει και κηρύττει ότι όσοι πιστεύουν στον Χριστό όχι μόνο αξιώνονται τη συγχώρηση των αμαρτιών, αλλά και τα μεγάλα και υπερφυσικά χαρίσματα του Θεού. Και επειδή

ο τρισμακάριος θυμήθηκε πόσο τον ελέησε ο Θεός, έστρεψε τον λόγο του σε δοξολογία προς Εκείνον που τον ελέησε, λέγοντας...

Τῷ δὲ βασιλεῖ τῶν αἰώνων, ἀφθάρτῳ, ἀοράτῳ, μόνῳ σοφῷ Θεῷ, τιμὴ καὶ δόξα εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων ἀμήν. (Α΄ Τιμ. α΄ 17)

Ο αιώνας σημαίνει γενικά έναν απροσδιόριστο χρόνο, αλλά συγκεκριμένα μπορεί να σημαίνει και εκατό έτη ή ακόμα και έναν ατελεύτητο και άπειρο χρόνο. Ο Θεός λέγεται βασιλέας των αιώνων, διότι έχει υπό την εξουσία Του όλους τους καιρούς και τους χρόνους. Ο Κύριος δίδαξε αυτό στους αποστόλους λέγοντας: «Δεν ανήκει σε εσάς να γνωρίζετε χρόνους ή καιρούς, τους οποίους ο Πατέρας έχει θέσει στην εξουσία Του» (Πράξ. α΄ 7). Αυτός είναι που συντέμνει τους καιρούς, όπως αναφέρεται: «Μίκρυνες τις ημέρες του χρόνου του» (Ψαλμ. πη΄ 45) και: «Εάν ο Κύριος δεν είχε συντομεύσει εκείνες τις ημέρες, δεν θα σωζόταν καμία σάρκα» (Μάρκ. ιγ΄ 20). Επίσης, Αυτός μπορεί να παρατείνει τον χρόνο, όπως λέει: «Θα γεμίσω αυτόν με μακροημέρευση» (Ψαλμ. 4α΄ 16), ή να τον μεταβάλει σύμφωνα με τη θεία Του θέληση, όπως άλλαξε τις ώρες της ημέρας όταν ο Ιησούς του Ναυή πολεμούσε τους Γαβαωνίτες και όταν ο Μονογενής Υιός Του κρεμόταν στον σταυρό.

Ο Θεός είναι άφθαρτος, όχι μόνο διότι είναι αιώνιος και ατελεύτητος, αλλά και επειδή δεν υφίσταται ποτέ καμία αλλαγή ή αλλοίωση. Είναι αόρατος διότι είναι πνεύμα νοερό και άυλο, όπως λέγεται: «Τον Θεό κανείς ποτέ δεν είδε» (Ιωάν. α΄ 18). Επειδή κανένας άνθρωπος δεν είναι βασιλέας των αιώνων, άφθαρτος ή αόρατος, αλλά σοφοί άνθρωποι υπάρχουν πολλοί, γι΄ αυτό όταν αναφέρει ο Παύλος τον Θεό ως σοφό, προσθέτει «Μόνῳ σοφῷ Θεῷ», ώστε να δηλώσει ότι μόνο ο Θεός είναι από τη φύση Του σοφός και η πηγή της σοφίας, ενώ οι άνθρωποι

αποκτούν τη σοφία κατά χάρη, μέσω του κόπου και της αξίωσης από τον ίδιο τον Θεό.

Ο θεόπνευστος Απόστολος, δοξολογώντας τον Θεό, θεολογεί και κηρύττει τα θεία χαρακτηριστικά Του: την παντοδυναμία και την παντεξουσιότητα μέσω του «*Βασιλέα των αιώνων*», την αιωνιότητα και αμεταβλητότητα μέσω του «*Άφθαρτου*», την άυλη και ασώματη φύση Του μέσω του «*Αόρατου*», και τη σοφία και τελειότητα μέσω του «*Μόνω σοφώ Θεώ*». Στον Θεό, λέει, ανήκει η τιμή και η δόξα, όχι προσωρινά, αλλά στους άπειρους αιώνες των αιώνων. Το «*Αμήν*» είναι επιβεβαιωτικό και δηλώνει ότι βεβαίως και αναμφίβολα έτσι είναι πρόπον και δίκαιο.

ΚΥΡΙΑΚΗ ΛΒ'

ΕΡΜΗΝΕΙΑ ΤΗΣ ΣΗΜΕΡΙΝΗΣ ΠΕΡΙΚΟΠΗΣ ΑΠΟ ΤΗΝ Α' ΠΡΟΣ ΤΙΜΟΘΕΟΝ ΕΠΙΣΤΟΛΗ

(Α' Τιμ. δ' 9–15)

Οποιος πει από το νερό που εγώ θα του δώσω, είπε ο Κύριος στη Σαμαρείτιδα, δεν θα διψάσει ποτέ. Αντίθετα, το νερό που θα του δώσω θα γίνει μέσα του πηγή που θα αναβλύζει και θα οδηγεί σε αιώνια ζωή. Την αλήθεια αυτού του θείου λόγου τη βλέπουμε να επιβεβαιώνεται σε πολλούς ανθρώπους, ιδιαιτέρως όμως στον Απόστολο Παύλο. Αυτός ήπие άφθονα από το νερό που του έδωσε ο Χριστός όταν το ουράνιο φως τον περιέβαλε και ο ίδιος ο Κύριος τον κάλεσε από τον ουρανό, λέγοντάς του: «*Πήγαινε, διότι θα σε στείλω μακριά, στα έθνη*».

Αυτό το νερό, δηλαδή το χάρισμα της διδασκαλίας, έγινε στον Παύλο πηγή που ανέβλυζε μυστήρια ύψιστα, δόγματα αληθείας, σωτήριους νόμους, ζωογόνες παραγγελίες και διατάξεις που ταιριάζουν σε κάθε επάγγελμα, ηλικία, τάξη και κατάσταση ανθρώπου. Μέσα από αυτή την πηγή ο Παύλος ποτίζε όχι μόνο Ιουδαίους και Έλληνες, σοφούς και αγράμματους, ελεύθερους και δούλους, αλλά ακόμη και τους επικεφαλής των Εκκλησιών, δηλαδή τους διδασκάλους και φωτεινούς καθοδηγητές του χριστιανικού λαού.

Αυτό που λέω επιβεβαιώνεται από το σημερινό ανάγνωσμα της επιστολής προς τον Τιμόθεο. Ο Τιμόθεος, πανάξιος Απόστολος, αρχιερέας, ποιμένας και διδάσκαλος της Εκκλησίας των Εφεσίων, ποτίστηκε από τον θείο Παύλο με το ζωοποιό νάμα της ποιμαντικής επιστήμης μέσα από την επιστολή που του έγραψε. Εκεί ο Παύλος καθόρισε τους κανόνες για το καθήκον όλων των επικεφαλής της Εκκλησίας.

Αν και αυτό το νερό ταιριάζει πρωτίστως στους εκκλησιαστικούς ποιμένες, εξακολουθεί να ποτίζει και τα λογικά πρόβατα, ζωογονώντας και διδασκάλους και μαθητές, καθοδηγητές και καθοδηγούμενους. Έτσι, σας το προσφέρουμε εμείς σήμερα, μέσα από το ποτήρι της ερμηνείας, ώστε να πιείτε με ευκολία και να μη διψάσετε ποτέ.

Τέκνον Τιμόθεε, πιστός ὁ λόγος καὶ πάσης ἀποδοχῆς ἄξιος· (Α΄ Τιμ. δ΄ 9)

Αληθινός και αξιόπιστος είναι ο λόγος αυτός, και άξιός ώστε κάθε άνθρωπος να τον αποδεχθεί με προθυμία και να πιστέψει σε αυτά που διδάσκει. Στην πρώτη επιστολή προς τον Τιμόθεο, ο Παύλος αναφέρει τρεις φορές τη φράση «Πιστός ὁ λόγος». Την πρώτη φορά εξηγεί αμέσως ποιος είναι αυτός ο λόγος, λέγοντας: «Πιστός ὁ λόγος, ὅτι Χριστός Ἰησοῦς ἦλθεν εἰς τὸν κόσμον ἁμαρτωλοὺς σῶσαι» (Α΄ Τιμ. α΄ 15). Ομοίως, και τη δεύτερη φορά που λέει «Πιστός ὁ λόγος» (Α΄ Τιμ. γ΄ 1), διευκρινίζει αμέσως: «Πιστός ὁ λόγος· Εἴ τις ἐπισκοπῆς ὀρέγεται, καλοῦ ἔργου ἐπιθυμεῖ».

Ωστόσο, όταν για τρίτη φορά αναφέρει «Πιστός ὁ λόγος» (Α΄ Τιμ. δ΄ 9), δεν διευκρινίζει αμέσως σε ποιον λόγο αναφέρεται, προκαλώντας απορία. Πριν από αυτή τη φράση είχε πει: «*Ἡ δὲ εὐσέβεια πρὸς πάντα ὠφέλιμός ἐστιν, ἐπαγγελίαν ἔχουσα ζωῆς τῆς νῦν καὶ τῆς μελλούσης*» (Α΄ Τιμ. δ΄ 8) και μετά πρόσθεσε: «*Ὅτι ἠλπίκαμεν ἐπὶ Θεῷ ζῶντι*» (Α΄ Τιμ. δ΄ 10). Έτσι, δημιουργείται ερώτημα αν το «Πιστός ὁ λόγος» αναφέρεται στην πρώτη ή στη δεύτερη φράση.

Η πιθανότερη ερμηνεία είναι ότι αναφέρεται στην πρώτη, επειδή το «Πιστός ὁ λόγος» έπεται αμέσως μετά τη φράση: «*Ἡ δὲ εὐσέβεια πρὸς πάντα ὠφέλιμός ἐστιν*». Αντίθετα, η δεύτερη φράση μεσολαβείται από τα λόγια: «*Εἰς τοῦτο γὰρ καὶ κοπιῶμεν καὶ ὀνειδιζόμεθα*». Άρα, το νόημα του «Πιστός ὁ λόγος» είναι ότι η ευσέβεια, που είναι ωφέλιμη σε όλα και υπόσχεται ζωή στη γη

και την αιωνιότητα, είναι ένας αληθινός και άξιος αποδοχής λόγος.

εἰς τοῦτο γὰρ καὶ κοπιῶμεν καὶ ὀνειδιζόμεθα, ὅτι ἠλπίκαμεν ἐπὶ Θεῷ ζῶντι, ὃς ἐστὶ Σωτὴρ πάντων ἀνθρώπων, μάλιστα πιστῶν. (Α΄ Τιμ. δ΄ 10)

Το «Εἰς τοῦτο γάρ» σημαίνει «γι' αυτόν τον λόγο», δηλαδή εξαιτίας της ευσέβειας υποφέρουμε κόπους και υβριστικούς ονειδισμούς από τους ανθρώπους. Υπομένουμε αυτά επειδή έχουμε στηρίξει την ελπίδα μας στον ζωντανό Θεό, με την προσδοκία της αιώνιας μακαριότητας στη μέλλουσα ζωή, όπως έχει υποσχεθεί η ευσέβεια: «Ὅτι ἠλπίκαμεν ἐπὶ Θεῷ ζῶντι». Αυτός θέλει τη σωτηρία όλων των ανθρώπων, αλλά ιδιαίτερα όσων πιστεύουν και τον λατρεύουν: «Ὅς ἐστὶ Σωτὴρ πάντων τῶν ἀνθρώπων, μάλιστα πιστῶν».

Οι κόποι του Παύλου για το κήρυγμα του Ευαγγελίου είναι φανεροί, καθώς όχι μόνο ταξίδεψε «ἀπὸ Ἱερουσαλὴμ καὶ κύκλῳ μέχρι τοῦ Ἰλλυρικοῦ» κηρύττοντας το Ευαγγέλιο του Χριστού, αλλά εργάστηκε και «ταῖς ἰδίαις χερσί» για να συντηρεῖ τον εαυτό του και τους συνοδοιπόρους του. Γι' αυτό μπορούσε να λέει με παρρησία: «Ἐν κόποις περισσοτέρως» και «Περισσότερον αὐτῶν πάντων ἐκοπίασα». Οι ὕβρεις που δέχθηκε ήταν επίσης εμφανείς. Ο Φήστος τον αποκάλεσε με φωνές μανιακό: «Μαίνῃ, Παῦλε, τὰ πολλά σε γράμματα εἰς μανίαν περιτρέπει». Οι Επικούρειοι και οι Στωικοί τον ειρωνεύτηκαν, λέγοντας: «Τί ἂν θέλοι ὁ σπερμολόγος οὗτος λέγειν;».

Ο Παῦλος, μιλώντας για την ελπίδα, χρησιμοποιεῖ κατάλληλα επίθετα για τον Θεό, λέγοντας: «ἐπὶ Θεῷ ζῶντι, ὃς ἐστὶ Σωτὴρ». Αποκαλεῖ τον Θεό «ζῶντα», δηλαδή αθάνατο, για να δείξει ότι αυτός που ελπίζει σε Αυτόν λαμβάνει τα όσα ελπίζει. Όποιος ελπίζει σε θνητό άνθρωπο, η ελπίδα του συχνά διαψεύδεται ε-

ξαιτίας του θανάτου. Όμως όποιος ελπίζει στον Θεό, η ελπίδα του δεν ματαιώνεται ποτέ, επειδή ο Θεός είναι αθάνατος.

Ο Παύλος αποκαλεί επίσης τον Θεό «Σωτήρα», για να δείξει ότι σώζει αυτούς που ελπίζουν σε Αυτόν. Όποιος αναζητά σωτηρία από ανθρώπους συχνά ντροπιάζεται, επειδή οι άνθρωποι κάποιες φορές δεν θέλουν ή δεν μπορούν να βοηθήσουν. Όμως όσος ελπίζουν στον Θεό δεν κατασχύνονται ποτέ, διότι ο Θεός, ο οποίος είναι από τη φύση Του πανάγαθος και παντοδύναμος, θέλει και μπορεί να κάνει όσα επιθυμεί. Μετά από αυτά τα προοίμια, ο θεόπνευστος Απόστολος ξεκινά την ειδική, προσωπική διδασκαλία που αφορά τους εκκλησιαστικούς ποιμένες.

Παράγγελλε ταῦτα καὶ δίδασκε. (Α΄ Τιμ. δ΄ 11)

Ο Παύλος παραγγέλλει στον Τιμόθεο να διδάσκει και να παραγγέλλει όλα όσα ήδη του έχει γράψει στην επιστολή. Συγκεκριμένα, να παραγγέλλει την αποχή από παράξενες και άχρηστες διδασκαλίες και να διδάσκει την καθαρή αγάπη και την ανυπόκριτη πίστη. Επίσης, να εξηγεί τον σκοπό της έλευσης του Ιησού Χριστού στον κόσμο, που είναι η σωτηρία των αμαρτωλών. Να παραγγέλλει δεήσεις για όλους τους ανθρώπους και να διδάσκει για τους τόπους και τους τρόπους της προσευχής, όπως και τη σιωπή και την υποταγή των γυναικών στους συζύγους τους. Επιπλέον, να διδάσκει ποιες αρετές είναι απαραίτητες για τους επισκόπους και τους διακόνους, και να προειδοποιεί για τους αποστάτες και πλανεμένους ανθρώπους των εσχάτων καιρών, καθώς και για την προσωρινή και αιώνια ωφέλεια της ευσέβειας.

Εδώ φαίνεται η διάκριση μεταξύ παραγγελίας και διδασκαλίας. Η παραγγελία αφορά εντολές και προστάγματα, ενώ η διδασκαλία σχετίζεται με νουθεσίες και ερμηνείες. Και τα δύο αυτά καθήκοντα τα αναθέτει ο Παύλος στον Τιμόθεο, καθώς εκείνος ήταν επίσκοπος και υπεύθυνος για την Εκκλησία της

Εφέσου. Από αυτό διδασκόμαστε ότι κάθε εκκλησιαστικός προϊστάμενος έχει δικαίωμα και υποχρέωση να παραγγέλλει προστακτικά την τήρηση των θείων δογμάτων, εντολών και νόμων, και να νουθετεί και ερμηνεύει τα θεία νοήματα των Γραφών.

Μηδείς σου τῆς νεότητος καταφρονεῖτω, ἀλλὰ τύπος γίνου τῶν πιστῶν ἐν λόγῳ, ἐν ἀναστροφῇ, ἐν ἀγάπῃ, ἐν πνεύματι, ἐν πίστει, ἐν ἀγνείᾳ. (Α΄ Τιμ. δ΄ 12)

Ο Τιμόθεος ήταν νέος στην ηλικία και δεν είχε φτάσει στη γεροντική ηλικία που θεωρούνταν κατάλληλη για το αρχιερατικό αξίωμα. Γιατί, λοιπόν, ο Παύλος, που είχε πει «Ως περικαθάρματα του κόσμου γίναμε, απόβλητα όλων έως τώρα», συμβούλευε τον Τιμόθεο να μην επιτρέπει σε κανέναν να περιφρονεί τη νεότητά του; Μήπως είχε την εξουσία ο Τιμόθεος να εμποδίσει όσους ήθελαν να τον καταφρονήσουν; Ή μήπως τον δίδασκε να μάχεται και να πολεμάει αυτούς που τον περιφρονούσαν;

Ούτε ο Τιμόθεος είχε την εξουσία να συγκρατήσει τα λόγια όσων τον περιφρονούσαν, ούτε ο ειρηνικός Παύλος δίδασκε τη μάχη και τον πόλεμο. Όμως, επειδή συνήθως οι νέοι καταφρονούνται ως άπειροι, αδρανείς και ασταθείς στα έργα της αρετής, αν ο Τιμόθεος, που ήταν αρχιερέας, περιφρονούνταν, ο λόγος του θα ήταν άκαρπος. Γι' αυτό ο Παύλος τον συμβούλευε να εξαλείψει τα αίτια αυτής της περιφρόνησης, διδάσκοντάς τον τον τρόπο με τον οποίο μπορούσε να το καταφέρει.

Γίνε, του λέει, τύπος, δηλαδή κανόνας και παράδειγμα για τους πιστούς. Στον λόγο, μιλώντας με φρόνηση και σοφία. Στη συναναστροφή, έχοντας σχέσεις με έντιμους ανθρώπους που ζουν με αγιότητα. Στην αγάπη, αγαπώντας όλους ειλικρινά, θερμά και χωρίς υποκρισία. Στο πνεύμα, ζώντας πνευματική ζωή, ανώτερη από κάθε υλική σκέψη. Στην πίστη, πιστεύοντας

ακλόνητα και με θέρμη όσα παρέλαβε. Στην αγνότητα, διατηρώντας καθαρότητα από κάθε μόλυνση σάρκας και πνεύματος.

Αυτός είναι ο τρόπος με τον οποίο ένας νέος γίνεται όχι μόνο άξιος σεβασμού και άμεμπτος, αλλά και θαυμαστός και σεβάσμιος σε όλους. Ποιος θα τολμούσε να περιφρονήσει έναν νέο που τηρεί αυτές τις εντολές του Παύλου; Αντίθετα, ποιος δεν θα τιμούσε και δεν θα σεβόταν μια τέτοια νεότητα; Ακόμα και οι εχθροί και οι αντίπαλοι υποκλίνονται και θαυμάζουν μια τέτοια αρετή.

Έως ἔρχομαι πρόσεχε τῇ ἀναγνώσει, τῇ παρακλήσει, τῇ διδασκαλίᾳ. (Α΄ Τιμ. δ΄ 13)

Ο Τιμόθεος ακολούθησε τον Παύλο από την ημέρα που αναχώρησε μαζί του από την πατρίδα του, διδασκόμενος από εκείνον τα δόγματα της πίστης και τους νόμους του Ευαγγελίου, υπηρετώντας με προθυμία στο κήρυγμα του Ευαγγελίου. Όταν όμως χειροτονήθηκε αρχιερέας, αναγκαστικά αποχωρίστηκε από τον Παύλο για να παραμείνει στην Εκκλησία της Εφέσου, η οποία του είχε ανατεθεί. Ο Παύλος, για να παρηγορήσει τη θλίψη του Τιμόθεου από τον χωρισμό, του υποσχέθηκε ότι θα έρθει να τον επισκεφθεί.

Μέχρι να έρθω, λέει, να προσέχεις την ανάγνωση, να μελετάς με προσοχή τις Άγιες Γραφές. Να ασχολείσαι με την παρηγορία, να ενθαρρύνεις τους θλιμμένους και να προτρέπεις όλους σε έργα αγαθά. Να διδάσκεις, να μεταδίδεις σε όλους την πίστη στον Χριστό και τους νόμους του Ευαγγελίου.

Μην νομίσεις όμως ότι με το «μέχρι να έρθω» ο Παύλος εννοούσε ότι ο Τιμόθεος έπρεπε να κάνει αυτά τα πράγματα μόνο μέχρι την επιστροφή του, και έπειτα να σταματήσει. Η έκφραση «μέχρι» στη Γραφή μπορεί να σημαίνει τόσο «έως τότε» όσο και «και μετά από αυτό» ή «για πάντα», όπως φαίνεται στα χωρία: «Ο κόρακας δεν επέστρεψε στην κιβωτό μέχρι να στεγνώσουν τα

νερά από τη γη», «Κάθισε στα δεξιά μου, μέχρι να υποτάξω τους εχθρούς σου κάτω από τα πόδια σου», «Δεν τη γνώρισε μέχρι να γεννήσει τον πρωτότοκο γιο της».

Παρόλο που ο Τιμόθεος ήταν Απόστολος, κήρυκας του Ευαγγελίου και είχε αξιωθεί θείας χάριτος, ο Παύλος τον συμβούλεψε να μελετά τις Άγιες Γραφές με προσοχή, να παρηγορεί, να προτρέπει και να διδάσκει τα λογικά πρόβατα του Ιησού Χριστού. Από αυτό κατανοούν οι προϋστάμενοι της Εκκλησίας του Χριστού ότι, πολύ περισσότερο, οι ίδιοι χρειάζεται να μελετούν προσεκτικά τις Γραφές, να ενθαρρύνουν τους θλιμμένους, να προτρέπουν σε καλά έργα και να διδάσκουν αδιάκοπα τον λαό του Κυρίου που τους έχει εμπιστευθεί.

**Μὴ ἀμέλει τοῦ ἐν σοὶ χαρίσματος, ὃ ἐδόθη σοι διὰ προφητείας μετὰ ἐπιθέσεως τῶν χειρῶν τοῦ πρεσβυτερίου.
(Α΄ Τιμ. δ΄ 14)**

Το χάρισμα αναφέρεται στον αρχιερατικό χαρακτήρα, καθώς είναι υψηλό, μεγάλο, θείο και ψυχοσωτήριο δώρο του Θεού, το οποίο παρέχεται δωρεάν στους ανθρώπους. Αυτό το χάρισμα δόθηκε στον Τιμόθεο «διὰ προφητείας». Την εποχή εκείνη, πολλοί πιστοί είχαν λάβει το χάρισμα της προφητείας, μέσω του οποίου προέλεγαν τα μέλλοντα. Αυτό επιβεβαιώνεται από τον Άγαβο, που προφήτευσε έναν μεγάλο λιμό, καθώς και τα δεσμά του Παύλου στα Ιεροσόλυμα και την παράδοσή του στους εθνικούς. Το ίδιο χάρισμα είχαν και οι τέσσερις παρθένες, θυγατέρες του Φιλίππου, ενώ και ο Παύλος μιλούσε για το χάρισμα της προφητείας.

Οι προφήτες της εποχής προείπαν ότι ο Τιμόθεος θα λάμβανε το χάρισμα της αρχιερωσύνης. Γι' αυτό ο Παύλος έγραψε: «Σου δίνω αυτή την παραγγελία, Τιμόθεε, σύμφωνα με τις προφητείες που έγιναν για σένα, ώστε με αυτές να αγωνιστείς τον καλό αγώνα». Ο ίδιος ο Παύλος χειροτόνησε τον Τιμόθεο αρχιερέα

μέσω της επίθεσης των χεριών του, όπως μαρτυρεί: «Σου υπενθυμίζω να αναζωπυρώσεις το χάρισμα του Θεού, που είναι μέσα σου μέσω της επίθεσης των χεριών μου». Αnéφερε όμως και την «επίθεση των χεριών του πρεσβυτερίου», για να δείξει ότι δεν ήταν μόνος του, αλλά υπήρχαν κι άλλοι αρχιερείς παρόντες, που έθεσαν τα χέρια τους πάνω στον Τιμόθεο, με τη συμμετοχή και των πρεσβυτέρων και διακόνων.

Από αυτά καταδεικνύεται ότι στην Ορθόδοξη Εκκλησία οι χειροτονίες γίνονται μέχρι σήμερα με τον ίδιο τρόπο, όπως και στην αποστολική εποχή. Η φράση «Μην αμελείς το χάρισμα που είναι μέσα σου» αναφέρεται στη φροντίδα και την προθυμία για την εκπλήρωση του έργου της αρχιερωσύνης, το οποίο, όπως λέει ο Παύλος, είναι το κήρυγμα της πίστης: «Κήρυξε τον λόγο», η συνεχής φροντίδα για όσους έχουν ανάγκη, η επίπληξη των αμαρτωλών, η παρηγορία των θλιμμένων, η προτροπή σε κάθε αρετή, η υπομονή και η διδασκαλία με ζήλο.

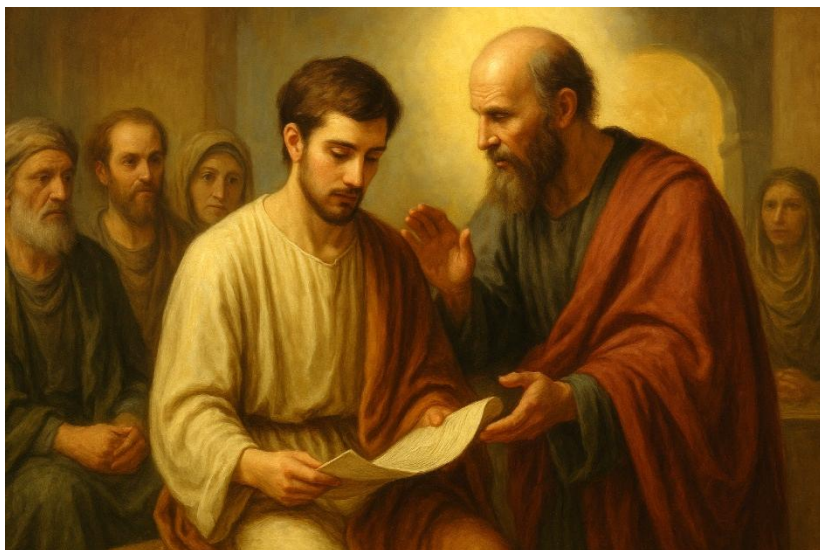
Όποιος εκτελεί αυτά τα καθήκοντα με επιμέλεια και ακούραστα είναι ο ευλογημένος αρχιερέας, που δεν αμελεί το θείο χάρισμα που του δόθηκε.

Ταῦτα μελέτα, ἐν τούτοις ἴσθι, ἵνα σου ᾗ προκοπὴ φανερά ἢ ἐν πᾶσιν. (Α΄ Τιμ. δ΄:15)

Είπε προηγουμένως: «Γίνε παράδειγμα για τους πιστούς με τα λόγια σου, τη συμπεριφορά σου, την αγάπη σου, την πίστη σου, την αγνότητά σου· πρόσεχε την ανάγνωση, την παρηγοριά, τη διδασκαλία· μην αμελείς το χάρισμα που είναι μέσα σου». Αυτά, λέει, να μελετάς και σε αυτά να επιμένεις, δηλαδή να εργάζεσαι διαρκώς για την εκπλήρωσή τους, ώστε να γίνουν για σένα αντικείμενο καθημερινής ενασχόλησης και έργο ζωής.

Και για ποιον λόγο όλα αυτά; «Για να είναι φανερή σε όλους η πρόδοός σου». Όχι για άλλο σκοπό, παρά μόνο για να δουν όλοι την πρόοδο που κάνεις σε όλα τα έργα σου. Μήπως η μελέτη, η

επιμέλεια και οι κόποι είναι άσκοποι; Όχι, διότι μέσω αυτών φωτίζονται οι άνθρωποι, δοξάζουν και υμνούν τον επουράνιο Πατέρα και Θεό μας: *«Ας λάμψει έτσι το φως σας μπροστά στους ανθρώπους, ώστε να δουν τα καλά σας έργα και να δοξάσουν τον Πατέρα σας που είναι στους ουρανούς»*. Αυτό είναι λόγος που είπε ο ίδιος ο Κύριος.

ΚΥΡΙΑΚΗ ΛΓ'

ΤΟΥ ΤΕΛΩΝΟΥ ΚΑΙ ΦΑΡΙΣΑΙΟΥ

ΕΡΜΗΝΕΙΑ ΤΗΣ ΣΗΜΕΡΙΝΗΣ ΠΕΡΙΚΟΠΗΣ
ΑΠΟ ΤΗΝ Β' ΠΡΟΣ ΤΙΜΟΘΕΟΝ ΕΠΙΣΤΟΛΗ

(Β' Τιμ. γ' 10-15)

Παύλος έγραψε την πρώτη επιστολή προς τον Τιμόθεο από τη Λαοδίκεια, ενώ τη δεύτερη την έγραψε από τη Ρώμη, όπου βρισκόταν φυλακισμένος (Β' Τιμ. α' 8). Στην πρώτη επιστολή του εξέφραζε την ελπίδα ότι θα μπορούσε σύντομα να επισκεφθεί τον Τιμόθεο, λέγοντας: «Ταῦτα σοι γράφω, ἐλπίζων ἐλθεῖν πρὸς σε ταχέως» (Α' Τιμ. γ' 14). Ωστόσο, δεν μπόρεσε να εκπληρώσει αυτή την ελπίδα, καθώς ο Νέρων τον κρατούσε δεμένο με αλυσίδες. Για το λόγο αυτό, έγραψε μια δεύτερη επιστολή, ώστε μέσω αυτής να του μεταφέρει όσα δεν είχε τη δυνατότητα να του πει αυτοπροσώπως.

Η επιστολή περιέχει πολλές νουθεσίες, εντολές και διδαχές, χρήσιμες και απαραίτητες για όλους τους πιστούς, ιδιαίτερα όμως για τους επικεφαλής και ποιμένες της Εκκλησίας του Ιησού Χριστού. Στο απόσπασμα της επιστολής που διαβάστηκε σήμερα, ο Παύλος, πρώτον, παρουσιάζει τον Τιμόθεο ως ακόλουθο των αρετών του, αναφέροντας τις αρετές αυτές ονομαστικά. Δεύτερον, τονίζει ότι όλοι όσοι ζουν σύμφωνα με τους νόμους της ευσεβούς πίστες θα υποστούν διωγμούς από ασεβείς και πονηρούς ανθρώπους, ενώ οι κακοί και απατεώνες θα προοδεύουν στα πονηρά έργα τους. Τρίτον, διδάσκει ότι η μελέτη των Θείων Γραφών μπορεί να οδηγήσει τον άνθρωπο στον δρόμο της σωτηρίας.

Με το πρώτο σημείο, ο Παύλος ενισχύει στις καρδιές μας την αγάπη για τις αρετές. Με το δεύτερο, μας προετοιμάζει για το

κατόρθωμα της υπομονής. Και με το τρίτο, μας εμπνέει τον πόθο για τη μελέτη των Θείων Γραφών. Ακούστε, αγαπητοί μου αδελφοί, με ευλάβεια την εξήγηση των αποστολικών αυτών λόγων, ώστε μέσω της δύναμης της θείας χάρις να αξιωθείτε να αποκτήσετε αυτά τα τρία μεγάλα χαρίσματα.

Τέκνον Τιμόθεε, παρηκολούθηκάς μου τῇ διδασκαλίᾳ, τῇ ἀγωγῇ, τῇ προθέσει, τῇ πίστει, τῇ μακροθυμίᾳ, τῇ ἀγάπῃ, τῇ ὑπομονῇ, τοῖς διωγμοῖς, τοῖς παθήμασιν, οἷά μοι ἐγένοντο ἐν Ἀντιοχείᾳ, ἐν Ἰκονίῳ, ἐν Λύστροις· οἷους διωγμούς ὑπήνεγκα καὶ ἐκ πάντων με ἐρρύσατο ὁ Κύριος.
(Β' Τιμ. γ' 10-11)

Μερικοί κατανοούν τη σημασία του ρήματος «παρακολουθώ» κυριολεκτικά και παραφράζουν τα λόγια ως εξής: «Εσύ, Τιμόθεε, με ακολουθούσες παντού και είδες και γνώρισες τη διδασκαλία μου, τον τρόπο ζωής μου, τον σκοπό μου, την πίστη μου, τη μακροθυμία μου, την αγάπη μου, την υπομονή μου. Είδες και γνώρισες τους διωγμούς και τα παθήματά μου, όσα συνέβησαν στην Αντιόχεια, στο Ικόνιο και στη Λύστρα, και είδες ότι από όλα αυτά ο Κύριος με έσωσε».

Αν όμως κατανοήσουμε το «παρακολουθώ» μεταφορικά, με την έννοια του «μιμούμαι», τότε η σημασία του λόγου είναι η εξής: «Εσύ, Τιμόθεε, όχι όπως οι άνθρωποι που έχουν διεφθαρμένο νοο και είναι αδόκιμοι στην πίστη, αλλά ως συνετός και πιστός μαθητής, μιμήθηκες την ειλικρινή διδασκαλία μου, τον τρόπο ζωής μου σύμφωνα με τον Χριστό, τον ορθό σκοπό μου, τη σταθερή μου πίστη στον Χριστό, τη μακροθυμία μου απέναντι σε όσους αμαρτάνουν, την αγάπη μου για όλους, την υπομονή μου στους διωγμούς που υπέφερα στην Αντιόχεια, στο Ικόνιο και στη Λύστρα».

Αυτά δείχνουν ότι ο Τιμόθεος υπήρξε πιστός φύλακας των θείων δογμάτων, ζούσε θεάρεστα, είχε ιερό σκοπό, και ήταν πι-

στός, μακρόθυμος, στοργικός, υπομονετικός και συνοδοιπόρος στους διωγμούς του Παύλου. Ο Παύλος αναφέρει συγκεκριμένα τους διωγμούς στην Αντιόχεια, το Ικόνιο και τη Λύστρα, επειδή αυτούς τους είχε ακούσει ο Τιμόθεος, μιας και τότε ήταν μαθητής του Χριστού, αλλά δεν ακολουθούσε ακόμη τον Παύλο. Στους άλλους διωγμούς ήταν παρών και συνοδοιπόρος, καθώς ακολουθούσε τον Παύλο.

Στην Αντιόχεια της Πισιδίας, οι Ιουδαίοι ξεσήκωσαν διωγμό κατά του Παύλου και του Βαρνάβα, και «τους έδιωξαν από τα όρια τους» (Πράξ. ιγ' 50). Στο Ικόνιο, τόσο οι ειδωλολάτρες όσο και οι Ιουδαίοι, «μαζί με τους άρχοντές τους» (Πράξ. ιδ' 5), τους πρόσβαλαν και προσπάθησαν να τους λιθοβολήσουν. Στη Λύστρα, οι όχλοι «λιθοβόλησαν τον Παύλο και τον έσυραν έξω από την πόλη» (Πράξ. ιδ' 19), νομίζοντας πως πέθανε.

Ο Παύλος, καθώς στη συνέχεια διδάσκει ότι όλοι οι ευσεβείς θα υποστούν διωγμούς, καθησυχάζει και προετοιμάζει για την παρηγοριά, λέγοντας: «Και από όλους με έσωσε ο Κύριος». Μην φοβάστε, λέει, όταν ακούτε για διωγμούς, διότι, αν και εγώ υπέμεινα πολλούς, από όλους με έσωσε και με διαφύλαξε ο Κύριος.

Καὶ πάντες δὲ οἱ θέλοντες εὐσεβῶς ζῆν ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ διωχθήσονται· (Β' Τιμ. γ' 12)

Αυτός ο λόγος είναι προφητικός, ή μάλλον πρόκειται για προφητεία του ίδιου του Ιησού Χριστού, ο οποίος είπε: «Πριν από όλα αυτά, θα βάλουν τα χέρια τους πάνω σας, θα σας διώξουν, παραδίδοντάς σας σε συναγωγές και φυλακές, οδηγώντας σας μπροστά σε βασιλείς και ηγεμόνες εξαιτίας του ονόματός μου» (Λουκ. κα' 12). Ο Κύριος επιβεβαίωσε αυτή την προφητεία με παράδειγμα, λέγοντας: «Αν εμένα με καταδίωξαν, και εσάς θα σας καταδιώξουν» (Ιωάν. ιε' 20).

Βλέπουμε την εκπλήρωση αυτής της προφητείας όταν διαβάσουμε στις ιστορίες τους διωγμούς όλων των Αποστόλων, των μαρτύρων και των αγίων ομολογητών. Ο Δεσπότης Χριστός και ο θείος Απόστολός του είχαν τον ίδιο σκοπό όταν εξέφεραν αυτή την πρόβλεψη. Σκοπός τους ήταν να προετοιμάσουν τους πιστούς να δεχθούν κάθε κίνδυνο και κακουχία για την αγάπη της ευσέβειας. Για μεγαλύτερη όμως ωφέλεια των πιστών, ο θείος Απόστολος πρόσθεσε και τα εξής.

πονηροὶ δὲ ἄνθρωποι καὶ γόητες προκόψουσιν ἐπὶ τὸ χεῖρον, πλανῶντες καὶ πλανώμενοι. (Β΄ Τιμ. γ΄ 13)

Οι κακοὶ ἄνθρωποι και οι γόητες, δηλαδή οι απατεῶνες και οι κόλακες, «θα προοδεύσουν προς το χειρότερο», δηλαδή θα αυξήσουν και θα πολλαπλασιάσουν τις αμαρτίες τους. Πώς όμως αυτοὶ θα προοδεύσουν; Ενώ πλανώνται οι ίδιοι από τα δικά τους πάθη, πλανεύουν τις καρδιές των αθῶν «με κολακευτικά λόγια και επαίνους» (Ρωμ. ις΄ 18), δηλαδή με κολακεία και επαίνους.

Τέτοιοι κακοὶ και γόητες ήταν οι ψευδαπόστολοι, οι Σιμωνιανοί, οι Βασιλειδιανοί, οι Νικολαῖτες, οι Κυρινθιανοί, οι Μανιχαῖοι, οι Αρειανοί και ὅλοι οι υπόλοιποι αιρετικοί. Αυτοί, πλανώμενοι από τα δικά τους πάθη, με τη χρηστολογία, τους επαίνους και με ἄλλους διάφορους τρόπους, παραπλανοῦσαν και διέφθειραν τους πιστούς, προοδεύοντας στο κακό και πολλαπλασιάζοντας τις αμαρτίες τους ανάλογα με τον αριθμό των πιστών που παρέσυραν και κατέστρεφαν.

Σὺ δὲ μένε ἐν οἷς ἔμαθες καὶ ἐπιστώθης, εἰδὼς παρὰ τίνος ἔμαθες, καὶ ὅτι ἀπὸ βρέφους τὰ ἱερὰ γράμματα οἶδας, τὰ δυνάμενά σε σοφίσει εἰς σωτηρίαν διὰ πίστεως τῆς ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ τῷ Κυρίῳ ἡμῶν. (Β΄ Τιμ. γ΄ 14-15)

Ο Παύλος παραγγέλλει στον Τιμόθεο να παραμείνει σταθερός και ακλόνητος σε όσα έμαθε και εμπιστεύθηκε, δηλαδή στα δόγματα της χριστιανικής πίστης και στις ευαγγελικές εντολές που διδάχθηκε, έμαθε και βεβαιώθηκε. «Έχεις», λέει, «Τιμόθεε, δύο στηρίγματα για αυτή τη σωτηριώδη σταθερότητα: την αγιότητα του δασκάλου σου, γνωρίζοντας από ποιον έμαθες, και τη γνώση των θείων γραφών, αφού από βρέφος γνωρίζεις τα ιερά γράμματα».

Αυτά τα δύο ήταν επαρκή για να στηρίζουν τον Τιμόθεο, επειδή ως μαθητής και ακόλουθος του Παύλου είδε όλους τους υπεράνθρωπους αγώνες του, τα μεγάλα κατορθώματα της πίστης και της αρετής του, τα θαύματα που γίνονταν μέσω αυτού, καθώς και τα χαρίσματα του Παναγίου Πνεύματος που είχε λάβει. Γνωρίζοντας, λοιπόν, ότι διδάχθηκε από έναν τέτοιο δάσκαλο, ο Τιμόθεος στηριζόταν αναγκαστικά στην αλήθεια των μαθημάτων που έλαβε. Παρομοίως, επειδή από τη βρεφική του ηλικία διδάχθηκε από τη γιαγιά και τη μητέρα του τα ιερά γράμματα, δηλαδή τις γραφές της Παλαιάς Διαθήκης, η κατανόησή τους τον ενίσχυε σε όσα έμαθε από τον Παύλο.

Αξίζει να σημειωθεί πρώτον η ταπεινοφροσύνη του Παύλου. Δεν είπε: «Επειδή γνωρίζεις ότι έμαθες από εμένα, τον ουρανοκλήτο και θεοφώτιστο Απόστολο», αλλά απλά: «Γνωρίζοντας από ποιον έμαθες». Δεύτερον, ότι η Παλαιά Διαθήκη οδηγεί στη σωτηρία μέσω της πίστης στον Χριστό. Χωρίς αυτήν την πίστη, τα νοήματα της Παλαιάς Διαθήκης παραμένουν κρυμμένα. Όπως διαβεβαιώνει ο ίδιος ο Παύλος αλλού: «Μέχρι σήμερα, το ίδιο κάλυμμα παραμένει στην ανάγνωση της Παλαιάς Διαθήκης, χωρίς να αφαιρείται, διότι μόνο εν Χριστώ καταργείται. Αλλά μέχρι σήμερα, όταν αναγιγνώσκεται ο Μωυσής, ένα κάλυμμα βρίσκεται πάνω στην καρδιά τους. Όταν όμως επιστρέψει κάποιος προς τον Κύριο, τότε αφαιρείται το κάλυμμα» (Β' Κορ. γ' 14-16).

ΚΥΡΙΑΚΗ ΛΔ'

ΤΟΥ ΑΣΩΤΟΥ

ΕΡΜΗΝΕΙΑ ΤΗΣ ΣΗΜΕΡΙΝΗΣ ΠΕΡΙΚΟΠΗΣ
ΑΠΟ ΤΗΝ Α' ΠΡΟΣ ΚΟΡΙΝΘΙΟΥΣ ΕΠΙΣΤΟΛΗ

(Α' Κορ. ς' 12-20)

Τόσο αισχρά, βρώμικα και δυσφημιστικά είναι όλα τα σαρκικά αμαρτήματα, ώστε ακόμη και μόνο τα ονόματά τους προκαλούν ντροπή και κάνουν το πρόσωπο να κοκκινίζει. Μπορούμε να μιλήσουμε χωρίς συστολή για οποιοδήποτε άλλο αμάρτημα, φανερώνοντας και αναλύοντας όλες τις περιστάσεις του. Όμως, όταν θέλουμε να περιγράψουμε το βάρος των σαρκικών αμαρτημάτων, τότε η ντροπή, ο φόβος της αναισχυντίας και η συστολή αφαιρούν από τον νου μας τα κατάλληλα νοήματα και από το στόμα μας τις αρμόζουσες και παραστατικές λέξεις για να εκφράσουμε την αισχύρότητά τους.

Μόνο ο Απόστολος Παύλος, ο οποίος κατείχε όχι επίγεια, αλλά επουράνια σοφία και δεν έλεγε δικά του νοήματα, αλλά αυτά που του αποκαλύπτονταν από τον Θεό, μπόρεσε να παρουσιάσει και να αποδείξει το βάρος ενός από τα σαρκικά αμαρτήματα, δηλαδή της πορνείας. Το έκανε με νοήματα τόσο υψηλά και λόγια τόσο έντονα, ώστε όσοι τα ακούν και τα κατανοούν όχι μόνο εκπλήσσονται και τρομάζουν, αλλά και απομακρύνονται από μια τέτοια θεομίσητη πράξη.

Αυτά περιλαμβάνει το σημερινό ανάγνωσμα από την προς Κορινθίους επιστολή του Παύλου. Όμως, λόγω του ύψους των νοημάτων και της σύνθεσης των ιδεών του, τα λόγια του γίνονται πολύ δύσκολα στην κατανόηση και εξηγούνται με δυσκολία. Αν ο Θεός, με το απέραντο έλεός Του, ευοδώσει την ερμηνεία που επιχειρούμε εδώ, ελπίζω ότι θα μπορέσετε να δείτε την

αλήθεια του ζητήματος και, αφού κατανοήσετε τα αποστολικά νοήματα, να αποκομίσετε μεγάλη και πολύτιμη πνευματική ωφέλεια.

Ἀδελφοί, πάντα μοι ἔξεστιν, ἀλλ' οὐ πάντα συμφέρει· πάντα μοι ἔξεστιν, ἀλλ' οὐκ ἐγὼ ἐξουσιασθήσομαι ὑπό τινος. (Α' Κορ. ς' 12)

Πώς; «Όλα μού επιτρέπονται;» Έχω την ελευθερία να κάνω ό,τι θέλω; Λοιπόν, ναι, έχω την ελευθερία και την εξουσία να κάνω ακόμα και τα κακά; Ναι, έχω την ελευθερία και την εξουσία να πράττω ό,τι θέλω, διότι πλάστηκα ελεύθερος και αυτεξούσιος. «Ο Θεός από την αρχή δημιούργησε τον άνθρωπο και τον άφησε στην εξουσία της ελεύθερης επιλογής του. Έθεσε μπροστά σου φωτιά και νερό, και όπου θέλεις, μπορείς να απλώσεις το χέρι σου» (Σοφ. Σειράχ ιε' 15-16).

Ωστόσο, παρατηρώ και το εξής: «Αλλά δεν συμφέρουν όλα». Έχω την εξουσία να κάνω ό,τι θέλω, αλλά όχι όλα είναι προς το συμφέρον μου. Εάν κάνω καλά έργα, ωφελούμαι· εάν όμως πράττω τα κακά, βλάπτομαι.

«Όλα μού επιτρέπονται, αλλά δεν θα εξουσιαστώ από τίποτε». Έχω την ελευθερία να κάνω τα πάντα, και τα καλά και τα κακά, αλλά δεν είναι σωστό να εξουσιαστώ από κάποιο κακό. Δεν είναι προς το συμφέρον μου να γίνω δούλος κάποιας αμαρτίας. Και φέρει παράδειγμα αυτής της ελευθερίας και εξουσίας, λέγοντας...

Τὰ βρώματα τῇ κοιλίᾳ καὶ ἡ κοιλία τοῖς βρώμασιν· ὁ δὲ Θεὸς καὶ ταύτην καὶ ταῦτα καταργήσει. (Α' Κορ. ς' 13)

Ο Θεός δημιούργησε τις τροφές για να χρησιμοποιούνται από το στομάχι: «Τα βρώματα είναι για την κοιλία», και δημιούργησε το στομάχι για να δέχεται τις τροφές και να θρέφει και να συ-

ντηρεί το σώμα: «*Η κοιλία είναι για τα βρώματα*». Έχω την ελευθερία να απολαμβάνω όλες τις τροφές, διότι για αυτό τις δημιούργησε ο Θεός. Όμως δεν με συμφέρει να τις χρησιμοποιώ χωρίς μέτρο και διάκριση, διότι η υπερβολική χρήση τους βλάπτει το σώμα, ενώ η χρήση τους κατά παράβαση των θείων νόμων βλάπτει την ψυχή μου.

Έχω την εξουσία να απολαμβάνω όλες τις τροφές, αλλά ούτε είναι σωστό ούτε συμφέρει να εξουσιαστώ από κάποια τροφή, είτε από το κρέας, είτε από το ψάρι, είτε από κάποια άλλη αγαπητή σε εμένα τροφή, και να γίνω δούλος της κοιλιάς μου. Διότι οι τροφές και το στομάχι είναι φθαρτά και πρόσκαιρα πράγματα, τα οποία ο Θεός, μετά θάνατον, θα τα καταργήσει και θα τα καταστήσει ανενεργά και άχρηστα: «*Ο Θεός και αυτήν (την κοιλία) και αυτά (τα βρώματα) θα καταργήσει*».

Αυτά τα αποστολικά λόγια αποτελούν προετοιμασία, μέσω της οποίας ο θείος Απόστολος αποδεικνύει ότι κανείς δεν έχει την εξουσία να πορνεύει.

Τὸ δὲ σῶμα οὐ τῇ πορνείᾳ, ἀλλὰ τῷ Κυρίῳ, καὶ ὁ Κύριος τῷ σώματι· ὁ δὲ Θεὸς καὶ τὸν Κύριον ἡγείρε καὶ ἡμᾶς ἐξεγερεῖ διὰ τῆς δυνάμεως αὐτοῦ. (Α' Κορ. ς' 13-14)

Όλοι οι ευσεβείς Χριστιανοί αποτελούν ένα σώμα, δηλαδή το σώμα του Ιησού Χριστού, και κάθε Χριστιανός είναι μέλος αυτού του αγίου σώματος: «*Εσείς είστε σώμα Χριστού και μέλη ξεχωριστά*». Έχεις την ελευθερία να τρως κάθε τροφή, διότι οι τροφές δημιουργήθηκαν για την κοιλία και η κοιλία για τις τροφές. Καμία ελευθερία, όμως, δεν έχεις να πορνεύεις, διότι το σώμα σου δεν δημιουργήθηκε για την πορνεία, αλλά για να είναι μέλος του σώματος του Ιησού Χριστού: «*Το σώμα δεν είναι για την πορνεία, αλλά για τον Κύριο*».

Οι τροφές είναι δικές σου και βρίσκονται υπό την εξουσία σου, διότι δημιουργήθηκαν για τη θρέψη σου. Το σώμα σου,

όμως, δεν είναι δικό σου, δεν είναι υπό την εξουσία σου, διότι ανήκει στον Κύριο, ως μέλος του σώματός Του: *«Και ο Κύριος είναι για το σώμα».*

Παρατήρησε πώς αντιπαραθέτει τα εξής: *«Οι τροφές για την κοιλία και το σώμα δεν είναι για την πορνεία, αλλά για τον Κύριο, και η κοιλία για τις τροφές και ο Κύριος για το σώμα».* Οι τροφές και η κοιλία καταργούνται από τον Θεό: *«Ο Θεός και την κοιλία και τις τροφές θα καταργήσει».* Τα σώματά μας, όμως, κατά την Ημέρα της Κρίσεως, θα αναστηθούν διά της παντοδυναμίας του Θεού και θα γίνουν αθάνατα, όπως και το σώμα του Κυρίου Ιησού Χριστού, το οποίο, μετά την τριήμερη ταφή, αναστήθηκε από τον τάφο και έγινε άφθαρτο και αθάνατο: *«Ο Θεός ανέστησε τον Κύριο και θα αναστήσει και εμάς με τη δύναμή Του».*

Μέσα από αυτά τα λόγια φαίνεται ότι οι τροφές, ως πρόσκαιρες, βρίσκονται υπό την εξουσία μας. Τα σώματά μας, όμως, ως αιώνια μέλη του σώματος του Ιησού Χριστού, δεν είναι υπό τη δική μας εξουσία. Αυτό ενισχύεται από τα επόμενα λόγια, τα οποία αποδεικνύουν τη σοβαρότητα της πορνείας.

Οὐκ οἴδατε ὅτι τὰ σώματα ὑμῶν μέλη Χριστοῦ ἐστίν; Ἄρα οὖν τὰ μέλη τοῦ Χριστοῦ ποιήσω πόρνης μέλη; Μὴ γένοιτο. (Α' Κορ. ς' 15)

Κατά ποιο λόγο τα σώματά μας είναι μέλη του Χριστού; Επειδή ο Χριστός είναι η κεφαλή της Εκκλησίας, και η Εκκλησία είναι το σώμα Του, όπως ο ίδιος ο Παύλος διδάσκει, λέγοντας: *«Τον έδωσε ως κεφαλή πάνω από όλους στην Εκκλησία, η οποία είναι το σώμα Του»* (Εφεσ. α' 22-23). Μέλη της Εκκλησίας είναι όλοι οι πιστοί, και γι' αυτό, κατά αυτή την έννοια, όλοι οι πιστοί είμαστε μέλη του Ιησού Χριστού.

Γινόμαστε «σώμα Χριστού και μέλη ξεχωριστά» (Α' Κορ. ιβ' 27), πρώτον, με την υιοθέτηση μέσω της χάρις του αγίου βαπτίσματος, και δεύτερον, με τη συμμετοχή στον ίδιο άρτο, δηλαδή στο ίδιο το σώμα του Χριστού. Ενώνοντας τον εαυτό μας

μαζί Του, γινόμαστε ένα σώμα. Όπως λέει ο ίδιος Απόστολος: «Το ποτήρι της ευλογίας που ευλογούμε, δεν είναι κοινωνία του αίματος του Χριστού; Ο άρτος που κόβουμε, δεν είναι κοινωνία του σώματος του Χριστού; Διότι ένας άρτος, ένα σώμα είμαστε οι πολλοί, γιατί όλοι συμμετέχουμε από τον έναν άρτο» (Α' Κορ. 10:16-17).

Αφού λοιπόν είπε ότι τα σώματά μας είναι μέλη του Χριστού, καταλήγει στο συμπέρασμα πόσο φρικτό είναι το αμάρτημα της πορνείας. Ρωτά: «Αγνοείτε ότι τα σώματά μας είναι μέλη του Χριστού;» Στη συνέχεια, θέτει το ζήτημα προσωπικά, λέγοντας: «Τι άλλο κάνω όταν πορνεύω, αν όχι να αποσπώ τα μέλη του Χριστού από το σώμα Του και να τα κάνω μέλη πόρνης;»

Παρατήρησε την ένταση της έκφρασης. Δεν λέει «συνάπτω» (ενώνω), αλλά «αίρω» (αποσπώ), δηλαδή χωρίζω τα μέλη του Χριστού και τα κάνω μέλη πόρνης. Ποιος δεν θα φρίξει ακούγοντας κάτι τέτοιο; Οι σταυρωτές «δεν έσπασαν τα σκέλη Του» (Ιω. 19:33), αλλά ο πόρνος τα σχίζει και τα κατακόπτει. «Μη γένοιτο!» αναφωνεί ο Παύλος, εκφράζοντας την έντονη αποστροφή του για το αμάρτημα. Με αυτή τη φράση εύχεται να μην τον εγκαταλείψει ποτέ ο Θεός ώστε να διαπράξει μια τέτοια αμαρτία.

Στα επόμενα λόγια εξηγεί πώς ο πορνεύων κάνει τα μέλη του Χριστού μέλη πόρνης.

Ἡ οὐκ οἶδατε ὅτι ὁ κολλώμενος τῇ πόρνῃ ἐν σῶμά ἐστιν; Ἔσονται γάρ, φησὶν, οἱ δύο εἰς σάρκα μίαν· ὁ δὲ κολλώμενος τῷ Κυρίῳ ἐν πνεύμᾳ ἐστι. (Α' Κορ. ς' 16-17)

Γιατί ο λόγος «Και θα προσκολληθεί στη γυναίκα του, και θα γίνουν οι δύο μία σάρκα» (Γεν. β' 24), που είπε ο Αδάμ για τη δική του γυναίκα και γενικά για κάθε άνθρωπο, εφαρμόζεται από τον Απόστολο και στην περίπτωση της πόρνης; Επειδή το φυσικό έργο είναι το ίδιο, είτε πρόκειται για νόμιμο γάμο είτε για πορνεία, δηλαδή η ένωση και συνένωση άνδρα με γυναίκα, η

οποία καθιστά τους δύο ένα σώμα. Για να αποδείξει, λοιπόν, μέσω της Αγίας Γραφής ότι αυτός που ενώνεται με την πόρνη γίνεται ένα σώμα μαζί της, ανέφερε αυτά τα λόγια του Αδάμ.

Αλλά, εφόσον το φυσικό έργο είναι το ίδιο, γιατί εκείνος που ενώνεται με τη δική του γυναίκα δεν χωρίζει τα μέλη του Χριστού, ενώ αυτός που ενώνεται με την πόρνη τα χωρίζει και τα κάνει μέλη πόρνης; Διότι αυτός που ενώνεται με τη δική του γυναίκα ενώνεται με το δικό του μέλος, το οποίο ο Θεός συνέδεσε μαζί του μέσω της Εκκλησίας. Όμως, εκείνος που ενώνεται με την πόρνη συνδέεται με ξένο μέλος. Διότι *«ο γάμος είναι τίμιος σε όλους»* (Εβρ. ιγ' 4), καθώς έχει σκοπό την τεκνογονία. *«Τους πόρνους και τους μοιχούς θα τους κρίνει ο Θεός»*, επειδή ενώνονται μόνο για την ηδονή.

Ο νόμιμος γάμος είναι τύπος της πνευματικής ένωσης του Ιησού Χριστού με τη νύφη Του, την Εκκλησία: *«Και θα γίνουν οι δύο μία σάρκα. Αυτό το μυστήριο είναι μεγάλο· εγώ όμως λέγω για τον Χριστό και την Εκκλησία»* (Εφ. ε' 31-32).

Παρατήρησε πώς ο Απόστολος, αφού απέδειξε μέσω της Αγίας Γραφής ότι *«ο κολλώμενος στην πόρνη γίνεται ένα σώμα»*, συνεχίζει να αποδεικνύει ότι ο πόρνος κάνει τα μέλη του Χριστού μέλη πόρνης: *«Όποιος, όμως, ενώνεται με τον Κύριο, γίνεται ένα πνεύμα με Αυτόν»*. Αυτό σημαίνει ότι εκείνος που μέσω της πίστης και της αρετής ενώνεται με τον Χριστό, γίνεται ολοκληρωτικά πνευματικός, χωρίς σαρκικές σκέψεις. Έχει νου, καρδιά και θέληση πνευματική. Όμως, όποιος ενώνεται με την πόρνη γίνεται ένα σώμα μαζί της, ενώ όποιος ενώνεται με τον Κύριο γίνεται ένα πνεύμα μαζί Του.

Είναι, λοιπόν, ξεκάθαρο το συμπέρασμα: εκείνος που ενώνεται με την πόρνη κάνει τα μέλη του Χριστού μέλη πόρνης. Αφού δίδαξε αυτά, ο Απόστολος δίνει την εντολή να αποφεύγεται η πορνεία, λέγοντας...

φεύγετε τὴν πορνείαν. Πᾶν ἁμάρτημα ὃ ἐὰν ποιήσῃ ἄνθρωπος ἐκτὸς τοῦ σώματός ἐστιν· ὁ δὲ πορνεύων εἰς τὸ ἴδιον σῶμα ἁμαρτάνει. (Α΄ Κορ. ς' 18)

Ο φθόνος, ο θυμός και το μίσος δεν είναι εξωτερικά, αλλά εσωτερικά στο σώμα. Ωστόσο, ακόμα και αυτά βλάπτουν το ίδιο το σώμα, καθώς το φθείρουν και το καταστρέφουν. Πώς, λοιπόν, ο Απόστολος λέει ότι κάθε αμαρτία είναι έξω από το σώμα και ότι μόνο ο πορνεύων αμαρτάνει ενάντια στο δικό του σώμα;

Υπάρχουν πολλές ερμηνείες για αυτά τα δύσκολα λόγια. Εμείς προτείνουμε εκείνη που φαίνεται πιο πιθανή. Ο φθόνος, ο θυμός και το μίσος δεν είναι πράξεις, αλλά πάθη. Δεν «κάνουμε» φθόνο, θυμό ή μίσος, αλλά τα υφιστάμεθα και καταπιεζόμαστε από αυτά. Ο Απόστολος, όμως, δεν μιλά για τις αμαρτίες που υποφέρουμε, αλλά για τις αμαρτίες που εμείς οι ίδιοι πράττουμε: «Κάθε ἁμάρτημα που μπορεί να διαπράξει ο άνθρωπος, είναι έξω από το σώμα του».

Αυτό είναι αληθές, γιατί οι αμαρτίες που εμείς πράττουμε, όπως ο φθόνος, η κλοπή, η συκοφαντία, η βλασφημία, είναι έξω από το σώμα μας. Βλάπτουν την ψυχή μας και άλλους ανθρώπους, αλλά δεν προκαλούν άμεση βλάβη στο σώμα μας. Αντίθετα, όποιος πορνεύει, όταν διαπράττει την πορνεία, βλάπτει και κακομεταχειρίζεται το ίδιο του το σώμα, αποδυναμώνοντάς το, μολύνοντάς το και καθιστώντας το ακάθαρμο.

Παρατήρησε δύο πράγματα εδώ: πρώτον, τη λέξη «Φεύγετε», που δείχνει την άμεση και ολοκληρωτική αποστροφή προς αυτήν την αμαρτία. Δεύτερον, ότι ο Απόστολος δεν μιλά μόνο ως νομοθέτης λέγοντας «Φεύγετε την πορνείαν», αλλά και ως διδάσκαλος, εξηγώντας γιατί πρέπει να την αποφεύγουμε. «Φεύγετε την πορνείαν», λέει, «διότι κάθε άλλη αμαρτία βλάπτει την ψυχή,

αλλά όχι το σώμα. Η πορνεία, όμως, βλάπτει και το ίδιο μας το σώμα».

Αυτός είναι ένας λόγος· αμέσως παραθέτει και έναν άλλον, λέγοντας...

**Ἡ οὐκ οἶδατε ὅτι τὸ σῶμα ὑμῶν ναὸς τοῦ ἐν ὑμῖν Ἁγίου Πνεύματος ἐστίν, οὗ ἔχετε ἀπὸ Θεοῦ, καὶ οὐκ ἐστὲ ἑαυτῶν;
(Α΄ Κορ. ζ' 19)**

Μετά τους παραπάνω λόγους, ο Απόστολος Παύλος παρουσιάζει τρεις ακόμη λόγους για να αποφύγουμε την πορνεία: τη χάρη, την αξία και το δικαίωμα. Μέσω αυτών, και φοβίζει και πείθει τους πιστούς να αποστραφούν την αμαρτία της πορνείας.

Η χάρη είναι υπερμεγέθης, διότι τα σώματά μας είναι ναός του Αγίου Πνεύματος, το οποίο κατοικεί μέσα μας. Η αξία αυτής της χάρης είναι ανυπέρβλητη, καθώς ο δωρητής της δεν είναι άλλος από τον Παντοκράτορα Θεό, ο οποίος είπε: «Θα εκχύσω από το Πνεύμα Μου σε κάθε σάρκα». Τέλος, το δικαίωμα του Θεού πάνω στον άνθρωπο είναι ανώτερο από κάθε άλλο δικαίωμα, διότι ο Θεός και μας έπλασε και μας εξαγόρασε με το αίμα του Υιού Του. Επομένως, δεν έχουμε καμία εξουσία ούτε πάνω στις ψυχές μας ούτε πάνω στα σώματά μας.

Ο Απόστολος ρωτά: «Δεν γνωρίζετε ότι το σώμα σας είναι ναός του Αγίου Πνεύματος, το οποίο κατοικεί μέσα σας; Δεν γνωρίζετε ότι λάβατε αυτή τη μεγίστη χάρη από τον ίδιο τον Δημιουργό των πάντων, τον Θεό;». Και συνεχίζει: «Δεν γνωρίζετε ότι δεν ανήκετε στον εαυτό σας, αλλά στον Θεό, που σας έπλασε και σας εξαγόρασε;».

Αυτό το συμπέρασμα είναι σαφές και αυτονόητο: Πώς τολμάτε, λοιπόν, να μολύνετε με την πορνεία τον ναό του Αγίου Πνεύματος; Πώς τολμάτε να προσβάλλετε τον Θεό, τον δοτήρα αυτής της χάρης; Πώς τολμάτε να κάνετε τα μέλη σας μέλη

πόρνης, ενώ δεν έχετε καμία εξουσία πάνω τους, διότι ανήκετε στον Θεό που σας εξαγόρασε με ατίμητη τιμή;

ἡγοράσθητε γὰρ τιμῆς· δοξάσατε δὴ τὸν Θεὸν ἐν τῷ σώματι ὑμῶν καὶ ἐν τῷ πνεύματι ὑμῶν, ᾧ τινὰ ἔστι τοῦ Θεοῦ. (Α΄ Κορ. ς' 20)

Γιατί ανέφερε μόνο το «Ἠγοράσθητε» και σιώπησε το «ἐπλάσθητε»; Επειδή το «Ἠγοράσθητε» αρκεί για να αποδείξει τη δουλεία, αφού κάθε αγορασμένος είναι δούλος αυτού που τον αγόρασε, ακόμη και αν δεν έχει δημιουργηθεί από αυτόν. Επιπλέον, η εξαγορά της ανθρώπινης φύσης, δηλαδή η ανάπλασή της, είναι έργο ανώτερο και ενδοξότερο από την ίδια τη δημιουργία. Ο Ευαγγελιστής Ιωάννης μας αποκάλυψε πώς και από ποιον εξαγορασθήκαμε, όταν είπε στον Ιησού Χριστό στην Αποκάλυψη: «Εσύ εσφάγης και μας εξαγόρασες για τον Θεό με το αίμα σου» (Αποκ. ε' 9). Εσύ, Ιησού Χριστέ, σταυρώθηκες, και με το αίμα σου που χύθηκε πάνω στον σταυρό, μας εξαγόρασες από τη δουλεία του διαβόλου και μας έκανες δούλους του Θεού και Πατέρα σου.

Ο Παύλος λέει: «Επειδή εξαγορασθήκατε με τίμημα», δηλαδή με το ανεκτίμητο αίμα του Μονογενούς Υιού του Θεού, δοξάστε τον Θεό και με το σώμα σας και με το πνεύμα σας, επειδή και το σώμα και το πνεύμα σας ανήκουν στον Θεό που τα δημιούργησε και τα εξαγόρασε. Ο Θεός δοξάζεται στο σώμα μας με τη σωφροσύνη, την ελεημοσύνη, τη νηστεία, την αγρυπνία και τους σωματικούς κόπους που γίνονται για την αρετή. Δοξάζεται στο πνεύμα μας με την ορθή πίστη, την ελπίδα προς τον Θεό, την αγάπη προς τον Θεό και τον πλησίον, την καθαρότητα από κάθε κακό λογισμό, τα άγια νοήματα και τις θείες ανυψώσεις.

Ο Θεός δοξάζεται στο πνεύμα και στο σώμα μας όταν η ψυχή μας, γεμάτη ευσεβείς σκέψεις και θεάρεστους λογισμούς, παρακινεί το σώμα μας να επιδιώκει κάθε πρακτική αρετή, και το σώμα μας υπηρετεί πρόθυμα τα άγια νοήματα της ψυχής.

ΚΥΡΙΑΚΗ ΛΕ'

ΤΗΣ ΑΠΟΚΡΕΩ

ΕΡΜΗΝΕΙΑ ΤΗΣ ΣΗΜΕΡΙΝΗΣ ΠΕΡΙΚΟΠΗΣ ΑΠΟ ΤΗΝ Α' ΠΡΟΣ ΚΟΡΙΝΘΙΟΥΣ ΕΠΙΣΤΟΛΗ

(Α' Κορ. η' 8-13 & θ' 1-2)

Επειδή αύριο ανοίγουν οι πύλες της εγκράτειας και όλη η εβδομάδα είναι προπαρασκευαστική για την κάθαρση, καθώς και πρόδρομος της νηστείας, γι' αυτό σήμερα η Αγία Εκκλησία του Θεού προβάλλει στους πιστούς το απόσπασμα από την επιστολή του Παύλου, το οποίο αναφέρεται στις τροφές.

Για να κατανοήσεις όμως με ακρίβεια όσα λέει ο Απόστολος για αυτά, είναι απαραίτητο να εξετάσεις τα προηγούμενα χωρία.

Προηγουμένως, ο Απόστολος μίλησε για τα ειδωλόθυτα, λέγοντας: «Περὶ δὲ τῶν εἰδωλοθύτων οἶδαμεν, ὅτι πάντες γινῶσιν ἔχομεν» (Α' Κορ. η' 1). Τα ειδωλόθυτα ήταν τα κρέατα των ζώων που θυσιάζονταν στα είδωλα. Από αυτά, ένα μέρος το έκαigan οι ειδωλολάτρες μπροστά στα είδωλα, ενώ ένα άλλο το κρατούσαν για το τραπέζι εκείνων που πρόσφεραν τη θυσία, καθώς και των συγγενών και φίλων τους.

Μερικοί από τους μορφωμένους Κορίνθιους, οι οποίοι είχαν πιστέψει στον Χριστό, γνωρίζοντας ότι τα είδωλα δεν είναι θεοί, σκέφτονταν ότι ούτε οι θυσίες τους ήταν πραγματικές, ούτε τα κρέατα που προσφέρονταν σε αυτά είχαν κάποια ιδιαίτερη σημασία. Αυτή η γνώση τούς έπειθε ότι είχαν την ελευθερία και το δικαίωμα να τρώνε τα ειδωλόθυτα. Γι' αυτόν τον λόγο, χωρίς κανένα δισταγμό, τα έτρωγαν φανερά, μπαίνοντας στα ειδωλεία και καθήμενοι σε αυτά.

Όμως, οι απλοί άνθρωποι, βλέποντας ότι οι μορφωμένοι έτρωγαν τα ειδωλόθυτα χωρίς κανέναν ενδοιασμό, νόμιζαν ότι το έκαναν από ευλάβεια προς τα είδωλα. Έτσι, σκανδαλίζονταν, και όχι μόνο έτρωγαν και αυτοί τα ειδωλόθυτα, αλλά και άρχιζαν να σέβονται τα είδωλα.

Όπως φαίνεται, ρώτησαν σχετικά τον Παύλο (Α΄ Κορ. η΄ 4), ο οποίος, απαντώντας, πρώτα επέκρινε αυτή τη γνώση, χαρακτηρίζοντάς την ως πηγή υπερηφάνειας και επιβλαβή για τους αδελφούς. Στη συνέχεια, κατέκρινε την αδιαφορία και την κατάχρηση της ελευθερίας τους, περιγράφοντας τα ολέθρια αποτελέσματα του σκανδάλου. Αρχίζει δε τον λόγο του ως εξής:

Ἀδελφοί, βρῶμα ἡμᾶς οὐ παρίστησι τῷ Θεῷ· οὔτε γὰρ ἔὰν φάγωμεν περισσεύομεν, οὔτε ἔὰν μὴ φάγωμεν ὑστερούμεθα. (Α΄ Κορ. η΄ 8)

Ο Θεός Απόστολος συμφωνεί με την άποψη εκείνων που έλεγαν: «Δεν υπάρχει είδωλο στον κόσμο και δεν υπάρχει άλλος Θεός, παρά μόνο ένας» (Α΄ Κορ. η΄ 4). Και ότι ακόμη και αυτό το ειδωλόθυτο κρέας δεν είναι στην πραγματικότητα ειδωλόθυτο, αλλά τροφή, δηλαδή απλή βρώση, όπως και οι υπόλοιπες τροφές.

Έστω, λοιπόν, λέει, ότι το ειδωλόθυτο δεν είναι τίποτε άλλο παρά τροφή. Έστω ότι έχεις την ελευθερία να το φας, όπως τρως και τις άλλες τροφές.

Αν, λοιπόν, αυτή η τροφή μπορούσε να σε παρουσιάσει ενώπιον του Θεού ως δίκαιο και άγιο, αν, δηλαδή, όταν την τρως, αυξάνει η αρετή σου και επαινείται η αγαθή σου συμπεριφορά, ενώ όταν απέχεις από αυτή, στερείσαι των καλών πράξεων, τότε θα είχες λόγο και δικαίωμα να τρως από τα ειδωλόθυτα.

Όμως, η τροφή δεν μπορεί να σε δικαιώσει ενώπιον του Θεού, ούτε να σε οδηγήσει στη Βασιλεία Του, ούτε να σώσει την ψυχή σου. «Η τροφή δεν μας παρουσιάζει ενώπιον του Θεού» (Α΄

Κορ. η' 8). Η ίδια η τροφή δεν προσθέτει ούτε αφαιρεί αρετή. Γι' αυτό, αν φάμε το ειδωλόθυτο, δεν αυξάνει η αρετή μας—«*Ούτε αν φάμε, περισσεύουμε*»—ούτε, αν δεν το φάμε, μένουμε ελλιπίς και στερημένοι αρετής—«*Ούτε αν δεν φάμε, υστερούμεθα*».

Βλέπετε δὲ μήπως ἡ ἐξουσία ὑμῶν αὕτη πρόσκομμα γένηται τοῖς ἀσθενοῦσιν. (Α' Κορ. η' 9)

Σκεφτείτε όμως, λέει, μήπως αυτή η ελευθερία σας, την οποία προβάλλετε, λέγοντας ότι έχετε το δικαίωμα να τρώτε αδιακρίτως κάθε τροφή, και επομένως και τα ειδωλόθυτα, προκαλέσει σκάνδαλο και πτώση στους ασθενείς, δηλαδή στους αμόρφωτους ανθρώπους, οι οποίοι, λόγω της αδυναμίας του νου τους, δεν μπορούν να γνωρίσουν ούτε να διακρίνουν ότι κανένα είδωλο δεν υπάρχει στον κόσμο, ούτε ότι το ειδωλόθυτο είναι κάτι διαφορετικό.

Διευκρινίζει επίσης πώς και γιατί εξαιτίας αυτής της πράξης ο ασθενής σκανδαλίζεται και κινδυνεύει να χαθεί, λέγοντας:

**Ἐὰν γὰρ τις ἴδῃ σε, τὸν ἔχοντα γινῶσιν, ἐν εἰδωλείῳ κατακείμενον, οὐχὶ ἡ συνείδησις αὐτοῦ ἀσθενοῦς ὄντος οἰκοδομηθήσεται εἰς τὸ τὰ εἰδωλόθυτα ἐσθίειν;
(Α' Κορ. η' 10)**

Διότι εάν κάποιος από τους απλοϊκούς ανθρώπους σε δει εσένα, τον σοφό, που έχεις γνώση και διάκριση, να εισέρχεσαι στον βωμό των ειδώλων, να κάθεται στο τραπέζι των ειδωλόθυτων και να τρώς τα ειδωλόθυτα κρέατα, μήπως αυτός, ο οποίος είναι αδύνατος επειδή δεν έχει τη δική σου γνώση ούτε μπορεί να κατανοήσει τον λόγο για τον οποίο τα κάνεις αυτά, αφού απομακρύνει κάθε αμφιβολία από τη συνείδησή του, δεν θα παρακινηθεί και δεν θα πειστεί ώστε να τρώει και εκείνος τα ειδωλόθυτα, θεωρώντας τα είδωλα άξια ευλάβειας;

Παρόλο που ο Απόστολος διατυπώνει τα λόγια αυτά με τη μορφή ερωτήματος, η ερώτησή του έχει τη δύναμη μιας βεβαίωσης.

Καὶ ἀπολεῖται ὁ ἀσθενῶν ἀδελφός ἐπὶ τῇ σῇ γνώσει, δι' ὃν Χριστὸς ἀπέθανεν. (Α' Κορ. η' 11)

Η γνώση σου, λέει, γίνεται αιτία της απώλειας του αδελφού σου, διότι εσύ, επειδή γνωρίζεις ότι το είδωλο δεν είναι Θεός και ότι το ειδωλόθυτο δεν είναι τίποτε άλλο παρά απλή τροφή, τρως τα ειδωλόθυτα και περιφρονείς τα είδωλα.

Ο αδελφός σου όμως, επειδή είναι αδύναμος και δεν έχει ούτε τη γνώση σου ούτε τη διάκρισή σου, όταν τρώει τα ειδωλόθυτα, γίνεται λάτρης των ειδώλων και θα οδηγηθεί στην απώλεια, στερούμενος την αιώνια σωτηρία του.

Και ενώ ο Ιησούς Χριστός πέθανε για τη σωτηρία του, εσύ δεν ανέχεσαι να απέχεις από το να τρως το ειδωλόθυτο· αλλά, επειδή έχεις εμπιστοσύνη στη γνώση σου, τρως τα ειδωλόθυτα και οδηγείς την ψυχή του αδελφού σου στην απώλεια.

Οὕτω δὲ ἀμαρτάνοντες εἰς τοὺς ἀδελφούς καὶ τύπτοντες αὐτῶν τὴν συνείδησιν ἀσθενοῦσαν εἰς Χριστὸν ἀμαρτάνετε. (Α' Κορ. η' 12)

Πώς αμαρτάνουμε απέναντι στους αδελφούς μας; Βλάπτοντας είτε την ψυχή τους είτε το σώμα τους, είτε και τα δύο μαζί.

Πώς όμως πλήττουμε τη συνείδησή τους; Όταν κάνουμε σκανδαλώδεις πράξεις, οι οποίες ταράζουν και τραυματίζουν τη συνείδησή τους.

Γιατί όμως, όταν αμαρτάνουμε απέναντι στους αδελφούς μας, αμαρτάνουμε απέναντι στον Χριστό; Διότι όλοι είμαστε δούλοι του Ιησού Χριστού, έχοντας εξαγοραστεί με το τίμιο αί-

μα Του. Και ό,τι κάνεις σε έναν δούλο, αναφέρεται στον Κύριό του.

Όλοι είμαστε αδελφια, γεννημένοι από την ίδια κολυμβήθρα και έχοντας τον ίδιο πρωτότοκο αδελφό. Γι' αυτόν ακριβώς τον λόγο, δεν ντρέπεται να αποκαλεί «αδελφούς» όσους αγιάζονται μέσω της πίστης σε Αυτόν, διότι «Ό αγιάζων καὶ οἱ ἀγιαζόμενοι ἐξ ἑνός πάντες» (Εβρ. β' 11).

Επομένως, ό,τι κάνεις σε έναν από τους αδελφούς Του, αναφέρεται στον ίδιο, όπως ο ίδιος αποφάσισε και δίδαξε, λέγοντας: «Στο μέτρο που το κάνατε σε έναν από αυτούς τους ελάχιστους αδελφούς μου, σε μένα το κάνατε» (Ματθ. κε' 40).

Γιατί όμως η συνείδηση των αδελφών ήταν αδύναμη; Επειδή, όντας νεοφώτιστοι, δεν είχαν ακόμη σταθερή τη συνείδηση ώστε να αποστρέφονται και να περιφρονούν την παραδοσιακή ευλάβεια προς τα είδωλα, που είχαν κληρονομήσει από τους προγόνους τους.

Παρατήρησε, λοιπόν, πόσα επιχειρήματα προβάλλει για να τους πείσει να απέχουν από την κατανάλωση των ειδωλόθυτων:

Πρώτον, λέει ότι η τροφή των ειδωλόθυτων είναι περιττή και άκαρπη. Δεύτερον, ότι γίνεται αιτία προσκόμματος και σκανδαλου. Τρίτον, ότι οδηγεί στην απώλεια τον αδύναμο αδελφό. Τέταρτον, ότι πλήττει τη συνείδηση του ασθενούς αδελφού. Πέμπτον, ότι μια τέτοια αμαρτία αναφέρεται άμεσα στον ίδιο τον Χριστό. Και μετά από όλα αυτά, καταλήγει στο εξής συμπέρασμα:

Διόπερ εἰ βρωμα σκανδαλίζει τὸν ἀδελφόν μου, οὐ μὴ φάγω κρέα εἰς τὸν αἰῶνα, ἵνα μὴ τὸν ἀδελφόν μου σκανδαλίσω. (Α' Κορ. η' 13)

Ακούς απόφαση ψυχής γεμάτη από θείο ζήλο και αληθινή αγιότητα; Επειδή απέδειξε ότι όσοι τρώνε τα ειδωλόθυτα σκαν-

δαλίζουν και οδηγούν στην απώλεια τους αδελφούς τους, προχωρά στην απόφαση της ψυχής του, λέγοντας:

Εάν η βρώση σκανδαλίζει τον αδελφό μου, τότε όχι μόνο δεν θα φάω ειδωλόθυτα κρέατα, αλλά ούτε και απλά, επιτρεπόμενα κρέατα. Συμφωνώ να μη φάω «εις τον αιώνα», δηλαδή για όλες τις ημέρες της ζωής μου, «*ίνα μη τον αδελφόν μου σκανδαλίσω*».

Αυτά ήταν διατεθειμένος να πράξει ο τρισμακάριος, επειδή γνώριζε πόση βλάβη προκαλεί το σκάνδαλο και ποιο «ουαί» (Λουκ. ιζ' 1-2) εκφώνησε ο Λυτρωτής και Κύριος του κόσμου εναντίον εκείνων που δημιουργούν σκάνδαλα.

Από αυτό διδασκόμαστε ότι έχουμε χρέος να απέχουμε όχι μόνο από τις αμαρτίες, αλλά και από εκείνα τα έργα που, αν και δεν είναι αμαρτήματα, σκανδαλίζουν τους αδελφούς μας. Και ότι ο Απόστολος του Θεού δίδαξε αυτά όχι μόνο με τα λόγια, αλλά και με τα έργα του, το αποδεικνύουν τα παρακάτω.

Οὐκ εἰμὶ ἀπόστολος; οὐκ εἰμὶ ἐλεύθερος; οὐχὶ Ἰησοῦν Χριστὸν τὸν Κύριον ἡμῶν ἑώρακα; οὐ τὸν ἔργον μου ὑμεῖς ἔστε ἐν Κυρίῳ; Εἰ ἄλλοις οὐκ εἰμὶ ἀπόστολος, ἀλλὰ γε ὑμῖν εἰμὶ· ἡ γὰρ σφραγὶς τῆς ἐμῆς ἀποστολῆς ὑμεῖς ἔστε ἐν Κυρίῳ. (Α' Κορ. θ' 1-2)

Επειδή όσοι πίστεψαν στον Χριστό είχαν μεγάλη εκτίμηση και ευλάβεια προς τους Αποστόλους, οι οποίοι είχαν δει τον Ιησού Χριστό, είχαν συνομιλήσει μαζί Του και είχαν αποσταλεί από Αυτόν για το Ευαγγελικό κήρυγμα, υπήρχαν μερικοί που θεωρούσαν ότι ο Παύλος δεν ήταν ένας από αυτούς. Για τον λόγο αυτόν, αποδεικνύει ότι και ο ίδιος είναι Απόστολος, όπως και εκείνοι.

Δεν είμαι, λέει, και εγώ Απόστολος, δηλαδή αποσταλμένος από τον Κύριο, όπως και εκείνοι που ήταν αυτόπτες μάρτυρες και εστάλησαν από Αυτόν στο κήρυγμα; Δεν είμαι και εγώ ε-

λεύθερος, χωρίς να είμαι υποδουλωμένος στην εξουσία κανενός, ούτε μαθητής κανενός, αλλά Απόστολος και διδάσκαλος; Δεν έχω δει και εγώ τον Ιησού Χριστό, τον Κύριό μας, όπως και εκείνοι; Δεν είστε εσείς, Κορίνθιοι, το έργο της αποστολικής μου διακονίας;

Και αν για άλλους δεν είμαι Απόστολος, τουλάχιστον για εσάς είμαι, διότι εσείς είστε η σφραγίδα, δηλαδή η απόδειξη και η βεβαίωση ότι είμαι Απόστολος, αφού σε εσάς κήρυξα το Ευαγγέλιο και σας οδήγησα μακριά από την πλάνη των ειδώλων.

Πράγματι, και ο Παύλος εστάλη από τον ίδιο τον Κύριο στο κήρυγμα, με τον ίδιο τρόπο που εστάλησαν και οι υπόλοιποι Απόστολοι: «Πηγαίνετε, λοιπόν», είπε στους Αποστόλους, «και διδάξτε όλα τα έθνη» (Ματθ. 28, 19). Και στον Παύλο είπε: «Εγώ θα σε στείλω σε έθνη μακρινά» (Πράξ. κβ' 21).

Ο Παύλος είδε τον Κύριο πολλές φορές, όπως και οι άλλοι Απόστολοι. Τον είδε όταν πήγαινε στη Δαμασκό, όταν δίδασκε στην Κόρινθο, όταν ήρθε στα Ιεροσόλυμα και δεκατέσσερα χρόνια πριν γράψει τη δεύτερη επιστολή προς Κορινθίους.

Αλλά ποιος είναι ο σκοπός αυτών των λόγων του; Θέλει να αποδείξει ότι, αφού ήταν Απόστολος όπως και οι άλλοι, είχε δικαίωμα να λαμβάνει τα αναγκαία προς διατροφή του από εκείνους που φώτιζε, όπως όλοι οι Απόστολοι λάμβαναν από εκείνους που δίδασκαν.

Αυτό το δικαίωμα το αποδεικνύει ως νόμιμο με πολλά επιχειρήματα, τα οποία περιέχονται στα επόμενα εδάφια, τα οποία όμως έχουν παραλειφθεί για λόγους συντομίας, παρότι το νόημά τους συνδέεται με τα αναγνωσθέντα. Σε αυτά τα παραλειφθέντα εδάφια βλέπεις ότι, αν και είχε δικαίωμα και εξουσία να λαμβάνει από τους Κορινθίους τα αναγκαία για τον εαυτό του, δεν τα έπαιρνε, για να μη σκανδαλίσει κανέναν και εμποδίσει την εξάπλωση του Ευαγγελικού κηρύγματος:

«Εάν άλλοι απολαμβάνουν αυτό το δικαίωμα σας, εμείς δεν το δικαιούμαστε πολύ περισσότερο; Αλλά δεν κάναμε χρήση αυτού

του δικαϊώματος, αλλά υπομένουμε τα πάντα, για να μην εμποδίσουμε καθόλου το Ευαγγέλιο του Χριστού» (Α' Κορ. θ' 12).

Και προηγουμένως είχε πει: «Δεν θα φάω ποτέ ξανά κρέας, για να μην σκανδαλίσω τον αδελφό μου» (Α' Κορ. η' 13).

Στη συνέχεια, προβάλλοντας και το δικό του παράδειγμα, έδειξε ότι δεν δέχτηκε να κάνει ούτε εκείνα που ήταν νόμιμα για την εξουσία του, ώστε να μην προκαλέσει σκάνδαλο.

Αυτό το παράδειγμα φωνάζει δυνατά: «Εάν εγώ, Κορίνθιοι, αν και είχα νόμιμο δικαίωμα να λαμβάνω από εσάς όλα τα απαραίτητα για τις ανάγκες μου, δεν έλαβα τίποτα, αλλά υπέμεινα κάθε ταλαιπωρία, φοβούμενος το σκάνδαλο και τη βλάβη που θα προέκυπτε, πόσο μάλλον εσείς, οι οποίοι γνωρίζετε ότι τρώγοντας τα ειδωλόθυτα, σκανδαλίζετε τους αδελφούς σας, για τους οποίους ο Χριστός πέθανε.

Αφού, λοιπόν, δεν παθαίνετε κανένα κακό από την αποχή από τα ειδωλόθυτα, είναι ανάγκη να απέχετε από την κατανάλωσή τους».

ΚΥΡΙΑΚΗ ΛΣΤ'

ΤΗΣ ΤΥΡΟΦΑΓΟΥ

ΕΡΜΗΝΕΙΑ ΤΗΣ ΣΗΜΕΡΙΝΗΣ ΠΕΡΙΚΟΠΗΣ ΑΠΟ ΤΗΝ ΠΡΟΣ ΡΩΜΑΙΟΥΣ ΕΠΙΣΤΟΛΗ

(Ρωμ. ιγ' 11-14 & ιδ' 1-4)

Περί χρόνου και νηστείας αναφέρεται η αποστολική διδασκαλία που αναγνώστηκε σήμερα. Ο χρόνος της ζωής μας κάθε ημέρα μειώνεται. Σήμερα, ο χρόνος της ζωής μου είναι λιγότερος από ό,τι ήταν χθες, κατά μία ημέρα, και αύριο θα είναι ακόμη λιγότερος, και μεθαύριο ακόμη λιγότερος, και ούτω καθεξής.

Εμείς όμως, οι ταλαίπωροι, παρόλο που το γνωρίζουμε πολύ καλά, εξακολουθούμε να κοιμόμαστε ήσυχοι στις αμαρτίες μας, όπως κάποιος που κοιμάται μέσα στο σκοτάδι της νύχτας, ακόμα και όταν είναι ημέρα και το φως λάμπει. Δεν φροντίζουμε να ξυπνήσουμε από αυτόν τον ύπνο και να περπατήσουμε με τάξη, όπως βαδίζουν οι άνθρωποι όταν ανατέλλει η ημέρα και φέγγει το φως.

Ο Απόστολος του Θεού μάς ξυπνά από αυτόν τον θανάσιμο ύπνο, λέγοντας ότι τώρα περισσότερο από ποτέ είναι καιρός να αγρυπνούμε, διότι γνωρίζουμε ότι ο χρόνος περνά και ότι πλέον είναι η ώρα να ξυπνήσουμε από τον ύπνο της αμαρτίας: «*Καὶ τοῦτο, εἰδότες τὸν καιρὸν, ὅτι ὥρα ἡμᾶς ἤδη ἐξ ὕπνου ἐγερθῆναι*» (Ρωμ. ιγ' 11).

Όσα λέγονται περί νηστείας, αν και αναφέρονταν αρχικά στους αποστολικούς χρόνους, ισχύουν μέχρι και σήμερα για τη νηστεία που τελούν οι Χριστιανοί. Γι' αυτό διαβάστηκαν σήμερα, καθώς αύριο κάθε ευσεβής εισέρχεται στο στάδιο της σαρανταήμερης νηστείας.

Ο πάνσοφος Απόστολος συνέδεσε σωστά αυτά τα δύο, δηλαδή τον χρόνο και τη νηστεία, διότι η νηστεία καλεί σε επιστροφή και μετάνοια, ενώ η σκέψη γύρω από τον χρόνο μάς θυμίζει ότι η διάρκεια της ζωής μας είναι άγνωστη. Ο χρόνος κυλά σαν το νερό και περνά απαρατήρητα, ενώ εμείς καθημερινά πλησιάζουμε στο τέλος της ζωής μας.

Γι' αυτό, εάν δεν επιστρέψω στον Θεό στις ημέρες της νηστείας που έχουμε τώρα, μήπως ζω μόνο και μόνο για να νηστέψω και να μετανοήσω στην περίοδο νηστείας του επόμενου έτους;

Δες με πόση σοφία μιλά για τον χρόνο! Συμπεριλαμβάνει και τον εαυτό του ανάμεσα σε όσους διδάσκει, ώστε να δώσει δύναμη στον λόγο του. Αφού πρώτα είπε: «Καὶ τοῦτο, εἰδότες τὸν καιρὸν, ὅτι ὥρα ἡμᾶς ἤδη ἐξ ὕπνου ἐγερθῆναι», εξηγεί στη συνέχεια γιατί τώρα είναι η ώρα να ξυπνήσουμε, λέγοντας:

Ἀδελφοί, νῦν ἐγγύτερον ἡμῶν ἡ σωτηρία ἢ ὅτε ἐπιστεύσαμεν. (Ρωμ. ιγ' 11)

Δύο είναι οι ανταμοιβές στη μελλοντική ζωή: η σωτηρία για τους αγίους και η κόλαση για τους αμαρτωλούς. Ο Παύλος ανέφερε τη σωτηρία, αποσιωπώντας την κόλαση, επειδή ο Θεός «θέλει να σωθούν όλοι οι άνθρωποι» (Α' Τιμ. β' 4), και επειδή ήλπιζε ότι οι Ρωμαίοι, προς τους οποίους έγραφε, ήταν άξιοι της σωτηρίας.

Γιατί όμως τώρα η σωτηρία είναι πιο κοντά από ό,τι όταν πιστέψαμε; Διότι από την ημέρα που τόσο ο ίδιος όσο και εκείνοι πίστεψαν, μέχρι τη στιγμή που έγραφε την επιστολή, είχε περάσει αρκετός χρόνος, και επομένως είχε μειωθεί ο υπόλοιπος χρόνος της ζωής τους. Έτσι, ο χρόνος που απέμενε ήταν λιγότερος από ό,τι όταν αρχικά πίστεψαν.

Εφόσον λοιπόν πλησίαζαν τον θάνατο, πλησίαζαν και στην απόλαυση της σωτηρίας.

«Αυτή τη στιγμή», λέει, «κατά την οποία σας γράφω, η σωτηρία είναι πιο κοντά από ό,τι όταν πιστέψαμε», επειδή ο χρόνος της ζωής μας έχει συντομευθεί και πλησιάζουμε στο τέλος.

«Τώρα η σωτηρία μας είναι πιο κοντά από ό,τι όταν πιστέψαμε».

Ἡ νύξ προέκοψεν, ἡ δὲ ἡμέρα ἤγγικεν. Ἀποθώμεθα οὖν τὰ ἔργα τοῦ σκότους καὶ ἐνδυσώμεθα τὰ ὄπλα τοῦ φωτός.
(Ρωμ. ιγ' 12)

Παρατήρησε την ομορφιά της φράσης, που προκύπτει από τη χρήση αντιθέτων και λέξεων με ομοιοκαταληξία, καθώς και την έμφαση των νοημάτων μέσα από τις μεταφορές και την αλληγορία.

Ονόμασε «νύχτα» την παρούσα ζωή, εξαιτίας του σκότους της άγνοιας που επικρατεί σε αυτήν—«Βλέπουμε τώρα μέσα από έναν καθρέφτη, σαν σε αίνιγμα» (Α' Κορ. ιγ' 12)—καθώς και λόγω των σκοτεινών έργων της αμαρτίας που συντελούνται κατά τη διάρκειά της.

Αντίθετα, ονόμασε «ημέρα» τη μελλοντική ζωή, λόγω του φωτός της γνώσης που θα επικρατεί τότε, διότι τότε «θα βλέπουμε πρόσωπο με πρόσωπο» (ό.π.), και τα καλά έργα των ανθρώπων θα λάμπουν περισσότερο από τον ήλιο.

Όταν λέει «η νύχτα προχώρησε», εννοεί ότι η ζωή μας πλησιάζει προς το τέλος της. Και όταν λέει «η ημέρα πλησίασε», εννοεί ότι πλησιάζει η απόλαυση της αιώνιας, άδυτης ημέρας, δηλαδή της αιώνιας βασιλείας.

Τα «έργα του σκότους» είναι οι αμαρτίες, επειδή τελούνται μέσα στο σκοτάδι και οδηγούν όσους τις διαπράττουν στο «εξώτερο σκοτάδι» (Ματθ. κβ' 13).

Αντίθετα, τα «όπλα του φωτός» είναι τα φωτεινά και λαμπρά έργα της αρετής, διότι μέσω αυτών πολεμούμε και νικούμε τον

εχθρό της ψυχής μας και εισερχόμαστε στις φωτεινές και υπέρλαμπρες σκηνές των αγίων.

Τα λόγια που ακολουθούν επιβεβαιώνουν και επεξηγούν τα προηγούμενα.

Νωρίτερα, ο Απόστολος είπε: «*Η σωτηρία μας είναι τώρα πιο κοντά*» (Ρωμ. ιγ' 11), και τώρα προσθέτει: «*Η νύχτα προχώρησε, η ημέρα πλησίασε*»—δηλαδή, η ζωή μας οδεύει προς το τέλος, ενώ η μέλλουσα ζωή πλησιάζει.

Προηγουμένως είπε: «*Ἦρθε η ώρα να σηκωθούμε από τον ύπνο*» (ο.π.), και τώρα μας καλεί να απορρίψουμε από πάνω μας τις αμαρτίες και να επιδιώξουμε τα έργα της αρετής:

«*Ας απορρίψουμε, λοιπόν, τα έργα του σκότους και ας ενδυθούμε τα όπλα του φωτός*».

Ὡς ἐν ἡμέρᾳ εὐσχημόνως περιπατήσωμεν, μὴ κώμοις καὶ μέθαις, μὴ κοίταις καὶ ἀσελγείαις, μὴ ἔριδι καὶ ζήλῳ,
(Ρωμ. ιγ' 13)

Θεός των ειδωλολατρών ήταν ο Κῶμος, προστάτης και επόπτης των συμποσίων, τα οποία συνοδεύονταν από μέθη και ανήθικες πράξεις. Γι' αυτό, «κῶμοι» ονομάζονται τα συμπόσια που γίνονται με μέθη, αισχρά τραγούδια και χορούς.

Η λέξη «κοίτη» διαφέρει από την «ασέλγεια», διότι η μεν «κοίτη» σημαίνει τη σαρκική συνεύρεση και ένωση, ενώ η «ασέλγεια» αναφέρεται σε κάθε είδος σαρκικής αμαρτίας.

«Ἔρις» είναι η φιλονικία, η οποία είναι θυγατέρα του θυμού και της ισχυρογνωμοσύνης.

Ο «ζήλος», αν και μπορεί να σημαίνει τον θερμό ενθουσιασμό για το καλό, σημαίνει όμως, όπως εδώ, και τη φλόγα προς το κακό και τη ζηλοτυπία.

Παρατήρησε ότι προηγουμένως η λέξη «*ἡμέρα*» είχε αλληγορική σημασία, ενώ εδώ χρησιμοποιείται κυριολεκτικά.

Επειδή τη νύχτα, μέσα στο σκοτάδι, διαπράττονται τα αισχρά και άπρεπα έργα της αμαρτίας, ενώ την ημέρα, στο φως, όλοι κινούνται με σεμνότητα και ευπρέπεια, συγκρατούμενοι από τις πράξεις της ακολασίας, γι' αυτό είπε:

«Ας ζήσουμε με τρόπο ευπρεπή και με τάξη, όπως αυτοί που περπατούν στο φως της ημέρας, χωρίς να πέφτουμε σε κώμους και μεθύσια, ούτε σε ακολασίες και ασελγείς πράξεις, ούτε σε φιλονικίες και ζηλοτυπίες».

Ἀλλ' ἐνδύσασθε τὸν Κύριον Ἰησοῦν Χριστόν, καὶ τῆς σαρκὸς πρόνοιαν μὴ ποιεῖσθε εἰς ἐπιθυμίας (Ρωμ. ιγ' 14)

Το «ενδύσασθε» είναι μεταφορικό και σημαίνει ένωση και σύνδεση, διότι, όπως το ένδυμα συνδέεται και ενώνεται με το σώμα, έτσι και ο Ιησούς Χριστός με την ψυχή εκείνων που αρνήθηκαν τα έργα του σκότους και περπατούν με σεμνότητα σαν σε φως ημέρας. Οι Ρωμαίοι όμως, προς τους οποίους έγραφε αυτά ο Απόστολος, ως πιστοί και βαπτισμένοι, είχαν ήδη ενδυθεί τον Ιησού Χριστό, όπως ο ίδιος ο Απόστολος το επιβεβαίωσε, λέγοντας: «Όσοι βαπτιστήκατε στον Χριστό, Χριστόν ενδυθήκατε» (Γαλ. 3, 27).

Γιατί λοιπόν τους παραγγέλλει να ενδυθούν τον Ιησού Χριστό; Διότι με τη χάρη του αγίου βαπτίσματος, η οποία μας καθαρίζει από όλες τις αμαρτίες μας, ενωνόμαστε με τον Ιησού Χριστό και γινόμαστε «σώμα Χριστού και μέλη του» (Α' Κορ. 12, 27). Και παραμένει ενωμένος μαζί μας ο Χριστός, όσο φυλάμε την καθαρότητα που λάβαμε με το άγιο βάπτισμα. Όταν όμως τη μολύνουμε με τις αμαρτίες, τότε απομακρύνεται από εμάς ο Χριστός, επειδή Αυτός είναι η ίδια η καθαρότητα και το φως, τα οποία δεν μπορούν να ενωθούν ούτε να παραμείνουν εκεί όπου υπάρχει μόλυνση και σκοτάδι. Αν όμως αποβάλουμε τη ρυπαρότητα των αμαρτιών, πάλι ενδυόμαστε τον Ιησού Χριστό.

Σ' εκείνους λοιπόν απευθύνεται ο λόγος του Αποστόλου, που αμάρτησαν μετά το βάπτισμα ή που ούτε πίστεψαν ούτε βα-

πίστηκαν. Προς αυτούς λέει: «*Ας αποβάλουμε λοιπόν τα έργα του σκότους και ας ενδυθούμε τα όπλα του φωτός*» (Ρωμ. ιγ' 12). Και στους ίδιους πάλι λέει: «*Αλλά ενδυθείτε τον Κύριο Ιησού Χριστό*». Και για να μένει πάντοτε μαζί τους ο Χριστός, τους παραγγέλλει, λέγοντας: «*Και τη σάρκα να μην τη φροντίζετε για επιθυμίες*». Δεν είπε απλά «*να μη φροντίζεις για τη σάρκα σου*», διότι «*κανείς ποτέ δεν μίσησε τη σάρκα του, αλλά τη θρέφει και τη φροντίζει*» (Εφ. 5, 29), αλλά «*μη φροντίζεις για τη σάρκα σου προς επιθυμίες*». Σαν να τους έλεγε δηλαδή: Να φροντίζεις μεν για την υγεία του σώματός σου, ώστε να σε υπηρετεί για την επιτέλεση των καλών έργων· να μη φροντίζεις όμως γι' αυτό έχοντας σκοπό να διεγείρεις μέσα σου τις ηδονικές και ψυχοφθόρες επιθυμίες· διότι με μια τέτοια φροντίδα βάζεις σε κίνδυνο τον εαυτό σου, ανάβοντας εναντίον σου τη φλόγα της αμαρτίας.

Αφού λοιπόν δίδαξε αυτά ο τρισμακάριος, περνά στο ζήτημα της νηστείας, λέγοντας:

Τὸν δὲ ἀσθενοῦντα τῇ πίστει προσλαμβάνεσθε, μὴ εἰς διακρίσεις διαλογισμῶν. Ὃς μὲν πιστεύει φαγεῖν πάντα, ὁ δὲ ἀσθενῶν λάχανα ἔσθιει. (Ρωμ. ιδ' 1-2).

Ποιοι ήταν οι ασθενείς στην πίστη; Πολλοί από τους Ιουδαίους, που πίστεψαν στον Χριστό, επειδή δεν ήθελαν να παραβούν τις εντολές του Μωσαϊκού νόμου, δεν έτρωγαν χοιρινό κρέας (Ρωμ. 14, 1-2). Και για να μη φαίνονται σαν Ιουδαϊζοντες, αλλά να θεωρούνται εγκρατείς και νηστευτές, απείχαν και από άλλες τροφές και έτρωγαν μόνο λαχανικά. Αυτοί ήταν οι ασθενείς, δηλαδή οι ατελείς στην πίστη προς τον Χριστό, επειδή πίστευαν ότι αυτή δεν σώζει χωρίς την τήρηση των νομικών διατάξεων.

Άλλοι πάλι, είτε από τους Ιουδαίους είτε από τα έθνη, που πίστεψαν στον Χριστό, επειδή ήταν πιο τέλειοι στην πίστη, δεν έδιναν καμία σημασία στις νομικές διατάξεις, αλλά έτρωγαν κάθε

είδους τροφή. Αυτοί, σκεπτόμενοι και διακρίνοντας ότι δεν ενεργούν σωστά όσοι τηρούν τις εντολές του νόμου, τους κατηγορούσαν.

Φοβήθηκε λοιπόν ο Παύλος μήπως οι τελειότεροι, επειδή έλεγχαν σφοδρά και απρεπώς τους ατελείς, τους κλονίσουν από την πίστη στον Χριστό, και γι' αυτό χρησιμοποίησε έναν πολύ σοφό και ωφελιμότατο τρόπο. Δεν είπε προς τους τελειότερους «*κακώς κάνετε που ελέγχετε*», για να μη στηρίζει τους ατελείς στην τήρηση των τροφών. Ούτε όμως είπε «*καλώς κάνετε που ελέγχετε*», για να μη κάνει τους πρώτους αυστηρότερους.

Έπλεξε λοιπόν συνδυασμένη τη νουθεσία. Διότι, αν και φαίνεται ότι επιτιμά τους τελειότερους, στην πραγματικότητα ο λόγος του απευθύνεται στους ασθενείς. Διότι, όταν είπε «*τον ασθενή στην πίστη*», φανέρωσε αμέσως ότι οι τηρητές των τροφών ήταν ατελείς στην πίστη προς τον Χριστό. Όταν πάλι πρόσθεσε «*να τον δέχεστε, όχι για διακρίσεις διαλογισμών*», έδειξε ότι ήταν τόσο αδύναμοι, ώστε χρειάζονταν φροντίδα και περιποίηση. Και ήταν αναγκαίο οι τελειότεροι να μην ταραζούνται, ακόμη κι αν οι κρίσεις της λογικής τους έπειθαν ότι δεν πράττουν σωστά όσοι διατηρούν τις ιουδαϊκές συνήθειες.

Το νόημα λοιπόν των λόγων του Αποστόλου είναι το εξής: Εκείνος ανάμεσά σας, Ρωμαίοι, που έχει τέλεια την πίστη στον Χριστό και επομένως δεν τηρεί τις νομικές διατάξεις, πείθεται ότι έχει την ελευθερία να τρώει κάθε είδους τροφή. Εκείνος όμως που είναι ατελής στην πίστη προς τον Χριστό, τηρεί τα έθιμα του Μωσαϊκού νόμου και, για να μη φανεί ότι Ιουδαΐζει με την αποχή από τα απαγορευμένα από τον νόμο φαγητά, προτιμά να τρέφεται μόνο με λαχανικά. Εσείς λοιπόν, οι πιο τέλειοι στην πίστη, να μην σκανδαλίζεστε ταρασσόμενοι από τις λογικές σας κρίσεις, αλλά να δέχεστε και να φροντίζετε τον ασθενή στην πίστη, ώστε να στηριχθεί και να γίνει τέλειος.

Ὁ ἐσθίων τὸν μὴ ἐσθίοντα μὴ ἐξουθενείτω, καὶ ὁ μὴ ἐσθίων τὸν ἐσθίοντα μὴ χρινέτω· ὁ Θεὸς γὰρ αὐτὸν προσελάβετο. (Ρωμ. ιδ' 3)

Ακούς πόσο εἶχε προχωρήσει ἡ υπόθεση; Εκείνος που ἐτρώγε ἀπὸ ὅλα τα φαγητά, περιφρονούσε εκείνον που δεν ἐτρώγε ἀπὸ ὅλα. Καὶ ἐκεῖνος που δεν ἐτρώγε τίποτε ἄλλο παρά μόνο λαχανικά, κατέκρινε εκείνον που ἐτρώγε ἀπὸ ὅλα. Ἀπὸ αὐτό, τι ἄλλο ακολουθοῦσε ἀνάμεσα σε ἐκείνους τοὺς νεοφώτιστους χριστιανούς, παρά ψυχρότητα στὴν πίστη, ἔλλειψη ἀγάπης, διχόνοιες καὶ σκάνδαλα;

Κι ἀν καὶ οἱ ἀπέχοντες ἀπὸ τὶς τροφές δεν ἔκαναν καλὰ, γιατί ιουδαῖζαν, ὅμως, ἐπειδὴ τὸ ἔργο αὐτὸ καθεαυτὸ ἦταν καλὸ, δηλαδή ἐγκράτεια καὶ νηστεία, καὶ τὸ ἔκαναν ἀπὸ εὐλάβεια, νομίζοντας ὅτι αὐτὸ εἶναι ἀρεστὸ στὸν Θεό, γι' αὐτὸ ὁ Παῦλος με συγκατάβαση καὶ οικονομία, γιὰ νὰ σταματήσει τὰ σκάνδαλα καὶ τὶς ἀμαρτίες που προέρχονταν ἀπὸ αὐτά, ἔβαλε ὅρους καὶ σε ἐκείνους που ἐτρώγαν ἀπὸ ὅλα καὶ σε ἐκείνους που δεν ἐτρώγαν τίποτε ἄλλο παρά μόνο λαχανικά.

Ὅποιος τρώει, λέει, ἀπὸ ὅλα, ἀς μὴ περιφρονεῖ ὡς ὀλιγόπιστο καὶ ιουδαῖζοντα ἐκείνον που δεν τρώει ἀπὸ ὅλα. Καὶ ἐκεῖνος που δεν τρώει, ἀς μὴ κατακρίνει ὡς λαίμαργο καὶ πολυφάγο ἐκείνον που τρώει. Οὔτε ἐσύ που ἔχεις τέλεια πίστη νὰ περιφρονεῖς, οὔτε ἐσύ που εἶσαι ἀδύνατος στὴν πίστη νὰ κατακρίνεις τὸν ἀδελφὸ σου· διότι ὁ Θεὸς τὸν δέχτηκε, δηλαδή τὸν εἰσήγαγε στὴν Ἐκκλησία Του, τὸν ἐξαγόρασε με τὸ ἴδιο Του τὸ αἷμα καὶ τὸν ἔκανε παιδί Του με τὸ ἅγιο βάπτισμα. Γιατί λοιπὸν ἐσύ δεν τὸν ἀνέχεσαι;

Σὺ τίς εἶ ὁ κρίνων ἄλλότριον οἰκέτην; τῷ ἰδίῳ Κυρίῳ
στήκει ἢ πίπτει, σταθήσεται δέ· δυνατὸς γάρ ἐστιν ὁ Θεὸς
στῆσαι αὐτόν. (Ρωμ. ιδ' 4)

Ποιος εἶσαι εσύ, λέει, που κρίνεις τον ξένο δούλο; Εκείνον που εσύ κρίνεις και περιφρονεῖς ἢ καταδικάζεις, δεν εἶναι δούλος σου, ἀλλὰ δούλος του Θεοῦ. Αυτὸς εἴτε στέκεται σταθερὸς στην πίστη και στην ἀρετή, εἴτε πέφτει στην ὀλιγοπιστία και στην κακία, ο ἴδιος ο Δεσπότης του, ο Θεός, ἔχει την ἐξουσία να τον κρίνει· και η σταθερότητα ἢ η πτώση του ἀναφέρεται στον ἴδιο τον Δεσπότη του.

Και δες πῶς, ἀφοῦ εἶπε το «πέφτει», για να μη ἀπελπίσει ἐκείνους που ἔπεσαν, σπέρνει ἀμέσως στις καρδιές τους την ἐλπίδα της διόρθωσης, προβάλλοντας τη δύναμη του Θεοῦ: «Θα σταθεῖ», λέει. Ἀλλὰ πῶς; Και ποιος εἶναι ἐκεῖνος που μπορεῖ να τον στηρίξει; «Γιατί εἶναι δυνατὸς ο Θεός να τον στηρίξει».

ΚΥΡΙΑΚΗ Α΄ ΤΩΝ ΝΗΣΤΕΙΩΝ

ΤΗΣ ΟΡΘΟΔΟΞΙΑΣ

ΕΡΜΗΝΕΙΑ ΤΗΣ ΣΗΜΕΡΙΝΗΣ ΠΕΡΙΚΟΠΗΣ

ΑΠΟ ΤΗΝ ΠΡΟΣ ΕΒΡΑΙΟΥΣ ΕΠΙΣΤΟΛΗ

(Εβρ. ια΄ 24-26 & 32-40)

Η πίστη και η αρετή είναι, για τον Δαβίδ, τα χρυσά φτερά, με τα οποία κάθε άνθρωπος, υψούμενος, φτάνει στις ουράνιες κατοικίες και εισέρχεται στην κατάπαυση της αιώνιας Βασιλείας και μακαριότη-
τας (Ψαλμ. νδ΄, 6).

Η πάνσεπτη Εκκλησία του Χριστού, που φροντίζει διαρκώς για τη σωτηρία μας, σήμερα μεν κηρύττει την ορθόδοξη πίστη, μακαρίζοντας τους ευσεβείς και ορθόδοξους, και παραδίδοντας στο ανάθεμα τους ασεβείς και αιρετικούς· όλες δε τις ημέρες της Τεσσαρακοστής κηρύττει την αρετή, τη νηστεία, την προσευχή, τη μετάνοια, τη διόρθωση και την επιστροφή προς τον Θεό. Και για να μας στηρίξει στην ευσέβεια και να μας προθυμοποιήσει στον αγώνα της αρετής, προβάλλει σήμερα τα θαυμαστά και μεγάλα κατορθώματα των προ του νόμου και των εν τω νόμω αγίων ανδρών, όσα δηλαδή κατέγραψε ο θεόπνευστος Παύλος με την προς Εβραίους επιστολή του.

Πράγματι, είναι κατάλληλα και επαρκή αυτά και για στήριξη της πίστης και για προθυμία προς τα ενάρετα έργα. Διότι ποιος δεν στερεώνεται στην πίστη, όταν ακούει ότι οι άγιοι με τη δύναμη της πίστης κατήργησαν ισχυρά βασίλεια, έκριναν τον λαό με κάθε δικαιοσύνη, απόλαυσαν όσα τους υποσχέθηκε ο Θεός, έκλεισαν τα στόματα των λιονταριών, έσβησαν τη δύναμη της φωτιάς, γλίτωσαν τον κίνδυνο του θανάτου, θεραπεύτηκαν από αρρώστιες, φάνηκαν δυνατοί στους πολέμους, νίκησαν τα

στρατεύματα των εχθρών, ακόμη και νεκρούς ανέστησαν από τους τάφους;

Ποια καρδιά, όταν ακούει αυτά, δεν θερμαίνεται από τη φωτιά της πίστης, για την οποία είπε ο Σωτήρας μας: «Φωτιά ήρθα να βάλω, και τι άλλο θέλω, παρά να έχει κιόλας ανάψει;» (Λουκ. ιβ΄ 49). Ποιος, όταν ακούει ότι για την απόλαυση της αιώνιας ζωής άλλοι από τους αγίους πέθαναν, χτυπημένοι άγρια με ρόπαλα, άλλοι υπέμειναν με γενναιότητα χλευασμούς, μαστιγώσεις, δεσμά, φυλακή, λιθοβολισμούς, πριονισμό, διάφορους πειρασμούς, θάνατο με μαχαίρι· άλλοι γύριζαν ντυμένοι με δέρματα προβάτων και κατσικιών, στερημένοι από τα αναγκαία, θλιμμένοι από ποικίλες θλίψεις, ταλαιπωρημένοι από κάθε στενοχώρια, τρέχοντας σαν περιπλανώμενοι στις ερήμους, στα βουνά, σε σπηλιές και τρύπες της γης;

Ποιος, ακούγοντας αυτά και συλλογιζόμενος ότι κι αυτοί οι άνθρωποι ήταν όπως κι εμείς, δεν προθυμοποιείται να υπομείνει μια μικρή στενοχώρια για την αρετή, χάριν της απόλαυσης της αιώνιας Βασιλείας; Αν μόνο η ανάγνωση αυτών των παραδειγμάτων φωτίζει και καθοδηγεί, πολύ περισσότερο το κάνει η ερμηνεία τους, η οποία ξεκαθαρίζει και φανερώνει τα νοήματά τους. Γι' αυτό, όποιος προσκολλήσεται τον νου του στην ακρόαση αυτής, εκείνος απολαμβάνει κατ' εξοχήν τον φωτισμό και την καθοδήγηση της σωτηρίας.

Ἀδελφοί, πίστει Μωϋσῆς μέγας γενόμενος ἡρνήσατο λέγεσθαι υἱὸς θυγατρὸς Φαραώ, (Εβρ. ια΄ 24)

Γιατί ο Μωυσής λεγόταν γιος της θυγατέρας του Φαραώ; Διότι έγινε θετός γιος της. Αυτός γεννήθηκε από Εβραίους στην Αίγυπτο (Εξ. β΄ 1-2), όταν ο σκληρότατος Φαραώ είχε εκδώσει διάταγμα να ρίχνονται στον ποταμό όλα τα νεογέννητα αρσενικά βρέφη των Εβραίων (Εξ. α΄ 22). Οι γονείς του τον έκρυψαν «τρεις μήνες» (Εξ. β΄ 2-3), έπειτα όμως, από φόβο για τον Φα-

ραώ, η μητέρα του τον έβαλε σε ένα καλαθάκι πλεγμένο, αλειμμένο με πίσσα και άσφαλτο, και το άφησε στον βάλτο, κοντά στον ποταμό.

Με θεία όμως πρόνοια ήρθε τότε η θυγατέρα του Φαραώ στον ποταμό για να λουστεί. Άνοιξε το κιβώτιο, και βλέποντας το βρέφος να κλαίει, το παρέδωσε στη μητέρα του για να το θηλάσει και να το αναθρέψει. Όταν δε έφτασε σε νεανική ηλικία, τότε η μητέρα του το παρέδωσε στη θυγατέρα του Φαραώ, κι εκείνη το έκανε θετό γιο της (Εξ. ι'), ονομάζοντάς το Μωυσή, δηλαδή «βγαλμένο από το νερό», διότι το «Μως» στη γλώσσα των Αιγυπτίων σημαίνει «νερό».

Ο θεηγόρος Παύλος λέει γι' αυτόν: «Με πίστη, ο Μωυσής, αφού μεγάλωσε, αρνήθηκε να ονομάζεται γιος της θυγατέρας του Φαραώ». Τα λόγια «αφού μεγάλωσε» σημαίνουν ότι, όταν προχώρησε στην ηλικία, φτάνοντας δηλαδή στο τεσσαρακοστό έτος της ζωής του (Πράξ. ζ' 23), και αφού μορφώθηκε στις επιστήμες και γνώσεις της Αιγύπτου, «σε όλη τη σοφία των Αιγυπτίων» (Πράξ. ζ' 22), και έγινε δυνατός στα λόγια και στα έργα, τότε, καθοδηγούμενος από την πίστη που είχε διδαχθεί από τους γονείς του όταν τρεφόταν από αυτούς, αρνήθηκε την υιοθεσία, μη θέλοντας να ονομάζεται γιος της θυγατέρας του Φαραώ. Και το αρνήθηκε με τα έργα του, αποχωρώντας από το παλάτι του Φαραώ και από την Αίγυπτο και κατοικώντας «στη γη Μαδιάμ» (Εξ. β' 15). Ο θείος Απόστολος φανερώνει τον ζήλο και τη μεγαλοψυχία του, λέγοντας:

μᾶλλον ἐλόμενος συγκακουχεῖσθαι τῷ λαῷ τοῦ Θεοῦ ἢ πρόσκαιρον ἔχειν ἁμαρτίας ἀπόλαυσιν (Εβρ. ια' 25)

Ποια ονομάζει πρόσκαιρη απόλαυση της αμαρτίας; Την απόλαυση της αξίας, της τιμής, της άνεσης και κάθε τρυφής που απολάμβανε ο Μωυσής στο βασιλικό παλάτι του Φαραώ, επειδή λεγόταν γιος της θυγατέρας του.

Γιατί όμως αυτή η απόλαυση ήταν απόλαυση αμαρτίας; Διότι η απόλαυση γεννιόταν από την αμαρτία, δηλαδή, επειδή αμαρτανε, απολάμβανε τα αγαθά του Φαραώ. Και ποια ήταν η αμαρτία; Η συγκατοίκηση με τον ειδωλολάτρη Φαραώ και ο τίτλος της υιοθεσίας· διότι όσο συγκατοικούσε μαζί του και είχε θέση γιου, αναγκαζόταν, ακόμη και χωρίς να θέλει, να συμμετέχει στα ανόσια έργα τους.

Γι' αυτό, λέει ο θείος Απόστολος, αρνήθηκε να λέγεται γιος της θυγατέρας του Φαραώ και προτίμησε να συμπάσχει και να συνταλαιπωρείται με τον λαό του Θεού, δηλαδή με τους ομοεθνείς του Ισραηλίτες. Προτίμησε και διάλεξε την κακουχία και την ταλαιπωρία, παρά τη πρόσκαιρη απόλαυση που του προξενούσε η αμαρτία την οποία διέπραττε συγκατοικώντας με τους απίστους. Και ιδού ο λόγος αυτής της μεγαλοψυχίας του:

μείζονα πλοῦτον ἡγησάμενος τῶν Αἰγύπτου θησαυρῶν
τὸν ὀνειδισμὸν τοῦ Χριστοῦ· ἀπέβλεπε γὰρ εἰς τὴν
μισθαποδοσίαν. (Εβρ. ια' 26)

Η θυγατέρα του Φαραώ, που ονομαζόταν Θερμούθις και ήταν άτεκνη, παρουσίασε, όπως λένε μερικοί, τον Μωυσή στον πατέρα της Φαραώ, λέγοντας ότι τον ανέσυρε από το νερό, και τον έκανε θετό της γιο, ελπίζοντας πως θα γίνει διάδοχός της. Ο Φαραώ, παίρνοντας τον Μωυσή στα χέρια του και αγκαλιάζοντάς τον, έβαλε στο κεφάλι του το βασιλικό διάδημα.

Ότι ο Μωυσής έγινε θετός γιος της θυγατέρας του Φαραώ το μαρτυρεί και η Αγία Γραφή, λέγοντας: «Όταν ανδρώθηκε το παιδί, το έφερε στη θυγατέρα του Φαραώ, και έγινε για εκείνη γιος» (Εξ. β' 10). Έτσι λοιπόν, ακόμα κι αν ο Μωυσής δεν ήταν κύριος όλων των θησαυρών της Αιγύπτου, εντούτοις μέρος από αυτούς τους θησαυρούς τον περίμενε ως θετό γιο της θυγατέρας του βασιλιά.

Πώς όμως ο Μωυσής θεώρησε πλούτο ανώτερο από τους θησαυρούς της Αιγύπτου τον ονειδισμό του Χριστού τόσα χρόνια πριν ακόμη ο Χριστός ονειδισθεί; Επειδή ο Μωυσής ήταν Προφήτης· όπως, όταν προείδε την δεσποτική εξουσία του Χριστού, έδωσε εντολή λέγοντας: *«Προφήτη από τους αδελφούς σου, σαν εμένα, θα αναστήσει για σένα Κύριος ο Θεός σου· αυτόν θα ακούσετε, και όποιος άνθρωπος δεν ακούσει όσα θα μιλήσει ο Προφήτης εκείνος στο όνομά μου, εγώ θα εκδικήσω από αυτόν»* (Δευτ. ιη΄ 15-19). Με τον ίδιο τρόπο, προγνωρίζοντας και τους ονειδισμούς του Χριστού, δέχθηκε να εμπαιχθεί και ο ίδιος, σε προτύπωση εκείνων των ονειδισμών.

Δες μάλιστα την ομοιότητα των ονειδισμών: οι Εβραίοι ονειδισαν τον Μωυσή λέγοντας: *«Ποιος σε κατέστησε άρχοντα και κριτή επάνω μας;»* (Έξ. β΄ 14). Οι αρχιερείς και οι πρεσβύτεροι ονειδισαν τον Ιησού Χριστό, λέγοντας: *«Με ποια εξουσία τα κάνεις αυτά; και ποιος σου έδωσε αυτήν την εξουσία;»* (Ματθ. κα΄ 23, κζ΄ 44). *«Και οι ληστές επίσης που σταυρώθηκαν μαζί του τον ονειδίζουν»*. Τον Μωυσή τον έβρισε ο λαός των Εβραίων· *«Λοιδορούσε ο λαός τον Μωυσή»* (Έξ. ιζ΄ 2), λέει η Ιερά Ιστορία. Τον Ιησού Χριστό τον έβρισαν οι Ιουδαίοι, λέγοντας: *«Σαμαρείτης είσαι εσύ και δαιμόνιο έχεις»* (Ιω. η΄ 48).

Με τον ίδιο τρόπο και ο προφητάναξ Δαβίδ, υπομένοντας με γενναιότητα τους ονειδισμούς του Χριστού, έλεγε: *«Οι ονειδισμοί εκείνων που σε ονειδίζουν, έπесαν πάνω μου»* (Ψαλμ. ξη΄ 9). Υπέμενε λοιπόν ο Μωυσής τον ονειδισμό του Χριστού, διότι, όπως λέει ο Παύλος, *«απέβλεπε στη μισθαποδοσία»*. Έβλεπε με τα προφητικά του μάτια τις μεγάλες ανταμοιβές, που ετοίμασε ο Ιησούς Χριστός για όσους υπομένουν θλίψεις και ονειδισμούς για την αγάπη του, και είχε μπροστά στα μάτια του τον μακαρισμό, τη χαρά και την αγαλλίαση, και τον μεγάλο ουράνιο μισθό εκείνων που ονειδίζονται, διώκονται και συκοφαντούνται εξαιτίας της αγάπης του Θεού (Ματθ. ε΄ 11-12).

Γι΄ αυτό θεωρούσε τις αιώνιες ανταμοιβές, που δίνει ο Χριστός στους ονειδιζόμενους για χάρη του, πλούτο ανώτερο από

τους πρόσκαιρους θησαυρούς της Αιγύπτου· και γι' αυτό εγκατέλειψε και περιφρόνησε τους θησαυρούς της Αιγύπτου και δέχθηκε να υπομένει την κακουχία και την εξουθένωση, ενώθηκε με τον λαό του Ισραήλ. Αυτά λέγοντας για τον Μωυσή ο θεηγόρος Παύλος, στη συνέχεια διηγείται τα μεγάλα κατορθώματα και τις θεάρεστες αρετές των υπόλοιπων αγίων, που ευαρέστησαν τον Θεό.¹

¹ Η πλήρης ερμηνεία της αποστολικής περικοπής που αναγινώσκεται σήμερα βρίσκεται στην Κυριακή των Αγίων Πάντων (σελ. 106)· γι' αυτό δεν την επαναλαμβάνουμε εδώ, για να μην κάνουμε παλιλλογία. Όσοι λοιπόν θέλουν, μπορούν να διαβάσουν εκεί τη σχετική ερμηνεία και να απολαύσουν τα υψηλά της νοήματα, τα οποία ερμηνεύει με θαυμάσιο και πειστικό τρόπο ο αοίδιμος Νικηφόρος Θεοτόκης.

ΚΥΡΙΑΚΗ Β΄ ΤΩΝ ΝΗΣΤΕΙΩΝ

ΕΡΜΗΝΕΙΑ ΤΗΣ ΣΗΜΕΡΙΝΗΣ ΠΕΡΙΚΟΠΗΣ ΑΠΟ ΤΗΝ ΠΡΟΣ ΕΒΡΑΙΟΥΣ ΕΠΙΣΤΟΛΗ

(Εβρ. α΄, 10-14 & β΄, 1-3)

Επειδή οι Εβραίοι σέβονταν τα λόγια των αγίων προφητών, πιστεύοντας ότι είναι λόγια Θεού και τα μελετούσαν διαρκώς, ο θεηγόρος Παύλος, στην επιστολή του προς αυτούς, συγκέντρωσε τα προφητικά ρητά και μέσα από αυτά ύφανε τις αποδείξεις των αποστολικών του λόγων. Με τόση δύναμη αποδεικνύει μέσω των προφητικών λόγων ότι ο Ιησούς Χριστός είναι ο Υιός του Θεού, αληθινός Θεός, άφθαρτος και αναλλοίωτος, ο δημιουργός όλης της κτίσης, που με τέτοια επουράνια σοφία εφαρμόζει στον Χριστό ακόμα και τις προφητείες που αφορούν την ανθρώπινη φύση Του, ώστε αφαιρεί κάθε αμφιβολία και πείθει κάθε ψυχή που πιστεύει στα λόγια των προφητών, ότι ο Χριστός είναι Εκείνος για τον οποίο οι θείοι προφήτες, προβλέποντας τα μέλλοντα, προφήτευσαν.

Αλλά και την ηθική Του διδασκαλία τη θεμελίωσε ο τρισμακάριος Παύλος πάνω στα παραδείγματα της Θείας Γραφής. Διότι αυτούς που δεν προσέχουν και παραμελούν τη σωτηρία τους, τους προειδοποιεί μέσω του παραδείγματος αυτών που παρέβησαν τις εντολές του Νόμου και τιμωρήθηκαν από τον Θεό, δείχνοντας ότι η τιμωρία που τους περιμένει είναι αναπόφευκτη.

Τα λόγια του Αποστόλου που αναγνώστηκαν σήμερα αποτελούν συνέχεια της απόδειξης μέσω των Γραφών για τις δύο φύσεις που συνυπήρχαν στον Ιησού Χριστό, τη θεία και την ανθρώπινη. Περιέχουν υψηλά και σωτήρια δόγματα πίστεως, καθώς και κατανυκτική και θαυμαστή προτροπή προς τον

ενάρετο βίο. Τα λόγια αυτά είναι σκεύος γεμάτο με ουράνιο μύρο, όμως το σκεύος αυτό είναι σφραγισμένο από τη δυσκολία του νοήματος. Εγώ, λοιπόν, θα προσπαθήσω, μέσω της ερμηνείας, να ανοίξω τις σφραγίδες του. Εσείς, όμως, πλησιάστε το με προσοχή, ώστε να οσφρανθείτε το άρωμά του και να γεμίσετε με τη θεία χάρη, η οποία μας οδηγεί στην αιώνια σωτηρία.

Κατ' ἀρχάς σὺ, Κύριε, τὴν γῆν θεμελίωσας, καὶ ἔργα τῶν χειρῶν σου εἰσιν οἱ οὐρανοί· (Εβρ. α' 10)

Στον εκατοστό πρώτο ψαλμό του Δαβίδ διαβάζουμε τα εξής: «Εσύ θα αναστηθείς και θα ελεήσεις τη Σιών» (Ψαλμ. ρα' 13-16), και επίσης: «Ο Κύριος θα οικοδομήσει τη Σιών και θα φανεί μέσα στη δόξα Του». Επίσης, υπάρχουν και άλλες προφητείες για τον Χριστό. Ο θεόπνευστος Παύλος μας διαβεβαιώνει ότι ο Δαβίδ μίλησε για τον Ιησού Χριστό σε αυτόν τον ψαλμό, καθώς από αυτόν πήρε τα προαναφερόμενα λόγια για να αποδείξει τη θεότητα του Ιησού Χριστού. Πριν από αυτά τα λόγια, και για να αποδείξει τα υπερφυσικά προτερήματα της ανθρώπινης φύσης του Χριστού, παρέθεσε από άλλον ψαλμό του Δαβίδ τα εξής: «Ο θρόνος σου, Θεέ μου, θα είναι αιώνιος· ράβδος ευθύτητας είναι η ράβδος της Βασιλείας Σου· αγάπησες τη δικαιοσύνη και μίσησες την ανομία· γι' αυτό σε έχρισε, Θεέ, ο Θεός σου, με έλαιο αγαλλίασης» (Ψαλμ. με' 6-7).

Παρατήρησε πώς συνδέει αυτά τα λόγια με τα προηγούμενα, για να δείξει ότι ο ίδιος ο Ιησούς Χριστός είναι ο δημιουργός της κτίσης και αληθινός Θεός. Όταν λέει «Συ κατ' αρχάς, Κύριε», εννοεί ότι όχι μόνο αυτά είπε ο Δαβίδ για τον Χριστό, αλλά και το εξής: «Στην αρχή, Εσύ, Κύριε, θεμελίωσες τη γη, και τα έργα των χειρών Σου είναι οι ουρανοί». Μέσα από αυτά τα λόγια, πρώτα ο προφήτης, που τα προφήτευσε, και έπειτα ο Απόστολος, που τα ερμήνευσε, δείχνουν ότι ο Χριστός είναι ο δημιουργός του ουρανού και της γης. Άρα, είναι αληθινός Θεός, διότι ο Θεός είναι Εκείνος που στην αρχή δημιούργησε τον ουρανό και τη γη, ό-

πως αναφέρεται στο βιβλίο της Γένεσης: «Στην αρχή, ο Θεός δημιούργησε τον ουρανό και τη γη» (Γεν. α' 1).

Όμως, γιατί ο Μωυσής είπε «τον ουρανό» στον ενικό αριθμό, ενώ ο Δαβίδ είπε «οι ουρανοί» στον πληθυντικό; Διότι, όπως λένε μερικοί, στην εβραϊκή γλώσσα είναι συνηθισμένο να αναφέρεται ο ουρανός και στον πληθυντικό, ως «ουρανοί». Ίσως επίσης να χρησιμοποίησε τον πληθυντικό για να συμπεριλάβει και την ατμόσφαιρα και τον αέρα, δηλαδή όλα όσα περιβάλλουν και περιτυλίζουν τη γη. Όταν, λοιπόν, ονομάζει τους ουρανούς «έργα των χειρών» του Θεού, το κάνει για να δηλώσει πιο έντονα ότι οι ουρανοί είναι δημιούργημα του Θεού.

αὐτοὶ ἀπολοῦνται, σὺ δὲ διαμένεις· καὶ πάντες ὡς ἱμάτιον παλαιωθήσονται, καὶ ὥσεὶ περιβόλαιον ἐλίξεις αὐτούς, καὶ ἀλλαγῇσονται· σὺ δὲ ὁ αὐτὸς εἶ, καὶ τὰ ἔτη σου οὐκ ἐκλείψουσι. (Εβρ. α' 11-12)

Ο Ησαΐας λέει για τον ουρανό: «Και θα τυλιχθεί ο ουρανός όπως ένα βιβλίο» (Ησ. λδ' 4). Ο Απόστολος Πέτρος μιλά για τον ίδιο τον ουρανό και όλα τα υπόλοιπα δημιουργήματα, διδάσκοντας: «Θα έρθει η ημέρα του Κυρίου σαν κλέφτης μέσα στη νύχτα· τότε οι ουρανοί με βίαιο θόρυβο θα παρέλθουν, τα στοιχεία θα διαλυθούν από τη φωτιά, και η γη με όλα τα έργα της θα κατακαεί. Αλλά εμείς, σύμφωνα με την υπόσχεσή Του, προσδοκούμε νέους ουρανούς και νέα γη, όπου θα κατοικεί η δικαιοσύνη» (Β' Πέτρ. γ' 10-13). Αυτά τα επιβεβαιώνει και ο Απόστολος Παύλος, λέγοντας: «Η κτίση υποτάχθηκε στη ματαιότητα, όχι με τη θέλησή της, αλλά εξαιτίας Εκείνου που την υπέταξε, με την ελπίδα ότι και αυτή η κτίση θα ελευθερωθεί από τη δουλεία της φθοράς και θα εισέλθει στην ελευθερία της δόξας των τέκνων του Θεού» (Ρωμ. η' 20-21).

Από αυτά καταλαβαίνουμε ότι όταν λέγεται «Αυτοί θα παρέλθουν», δεν σημαίνει ότι οι ουρανοί, την ημέρα της Παρουσίας

του Κυρίου, θα εξαφανιστούν και θα πάψουν να υπάρχουν. Αντίθετα, σημαίνει ότι θα πάψουν να έχουν τα παρόντα χαρακτηριστικά τους, τα οποία υπόκεινται στη φθορά. Πριν από εκείνη την ημέρα, τόσο οι ουρανοί όσο και όλη η κτίση θα περάσουν από μεταβολές και αλλοιώσεις. Αλλά μετά από εκείνη την ημέρα, θα γίνουν αμετάβλητοι και ελεύθεροι από τη φθορά, δηλαδή άφθαρτοι, προς τιμήν των τέκνων του Θεού, που και αυτά θα έχουν γίνει άφθαρτα.

Παρατήρησε επίσης την ευφυΐα τόσο του Προφήτη όσο και του Αποστόλου: Επειδή ανέφεραν ότι «θα παρέλθουν», και για να μην νομίσει κάποιος ότι οι ουρανοί θα εξαφανιστούν ολοκληρωτικά, πρόσθεσαν αμέσως τα επεξηγηματικά λόγια: «Και όλοι θα παλιώσουν σαν ένα ρούχο, και σαν ένα ένδυμα θα τους τυλίξεις και θα αλλάξουν». Σαν να έλεγαν δηλαδή: «Το 'θα παρέλθουν' σημαίνει ότι, όπως τα παλιά ρούχα αντικαθίστανται με νέα, έτσι και οι ουρανοί θα αλλάξουν· θα περάσουν από τη φθορά στην αφθαρσία».

Αυτό, λοιπόν, λέει ο Προφήτης, και μαζί του συμφωνεί ο Απόστολος: «Κύριε Ιησού, ακόμα και οι ουρανοί θα αλλάξουν τα χαρακτηριστικά τους· εσύ όμως παραμένεις αμετάβλητος. Όλοι θα παλιώσουν όπως ένα ρούχο, εσύ θα τους τυλίξεις όπως τυλίγεται ένα ρούχο, και αυτοί θα αλλάξουν· θα γίνουν άφθαρτοι αντί φθαρτών. Αλλά εσύ υπάρχουν αιώνια, και τα χρόνια της ύπαρξής σου δεν θα τελειώσουν ποτέ, διότι είναι ατελεύτητα και αιώνια». Μέσα από αυτά τα προφητικά λόγια, ο Απόστολος αποδεικνύει ότι ο Ιησούς Χριστός είναι άφθαρτος, αναλλοίωτος, αμετάβλητος και αιώνιος. Έπειτα, προχωρά σε άλλη απόδειξη, λέγοντας...

Πρὸς τίνα δὲ τῶν ἀγγέλων εἶρηκέ ποτε· κάθου ἐκ δεξιῶν μου ἕως ἂν θῶ τοὺς ἐχθρούς σου ὑποπόδιον τῶν ποδῶν σου;
(Εβρ. α' 13)

Ο Θεός, επειδή είναι ασώματο και άυλο πνεύμα, χωρίς μέρη, χωρίς μορφή, αόρατος, πανταχού παρών και πληρών τα πάντα, δεν έχει ούτε δεξιά ούτε αριστερά, ούτε κάθεται, ούτε σηκώνεται, ούτε έχει πόδια, ούτε κάποιος χώρος μπορεί να είναι το υποπόδιό Του. Ο Δαβίδ δε, μίλησε γι' αυτά σαν να αναφερόταν σε άνθρωπο, και ο Παύλος τα επανέλαβε, ώστε να κατανοήσουμε, μέσα από εικόνες της ανθρώπινης εμπειρίας, τα πράγματα που υπερβαίνουν τη δύναμη του νου μας Το «*Κάθου*» σημαίνει τη βέβαιη, ασφαλή και ακλόνητη διαμονή Του στη βασιλεία και στη δόξα. Το «*Εκ δεξιών μου*» δείχνει την ισότητα του Υιού με τον Πατέρα, καθώς και την τέλεια συμμετοχή Του σε όλα όσα έχει ο Πατέρας. Το «*Υποπόδιον των ποδών*» συμβολίζει την απόλυτη και ολοκληρωτική νίκη Του επί των εχθρών Του.

Πρόσεξε, επίσης, τη σημασία της λέξης «*έως*». Δεν σημαίνει μόνο «*μέχρι τότε*», αλλά και «*για πάντα*». Αυτό φαίνεται καθαρά από τα εξής παραδείγματα: «*Ο κόρακας δεν επέστρεψε, έως ότου αποξηράνθηκε το νερό από τη γη*» (Γεν. η' 7). «*Εγώ είμαι, και έως όταν γεράσετε, εγώ θα υπάρχω*» (Ησ. μς' 4). Ο κόρακας ποτέ δεν επέστρεψε στην κιβωτό. Ο Θεός δεν υπήρξε μόνο μέχρι τα γη-ρατεία των Ιουδαίων, αλλά υπάρχει αιώνια, ως αθάνατος και ατελεύτητος. Ποιοι είναι οι εχθροί που νικήθηκαν ολοκληρωτικά από τον Κύριο Ιησού; Ο θάνατος, οι αρχές και οι εξουσίες, οι δυνάμεις του σκότους (Α' Κορ. ιε' 24-25).

Γιατί ο Απόστολος Παύλος, επαναλαμβάνοντας τα λόγια του Δαβίδ, τα μετατρέπει σε ερώτηση; Υπήρχαν κάποιοι Ιουδαίοι που ερμήνευαν το εδάφιο: «*Εἶπεν ὁ Κύριος τῷ Κυρίῳ μου, κάθου ἐκ δεξιῶν μου*» (Ψαλμ. ρθ' 1), λέγοντας ότι ο Θεός το είπε σε κάποιον άγγελο: «*Κάθου εκ δεξιῶν μου*». Γι' αυτό ο Παύλος τούς ρωτά: Ποιος είναι αυτός ο άγγελος στον οποίο είπε ο Κύριος «*Κάθισε στα δεξιά μου*» και τον έκανε ίσο και ισότιμο με Αυτόν; Ο Δαβίδ δεν είπε: «*Εἶπεν ὁ Κύριος τῷ ἀγγέλῳ μου*» Αλλά είπε: «*Εἶπεν ὁ Κύριος τῷ Κυρίῳ μου*» Ο άγγελος δεν είναι Κύριος, αλλά δούλος και υπηρέτης του Θεού. Ο Παύλος αποδεικνύει αυτό

το επιχείρημα χρησιμοποιώντας και πάλι τα λόγια του Δαβίδ, λέγοντας...

οὐχὶ πάντες εἰσὶ λειτουργικὰ πνεύματα εἰς διακονίαν ἀποστελλόμενα διὰ τοὺς μέλλοντας κληρονομεῖν σωτηρίαν;
(Εβρ. α' 14)

Ο προφήτης Δαβίδ πρώτος δίδαξε ότι οι άγγελοι είναι πνεύματα και λειτουργοί του Θεού. Αυτός είπε: «Αυτός που κάνει τους αγγέλους Του πνεύματα και τους λειτουργούς Του φλόγα φωτιάς» (Ψαλμ. ργ' 4). Από αυτά τα λόγια, λοιπόν, ο Απόστολος αποδεικνύει ότι οι άγγελοι είναι μεν πνεύματα, δηλαδή άυλες και ασώματες υπάρξεις, αλλά ταυτόχρονα είναι λειτουργοί και υπηρέτες του Θεού, αποστελλόμενοι για την εκπλήρωση των θείων θελημάτων Του, με σκοπό να φωτίσουν και να βοηθήσουν εκείνους τους ανθρώπους που, μέσω της πίστης και της αρετής τους, πρόκειται να γίνουν κληρονόμοι της αιώνιας σωτηρίας.

Βλέπουμε τη διακονία των αγγέλων τόσο στην Παλαιά όσο και στη Νέα Διαθήκη. Στην Παλαιά Διαθήκη, βλέπουμε ότι άγγελος δίδαξε την Άγαρ να επιστρέψει στην κυρία της (Γεν. ις' 9). Άγγελοι προανήγγειλαν στον Αβραάμ τη γέννηση του Ισαάκ (Γεν. ιη' 10). Άγγελοι αποκάλυψαν στον Λωτ την απόφαση του Θεού για την καταστροφή των Σοδόμων και τον προστάτευσαν, μαζί με τη γυναίκα και τις θυγατέρες του, από την πύρινη καταστροφή, κρατώντας τους από τα χέρια τους (Γεν. ιθ' 16). Άγγελος έσωσε τον Ιακώβ από όλες τις συμφορές που τον βρήκαν (Γεν. μη' 16). Άγγελος ήταν εκείνος που προπορευόταν της παράταξης των Ισραηλιτών (Έξ. ιδ' 19). Σε πολλά άλλα σημεία της Παλαιάς Διαθήκης βλέπουμε τους αγγέλους να εκπληρώνουν τα θείες προσταγές και να βοηθούν τους δίκαιους ανθρώπους. Στη Νέα Διαθήκη βλέπουμε ότι οι άγγελοι ανήγγειλαν τη σύλληψη του Ιωάννη του Προδρόμου και τη γέννηση της Παρθένου Μα-

ρίας. Οδήγησαν τον Ιωσήφ και τους ποιμένες, έψαλλαν κατά τη γέννηση του Ιησού Χριστού: «Δόξα εν υψίστοις Θεώ, και επί γης ειρήνη, εν ανθρώποις ευδοκία» (Λουκ. β΄ 14), και τον υπηρέτησαν μετά τη νηστεία Του (Ματθ. δ΄ 11). Αποκάλυψαν στις μυροφόρες την Ανάσταση του Χριστού και προανήγγειλαν τη Δευτέρα Παρουσία Του κατά την Ανάληψή Του (Πράξ. α΄ 11). Έβγαλαν τους Αποστόλους από τη φυλακή, έλυσαν τα δεσμά του Πέτρου, άρπαξαν τον Φίλιππο, δίδαξαν τον Κορνήλιο, και πολλές άλλες υπηρεσίες και ευεργεσίες των αγγέλων καταγράφονται στις Θείες Γραφές.

Μέσα από όλα αυτά, λοιπόν, ο θείος Απόστολος αποδεικνύει ότι ο Δαβίδ δεν μιλούσε για τους αγγέλους, αλλά για την ανθρώπινη φύση του Ιησού Χριστού, όταν είπε: «Εἶπεν ὁ Κύριος τῷ Κυρίῳ μου, κάθου ἐκ δεξιῶν μου» (Ψαλμ. ρθ΄ 1). Έπειτα, μεταφέρει τον λόγο συμπερασματικά προς προτροπή και νουθεσία, διδάσκοντας τα εξής...

Διὰ τοῦτο δεῖ περισσοτέρως ἡμᾶς προσέχειν τοῖς ἀκουσθεῖσι, μή ποτε παραρρυῶμεν. (Εβρ. β΄ 1)

Το «περισσοτέρως» σημαίνει σύγκριση. Ποια όμως είναι τα συγκρινόμενα και σε ποιο αποδίδει το «περισσότερον»; Είπε προηγουμένως: «Πολλές φορές και με πολλούς τρόπους άλλοτε ο Θεός μίλησε στους πατέρες μέσω των προφητών» (Εβρ. α΄ 1). Αυτό λοιπόν είναι το ένα μέρος της σύγκρισης, δηλαδή οι προφήτες. «Στους έσχατους αυτούς καιρούς μίλησε σε εμάς μέσω του Υιού Του»—αυτό είναι το άλλο μέρος της σύγκρισης, δηλαδή ο Υιός του Θεού. Γι΄ αυτό, λέει, είναι σωστό να προσέχουμε με μεγαλύτερη επιμέλεια όσα ακούσαμε από τον Υιό του Θεού, «μήπως παρασυρθούμε» και επειδή δεν προσέχουμε αρκετά, ξεπέσουμε και οδηγηθούμε στην απώλεια.

Αλλά αφού ο ίδιος ο Θεός μίλησε και μέσω των προφητών και μέσω του Υιού Του, γιατί είναι αναγκαία περισσότερη προ-

σοχή στα λόγια του Υιού παρά σε εκείνα των προφητών; Διότι οι προφήτες ήταν δούλοι, ενώ ο Υιός είναι ο Δεσπότης. Διότι οι προφήτες μίλησαν με προτυπώσεις και σκιές: «Ο νόμος είχε μόνο σκιά των μελλοντικών αγαθών, όχι την ίδια την εικόνα των πραγμάτων» (Εβρ. ι' 1). Αντίθετα, ο Υιός μίλησε φανερά για την αλήθεια των πραγμάτων. Διότι ο νόμος «δεν μπορεί ποτέ να τελειοποιήσει εκείνους που προσέρχονται» (Εβρ. ι' 1), ενώ το Ευαγγελικό κήρυγμα έδωσε την τελειότητα στον νόμο και στα κηρύγματα των προφητών. Γι' αυτό είπε ο Θεάνθρωπος: «Μη νομίζετε ότι ήρθα να καταργήσω τον νόμο ή τους προφήτες. Δεν ήρθα να καταργήσω, αλλά να εκπληρώσω» (Ματθ. ε' 17). Το κήρυγμα των προφητών ήταν παιδαγωγία προς τον Χριστό, ενώ όσα δίδαξε ο Ιησούς Χριστός οδηγούν άμεσα στη σωτηρία. Είναι φανερό ότι τα όσα διδάχθηκαν απευθείας από τον Δεσπότη, τα οποία προσταχθήκαν ρητά και είναι ανώτερα και σωτήρια, απαιτούν περισσότερη προσοχή από εκείνα που κήρυξαν συμβολικά οι δούλοι, τα οποία ήταν ατελή και προετοιμάζαν τον δρόμο για την αλήθεια. Μια τέτοια αποστολική προτροπή ήταν εξαιρετικά επίκαιρη για εκείνους που πίστευαν στον Χριστό αλλά εξακολουθούσαν να ακολουθούν τις εβραϊκές συνήθειες, αποδίδοντας την ίδια τιμή στις νομικές εντολές όπως και στην Ευαγγελική διδασκαλία. Και μετά από αυτή την προτροπή, ο Απόστολος παρουσιάζει το λογικό συμπέρασμα, λέγοντας...

Εἰ γὰρ ὁ δι' Ἀγγέλων λαληθεὶς λόγος ἐγένετο βέβαιος, καὶ πᾶσα παράβασις καὶ παρακοὴ ἔλαβεν ἔνδικον μισθαποδοσίαν, πῶς ἡμεῖς ἐκφευξόμεθα τηλικαύτης ἀμελήσαντες σωτηρίας; (Εβρ. β':2)

Αν πάρεις το όνομα των αγγέλων σύμφωνα με τη σημασία της λέξης, τότε ο «λόγος που ειπώθηκε μέσω των αγγέλων» είναι ο λόγος των προφητών, διότι οι άγιοι προφήτες ήταν άγγελοι, δηλαδή αγγελιαφόροι και κήρυκες των θείων προσταγμάτων. Γι' αυτό και ο προφήτης και βαπτιστής Ιωάννης ονομάστηκε

άγγελος, δηλαδή αγγελιαφόρος και κήρυκας της παρουσίας του Ιησού Χριστού (Μαλ. γ' 1). Με αυτή τη σημασία, η έννοια δεν είναι μόνο πιθανή, αλλά έχει και σχέση με τα προηγούμενα λόγια.

Αν όμως με τη λέξη «αγγέλων» εννοήσεις τα ίδια τα αγγελικά λειτουργικά πνεύματα, τότε ο «λόγος που ειπώθηκε μέσω αγγέλων» σημαίνει είτε τον νόμο που δόθηκε από τον Θεό στο Σινά μέσω της υπηρεσίας των αγγέλων, όπως σημείωσε ο πρωτομάρτυρας Στέφανος λέγοντας: «Εσείς που λάβατε τον νόμο μέσω των εντολών των αγγέλων» (Πράξ. ζ' 53) είτε, όπως γράφει ο Παύλος: «Τι λοιπόν είναι ο νόμος; Προστέθηκε εξαιτίας των παραβάσεων, μέχρι να έρθει το σπέρμα στο οποίο είχε δοθεί η υποσχηση, αφού διατάχθηκε μέσω αγγέλων, στο χέρι ενός μεσίτη» (Γαλ. γ' 19), ονομάζοντας τον Μωυσή μεσίτη, είτε σημαίνει τα προσταγμάτα του Θεού, που φανερώθηκαν μέσω αγγέλων κατά διάφορους καιρούς. Γι' αυτό δεν είπε «ο λαληθείς νόμος», αλλά «ο λαληθείς λόγος».

Είτε όμως «ο λόγος που ειπώθηκε μέσω αγγέλων» σημαίνει τον λόγο που ειπώθηκε μέσω των προφητών, είτε αυτόν που ειπώθηκε μέσω των αγγέλων, είτε τον ίδιο τον νόμο που δόθηκε στο Σινά, αυτός ο λόγος «έγινε βέβαιος», δηλαδή επιβεβαιώθηκε και αποδείχθηκε μέσω της πραγματοποίησης των γεγονότων. Και κάθε παράβαση του νόμου, κάθε παρακοή θεϊκής εντολής, έλαβε τη δίκαιη ανταπόδοση της τιμωρίας.

Δες πόσο ισχυρά αποδεικνύει ο Παύλος ότι η καταδίκη είναι αναπόφευκτη για όσους δεν υπακούουν, αλλά παραβαίνουν τη διδασκαλία του Ευαγγελίου. Αν, λέει, ο λόγος που ειπώθηκε μέσω των αγγέλων επιβεβαιώθηκε με τα γεγονότα, και όλοι οι παραβάτες τιμωρήθηκαν, τότε πώς θα μπορούσαμε εμείς να αποφύγουμε την τιμωρία αν αμελήσουμε αυτόν τον τόσο σωτήριο λόγο του Ιησού Χριστού, που είναι ο λόγος του Ευαγγελίου; Στη συνέχεια, δείχνει με ποιον τρόπο επιβεβαιώθηκε αυτός ο σωτήριος λόγος.

ἥτις ἀρχὴν λαβοῦσα λαλεῖσθαι διὰ τοῦ Κυρίου, ὑπὸ τῶν ἀκουσάντων εἰς ἡμᾶς ἐβεβαιώθη. (Εβρ. β':3)

Επειδὴ ο Παῦλος ονόμασε «σωτηρία» τον σωτήριο λόγο του Ευαγγελίου, λέγοντας «τηλικαύτης σωτηρίας», ακολουθεῖ τη λογική της δομῆς του λόγου, λέγοντας: «ἥτις ἀρχὴν λαβοῦσα λαλεῖσθαι διὰ τοῦ Κυρίου». Δηλαδή, αὐτόν τον Ευαγγελικό λόγο της σωτηρίας πρῶτος ἀρχισε να τον κηρύττει και να τον διδάσκει ο Κύριος Ἰησοῦς. Εμεῖς δε επιβεβαιωθήκαμε και ενημερωθήκαμε για αὐτόν ἀπὸ ἐκείνους που ἀκουσαν τον λόγο ἀπευθείας ἀπὸ το στόμα Του. Ἐπειτα προσθέτει και το ἐξῆς: Συγχρόνως, ο Θεός επιβεβαίωने την ἀλήθεια του λόγου Του με θαυμαστά σημεῖα, ποικίλες δυνάμεις και χαρίσματα του Ἁγίου Πνεύματος, τα οποία διαμοιράζονταν σύμφωνα με το θέλημά Του: «Συνεπιμαρτυροῦντος τοῦ Θεοῦ σημείοις τε καὶ τέρασι, καὶ ποικίλαις δυνάμεσι, καὶ Πνεύματος Ἁγίου μερισμοῖς, κατὰ τὴν αὐτοῦ θέλησιν» (Εβρ. β' 4).

Ἀλλὰ πὼς γίνεται ο Παῦλος να γράφει στους Γαλάτες: «Οὐδὲ γὰρ ἐγὼ παρὰ ἀνθρώπου παρέλαβον αὐτό, ἥτοι τό Εὐαγγέλιον, οὔτε ἐδιδάχθην, ἀλλὰ δι' ἀποκαλύψεως Ἰησοῦ Χριστοῦ» (Γαλ. α' 12), ἐνὼ στους Εβραίους λέει: «ὑπὸ τῶν ἀκουσάντων εἰς ἡμᾶς ἐβεβαιώθη»; Πρῶτα, πρέπει να σημειώσουμε ὅτι στους Γαλάτες λέει «ἐγὼ», ἐνὼ στους Εβραίους λέει «εἰς ἡμᾶς», συμπεριλαμβανοντας και τον εαυτό του μαζί με τους Εβραίους που πίστεψαν και διδάχθηκαν ἀπὸ τους ἄλλους Ἀποστόλους, οἱ οποίοι ἀκουσαν τον Ευαγγελικό λόγο ἀπὸ το στόμα του Ἰησοῦ Χριστοῦ, ὥστε να ενισχύσει την αξιοπιστία του λόγου του.

Δεύτερον, αν και ο Παῦλος ἔλαβε τη διδασκαλία των δογμάτων και των νόμων της χριστιανικῆς πίστεως μέσω ἀποκάλυψης ἀπὸ τον Ἰησοῦ Χριστό και δεν εἶχε ἀνάγκη να τα ἀκούσει ἀπὸ ἀνθρώπους, δεν ὑπάρχει ἀμφιβολία ὅτι οἱ Ἀπόστολοι, οἱ οποίοι ὑπῆρξαν αὐτόπτες μάρτυρες του λόγου, καθὼς και ο Ἀνανίας που τον βάπτισε (Πράξ. θ' 18), ο Βαρνάβας που τον πα-

ρουσίασε στους Αποστόλους (Πράξ. θ' 27), ο Πέτρος, τον οποίο επισκέφθηκε στα Ιεροσόλυμα και παρέμεινε μαζί του για δεκαπέντε ημέρες (Γαλ. α' 18), καθώς και ο Ιάκωβος, ο Κηφάς και ο Ιωάννης (Γαλ. β' 9), που θεωρούνταν στύλοι της Εκκλησίας, του μετέφεραν όσα είχαν ακούσει από τον Ιησού Χριστό και όσα είχαν δει σε Αυτόν. Επομένως, είναι βέβαιο ότι αυτοί οι Απόστολοι του διηγήθηκαν τα λόγια του Κυρίου, και γι' αυτό ο Παύλος μπορεί αληθινά να λέει ότι «έβεβαιώθη ὑπὸ τῶν ἀκουσάντων».

ΚΥΡΙΑΚΗ Γ' ΤΩΝ ΝΗΣΤΕΙΩΝ

ΕΡΜΗΝΕΙΑ ΤΗΣ ΣΗΜΕΡΙΝΗΣ ΠΕΡΙΚΟΠΗΣ ΑΠΟ ΤΗΝ ΠΡΟΣ ΕΒΡΑΙΟΥΣ ΕΠΙΣΤΟΛΗ

(Εβρ. δ' 14-16 & ε' 1-6)

Το έργο της αρχιερωσύνης και το όφελος που προκύπτει από αυτήν διδάσκει, μέσω των λόγων που αναγνώστηκαν σήμερα, ο θεόπνευστος Απόστολος του Κυρίου. Το έργο του αρχιερέα, λέει, είναι η μεσιτεία προς τον Θεό, καθώς και η προσφορά θυσιών και δώρων. Το όφελος είναι η αιώνια σωτηρία των ψυχών.

Επειδή, λοιπόν, μέσω των προφητικών λόγων αποδεικνύει ότι ο Ιησούς Χριστός είναι αιώνιος Αρχιερέας, ο οποίος ανέβηκε στους ουρανούς, ώστε να μη διστάσει κανείς, όταν συλλογίζεται το υπέρτατο ύψος της θείας του δόξας, για το αν καταδέχεται να μεσιτεύει για εμάς, ούτε να αποθαρρύνεται και να φοβάται να τον προβάλλει ως μεσίτη προς τον Θεό για τις αμαρτίες του, μας πληροφορεί λέγοντας: Επειδή ο Χριστός, ως άνθρωπος, δοκίμασε όλες τις αδυναμίες της ανθρώπινης φύσης, χωρίς όμως να έχει αμαρτία, είναι ο πιο καταδεκτικός και συμπονετικός. Και επειδή εξελέγη από τον Θεό ως αρχιερέας, όπως και ο Ααρών, για να μεσιτεύει υπέρ της σωτηρίας των ανθρώπων, γι' αυτό ο Παύλος προστάζει να προσερχόμαστε σε Αυτόν με θάρρος, ζητώντας το έλεός Του, τη χάρη Του και τη βοήθειά Του.

Ο λόγος αυτής της διδασκαλίας είναι γεμάτος ελπίδα, καθώς χαρίζει μεγάλο θάρρος στις καρδιές των αμαρτωλών. Αλλά όσο θάρρος προσφέρει ο λόγος, τόσο υψηλά και δυσνόητα είναι τα νοήματα που περιέχονται σε αυτόν. Ακόμα και η ερμηνεία αυτών είναι δύσκολη και απαιτεί προσοχή. Έτσι, όποιος την ακούσει με προσοχή, θα την κατανοήσει και η καρδιά του θα γεμίσει με τη θεία και σωτήρια ελπίδα.

Ἀδελφοί, ἔχοντες Ἀρχιερέα μέγαν διεληλυθότα τοὺς οὐρανούς, Ἰησοῦν τὸν Υἱὸν τοῦ Θεοῦ, κρατῶμεν τῆς ὁμολογίας. (Εβρ. 8', 14)

Κατά ποιον λόγο ο Ιησούς Χριστός είναι αρχιερέας; Κατά τον λόγο της ανθρώπινης φύσης του, διότι όχι ως Θεός, αλλά ως άνθρωπος ορίστηκε από τον Θεό ως αρχιερέας. Ως αληθινός αρχιερέας εκπλήρωσε το έργο της αρχιερωσύνης, γινόμενος μεσίτης μεταξύ Θεού και ανθρώπων. «Ένας είναι ο Θεός και ένας ο μεσίτης μεταξύ Θεού και ανθρώπων, ο άνθρωπος Ιησούς Χριστός» (Α΄ Τιμ. β΄ 5).

Και αφού προσέφερε τον εαυτό του ως θυσία για τις αμαρτίες μας, «διότι αυτό έκανε μια για πάντα, προσφέροντας τον εαυτό του» (Εβρ. ζ΄ 27), συμφιλίωσε τους ανθρώπους με τον Θεό και τους αγίασε, «διότι με μία προσφορά έκανε τέλειους για πάντα όσους αγιάζονται» (Εβρ. ι΄ 14).

Είναι μέγας αρχιερέας, διότι δεν είναι μόνο άνθρωπος, αλλά και Υιός του Θεού και αληθινός Θεός. Πέρασε δε τους ουρανούς μετά την Ανάστασή του από τους νεκρούς, όταν αναλήφθηκε στον ουρανό και κάθισε στα δεξιά του Θεού και Πατέρα (Μάρκ. 16,19). Αυτό το αποκάλυψε ο ίδιος ο Θεός και Πατέρας, λέγοντας μέσω των προφητών: «Είπε ο Κύριος στον Κύριό μου, κάθισε στα δεξιά μου» (Ψαλμ. 110,1).

Το κήρυξαν επίσης οι άγγελοι, λέγοντας: «Αυτός ο Ιησούς, που αναλήφθηκε από εσάς στον ουρανό, θα επιστρέψει με τον ίδιο τρόπο που τον είδατε να ανεβαίνει» (Πράξ. α΄ 11). Οι απόστολοι τον είδαν με τα ίδια τους τα μάτια, όταν «υψώθηκε και ένα σύννεφο τον πήρε από τα μάτια τους» (Πράξ. α΄ 9).

Επειδή πιο πάνω ο Απόστολος μίλησε για την ανάπαυση των Ισραηλιτών στη γη της επαγγελίας, η οποία ήταν προτύπωση της ουράνιας ανάπαυσης των πιστών στον Χριστό, είπε επίσης ότι αυτός ο λόγος, δηλαδή η θεία υπόσχεση για την ανάπαυση,

δεν ωφέλησε τους Ισραηλίτες, διότι δεν την πίστεψαν: «Αλλά ο λόγος που άκουσαν δεν τους ωφέλησε, επειδή δεν ήταν ενωμένος με την πίστη εκείνων που τον άκουσαν» (Εβρ. δ΄ 2).

Γι' αυτό, αφού δίδαξε ότι ο Χριστός ήδη ανέβηκε στην ουράνια ανάπαυση, παραγγέλλει: «*Ας κρατήσουμε την ομολογία*», δηλαδή, να φυλάξουμε ακλόνητη και σταθερή την πίστη μας σε Αυτόν, πιστεύοντας και ομολογώντας την ανάπαυση της αιώνιας ζωής, τη βασιλεία της αθανασίας και όλα όσα διδάσκει η πίστη στον Χριστό.

Διότι, αν δεν κρατήσουμε αυτή την ομολογία, δεν θα εισέλθουμε στην αληθινή ανάπαυση της μακαριότητας, όπως και οι Ισραηλίτες που δεν πίστεψαν δεν εισήλθαν στην προτύπωση της ανάπαυσης, δηλαδή στη γη της επαγγελίας, αλλά «*τα σώματά τους έπεσαν στην έρημο*» (Εβρ. γ΄ 17).

Με τους λόγους που ακολουθούν, ο Απόστολος παρουσιάζει τη συμπάθεια και το έλεος του αρχιερέα Χριστού, λέγοντας...

Οὐ γὰρ ἔχομεν ἀρχιερέα μὴ δυνάμενον συμπαθῆσαι ταῖς ἀσθενείαις ἡμῶν, πεπειρασμένον δὲ κατὰ πάντα καθ' ὁμοιότητα χωρὶς ἁμαρτίας. (Εβρ. δ' 15)

Δύο είναι τα είδη των παθών της ανθρώπινης φύσης. Τα διαβλητά πάθη, δηλαδή εκείνα που είναι άξια κατηγορίας, όπως ο θυμός, η υπερηφάνεια, ο φθόνος, η ασέλγεια, το μίσος και τα παρόμοια. Αυτά είναι από μόνα τους αμαρτήματα και γίνονται αιτία πολλών άλλων αμαρτιών. Υπάρχουν όμως και τα αδιάβλητα πάθη, δηλαδή εκείνα που δεν είναι άξια κατηγορίας, όπως η πείνα, η δίψα, ο ύπνος, η κόπωση μετά από κόπο, ο πόνος που προκαλείται από τις θλίψεις και τα παρόμοια. Αυτά δεν είναι από μόνα τους αμαρτίες ούτε γίνονται αιτία κάποιου αμαρτήματος. Μόνο η κατάχρησή τους μπορεί να οδηγήσει στην αμαρτία και να γίνει αιτία άλλων αμαρτιών.

Τα αδιάβλητα πάθη είναι φυσικές ιδιότητες της ανθρώπινης φύσης και αχώριστα από αυτήν. Αντίθετα, τα διαβλητά πάθη είναι σφάλματα της κακής προαίρεσης και ξένα προς τη φύση. Η ανθρώπινη φύση του Ιησού Χριστού, επειδή ήταν ενωμένη υποστατικά με τη θεότητά του, ήταν εντελώς ξένη και άμοιρη των διαβλητών παθών, ενώ μετείχε των αδιάβλητων παθών, όπως κάθε τέλειος άνθρωπος. Γι' αυτό και «πεινούσε» (Ματθ. δ' 2) μετά την τεσσαρακονήμερη νηστεία, και κουραζόταν και διψούσε μετά από οδοιπορία (Ιωάν. δ' 6-7), και «κοιμόταν στο πλοίο» και «η ψυχή του ήταν περίλυπη έως θανάτου» (Ματθ. η' 24 και κς' 38) όταν πλησίαζε ο καιρός του πάθους του. Μάλιστα, αισθάνθηκε τόσο έντονα τον πόνο από τα παθήματά του, ώστε «ο ιδρώτας του έγινε σαν σταγόνες αίματος που έπεφταν στη γη» (Λουκ. κβ' 44).

Για αυτά τα αδιάβλητα πάθη λέει ο Παύλος ότι ο Χριστός «έγινε πειρασμένος», δηλαδή τα δοκίμασε και τα ένωσε όπως όλοι οι άνθρωποι. Το «καθ' ομοιότητα» σημαίνει ότι τα δοκίμασε πλήρως, όπως και όλοι οι υπόλοιποι άνθρωποι. Παρόμοια, το «ως εν μορφή Θεού υπάρχων» (Φιλιπ. β' 6-7) σημαίνει ότι είναι τέλειος Θεός, ίσος με τον Πατέρα, και το «μορφήν δούλου λαβών» σημαίνει ότι έγινε τέλειος άνθρωπος, ίσος με όλους τους ανθρώπους.

Η ανθρώπινη φύση του Ιησού Χριστού είχε λοιπόν αυτά τα αδιάβλητα πάθη ως αναπόσπαστα ιδιώματά της, χωρίς όμως καμία αμαρτία. Δεν ήταν όπως εμείς, που όταν τα υποφέρουμε, συχνά γογγύζουμε και αγανακτούμε, και επομένως αμαρτάνουμε. Ο Ιησούς Χριστός, αν και αισθανόταν την ένταση του πόνου κατά το σωτήριο πάθος του, υπέμεινε με τέτοια υπομονή, ώστε ο προφήτης Ησαΐας, προβλέποντας την υπερβολική καρτερικότητά του, είπε: «Και αυτός, επειδή υπέφερε, δεν άνοιξε το στόμα του. Σαν πρόβατο οδηγήθηκε στη σφαγή και σαν αρνί που μένει άφωνο μπροστά σε εκείνον που το κουρεύει, έτσι δεν άνοιξε το στόμα του» (Ησ. νγ' 7).

Δες πόσο ενθαρρύνει ο Παύλος όσους προσέρχονται στον Χριστό. Λέει ότι έχουμε αρχιερέα που μπορεί να συμπάσχει με τις αδυναμίες μας, διότι τις δοκίμασε όλες όπως εμείς, αλλά χωρίς αμαρτία. Και από αυτό βγάζει το εξής συμπέρασμα...

Προσερχώμεθα οὖν μετὰ παρρησίας τῷ θρόνῳ τῆς χάριτος, ἵνα λάβωμεν ἔλεον καὶ χάριν εὖρωμεν εἰς εὐκαιρον βοήθειαν. (Εβρ. δ' 16)

Ο Δαβίδ μίλησε για τον θρόνο της κρίσης, λέγοντας: «Κάθισες σε θρόνο, εσύ που κρίνεις με δικαιοσύνη» (Ψαλμ. θ' 4). Μετά από αυτόν, ο Δανιήλ είδε θρόνους κρίσης και τον Παλαιό των Ημερών «να κάθεται πάνω σε αυτούς» (Δαν. ζ' 9). Ο ίδιος ο Ιησούς Χριστός επιβεβαίωσε όσα αφορούν τον θρόνο της κρίσης, λέγοντας: «Όταν έρθει ο Υιός του Ανθρώπου μέσα στη δόξα του, και όλοι οι άγιοι άγγελοι μαζί του, τότε θα καθίσει πάνω στον θρόνο της δόξας του» (Ματθ. κε' 31).

Ο Παύλος όμως κηρύττει έναν άλλο θρόνο, τον θρόνο της χάριτος, στέλνοντάς μας προς αυτόν, ώστε, όπως λέει, «να λάβουμε έλεος και να βρούμε τη χάρη του Θεού που μας βοηθά στον κατάλληλο καιρό», δηλαδή στην περίοδο της παρούσας ζωής μας.

Επομένως, υπάρχουν δύο θρόνοι: ο θρόνος της κρίσης και ο θρόνος της χάριτος. Ο πρώτος είναι μελλοντικός και θα φανερωθεί την ημέρα της κρίσης. Ο δεύτερος είναι παρών, κατά τις ημέρες της ζωής μας. Αν, όσο ζεις, προσέλθεις με μετάνοια στον θρόνο της χάριτος, λαμβάνεις έλεος, δηλαδή συγχώρηση των αμαρτιών σου, και βρίσκεις τη χάρη που θα σε βοηθήσει στον κατάλληλο καιρό, ώστε να κατορθώσεις τα καλά έργα. Αν όμως δεν προσέλθεις στον θρόνο της χάριτος, τότε καταλήγεις στον θρόνο της κρίσης, όπου ο Θεός «θα αποδώσει στον καθένα σύμφωνα με τις πράξεις του» (Ματθ. ις' 27).

Γι' αυτό και ο μακάριος Απόστολος, συμπεριλαμβάνοντας και τον εαυτό του μεταξύ εκείνων που προσέρχονται στον θρόνο της χάριτος, λέει, όχι ως προτροπή, αλλά ως εντολή: «*As πλησιάζουμε*», αντί να πει «*ας προσέλθουμε τώρα*», όσο ζούμε, στον θρόνο της χάριτος, για να λάβουμε το έλεος και τη βοήθεια του Θεού.

Λέει «*με παρρησία*», επειδή πιστεύουμε ότι ο Θεάνθρωπος Ιησούς «*κάθεται στα δεξιά του Θεού και μεσιτεύει για εμάς*» (Ρωμ. η' 34), δηλαδή προσεύχεται ως αρχιερέας για τη σωτηρία μας.

Στη συνέχεια, για να ενθαρρύνει ακόμα περισσότερο τους πάντες, κάνει γνωστά τα χαρακτηριστικά του αρχιερέα.

Πᾶς γὰρ Ἀρχιερεὺς ἐξ ἀνθρώπων λαμβανόμενος ὑπὲρ ἀνθρώπων καθίσταται τὰ πρὸς τὸν Θεόν, ἵνα προσφέρῃ δῶρά τε καὶ θυσίας ὑπὲρ ἁμαρτιῶν· (Εβρ. ε' 1)

Περιγράφει τα χαρακτηριστικά του αρχιερέα, όπως ορίζεται από τον νόμο.

Κάθε αρχιερέας, λέει, «*λαμβάνεται από τους ανθρώπους*», δηλαδή δεν είναι άγγελος, αλλά ένας από τους ανθρώπους, όπως και οι υπόλοιποι. Αυτό είναι το πρώτο χαρακτηριστικό του.

«*Καθίσταται*», δηλαδή διορίζεται αρχιερέας, για να προσφέρει στον Θεό δώρα και θυσίες για τις αμαρτίες. Αυτό είναι το δεύτερο χαρακτηριστικό του: η μεσιτεία, δηλαδή η διαμεσολάβηση υπέρ της συγχώρησης των αμαρτημάτων.

μετριοπαθεῖν δυνάμενος τοῖς ἀγνοοῦσι καὶ πλανωμένοις, ἐπεὶ καὶ αὐτὸς περικείται ἀσθένειαν· καὶ διὰ ταύτην ὀφείλει, καθὼς περὶ τοῦ λαοῦ, οὕτω καὶ περὶ ἑαυτοῦ προσφέρειν ὑπὲρ ἁμαρτιῶν. (Εβρ. ε' 2-3)

Αυτό σημαίνει ότι η συγκατάβαση και η συμπόνια είναι απαραίτητα χαρακτηριστικά για τον αρχιερέα, διότι και αυτός έχει αδυναμίες, δηλαδή την ανθρώπινη φύση, από την οποία προέρχεται η αμαρτία.

Γι' αυτό, σύμφωνα με τη διάταξη του νόμου, έχει χρέος, όπως προσφέρει θυσίες για τη συγχώρεση των αμαρτιών του λαού, έτσι να προσφέρει και για τη συγχώρεση των δικών του σφαλμάτων (Λευϊτ. δ' 3).

Ο αρχιερέας είναι ελεήμων «*προς εκείνους που αγνοούν και πλανώνται*», δηλαδή τόσο προς όσους αμαρτάνουν από άγνοια, όσο και προς εκείνους που, παρόλο που γνωρίζουν την αμαρτία, παρασύρονται από τη δύναμη των παθών και την πίεση των πειρασμών.

Αυτό είναι το τρίτο χαρακτηριστικό του αρχιερέα: η συμπάθεια και η ευσπλαχνία.

Καὶ οὐχ ἑαυτῷ τις λαμβάνει τὴν τιμὴν, ἀλλὰ καλούμενος ὑπὸ τοῦ Θεοῦ, καθάπερ καὶ ὁ Ἀαρών.
(Εβρ. ε' 4)

Ο αρχιερέας λαμβάνει την αξία της αρχιερωσύνης όχι από δική του δύναμη και εξουσία, αλλά κατά θεία ευδοκία και πρόσκληση. Ο Θεός, δηλαδή, είναι αυτός που τον καλεί, όπως κάλεσε και τον Ααρών, λέγοντας προς τον Μωυσή: «*Και εσύ, φέρε κοντά σου τον αδελφό σου Ααρών και τους γιους του, ώστε από τους γιους του Ισραήλ να ιερατεύουν σε εμένα: Ααρών, Ναδάβ, Αβιούδ, Ελεάζαρ και Ιθάμαρ, οι γιοι του Ααρών*» (Εξ. κη' 1). Αυτό είναι το τέταρτο χαρακτηριστικό της αρχιερωσύνης, δηλαδή η πρόσκληση από τον Θεό.

Γιατί όμως ο Απόστολος αναφέρει αυτά τα στοιχεία; Επειδή όλα αυτά ήταν τύποι και σύμβολα της αρχιερωσύνης του Ιησού Χριστού. Εφόσον είπε ότι ο Χριστός είναι αρχιερέας, περιγράφει τα χαρακτηριστικά του αρχιερέα του νόμου, ώστε, αφού δείξει

την ομοιότητα των δύο αρχιερέων, να καταδείξει πόσο υπερέχει ο Χριστός, ο αληθινός αρχιερέας, από τον τυπικό αρχιερέα του νόμου.

Ο τυπικός αρχιερέας προερχόταν από τους ανθρώπους, ο Χριστός, ο αληθινός αρχιερέας, ήταν τέλειος άνθρωπος. Ο τυπικός αρχιερέας προσέφερε δώρα και θυσίες για τις αμαρτίες των ανθρώπων, ο Χριστός προσέφερε τον εαυτό του ως δώρο και θυσία για τις αμαρτίες όλου του ανθρωπίνου γένους, διότι αυτός είναι *«ο Αμνός του Θεού που αίρει την αμαρτία του κόσμου»* (Ιωάν. α΄, 29).

Παρατήρησε την υπεροχή: ο τυπικός αρχιερέας προσέφερε θυσία μόνο για εκείνους που έφερναν τα δώρα και τα ζώα για τη θυσία, ενώ ο αληθινός αρχιερέας προσέφερε τον εαυτό του υπέρ όλων δωρεάν, διότι *«δεν μας έσωσε εξαιτίας των έργων της δικαιοσύνης που κάναμε εμείς, αλλά κατά το έλεός του»* (Τίτ. γ΄ 5).

Δες και μια άλλη υπεροχή: ο τυπικός αρχιερέας πρόσφερε θυσία και για τις δικές του αμαρτίες, ενώ ο Ιησούς Χριστός, ο οποίος είναι αρχιερέας *«όσιος, άκακος, αμίαντος, ξεχωρισμένος από τους αμαρτωλούς και ανυψωμένος πάνω από τους ουρανούς»*, δεν είχε ανάγκη, όπως οι άλλοι αρχιερείς, να προσφέρει καθημερινά θυσίες πρώτα για τις δικές του αμαρτίες και έπειτα για τις αμαρτίες του λαού. *«Αυτό το έκανε μία φορά για πάντα, προσφέροντας τον εαυτό του»* (Εβρ. ζ΄ 26-27).

Με τα επόμενα λόγια, ο Απόστολος δείχνει και μια ακόμα μεγαλύτερη υπεροχή.

Οὕτω καὶ ὁ Χριστὸς οὐχ ἑαυτὸν ἐδόξασε γεννηθῆναι ἀρχιερέα, ἀλλ' ὁ λαλήσας πρὸς αὐτόν· Υἱός μου εἶ σύ, ἐγὼ σήμερον γεγέννηκά σε· καθὼς καὶ ἐν ἑτέρῳ λέγει· σὺ ἱερεὺς εἰς τὸν αἰῶνα κατὰ τὴν τάξιν Μελχισεδέκ.
(Εβρ. ε΄:5-6)

Καθώς ο Ααρών, έτσι και ο Ιησούς Χριστός δεν έλαβε από μόνος του, αλλά από τον Θεό και Πατέρα του τη δόξα και την τιμή της αρχιερωσύνης ως άνθρωπος. Γι' αυτό είπε: *«Εάν εγώ δοξάζω τον εαυτό μου, η δόξα μου δεν είναι τίποτε. Είναι ο Πατέρας μου που με δοξάζει, εκείνος που εσείς λέτε ότι είναι ο Θεός σας»* (Ιωάν. η' 54).

Βλέπε με πόση σοφία ο θεοδίδακτος Παύλος, συνδυάζοντας τα προφητικά λόγια, αποδεικνύει ότι ο Ιησούς Χριστός είναι Υιός του Θεού και αρχιερέας, έχοντας μια παράδοση και υπέρτατη αρχιερωσύνη. Ο Ααρών ήταν μόνο άνθρωπος, ενώ ο Ιησούς Χριστός είναι Θεός και άνθρωπος. Τον Ααρών τον προσκάλεσε ο Θεός μέσω του Μωυσή (Έξ. κη' 1), ενώ προς τον Ιησού Χριστό μίλησε απευθείας, μαρτυρώντας ότι είναι ο Υιός του: *«Εσύ είσαι ο Υιός μου, εγώ σήμερα σε γέννησα»* (Ψαλμ. β' 7) και ανακηρύσσοντάς τον ιερέα: *«Εσύ είσαι ιερέας στον αιώνα κατά την τάξη του Μελχισεδέκ»* (Ψαλμ. ρθ' 4).

Ο όρος «ιερέας» στην Παλαιά Διαθήκη δηλώνει τόσο τον Ααρών όσο και κάθε άλλον αρχιερέα. Έτσι, όταν ο όρος «ιερέας» αναφέρεται στον Ιησού Χριστό, σημαίνει αρχιερέας. Γι' αυτό ο Παύλος, αναφερόμενος στον Ιησού Χριστό, δεν λέει απλώς «ιερέας», αλλά «αρχιερέας»: *«Ονομάστηκε από τον Θεό αρχιερέας κατά την τάξη του Μελχισεδέκ»* (Εβρ. ε', 10).

Το «κατά την τάξη του Μελχισεδέκ» σημαίνει «κατά την ομοιότητα του Μελχισεδέκ», όπως εξήγησε ο ίδιος ο Παύλος: *«Και ακόμα περισσότερο είναι φανερό, εάν κατά την ομοιότητα του Μελχισεδέκ ανασταθεί άλλος ιερέας»* (Εβρ. ζ' 15). Και δίδαξε για τον Μελχισεδέκ τα εξής: *«Έχοντας εξομοιωθεί με τον Υιό του Θεού, παραμένει ιερέας αιώνια»* (Εβρ. ζ' 3).

Παρατήρησε την ομοιότητα: πρώτον, ο Μελχισεδέκ ήταν *«χωρίς πατέρα, χωρίς μητέρα, χωρίς γενεαλογία, χωρίς αρχή ημερών και χωρίς τέλος ζωής»*, επειδή κατά θεία οικονομία η Θεία Γραφή δεν αναφέρει ούτε τους γονείς του, ούτε την καταγωγή του, ούτε τον χρόνο γέννησής του ή θανάτου του. Ο δε Ιησούς

Χριστός, ως άνθρωπος, είναι χωρίς πατέρα, ενώ ως Θεός είναι χωρίς μητέρα, χωρίς γενεαλογία, άναρχος και αιώνιος, διότι «*τη γενεά του ποιος θα την διηγηθεί;*» (Ησ. νγ΄ 8) ή ποιος μπορεί να περιγράψει το άχρονο και αιώνιο της θείας του φύσεως;

Δεύτερον, ο Μελχισεδέκ ήταν βασιλιάς και ιερέας: «*Και ο Μελχισεδέκ, βασιλιάς της Σαλήμ, έφερε ψωμί και κρασί· ήταν δε ιερέας του Υψίστου Θεού*» (Γεν. ιδ΄ 18). Βασιλιάς ήταν και ο Ιησούς Χριστός, όπως αποκάλυψε ο άγγελος στην Παρθένο Μαρία, λέγοντας: «*Και θα του δώσει ο Κύριος ο Θεός τον θρόνο του Δαβίδ, του πατέρα του, και θα βασιλεύσει στον οίκο του Ιακώβ στους αιώνες και δεν θα έχει τέλος η βασιλεία του*» (Λουκ. α΄ 32-33). Και ο ίδιος ο Χριστός το ομολόγησε ενώπιον του Πιλάτου: «*Η βασιλεία μου δεν είναι από αυτόν τον κόσμο*» (Ιωάν. ιη΄ 36). Ήταν επίσης ιερέας, όπως μαρτύρησε και ορκίστηκε ο Θεός και Πατέρας του: «*Πριν από την αυγή σε γέννησα. Ο Κύριος ορκίστηκε και δεν θα μεταμεληθεί: Εσύ είσαι ιερέας στον αιώνα κατά την τάξη του Μελχισεδέκ*» (Ψαλμ. ρθ΄ 3-4).

Τρίτον, όπως η χειροτονία του Μελχισεδέκ, έτσι και η χειροτονία του Ιησού Χριστού έγινε άμεσα από τον Θεό, αοράτως και μυστηριωδώς.

Τέταρτον, ο Μελχισεδέκ «*έφερε ψωμί και κρασί*» (Γεν. ιδ΄ 18), όταν ευλόγησε τον Αβραάμ. Ο Χριστός με την παντοδύναμη ευλογία του μετέβαλε το ψωμί και το κρασί στο σώμα και το αίμα του και αφού τα μετέδωσε στους μαθητές του, τους αγίασε.

Πέμπτον, ο Μελχισεδέκ «*παραμένει ιερέας αιώνια*» (Εβρ. ζ΄ 3), επειδή η Θεία Γραφή δεν αναφέρει τον θάνατό του. Ο δε Χριστός, «*επειδή παραμένει αιώνια, έχει αμετάβλητη την ιεροσύνη του. Γι΄ αυτό μπορεί να σώζει ολοκληρωτικά εκείνους που προσέρχονται μέσω αυτού στον Θεό, ζώντας αιώνια για να μεσιτεύει υπέρ αυτών*» (Εβρ. ζ΄, 24-25).

Σύμφωνα με αυτές τις ομοιότητες, ο Χριστός είναι ιερέας στον αιώνα κατά την τάξη του Μελχισεδέκ.

ΚΥΡΙΑΚΗ Δ' ΤΩΝ ΝΗΣΤΕΙΩΝ

ΕΡΜΗΝΕΙΑ ΤΗΣ ΣΗΜΕΡΙΝΗΣ ΠΕΡΙΚΟΠΗΣ ΑΠΟ ΤΗΝ ΠΡΟΣ ΕΒΡΑΙΟΥΣ ΕΠΙΣΤΟΛΗ

(Εβρ. ζ' 13-20)

Θεός έδωσε πολλές υποσχέσεις στον Αβραάμ πολλές φορές, όμως δεν υποσχέθηκε τίποτε άλλο με όρκο, παρά μόνο τον πολλαπλασιασμό των παιδιών του και την ευλογία που θα ερχόταν σε όλα τα έθνη της γης μέσω του απογόνου του. Και βλέπουμε πράγματι ότι οι απόγονοι του Αβραάμ, τόσο από τον Ισαάκ όσο και από τον Ισμαήλ, έχουν πληθύνει σε αμέτρητες μυριάδες. Ωστόσο, αυτοί δεν είναι ο λαός εκείνος που είχε προαναγγελθεί από τον Θεό με τα λόγια:

«Θα πληθύνω το σπέρμα σου σαν τα άστρα του ουρανού και σαν την άμμο που βρίσκεται στην ακρογιαλιά. Και θα κάνω το σπέρμα σου σαν την άμμο της γης. Αν μπορεί κάποιος να μετρήσει την άμμο της γης, τότε θα μπορέσει να μετρηθεί και το σπέρμα σου. Μέτρησε τα άστρα, αν μπορείς να τα μετρήσεις», και είπε: «Έτσι θα είναι το σπέρμα σου» (Γεν. κβ' 17, ιγ' 16, ιε' 5).

Η ευλογία σε όλα τα έθνη μέσω του απογόνου του Αβραάμ—*«Θα ευλογηθούν μέσω του σπέρματός σου όλα τα έθνη της γης»*—είναι ένα τόσο ακατανόητο μυστήριο, που όποιος παίρνει αυτά τα λόγια κατά γράμμα, όπως οι Εβραίοι, είτε πέφτει σε αναπάντητα ερωτήματα είτε προβάλλει επιχειρήματα απίθανα και αντίθετα με την πραγματικότητα ή σωπαίνει μπροστά στη δυσκολία του νοήματος, χωρίς να έχει απάντηση στους ερωτώντες.

Ο Ιωάννης ο Πρόδρομος υπαινίχθηκε το βαθύτερο νόημα αυτών των λόγων όταν είπε: *«Σας λέω ότι ο Θεός μπορεί από αυτές τις πέτρες να αναστήσει τέκνα στον Αβραάμ»* (Ματθ. γ' 9). Ό-

μως, αυτό δεν αποσαφήνισε πλήρως το νόημα της θείας υπόσχεσης. Ο Παύλος, ο θεόπνευστος απόστολος, αποκάλυψε το μυστικό νόημα αυτών των θείων λόγων και έλυσε πλήρως τη δύσκολη απορία. Με τους λόγους που διαβάστηκαν σήμερα από την επιστολή του προς τους Εβραίους, φανέρωσε τον λόγο για τον οποίο ο Θεός ορκίστηκε όταν έδωσε την υπόσχεση της ευλογίας, καθώς και το πώς μέσω του απογόνου του Αβραάμ ευλογήθηκαν όλα τα έθνη της γης. Επίσης, αποκάλυψε το πώς το σπέρμα του Αβραάμ πλήθυνε περισσότερο από την άμμο της γης και τα άστρα του ουρανού.

Ακούστε με προσοχή την ερμηνεία των αποστολικών λόγων που διαβάστηκαν, ώστε να θαυμάσετε τα μυστήρια της θείας οικονομίας και να στερεωθείτε στην πίστη στον Χριστό, η οποία φέρνει την ευλογία και οδηγεί στον δρόμο της σωτηρίας.

Ἀδελφοί, τῷ Ἀβραάμ ἐπαγγειλάμενος ὁ Θεός, ἐπεὶ κατ' οὐδενὸς εἶχε μείζονος ὁμόσαι, ὥμοσε καθ' ἑαυτοῦ, λέγων· ἢ μὴν εὐλογῶν εὐλογήσω σε καὶ πληθύνων πληθυνῶ σε· (Εβρ. ζ' 13-14)

Όταν ο Πατριάρχης Αβραάμ, υπακούοντας στην εντολή του Θεού, άπλωσε το χέρι του για να πάρει το μαχαίρι και να θυσιάσει τον γιο του, τον Ισαάκ, τότε ο Θεός τον φώναξε από τον ουρανό και πρώτα απ' όλα τον εμπόδισε από αυτή τη θυσία, λέγοντας: «Μην απλώσεις το χέρι σου πάνω στο παιδί και μην του κάνεις κακό» (Γεν. κβ' 12).

Έπειτα, ανακήρυξε τη μεγάλη αρετή της αγάπης και της υπακοής του, λέγοντας: «Τώρα γνωρίζω ότι φοβάσαι τον Θεό, αφού δεν λυπήθηκες τον αγαπημένο σου γιο για χάρη μου». Και μετά από αυτό, υποσχέθηκε με όρκο την ευλογία και τον πολλαπλασιασμό των απογόνων του, ως ανταμοιβή της αρετής του, λέγοντας: «Στ' αλήθεια, ευλογώντας θα σε ευλογήσω και πολλαπλασιάζοντας θα σε πολλαπλασιάσω».

Ο Θεός όμως δεν ορκίστηκε μόνο στον Αβραάμ, αλλά και στον Δαβίδ, ενώπιον του Ησαΐα, του Ιερεμία, του Ιεζεκιήλ και του Αμώς (Ιερ. κβ' 5, Ιεζ. ις' 8, Αμ. ς' 8). Το ότι ορκίστηκε «καθ' εαυτόν» σημαίνει ότι ορκίστηκε στην αγιότητά Του, στην αλήθεια Του ή στη δόξα Του. «Μια φορά ορκίστηκε στην αγιότητά μου: Δεν θα ψευτώ στον Δαβίδ», «Ο Κύριος ορκίστηκε στον Δαβίδ αλήθεια και δεν θα την αναιρέσει» (Ψαλμ. πη' 35, ρλβ' 11), «Ο Κύριος ορκίστηκε στη δόξα Του» (Ησ. ε' 8).

Ο Παύλος είπε ότι ο Θεός ορκίστηκε καθ' εαυτόν, επειδή δεν υπήρχε κανένας μεγαλύτερος από Αυτόν για να ορκιστεί στο όνομά του: «Επειδή δεν είχε κανέναν μεγαλύτερο να ορκιστεί, ορκίστηκε στον εαυτό του». Αληθινά, ποιος είναι ανώτερος από τον Θεό;

Άραγε, όμως, πρέπει να καταλάβουμε το «Ορκίστηκε» κυριολεκτικά και να πιστέψουμε ότι ο Θεός έδωσε όρκο, όταν ακούμε τον ίδιο Θεό να λέει: «Εγώ όμως σας λέω: μην ορκίζεστε καθόλου» (Ματθ. ε' 34); Για ποιο λόγο θα χρειαζόταν ο Θεός να ορκιστεί για να επιβεβαιώσει τις υποσχέσεις Του, όταν μιλούσε σε ανθρώπους που είχαν ήδη πιστέψει ότι Αυτός είναι η αμετάβλητη αυτοαλήθεια;

Φαίνεται λοιπόν ότι το «Ορκίστηκε» ειπώθηκε για τον Θεό με τον ίδιο τρόπο που ειπώθηκαν φράσεις όπως «Ενεφύσησε», «Εφύτευσε», «Περπάτησε» (Γεν. β' 7-8, γ' 8), και άλλα παρόμοια, ώστε να μπορέσει ο αδύναμος ανθρώπινος νους να τα κατανοήσει. Κάθε φορά που ο Θεός ήθελε να καταστήσει σαφή στους ανθρώπους την απόλυτη και αμετάβλητη απόφασή Του, επέτρεψε να γραφτεί στη Θεία Γραφή η φράση «Ορκίστηκε».

Αυτό το επιβεβαιώνει η ίδια η διατύπωση του όρκου: «Στ' αλήθεια», είπε, δηλαδή αμετάβλητα, με ασφάλεια και χωρίς αμφιβολία, «θα σε ευλογήσω και θα σε πληθύνω, πολλαπλασιάζοντας τους απογόνους σου».

καὶ οὕτω μακροθυμήσας ἐπέτυχε τῆς ἐπαγγελίας.
(Εβρ. ς' 15)

Ο Θεός δεν έδωσε στον Αβραάμ μόνο μία, αλλά πολλές υποσχέσεις: την αύξηση των απογόνων του, τη δόξα του ονόματός του, την προστασία του, τη μεγάλη ανταμοιβή του, τη διαθήκη Του μαζί του, τη γη Χαναάν, τον γιο και κληρονόμο του, την ευλογία προς αυτόν και, τέλος, την ευλογία που θα έρθει μέσω των απογόνων του σε όλα τα έθνη της γης (Γεν. ιβ' 2, ιε' 1, ιζ' 2, 8, 16, κα' 17-18).

Ο Απόστολος όμως δεν είπε ότι ο Αβραάμ έλαβε «τις υποσχέσεις» αλλά «την υπόσχεση», σε ενικό αριθμό. Ποια λοιπόν από όλες αυτές τις υποσχέσεις εννοεί όταν λέει ότι ο Αβραάμ την έλαβε «μετά από μακροθυμία»; Αναφέρεται στην υπόσχεση για τον Ισαάκ, τον γιο του. Διότι αυτή είναι η ανώτερη υπόσχεση, που περιλαμβάνει όλες τις υπόλοιπες.

Από τον Ισαάκ προήλθε ο Δαβίδ, από τον Δαβίδ η Παναγία Παρθένος, και από αυτήν γεννήθηκε, λαμβάνοντας σάρκα και ενανθρωπίζοντας, ο Υιός και Λόγος του Θεού. Έτσι, ο Ιησούς Χριστός έγινε κατά σάρκα απόγονος του Αβραάμ.

Γι' αυτό ο Αβραάμ είναι κατά την ανθρώπινη φύση πατέρας του Υιού του Θεού. Και από τον Ιησού Χριστό δόθηκε η ευλογία σε όλα τα έθνη της γης, διότι Αυτός έδωσε εξουσία σε όσους πιστεύουν σ' Αυτόν να γίνουν «τέκνα Θεού» (Ιωαν. α' 12). Αυτοί είναι και τα πνευματικά τέκνα του Αβραάμ: «Εκείνοι που είναι από την πίστη, αυτοί είναι οι γιοι του Αβραάμ» (Γαλ. γ' 7-9).

Αυτοί, λοιπόν, που πιστεύουν, ευλογούνται μαζί με τον πιστό Αβραάμ και αποτελούν το ευλογημένο σπέρμα του, για το οποίο ο Θεός του είπε: «Διότι μέσω του Ισαάκ θα ονομαστεί το σπέρμα σου» (Γεν. κα' 12). Ο Παύλος, απευθυνόμενος στους Γαλάτες, έγραψε: «Εμείς, αδελφοί, είμαστε τέκνα της επαγγελίας, όπως ο Ισαάκ» (Γαλ. δ' 28).

Μέσω αυτής της ευλογίας του Χριστού και της πνευματικής υιοθεσίας των εθνών, πραγματοποιήθηκε ο μεγάλος πληθυσμός των τέκνων του Αβραάμ. Έτσι, βλέπουμε τα πνευματικά του τέκνα να πληθύνονται σαν τα αστέρια του ουρανού και σαν την άμμο στην ακρογιαλιά (Γεν. κβ' 17).

Αυτή τη μοναδική υπόσχεση για τον Ισαάκ ο Αβραάμ δεν την έλαβε αμέσως μετά την εξαγγελία του Θεού, αλλά ύστερα από ένα μεγάλο χρονικό διάστημα. Γι' αυτό ο Απόστολος είπε ότι την έλαβε «μετά από μακροθυμία», δηλαδή αφού υπέμεινε με καρτερία και δεν αμφέβαλε καθόλου.

«Και μην έχοντας αδυναμία στην πίστη», λέει αλλού για αυτόν, «δεν σκέφτηκε το σώμα του που ήταν ήδη νεκρωμένο, εκατό χρονών άνθρωπος, ούτε τη νεκρωμένη μήτρα της Σάρρας. Στην υπόσχεση του Θεού δεν δίστασε με απιστία, αλλά ενισχύθηκε με την πίστη, δοξάζοντας τον Θεό» (Ρωμ. δ' 19-20).

Αφού ανέφερε αυτά σχετικά με την υπόσχεση που έλαβε ο Αβραάμ, ο Απόστολος επιστρέφει στην αναφορά του όρκου του Θεού, λέγοντας...

Ἄνθρωποι μὲν γὰρ κατὰ τοῦ μείζονος ὁμνύουσι, καὶ πάσης αὐτοῖς ἀντιλογίας πέρας εἰς βεβαίωσιν ὁ ὅρκος·
(Εβρ. ζ' 16)

Προηγουμένως είπε ότι ο Θεός ορκίστηκε στον εαυτό Του, επειδή δεν υπήρχε κανένας ανώτερός Του στον οποίο να ορκιστεί (Εβρ. ζ' 13). Εδώ, όμως, λέει ότι οι άνθρωποι ορκίζονται στο ανώτερο από αυτούς, δηλαδή στο όνομα του Θεού και στα θεία πράγματα. Αυτό είναι το σύνηθες που συμβαίνει.

Ωστόσο, κάποιες φορές οι άνθρωποι ορκίζονται και στον εαυτό τους. Γι' αυτό ο Κύριος είπε: «Ούτε στην κεφαλή σου να ορκιστείς, γιατί δεν μπορείς να κάνεις ούτε μία τρίχα λευκή ή μαύρη» (Ματθ. ε' 36).

Επιπλέον, γνωρίζει και το αποτέλεσμα του όρκου: «Ο όρκος», λέει, «επικυρώνει τις μαρτυρίες και τις υποσχέσεις, θέτει ένα τέλος και καταργεί κάθε αμφιβολία και αντίρρηση σχετικά με τα γεγονότα που μαρτυρούνται και υπόσχονται».

ἐν ᾧ περισσότερον βουλόμενος ὁ Θεὸς ἐπιδείξει τοῖς κληρονόμοις τῆς ἐπαγγελίας τὸ ἀμετάθετον τῆς βουλῆς αὐτοῦ, ἐμεσίτευσεν ὄρκῳ, (Εβρ. ζ' 17)

Κληρονόμοι της επαγγελίας είναι τα πνευματικά τέκνα του Αβραάμ, δηλαδή όσοι πίστεψαν στον Χριστό, ο οποίος ήταν κατά σάρκα απόγονος του Αβραάμ: «Εκείνοι που είναι από την πίστη, αυτοί είναι οι γιοι του Αβραάμ» (Γαλ. γ' 7).

Η επαγγελία που κληρονομούν τα πνευματικά τέκνα του Αβραάμ είναι η ευλογία του Ιησού Χριστού, την οποία υποσχέθηκε ο Θεός στον Αβραάμ όταν του είπε: «Και μέσω του απογόνου σου θα ευλογηθούν όλα τα έθνη της γης» (Γεν. κβ' 18). Διότι όσοι ζουν με πίστη ευλογούνται μαζί με τον πιστό Αβραάμ.

Μέσω αυτής της ευλογίας, οι κληρονόμοι της επαγγελίας γίνονται επίσης κληρονόμοι της ουράνιας δόξας: «Όπου πρόδρομος για χάρη μας εισήλθε ο Ιησούς» (Εβρ. ζ' 20) (Γαλ. γ' 9).

Η φράση «έν ώς» εδώ λαμβάνεται με την έννοια του «διότι». Γι' αυτό λέει ότι, επειδή ο όρκος καταργεί κάθε αμφισβήτηση και επιβεβαιώνει την αλήθεια, ο Θεός, θέλοντας «να δείξει ακόμη περισσότερο», δηλαδή με ακόμη ισχυρότερη απόδειξη να αποκαλύψει στους πιστούς στον Χριστό ότι το θέλημά Του είναι αμετάβλητο και αναλλοίωτο, «μεσίτευσε με όρκο» (Εβρ. ζ' 17), δηλαδή έθεσε όρκο ως εγγύηση για τα λόγια Του.

Παρατήρησε όμως ότι αυτή η ισχυρότερη απόδειξη δεν έγινε για χάρη του Αβραάμ, διότι εκείνος πίστεψε τόσο πολύ στον λόγο του Θεού, ώστε η πίστη του λογίστηκε σε αυτόν ως δικαιοσύνη. Έγινε για τους κληρονόμους της επαγγελίας, ώστε, όταν

ακούσουν ότι ο Θεός έδωσε όρκο για την ευλογία που τους υποσχέθηκε, να πιστέψουν και να βεβαιωθούν πλήρως.

ἵνα διὰ δύο πραγμάτων ἀμεταθέτων, ἐν οἷς ἀδύνατον
φεύσασθαι Θεόν, ἰσχυρὰν παράκλησιν ἔχωμεν οἱ
καταφυγόντες κρατῆσαι τῆς προκειμένης ἐλπίδος·
(Εβρ. ζ' 18)

Τα δύο αμετάβλητα πράγματα είναι η υπόσχεση του Θεού και ο όρκος Του. Και για αυτά τα δύο είναι αδύνατον ο Θεός να πει ψέματα.

Η ελπίδα που αναφέρεται εδώ είναι η ελπίδα της απόλαυσης της ευλογίας μέσω του Ιησού Χριστού, η οποία οδηγεί στην ουράνια βασιλεία. Αυτή την ευλογία ο Θεός την υποσχέθηκε με όρκο στον Αβραάμ, λέγοντας: «Στ' αλήθεια, ευλογώντας θα σε ευλογήσω, και μέσω του απογόνου σου θα ευλογηθούν όλα τα έθνη της γης» (Γεν. κβ' 17-18).

Ο Θεός, λοιπόν, έδωσε όρκο, ώστε με αυτά τα δύο αμετάβλητα και αδιάψευστα πράγματα—δηλαδή την υπόσχεση και τον όρκο—εμείς, που προστρέχουμε στον Ιησού Χριστό με πίστη, να έχουμε ισχυρή ενθάρρυνση, που μας παροτρύνει και μας παρηγορεί να ελπίζουμε χωρίς δισταγμό στην ευλογία και στη σωτηρία μας.

Γνωρίζοντας ότι, επειδή ο Θεός υποσχέθηκε με όρκο, είναι αδύνατον να μην εκπληρώσει την υπόσχεσή Του, παραμένουμε ακλόνητοι σε αυτή την ελπίδα, ανεξάρτητα από τις περιστάσεις που μπορεί να μας περιβάλλουν στη διάρκεια της πρόσκαιρης ζωής μας.

ἥν ὥς ἄγκυραν ἔχομεν τῆς ψυχῆς ἀσφαλῆ τε καὶ βεβαίαν
καὶ εἰσερχομένην εἰς τὸ ἐσώτερον τοῦ καταπετάσματος,
(Εβρ. ζ' 19)

Σ' αυτή τη ζωή ταραζόμαστε από τη βία των παθών, όπως τα πλοία στη θάλασσα ταραζούνται από τη δύναμη των κυμάτων. Όπως όμως η άγκυρα, που είναι στερεή και δύσκολο να σπάσει, σώζει το πλοίο από τους κινδύνους της θάλασσας, έτσι και η ασφαλής και βέβαιη ελπίδα στον Θεό σώζει την ψυχή από τους κινδύνους της απώλειας.

Γι' αυτό, λοιπόν, ο θείος Παύλος ονόμασε «*άγκυρα*» την ελπίδα αυτή, δηλαδή την ελπίδα της σωτήριας ευλογίας του Ιησού Χριστού.

Δες, όμως, πώς ο ρητορικότατος Απόστολος προσωποποιεί αυτή την ελπίδα και την παρουσιάζει σαν άνθρωπο που εισέρχεται «*στο εσώτερο του καταπετάσματος*», δείχνοντας έτσι ότι εμείς οι πιστοί, με τη δύναμη αυτής της ελπίδας, εισερχόμαστε «*στο εσώτερο του καταπετάσματος*».

Τι σημαίνει, όμως, «*το εσώτερο του καταπετάσματος*»;

Το καταπέτασμα της Σκηνής του Μαρτυρίου διαχώριζε τον Άγιο Τόπο που βρισκόταν μέσα της από τον χώρο των Αγίων των Αγίων, όπου βρισκόταν η Κιβωτός της Διαθήκης (Έξ. 26:33).

Αυτός ο χώρος, τα Άγια των Αγίων, ονομαζόταν «*το εσώτερο του καταπετάσματος*», και ήταν σύμβολο και τύπος του αληθινού εσωτερικού καταπετάσματος, όπου εισέρχονται όσοι πιστεύουν στον Χριστό.

Ο Απόστολος Παύλος στη συνέχεια αποκαλύπτει ποιο είναι αυτό το αληθινό «*εσώτερο του καταπετάσματος*», λέγοντας...

ὅπου πρόδρομος ὑπὲρ ἡμῶν εἰσῆλθεν Ἰησοῦς, κατὰ τὴν τάξιν Μελχισεδέκ, Ἀρχιερεὺς γενόμενος εἰς τὸν αἰῶνα.
(Εβρ. ζ' 20)

Ιδού ποιο είναι το εσώτερο του καταπετάσματος: είναι ο τόπος «*όπου πρόδρομος για χάρη μας εισήλθε ο Ιησούς*». Πού, λοιπόν, εισήλθε ο Χριστός για χάρη μας; «*Διότι ο Χριστός δεν ει-*

σήλθε σε χειροποίητα ἅγια, που εἶναι ἀντίγραφα τῶν ἀληθινῶν, ἀλλὰ στον ἴδιο τον οὐρανό, για να ἐμφανιστεῖ τώρα ἐνώπιον του Θεοῦ για χάρη μας» (Εβρ. θ' 24).

Ο οὐρανός, λοιπόν, εἶναι το καταπέτασμα, που διαχωρίζει τον θρόνο του Θεοῦ ἀπὸ τη γη, ὅπως το καταπέτασμα τῆς Σκηνῆς του Μαρτυρίου διαχωρίζε τον Ἅγιο Τόπο ἀπὸ τὰ Ἅγια τῶν Ἀγίων. Στον οὐρανό αὐτόν ὁ Χριστός, ὡς ἄνθρωπος, ἀνέβηκε μετὰ την Ἀνάληψή Του ἀπὸ τη γη καὶ εἰσήλθε «για χάρη μας», «καὶ κάθισε στα δεξιὰ του θρόνου τῆς Μεγαλοσύνης» (Εβρ. η' 1). Το «για χάρη μας» σημαίνει ὅτι μεσιτεύει για ἐμᾶς, ὅπως ἐπιβεβαιώνει ὁ Παῦλος: «Ὁ Χριστός, ὁ ὁποῖος πέθανε—μάλιστα, καὶ ἀναστήθηκε—ὁ ὁποῖος εἶναι στα δεξιὰ του Θεοῦ, αὐτός καὶ μεσιτεύει για ἐμᾶς» (Ρωμ. η' 34).

Κατὰ ποῖον λόγο λέει τον Χριστό ἀρχιερέα κατὰ τὴν τάξη Μελχισεδέκ; Ὁ Μελχισεδέκ δὲν ἦταν ἀρχιερέας, ἀλλὰ ιερέας: «Καὶ ὁ Μελχισεδέκ, βασιλιάς τῆς Σαλήμ, ἔφερε ψωμί καὶ κρασί· ἦταν δε ιερέας του Θεοῦ του Υἱίστου» (Γεν. ιδ' 18). Στὴ Θεία Γραφή, ὁμως, ἡ λέξη «Ιερέας» σημαίνει καὶ «Ἀρχιερέας». Αὐτό φαίνεται στο Λευιτικόν, ὅπου ὁ ἴδιος ὁ Ααρὼν πρῶτα ἀποκαλεῖται Ἀρχιερέας: «Εάν ὁ ἀρχιερέας, ὁ κεχρισμένος, ἀμαρτήσῃ...» (Λευ. δ' 3-5). Ἀλλὰ μετὰ ὀνομάζεται καὶ Ιερέας: «Καὶ ὁ ιερέας, ὁ χρισμένος, ὁ τελειωμένος, θὰ λάβει...», καὶ παρακάτω: «Καὶ τὰ ἔδωσα στον Ααρὼν, τον ιερέα» (Λευ. 4:7).

Απὸ αὐτὰ βλέπουμε ὅτι ἡ φράση που εἰπώθηκε για τον Μελχισεδέκ, «Ἦταν ιερέας του Θεοῦ του Υἱίστου» (Γεν. ιδ' 18), καθὼς καὶ ἡ προφητεία: «Εσύ εἶσαι ιερέας στον αἰῶνα κατὰ τὴν τάξη Μελχισεδέκ» (Ψαλμ. ρι' 4), σημαίνουν Ἀρχιερέας. Ὁ Χριστός ἐγίνε Ἀρχιερέας κατὰ τὴν τάξη του Μελχισεδέκ, ἐπειδὴ ὁ Μελχισεδέκ «Ἀφωμοιωμένος με τον Υἱό του Θεοῦ, μένει ιερέας για πάντα» (Εβρ. ζ' 3).

Σημεῖωσε ἐπίσης τις λέξεις «πρόδρομος» καὶ «ἀρχιερέας»: Πρόδρομος εἶναι ἐκεῖνος που προηγείται καὶ ἔχει ἀκολουθοῦς. Ποιοὶ εἶναι οἱ ἀκόλουθοι του Ἰησοῦ Χριστοῦ στο «ἐσώτερο του

καταπετάσματος», αν όχι όσοι πιστεύουν σε Αυτόν και τηρούν τις εντολές Του; Ο Αρχιερέας είναι ποιμένας, και όπου είναι ο ποιμένας, εκεί είναι και τα πρόβατα. Αυτά είναι που θεμελιώνουν στην καρδιά μας την ελπίδα της αιώνιας δόξας και μακαριότητας.

ΚΥΡΙΑΚΗ Ε' ΤΩΝ ΝΗΣΤΕΙΩΝ

ΕΡΜΗΝΕΙΑ ΤΗΣ ΣΗΜΕΡΙΝΗΣ ΠΕΡΙΚΟΠΗΣ ΑΠΟ ΤΗΝ ΠΡΟΣ ΕΒΡΑΙΟΥΣ ΕΠΙΣΤΟΛΗ

(Εβρ. θ' 11-14)

ύμβολα και Τύποι της Νέας Διαθήκης ήταν όλα όσα περιείχε η Παλαιά Διαθήκη. Ο θεοφώτιστος Παύλος αναφέρει την πρώτη και τη δεύτερη σκηνή, την επτάφωτη λυχνία, την πρόθεση των άρτων (Εβρ. θ' 1-5), το καταπέτασμα που χώριζε τις δύο σκηνές, το χρυσό θυμιατήριο, την κιβωτό της διαθήκης και ό,τι περιείχε μέσα της, δηλαδή τη χρυσή στάμνα με το μάννα, τη ράβδο του Ααρών που βλάστησε, τις πλάκες της διαθήκης, ακόμα και τα Χερουβίμ της δόξης, που ήταν πάνω από την κιβωτό, και το ιλαστήριο που σκίαζαν.

Ωστόσο, δεν εξήγησε ποια πράγματα της Νέας Διαθήκης αντιπροσώπευαν αυτά τα σύμβολα και τύποι. Απλώς είπε ότι η τρέχουσα εποχή δεν του επιτρέπει να μιλήσει λεπτομερώς γι' αυτά: «Για τα οποία δεν είναι τώρα δυνατόν να μιλάμε αναλυτικά» (Εβρ. θ' 5). Αυτό το είπε επειδή ήθελε να εστιάσει ιδιαίτερα στο ιερατείο, και κυρίως στον αρχιερέα, και αφού έδειξε ότι ο αρχιερέας του νόμου ήταν τύπος του Ιησού Χριστού, υπερύψωσε τη θυσία που προσέφερε, η οποία άνοιξε τη σωτήρια είσοδο στα αληθινά άγια τῶν ἁγίων.

Προετοιμάζοντας το έδαφος για αυτά, πρώτα λέει ότι στη δεύτερη σκηνή, δηλαδή στα συμβολικά άγια τῶν ἁγίων, μπαίνει μόνο μια φορά το χρόνο ο αρχιερέας, «χωρίς αίμα» (Εβρ. 9:7), γιατί ράντιζε το ιλαστήριο με το αίμα του θυσιάζομενου χιμάρου (νεαρού τράγου) (Λευϊτ. ις' 15). Και ότι μέσω αυτής της εισόδου στα τυπικά άγια τῶν ἁγίων, μόνο του αρχιερέα, το Άγιο Πνεύμα έδειχνε ότι όσο η σκηνή παρέμενε στημένη και είχε ι-

σχύ, η οδός προς τα αληθινά ἅγια τῶν ἀγίων δεν είχε ακόμα φανερωθεί (Εβρ. θ΄ 8).

Δεύτερον, διδάσκει ότι τα δώρα και οι θυσίες που προσφέρονταν σύμφωνα με το νόμο, ως συμβολικά, δεν μπορούσαν να φέρουν την τελειότητα στη συνείδηση ὥσων τα προσέφεραν (Εβρ. θ΄ 9). Αφού είπε αυτά για τους τύπους, προχωρά στον ίδιο τον τυπούμενο Χριστό και στα ὅσα εκτέλεσε, ξεκινώντας έτσι.

Ἀδελφοί, Χριστὸς παραγενόμενος Ἀρχιερεὺς τῶν μελλόντων ἀγαθῶν διὰ τῆς μείζονος καὶ τελειότερας σκηνῆς, οὐ χειροποιήτου, τοῦτ' ἔστιν οὐ ταύτης τῆς κτίσεως, οὐδὲ δι' αἷμα τος τράγων καὶ μόσχων, διὰ δὲ τοῦ ἰδίου αἵματος εἰσῆλθεν ἐφάπαξ εἰς τὰ Ἅγια, αἰωνίαν λύτρωσιν εὐράμενος. (Εβρ. θ' 11-12)

«Παραγενόμενος» είπε, και όχι «γενόμενος», για να δείξει ότι δεν έγινε Αρχιερέας πριν έρθει στον κόσμο, αλλά μόνο αφού ήρθε στον κόσμο και πήρε ανθρώπινη μορφή, έγινε «Αρχιερέας». «Γι' αυτό έπρεπε», λέει αλλού, «να γίνει σε όλα ὁμοιος με τους αδελφούς του, για να γίνει ελεήμων και πιστός Αρχιερέας στα πράγματα που αφορούν τον Θεό, για να εξιλεώσει τις αμαρτίες του λαού» (Εβρ. β' 17).

«Αρχιερέας των μελλόντων αγαθών» λέγεται ο Ιησούς Χριστός, επειδή τα μεγάλα και αιώνια αγαθά που δώρησε στους ανθρώπους δεν είναι αγαθά του παρόντος κόσμου, αλλά του μέλλοντος αιώνα. Τότε, δηλαδή στον καιρό της ανάστασης των νεκρών και της δεύτερης παρουσίας του Κυρίου, θα δώσει την αφθαρσία, την κατανόηση των θείων μυστηρίων και την κληρονομιά της αιώνιας δόξας και βασιλείας.

Τι εννοεί όταν λέει «σκηνή μεγαλύτερη και τελειότερη, χειροποίητη, δηλαδή όχι αυτής της δημιουργίας»; Με το όνομα «σκηνή» αναφέρεται στη σάρκα του Κυρίου Ιησού, γιατί μέσα σε αυτήν κατοίκησε «ὅλη η πληρότητα της θεότητας» (Κολ. 2:9).

Την λέει μεγαλύτερη και τελειότερα, γιατί ως σάρκα του Λόγου του Θεού, υπερέχει ασύγκριτα τη σκηνή του νόμου. Επίσης, μέσω του πάθους και του θανάτου της, ο Θεός έκανε έργα πολύ τελειότερα από όσα γίνονταν στη σκηνή. Την λέει «*αχειροποίητη*», γιατί δεν φτιάχτηκε από ανθρώπινες δουλειές, όπως η σκηνή του νόμου από τον Βασελεήλ και τον Ελιάβ (Έξ. λς΄ 2). Τι σημαίνει όμως η φράση «*δηλαδή όχι αυτής της δημιουργίας*»; Ότι η σάρκα του ζωοδότου δεν δημιουργήθηκε σύμφωνα με τους νόμους της φύσης, δηλαδή από την ένωση άνδρα και γυναίκας, όπως τα σώματα των ανθρώπων, αλλά σχηματίστηκε από τα παναγία αίματα της Αειπαρθένου Μαρίας, με την επέλευση του Αγίου Πνεύματος και την επισκίαση της δύναμης του Υψίστου (Λουκ. α΄ 35).

Δες επίσης την υπεροχή της θυσίας: η συμβολική θυσία του νόμου γινόταν με αίμα τράγων και μοσχών, ενώ η αληθινή θυσία του Ιησού Χριστού έγινε με το ίδιο του το αίμα. Γιατί ο αρχιερέας του νόμου μπαίνει στα ἅγια της σκηνής, προσφέροντας αίμα τράγων και μοσχών (Λευϊτ. ις΄ 14-18), ενώ ο αρχιερέας της χάρις, ο Ιησούς, με την προσφορά του θείου αιματός του, μπήκε στον ουρανό.

Για να δείξει τη δυσκολία και το μεγαλείο της λύτρωσής μας, είπε «*βρήκε*», μιμούμενος τους ανθρώπους που, όταν καταφέρνουν κάτι δύσκολο, το θεωρούν σαν εύρημα και λένε «*το βρήκαμε*». «*Αιώνια*» είπε την απολύτρωσή μας, γιατί αφού λυτρωθήκαμε μια φορά, παραμένουμε για πάντα ελεύθεροι, και δεν υπάρχει ανάγκη να προσφερθεί ξανά θυσία για τη λύτρωσή μας.

Ιδού λοιπόν το νόημα των αποστολικών λόγων: ο Χριστός ήρθε στον κόσμο για να προσφέρει τον εαυτό του ως αρχιερέας, όχι για προσωρινά και κοσμικά αγαθά, αλλά για τα υπερκόσμια και αιώνια αγαθά του μέλλοντος αιώνα. Μέσω της σάρκας που πήρε, η οποία είναι μεγαλύτερη και τελειότερη από τη σκηνή του νόμου, και δεν φτιάχτηκε ούτε από ανθρώπινες δουλειές ούτε σύμφωνα με τους νόμους της φύσης, αλλά υπερφυσικά,

μπήκε όχι «μια φορά το χρόνο, όπως ο αρχιερέας του νόμου» (Εβρ. θ΄ 7), αλλά μια για πάντα, όχι στη σκηνή, αλλά στα ἅγια, δηλαδή «στα δεξιά του θρόνου της μεγαλοσύνης στους ουρανούς» (Εβρ. η΄ 1).

Μπήκε προσφέροντας όχι αίμα τράγων και μοσχών, αλλά το ίδιο του το αίμα, που χύθηκε πάνω στον σταυρό. Μέσω αυτής της θυσίας, χάρισε στο γένος των ανθρώπων την αιώνια λύτρωση από τη δουλεία του Σατανά και την ατελείωτη δόξα της θείας μακαριότητας. Αφού είπε αυτά, συνεχίζει με την απόδειξη, χτίζοντας το επιχείρημά του από το μικρότερο προς το μεγαλύτερο.

Εἰ γὰρ τὸ αἷμα ταύρων καὶ τράγων καὶ σποδὸς δαμάλεως ραντίζουσα τοὺς κεκοινωμένους ἀγιάζει πρὸς τὴν τῆς σαρκὸς καθαρότητα, πόσω μᾶλλον τὸ αἷμα τοῦ Χριστοῦ, ὃς διὰ Πνεύματος αἰωνίου ἑαυτὸν προσήνεγκεν ἁμωμον τῷ Θεῷ, καθαριεῖ τὴν συνείδησιν ὑμῶν ἀπὸ νεκρῶν ἔργων εἰς τὸ λατρεύειν Θεῷ ζῶντι; (Εβρ. θ΄ 13-14)

Γιατί πρώτα είπε «τράγων και μοσχών» (Εβρ. θ΄ 12), ενώ τώρα λέει «ταύρων και τράγων»; Επειδή ο μόσχος είναι ένας νεαρός ταύρος. Αν κοιτάξουμε την Πεντάτευχο του Μωυσή, βλέπουμε ότι ο αρχιερέας του νόμου, όταν θυσίαζε τράγους και μόσχους, ράντιζε με το αίμα τους μπροστά από το ἱλαστήριο και τη σκηνή, καθώς και γύρω από τα κέρατα του θυσιαστήριου (Λευϊτ. ις΄ 14-18). Επίσης, οι Ισραηλίτες προσέφεραν ως θυσία μια άμωμη δάμαλη (Αρ. ιθ΄ 2), δηλαδή μια που δεν είχε κανένα ελάττωμα στο σώμα της, και αφού την σφάζανε, την έκαιγαν έξω από το στρατόπεδο, και την τέφρα της την αναμείγνυαν με νερό για να ραντίζουν. Ο ιερέας ράντιζε με το αίμα της δάμαλης μπροστά από τη σκηνή του μαρτυρίου, ενώ οι Ισραηλίτες που ήταν καθαροί ράντιζαν με το νερό που είχε αναμειχθεί με την τέφρα της καμένης δάμαλης, για να καθαρίσουν τους ακάθαρτους (Αρ. ιθ΄ 1-9).

Αυτά τα περιγράφει ο Απόστολος με μεγάλη συνοπτικότητα, λέγοντας: *«Γιατί αν το αίμα ταύρων και τράγων, και η στάκτη της δάμαλης, που ραντίζει τους ακαθάρτους, τους καθαρίζει ως προς τη σωματική καθαρότητα»* (Εβρ. θ΄ 13). Με τον όρο «ακάθαρτοι» εννοεί αυτούς που έχουν μολυνθεί, όπως κάνουν και οι Άγιοι Ευαγγελιστές (Ματθ. ιε΄ 11, Μάρκ. ζ΄ 15), γιατί τα κοινά πράγματα γίνονται ακάθαρτα, ενώ μόνο αυτά που είναι αφιερωμένα στον Θεό είναι καθαρά και αμόλυντα.

Μήπως όμως οι ραντισμοί με το αίμα των ταύρων και των τράγων, και με το νερό που αναμειγνύεται με την τέφρα της δάμαλης, καθάριζαν τις ψυχές από τις αμαρτίες τους; Όχι, αυτοί οι ραντισμοί, που ήταν τύποι και σύμβολα της εκχύσεως του αίματος του Ιησού Χριστού, που καθάρισε και δικαίωσε το γένος των ανθρώπων, δεν μπορούσαν να καθαρίσουν τις αμαρτίες και να δικαιώσουν τον άνθρωπο. *«Γιατί ο άνθρωπος δεν δικαιώνεται από τα έργα του νόμου, αν όχι μέσω της πίστεως στον Ιησού Χριστό· γιατί αν η δικαιοσύνη έρχεται μέσω του νόμου, τότε ο Χριστός πέθανε άδικα»* (Γαλ. β΄ 16, 21).

Ως τύποι, όμως, χρησίμευαν για σωματικό καθαρισμό και δικαίωση. Γι' αυτό όσοι παραβίαζαν τις εντολές του νόμου, αν δεν καθάριζονταν με αυτούς τους ραντισμούς, τιμωρούνταν σωματικά, απομονώνονταν από τους άλλους ανθρώπους και θεωρούνταν ακάθαρτοι και άξιοι θανάτου (Λευϊτ. ιγ΄ 46). Αν όμως καθάριζονταν με αυτούς τους ραντισμούς, θεωρούνταν καθαροί και άμωμοι, και επανέρχονταν στην κοινωνία των ανθρώπων (Αρ. ιθ΄ 19-20). Για να μην πιστέψει κανείς ότι αυτός ο ραντισμός καθάριζε τις ψυχές, ο θεοφόρος Παύλος εξήγησε ποιος ήταν ο αγιασμός που προέκυπτε από αυτόν, λέγοντας: *«Καθαρίζει ως προς τη σωματική καθαρότητα»* (Εβρ. θ΄ 13).

Σημείωσε επίσης ότι η δάμαλη που θυσίαζαν ήταν άμωμη, όπως άμωμο ήταν και το σώμα του Κυρίου Ιησού: *«Γιατί δεν έκανε ανομία, ούτε βρέθηκε δόλος στο στόμα του»* (Ησ. νγ΄ 9). Η δάμαλη θυσίαζονταν με φωτιά από τους Ισραηλίτες, ενώ ο Ιησούς, με τη βοήθεια του Αγίου Πνεύματος που κατοικούσε μέσα

του, προσέφερε τον εαυτό του ως θυσία στον Θεό. Αυτό εννοούν τα λόγια του Αποστόλου: *«Που μέσω του αιώνιου Πνεύματος προσέφερε τον εαυτό του άμωμο στον Θεό»* (Εβρ. θ΄ 14).

Τα «νεκρά έργα» είναι τα έργα της αμαρτίας, που νεκρώνουν την ψυχή και της προξενούν τον αιώνιο θάνατο. Επειδή το αίμα του Ιησού Χριστού καθαρίζει τη συνείδησή μας από τα νεκρά έργα, για να λατρεύουμε τον ζωντανό Θεό με καθαρή καρδιά, είναι φανερό ότι όσοι έχουν τη συνείδησή τους μολυσμένη από τα νεκρά έργα, δεν λατρεύουν τον ζωντανό Θεό, αλλά τον τιμούν μόνο με τα χείλη, *«ενώ η καρδιά τους είναι μακριά από Αυτόν»* (Ησ. κθ΄ 13).

Για να κατανοήσεις τη δύναμη της απόδειξης των αποστολικών λόγων, θυμήσου τα προηγούμενα: ο Απόστολος είπε ότι ο Χριστός, με την εκχύση του ίδιου του αίματος, ολοκλήρωσε την αιώνια λύτρωσή μας (Εβρ. θ΄ 12), δηλαδή μας χάρισε τον καθαρισμό των αμαρτιών μας και την αιώνια σωτηρία. Για να το αποδείξει αυτό, λέει: Αν το αίμα των ταύρων και των τράγων, και η τέφρα της δάμαλης καθαρίζουν τους ακάθαρτους από τη σωματική ακαθαρσία, πόσο περισσότερο το αίμα του Ιησού Χριστού, που χύθηκε στον σταυρό, καθαρίζει την ψυχή μας από τα νεκρά έργα της αμαρτίας, για να προσφέρουμε στον ζωντανό Θεό την αληθινή λατρεία με καθαρή καρδιά;

ΚΥΡΙΑΚΗ ΤΩΝ ΒΑΪΩΝ

ΕΡΜΗΝΕΙΑ ΤΗΣ ΣΗΜΕΡΙΝΗΣ ΠΕΡΙΚΟΠΗΣ ΑΠΟ ΤΗΝ ΠΡΟΣ ΦΙΛΙΠΠΗΣΙΟΥΣ ΕΠΙΣΤΟΛΗ

(Φιλίπ. 8' 4 - 9)

Πόση, άραγε, χαρά και ευφροσύνη γέμισε την καρδιά των αγίων μαθητών και αποστόλων, όταν είδαν τον Ιησού Χριστό να εισέρχεται θριαμβευτικά στην αγία πόλη των Ιεροσολύμων, ως νικητής πού κατατρόπωσε τον εχθρό, συνοδευόμενος από μια μεγαλοπρεπή πομπή! Στην ίδια πνευματική χαρά προσκαλεί ο προφήτης Ζαχαρίας τους αληθινούς πιστούς, τους γιους της επουράνιας Ιερουσαλήμ, λέγοντάς τους να διακηρύξουν με αγαλλίαση την ενδοξότατη είσοδο του Ιησού Χριστού στα Ιεροσόλυμα: *«Χάρηκε πολύ, θυγατέρα Σιών, διακήρυξε, θυγατέρα Ιερουσαλήμ! Να, ο βασιλιάς σου έρχεται σε σένα, δίκαιος και σωτήρας, πράος, και καθισμένος πάνω σε γαϊδουράκι, σε ένα νεαρό πώλο»* (Ζαχ. θ' 9).

Καθώς σήμερα γιορτάζουμε αυτή τη χαρμόσυνη πανήγυρη, η Εκκλησία του Χριστού, αναλογιζόμενη αυτή τη χαρά, επέλεξε για ανάγνωσμα την αποστολική περικοπή από την Προς Φιλιππίους Επιστολή του θεόπνευστου Παύλου.

Οι Φιλιππήσιοι ήταν Έλληνες πού κατοικούσαν στην πόλη των Φιλίππων, μια από τις σπουδαιότερες πόλεις της Μακεδονίας, πού ήταν αποικία των Ρωμαίων. Ο Παύλος τους έγγραψε ενωμένος με την εκκλησία τους, ενώ ο ίδιος ήταν φυλακισμένος στη Ρώμη. Έστειλε την επιστολή με τον Επαφρόδιτο, πού ήταν εκπρόσωπος της εκκλησίας τους, ο οποίος είχε σταλεί από τους πιστούς για να τον επισκεφθεί και επιστρέφοντας τους μετέφερε την επιστολή.

Η επιστολή αυτή μιλά για τη χαρά και περιέχει το μήνυμα της επαγγελίας: «Να χαίρεστε πάντοτε στον Κύριο. Θα το ξαναπώ, χαίρεστε!» (Φιλιπ. δ' 4). Και αληθινά, το σημερινό ιερό γεγονός ταιριάζει τέλεια με το μήνυμα αυτού του αποστολικού λόγου.

Ευσεβείς και ορθόδοξοι Χριστιανοί, εσείς είστε οι γιοι της αγίας Σιών και τα τέκνα της επουράνιας Ιερουσαλήμ. Όσοι λοιπόν, τις προηγούμενες ημέρες της νηστείας, νηστεύσατε και νικήσατε τα πάθη της σαρκός, και τώρα βαστάζετε στα χέρια σας τα βάγια, σημεία της νίκης ενάντια στον εσωτερικό εχθρό· όσοι, με πίστη και ευλάβεια, ρίξατε στη γη τα ιμάτια του παλιού ανθρώπου, δηλαδή την ακαθαρσία των αμαρτιών· όσοι κρατάτε στα χέρια τα κλωνάρια των καλών σας έργων, «Χαίρεστε πάντοτε στον Κύριο, και πάλι σας λέω, χαίρεστε!» (Φιλιπ. 4:4).

Φωνάξτε και εσείς, όπως ο λαός που προπορευόταν και ακολουθούσε τον Ιησού Χριστό, όταν εισέρχονταν στα Ιεροσόλυμα, και κράζτε δυνατά: «Ωσαννά στον γιο του Δαβίδ· ευλογημένος αυτός που έρχεται στο όνομα του Κυρίου· Ωσαννά εν τοις υψίστοις!» (Ματθ. κα' 9).

Έρχεται ο Βασιλιάς, δίκαιος, σωτήρας και πράος, όχι για να εισέλθει σε έναν επίγειο ναό, αλλά για να μπει στον ναό της ψυχής σας· «Γιατί εσείς είστε ναός του ζώντος Θεού, όπως είπε ο Κύριος» (Β' Κορ. ζ' 16).

«Χαίρεστε, λοιπόν, πάντοτε στον Κύριο, και πάλι σας λέω, χαίρεστε!»

Και για να παραμείνει αυτή η χαρά μέσα σας στερεωμένη και ακλόνητη, ακούστε με προσοχή την ερμηνεία των αποστολικών λόγων που διαβάστηκαν, για να κατανοήσετε από ποια πηγή αναβλύζει η αληθινή, πνευματική και αδιάκοπη χαρά.

Ἀδελφοί, χαίρετε ἐν Κυρίῳ πάντοτε· πάλιν ἔρω, χαίρετε.
(Φιλιπ. δ' 4)

Συνενώνοντας τη λέξη «χαίρετε» με το «εν Κυρίω», φανερώνει ότι δεν μιλά για την κοσμική χαρά πού νιώθουμε όταν απολαμβάνουμε τα αγαθά του κόσμου, αλλά για εκείνη την πνευματική χαρά πού γεμίζει την ψυχή μας, όταν νικάμε την αμαρτία και επιτυγχάνουμε την αρετή.

Επανάλαβε δε τη λέξη «χαίρετε» δύο φορές, είτε για να δώσει περισσότερη έμφαση και δύναμη στον λόγο του—διότι και φράσεις όπως «εύγε, εύγε» (Ψαλμ. 34:25), «γένοιτο, γένοιτο» (Ψαλμ. 39:13) και «αμήν, αμήν» (Ιω. 1:52) είναι πιο εμφαντικές και εντυπώνονται δυνατότερα στην ακοή—είτε επειδή η φύση, με τις ασθένειες, και η προαίρεση, με την κακία, φέρνουν θλίψεις.

Έτσι, επαναλαμβάνει δύο φορές το «χαίρετε», ώστε το ένα να αντισταθμίζει τις θλίψεις πού προέρχονται από τη φύση, και το άλλο να αντιμετωπίζει εκείνες πού προέρχονται από την προαίρεση του ανθρώπου.

Και για να δείξει ότι η αληθινή πνευματική χαρά έχει ως ρίζα και μητέρα τα κατορθώματα των αρετών, συνδέει το «χαίρετε» με τα έργα της αρετής, λέγοντας...

Τὸ ἐπιεικὲς ὑμῶν γνωσθήτω πᾶσιν ἀνθρώποις. Ὁ Κύριος ἔγγυς. (Φιλιπ. δ' 5)

Η λέξη «επιεικής» έχει πολλές σημασίες, καθώς σημαίνει το καλό ήθος, τη μετριοπάθεια, την ηρεμία, την πραότητα, την ταπεινότητα, την ανεξικακία, την επιείκεια, την ανεκτικότητα. Καθόλου δεν αδικεί οποίος νομίζει ότι το «επιεικής» περιλαμβάνει κάθε αρετή.

Κανείς δεν πρέπει να σκανδαλίζεται ακούγοντας τον Απόστολο Παύλο να λέει: «Το επιεικὲς σας ας γίνει γνωστό σε όλους τους ανθρώπους», νομίζοντας ότι αυτό προτρέπει σε επιδείξη και φιλοδοξία. Διότι ο λόγος αυτός μοιάζει με τα λόγια του Ιη-

σού Χριστού, πού είπε: «Έτσι ας λάμψει το φως σας μπροστά στον κόσμο» (Ματθ. ε' 16).

Καθώς ο Χριστός δεν μίλησε για φιλοδοξία, αλλά για την δόξα του Θεού και την ωφέλεια των ανθρώπων, «ώστε να δούνε τα καλά σας έργα και να δοξάσουν τον Πατέρα σας πού είναι στον ουρανό», έτσι και ο Παύλος δεν μιλάει για προσωπική αναγνώριση, αλλά για τη δόξα του Θεού και τη σωτηρία των ανθρώπων.

Δείτε πόσο μοιάζουν οι δύο λόγοι: Ο Χριστός ονόμασε την αρετή «φως», ενώ ο Παύλος την ονόμασε «επιεικές». Δεν είπε ο Χριστός: «Προσπαθήστε να κάνετε το φως σας να λάμψει», αλλά «Επιτρέψτε στο φως σας να λάμψει», δηλαδή η αρετή σας ας φανερωθεί από μόνη της, όταν θα έχετε πράξει τα καλά έργα.

Με τον ίδιο τρόπο, ο Παύλος δεν είπε: «Προσπαθήστε ώστε όλοι οι άνθρωποι να γνωρίσουν ότι είστε επιεικείς», αλλά «Γνωστήτω το επιεικές σας», δηλαδή «Ας γίνει γνωστή η επιείκειά σας», όταν εσείς πραγματικά γίνετε επιεικείς.

Το ήθος της επιείκειας ταιριάζει τους μαθητές του Χριστού, πού είπε «Μάθετε από εμένα, πού είμαι πράος και ταπεινός την καρδιά» (Ματθ. ια' 29). Αλλά η επιείκεια πρέπει να συνυπάρχει και με δύναμη και σταθερότητα απέναντι στους εχθρούς πού μας καταδιώκουν και προσπαθούν να μας βλάψουν.

Όσο μεγάλη είναι η αρετή της επιείκειας, τόσο δύσκολη είναι και η απόκτησή της. Γι' αυτό ο Απόστολος Παύλος μας δίνει θάρρος να την επιτύχουμε, λέγοντας: «Ο Κύριος είναι κοντά».

Σε ελεύθερη μετάφραση, λέει: «Άνθρωπε, μη φοβάσαι, μη διαστάξεις, αλλά πάρε θάρρος, διότι ο Κύριός σου είναι δίπλα σου· αυτός σε βοηθά να δεχθείς την επιείκεια στην καρδιά σου και να μείνεις σταθερός σ' αυτήν».

Το ίδιο έλεγε και ο άγιος προφήτης Δαβίδ: «Πάντα έχω τον Κύριο μπροστά μου· επειδή είναι στα δεξιά μου, δεν θα σαλευθώ» (Ψαλμ. ιε' 8).

Η φράση «Ο Κύριος είναι κοντά» δεν αναφέρεται μόνο σ' αυτά πού ειπώθηκαν, αλλά και σ' εκείνα πού ακολουθούν στην αποστολική περικοπή.

Μηδὲν μεριμνᾶτε, ἀλλ' ἐν παντὶ τῇ προσευχῇ καὶ τῇ δεήσει μετὰ εὐχαριστίας τὰ αἰτήματα ὑμῶν γνωρίζεσθω πρὸς τὸν Θεόν· (Φιλιπ. δ' 6)

Ποια είναι η διαφορά μεταξύ προσευχής και δεήσεως;

Με την προσευχή, ζητούμε από τον Θεό να μας δώσει κάποιο αγαθό. Όπως έχει ειπωθεί από έναν άγιο: «Προσευχή είναι η αίτηση αγαθού, πού γίνεται από τους ευσεβείς προς τον Θεό».

Η δέηση, από την άλλη, είναι η ικεσία πού κάνουμε στον Θεό για να μας λυτρώσει από θλίψεις και δοκιμασίες, διότι η λέξη «δέησις» προέρχεται από το «δέος», δηλαδή φόβο. Ο φόβος προκύπτει από δύσκολες καταστάσεις, και όταν βρισκόμαστε μέσα τους, ζητάμε απαλλαγή απ' αυτές.

Ο Απόστολος Παύλος μας προτρέπει, όταν απευθύνουμε στον Θεό προσευχή ή δέηση, να το κάνουμε με ευχαριστία. Δηλαδή, πρέπει να προσφέρουμε στον Θεό ευχαριστία για τις προηγούμενες ευεργεσίες Του.

Είτε, λοιπόν, ζητάς από τον Θεό κάποιο αγαθό, είτε απαλλαγή από δυστυχίες πού σε περιβάλλουν, συνόδευε την ικεσία σου με ευχαριστία.

Φαίνεται ότι η προσευχή και η δέηση, όταν συνοδεύονται με ευχαριστία, είναι αποτελεσματικές και αρεστές στον Θεό.

Πρόσεξε, επίσης, πώς συνδέονται τα λόγια αυτά με όσα προηγήθηκαν.

Νωρίτερα, ο Παύλος μας προέτρεψε να αποκτήσουμε την αρετή της επιεικειάς, αλλά επειδή εγνώριζε πόσο δύσκολο είναι, πρόσθεσε «Ο Κύριος είναι κοντά», δηλαδή ο Θεός μας βοηθά, μας στηρίζει και μας προστατεύει.

Τώρα, δείχνει τον τρόπο, με τον οποίο μπορούμε να απολαύσουμε τη βοήθεια και τη χάρη του Θεού. Αυτός ο τρόπος είναι η προσευχή και η δέηση, συνοδευόμενες από ευχαριστία.

Ο Κύριος, λέει, είναι κοντά σας, γι' αυτό μη ανησυχείτε για τίποτα:

«Μη μεριμνάτε», πού είναι σύμφωνα με τα λόγια του Χριστού:

«Μη μεριμνάτε για τη ζωή σας, τι θα φάτε ή τι θα πιείτε, μήτε για το σώμά σας, τι θα φορέσετε» (Ματθ. ς' 25).

«Αλλά για κάθε ανάγκη σας, με προσευχή και δέηση, και με ευχαριστία, απευθύνετε τα αιτήματά σας στον Θεό».

Δηλαδή, μέσω προσευχής και δεήσεως, ενωμένων με ευχαριστία, ζητάτε από τον Θεό όλα όσα έχετε ανάγκη.

καὶ ἡ εἰρήνη τοῦ Θεοῦ ἡ ὑπερέχουσα πάντα νοῦν
φρουρήσει τὰς καρδίας ὑμῶν καὶ τὰ νοήματα ὑμῶν ἐν
Χριστῷ Ἰησοῦ. (Φιλιπ. 8' 7)

Ιδού το βραβείο των επιεικῶν ανθρώπων, πού δεν ανησυχούν για τίποτα, αλλά με ευχαριστία προσεύχονται στον Θεό, ικετεύουν, και ζητούν τη βοήθειά Του και την προστασία Του. Το βραβείο αυτό είναι η ειρήνη του Θεού, πού διαφυλάττει τις καρδιές και τις σκέψεις μας με τη χάρη του Ιησού Χριστού· τις μεν καρδιές από πονηρές επιθυμίες, τις δε σκέψεις από αισχρούς συλλογισμούς.

Ποια είναι αυτή η ειρήνη, πού ξεπερνά κάθε νοῦ; Είναι η ειρήνη πού δίδει ο Θεός σε όσους δεν μεριμνούν για τίποτα, αλλά ελπίζουν σ' Αυτόν και από Εκείνον ζητούν να εκπληρώσει τα αιτήματά τους. Ξεπερνά κάθε νοῦ διότι, όπως λέει ο προφήτης Ησαΐας: «Η ειρήνη Του δεν έχει όριο» (Ησ. θ' 7). Και ο,τι είναι απεριόριστο, δεν μπορεί να χωρέσει σε κανέναν ανθρώπινο νοῦ. Η ειρήνη αυτή ηρεμεί και την καρδιά και τις σκέψεις όσων αγα-

πούν την αρετή, αντί να κυριεύονται από την ταραχή των παθών.

Μήν είναι άραγε αυτή η ειρήνη, πού ξεπερνά κάθε νου, ο ίδιος ο Θεός, πού ονομάζεται «*Ἀρχων της ειρήνης*» (Ησ. θ' 6) και είναι ακατανόητος και ακατάληπτος; Εκείνος είναι πού, ως ακατανίκητος φρουρός, διαφυλάττει τις καρδιές και τις σκέψεις των δούλων Του από τις σαρκικές επιθυμίες, τη ματαιότητα του κόσμου και την πονηρά απάτη του διαβόλου.

Τὸ λοιπόν, ἀδελφοί, ὅσα ἐστὶν ἀληθῆ, ὅσα σεμνά, ὅσα δίκαια, ὅσα ἀγνά, ὅσα προσφιλῆ, ὅσα εὖφημα, εἴ τις ἀρετὴ καὶ εἴ τις ἔπαινος, ταῦτα λογίζεσθε· (Φιλιπ. δ' 8)

Επειδή στα προηγούμενα λόγια προέτρεψε μόνο την επιείκεια και την προσευχή, τώρα, με τα λόγια πού ακολουθούν, προτρέπει και στην εργασία των υπολοίπων αρετών. Δεν αναφέρει ειδικά τα ονόματά τους, αλλά παρουσιάζει τις γενικές κατηγορίες τους, λέγοντας:

«*Ὅσα εἶναι ἀληθινά*», δηλαδή καθαρά από κάθε ψέμα, απάτη και δολιότητα.

«*Ὅσα εἶναι σεμνά*», δηλαδή μακριά από κάθε αλαζονεία, αναισχυντία και ασέβεια.

«*Ὅσα εἶναι δίκαια*», δηλαδή απαλλαγμένα από κάθε μορφήν αδικίας.

«*Ὅσα εἶναι ἀγνά*», δηλαδή αμόλυντα και αμίαντα από κάθε σαρκικό πάθος και κοσμική ματαιότητα.

«*Ὅσα εἶναι προσφιλή*», δηλαδή αγαπητά και αρεστά στον Θεό.

«*Ὅσα εἶναι εὖφημα*», δηλαδή πραγματικά άξια επαίνου, τιμής και δόξας.

«*Εάν υπάρχει κάποια άλλη αρετή ή έργο άξιο επαίνου*», και αυτά να έχετε στον νου σας.

«Ταῦτα λογίζεσθε», δηλαδή αυτά να σκέφτεστε, αυτά να συλλογίζεστε.

Στα λόγια πού ακολουθούν, υπενθυμίζει ποια είναι τα έργα, για τα οποία μιλάει, λέγοντας:

ὁ καὶ ἐμάθετε καὶ παρελάβετε καὶ ἤκούσατε καὶ εἶδετε ἐν ἐμοί, ταῦτα πράσσετε· καὶ ὁ Θεὸς τῆς εἰρήνης ἔσται μεθ' ὑμῶν. (Φιλιπ. δ' 9)

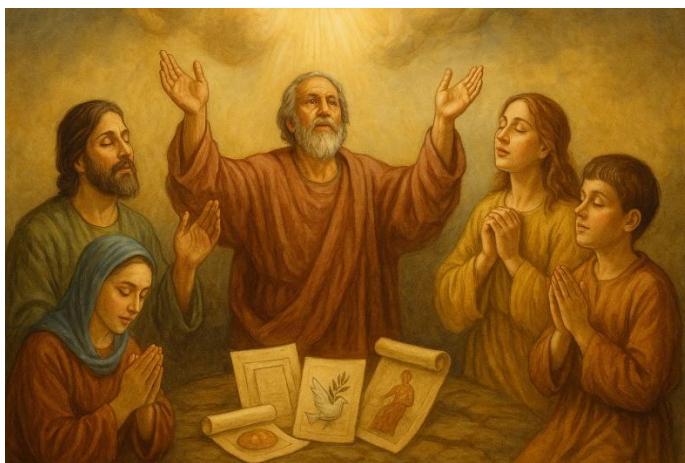
Μάθατε, λέει, παραλάβετε, ακούσατε ποια είναι τα έργα της αρετής, και επιπλέον τα είδατε να τα εφαρμόζω ο ίδιος, όταν ήμουν μαζί σας. Αυτά, λοιπόν, να κάνετε και εσείς.

Βλέπε ότι, με το «ταῦτα λογίζεσθε», δίδαξε τη θεωρητική αρετή, διότι με τον νου συλλογιζόμαστε, θεωρούμε το κάλλος, την τιμή, την αγιότητα και την ανταμοιβή των αρετών.

Με το «ταῦτα πράσσετε», όμως, ορίζει την εφαρμογή της αρετής στην πράξη, δηλαδή την πρακτική επιτέλεση των αρετών.

Επειδή, λοιπόν, η τελεία αρετή αποτελείται από θεωρία και πράξη, αφού προέτρεψε και στα δύο, υπόσχεται ότι ο Θεός της ειρήνης θα είναι με εκείνους πού τα εφαρμόζουν:

«Και ο Θεός της ειρήνης θα είναι με σας».

ΚΥΡΙΑΚΗ ΠΡΟ ΤΗΣ ΥΨΩΣΕΩΣ

ΕΡΜΗΝΕΙΑ ΤΗΣ ΣΗΜΕΡΙΝΗΣ ΠΕΡΙΚΟΠΗΣ

ΑΠΟ ΤΗΝ ΠΡΟΣ ΓΑΛΑΤΑΣ ΕΠΙΣΤΟΛΗ

(Γαλ. ς' 11-18)

Οι θείοι Απόστολοι έκαναν ασύγκριτα μεγαλύτερη προσπάθεια για να φέρουν τους Ιουδαίους στην πίστι του Χριστού, παρά τους ειδωλολάτρες εθνικούς.

Ήταν ευκολότερο για έναν ειδωλολάτρη να καταλάβη ότι τα ξόανα πού λάτρευε δεν ήταν θεοί. Αντίθετα, ήταν πολύ πιο δύσκολο για τον Εβραίο να δεχθή ότι ο νόμος, πού είχε λάβει από τον Θεό, ήταν κάτι προσωρινό, μία σκιά πού προετοίμαζε την έλευση του Ιησού Χριστού.

Σαν κωφός δεν άκουγε τα λόγια των αγίων Προφητών, πού τόσο ξεκάθαρα προφήτευαν για τον Χριστό. Και σαν τυφλός δεν έβλεπε ούτε τα θαύματα πού επιτελούσε ο Ιησούς Χριστός, ούτε εκείνα πού έκαναν οι Απόστολοι.

Επειδή δεν μπορούσε να καταλάβη ότι η σαρκική περιτομή ήταν σύμβολο της πνευματικής, δεν δεχόταν την κατάργησή της. Επίσης, το μυστήριο του Σταυρού εγίνετο γι' αυτόν αιτία σκάνδαλου, επειδή δεν μπορούσε να εννοήσει τη φράση: «Καταραμένος από τον Θεό είναι κάθε άνθρωπος πού κρέμεται σε ξύλο» (Δευτερ. κα' 23).

Γι' αυτό, ενώ μερικοί Ιουδαίοι πίστεψαν στον Χριστό, επειδή ήθελαν να αρέσουν στην ιουδαϊκή κοινότητά τους, ανάγκαζαν τους καινούργιους πιστούς να κάνουν περιτομή, για να μήν υποστούν διωγμούς από τους Ιουδαίους πού έμεναν άπιστοι. Οι διωγμοί αυτοί στρέφονταν εναντίον όλων όσοι εκήρυτταν τον Ιησού Χριστόν εσταυρωμένο (Α' Κορ. α' 23).

Με την επιστολή του, πού ακούστηκε σήμερα στην Εκκλησία, ο Άγιος Παύλος ελέγχει το σφάλμα εκείνων πού ανάγκαζαν τους χριστιανούς να κάνουν περιτομή. Και δείχνοντας ότι δεν φοβάται τους διώκτες του Σταυρού, κηρύττει με δυνατή φωνή: «Σε μένα, ο Θεός να μὴν επιτρέψη να καυχηθῶ για τίποτε ἄλλο, παρά μόνο για τον Σταυρό του Κυρίου μας Ιησού Χριστού» (Γαλάτ. ς' 14).²

² Η ερμηνεία της όλης περικοπής, πού αναγνώσθηκε σήμερα, έχει γραφεί για την ΚΒ΄ Κυριακή (σελ. 280). Όσοι επιθυμούν, μπορούν να τη διαβάσουν εκεί.

ΚΥΡΙΑΚΗ ΜΕΤΑ ΜΕΤΑ ΤΗΝ ΥΨΩΣΙΝ

ΕΡΜΗΝΕΙΑ ΤΗΣ ΣΗΜΕΡΙΝΗΣ ΠΕΡΙΚΟΠΗΣ ΑΠΟ ΤΗΝ ΠΡΟΣ ΓΑΛΑΤΑΣ ΕΠΙΣΤΟΛΗ

(Γαλ. β' 16-20)

Αγάπησα τον νόμον Σου, Κύριε», λέει ο προφήτης Δαβίδ, «όλη την ημέρα μελετώ αυτόν» (Ψαλμ. ρη' 97). Και για ποιον λόγο αγαπούσε τόσο πολύ τον νόμο του Θεού ο Δαβίδ; Είναι φανερό· τον αγαπούσε, επειδή ο νόμος του Θεού είναι αλήθεια και δικαιοσύνη, οδηγός για κάθε πρόσκαιρη ευτυχία και για την κληρονομία της αιώνιας μακαριότητας. Αλλά γιατί τον μελετούσε όλη την ημέρα;

Ο νόμος του Θεού περιέχεται στην Πεντάτευχο του Μωϋσή, πού είναι σύντομη και εύκολη να τη θυμάται κανείς. Εάν ήταν μόνο να επαναλαμβάνει κάποιος τα ίδια λόγια κάθε ημέρα, για ποιόν λόγο ο Δαβίδ αφιέρωνε όλο του τον χρόνο σε αυτήν;

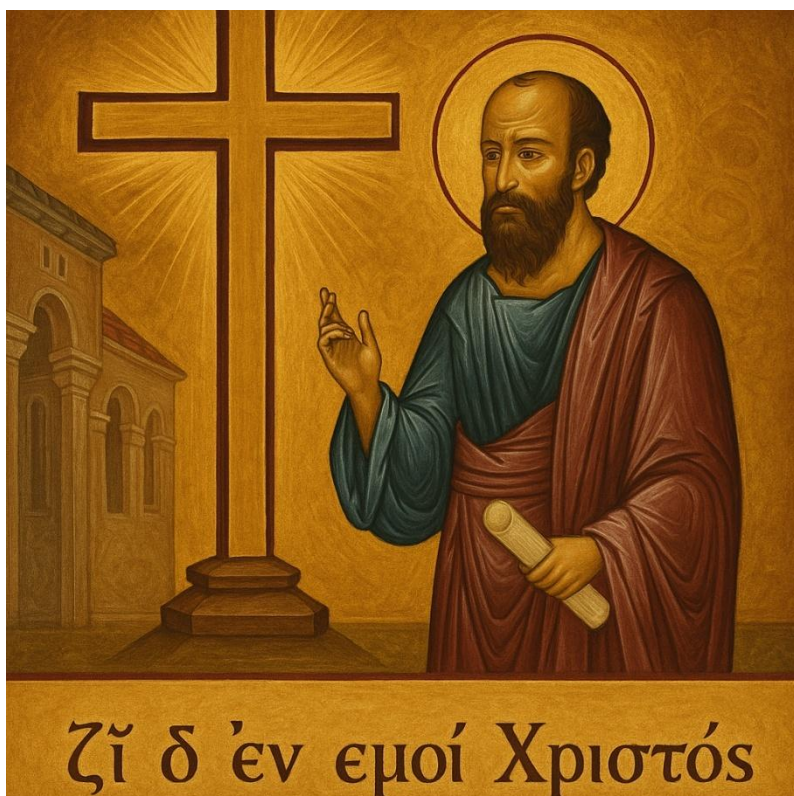
Διότι, λέει, όσο περισσότερο τη μελετούσε, τόσο περισσότερα κατανοούσε, και από αυτά πού του edίδασκαν οι δάσκαλοί του: «Περισσότερο από όλους τους διδάσκοντάς με συνέλαβα (κατένόησα), διότι τα μαρτύριά σου είναι η μελέτη μου» (Ψαλμ. ρη', 99).

Διότι, λέει, όσο περισσότερο τα ερευνούσε, γινόταν σοφότερος ακόμη και από τους γηραιότερους και προοδευμένους στις γνώσεις: «Περισσότερο από τους πρεσβυτέρους συνέλαβα, διότι εξερεύνησα τις εντολές σου» (Ψαλμ. ρη' 100).

Αδελφοί μου, «όσα έχουν γραφεί, έχουν γραφεί για την εκπαίδευσή μας» (Ρωμ. ιε' 4).

Ο άγιος προφήτης έγραψε αυτά και με αυτά μας διδάσκει και μας συμβουλεύει, ώστε και εμείς, μελετώντας όλη την ημέρα και ερευνώντας τα λόγια του Κυρίου, να γινόμαστε σοφότεροι και να γνωρίζουμε τον δρόμο της σωτηρίας.

Τα λόγια πού ακούστηκαν σήμερα από τον θεόπνευστο Απόστολο Παύλο είναι λόγια Θεού.³

³ Παρ' όλα αυτά, δεν θεωρούμε χρήσιμο να επαναλάβουμε εδώ την ερμηνεία της σημερινής αναγνωσθείσας περικοπής από την προς Γαλάτας επιστολή του θεόπνευστου Παύλου, εφ' όσον αυτή έχει ερμηνευθεί διεξοδικά την ΚΑ' Κυριακή (σελ. 274).

Επομένως, κάθε αναγνώστης πού επιθυμεί, μπορεί να εντρυφήσει στη μελέτη της, ανατρέχοντας στις προαναφερθείσες σελίδες.

ΚΥΡΙΑΚΗ ΤΩΝ ΑΓΙΩΝ ΠΑΤΕΡΩΝ ΤΗΣ Ζ' ΣΥΝΟΔΟΥ

ΕΡΜΗΝΕΙΑ ΤΗΣ ΣΗΜΕΡΙΝΗΣ ΠΕΡΙΚΟΠΗΣ ΑΠΟ ΤΗΝ ΠΡΟΣ ΤΙΤΟΝ ΕΠΙΣΤΟΛΗ

(Τιτ. γ', 8-15)

Εξ Ελληνικού (δηλαδή εθνικού, ειδωλολατρικού) γένους καταγόμενος ο τρισμακάριος Απόστολος Τίτος, έγινε μαθητής του θεοκήρυκος Παύλου. Τόσο πιστά και πρόθυμα υπηρέτησε στο αποστολικό έργο, ώστε ο θεσπέσιος Παύλος τον ωνόμασε και αδελφόν και τέκνον γνήσιον (Β' Κορ. β' 13). Αυτός ο έπαινος είναι μέγας, διότι αποδεικνύει τη θερμή πίστη και τη μεγάλη αρετή του Τίτου.

Όταν ο Παύλος ήλθε στην Κρήτη και εκήρυξε το Ευαγγέλιο, άφησε εκεί τον Τίτο, ώστε να εποπτεύει και να συμπληρώσει όσα εκείνος δεν πρόλαβε, καθώς έσπευδε να διδάξει και άλλα έθνη την αλήθεια.

Γι' αυτό έγραψε προς τον Τίτο: «Γι' αυτό σ' άφησα στην Κρήτη, για να διορθώσεις όσα λείπουν και να ορίσεις κατά πόλεις πρεσβυτέρους, όπως σου παρήγγειλα» (Τίτ. α' 5). Αυτός ο νέος έπαινος δείχνει ότι ο Τίτος αναγνωρίστηκε από τον Παύλο – πού ήταν σκεύος εκλογής – ως άξιος του υψηλού αξιώματος της Αρχιερωσύνης, ως επίσκοπος πού θα καθοδηγούσε και θα διόρθωνε ψυχές.

Την επιστολή προς τον Τίτο ο Παύλος την έστειλε – όπως λέγεται – από τη Νικόπολη της Μακεδονίας. Ολόκληρη η επιστολή διδάσκει ότι στην Εκκλησία την ευθύνη για την επιλογή των ιερέων, τη νοθεσία, και την πνευματική καθοδήγηση των πιστών την έχουν οι εκκλησιαστικοί ηγέτες.

Το σημερινό ανάγνωσμα προέρχεται από το σημείο της επιστολής πού αναφέρεται στην αντιμετώπιση των αιρετικών, και αναγινώσκεται σήμερα, επειδή η Ορθόδοξη Εκκλησία εορτάζει την Σύνοδο των 365 Αγίων Πατέρων. Αυτοί οι θεοφόροι Πατέρες, αφού μία και δύο φορές νουθέτησαν τους εικονομάχους και απέδειξαν την πλάνη τους, τελικά τους καταδίκασαν με ανάθεμα, διότι έμειναν αδιόρθωτοι, διεστραμμένοι, και αυτοκατάκριτοι.

Όσοι ακούσουν με προσοχή την ερμηνεία αυτών των αποστολικών λόγων, θα δουν ότι οι Άγιοι Πατέρες εφάρμοσαν τον αποστολικόν κανόνα και για την αντιμετώπιση των αιρετικών. Έτσι, θα βεβαιωθούν ακόμη περισσότερο ότι όλα όσα ενομοθέτησε η Ορθόδοξη Εκκλησία είναι αποστολικά και θεόδοτα.

Τέκνον Τίτε, πιστός ὁ λόγος· καὶ περὶ τούτων βούλομαί σε διαβεβαιωθῆναι, ἵνα φροντίζωσι καλῶν ἔργων προϊστασθαι οἱ πεπιστευκότες τῷ Θεῷ. Ταῦτά ἐστι τὰ καλὰ καὶ ὠφέλιμα τοῖς ἀνθρώποις· (Τίτ. γ' 8)

Ποιος είναι ο «πιστός λόγος»; «Επεφάνη η χάρις του Θεού η σωτήριος πάσιν ανθρώποις, παιδεύουσα ημάς, ἵνα αρνησάμενοι την ασέβειαν και τας κοσμικὰς επιθυμίας, σωφρόνως και δικαίως και ευσεβώς ζήσωμεν εν τω νυν αιώνι» (Τίτ. β' 11-12). Αυτός είναι ο πιστός λόγος, δηλαδή ο αληθινός, αναμφισβήτητος και βέβαιος λόγος.

Γι' αυτό επιθυμώ, ω Τίτε, να λαλής και να διδάσκεις περί τούτων των πραγμάτων, πού απορρέουν από τον πιστόν λόγον, επιβεβαιώνοντας την αλήθειά τους. «Προϊστασθαι» σημαίνει πολλά πράγματα: μπορεί να σημαίνει το ηγείσθαι, το υπερέχειν, το προστατεύειν. Λέγει λοιπόν ο Παύλος ότι όσοι έχουν πιστεύσει εις τον Θεόν, πρέπει να φροντίζουν να προϊστανται των καλών έργων, δηλαδή να υπερέχουν άλλων εν αρετή η να προεδρεύουν και να προστατεύουν τα καλά έργα. Υπερέχεις των άλ-

λων κατά τα καλά έργα όταν αι αρεταί σου είναι πολυπληθέστερες και υψηλότερες από τας αρετάς των άλλων. Προστατεύεις τα καλά έργα όταν αγωνίζεσαι υπέρ της Ορθοδόξου πίστεως, όταν βοηθάς τον ορφανόν, την χήραν, τον αδικημένον, τον απροστάτευτον, όταν στηρίζεις όποιον εργάζεται την αρετήν. Αυτά τα έργα είναι τα καλά έργα, τα ωφέλιμα εις τους ανθρώπους.

μωράς δὲ ζητήσεις καὶ γενεαλογίας καὶ ἔρεις καὶ μάχας νομικὰς περιίστασο· εἰσὶ γὰρ ἀνωφελεῖς καὶ μάταιοι.
(Τίτ. γ' 9)

Μωρά και ανόητα ζητήματα ήγειραν οι Ιουδαίοι, αλληγορούντες λανθασμένα και εξηγούντες ανάρμοστα τα αναφερόμενα εις τον Μωσαϊκόν νόμον. Όποιος μελετήση τα βιβλία των Ραββίνων, θα διαπιστώση τους παραλογισμούς τους, και ιδιαιτέρως θα βλέπη την ανοησία τους εις όσα μωρολογούν περί της επιγείου βασιλείας του Μεσσίου, περί των πολέμων του κατά του Γώγ και Μαγώγ, περί του συμποσίου των εκλεκτών, καθώς και περί του Λευϊάθαν (μυθικού ιχθύος) και του βοός Βεχημόθ. Επιπλέον, αναλώνονταν εις ατέρμονες έρευνες της γενεαλογίας των προπατόρων τους, η οποία περιέχεται εις τας Αγίας Γραφάς.

Έφθαναν δε εις τέτοιον βαθμό αποστήθισης, ώστε απαγγέλλοντας από μνήμης τα ονόματα από τον Αδάμ έως τον Ζοροβάβελ, εγνώριζαν αυτά τόσον καλά όσον τα ίδια ονόματά τους! Αλλά δεν ήταν μόνον αυτό: εφίλονείκουν και εμάχοντο περί των παρατηρήσεων του νόμου. Δεδομένου δε ότι πολλοί Ιουδαίοι κατοικούσαν εις την Κρήτην (καθώς και εις την Έφεσον), ο Απόστολος Παύλος έγραψε τόσο προς τον Τίτον (επίσκοπον Κρήτης) όσον και προς τον Τιμόθεον (επίσκοπον Εφέσου), λέγοντας «*περιίστασο*», δηλαδή απέφευγε και παραιτού την ενασχόλησιν με αυτά τα ζητήματα, διότι είναι ανωφελή και μάταια.

Πράγματι, ποία ωφέλεια προκύπτει εις τον διδάσκαλον, πού οφείλει να διδάσκη τα δόγματα της Χριστιανικής πίστεως και τους νόμους της ευαγγελικής ηθικής, αν καταγίνεται με μάταιες γενεαλογίες και ανόητα ζητήματα; Ἡ ποία ωφέλεια προκύπτει εις τους ακροατάς, αν αντί να ακούουν τον λόγον του Θεού, ακούουν λογομαχίας και φιλονικίας περί τούτων; Μάλιστα, η ενασχόλησις με τοιαύτα ζητήματα δεν είναι μόνον ανωφελής και μάταια, αλλά και επιβλαβής, διότι γεννά φιλονικίας και διαμάχας. Γι' αυτό ο Παύλος γράφει προς τον Τιμόθεον: «*Τὰς δέ μωράς καί ἀπαιδεύτους ζητήσεις παραιτού, εἰδὼς ὅτι γεννώσι μάχας· δούλον δέ Κυρίου οὐ δεῖ μάχεσθαι, ἀλλ' ἥπιον εἶναι πρὸς πάντας, διδακτικόν, ἀνεξίκακον*» (Β' Τιμ. β' 23-24).

Αἰρετικὸν ἄνθρωπον μετὰ μίαν καὶ δευτέραν νουθεσίαν παραιτοῦ, εἰδὼς ὅτι ἐξέστραπται ὁ τοιοῦτος καὶ ἁμαρτάνει ὡς αὐτοκατάκριτος. (Τίτ. γ' 10-11)

Αιρετικός είναι εκείνος, ο οποίος είναι παντελώς αποσχισμένος και κατ' αυτήν την πίστιν αποξενωμένος, ως ασύμφωνος και αντιφερόμενος κατά των ορθών δογμάτων της αληθούς πίστεως. Υπήρχον δε και προ Χριστού αιρετικοί, όπως οι Σαμαρείται, οι Σαδδουκαίοι, οι Ηρωδιανοί, και άλλοι· και μετά Χριστόν δε, ακόμη και εις τον καιρόν των Αποστόλων, ανεφάνησαν αιρετικοί, οι λεγόμενοι Σιμωνιανοί, Βασιλειδιανοί, Νικολαῖται, Γνωστικοί, και άλλοι πολλοί.

Διδάξας δε ο Απόστολος τον εαυτού μαθητήν και επίσκοπον την αποφυγήν από των προβαλλόντων τας μωράς ζητήσεις, και τας γενεαλογίας, και έρεις, και τας νομικάς μάχας, ετύπωσε και τον περί των αιρετικών κανόνα, διδάξας, κατά ποίον τρόπον πρέπει να συμπεριφέρεται προς αυτούς.

Ω Τίτε, λέγει, αφ' ου νουθετήσης τον αιρετικόν άπαξ και δις, τότε εγκατάλιπε αυτόν· καθότι γνωρίζεις ότι ο αιρετικός, ο οποίος μετά πρώτην και δευτέραν νουθεσίαν μένει αδιόρθωτος,

«εξέστραπτai», ήτοι διέφθειρε το διακριτικόν αυτού, και τα ορθά αυτού νοήματα· αμαρτάνει δε, αθετών του Ιησού Χριστού τα διδάγματα, και είναι «αυτοκατάκριτος». Αυτός, λοιπόν, τον εαυτόν του κατακρίνει και καταδικάζει, χωρίζων εαυτόν από του σώματος του Χριστού, δηλαδή από της Εκκλησίας, και ποιών εαυτόν μέλος του Σατανά, του εφευρέτου και διδασκάλου της αιρέσεως.

Εκ τούτου διδαχθέντες οι θείοι Πατέρες, οι συναθροισθέντες εις τας αγίας Συνόδους, εξεφώνησαν το ανάθεμα κατά των αιρετικών, οι οποίοι μετά πρώτην και δευτέραν νουθεσίαν δεν ηθέλησαν να διορθωθώσιν.

Όταν πέμψω Ἀρτεμᾶν πρὸς σε ἢ Τυχικόν, σπούδασον ἔλθειν πρὸς με εἰς Νικόπολιν· ἐκεῖ γὰρ κέκρικα παραχειμάσαι. (Τίτ. γ' 12)

Ο Τυχικός ήταν από την Ασία, Απόστολος από τους εβδομήκοντα, συνοδοιπόρος του Παύλου και ένας από τους πιο αγαπητούς συνεργάτες του. Ο Παύλος τον έστελνε συχνά σε διάφορες περιοχές για να παρηγορεί τους πιστούς (Πράξ. κ' 4). Μάλιστα, ο Απόστολος τον επαίνεσε γράφοντας προς τους Εφεσίους: «Πάντα υμῖν γνωρίσει Τυχικός, ο αγαπητός αδελφός, και πιστός διάκονος εν Κυρίῳ» (Εφ. ζ' 21), και προς τους Κολοσσαείς: «Τα κατ' ἐμέ πάντα γνωρίσει υμῖν Τυχικός, ο αγαπητός αδελφός, και πιστός διάκονος, και σύνδουλος εν Κυρίῳ» (Κολ. δ' 7). Όσον αφορά τον Αρτεμά, και αυτός ήταν ένας από τους εβδομήκοντα Αποστόλους, πού αργότερα έγινε επίσκοπος στα Λύστρα.

Από τα παραπάνω φαίνεται καθαρά ότι ο Αρτεμάς ήταν επίσης αγαπητός συνεργάτης του Παύλου και ένας πιστός διάκονος του Ευαγγελίου – ένας έπαινος πραγματικά σημαντικός. Εδώ βλέπουμε και την αποστολική φροντίδα· ο Παύλος καλεί τον Τίτο να έρθει κοντά του γρήγορα, πιθανόν για κάποια σημαντικά εκκλησιαστικά ζητήματα η για να του μεταδώσει ακό-

μα βαθύτερη γνώση. Όμως, επειδή ο Τίτος ήταν επίσκοπος, ο Παύλος του ζητά να έρθει σε αυτόν μόνον όταν στείλει στη θέση του τον Αρτεμά η τον Τυχικό, ώστε να αναπληρώσουν την απουσία του.

Η φράση «*Εκεί γαρ κέκρικα παραχειμάσαι*» δείχνει ότι όταν έγραφε την επιστολή προς τον Τίτο, δεν ήταν ακόμα στη Νικόπολη, αλλά πιθανόν στη Μακεδονία η την Αχαΐα, η ίσως καθ' οδόν για τη Νικόπολη.

Ζηνᾶν τὸν νομικὸν καὶ Ἀπολλὼ σπουδαίως πρόπεμψον, ἵνα μηδὲν αὐτοῖς λείπη. (Τίτ. γ':13)

Ο Ζηνάς ήταν ένας από τους Εβδομήκοντα Αποστόλους και ήταν εμπειρογνώμονας του Ιουδαϊκού Νόμου, γι' αυτό και αναφερόταν ως νομικός. Όσον αφορά τον Απολλώ, μαθαίνουμε από τις Πράξεις των Αποστόλων (Πράξ. ιη', 24-25) ότι ήταν Ιουδαίος από την Αλεξάνδρεια, λόγιος, δυνατός στην Αγία Γραφή, ζηλωτής και διδάσκαλος της πίστης στον Χριστόν, και ότι ανήκε στους Εβδομήκοντα. Αυτοί οι δύο, όπως φαίνεται, δεν είχαν τότε σταθερή εκκλησιαστική εποπτεία, όπως ο Τιμόθεος και ο Τίτος, αλλά περιόδευσαν συνεχώς για να κηρύττουν τον λόγο του Θεού και να καθοδηγούν ηθικά τους πιστούς.

Ο Παύλος, επειδή χρειαζόταν τη βοήθειά τους, γράφει προς τον Τίτο, ζητώντας του να τους στείλει κοντά του, λέγοντας: «Σπουδαίως πρόπεμψον». Εξηγώντας τι σημαίνει αυτό, προσθέτει: «ἵνα μηδὲν αὐτοῖς λείπη», δηλαδή «φρόντισε με ζήλο να τους εξοπλίσεις με ο,τι χρειάζονται για το ταξίδι τους». Και επειδή ο μακάριος Τίτος ήταν άπορος, ο Παύλος του δείχνει από πού μπορεί να τους εφοδιάσει, λέγοντας:

Μανθανέτωσαν δὲ καὶ οἱ ἡμέτεροι καλῶν ἔργων προϊστασθαι εἰς τὰς ἀναγκαίας χρείας, ἵνα μὴ ὦσιν ἄχαρποι. (Τίτ. γ' 14)

Πρέπει, γράφει, «και οι ημέτεροι», δηλαδή οι πιστοί στον Χριστόν, πού ποιμαίνεις, να μάθουν «καλών έργων προϊστασθαι», δηλαδή να είναι οι πρώτοι πού βοηθούν και προάγουν τα καλά έργα, στηρίζοντας «εις τας αναγκαίας χρείας» όσους έχουν πραγματική ανάγκη, ίνα μη μένουν άκαρποι, αλλά να απολαμβάνουν τον καρπό της ευεργεσίας και της κοινωνικής προσφοράς.

Με αυτά τα λόγια, ο Παύλος παροτρύνει τον Τίτο να προτρέψει τους πιστούς να βοηθήσουν τον Ζηνά και τον Απολλώ με τα αναγκαία για το ταξίδι τους, ώστε να αποκομίσουν τον πνευματικό καρπό της ελεημοσύνης.

Ἀσπάζονται σε οἱ μετ' ἐμοῦ πάντες. Ἀσπασαι τοὺς φιλοῦντας ἡμᾶς ἐν πίστει. Ἡ χάρις μετὰ πάντων ὑμῶν ἀμήν. (Τίτ. γ' 15)

Ο ειλικρινής ασπασμός είναι απόδειξη της αληθινής αγάπης, γι' αυτό ο ένδοξος Απόστολος Παύλος σχεδόν σε κάθε επιστολή του αναφέρει ονομαστικά τους ασπασμούς των αδελφών, παραγγέλλοντας όπως και οι παραλήπτες της επιστολής ασπασθούν αλλήλους «εν φιλήματι αγίω» (Α' Κορ. ις' 20).

Ασπάζεται δε όσους τον αγαπούν «εν πίστει», δηλαδή ως κήρυκα και διδάσκαλο της πίστεως του Χριστού.

Απόδειξη δε της θερμής αγάπης του αποτελεί και η ευχή του, με την οποία εύχεται η χάρη του Θεού να είναι με αυτούς.

Με την ίδια ευχή ο Παύλος σφραγίζει όχι μόνον αυτήν την επιστολή προς τον Τίτο, αλλά και όλες τις υπόλοιπες επιστολές του, πού απέστειλε σε διάφορους τόπους.

ΚΥΡΙΑΚΗ ΤΩΝ ΠΡΟΠΑΤΟΡΩΝ

ΕΡΜΗΝΕΙΑ ΤΗΣ ΣΗΜΕΡΙΝΗΣ ΠΕΡΙΚΟΠΗΣ ΑΠΟ ΤΗΝ ΠΡΟΣ ΚΟΛΟΣΣΑΕΙΣ ΕΠΙΣΤΟΛΗ

(Κολοσ. γ' 4-11)

Οπως όλα τα γήινα σώματα περιέχουν στοιχειακή φωτιά, έτσι και όλα τα λόγια των ιερών Γραφών περιέχουν ουράνια νοήματα. Δεν εκπέμπουν όμως όλα τα σώματα της γης σπινθήρες φωτιάς, αλλά μόνο εκείνα που ονομάζονται «ηλεκτρικά» και που, όταν τρίβονται, αναδίδουν σπινθήρες από το ηλεκτρικό πυρ. Έτσι και όλα τα λόγια της Αγίας Γραφής: όσο περισσότερα μελετώνται, τόσο περισσότερο εκπέμπουν τις σωτήριες ακτίνες του ουράνιου φωτός.

Όσο περισσότερα τρίβεις τα ηλεκτρικά σώματα με κατάλληλη τεχνική, τόσο περισσότερο αυτά σπινθηροβολούν και λάμπουν⁴. Το ίδιο συμβαίνει και με τα λόγια των Γραφών: όσο περισσότερο τα εξερευνάς με ευλαβική γνώση, τόσο περισσότερο ακτινοβολούν και λάμπουν⁵.

⁴ Ο αναγνώστης πρέπει να έχει υπόψη του ότι όταν ο αείμνηστος Θεοτόκης έγραφε αυτά, περίπου 200 χρόνια πριν, οι ανθρώπινες γνώσεις για τον ηλεκτρισμό ήταν ακόμη πολύ περιορισμένες.

⁵ Η ερμηνεία του αποσπάσματος από την προς Κολοσσαείς επιστολή του ουρανοβάμονα Παύλου, που αναγνώστηκε σήμερα, βρίσκεται στη σελίδα 341 του παρόντος τόμου, στην Κυριακή ΚΘ'. Συνιστούμε θερμά στους ευσεβείς αναγνώστες μας να την αναζητήσουν και να τη διαβάσουν ξανά, ώστε να ωφεληθούν από τα υψηλά χριστιανικά νοήματα που περιέχει.

ΚΥΡΙΑΚΗ ΠΡΟ ΤΗΣ ΧΡΙΣΤΟΥ ΓΕΝΝΗΣΕΩΣ

ΕΡΜΗΝΕΙΑ ΤΗΣ ΣΗΜΕΡΙΝΗΣ ΠΕΡΙΚΟΠΗΣ ΑΠΟ ΤΗΝ Α΄ ΠΡΟΣ ΤΙΜΟΘΕΟΝ ΕΠΙΣΤΟΛΗ

(Εβρ. ια΄ 9-10 & 32-40)

Από την αρχή του κόσμου, όταν ο Θεός, την έβδομη ημέρα, σταμάτησε από όλα τα έργα Του («Καταπαύσας ὁ Θεὸς τῇ ἡμέρᾳ τῇ ἐβδόμῃ ἀπὸ πάντων τῶν ἔργων αὐτοῦ» – Γένεσις β΄ 2), ὅρισε την ημέρα του Σαββάτου ως ημέρα γιορτῆς και την θέσπισε ως νόμο, όταν ἔδωσε τις εντολές στο ὄρος Σινά («Μνήσθητι τῆς ἡμέρας τοῦ σαββάτου ἀγιάζειν αὐτήν» – Ἐξοδος κ΄ 8). Ο σκοπός αὐτοῦ του νόμου ἦταν να απέχουν οι ἄνθρωποι ἀπὸ κάθε σωματική εργασία και να αφιερώνονται πλήρως στα ἔργα της ἀρετῆς και της θεοσέβειας.

Πραγματικά, οι διατάξεις των θεοφόρων Πατέρων σχετικά με τις εορτές εἶναι ψυχωφελείς. Αὐτοί, οι πανσεβάσμιοι Πατέρες, θέσπισαν τα προεόρτια και τα μεθέορτα. Τα προεόρτια ἔχουν σκοπό να προετοιμαζόμαστε για τη γιορτή, με μετάνοια και ἐξομολόγηση, ὥστε να την εορτάσουμε με καθαρὴ ψυχὴ και καρδιά. Τα μεθέορτα, ἀπὸ την ἄλλη, υπάρχουν για να συνεχίζουμε να δοξολογούμε τον πανυπεράγαθο Δημιουργό και Σωτήρα μας, που μας ἀξίωσε να εορτάσουμε θεοπρεπώς.

Επειδὴ η σημερινὴ ἡμέρα εἶναι η Κυριακὴ πρὶν ἀπὸ τη γιορτὴ της Γέννησης του Χριστοῦ, η οποία θεωρεῖται προεόρτια αὐτῆς της μεγάλης και σωτήριας εορτῆς, οι Πατέρες ὅρισαν να ἀναγινώσκεται σήμερα το Εὐαγγέλιο που περιέχει τη γενεαλογία του Ἰησοῦ Χριστοῦ, καθὼς και η ἐπιστολὴ του Ἀποστόλου Παύλου, που ἀναφέρεται στα κατορθώματα των δικαίων πρὶν ἀπὸ τον Χριστό, και ἰδιαίτερα του ἑνδοξου προγόνου Του, του πατριάρχου Ἀβραάμ.

Όλοι αυτοί οι δίκαιοι πίστεψαν ότι ο Χριστός, που επρόκειτο να έρθει, είναι ο Υιός του Θεού και ο Σωτήρας του κόσμου. Ιδιαίτερα ο Αβραάμ, για τον οποίο ο Χριστός είπε: «*Είδε τὴν ἡμέραν τοῦ Κυρίου, καὶ ἐχάρη*» (Ιωάννης η' 56). Την πίστη αυτή του Αβραάμ περιγράφει ο θείος Απόστολος, λέγοντας...

Ἀδελφοί, πίστει παρώκησεν Ἀβραάμ εἰς τὴν γῆν τῆς ἐπαγγελίας ὡς ἄλλοτρίαν, ἐν σκηναῖς κατοικήσας μετὰ Ἰσαάκ καὶ Ἰακώβ τῶν συγκληρονόμων τῆς ἐπαγγελίας τῆς αὐτῆς· (Εβρ. ια' 9)

Η γη της επαγγελίας, δηλαδή η γη που υποσχέθηκε ο Θεός στον Αβραάμ, κατά το κυριολεκτικό της νόημα, είναι η Παλαιστίνη, η οποία ονομαζόταν Χαναάν και κατοικούνταν τότε από τους Χαναναίους (Γένεσις ιβ' 5-6). Ωστόσο, σύμφωνα με το αλληγορικό της νόημα, αντιπροσωπεύει τη θεία δόξα, τη μακαριότητα και την ουράνια Ιερουσαλήμ.

Η σκηνή είναι ένα κινητό οίκημα, κατασκευασμένο από δέρματα ή άλλα υφάσματα. Όμως η φράση «*Παρώκησεν Ἀβραάμ εἰς τὴν γῆν τῆς ἐπαγγελίας ὡς ἄλλοτρίαν, ἐν σκηναῖς κατοικήσας μετὰ Ἰσαάκ καὶ Ἰακώβ*» δημιουργεί δύο απορίες.

Η πρώτη αφορά στο 25ο κεφάλαιο της Γένεσης, όπου φαίνεται ότι ο Ιακώβ γεννήθηκε μετά τον θάνατο του Αβραάμ. Πώς λοιπόν αναφέρεται ότι έζησαν μαζί στη γη της επαγγελίας; Αυτή η απορία λύνεται εύκολα αν εξετάσουμε τα χρόνια ζωής του Αβραάμ και τη χρονολογία γέννησης του Ιακώβ. Ο Αβραάμ έζησε 175 χρόνια, ήταν 100 ετών όταν γέννησε τον Ισαάκ (Γένεσις κε' 7 και κα' 5) και ο Ισαάκ ήταν 60 ετών όταν γεννήθηκε ο Ιακώβ (Γένεσις κε' 26). Άρα, ο Ιακώβ γεννήθηκε 15 χρόνια πριν τον θάνατο του Αβραάμ. Και αν το κεφάλαιο της Γένεσης αναφέρει τη γέννηση του Ιακώβ μετά τον θάνατο του Αβραάμ, αυτό δεν σημαίνει ότι ο Ιακώβ γεννήθηκε αφότου ο Αβραάμ είχε πεθάνει. Επομένως, δεν υπάρχει καμία αντίφαση ή αντίλογος.

Η δεύτερη απορία προκύπτει από τις ίδιες τις υποσχέσεις του Θεού, καθώς ο Θεός ρητά υποσχέθηκε στον Αβραάμ: «Όλη τη γη που βλέπεις, θα τη δώσω σε σένα και στους απογόνους σου για πάντα. Σήκω και περιηγήσου τη γη σε όλο το μήκος και το πλάτος της, γιατί σε σένα θα τη δώσω» (Γένεσις ιγ' 15-17).

Πώς λοιπόν ο παντοδύναμος και απολύτως αληθής Θεός υποσχέθηκε αυτή τη γη στον Αβραάμ, ενώ ο ίδιος ο Αβραάμ έζησε εκεί ως ξένος και πάροικος, κατοικώντας σε σκηνές; Και όχι μόνο αυτός, αλλά και οι απόγονοί του, ο Ισαάκ και ο Ιακώβ, που ήταν συγκληρονόμοι αυτής της γης. Πώς, μετά από μια τέτοια υπόσχεση, αναφέρεται στις Πράξεις των Αποστόλων: «Οὐκ ἔδωκεν αὐτῷ κληρονομίαν ἐν αὐτῇ, οὐδὲ βῆμα ποδός» (Πράξεις ζ' 5);

Πράγματι, οι απόγονοι του Αβραάμ, αφού πρώτα υποδουλώθηκαν στην Αίγυπτο για 400 χρόνια (Γένεσις ιε' 13), τελικά κατέλαβαν τη γη της επαγγελίας. Ωστόσο, αυτή η κυριαρχία δεν ήταν αιώνια, όπως φαινόταν να υπόσχεται ο Θεός, αφού είπε: «Σε σένα θα τη δώσω και στους απογόνους σου για πάντα» (Γένεσις ιγ' 17). Η κυριαρχία αυτή ήταν προσωρινή, γιατί καταλύθηκε ολοκληρωτικά από τον Βεσπασιανό και τον Τίτο.

Ο θεόπνευστος Απόστολος Παύλος έλυσε αυτή τη μεγάλη απορία, αποκαλύπτοντας ότι τα γεγονότα που αφορούν τον Αβραάμ «αλληγορούνται» (Γαλάτες δ' 24), δηλαδή περιέχουν ένα βαθύτερο νόημα πέρα από το κυριολεκτικό. Έτσι, η γη της επαγγελίας, κατά την αισθητή της έννοια, συμβόλιζε μια άλλη γη, νοητή και ουράνια: την άνω Ιερουσαλήμ. Αυτήν υποσχέθηκε ο Θεός στον Αβραάμ και στα πνευματικά του τέκνα. Αυτήν κληρονομεί ο ίδιος και οι πνευματικοί του απόγονοι για πάντα. Η γη της Παλαιστίνης ήταν μόνο τύπος και σύμβολο αυτής της ουράνιας κληρονομιάς.

Γι' αυτό και ο Απόστολος Παύλος είπε: «Πίστει παρώκησεν Αβραάμ εἰς τὴν γῆν τῆς ἐπαγγελίας, ὡς ἄλλοτρίαν». Δηλαδή, ο

Αβραάμ έζησε ως ξένος και πάροικος στη γη της επαγγελίας, έχοντας πίστη ότι τόσο ο ίδιος όσο και οι πνευματικοί του απόγονοι θα κληρονομήσουν την ουράνια Ιερουσαλήμ. Αυτό το νόημα επιβεβαιώνεται από τα επόμενα λόγια του Αποστόλου.

ἔξεδέχετο γάρ τὴν τοὺς θεμελίους ἔχουσαν πόλιν, ἥς τεχνίτης καὶ δημιουργὸς ὁ Θεός. (Εβρ. ια' 10)

Άκουσες γιατί ο Αβραάμ έζησε ως πάροικος και ξένος στη γη της επαγγελίας; Διότι, όπως λέει ο Απόστολος Παύλος, ήλπιζε και περίμενε να απολαύσει την πόλη που έχει θεμέλια και που κατασκευάστηκε και δημιουργήθηκε από τον ίδιο τον Θεό.

Αν προσέξεις τα χαρακτηριστικά αυτής της πόλης, θα δεις ότι δεν είναι μια υλική και επίγεια πόλη, αλλά μια νοητή και ουράνια. Το πρώτο της χαρακτηριστικό είναι τα θεμέλιά της, το δεύτερο είναι ότι κατασκευάστηκε από τον ίδιο τον Θεό.

Ποια γήινη πόλη δεν έχει θεμέλια; Καμία! Από αυτό καταλαβαίνουμε ότι όταν ο Απόστολος λέει «την πόλη που έχει θεμέλια», θέλει να τονίσει τη σταθερότητα και το αμετάβλητο της πόλης αυτής. Κάθε επίγεια πόλη αλλάζει και φθείρεται, ενώ εκείνη η πόλη παραμένει αιώνια αμετάβλητη και άφθαρτη. Οι επίγειες πόλεις κατασκευάζονται από τα ανθρώπινα χέρια, αλλά αυτήν την πόλη την κατασκεύασε και τη δημιούργησε το παντοδύναμο χέρι του Ύψιστου Θεού.

Αυτή είναι η πόλη που είδε σε αποκάλυψη ο αγαπημένος μαθητής του Χριστού, ο Ιωάννης:

«Και μου έδειξε την πόλη τη μεγάλη, την άγια Ιερουσαλήμ, που κατεβαίνει από τον ουρανό από τον Θεό. Το τείχος της πόλης είχε δώδεκα θεμέλια, και πάνω τους ήταν γραμμένα τα ονόματα των δώδεκα Αποστόλων του Αρνίου» (Αποκ. κα' 10-14).

Αυτή η πόλη είναι η Εκκλησία των πρωτοτόκων, των οποίων τα ονόματα είναι γραμμένα στους ουρανούς (Εβραίους ιβ' 23). Είναι η Εκκλησία των σωζομένων, η θριαμβεύουσα Εκκλησία.

Επειδή όμως μέρος της είναι και η επίγεια Εκκλησία του Χριστού, η οποία πολεμάται αλλά ποτέ δεν καταργείται, γι' αυτό ο Ιωάννης είδε αυτήν την πόλη να «κατεβαίνει από τον ουρανό από τον Θεό».

Αυτή λοιπόν είναι η πόλη που υποσχέθηκε και έδωσε ο Θεός στον Αβραάμ και στα πνευματικά του τέκνα. Την κληρονομία αυτής της πόλης περίμενε ο Αβραάμ, γι' αυτό και έζησε στη γη της επαγγελίας σαν ξένος, κατοικώντας σε σκηνές μαζί με τον Ισαάκ και τον Ιακώβ, τους συγκληρονόμους της ίδιας ουράνιας πόλης.

Μετά από όλα αυτά, δηλαδή αφού αναφέρθηκε στον Αβραάμ, ο ένδοξος Απόστολος περιγράφει στην αποστολική περικοπή που διαβάστηκε σήμερα τα κατορθώματα των δικαίων. Επειδή αυτά έχουν ήδη ερμηνευτεί σε άλλο σημείο⁶, αφήνουμε την ανάλυσή τους και περνάμε στην ηθική διδασκαλία.

⁶ Όποιος επιθυμεί να διαβάσει την ερμηνεία του υπόλοιπου αποστολικού αναγνώσματος, στο οποίο αναφέρεται εδώ ο αείμνηστος Θεοτόκης, μπορεί να τη βρει στην Κυριακή των Αγίων Πάντων, στη σελίδα 106 του παρόντος τόμου.

ΚΥΡΙΑΚΗ ΜΕΤΑ ΤΗΝ ΧΡΙΣΤΟΥ ΓΕΝΝΗΣΙΝ

ΕΡΜΗΝΕΙΑ ΤΗΣ ΣΗΜΕΡΙΝΗΣ ΠΕΡΙΚΟΠΗΣ ΑΠΟ ΤΗΝ ΠΡΟΣ ΓΑΛΑΤΑΣ ΕΠΙΣΤΟΛΗ

(Γαλ. α' 11-19)

Ας σε επαινεί ο διπλανός σου και όχι το δικό σου στόμα, κάποιος ξένος και όχι τα δικά σου χείλη» (Παροιμίες κζ' 2), είπε ο σοφός Σολομών. Πράγματι, αυτή είναι μια σοφή συμβουλή, διότι ποιος μπορεί να πιστέψει ποτέ στα λόγια ενός ανθρώπου που περιαιτολογεί, δηλαδή κάποιου που επαινεί τον εαυτό του; Όταν ακούμε κάποιον να καυχείται για τον εαυτό του, διστάζουμε να πιστέψουμε στην αλήθεια των λεγομένων του και υποψιαζόμαστε ότι πρόκειται για ψεύτικη και μάταιη καύχηση.

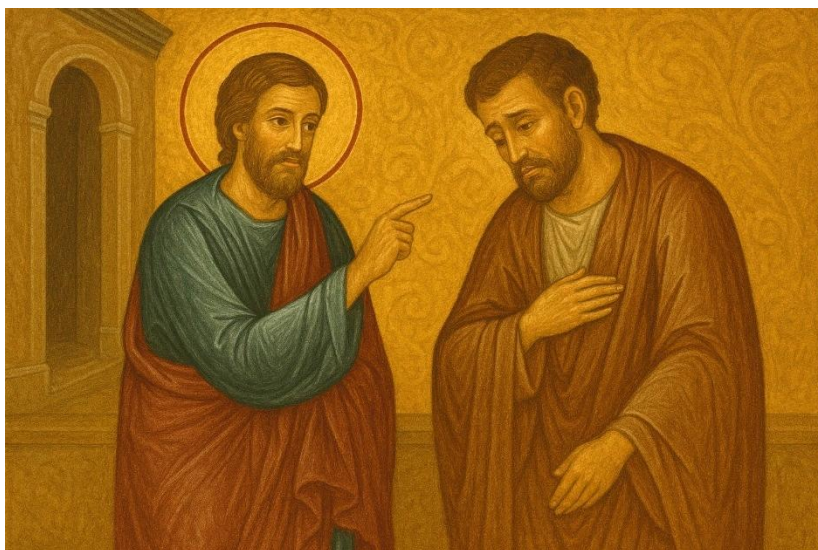
Εάν κάποιος δίνει μαρτυρία για τον εαυτό του, δεν μπορούμε να είμαστε βέβαιοι ότι όσα λέει είναι αληθινά. Ο ίδιος ο Κύριος είπε:

«Αν εγώ μαρτυρώ για τον εαυτό μου, η μαρτυρία μου δεν είναι αληθινή» (Ιωάν. ε' 31).

Και όμως, ο ένδοξος Απόστολος Παύλος, χωρίς καμία συστολή, μάλλον με μεγάλη παρρησία και θάρρος, με ανοιχτό πρόσωπο, δίνει μαρτυρία για τον εαυτό του, επαινώντας τον εαυτό του, και ελπίζει ότι όσοι τον ακούνε θα πιστέψουν σε όσα διακηρύττει για τον ίδιο.

Μέσα από την επιστολή του προς τους Γαλάτες, μιλώντας για την αποστολική του κλήση και το Ευαγγέλιο που κηρύττει, όχι μόνο δεν έχει κανέναν ενδοιασμό, αλλά με μεγάλη παρρησία διακηρύσσει και λέει: «Το Ευαγγέλιο που σας κήρυξα δεν είναι ανθρώπινο. Διότι ούτε το παρέλαβα από άνθρωπο ούτε το διδά-

χθηκα από άνθρωπο, αλλά μου το αποκάλυψε ο ίδιος ο Ιησούς Χριστός» (Γαλ. α' 11-12).⁷

⁷ Η πλήρης ερμηνεία αυτού του αποσπάσματος από την επιστολή προς Γαλάτες του θεσπέσιου Παύλου έχει καταγραφεί για την Κ' Κυριακή, στη σελίδα 264 του παρόντος τόμου. Όποιος επιθυμεί, μπορεί να τη διαβάσει εκεί.

ΚΥΡΙΑΚΗ ΠΡΟ ΤΩΝ ΦΩΤΩΝ

ΕΡΜΗΝΕΙΑ ΤΗΣ ΣΗΜΕΡΙΝΗΣ ΠΕΡΙΚΟΠΗΣ ΑΠΟ ΤΗΝ Β΄ ΠΡΟΣ ΤΙΜΟΘΕΟΝ ΕΠΙΣΤΟΛΗ

(Β΄ Τιμ. δ', 5 - 8)

Μεγάλης αληθινά χάρης αξίωσε ο Θεός τον πατριάρχη Ιακώβ· του έδωσε ο Θεός το χάρισμα να γνωρίσει τον καιρό του θανάτου του· γι' αυτό, αφού κάλεσε τους γιους του, τους έδωσε τις τελευταίες του παραγγελίες, γεμάτες από νουθεσίες, προφητικούς λόγους και θεϊκές ευλογίες: «*Κάλεσε ο Ιακώβ τους γιους του και τους είπε: "Συναχθείτε, για να σας αναγγείλω τι θα σας συμβεί στα τελευταία των ημερών. Συναχθείτε και ακούστε, γιοι του Ιακώβ, ακούστε τον πατέρα σας"*» (Γεν. λθ' 1-2). Μετά τις νουθεσίες, τις προφητείες και τις ευλογίες, τους φανέρωσε ότι πεθαίνει: «*Εγώ*», είπε, «*προστίθεμαι στον λαό μου· θάψτε με μαζί με τους πατέρες μου*» (Γεν. λθ' 29).

Πόσοι από τους στοργικούς πατέρες δεν επιθυμούν αυτή τη χάρη; Κι όμως, λίγοι την αξιώνονται. Ο πανένδοξος Απόστολος Παύλος, εκτός από τα άλλα χαρίσματα του Θεού, αξιώθηκε και αυτού· προείδε, όπως και ο πατριάρχης Ιακώβ, τον καιρό του θανάτου του· γι' αυτό, όχι από το στόμα του – επειδή, ευρισκόμενος τότε στη Ρώμη, ήταν μακριά από την Έφεσο, όπου βρισκόταν το πνευματικό του παιδί, ο Τιμόθεος – αλλά με επιστολή, τον ευλόγησε και τον νουθέτησε, μαζί και όλα τα πνευματικά του παιδιά. Προανήγγειλε επίσης όσα επρόκειτο να συμβούν στην Εκκλησία, λέγοντας: «*Θα έρθει καιρός που δεν θα ανέχονται την υγιή διδασκαλία· αλλά σύμφωνα με τις δικές τους επιθυμίες θα μαζεύουν για τον εαυτό τους δασκάλους, που θα γαργαλούν την ακοή· και από την αλήθεια θα αποστρέψουν την ακοή και θα στραφούν προς τους μύθους*» (Β΄ Τιμ. 4, 3-4). Με αυτά τα

λόγια προείπε τις αιρέσεις που εμφανίστηκαν μετά τους Αποστόλους.

Στη συνέχεια, φανέρωσε ότι πλησιάζει το τέλος της ζωής του: «Ο καιρός της αναχώρησής μου έφτασε» (Β' Τιμ. δ' 6).

Το απόσπασμα αυτής της επιστολής, που αναγνώστηκε σήμερα, περιέχει μέρος των παραγγελιών του και φανερώνει επίσης με ποιον θάνατο επρόκειτο να μεταβεί προς τον Θεό, για να λάβει την ανταπόδοση των αγώνων του. Όποιος ακούσει με ευλάβεια την ερμηνεία της, η καρδιά του γεμίζει κατάνυξη και η ψυχή του λαμβάνει μεγάλη ωφέλεια.

Τέχνον Τιμόθεε, νῆφε ἐν πᾶσι, κακοπάθησον, ἔργον ποίησον εὐαγγελιστοῦ, τὴν διακονίαν σου πληροφόρησον. (Β' Τιμ. δ' 5)

Επειδή προηγουμένως είπε ότι θα έρθει καιρός που οι άνθρωποι θα εγκαταλείψουν τη σωστή διδασκαλία και την αλήθεια και θα προσκολληθούν στους μύθους (Β' Τιμ. δ' 4), γι' αυτό του παραγγέλλει λέγοντας: «Νήφε σε όλα», δηλαδή πρόσεχε, να είσαι σε εγρήγορση σε κάθε υπόθεση, μην αμελείς, μην παραβλέπεις, για να μη χαθούν εκείνοι που ποιμαίνεις· «κακοπάθησε», δηλαδή υπόφερε κάθε κακοπάθεια και ταλαιπωρία για τη δική σου σωτηρία και του πλησίον σου· «κάνε έργο Ευαγγελιστή». Ότι υπήρχαν Ευαγγελιστές στην Εκκλησία, είναι φανερό από τα λόγια αυτά του θεοφόρου Παύλου: «Κι αυτός έδωσε άλλους ως αποστόλους, άλλους ως προφήτες, άλλους ως ευαγγελιστές, άλλους ως ποιμένες και διδασκάλους» (Εφ. δ' 11)· στην τάξη των Ευαγγελιστών ανήκε ο Φίλιππος, ο οποίος ήταν ένας από τους επτά διακόνους· «και όταν μπήκαμε», λέει ο ιερός Λουκάς, «στο σπίτι του Φιλίππου του Ευαγγελιστή, που ήταν ένας από τους επτά, μείναμε κοντά του» (Πράξ. κα' 8).

Από τα έργα δε του Φιλίππου μαθαίνουμε ποιο είναι το έργο του Ευαγγελιστή· ο Φίλιππος, βγαίνοντας από τα Ιεροσόλυμα,

κήρυξε τον Χριστό στη Σαμάρεια (Πράξ. η' 5, 26, 35)· το ίδιο και στον δρόμο που κατέβαινε από τα Ιεροσόλυμα προς τη Γάζα, όπου δίδαξε τον Αιθίοπα ευνούχο· με μια λέξη, κήρυττε το Ευαγγέλιο σε πολλές και διάφορες πόλεις· «Ο Φίλιππος βρέθηκε στην Άζωτο και περνώντας, ευαγγελιζόταν όλες τις πόλεις μέχρι που έφτασε στην Καισάρεια» (Πράξ. η' 40).

Αυτό λοιπόν είναι το έργο του Ευαγγελιστή, να κηρύττει το Ευαγγέλιο στους απίστους· ο Παύλος λοιπόν με αυτά τα λόγια «κάνε έργο Ευαγγελιστή» δεν του παραγγέλλει τίποτα άλλο, παρά να κηρύττει το Ευαγγέλιο. Αλλά και οι Απόστολοι κήρυτταν το Ευαγγέλιο. Ποια είναι η διαφορά μεταξύ Ευαγγελιστή και Αποστόλου;

Πρώτον, ο καθένας από τους Αποστόλους δίδασκε το Ευαγγέλιο σε έναν συγκεκριμένο τόπο της γης· ενώ ο Ευαγγελιστής κηρύττει απροσδιόριστα σε κάθε τόπο και σε κάθε έθνος ανθρώπων. Δεύτερον, οι Απόστολοι δεν ήταν μόνο διδάσκαλοι του Ευαγγελίου, αλλά και αρχιερείς και ποιμένες· οι Ευαγγελιστές, αντίθετα, κήρυτταν μόνο την πίστη στον Χριστό· άλλοι όμως γίνονταν ποιμένες εκεί όπου εκείνοι είχαν σπείρει τον σπόρο του Ευαγγελίου.

Το δε «την διακονία σου πληροφόρησε» σημαίνει: ολοκλήρωσε το επισκοπικό σου έργο, ή: δίδασκε και ζούσε με τέτοιο τρόπο, ώστε όσοι ακούν τον διδακτικό σου λόγο και βλέπουν τον τρόπο ζωής σου σύμφωνα με τα λόγια σου, να πείθονται ότι αυτά που διδάσκεις είναι αληθινά. Με τα παρακάτω, ο Παύλος του δηλώνει για ποιον λόγο του έγραφε αυτές τις παραγγελίες.

Ἐγὼ γὰρ ἤδη σπένδομαι, καὶ ὁ καιρὸς τῆς ἐμῆς ἀναλύσεως ἐφέστηκε. (Β' Τιμ. δ' 6)

Το «σπένδομαι» σημαίνει θυσιάζομαι, σφαγιάζομαι, προσφέρω τον εαυτό μου ως θυσία. Δες επίσης ότι ο τρισμακάριος Παύλος όχι μόνο γνώρισε πως πλησίασε ο καιρός κατά τον οποίο επρόκειτο να

μεταβεί στον ποθούμενο από αυτόν Χριστό, αλλά γνώρισε ακόμη ότι επρόκειτο να τελειώσει τη ζωή του με μαρτύριο και να προσφέρει το αίμα του ως θυσία στον Θεό.

Και αυτό πράγματι έγινε, γιατί στη Ρώμη, με διαταγή του Νέρωνα, του κόπηκε η κεφαλή. Επειδή, λέει, ετοιμάζομαι να θυσιαστώ για την αγάπη του Χριστού και πλησίασε πια ο καιρός κατά τον οποίο η ψυχή μου πρόκειται να χωριστεί από το σώμα μου, γι' αυτό σου έγραψα, Τιμόθεε, αυτές τις τελευταίες νουθεσίες και παραγγελίες. Τον προτρέπει δε στην εκπλήρωση των παραγγελιών και με τα έργα, προβάλλοντάς του ως παράδειγμα τα δικά του κατορθώματα.

Τὸν ἀγῶνα τὸν καλὸν ἡγώνισμαι, τὸν δρόμον τετέλεκα, τὴν πίστιν τετήρηκα· (Β' Τιμ. 8' 7)

Ποιος είναι ο αγώνας που ο Παύλος αγωνίστηκε; Οι φοβεροί διωγμοί, οι θανατηφόροι κίνδυνοι, η φυλακή, τα δεσμά, η αλυσίδα, οι μαστιγώσεις, η θηριομαχία και τα υπόλοιπα παθήματα, όσα με τόση γενναιότητα υπέρ του Χριστού υπέμεινε ο αδαμάντινος (Α' Κορ. ιε' 32). Καλός δε είναι αυτός ο αγώνας, επειδή είναι θεάρεστος και φέρνει τα αιώνια αγαθά· είπε δε «τον αγώνα τον καλόν», για να τον ξεχωρίσει από τον κακό αγώνα, διότι ο αγώνας που κάνουν οι ματαιόφρονες άνθρωποι για τη δόξα, τον πλούτο και τη ματαιότητα του κόσμου, είναι κακός αγώνας, επειδή φέρνει κακία και αιώνια κακά.

Και ποιος είναι ο δρόμος που τελείωσε ο αείμνηστος; Ο δρόμος του Ευαγγελικού κηρύγματος, τον οποίο ολοκλήρωσε διασχίζοντας «από την Ιερουσαλήμ και γύρω, μέχρι το Ιλλυρικό» (Ρωμ. ιε' 19)· ως δρόμο πρέπει επίσης να θεωρήσουμε και τη σκάλα όλων των αρετών, στην οποία αυτός ανέβηκε, αλλά και την περίοδο της πρόσκαιρης ζωής του. Την πίστη στον Χριστό την φύλαξε, γιατί, αν και γι' αυτήν διωκόταν και κινδύνευε, και αν κάθε μέρα υπέμενε θανατη-

φόρες θλίψεις, όμως δεν την αρνήθηκε, αλλά τη διατήρησε ενώπιον βασιλέων και τυράννων και μέσα σε τόσους φόβους και παθήματα.

λοιπόν ἀπόκειται μοι ὁ τῆς δικαιοσύνης στέφανος, ὃν ἀποδώσει μοι ὁ Κύριος ἐν ἐκείνῃ τῇ ἡμέρᾳ, ὁ δίκαιος κριτής, οὐ μόνον δὲ ἐμοί, ἀλλὰ καὶ πᾶσι τοῖς ἡγαπηκόσι τὴν ἐπιφάνειαν αὐτοῦ. (Β΄ Τιμ. δ΄ 8)

Η εκτέλεση των εντολών του Παύλου απαιτούσε από τον Τιμόθεο προθυμία, για να μπορέσει να τις φέρει εις πέρας. Γι' αυτό ο θεϊός διδάσκαλός του τον ενθαρρύνει, και μαζί του ενθαρρύνει όλους όσοι υπηρετούν τον Κύριο, προβάλλοντας τις ουράνιες ανταμοιβές του Θεού.

Επειδή, λέει, αγωνίστηκα τον καλό αγώνα των αρετών, ολοκλήρωσα τον δρόμο του Ευαγγελικού κηρύγματος και φύλαξα ακλόνητη την πίστη στον Χριστό, «λοιπόν μου φυλάσσεται», δηλαδή είναι λογικό ότι είναι ετοιμασμένος για μένα «ο στέφανος της δικαιοσύνης», δηλαδή η βασιλεία που δίνεται ως ανταπόδοση για την αρετή. Δεν είπε «θα μου δώσει», αλλά «θα μου αποδώσει», για να δείξει ότι μια τέτοια ανταπόδοση είναι χρέος απέναντι στη δικαιοσύνη του Θεού· γι' αυτό και μνημονεύει τον δίκαιο Κριτή και την ημέρα της δίκαιης κρίσης, λέγοντας «τον οποίο θα μου αποδώσει ο Κύριος ἐκείνη την ημέρα, ο δίκαιος Κριτής».

Ο δίκαιος Κριτής, κατά την ημέρα της δίκαιης κρίσης, δίκαια αποδίδει τα βραβεία της δικαιοσύνης σε όσους αγωνίστηκαν για την πίστη και την αρετή. Και για να μη νομίσει κάποιος ότι μιλά μόνο για τον εαυτό του, προσθέτει: «όχι μόνο σε μένα, αλλά και σε όλους όσοι αγάπησαν την επιφάνειά Του». Μη νομίσετε ότι ο στέφανος της δικαιοσύνης είναι ετοιμασμένος μόνο για μένα· γιατί αυτός είναι έτοιμος για όλους όσοι αγάπησαν «την επιφάνειά Του», δηλαδή για όλους τους δικαίους. Αυτοί αγαπούν την επιφάνειά Του, επιθυμούν

δηλαδή να έρθει για να κρίνει ζωντανούς και νεκρούς, ώστε να απολαύσουν τη «βασιλεία που έχει ετοιμαστεί για αυτούς από καταβολής κόσμου» (Ματθ. 25, 34)· ενώ οι τρισάθλιοι αμαρτωλοί δεν την αγαπούν, αλλά τρέμουν μια τέτοια θεία παρουσία, σκεπτόμενοι την κόλαση που τους περιμένει.

ΚΥΡΙΑΚΗ ΜΕΤΑ ΤΑ ΦΩΤΑ

ΕΡΜΗΝΕΙΑ ΤΗΣ ΣΗΜΕΡΙΝΗΣ ΠΕΡΙΚΟΠΗΣ ΑΠΟ ΤΗΝ ΠΡΟΣ ΕΦΕΣΙΟΥΣ ΕΠΙΣΤΟΛΗ

(Εφεσ. δ' 7-13)

ὁ δημιουργήματα ἐπλασε ἡ παντοδύναμη δεξιὰ τοῦ Υἱοῦ τοῦ Θεοῦ· τὸ ἓν εἶναι υἱκὸν, καὶ αὐτὸ εἶναι ὁ κόσμος· τὸ ἄλλο εἶναι πνευματικόν, καὶ αὐτὸ εἶναι ἡ Ἐκκλησία. Ἡ Ἐκκλησία ἔχει δύο μέρη· τὸ ἓν εἶναι στὸν οὐρανόν, ὅπου βρίσκονται οἱ ἄγγελοι καὶ τὰ πνεύματα τῶν δικαίων, τὸ ὁποῖο ὀνομάζεται ὅρος Σιών, καὶ ἐπουράνια Ἱερουσαλήμ, καὶ πανήγυρη, καὶ Ἐκκλησία «πρωτοτόκων ποὺ εἶναι καταγεγραμμένοι στους οὐρανοὺς» (Εβρ. ιβ' 23)· τὸ ἄλλο εἶναι στὴ γῆ, ὅπου βρίσκεται τὸ πλήρωμα τῶν πιστῶν· καὶ αὐτὸ εἶναι ὁ οἶκος τοῦ Θεοῦ, «στήλος καὶ θεμέλιο τῆς ἀλήθειας» (Α' Τιμ. γ' 15).

Ὅπως ἀπὸ τὴν ἀρχὴ τοῦ κόσμου ἀρχισε ἡ Ἐκκλησία τοῦ οὐρανοῦ με τὴ δημιουργία τῶν ἀγγέλων, ἔτσι καὶ ἡ ἐπίγεια Ἐκκλησία· γιατί οἱ πιστοὶ καὶ ἅγιοι ἄνθρωποι, ἀπὸ τὸν Ἀδάμ ἕως τὸν Μωυσή, ἦταν ἡ προ τοῦ Νόμου Ἐκκλησία· ἀπὸ τὸν Μωυσή ἕως τὸν Χριστό, ἦταν ἡ ἐν Νόμῳ· καὶ ἀπὸ τὸν Χριστό ἕως τὴ συντέλεια τοῦ κόσμου, εἶναι ἡ ἐν Χάριτι. Ἡ μὲν στὸν οὐρανόν εἶναι αἰώνια καὶ ἀτελεύτητη· ἡ δὲ στὴ γῆ θὰ λάβει τέλος, ὅταν τελειώσει ὁ κόσμος.

Στα μέλη αὐτῶν τῶν δύο δημιουργημάτων ὁ πάνσοφος Παῦλος σημείωσε διαφορὲς καὶ ἀνισότητες· καὶ γιὰ τὸν κόσμον εἶπε: «Δεν εἶναι κάθε σὰρκα ἡ ἴδια σὰρκα· ἄλλη εἶναι ἡ σὰρκα τῶν ἀνθρώπων, ἄλλη τῶν ζώων, ἄλλη τῶν ψαριῶν καὶ ἄλλη τῶν πτηνῶν. Υπάρχουν καὶ σώματα ἐπουράνια καὶ σώματα ἐπίγεια· ἀλλὰ ἄλλη ἡ δόξα τῶν ἐπουρανίων καὶ ἄλλη τῶν ἐπιγείων· ἄλλη ἡ δόξα

του ήλιου, άλλη της σελήνης και άλλη των άστρων· και αστέρι από αστέρι διαφέρει σε δόξα» (Α΄ Κορ. ιε΄ 39-41).

Για την Εκκλησία του ουρανού φανέρωσε ότι σε αυτήν υπάρχουν αρχάγγελοι, άγγελοι, αρχές, δυνάμεις, θρόνοι, κυριότητες, εξουσίες (Α΄ Θεσ. δ΄ 16, Ρωμ. η΄ 38, Κολ. α΄ 16)· για την επίγεια Εκκλησία κήρυξε, λέγοντας: «Και αυτός έδωσε άλλους μεν αποστόλους, άλλους δε προφήτες, άλλους δε ευαγγελιστές, άλλους δε ποιμένες και διδασκάλους» (Εφ. δ΄ 11). Είχε δε και η προ του Νόμου Εκκλησία θυσιαστές —μάρτυρας αυτού ο Άβελ— και πατριάρχες —μάρτυρες αυτού ο Αβραάμ, ο Ισαάκ και ο Ιακώβ, και οι δώδεκα απόγονοί του— και ιερείς· μάρτυρας αυτού ο Μελχισεδέκ, που ήταν «ιερέας του Θεού του Υψίστου» (Γεν. ιδ΄ 18). Ομοίως και η εν Νόμω Εκκλησία είχε αρχιερείς, ιερείς, Λευίτες και λαό.

Για να μην πλανηθεί κάποιος και νομίσει ότι αυτοί οι βαθμοί και οι ανισότητες που βλέπουμε στην Εκκλησία θεσπίστηκαν από ανθρώπινη επινόηση και τέχνη, διδάσκει ο θεός διδάσκαλος και από ποιον, και για ποιο λόγο, και με ποιο σκοπό νομοθετήθηκαν. Αυτά περιέχει η περικοπή της προς Εφεσίους επιστολής του, που διαβάστηκε σήμερα. Και για να πληροφορηθείτε σχετικά, ακούστε με προσοχή την ερμηνεία της.

Ἀδελφοί, ἐνὶ ἐκάστῳ ἡμῶν ἐδόθη ἡ χάρις κατὰ τὸ μέτρον τῆς δωρεᾶς τοῦ Χριστοῦ. (Εφ. δ΄ 7)

Ποιο είναι το μέτρο της δωρεάς του Χριστού; Είναι η αρετή. Αυτή καθορίζει το μέτρο της δωρεάς του Χριστού· όσο μεγαλύτερη είναι η αρετή σας, τόσο μεγαλύτερο είναι και το μέτρο του χαρίσματος του Χριστού που σας δίνεται. Αυτό το δίδαξε ο ίδιος ο Κύριος, λέγοντας: «Δίνετε, και θα σας δοθεί· μέτρο καλό, πιεσμένο, κουνημένο και γεμάτο θα δώσουν στον κόρφο σας· γιατί με το ίδιο μέτρο που μετράτε, θα μετρηθεί και σε σας» (Λουκ. ζ΄ 38).

Αλλά αυτό, θα πεις, δεν είναι δωρεά, αλλά ανταπόδοση. Είναι δωρεά· πρώτον, επειδή η αρετή είναι έργο της βοήθειας του Θεού·

διότι εμείς, χωρίς Αυτόν, καμιά αρετή δεν μπορούμε να κατορθώσουμε («χωρίς εμένα δεν μπορείτε να κάνετε τίποτε» — Ιωάν. ιε' 5)· δεύτερον, επειδή το χάρισμα του Θεού δεν έχει καμία αναλογία με την αρετή μας, αλλά την υπερβαίνει κατά πολύ.

Πώς λοιπόν η αρετή είναι μέτρο της δωρεάς του Χριστού, αφού δεν έχει καμία σύγκριση με αυτήν; Η αρετή δίνει μόνο την αφορμή στον Θεό να χύσει το έλεός Του επάνω μας· η πολλή αρετή, περισσότερο· η λίγη, λιγότερο. Από αυτή την άποψη, η αρετή γίνεται μέτρο της μεγαλύτερης ή μικρότερης δωρεάς του Χριστού, ακόμη κι αν δεν έχει καμία αναλογία με αυτήν.

«Χάρη» κατά τη δωρεά του Χριστού ονόμασε ο Απόστολος τους εκκλησιαστικούς βαθμούς και τα χαρίσματα (Εφ. δ' 11), όπως φαίνεται καθαρά από τα παρακάτω λόγια του. Σημείωσε δε το «δόθηκε», για να πληροφορηθείς ότι αυτά τα χαρίσματα δεν επινοήθηκαν από ανθρώπινο νου, αλλά δόθηκαν από τη χάρη του Θεού. Και για να το αποδείξει, παραθέτει την εξής ψαλμική προφητεία, λέγοντας...

Διὸ λέγει· ἀναβάς εἰς ὕψος ἠχμαλώτευσεν αἰχμαλωσίαν καὶ ἔδωκε δόματα τοῖς ἀνθρώποις. (Εφ. δ' 8)

Ο προφητάναξ Δαβίδ έψαλε: «Ανέβηκες σε ύψος, αιχμαλώτευσες αιχμαλωσία, έλαβες δώρα από τους ανθρώπους» (Ψαλμ. ξζ' 19). Γιατί λοιπόν ο θεόπνευστος Παύλος, παραθέτοντας τη μαρτυρία αυτού του προφητικού λόγου, μετατρέπει το ρήμα σε τρίτο πρόσωπο και, αντί για «έλαβε», λέει «έδωσε»;

Ο Δαβίδ, μιλώντας ιστορικά για την απελευθέρωση του Ισραηλιτικού λαού από την αιχμαλωσία του Φαραώ, αναφέρει τα δάνεια που οι Αιγύπτιοι έδωσαν στους Ισραηλίτες. Επειδή αυτό έγινε με τη συνεργεία της θείας χάριτος —όπως μαρτυρεί η Αγία Γραφή λέγοντας: «Και έδωσε ο Κύριος τη χάρη Του στον λαό Του απέναντι στους Αιγυπτίους, και τους δάνεισαν και σκύλευσαν τους Αιγυπτίους» (Έξ. ιβ' 36)— γι' αυτό ο Προφήτης, υμνώντας τον Θεό γι' αυτό, Του αποδίδει το «έλαβε».

Θεέ, λέει, υψώθηκες και δοξάστηκες, καθιστώντας δούλους Σου τους Ισραηλίτες, οι οποίοι ήταν αιχμάλωτοι και σκλάβοι του Φαραώ· έλαβες από τους Αιγυπτίους δώρα, δηλαδή τα δάνεια, και τα έδωσες στους Ισραηλίτες. Ο δε θεόπνευστος Παύλος, όπως αλληγόρησε τους δύο γιους του Αβραάμ, την Άγαρ και τη Σάρρα (Γαλ. δ' 24) και φανέρωσε το προφητικό τους νόημα, έτσι, εφαρμόζοντας στον Χριστό τα λόγια του Δαβίδ, αποκάλυψε το προφητικό και μυστικό περιεχόμενό τους.

Είδε τον Ισραηλιτικό λαό, που ήταν αιχμάλωτος και σκλάβος του Φαραώ, ως τύπο του γένους των ανθρώπων, οι οποίοι ήταν αιχμάλωτοι και δούλοι του διαβόλου, λατρεύοντάς τον με την προσκύνηση των ειδώλων και εκτελώντας το θέλημά του μέσα από πονηρά έργα. Γι' αυτό μίλησε σε τρίτο πρόσωπο, λέγοντας «έδωσε» και όχι «έλαβε», επειδή ο Ιησούς Χριστός δεν έλαβε από ανθρώπους τα δώρα, αλλά, έχοντας όλη την εξουσία «στον ουρανό και στη γη» (Ματθ. κη' 19), την οποία Του έδωσε ο Πατέρας Του, χάρισε στους πιστούς Του τα θεία Του χαρίσματα. «Ανέβηκε», λέει, «ο Ιησούς Χριστός σε ύψος», δηλαδή αναλήφθηκε στον ουρανό· «αιχμαλώτευσε», δηλαδή έλκυσε και υπέταξε στην εξουσία Του την αιχμαλωσία, δηλαδή το αιχμάλωτο ανθρώπινο γένος, και τους έδωσε τα θεία Του δώρα.

Εφάρμοσε λοιπόν ο ιερομύστης αυτά τα προφητικά λόγια στον Ιησού Χριστό, κατά τη συνήθειά του, για τον οποίο έλεγε: «Αιχμαλωτίζοντας κάθε νόημα στην υπακοή του Χριστού» (Β' Κορ. ι' 5)· και συγχρόνως δίδαξε ότι «αφαιρείται το κάλυμμα» (Β' Κορ. γ' 16) της Παλαιάς Διαθήκης, όταν τα λόγια της εφαρμόζονται στον Ιησού Χριστό. Και επειδή ανέφερε την ανάβαση, αφήνοντας τη σειρά του λόγου σαν σε παρέκβαση, συνεχίζει λέγοντας...

Τὸ δὲ ἀνέβη τί ἐστὶν εἰ μὴ ὅτι καὶ κατέβη πρῶτον εἰς τὰ κατώτερα μέρη τῆς γῆς; (Εφ. δ' 9)

Η ανάβαση δεν σημαίνει πάντοτε και κάθοδο, διότι πολλές φορές ανεβαίνουμε, αν και προηγουμένως δεν έχουμε κατέβει, αλλά από την αρχή βρισκόμαστε χαμηλά. Στον Ιησού Χριστό όμως ταιριάζει κατεξοχήν αυτός ο αποστολικός λόγος, επειδή η ανάβασή Του σημαίνει ότι πρώτα κατέβηκε και έπειτα ανέβηκε. Άκουσε τη σειρά του λόγου.

Ο Ιησούς Χριστός, ως Υιός και Λόγος του Θεού, ομοούσιος με τον Πατέρα και συνυπάρχων μαζί Του, βρισκόταν εξαρχής σε τέτοιο άπειρο ύψος, ώστε δεν υπάρχει άλλο ανώτερο από αυτό· διότι ποιο άλλο ύψος είναι ανώτερο από τον κόλπο του Θεού, στον οποίο υπήρχε «ο Μονογενής Υιός, ο ὢν εἰς τὸν κόλπον τοῦ Πατρὸς»; (Ιω. 1, 18). Επειδή λοιπόν ο Δαβίδ, προφητεύοντας για τον Χριστό, είπε: «*Ανέβηκες σε ὕψος*», απ' αυτό ο Παύλος συμπεραίνει ότι ο Δαβίδ με την ανάβαση προείπε και την κάθοδο. Και πράγματι, το συμπέρασμα είναι ορθό· διότι ο Μονογενής Υιός, ως Θεός, είναι πανταχού παρών, και δεν υπάρχει τόπος στον οποίο να μην υπάρχει, ούτε ὕψος ανώτερο από το ὕψος στο οποίο βρίσκεται ο Θεός.

Αφού λοιπόν ο Προφήτης είπε ότι ανέβηκε, αναγκαστικά ομολόγησε και κάθοδο, η οποία έγινε πριν από την ανάβαση· με το να πει «*ανέβηκε*», ομολόγησε ότι πρώτα κατέβηκε από τον ουρανό, δηλαδή «*άδειασε τον εαυτό του, παίρνοντας μορφή δούλου, γενόμενος ὁμοιος με τους ανθρώπους και, ως ἄνθρωπος, ταπείνωσε τον εαυτό του, υπακούοντας μέχρι θανάτου, και μάλιστα θανάτου σταυρικού*» (Φιλιπ. β' 7-8)· κατέβηκε στα κατώτερα μέρη της γης, δηλαδή στον τάφο όπου ετάφη, όπως λέει: «*Με έβαλες σε λάκκο βαθύ, σε σκοτεινά και σε σκιά θανάτου*» (Ψαλμ. πζ' 6), και «*Η υπόστασή μου στα κατώτατα της γης*» (Ψαλμ. ρλη' 15)· ακόμη και στον Άδη, όπως ο Προφήτης και προπάτοράς Του προείπε: «*Δεν θα αφήσεις την ψυχή μου στον Άδη, ούτε θα επιτρέψεις στον Όσιό σου να δει φθορά*» (Ψαλμ. ιε' 10).

Πρώτα λοιπόν κατέβηκε από τον ουρανό, χωρίς να αποχωριστεί από τους κόλπους του Πατέρα, και, αφού έγινε ἄνθρωπος, πέθανε και ετάφη, και αναστήθηκε· έπειτα, ανελήφθη και ανέβηκε ως ἄνθρωπος στον ουρανό, «και κάθισε στα δεξιά του θρόνου της μεγα-

λωσύνης στους ουρανούς» (Εβρ. η' 1). Και για να μην νομίσει κανείς ότι άλλος είναι Αυτός που κατέβηκε από τον ουρανό και άλλος Αυτός που ανέβηκε, συμπληρώνει λέγοντας...

Ὁ καταβάς αὐτός ἐστι καὶ ὁ ἀναβάς ὑπεράνω πάντων τῶν οὐρανῶν, ἵνα πληρώσῃ τὰ πάντα. (Εφ. δ':10)

Ακούγοντας «κάθοδο», μην νομίσεις ότι πρόκειται για μετακίνηση τόπου· διότι έγινε θεϊκή συγκατάβαση, όχι τοπική μετάβαση, αλλά να εννοήσεις «κένωση», ταπείνωση, ενανθρώπιση, όπως αλλού δίδαξε ο ίδιος Απόστολος (Φιλιπ. β' 7-8). Δεν είναι άλλος αυτός που κατέβηκε από τον ουρανό και άλλος αυτός που ανέβηκε σε αυτόν, αλλά ο ίδιος Υιός του Θεού είναι εκείνος που, κατεβαίνοντας από τον ουρανό, σαρκώθηκε στη μήτρα της Αειπαρθένου Μητέρας Του· και ο ίδιος που ανέβηκε στον ουρανό, κατέβηκε στη γη ως Θεός και ανέβηκε στον ουρανό ως άνθρωπος. Κατέβηκε άσαρκος και ανέβηκε ενσαρκωμένος. Και ανέβηκε, λέει, «υπεράνω όλων των ουρανών».

Σχετικά με αυτό, σημείωσε ότι τρεις είναι οι ουρανοί· δύο μάλιστα αναφέρει ο Μωυσής, λέγοντας: «Στην αρχή δημιούργησε ο Θεός τον ουρανό και τη γη» (Γεν. α' 1, 6, 8) — ιδού ο ένας· «Και είπε ο Θεός, ας γίνει στερέωμα, και ονόμασε ο Θεός το στερέωμα ουρανό» — ιδού και ο άλλος. Επειδή δε ακούμε ότι η θεία Γραφή ονόμασε «πετεινά του ουρανού» (Ψαλμ. η' 8) τα πουλιά που πετούν στην ατμόσφαιρα, είναι φανερό ότι και η ατμόσφαιρα λέγεται «ουρανός». Ιδού λοιπόν οι τρεις ουρανοί. Από αυτό οι Εβραίοι, θεωρώντας τον ουρανό διαιρεμένο σε τρία μέρη, ονομάζουν το κατώτερο «νεφελοφόρο», το ανώτερο «αστεροφόρο» και το ανώτατο «αγγελοφόρο».

Υπεράνω λοιπόν όλων αυτών των ουρανών, ανεβαίνοντας ο Ιησούς Χριστός «κάθισε στα δεξιά του Θεού» (Πράξ. ζ' 55)· ανέβηκε δε, ώστε και με τη σάρκα να πληρώσει τα πάντα με την εξουσία Του, όπως πριν από τη σάρκωση πληρούσε τα πάντα με τη δύναμη της θεότητάς Του. Έχει όμως και άλλο νόημα αυτή η φράση «ανέβηκε»· ότι ανέβηκε για να πληρώσει, με την αποστολή του Παναγί-

ου Πνεύματος, όλους τους πιστούς σε Αυτόν με τα θεία Του χαρίσματα. Αυτό το νόημα όχι μόνο συμφωνεί με το «να πληρωθείτε με όλο το πλήρωμα του Θεού» (Εφ. γ' 19), αλλά και με τα λόγια που ακολουθούν, με τα οποία, επιστρέφοντας στον αρχικό του σκοπό, δηλαδή στη διανομή του μέτρου της δωρεάς του Χριστού, λέει...

Καὶ αὐτὸς ἔδωκε τοὺς μὲν Ἀποστόλους, τοὺς δὲ Προφῆτας, τοὺς δὲ Εὐαγγελιστάς, τοὺς δὲ Ποιμένας καὶ Διδασκάλους, (Εφ. δ' 11)

Απόστολοι ήταν εκείνοι που εξέλεξε και έστειλε ο Κύριος Ιησούς, για να κηρύξουν τα δόγματα της ευσεβούς πίστης και τη νομοθεσία της αγαθότητας (Ματθ. 10, 5· Λουκ. 10, 1· Πράξ. 20, 17)· και αυτοί ήταν οι δώδεκα, οι εβδομήντα, καθώς και ο θεόκλητος Παύλος.

Προφήτες εδώ δεν εννοεί αυτούς που προφήτευσαν πριν από τον Χριστό, αλλά εκείνους που μετά τον Χριστό προέλεγαν τα μέλλοντα να συμβούν. Τέτοιιοι προφήτες, που ήταν συγχρόνως και διδασκαλοι, ήταν: «Ο Βαρνάβας, και Συμεών, ο αποκαλούμενος Νίγερ, και Λούκιος ο Κυρηναίος, ο Μαναήν, σύντροφος του Ηρώδη του τετράρχη, και ο Σαύλος» (Πράξ. ιγ' 1)· επίσης ο Ιούδας και ο Σίλας, καθώς και οι «κατελθόντες από τα Ιεροσόλυμα προφήτες στην Αντιόχεια» (Πράξ. ιε' 32). Ανάμεσά τους και ο Άγαβος, ο οποίος προείπε το μεγάλο λιμό που έγινε «επί Κλαυδίου Καίσαρος» (Πράξ. ια' 27-28), καθώς και τα δεσμά του Παύλου στα Ιεροσόλυμα· επίσης και οι τέσσερις παρθένες, θυγατέρες του Φιλίππου, που ήταν ένας από τους επτά διακόνους.

Ευαγγελιστές ήταν οι συγγραφείς των Αγίων Ευαγγελίων και κάποιοι άλλοι, οι οποίοι περιόδευσαν παντού χωρίς περιορισμό, κηρύττοντας το Ευαγγέλιο (Πράξ. 21, 11)· τέτοιιοι ήταν «Κύπριοι και Κυρηναίοι, οι οποίοι, όταν μπήκαν στην Αντιόχεια, μιλούσαν στους Ελληνιστές, ευαγγελιζόμενοι τον Κύριο Ιησού» (Πράξ. ια' 20)· Ευαγγελιστής ήταν και ο τρισμακάριος Φίλιππος, ο πατέρας των προφητίδων (Πράξ. κα' 8).

Ποιμένες ήταν εκείνοι που είχαν τοποθετηθεί σε κάθε πόλη και χώρα για να ποιμαίνουν την εκεί Εκκλησία· τέτοιοι ήταν ο Τιμόθεος και ο Τίτος, ο πρώτος επίσκοπος της Εφέσου και ο δεύτερος της Κρήτης. Αυτούς τους ίδιους ο Παύλος ονόμασε και διδασκάλους, ενώνοντας τα δύο ονόματα και λέγοντας «ποιμένες και διδασκάλους», επειδή για κάθε εκκλησιαστικό ποιμένα είναι αναγκαίο και ουσιώδες καθήκον να διδάσκει.

Αυτά, λέει, τα πνευματικά χαρίσματα —δηλαδή το αποστολικό, το προφητικό, το ευαγγελιστικό, το ποιμαντικό και το διδασκαλικό— τα έδωσε ο ίδιος ο Κύριος στους ανθρώπους. Και φανέρωσε με τα παρακάτω και για ποιον σκοπό έδωσε αυτά τα χαρίσματα.

πρὸς τὸν καταρτισμὸν τῶν Ἀγίων εἰς ἔργον διακονίας, εἰς οἰκοδομὴν τοῦ σώματος τοῦ Χριστοῦ, (Εφ. δ' 12)

Πολλές φορές ο Παύλος ονομάζει «αγίους» τους πιστούς, διότι γι' αυτό προσκλήθηκαν από τον Θεό στην πίστη —για να γίνουν άγιοι— και επειδή κάθε αληθινά πιστός πράττει έργα άγια. Σώμα δε του Χριστού είναι η Εκκλησία: «Ανταναπληρώνω», λέει, «τα υστερήματα των θλίψεων του Χριστού στη σάρκα μου υπέρ του σώματός Του, το οποίο είναι η Εκκλησία» (Κολ. α' 24). Η Εκκλησία, δηλαδή οι πιστεύοντες στον Χριστό, είναι το μυστικό σώμα του Ιησού Χριστού, επειδή αυτοί είναι ενωμένοι μαζί Του· «Όσοι γαρ εις Χριστόν εβαπτίσθητε, Χριστόν ενεδύσασθε» (Γαλ. γ' 27).

Ακούς για ποιο σκοπό και τελικό στόχο δίνει ο Θεός στους ανθρώπους τα πνευματικά αξιώματα και διακονήματα; «Για τον καταρτισμό», λέει, «των αγίων», δηλαδή για να τελειοποιούν και να ανεβάζουν στην πνευματική ολοκλήρωση τους πιστούς· «για έργο διακονίας», που σημαίνει να υπηρετούν τους πιστούς στις πνευματικές τους ανάγκες· «για οικοδομή του σώματος του Χριστού», δηλαδή ώστε, επιστρέφοντας τους απίστους και αμαρτωλούς και στηρίζοντας τους πιστούς και τους φίλους της αρετής, να αυξάνουν την Εκκλησία του Χριστού.

Αλλοίμονο λοιπόν σε εκείνους που, ενώ λαμβάνουν εκκλησιαστικά αξιώματα και χαρίσματα, τα χρησιμοποιούν όχι για τον κατάρτισμό, την υπηρεσία και την οικοδομή των πιστών, αλλά για ίδιο κέρδος, ανάπαυση και τιμή. Άκουσε τώρα και μέχρι τότε όσοι λαμβάνουν τέτοια χαρίσματα έχουν χρέος να επιμένουν στο έργο της διακονίας που τους δόθηκε.

μέχρι καταντήσωμεν οί πάντες εις τὴν ἐνότητα τῆς πίστεως καὶ τῆς ἐπιγνώσεως τοῦ υἱοῦ τοῦ Θεοῦ, εἰς ἄνδρα τέλειον, εἰς μέτρον ἡλικίας τοῦ πληρώματος τοῦ Χριστοῦ.
(Εφ. δ' 13)

Ενότητα της πίστεως είναι η συμφωνία και η ομογνωμοσύνη στα ορθά δόγματα της πίστεως και στις άγιες εντολές του Ευαγγελίου. «Συμπληρώστε μου», έλεγε ο Απόστολος, «τη χαρά, ώστε να φρονείτε όλοι το ίδιο, να έχετε την ίδια αγάπη, να είστε ομόψυχοι και να σκέφτεστε το ίδιο» (Φιλιπ. β' 2). Επίγνωση δε του Υιού του Θεού είναι η γνώση της ομοουσιότητάς Του με τον Θεό και Πατέρα, καθώς και της θείας Του ενανθρώπησης για τη σωτηρία μας, αλλά και όλων όσα πιστεύονται ορθοδόξως γι' Αυτόν· και αυτή η γνώση γίνεται αιτία της αιώνιας ζωής· «Αυτή δε είναι η αιώνια ζωή: να γνωρίζουν εσένα, τον μόνο αληθινό Θεό, και τον Ιησού Χριστό που έστειλες» (Ιωάν. ιζ' 3).

Τι σημαίνει το «εις άνδρα τέλειον, εις μέτρον ηλικίας»; Οι ηλικίες του ανθρώπου είναι διάφορες: η βρεφική, η νηπιακή, η παιδική, η νεανική, η ανδρική και η γεροντική· πριν φτάσει ο άνθρωπος στην ανδρική ηλικία, το σώμα του είναι ατελές· όταν όμως φτάσει «εις άνδρα τέλειον», τότε έχει τελειωμένη και ολοκληρωμένη όλη τη διάπλαση του σώματός του. Το μέτρο, λοιπόν, της ανδρικής ηλικίας είναι η τελειότητα του ανθρώπινου σώματος. Το «εις άνδρα τέλειον, εις μέτρον ηλικίας», μεταφορικά νοούμενο, σημαίνει την πνευματική τελειότητα του ανθρώπου, δηλαδή τον τέλειο άνθρωπο στην πίστη και στην αρετή. Αυτό το επιβεβαιώνουν και τα λόγια που ακολουθούν, όπου ο Απόστολος, αφού είπε «εις άνδρα τέλειον, εις μέ-

τρον ηλικίας», προσθέτει: «ώστε να μη είμαστε πλέον νήπιοι, κυματιζόμενοι και παρασυρόμενοι από κάθε άνεμο διδασκαλίας» (Εφ. δ' 14).

Ποιο είναι το πλήρωμα του Χριστού; Είναι η Εκκλησία του Χριστού, όπως ο ίδιος ο Παύλος το εξηγεί: «Και Αυτόν έδωσε κεφαλή πάνω απ' όλα στην Εκκλησία, η οποία είναι το σώμα Του, το πλήρωμα Εκείνου που γεμίζει τα πάντα σε όλα» (Εφ. α' 22-23). Πλήρωμα του Χριστού λέγεται η Εκκλησία, δηλαδή οι πιστεύοντες σε Αυτόν, επειδή αυτοί είναι τα μέλη της Εκκλησίας, δηλαδή του μυστικού σώματος του Χριστού, το οποίο έχει Αυτόν ως κεφαλή (Α' Κορ. ιβ' 27). Όπως τα μέλη χωρίς κεφαλή δεν αποτελούν πλήρες και τέλειο σώμα, έτσι και η κεφαλή χωρίς τα υπόλοιπα μέλη είναι σώμα ελλιπές και ατελές. Επειδή λοιπόν οι πιστοί, που είναι μέλη του όλου μυστικού σώματος του Χριστού, το συμπληρώνουν και το ολοκληρώνουν, γι' αυτό λέγονται «πλήρωμα του Χριστού», δηλαδή πλήρωμα της Εκκλησίας του Χριστού, της οποίας Αυτός είναι η κεφαλή.

Ιδού λοιπόν όλο το νόημα των προκείμενων αποστολικών λόγων: Όλοι όσοι έχουν αποστολικό, προφητικό, ευαγγελιστικό, ποιμαντικό ή διδασκαλικό χάρισμα έχουν αναγκαίο χρέος να τελειοποιούν τους πιστούς, να υπηρετούν την πνευματική τους ωφέλεια, να αυξάνουν και να στερεώνουν τα της Εκκλησίας, μέχρις ότου όλοι οι πιστοί, συμφωνώντας στα δόγματα της πίστεως και φθάνοντας σε τελειότητα στα κατορθώματα της αρετής, αναδειχθούν άξιοι του πληρώματος του Ιησού Χριστού, δηλαδή άξια μέλη του σώματός Του, που είναι η Εκκλησία.

ΚΥΡΙΑΚΗ ΤΩΝ ΠΑΤΕΡΩΝ ΤΗΣ Δ' ΣΥΝΟΔΟΥ

ΕΡΜΗΝΕΙΑ ΤΗΣ ΣΗΜΕΡΙΝΗΣ ΠΕΡΙΚΟΠΗΣ
ΑΠΟ ΤΗΝ ΠΡΟΣ ΤΙΤΟΝ ΕΠΙΣΤΟΛΗ

(ΤΙΤ. γ' 8-15)

Αν ο φιλανθρωπότατος Θεός έχει ετοιμάσει ανταπόδο-
ση ακόμη και για εκείνον που θα δροσίσει τη δίψα
του πλησίον του με ένα ποτήρι δροσερού νερού
(Ματθ. ι' 42), πόσες άραγε μισθαποδοσίες έδωσε
και θα δώσει ακόμη κατά την ημέρα της Κρίσεως στους σήμερα
υμνούμενους πανένδοξους Πατέρες, οι οποίοι δρόσισαν τις ψυ-
χές των ανθρώπων, ποτίζοντάς τους όχι με νερό ψυχρό και
φθαρτό, αλλά με το ζωντανό και άφθαρτο νερό που «αναπηδά
σε ζωή αιώνιο» (Ιωάν. δ' 14), δηλαδή με το δόγμα της ορθόδο-
ξης και μυστηριώδους πίστεως;

Αυτοί οι Πατέρες, συνελθόντες στην εν Χαλκηδόνι Τέταρτη
Οικουμενική Σύνοδο, τον αιρεσιάρχη Ευτυχή μαζί με τους μαθη-
τές και συμμάχους του τον καθαίρεσαν και τον αναθεμάτισαν,
επειδή, αντίθετα με το ευαγγελικό κήρυγμα, συνέχεε με ασέβεια
και παραλογισμό σε μία τις δύο φύσεις και τις δύο ενέργειες του
Σωτήρα μας Ιησού Χριστού. Αντίθετα, στους πιστούς που ακο-
λουθούσαν τα ευαγγελικά δόγματα, ευλόγως κήρυξαν και ευσε-
βώς δίδαξαν ότι στον Χριστό υπάρχουν δύο φύσεις και δύο ε-
νέργειες, η θεία και η ανθρώπινη.

Αληθινά, η διδασκαλία τους αυτή υπήρξε το «νερό που ανα-
πηδά σε ζωή αιώνιο» (Αυτ.), από το οποίο όσοι πίνουν «αναπη-
δούν», δηλαδή προχωρούν σαν πηδώντας προς την αιώνια ζωή.
Κι εμείς βλέπουμε πάνω στη γη τα ίχνη και τη σκιά εκείνης της
δόξας, την οποία οι τρισμακάριοι αυτοί Πατέρες απολαμβάνουν
τώρα στους ουρανούς· διότι η Εκκλησία του Χριστού, επί τό-

σους αιώνες, κάθε χρόνο, τιμώντας τη Σύνοδό τους, πανηγυρίζει ένδοξα και τους εγκωμιάζει με πολλούς επαίνους για τον θείο ζήλο της ψυχής τους και τα ηρωικά και σωτηριώδη κατορθώματά τους. Και, προς δόξα και τιμή τους, αναγιγνώσκει σήμερα και το απόσπασμα από την προς Τίτο επιστολή του θεηγόρου Παύλου, για να δείξει ότι όλα όσα εκείνος, επ' ονόματι του Τίτου, παρήγγειλε στους ποιμένες της Εκκλησίας, όλα αυτά εκείνοι θαυμασίως τα εκτέλεσαν.⁸

⁸ Αυτά όλα φαίνονται καθαρά μέσα από την ερμηνεία της περικοπής αυτής, η οποία καταχωρίζεται στην Κυριακή των Πατέρων της Ζ' Συνόδου, στη σελίδα 456 του παρόντος τόμου, όπου οι επιθυμούντες μπορούν να τη διαβάσουν και να ποτίσουν την ψυχή τους με τα ζωογόνα νάματα που αναβλύζουν από αυτήν.

Περιεχόμενα

ΠΡΟΛΟΓΟΣ	5
ΒΙΟΓΡΑΦΙΑ	7
ΚΥΡΙΑΚΗ ΤΟΥ ΠΑΣΧΑ	13
ΚΥΡΙΑΚΗ ΤΟΥ ΘΩΜΑ	28
ΚΥΡΙΑΚΗ ΤΩΝ ΜΥΡΟΦΟΡΩΝ	36
ΚΥΡΙΑΚΗ ΤΟΥ ΠΑΡΑΛΥΤΟΥ	45
ΚΥΡΙΑΚΗ ΤΗΣ ΣΑΜΑΡΕΙΤΙΔΟΣ	54
ΚΥΡΙΑΚΗ ΤΟΥ ΤΥΦΛΟΥ	67
ΚΥΡΙΑΚΗ ΤΩΝ ΑΓΙΩΝ ΠΑΤΕΡΩΝ ΤΗΣ Α' ΣΥΝΟΔΟΥ	79
ΚΥΡΙΑΚΗ ΤΗΣ ΠΕΝΤΗΚΟΣΤΗΣ	89
ΚΥΡΙΑΚΗ Α' - ΤΩΝ ΑΓΙΩΝ ΠΑΝΤΩΝ	98
ΚΥΡΙΑΚΗ Β'	108
ΚΥΡΙΑΚΗ Γ'	115
ΚΥΡΙΑΚΗ Δ'	124
ΚΥΡΙΑΚΗ Ε'	130
ΚΥΡΙΑΚΗ ΣΤ'	137
ΚΥΡΙΑΚΗ Ζ'	147
ΚΥΡΙΑΚΗ Η'	155
ΚΥΡΙΑΚΗ Θ'	164
ΚΥΡΙΑΚΗ Ι'	172
ΚΥΡΙΑΚΗ ΙΑ'	180
ΚΥΡΙΑΚΗ ΙΒ'	192
ΚΥΡΙΑΚΗ ΙΓ'	199
ΚΥΡΙΑΚΗ ΙΔ'	208
ΚΥΡΙΑΚΗ ΙΕ'	215
ΚΥΡΙΑΚΗ ΙΣΤ'	223

ΚΥΡΙΑΚΗ ΙΖ'	232
ΚΥΡΙΑΚΗ ΙΗ'	237
ΚΥΡΙΑΚΗ ΙΘ'	243
ΚΥΡΙΑΚΗ Κ'	256
ΚΥΡΙΑΚΗ ΚΑ'	266
ΚΥΡΙΑΚΗ ΚΒ'	272
ΚΥΡΙΑΚΗ ΚΓ'	280
ΚΥΡΙΑΚΗ ΚΔ'	287
ΚΥΡΙΑΚΗ ΚΕ'	294
ΚΥΡΙΑΚΗ ΚΣΤ'	301
ΚΥΡΙΑΚΗ ΚΖ'	312
ΚΥΡΙΑΚΗ ΚΗ'	322
ΚΥΡΙΑΚΗ ΚΘ'	332
ΚΥΡΙΑΚΗ Λ'	340
ΚΥΡΙΑΚΗ ΛΑ'	347
ΚΥΡΙΑΚΗ ΛΒ'	352
ΚΥΡΙΑΚΗ ΛΓ'	361
ΚΥΡΙΑΚΗ ΛΔ'	366
ΚΥΡΙΑΚΗ ΛΕ'	375
ΚΥΡΙΑΚΗ ΛΣΤ'	383
ΚΥΡΙΑΚΗ Α' ΤΩΝ ΝΗΣΤΕΙΩΝ	392
ΚΥΡΙΑΚΗ Β' ΤΩΝ ΝΗΣΤΕΙΩΝ	398
ΚΥΡΙΑΚΗ Γ' ΤΩΝ ΝΗΣΤΕΙΩΝ	409
ΚΥΡΙΑΚΗ Δ' ΤΩΝ ΝΗΣΤΕΙΩΝ	419
ΚΥΡΙΑΚΗ Ε' ΤΩΝ ΝΗΣΤΕΙΩΝ	429
ΚΥΡΙΑΚΗ ΤΩΝ ΒΑΪΩΝ	435
ΚΥΡΙΑΚΗ ΠΡΟ ΤΗΣ ΥΨΩΣΕΩΣ	443

ΚΥΡΙΑΚΗ ΜΕΤΑ ΜΕΤΑ ΤΗΝ ΥΨΩΣΙΝ	445
ΚΥΡΙΑΚΗ ΤΩΝ ΑΓΙΩΝ ΠΑΤΕΡΩΝ ΤΗΣ Ζ' ΣΥΝΟΔΟΥ	447
ΚΥΡΙΑΚΗ ΤΩΝ ΠΡΟΠΑΤΟΡΩΝ.....	454
ΚΥΡΙΑΚΗ ΠΡΟ ΤΗΣ ΧΡΙΣΤΟΥ ΓΕΝΝΗΣΕΩΣ.....	455
ΚΥΡΙΑΚΗ ΜΕΤΑ ΤΗΝ ΧΡΙΣΤΟΥ ΓΕΝΝΗΣΙΝ	460
ΚΥΡΙΑΚΗ ΠΡΟ ΤΩΝ ΦΩΤΩΝ.....	462
ΚΥΡΙΑΚΗ ΜΕΤΑ ΤΑ ΦΩΤΑ	468
ΚΥΡΙΑΚΗ ΤΩΝ ΠΑΤΕΡΩΝ ΤΗΣ Δ' ΣΥΝΟΔΟΥ.....	478
ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ	480